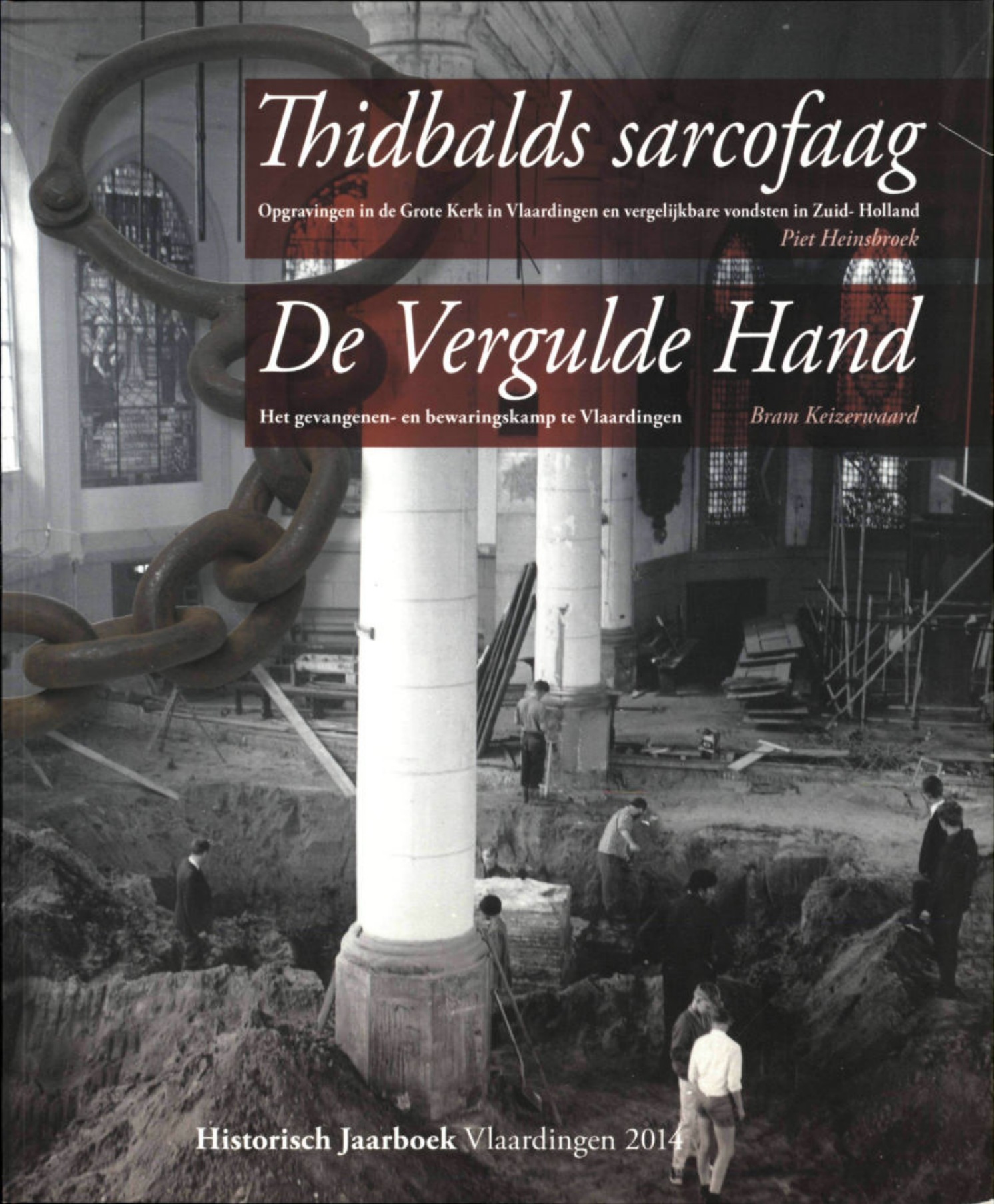

Thidbalds sarcofaag

Opgravingen in de Grote Kerk in Vlaardingen en vergelijkbare vondsten in Zuid- Holland

Piet Heinsbroek

De Vergulde Hand

Het gevangenen- en bewaringskamp te Vlaardingen

Bram Keizerwaard

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2014

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2014

Afbeelding omslag:
Opgravingen in de Grote Kerk van Vlaardingen, juli 1967 (Foto Gemeentearchief Rotterdam, DGG, ook in de Historisch Topografische Atlas Stadsarchief Vlaardingen, T 363 C 334).
Ketenen die in het gevangenen- en bewaringskamp De Vergulde Hand gebruikt zijn (Collectie Nationaal Archief De Haag).

Omslagontwerp en vormgeving:
Klaas Bloem, Stout Grafische Dienstverlening.

Deze uitgave kwam tot stand met medewerking van:

A. Fontijne Beheer B.V.
Van Gastel Notariskantoor
Machinefabriek Kreber
Dr. Ir. L. Maat
Nederlandse Zouthandel B.V.
Jac. Verkuil Bloemsierkunst
Vlaardingse Assurantie Combinatie VLASCOM CV
Dr. G. van der Weijden

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2014

een uitgave van de
Historische Vereniging Vlaardingen

met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen

achtendertigste jaargang

Opmaak en druk:
Stout Grafische Dienstverlening, Vlaardingen

Ook publiceren in het jaarboek?

De leden van de Redactie Jaarboek proberen ieder jaar een boeiend en interessant jaarboek samen te stellen. Dat lukt niet zonder de bijdragen van vele auteurs. Wilt u ook eens een artikel voor het jaarboek schrijven? Neem contact op met Arie Stolk voor o.a. de auteursrichtlijnen (arie.joke.stolk@hetnet.nl).

Redactie Jaarboek:
Ellen Boonstra-de Jong
Han van Elk
Jan van Hemert
Hans Mathijssen
Perry Moree
Arie Stolk

Cip-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Historisch

Historisch Jaarboek Vlaardingen/
Historische Vereniging Vlaardingen - (1977) -S-
Vlaardingen:
Historische Vereniging Vlaardingen
ISSN 0169-3964
Verschijnt jaarlijks
Achtendertigste jaargang. 2014/ met medewerking van het Stadsarchief Vlaardingen. - ill.
ISBN/EAN: 978-90-71731-34-1
SISO zhol 938.1 UDC 942.2*3130(058) NUGI 480
trefw.: Vlaardingen, geschiedenis, jaarboeken

Inhoud

7 Voorwoord

8 - 35 Thidbalds sarcofaag
Opgravingen in de Grote Kerk in Vlaardingen en vergelijkbare vondsten in Zuid-Holland
Piet Heinsbroek

36 - 59 De Vergulde Hand
Het gevangenen- en bewaringskamp te Vlaardingen
Bram Keizerwaard

60 - 87 Kroniek van Vlaardingen
1963
Anneke Maat-Grijsen

88 - 115 Kroniek van Vlaardingen
2013
John Ditiecher

116 - 117 Archeologische Werkgroep Helinium

118 - 119 Stadsarchief

120 - 121 Archeologie

122 - 123 Historische Vereniging Vlaardingen

124 - 125 Streekmuseum Jan Anderson

126 - 127 Museum Vlaardingen

Auteurs

Piet G. Heinsbroek werd geboren in Delft op 7 juli 1943. Hij doorliep de lagere- en middelbare school in Overschie (Rotterdam) en studeerde aan de Universiteit van Leiden. Van 1974 tot 2004 was hij biologieleraar in Vlaardingen. In die periode beoefende hij de archeologie en verdiepte zich in de streekhistorie. Zo tekende hij de zerkenvloer uit van de Nederlands Hervormde Kerk op de Markt. Daaraan wijdde hij een studie die in 1999 uitkwam. Dat deed hij samen met Matthijs Struijs, verbonden aan het Stadsarchief van Vlaardingen. De bestudering van sarcofagen en grafplaten uit de 12e eeuw, begonnen met die van Thidbald in Vlaardingen, bouwde hij uit tot die van heel Nederland en Duitsland. In zijn bijdrage vergelijkt hij de rijkdom van deze voorwerpen in verschillende plaatsen in Zuid-Holland met die van Vlaardingen.

Bram Keizerwaard werd in 1953 geboren in Vlaardingen en werkte als onderwijzer in Schiedam en Vlaardingen. Daarna werd hij directeur van een aantal scholen in Maasluis en Vlaardingen. Op dit moment is hij directeur van het Groen van Prinstererlyceum.
Hij haalde de MO akten Geschiedenis en Maatschappijleer. Zijn doctoraalscriptie aan de Universiteit van Leiden ging over de periode van de wederopbouw in Vlaardingen.

Voorwoord

Het gemeentelijk bezuinigingsspook waart door Vlaardingen. De komende jaren dreigt onze stad verstoken te raken van belangrijke publieke voorzieningen als de bibliotheek, de kinderboerderij, het theater en zwemgelegenheid. Bezorgde Vlaardingers trekken ten strijde om dat te voorkomen. Die houding laat overeenkomsten zien met de ontstaansgeschiedenis van onze vereniging. In de jaren zestig van de vorige eeuw was er ook de nodige kritiek op het stadsbestuur. Destijds trok een aantal bezorgde Vlaardingers ten strijde tegen de grote sloopwoede. Zij namen het initiatief om het tij te keren en waardevolle en beeldbepalende panden van de slopershamer te redden. Het hart van de stad werd uitgehold en dat konden zij niet langer accepteren. Uiteindelijk hebben deze pioniers in 1967 de Historische Vereniging Vlaardingen (HVV) opgericht en tot op de dag van vandaag voert de HVV dezelfde strijd met wisselend succes.
Overeenkomsten zien we ook in de ontwikkeling van de stad. De kroniek van 1963 laat zien dat er veel nieuwbouw plaatsvond en dat de stad zich ontwikkelde tot een plaats waar het goed vertoeven was. Thans zitten we middenin het Actieplan Wonen en daarbij behoren natuurlijk publieke voorzieningen die het wonen extra veraangenamen. Zo blijft het stimulerend, dat er ook op andere terreinen actie wordt ondernomen om ervoor te zorgen dat Vlaardingen een leefbare historische stad blijft.

Misschien zijn er over honderd jaar auteurs die stil staan bij wat Vlaardingers in 1967 en in 2014 over hadden voor het aanzien en de leefbaarheid van hun stad. Of dergelijke verhalen dan nog in het jaarboek van de vereniging verschijnen, ligt in de schoot der toekomst verborgen. Maar anno 2014 ben ik blij dat auteurs bereid zijn verschillende aspecten van de Vlaardingse geschiedenis te onderzoeken en daarover te publiceren in het *Historisch Jaarboek Vlaardingen*.

In dit jaarboek vindt u twee artikelen die, als het om het interessegebied gaat, zeer uiteenlopen. Want u wordt meegevoerd naar de twaalfde eeuw en naar de twintigste eeuw. Piet Heinsbroek ontwikkelde een bijzondere interesse voor de sarcofaag die werd ontdekt in 1967 tijdens restauratiewerkzaamheden van de Grote Kerk. Hij schrijft daarover met veel liefde en kennis van zaken. Menigeen zal, na het lezen van het artikel *Thidbalds sarcofaag*, deze sarcofaag uit de twaalfde eeuw met eigen ogen willen aanschouwen.
De NPS-televisieserie *Na de oorlog*, die in 2013 werd uitgezonden, besteedde aandacht aan wat er gebeurde na de Tweede Wereldoorlog. Hoe gingen Nederlanders bijvoorbeeld om met foute landgenoten? Bram Keizerwaard beantwoordt die vraag in zijn artikel *De Vergulde Hand, het gevangenen- en bewaringskamp te Vlaardingen*. Daarin schetst hij een indringend beeld van hoe deze mensen in Vlaardingen waren geïnterneerd en hoe ze werden benaderd.

Natuurlijk kunt u ook dit jaar weer genieten van de kronieken. Anneke Maat-Grijsen schreef de kroniek van 1963 met daarin vele wetenswaardigheden over de strenge winter die veel schaatsplezier gaf, maar ook het nodige ongerief veroorzaakte. John Ditiecher stelde de kroniek van 2013 samen. En u raadt het al. Ook in 2013 werd er weer volop bezuinigd. Zo zag Seniorenwelzijn zich gedwongen Ontmoetingscentrum West te sluiten vanwege de gemeentelijke bezuinigingen.

Gelukkig heeft het bestuur weer voldoende sponsoren weten te vinden die zich interesseren voor de Vlaardingse geschiedenis. Met hun financiële bijdragen maken zij het mogelijk dat er voor de achtendertigste keer een *Historisch Jaarboek Vlaardingen* verschijnt. Daarvoor ben ik hen zeer erkentelijk.

Wout den Breems, voorzitter
november 2014

Piet Heinsbroek

Thidbalds sarcofaag

Opgravingen in de Grote Kerk in Vlaardingen en vergelijkbare vondsten in Zuid- Holland

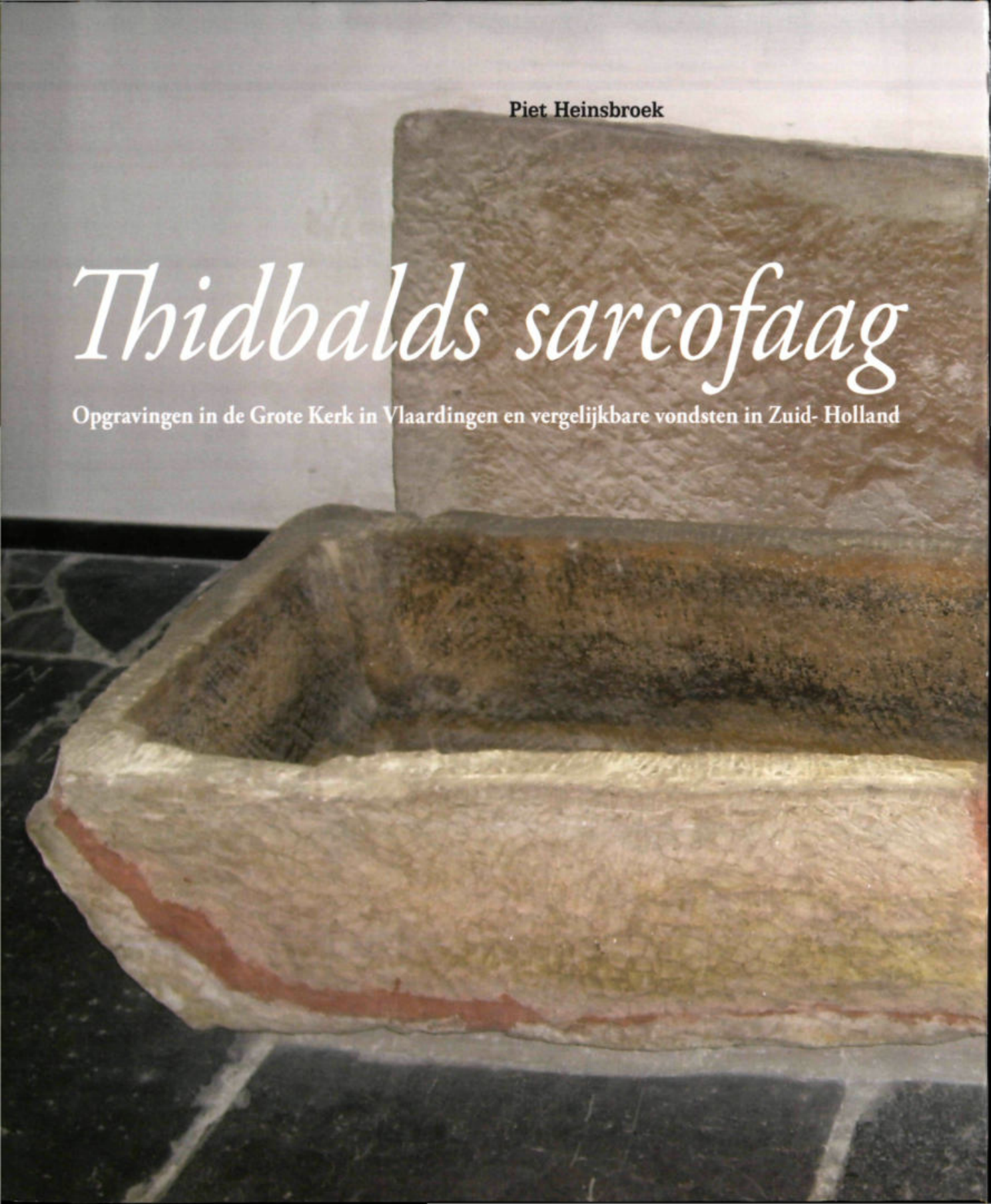

Inleiding

In de Grote Kerk op de Markt in Vlaardingen staat achterin de zuidbeuk, tegen de westgevel de stenen doodskist of sarcofaag van Thidbald (zie afbeelding 1). Deze staat daar sinds de opgraving in 1967 vastgemetseld op de zerkenvloer, met erachter verticaal tegen de muur het onversierde deksel dat op de kist werd aangetroffen. Samen vormen ze een getuigenis van een priesterlijke begraving uit de twaalfde eeuw, omdat er behalve het skelet bij de opgraving ook een miniatuur kelkje en patheentje (hostieschaaltje) (zie afbeelding 12) in zijn gevonden. Het skelet is destijds, na onderzoek, weer in de kerk begraven. Het kelkje en hostieschaaltje bevinden zich sindsdien in de verzameling van het Museum Vlaardingen.

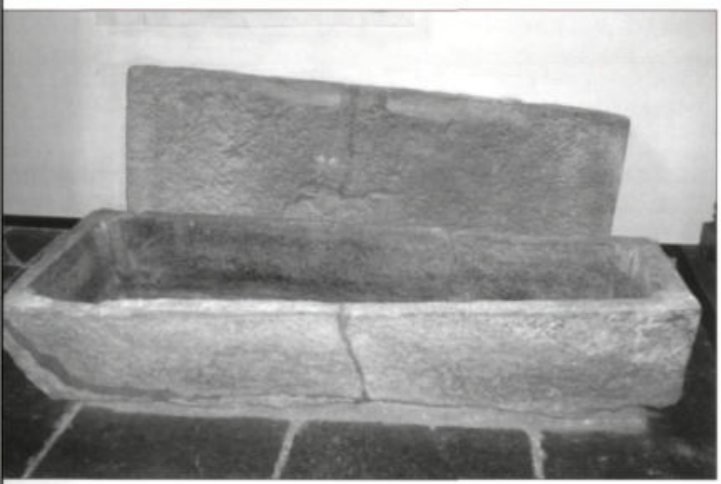

Afb. 1. De sarcofaag van Thidbald achter in de zuidbeuk van de Grote Kerk van Vlaardingen. Achter de kist staat tegen de muur het deksel met zijn onderkant naar de ruimte gericht.

Toch is deze in 1967 aangetroffen stenen doodskist niet de enige getuigenis uit de twaalfde eeuw (die hier ruim wordt opgevat) waarin het begraven in een sarcofaag voor elitepersonen plaatsvond. Er is eerder, in 1941, ook al een uit dezelfde steensoort vervaardigde maar in stukken gebroken versierde grafplaat gevonden (zie afbeelding 2). Mogelijk is er een samenhang tussen de begraving in de sarcofaagkist, afgesloten door het onversierde erop aangetroffen deksel en deze in stukken gevonden versierde grafplaat. En dan zijn er nog de tufstenen funderingsresten van de kerk uit de tijd van het gebruik van sarcofagen en grafplaten van steen. In het navolgende artikel zullen daarom de vondstomstandigheden van zowel de kist (met deksel en skelet etc.) en die van de in stukken gebroken grafplaat zo goed mogelijk nagegaan worden, samen met de resultaten van het onderzoek naar de tufstenen verschijningsvorm van de kerk uit de twaalfde eeuw.

Ook andere vondsten van stenen doodskisten, al of niet met

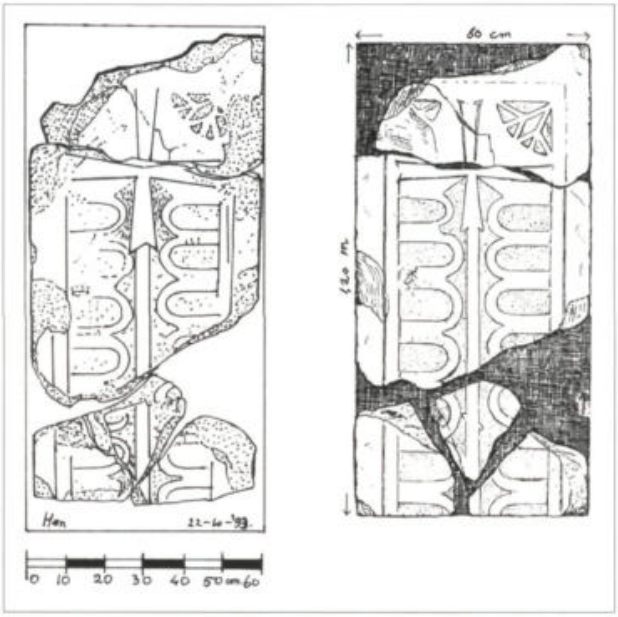

Afb. 2. De in stukken gevonden versierde grafplaat. Tekening links van de auteur, rechts van A. Bijl Mzn, gepubliceerd in de *Nieuwe Vlaardingse Courant* van 7 juli 1950.

bijbehorend deksel, en van losse stenen grafplaten uit Zuid-Holland, zullen bekeken worden. Hieruit zal blijken dat losse grafplaten soms in de vorm van een altaarsteen zijn hergebruikt. Vaak worden sarcofagen en/of grafplaten van zandsteen, zoals in Vlaardingen, gevonden in samenhang met tufstenen kerken. Tufsteen is namelijk afkomstig van streken in Duitsland waar ook (of waar in de nabijheid van) de grondstof voor de zandstenen sarcofagen en grafplaten, namelijk rode (bont)zandsteen, gevonden wordt. Het ligt voor de hand dat in de twaalfde eeuw, toen veel kerkjes in tufsteen werden gebouwd, met deze grondstof ook de rode (bont)zandsteen werd aangevoerd. Hier werden trouwens niet alleen de in dit artikel onderzochte grafmonumenten van vervaardigd, het werd ook als gewoon bouwelement gebruikt, bijvoorbeeld voor raamtraceringen of voor waterlijsten.

Het oorspronkelijke gebruik van sarcofagen en grafplaten van rode (bont)zandsteen bleef beperkt tot de twaalfde eeuw. Maar hergebruik van de eenmaal geplaatste kisten is op vele plaatsen vastgesteld. Daarvan bleef de Vlaardingse bijzetting van Thidbald gespaard, maar voor veel andere plaatsen moet met dit verschijnsel, dat eeuwenlang doorgegaan zal zijn, rekening gehouden worden.

Korte bouw- en restauratiegeschiedenis van de Grote Kerk op de Vlaardingse Markt

Als oudste bouwfase zijn bij de opgravingen in 1967 een koor

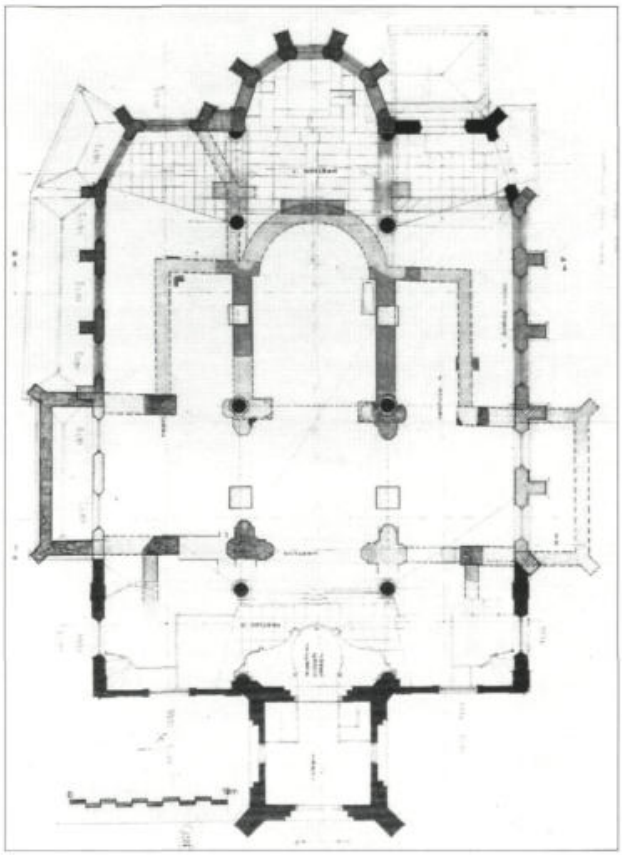

Afb. 3. Opgravingstekening van de Grote Kerk te Vlaardingen uit 1967. (Bron: Rijksdienst voor het Cultureel) Erfgoed. Beeldbank, BT-024940)

met ronde sluiting en twee rechtgesloten zijkapellen aangetroffen (zie afbeelding 3) met muren van tufsteen in gietwerktechniek die dateren uit het midden van de twaalfde eeuw. De oudste vloer ligt op 1,76 m + NAP (zie afbeelding 4). Van de nog oudere kerk die in of kort voor 726 door ene Heribald aan Willibrord is geschonken zijn geen resten aangetroffen. Dit is verklaarbaar omdat de twaalfde-eeuwse kerk op een ongeveer twee meter hoge opgeworpen kleiheuvel is gebouwd. Als de oudste kerkresten zich al op die plaats bevinden, liggen zij dieper dan de opgravingen van 1967 reikten.[1] De tweede fase van de in 1967 gevonden resten omvatten de bouw van twee symmetrisch gelegen dwarstransepten met muren van tufsteen, massief uitgevoerd. Waarschijnlijk heeft de bouw daarna geruime tijd stil gelegen, misschien in samenhang met grote overstromingen waarvan onder andere in 1164 sprake is.

Vervolgens (in het derde en vierde kwart van de veertiende eeuw) werden de fundamenten van de (hoeken van de) vieringstoren aangelegd uit blokken rode zandsteen. Voor deze bouwelementen werd dus dezelfde grondstof gebruikt (rode zandsteen) als voor de kist van Thidbald, die naast de fundamenten van de tufstenen gedeelten uit de twaalfde eeuw stond. Aan de oostkant zal de vieringsboog daarna gewijzigd zijn. Aan de westzijde werden de kolommen slechts tot de toenmalige kerkvloer opgetrokken om pas later, midden veertiende eeuw, in kleinere baksteen te worden voltooid. Naar het westen werd aansluitend op de transepten het veertiende-eeuwse driebeukige schip aangetroffen.

Na verlengingen aan de oostkant en misschien veranderingen aan de toren bleef het gebouw daarna zo tot 1574. Bij de grote stadsbrand in dat jaar ging het verloren en wachtte daarna als ruïne op herstel. Dit herstel kwam voor het middendeel, met in het westen de toren, aan het einde van de zestiende eeuw.

Het tufstenen zuidertransept werd in 1601 herbouwd tot een soort gevangenis en tegelijk ziekenboeg voor de roeiers van de zogenaamde Rode Galei[2], waar het acht jaar voor diende. Daarna werd het voor andere doeleinden gebruikt tot het in 1643 verdween, toen de zuidbeuk aan de kerk werd toegevoegd. Niet veel later, in 1665, werd de noordbeuk aan de kerk gebouwd, waarna van het vroegere (tufstenen) noordertransept alleen wat in het noorden buiten de noordbeuk uitstak als Waaggebouwtje tot in onze tijd bleef bestaan.

In 1743 werd besloten de, 1,37 m naar het noorden en 1,25 m naar het westen overhellende oude toren af te breken en een nieuwe toren meer naar het westen te bouwen. Behalve de toren werden ook de oude kolommen van de middenbeuk gesloopt en vervangen. Deze in hoofdzaak in de achttiende eeuw verkregen gedaante heeft de kerk nog steeds ook al waren er sindsdien nog regelmatig veranderingen en/of restauraties.

Zo vergrootte men in 1865 het aantal zitplaatsen met goed uitzicht op de preekstoel door een nieuw bankenplan te realiseren gecombineerd met het weghalen van vier pilaren, namelijk de twee pilarensets die in afbeelding 3 met een vierkantje zijn aangegeven. De sloop van deze pilaren kwam de stevigheid van het gebouw niet ten goede, zeker niet na het ophangen van zware verlichtingskronen op die plaatsen.

In 1941 werd de verwarmingskelder in het koor aangelegd. De verstoring hierdoor was veel uitgebreider en dieper dan die door de (eerdere) aanleg van de grafkelder van de Ambachtsheren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht (zie afbeelding 5). Bij het ontgraven van het koor tijdens het aanleggen van de verwarmingskelder werd de (gebroken) versierde grafplaat gevonden die later van rode (bont)zandsteen bleek te zijn en in dit artikel nader beschouwd wordt.

In de jaren 1967-1970 vond een grotere restauratie plaats, die pas in nog latere jaren geheel kon worden afgerond, waarbij gezien de afname van het aantal kerkgangers het aantal zit-

plaatsen werd teruggebracht. De verwarming uit 1941 werd vervangen door een moderne vloerverwarming waarbij warm water door buizen in de vloer werd rondgepompt. Bij het openleggen van de vloer werd een archeologisch onderzoek naar voorgangers van de kerk mogelijk. Bij dit onderzoek in 1967 werden niet alleen de tufstenen resten van de twaalfde-eeuwse kerk gevonden maar ook de sarcofaag van Thidbald. *Van deze gebeurtenissen wordt hierna meer verteld. Ten slotte* volgt een vergelijking met soortgelijke vondsten uit andere plaatsen van de provincie Zuid Holland.

De geschiedenis van de ontdekking en berging van de Thidbalds kist

Het archeologische onderzoek in de Nederlands Hervormde Kerk te Vlaardingen vond plaats in de bouwvakvakantie van maandag 3 juli tot en met vrijdag 14 juli 1967. De restauratiewerkzaamheden aan de kerk waren al eerder, op maandag 5 juni, begonnen. De banken, galerij en houten vloerbedekkingen werden gesloopt, stukken muur afgebikt, de preekstoel verplaatst. Vloertegels, zerken en zerkfragmenten, liggend in de vloer of verspreid bloot gekomen, werden opgenomen. Zo

Afb. 4. Dwarsdoorsnede door de tufstenen fundering ter hoogte van de kist van Thidbald gemaakt bij de opgravingen van 1967.
(Tekening: Th. Van Straalen, Rijksdienst voor de Monumentenzorg, naar gegevens van het Architectenbureau Snijders en eigen opmetingen)

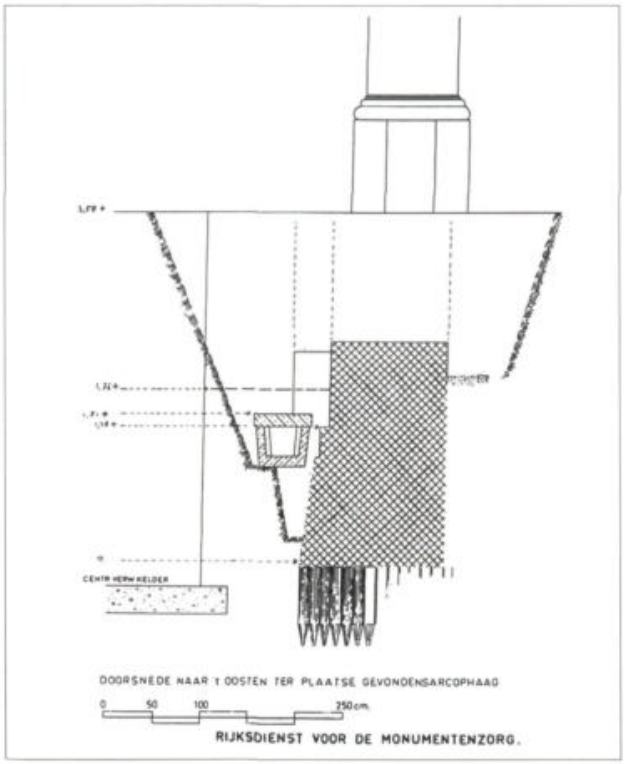

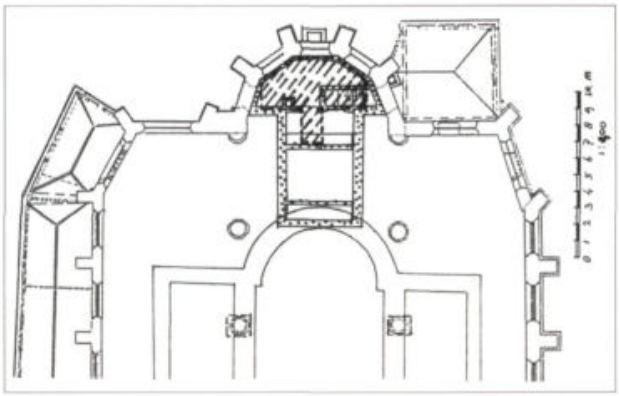

Afb. 5. Gearceerd, de grafkelder met de toegangstrap van de Ambachtsheren van Vlaardingen en Vlaardinger Ambacht en gestippeld de in 1941 gemaakte verwarmingskelder. Beide zorgden voor verstoring van de koorgrond. (Bron: Heinsbroek, 1998)

was de situatie bij het begin van de bouwvakvakantie 1967. De opgravingen moesten snel plaatsvinden, omdat direct na afloop van de vakantie de vloer op de nieuw aangebrachte verwarmingsbuizen gestort zou worden.

De opgraving stond onder leiding van de Rotterdamse stadsarcheoloog C. Hoek. Er was overleg met C.J. Bardet van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg en H. Halbertsma van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek. Tijdens de eerste dagen (vanaf maandag 3 juli) werden door middel van niet al te lange en brede en op zijn hoogst ongeveer 2,5 m diepe sleuven de fundamenten gezocht van de voorganger van de huidige kerk (zie afbeelding 6). De sleufjes konden gegraven worden met behulp van een klein graafmachientje dat net door de hoofdingang in de huidige toren de kerk binnen kon worden gereden. Het verplaatste elke dag heel wat zand en grond dat aan het eind van de dag weer in de gemaakte sleuf werd teruggestort. Zo werd elke dag een stukje fundament blootgelegd, gedocumenteerd en weer bedekt en na een aantal dagen konden deze onderdelen tot één geheel samengevoegd worden. In afbeelding 3 is het resultaat na samenvoeging weergegeven, waarbij de donkere (gekleurde) stukken aangetroffen fundamentdelen voorstellen en de lichter (gekleurde) stukken gereconstrueerde soortgelijke delen.

Te oordelen naar in krantenberichten gepubliceerde gegevens en de volgorde van de foto's die van deze opgraving beschikbaar zijn[3], is er (ter hoogte van de te verwachten en ook gevonden fundamenten van de voorganger van de kerk) eerst aan de noordkant gewerkt en wel van oost naar west, daarna aan de zuidkant. Van de vondst van de sarcofaag van Thidbald wordt voor het eerst melding gemaakt in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* van vrijdag 7 juli 1967. Hij lag duidelijk behorend bij de tufstenen resten van een twaalfde-eeuwse voorganger

van de kerk in de binnenhoek van de in het zuidoosten bewaard gebleven overgang absis-zijkapel (zie de afbeeldingen 3 en 7). De sarcofaag was afgedekt met een onversierd deksel.

Het kon niet anders dan dat het de grafkist van een belangrijk persoon was geweest en in die dagen is er heel wat gespeculeerd over wie dat was. Bij de opening van de kist, op maandag 10 juli 1967, was een deskundige van het Anthropologisch Instituut van de Rijksuniversiteit van Utrecht aanwezig om de berging van het skelet deskundig te begeleiden. Op die maandag is het deksel van de tot dan toe gesloten kist in twee delen gelicht (zie de afbeeldingen 8 en 9). Een skelet werd aangetroffen (zie afbeelding 10) en in de uit de kist verzamelde grond en skeletdelen werd ook een restant van een kelkje en patheentje (= hostieschaaltje) gevonden (zie in afbeelding 12). Het skelet is onderzocht en later (als enige van de vele skeletten of delen daarvan die bij de restauratiewerkzaamheden uit de omgewoelde grond te voorschijn kwamen) weer terug geplaatst in de grond van de kerk. De volgende dag (dinsdag 11 juli) is de kist zelf gelicht. Die bleek ook in enkele stukken gebroken te zijn (zie afbeelding 11). De delen van de verder complete kist zijn na de kerkrestauratie met een roze voegcement aan elkaar gekit en, zoals hiervoor al vermeld, aan de westzijde van de zuidbeuk op de vloer vastgemetseld. Nu zijn de breuklijnen aan de zo gerestaureerde kist goed te zien omdat het kitmiddel veel rozer van kleur is dan de rest van de kist (zie afbeelding 1). Waarschijnlijk is de kleur van het voegcement uitgezocht toen de kiststukken nog vochtig waren. Natte rode (bont)zandsteen heeft een veel sterkere roze of rode kleur dan droge. De kistdelen die sinds hun opstelling ondertussen veel droger geworden zijn, hebben nu dan ook een veel minder roze kleur. Overigens hebben de opgravingen op woensdag 12 juli de fundamenten van het zuidertransept van de voorganger van de kerk opgeleverd. Maar nieuwe spectaculaire vondsten zijn toen verder niet gedaan.

Na de twee opgravingsweken in 1967 waren er veel vragen. Met spanning werd dan ook gewacht op het verslag van de opgravers. Opgravingsleider Hoek deed al verscheidene jaren oudheidkundig onderzoek in Rotterdam en aangrenzende gemeenten waarover hij ook publiceerde. In het *Rotterdams Jaarboekje* van 1968 kwam Hoek met een verslag van de opgravingen in Vlaardingen in 1967 in de Grote Kerk.[4] Overigens is in het *Rotterdams Jaarboekje* van 1970, naast het verslag van enkele oudheidkundige onderzoekingen op andere plaatsen in Vlaardingen in 1969, ook een soort eindverslag van het onderzoek aan de Grote Kerk van 1967 te vinden.[5] In Hoeks eerste artikel, dat van 1968, komen verschillende gegevens voor die in dit artikel zijn verwerkt. Maar ook bijvoorbeeld:[6]

> "De overblijfselen van de koorsluiting (van de aangetroffen tufstenen fundering) zijn ten dele in 1941 vernield bij de aanleg van een verwarmingskelder, maar de constructie ervan is toen vastgelegd door de heer A. Bijl Mzn. (...)
>
> "In 1156 kocht graaf Dirk VI van de abdij van Echternach o.a. de kerk van Vlaardingen c.a. en schonk

Afb. 6. Bij het begin van de opgravingen in de kerk van Vlaardingen in juli 1967, gezicht naar het noord oosten. Links van de pilaar, met gespreide armen, de opgravingsleider, C. Hoek uit Rotterdam. (Foto Gemeentearchief Rotterdam, DGG, ook in de Historisch Topografische Atlas Stadsarchief Vlaardingen, T 363 C 334)

Afb. 7. Bij de opgravingen in 1967 werd van de sarcofaag van Thidbald eerst de bovenkant van het op de kist liggende deksel zichtbaar. Gezicht naar het zuidoosten.
(Foto: Gemeentearchief Rotterdam, DGG 35896, ook in de Historisch Topografische Atlas Stadsarchief Vlaardingen, T 363 C 333)

Afb. 8. Bij de berging van de sarcofaag werd eerst het hoofdeindedeel van het deksel weggetakeld...
(Foto Gemeentearchief Rotterdam, DGG 35915, ook in de Historisch Topografische Atlas Stadsarchief Vlaardingen, T 363 C 313)

deze aan zijn kapelaan Thidbald, die als eerste getuige in de koopakte van 1156 wordt genoemd, vóór de grote edelen uit het gevolg van de graaf. In 1164 werd het gehele oude ontginningsgebied rond Vlaardingen door overstromingen verwoest en was graaf Floris III gedwongen de kerk te verkopen aan de abdij van Egmond in ruil voor de dijkaanleg door deze abdij te Babberspolder en Kethel; Thidbald was toen reeds overleden.(...)

Rond dit deksel (van de aan de zuidzijde, vlak voor de absis, aangetroffen rode zandstenen sarcofaag) lag een rand van blokken tufsteen. Het deksel vertoont aan de bovenzijde langs de rand specieresten waaruit blijkt dat er een constructie op gestaan heeft. De bovenkant van het deksel ligt iets lager dan het oude vloerpeil. De vraag doet zich voor of op dit graf een monument heeft gestaan en of enkele delen van rood zandstenen platen, benevens een in 1941 hier gevonden deel van een rijk versierd geel zandstenen, rechthoekig deksel, breed 60 cm, hiervan overblijfselen zijn.
Een andere vraag is van wie dit eenzame graf voor het hoofdaltaar is geweest dat daar ruim 800 jaar ongeroerd heeft gelegen. Het meest voor de hand liggende antwoord is dat dit het graf is van heer Thidbald, die in 1156 of 1157 de Vlaardingse kerk van graaf Dirk VI geschonken kreeg en vóór 1164 is overleden."

Als laatste vermeldde Hoek nog dat juist in de periode van de regering van graaf Dirk VI (1121–1157) meer belangrijke tufstenen gebouwen tot stand zijn gekomen, bijvoorbeeld de abdijkerk te Egmond en de Burcht te Leiden. Terwijl zijn (in 1176 overleden) echtgenote Sofia van Bentheim een aandeel had in de bouw van de kerk te Rijnsburg.

Bekijken we nu de maten en de vorm van zowel de sarcofaag die, als Hoek gelijk heeft, eens als graf van de priester Thidbald naast de tufstenen fundering van de twaalfde-eeuwse kerk van Vlaardingen is geplaatst als die van de in 1941 in stukken teruggevonden versierde grafplaat.

Vorm en maten van Thidbalds kist met bijbehorend deksel
Volgens de methode van H. Martin uit1957 worden de maten van de kist en het deksel (dat in Vlaardingen achter de kist staat, met zijn onderkant naar de kerkruimte gericht) gegeven door de hoekpunten met letters van het alfabet te benoemen en dan de afstanden ertussen in cm op te geven. Hierbij gaat men in gedachten aan het voeteneinde van de kist of deksel staan, benoemt bij de kist van de bovenrand de hoek links aan het voeteneinde A en de volgende hoeken met de klok mee B, C en D. Zo bij de onderkant de linkerhoek van het voeteneinde D enzovoort en bij het deksel P enzovoorts. Zie voor de belangrijkste hoeken bij de Vlaardingse kist en deksel afbeelding 12.

Afb. 9. ...daarna het voeteneindedeel. Door breuken in de kistwand is zand/modder in de kist gekomen.
(Foto Gemeentearchief Rotterdam, DGG 35918, ook in de Historisch Topografische Atlas Stadsarchief Vlaardingen, T 363 C 310)

Afb. 10. Het skelet van de begravene is zichtbaar geworden. Gezien naar het oosten.
(Foto Gemeentearchief Rotterdam, DGG 35908, ook in de Historisch Topografische Atlas Stadsarchief Vlaardingen, T 363 C 320)

Eigen metingen geven dan voor
AB – BC – CD –DA ⁞ AE – BF – CG – DH
EF – FG – GH – HE

200 – 76 – 197 – 54 ⁞ 41 – 39 – 41 – 37
190 – 69 – 191 – 50

Deze maten zijn gegeven alsof de beschadigde linkerbovenhoek van de kist (hoek B in afbeelding 12) gewoon compleet aanwezig geweest zou zijn.

Bij de binnenmaten wordt gedaan alsof de rondstaven in de binnenhoeken er niet geweest zouden zijn. (In de praktijk wordt net naast de rondstaaf gemeten).

183 – 61 – 182 – 41 ⁞ 30 – 31 – 31 – 27
77 – 52 – 176 – 37

De wanddikte is overal 7 à 8 cm. Verder moet er rekening mee gehouden worden dat aan de wanden overal kleine oneffenheden voorkomen zodat een afstand op een iets andere plek gemeten wel eens een andere waarde kan hebben.

Uit de maten blijkt dat de kist trapeziumvormig is en ook niet overal symmetrisch. Ook de mate waarin de zijwanden bijna loodrecht of juist min of meer schuin naar omhoog gaan is bij de verschillende wanden verschillend en kan zelfs per plek van één wand verschillen. De kisten en deksels waren het product van handenarbeid en waren dus altijd wat onregelmatig en/of asymmetrisch. Er bestaan kisten waarbij ook op een dwarsdoorsnede de kist zeer sterk trapeziumvormig is. Maar dat is bij de kist van Vlaardingen niet het geval.

Van het onversierde deksel is de onderzijde, dat nu naar de kerkruimte toe gericht is en dus gezien wordt als men het deksel bekijkt, praktisch vlak of horizontaal. De bovenzijde van een deksel is normaal wat gewelfd en dat geldt ook voor dit Vlaardingse exemplaar. Die gewelfde zijde is echter naar de binnenkant van de westmuur gericht en dus vanuit de kerk kijkend niet te zien. Dat deze bovenzijde geen versiering draagt is afgeleid van de foto's waarop deze te zien is (zie afbeelding 7). Net als de kist is het deksel, van boven af gezien, trapeziumvormig, en naar alle zijden wat groter dan de kist: 206 à 207 – 78 – 204 – 62 cm. De dikte is aan de randen meestal 11 à 12 cm, soms iets meer (tot 14 cm aan toe), soms iets minder (bijvoorbeeld 10½ cm). Doordat hij iets gewelfd is, zal het deksel in het midden (naar schatting) van 16 tot 18 cm dik zijn.

De opstaande wanden van de kist zijn aan de buitenkant over-

Afb. 11. De in stukken op dinsdag 11 juli 1967 gelichte kist van Thidbald op een lorrie. In het midden het hoofdeinde.
(Foto J. Sluimer. Historisch Topografische Atlas Stadsarchief Vlaardingen, collectie Fotoalbums no 45)

al voorzien van ondiepe platte 'putjes' van een paar cm in doorsnede. Omdat dit lijkt op een schelpvormige afdruk kan deze afwerking 'geschulpt' genoemd worden. Een geschulpte buitenkant van de opstaande wanden is algemeen voorkomend bij de twaalfde-eeuwse rode (bont)zandstenen doodskisten, waar de kist van Thidbald toe behoort. De opstaande wanden van de kist zijn aan de binnenzijde van een andere afwerking of versiering voorzien die met een zogenaamde frijnbeitel werd aangebracht en daarom 'gefrijnd' wordt genoemd. Het zijn rijen ondiepe kleine putjes die te samen een bobbelig aanzien geven en vaak in 'vlakken' of 'velden' verdeeld over het gefrijnde oppervlak voorkomen. De gefrijnde 'velden' aan de binnenkant van de opstaande wanden zijn vaak licht boogvormig, die op het deksel in driehoekjes. Op de binnenkant van het hoofdeinde van de kist van Thidbald komen symmetrische gefrijnde vlakken voor die als grote V's lijken te verlopen (zie afbeelding 13). De bovenranden van de opstaande wanden, met korte dwarse kapsporen, zijn mooi vlak afgewerkt. Wellicht omdat zo het deksel er goed op vastgemetseld kon worden. De cementsporen hiervan zijn nog aan de onderkant van het deksel te zien.

De bodem heeft voornamelijk in de lengterichting verlopende krassen of groeven (zie afbeelding 13). Het is niet duidelijk of dit als een bepaalde manier van bewerken gezien moet worden of dat dit de resten zijn van het uithollen van de steen toen de kist uit een groter rotsblok is gehouwen.

Via berekeningen van het volume aan steen van de kist en van het deksel en aannemend dat het soortelijk gewicht van rode (bont)zandsteen 2,5 is, is het gewicht van de kist geschat op rond de 475 kg, dat van het deksel op rond de 550 kg.[7]

Tenslotte moet opgemerkt worden dat de kist van Thidbald geen opening bevat voor de afvoer van lijkvocht, een opening die vaak wel bij soortgelijke kisten wordt aangetroffen.

Het in de kist aangetroffen miniatuur hostieschaaltje en kelkje (zie afbeelding 12), tegenwoordig deel uitmakend van de collectie van het Museum Vlaardingen, zijn van een tinloodlegering. Het hostieschaaltje heeft een diameter van 5,6 cm, het kelkrestant heeft bovenaan een diameter van 3,7 cm en is nog 3,5 cm hoog, met een wanddikte van ca 2 mm. De bijgaven geven aan dat er in de kist een priester is begraven. Hoek zocht vervolgens naar een priester als begravene. De tijd dat dit soort begraafwijzen in zwang was, bracht hem tot de vondst van Thidbald.

Het in 1941 gevonden versierde grafplaatdeel

In 1941 werd een groot stuk van een versierde grafplaat gevonden in het koor van de Nederlands Hervormde Kerk te Vlaardingen. Dit gebeurde bij het uitgraven van de meer dan vier meter diepe put voor de aanleg van een nieuwe verwarmingskelder (zie de afbeeldingen 4 en 5). De grafplaat is in stukken aangetroffen die in een platte kist van 135 x 65 cm

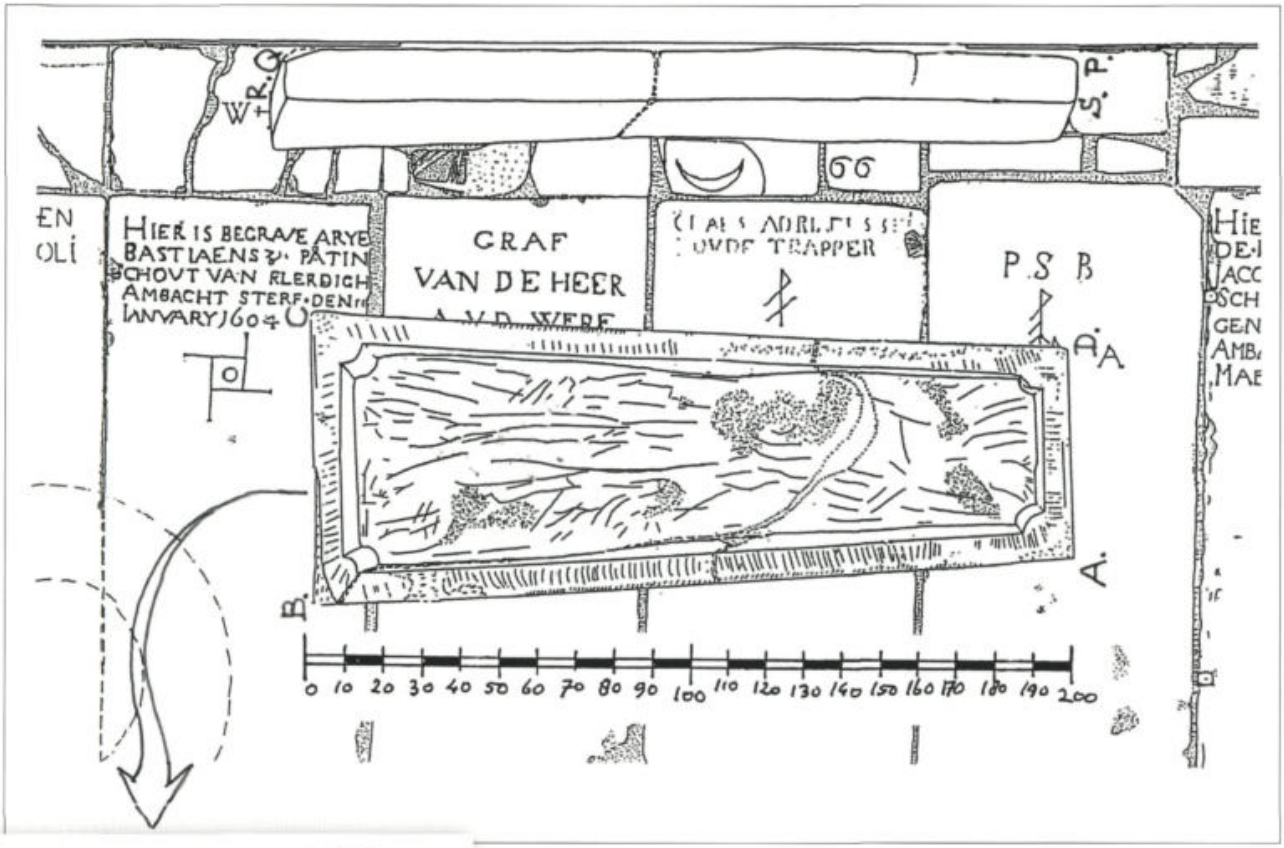

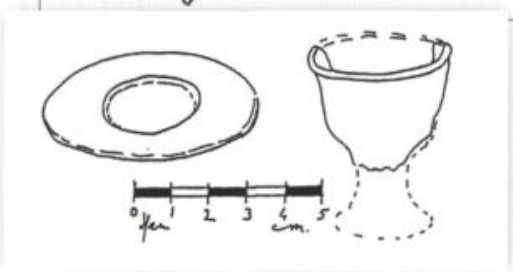

Afb. 12. De kist en het deksel van Thidbald aan de westkant van de zuidbeuk van de kerk, gezien van boven af. De hoekpunten benoemd zoals in de tekst besproken. In de bijtekening het miniatuur patheentje (hostieschaaltje) en kelkrestant dat in de kist van Thidbald is gevonden.

werden bewaard in de verzameling van de Oudheidkamer, in beheer bij het Stadsarchief (zie de afbeeldingen 2 en 14). De petrologe Maaike van Tooren, verbonden aan de Technische Universiteit Delft, determineerde deze grafplaat, net als de kist en het deksel van Thidbald, als rode (bont)-zandsteen.[8] De gelige kleur had eerst tot de mening geleid dat er van een (gelige) Bentheimer zandsteen sprake moest zijn, ook al omdat de stukken zonder kist waren aangetroffen. Van de in de groeven van Bentheim (ca 16 km ten oosten van Oldenzaal) gewonnen meestal gelige zandsteen werden weliswaar zeer zelden stenen sarcofaagkisten gemaakt maar losse grafplaten van deze zandsteensoort waren wel bekend.

De versierde grafplaat wordt niet permanent in de kerk tentoongesteld, alleen zo nu en dan bij speciale gelegenheden. Het is de vraag of de later gevonden kist van Thidbald met bijbehorend onversierd deksel en deze eerder gevonden versierde grafplaat bij elkaar horen. Boven was al te lezen dat Hoek veronderstelde dat de versierde grafplaat bovengronds mogelijk een onderdeel van een monument vormde voor de ondergrondse feitelijke begraving in de stenen kist met onversierd deksel.[9] J. ter Brugge schreef in 2005 dat hier sprake kan zijn van hergebruik, namelijk als een (omgekeerd geplaatste) altaarsteen, omdat vaker oude grafplaten uit de twaalfde eeuw later als altaarsteen worden gebruikt.[10] Bij de reformatie geraken deze katholieke voorwerpen nogal eens in de grond of komen in de vloer, als drempel bijvoorbeeld, terecht. Zo zou ook deze oude grafplaat in de (koor)grond van de kerk van Vlaardingen terechtgekomen zijn.

Van de vondst van de versierde grafplaat(delen) in 1941 zijn

geen rechtstreekse verslagen bekend. De plaat wordt echter genoemd bij de belangrijke aanwinsten van de Oudheidkamer in 1941, namelijk als nr 4 "Zerk in Romaansche stijl, gevonden diep in het koor van de Grote Kerk, bij het maken van de Centrale Verwarmingskelder". Het werd in de inventaris van de Oudheidkamer ingeschreven als nr 1118.[11]
Bij het uitdiepen van het koor werd overigens ook onderin, volgens Bijl op ongeveer vijf meter diepte, een klein deel van een rond lopend tufstenen fundament, gelijkend op een stuk muur, aangetroffen, dat bestond uit grote blokken tufsteen met er onder in rijen onderaan aangepunte paaltjes van ongeveer 80 cm lengte bij een doorsnede van ongeveer 10 cm.[12] A. Bijl interpreteerde deze muur als het restant van een burcht en zag de rijen paaltjes eronder als een eerdere bouwfase, hoewel deze interpretatie al bijna direct in twijfel werd getrokken.[13] Onder een kerk, gebouwd op gewijde grond, is de kans veel groter een fundament van een vroegere kerk aan te treffen dan van een burcht. Bijl handhaafde zijn idee echter.

In een ander artikel uit 1958, omschrijft Bijl duidelijker wat er moet worden verstaan onder 'diep' in het koor van de grote kerk.[14] "Een andere in 1941 gedane vondst in het koor van de Grote Kerk, iets minder diep, dan het burchtfragment gelegen, was het Romaanse sarcofaagdeksel van gele zandsteen ..." Naar deze woorden is de grafplaat dus iets boven de min of meer rondlopende tufstenen fundering in het koor gevonden. En daar volgens de tekening van Van Straalen van de ligging van de sarcofaag op dwarse doorsnede (zie afbeelding 4) deze fundering, wat tufsteen betreft, van ca 2,40 m + NAP tot iets meer dan 0 m NAP ligt, zal het 'sarcofaagdeksel' van iets hoger dan 0 m tot iets hoger dan ca 2,40 m + NAP gevonden kunnen zijn.

Jaren eerder, in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* van 7 juli 1950, verscheen de eerste tekening van deze grafplaat, ook van Bijls hand (zie de rechter tekening van afb. 2) met het volgende bijschrift:

> "Afbeelding van het Romaanse sarcofaagdeksel dat in 1940[15] in het koor van de Grote Kerk te dezer stede werd gevonden. De op primitieve en onregelmatige wijze aangebrachte versiering van deze steen is ten dele ingekrast en ten dele (de middenpartij en de bovenhoeken) reliëfwerk. Waar het versieringsmotief aan de benedenzijde is onderbroken, ligt het voor de hand, dat de steen, die 60 x 120 cm groot is, vroeger langer is geweest en om de een of andere reden werd ingekort. Het materiaal – gele zandsteen – is door de tand des tijds zeer broos geworden, waardoor deze unieke steen bij het opdelven en verschillende malen vervoeren helaas zéér heeft geleden, zoals uit de afbeelding duidelijk blijkt. De oudste typen van deze stenen – waartoe dit exemplaar stellig is te rekenen – dateren van vóór het jaar duizend! Zij zijn doorgaans van

Afb. 13. De binnenkant van het hoofdeinde van de kist van Thidbald. Frijnwerk bedekt het oppervlak van de opstaande wanden.

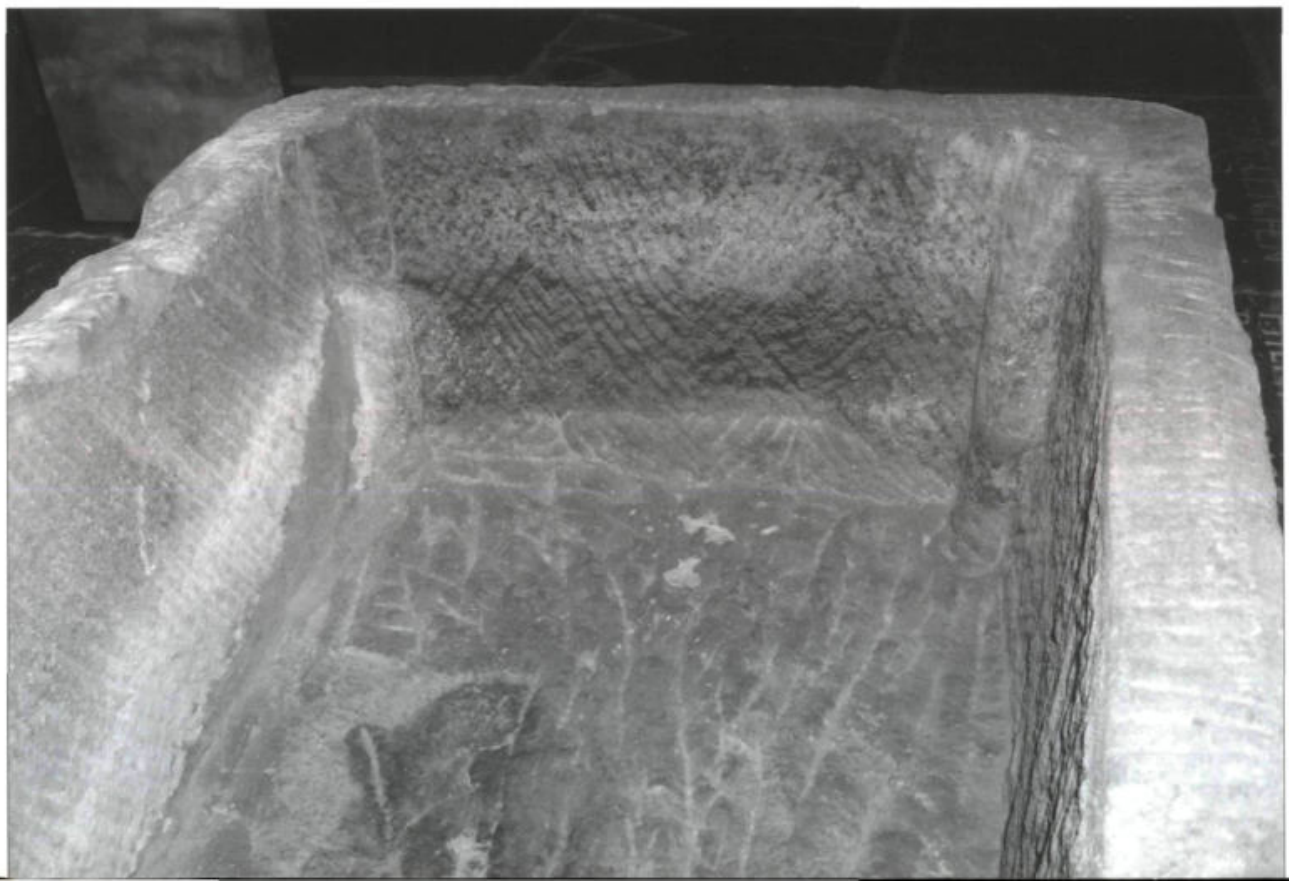

Afb. 14. De versiering op de versierde grafplaat is deels uitgevoerd in zwak reliëf en bestaat deels uit ingekraste lijnen.

> *rode* zandsteen en hebben – vooral later – de trapeziumvorm van een doodkist. Het Vlaardingse exemplaar is van de voor dit doel zeldzamer gebruikte *gele* zandsteen en is rechthoekig van vorm. A.B."

Het is inderdaad bijzonder dat een deel van de versiering is 'ingekrast' en een deel 'reliëfwerk' is (zie afbeelding 14). De dubbele rechte lijnen die het versierde middenveld van de grafplaat begrenzen zijn duidelijk ingekrast, net als de horizontale armen en de naar boven gerichte verticale arm van het kruis. Daarentegen is het oppervlak tussen de naar beneden wijzende arm van het kruis en de in het verlengde daarvan voorkomende kruisstaf en de boogjes een weinig verdiept, net als de ruimte onder de boogjes en het oppervlak tussen de vertakkingen van het hoekornament in de rechterbovenhoek. Op deze verdiepte plaatsen is een versierde grafplaat meestal gefrijnd. Deze bewerking is echter niet meer duidelijk.

De vraag is of de in Bijls weergave (zie afbeelding 2 de rechter tekening) aan het onderste deel van de staf onder het kruis duidelijk voorkomende twee zijwaartse 'knoppen' ook echt op de steenplaat voorkomen. Het lijken meer oneffenheden door erosie (zie afbeelding 14). Mogelijk dat Bijl ook hierdoor meer van een linker bovenhoekornament zag en tekende dan er echt aanwezig is.

Als de fragmenten zorgvuldig aaneengeschoven worden blijkt er een (lichte) trapeziumvorm te zijn. In afbeelding 4, links, zichtbaar omdat de meegetekende houten kistrand rechthoekig is. De grootste lengte van de aaneengeschoven stukken is 120 cm. De boven- (of hoofdeinde) breedte 60 cm, de onder- (of voeteneinde) breedte ca 56 cm. Overal komt een gelijkmatig brede onversierde rand voor, behalve onderaan waar de boogjesversiering klaarblijkelijk door liep. De grafplaat was oorspronkelijk langer, maar hoe veel is onbekend. De dikte is meestal 10 cm, soms iets minder (9 cm), soms iets meer (10½ cm).

Omdat van een stukje van deze grafplaat het soortelijk gewicht op 2,5 bepaald is zal, omdat het volume van de steen redelijk bepaald kon worden, het gewicht ongeveer 150 kg zijn.

Bijl zegt in het bijschrift bij zijn tekening dat deze steen van vóór het jaar 1000 zal stammen. De datering van dit soort grafplaten en van sarcofagen in het algemeen is echter een moeilijk punt. Veiliger is de twaalfde eeuw aan te houden. Die geldt namelijk voor het merendeel van de grafplaten en sarcofagen van rode (bont)zandsteen. En als deze versierde grafplaat inderdaad hoort bij Thidbalds kist, die naast de medio twaalfde-eeuwse kerkfundamenten is gevonden, dan zal deze versierde grafplaat ook uit deze periode stammen.

Vergelijkbare kisten en losse grafplaten, al of niet hergebruikt als latere grafsteen en/of als altaarsteen, uit de provincie Zuid-Holland

Zandstenen kisten en losse grafplaten blijken vooral in de twaalfde eeuw in gebruik te zijn geweest als begraafwijze voor hooggeplaatsten. Door de vorm en eventuele versieringswijze van andere uit de provincie Zuid-Holland bekende kisten en grafplaten na te gaan, wordt de wijze waarop zij gebruikelijk gevormd en versierd zijn duidelijker. Hieronder volgt dan ook een lijst van uit Zuid-Holland bekende kisten en/of grafplaten met, indien bekend, iets van de kerken waarin zij thuishoren.

Alphen aan den Rijn (ZH 1)

Bij opgravingen in 1999 in het centrum van Alphen aan den Rijn, juist ten noorden van de Adventskerk (de protestantse kerk in het oude stadshart op de plaats van de middeleeuwse katholieke kerk die toegewijd was aan de H. Bonifatius) werd een grafplaat van rode (bont)zandsteen gevonden die nu

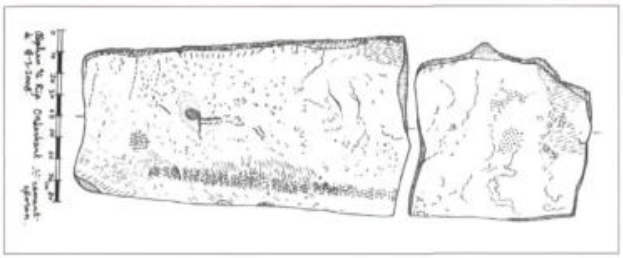

Afb. 15. Bovenkant van de in 1999 gevonden grafplaat in Alphen aan den Rijn (ZH-1).
(Foto F. Kleinhuis, Provinciaal Archeologische Depot Zuid-Holland, 18-3-2008)

wordt bewaard in het Provinciaal Depot voor Archeologische vondsten in Zuid-Holland in Alphen aan den Rijn (zie afbeelding 15).[16] Bij diezelfde opgravingen werd een stuk van het middeleeuwse grafveld rond de oude kerk opgegraven waarin zich minstens dertien steenkisten bevonden. Een steenkist is een graf opgebouwd uit losse stenen, bakstenen of blokken natuursteen. De stenen waaruit de gevonden graven bestonden, waren blokken tufsteen afkomstig van het vlakbij gelegen Romeinse Castellum 'Albaniana'. Vermoedelijk waren deze steenkisten, in elk geval een aantal ervan, afgedekt door stenen grafplaten waarvan het gevonden exemplaar er één zou zijn.
De in een groot en een klein deel gebroken grafplaat is in zijn geheel 2,35 m (150 en 85 cm) lang. Het hoofdeinde zou, als het kleinste grafplaatdeel rechts nog een brede rand zou bezitten, 95 cm breed zijn geweest (nu nog maar 60 cm). Bij de breuk zou deze 85 cm breed geweest zijn (nu nog maar 74 cm). De breedte van het grootste van de twee delen is bij de breuk 85 cm, onderaan 65 cm, gemeten alsof de hoekpunten daar niet beschadigd geweest zouden zijn. De dikte van de iets gewelfde plaat is van ca 12 cm bovenaan tot ca 8 cm onderaan. Het gewicht van het nog resterende plaatgedeelte is 433 kg (283 kg voor het grote deel, 150 kg voor het kleine). Als de rand rechts van de kleine plaat er nog geweest zou zijn was het gewicht naar schatting 455 kg geweest.
Op het bovenoppervlak is vaag het restant van een versiering te zien: een stafkruis in het midden met opzij daarvan een verticale staf die bovenaan eindigt in een soort knop. Aan de onderkant van de plaatdelen bevinden zich mortelresten (= oud cement) die aangeven dat deze steenplaat op een graf, zoals een steenkist, vastgemetseld gelegen kan hebben.

Barendrecht (= Carnisse) (ZH 2)
In de jaren 1373-1375 brak de dijk rond de Riederwaard door, waardoor het gebied werd overstroomd. Bij de opgravingen begin 2000 van een boerderijerf dat gedeeltelijk op de dijk lag zijn fragmentjes van rode (bont)zandsteen gevonden waarvan er enkele zeker afkomstig zijn van een sarcofaagkist. Het meest voor de hand ligt dat de zo getraceerde kist zich in de twaalfde eeuw in de kerk of op het kerkhof van de plaats Carnisse heeft bevonden, ook al is het onbekend waar deze kerk precies gestaan heeft. Er is namelijk nog nooit een archeologisch spoor van gevonden. Wel een schriftelijk: het oude Carnisse wordt al in 1100 genoemd.
De betreffende boerderij heeft waarschijnlijk deel uitgemaakt van de bebouwing van het oude Carnisse. Uit een analyse van het verder aangetroffen aardewerk bij deze opgraving hebben de opgravers geconcludeerd, dat de boerderij heeft bestaan van het laatste kwart van de dertiende tot en met het eerste kwart van de veertiende eeuw.[17] Deze datering past bij het idee dat de fragmenten rode (bont)zandsteen die op het erf als afval werden aangetroffen, eerder in de tijd op een andere plaats (wellicht het kerkhof van Carnisse) aanwezig zijn geweest.

Delft (ZH 3)
Zie voor de grafplaat die naar oude geschreven bronnen afkomstig is van de Oude Kerk of St Jan te Delft[18] bij **Schiedam** (ZH 17).

Dordrecht (ZH 4)
In de noordwesthoek van de torenvloer van de Grote Kerk van Dordrecht ligt een fragment van een versierde grafplaat ingemetseld (zie afbeelding 16). Bij opgravingen in grafkeldertjes in deze kerk in 1987 werd bekend dat er een tufstenen voorganger is geweest, waarvan tot dan toe geen sporen bekend waren.[19] H. Sarfaty schreef in 1996 dat die kerk gebouwd werd in de twaalfde (en in ieder geval begin dertiende) eeuw, met baksteen erin verwerkt. De vroege (mogelijk twaalfde-eeuwse) fase was een monumentaal gebouw (voor het Dordrecht van toen) en wat allure betreft te vergelijken met de grote tufstenen kerk uit de twaalfde-eeuw die door Hoek in 1967 in Vlaardingen werd opgegraven. Het versierde grafplaatfragment in de toren is zo te vergelijken met de kist van Thidbald.

Hellevoetsluis (ZH 5)
Bij opgravingen in 1998 van een dertiende-eeuwse begraafplaats te Hellevoetsluis aan de Bonseweg (in het nieuwbouwplan Ravense Hoek) worden onder andere 450 brokstukjes

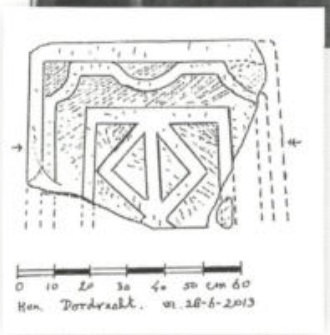

Afb. 16. Deel van het voeteneinde van een versierde grafplaat in Dordrecht (ZH-4). In de bijtekening is met onderbroken lijntjes aangegeven hoe het voeteneinde er uit gezien zal hebben.

zandsteen gevonden, waarvan een aantal goed herkenbaar is als brokstukjes van een rode (bont)zandstenen sarcofaagkist. De begraafplaats zal behoord hebben bij de uithof Oosthoek van de Vlaamse cisterciënzerabdij Ter Doest. Een centrale niet door begravingen ingenomen plek op de begraafplaats zal de plek zijn waar de kerk of kapel heeft gestaan.[20] De als sarcofaagkistdeeltjes herkende fragmentjes zullen oorspronkelijk niet bij verschillende kisten (met een deksel) behoord hebben, maar zijn waarschijnlijk resten van één in stukken geraakt exemplaar. Of deze kist oorspronkelijk op het dertiende-eeuwse kerkhof van de uithof voor een begraving heeft gediend of (al of niet reeds in grotere of kleinere stukken opgedeeld) van een andere plaats is aangevoerd en in de uithof Oosthoek is gefragmenteerd, blijft de vraag.

Jacobswoude (ZH 5a)
Het middeleeuwse dorp Jacobswoude lag ten oosten van het huidige Woubrugge midden in de polder Vierambachten toen die nog niet was uitgeveend. Omdat deze kist (met deksel) tegenwoordig naast de kerk van **Woubrugge** (ZH 25) staat wordt deze behandeld bij die plaats.

Krimpen aan den Lek (ZH 6)
Bij de nieuwe kerk staat een grafplaat van rode (bont)zandsteen, 209 cm lang en aan het hoofdeinde 81 en aan het voeteneinde 62 cm breed en over een groot gedeelte 12 cm dik. Deze werd in 1939 gevonden bij het graven van de fundamentsleuven voor het nieuwe kerkgebouw, dat gedeeltelijk op de plaats kwam te staan van een gotische voorganger uit ca. 1425.[21] Er werden toen ook resten van een eerdere kerk uit de Romaanse tijd (elfde tot dertiende eeuw) gezien. De grafplaat hoorde waarschijnlijk bij een begraving uit die laatste tijd. Op het bovenoppervlak is aan het voeteneinde van het middenveld het duidelijkst nog een ingekaderd St. Andrieskruis te zien, meer naar boven hetzelfde nog enigszins herkenbaar maar over de bovenste helft (= het hoofdeinde) is door slijtage geen versiering meer herkenbaar. Aan het voeteneinde is op het randveld ook nog wat frijnwerk aanwezig.

Leiden (ZH 7)
In Leiden komen twee 'complete' grafplaten voor van de door ons bestudeerde groep (zie afbeelding 17). Zij zijn beide in 1937 bij de afbraak van Vismarkt 9-10 gevonden en toen verhuisd naar het bezit van het Stedelijk Museum De Lakenhal in Leiden.[22]

De eerste grafplaat, van gelige zandsteen met een rode gloed, 210 cm lang, aan zijn hoofdeinde 87 cm, aan zijn voeteneinde 76 cm breed en van 12 tot 15 cm dik, is trapeziumvormig en aan zijn hoofdeinde voorzien van een meerregelige tekst die luidt (zie ook afbeelding 17 links) "Hier ley(t b)egraven Maryg(e) Claesdr d(?) dochter va(n) meester Claes Iacops zn va(n) Berckel is gestorve up den 17 October Anno 1592".
Rechts onderaan bevindt zich het getal 129 in minstens hetzelfde grote formaat als de letters van de graftekst. Dit getal was waarschijnlijk een grafnummer uit de kerk waar deze steen als bedekking van een graf heeft gediend. Waarschijnlijk is de grafplaat twaalfde-eeuws en werd hij aan het einde van de 16e eeuw hergebruikt. De grafplaat, inventarisnummer 4028 van Museum De Lakenhal, staat links van de publieksingang van dit Museum aan de Oude Singel tegen de binnenkant van de muur die vroeger het voorhof scheidde van de straat.

De tweede grafplaat, van rode (bont)zandsteen, met een grootste lengte van 212 cm, een hoofdeindebreedte van 94 cm en een voeteneindebreedte van 67 cm en een dikte van 15 cm volgens H.J. Jesse, is iets sterker trapeziumvormig en draagt in het midden, een stukje onder de helft, een handmerk dat gezien kan worden als een dubbele H (zie afbeelding 17 rechts).[23] Ligt op een binnenplaatsje van Stedelijk Museum De Lakenhal, inventarisnummer 11038. De trapeziumvorm wijst op een twaalfde-eeuwse ouderdom, het handmerk op hergebruik als grafsteen in later eeuwen.

Rode (bont)zandsteen komt in Leiden ook voor als traptreden over de onderste helft van de zogenaamde traptorens waarvan er twee deel uitmaken van de westgevel van de Pieterskerk.

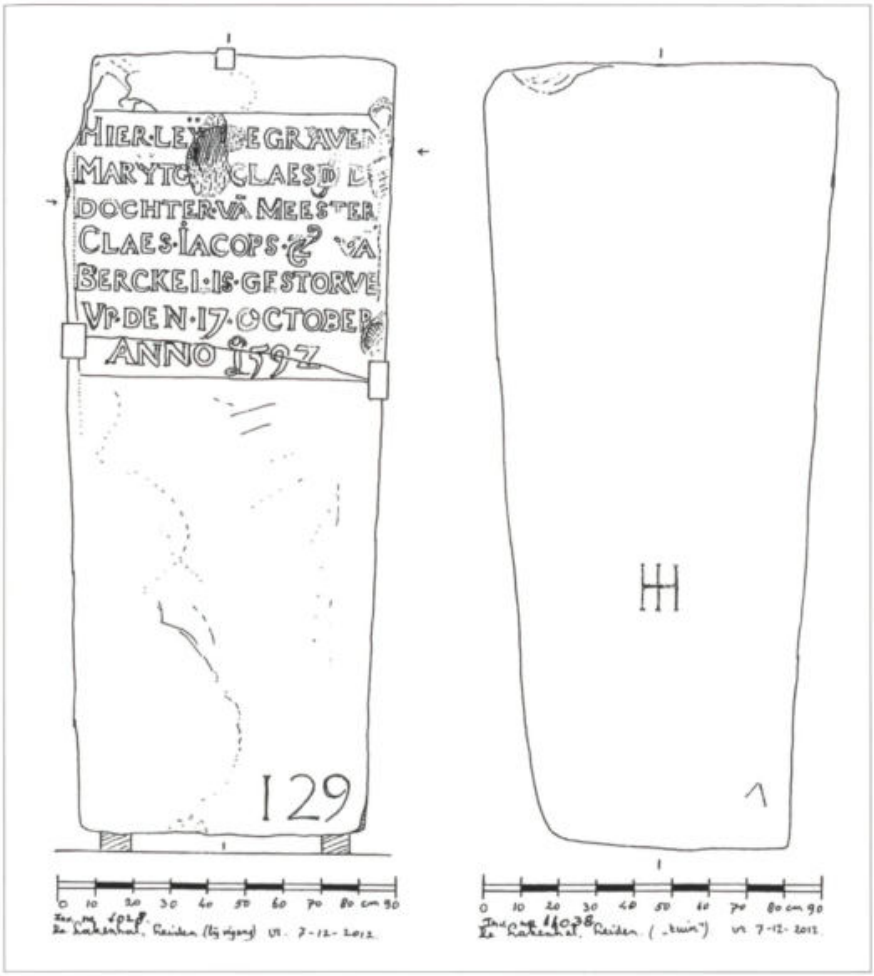

Afb. 17. De twee trapeziumvormige zandstenen complete grafplaten uit Leiden (ZH-7).
Links met een tekst over een begraving in 1592. Rechts met een handmerk.

De Pieterskerk, de oudste kerk van Leiden, werd als grafelijke kapel gesticht, samen met een grafelijk hof, rond 1050. Toen werd vanuit Rijnsburg een burggraaf naar de westpunt van het Waardeiland overgeplaatst.[24] De Pieterskerk werd de parochiekerk van de zich pas daarna snel ontwikkelende nederzetting en werd in 1121 als een tufstenen kerkje opnieuw ingewijd. Daarna heeft deze kerk veel veranderingen en restauraties ondergaan.
De treden van de traptorens zullen deels van stukken altaarsteen zijn gemaakt. Maar minstens één draagt een versiering die karakteristiek is voor uit de twaalfde-eeuw daterende versierde grafplaten. Het betreffende stukje is slechts ca 44 x 40 cm, maar bewijst dat er in deze kerk minstens één oude grafplaat als traptrede is hergebruikt. Het maakt het ook waarschijnlijk dat de hierboven besproken grafplaten uit Museum De Lakenhal ten slotte uit deze kerk afkomstig zijn.

Lisse (ZH 8)
Op het terrein van Kasteel De Keukenhof in Lisse is in 2007 bij een restauratie een sarcofaagkist van verder onduidelijke herkomst aangetroffen.[25] Tegenwoordig staat hij op het parkeerterrein van de bijbehorende Hofboerderij (zie afbeelding 18). Lang 230 cm, hoofdeinde 83 cm, voeteneinde ca 65 cm breed. Wanden bovenaan 8 – 10 cm dik. Midden onderaan in het voeteneinde bevindt zich een afvoergat voor lijkvocht. De binnenwanden links duidelijk en de andere wanden afgesleten gespitst. Er zijn geen rondstaven.

Maasland (ZH 9)
Aan de westkant van de noordbeuk ligt in de vloer van de Nederlands Hervormde Kerk van Maasland een rose geribbelde zandstenen plaat, licht trapeziumvormig, die 127 cm lang en 73, respectievelijk 63 cm breed is.[26] De herkomst is onbekend, maar desondanks wordt de steenplaat vanwege de materiaalsoort en de vorm in dit overzicht toch opgenomen als een restant van een uit de twaalfde-eeuw daterende grafplaat.

Monster (kist van **Polanen**) (ZH 10)
Iets ten noordoosten van Monster lag vroeger het kasteel van Polanen. Op de nabij gelegen boerderij van Olsthoorn aan de Maweg daar vlakbij is in de Tweede Wereldoorlog een rode (bont)zandstenen kist aangetroffen als veevoederbak. Deze is via omzwervingen in het Westlands Museum voor Streek- en Tuinbouwhistorie te Honselersdijk terechtgekomen.[27] Het is een rechtwandige kist (te vergelijken met de kist uit Lisse, zie afbeelding 18) met gefrijnde binnenkant en geschulpte buitenkant en zonder rondstaven. Lang 218 cm, het hoofdeinde 71 cm breed, het voeteneinde 61 cm, overal ca 30 cm diep. Hij wordt al in een tractaat over het Westland uit 1844 vermeld als aanwezig op genoemde boerderij.[28] Het is onduidelijk op welke plaats deze kist oorspronkelijk voor een begraving heeft gediend hoewel de kerk van Monster wat dit betreft een serieuze kandidaat is.[29]

Afb. 18. Sarcofaagkist gevonden op het terrein van het Kasteel De Keukenhof te Lisse (ZH-8).

Noordwijk-Binnen (ZH 11)
In de St. Jeroenskerk te Noordwijk-Binnen staat in het inwendige, in de noordwesthoek van het schip, een met cement gerestaureerde sterk trogvormige stenen doodskist van rode (bont)zandsteen (zie afbeelding 19). Hij moet opgegraven zijn naast de toren, zonder deksel.[30] Lang 199 cm, het hoofdeinde 84 cm en het voeteneinde 75 cm breed. De toren en het oudste gedeelte van de kerk zijn in de twaalfde eeuw gebouwd, maar al veel eerder moet er een kapel ter ere van de in 856 door de Noormannen onthoofde St. Jeroen gestaan hebben. Tot de Reformatie is deze kerk een bedevaartplaats ter ere van St. Jeroen geweest.

Afb. 19. De sarcofaagkist in de St Jeroenskerk te Noordwijk-Binnen. Tekening naar foto van A.H. Hensbergen in Hartog, 2002.

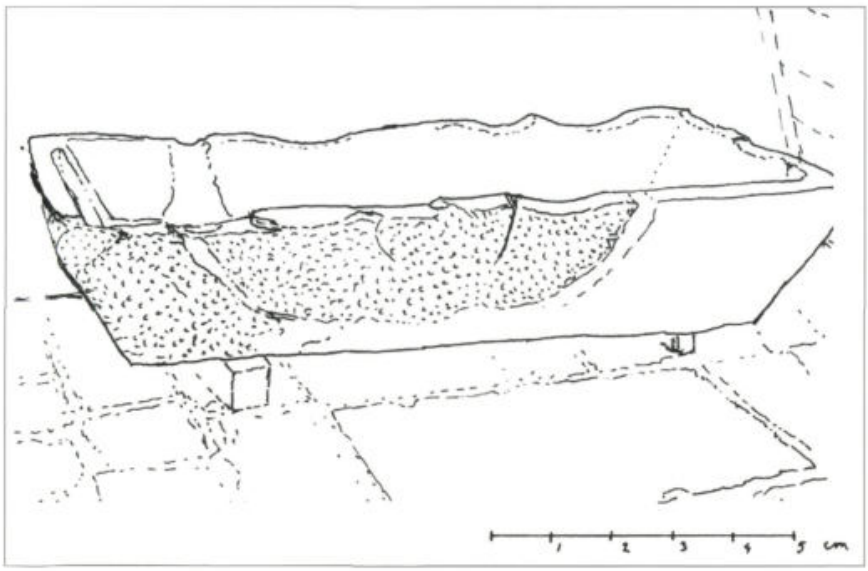

Oegstgeest (ZH 12)
In Kist, 1842, en Craandijk en Schipperus, 1882, wordt gesproken van een gebroken doodkist van 'rode zandsteen' die is gevonden bij de afbraak van de toren van de kerk van Oegstgeest en die in deze kerk op het koor wordt bewaard. Die toren (van tufsteen) werd in ca 1830 afgebroken, dus rond die tijd zal de kist gevonden zijn. Rond 1995 wordt vermeld dat de sarcofaag uit het koor is verdwenen.
Volgens een legende is het Groene- of Willibrordkerkje te Oegstgeest nog door Willibrord zelf (rond 740) gesticht en behoort het aldus, met enkele andere, zoals die van Vlaardingen, tot de oudste van Holland en tot de zogenaamde 'moederkerken'.[31] In de elfde eeuw is het kerkje van tufsteen opgetrokken zodat het behoort tot de vele kerken die in de twaalfde eeuw uit tufsteen bestaand of toen opgebouwd, een uit dezelfde tijd daterende kist bezitten of hebben bezeten. Afbeeldingen (en nadere gegevens) van deze kist zijn niet bekend.

Ouderkerk aan den IJssel (ZH 13)
Hoek schrijft dat er bij de restauratie in 1968 in de kerk van Ouderkerk aan den IJssel een altaarsteen van rode (bont) zandsteen is gevonden en dat buiten een fragment van dezelfde steensoort wordt bewaard dat een deel van een altaarsteen zal zijn, maar mogelijk een deel van een sarcofaag(deksel) of grafplaat.[32] De altaarsteen, 169 cm lang, bovenaan 66 cm breed en onderaan 64 cm, ligt in de koorvloer ingemetseld. Er is maar één wijdingskruisje op te vinden dat bovendien mogelijk slechts uit enkele toevallig elkaar daar kruisende korte krassen bestaat. Een inscriptie met het jaartal 1793 maakt duidelijk dat deze steenplaat eind achttiende eeuw in elk geval als een grafplaat is gebruikt.
Het tweede stuk, het 'fragment van dezelfde steensoort' dat Hoek beschrijft, 93 cm lang, bovenaan 79 cm en onderaan 75 cm breed, en iets gewelfd, staat tegenwoordig binnen in de kerk, tegen de muur van het koor. Zijn iets trapeziumvormige en gewelfde vorm maken dat hij inderdaad tot een uit de twaalfde eeuw daterende grafplaat zal behoren. Temeer daar bij de aanleg van het praalgraf voor het geslacht Nassau–Lalecq tussen 1753 en 1757 stenen doodkisten tevoorschijn zijn gekomen die tot 1793 in de toenmalige consistoriekamer zijn bewaard maar daarna zoek geraakt.[33]

De tufstenen voorganger van de kerk, waarvan in de huidige kerk nog enkele sporen te vinden zijn, dateert uit de twaalfde eeuw. In akten wordt echter al veel eerder van een kerk alhier gesproken.

Poortugaal (ZH 14)
In de Nederlands Hervormde Kerk van Poortugaal is in 1971, bij archeologisch onderzoek, een trapeziumvormige grafplaat van rode (bont)zandsteen gevonden met een zeer afgesleten middenveld en een randveld waarop hier en daar nog de frijnversiering te zien is.[34] Door het voorkomen van vijf wijdingskruisjes blijkt hij hergebruikt te zijn als altaarsteen. De steen die nu in de vloer van de kerk aan de voet van de kansel ingemetseld ligt (zie afbeelding 20) is 168 cm lang, aan het hoofdeinde 82 cm en aan het voeteneinde 61 cm breed.
De kerk is waarschijnlijk eind twaalfde eeuw gebouwd bij een huis waar de Heer van Putten het bestuur uitoefende. Als begin dertiende eeuw het bestuursgebouw in steen wordt opgetrokken, wordt ook de houten kerk in (bak)steen opgetrokken. Hoek beschouwt het rode zandstenen deksel van een sarcofaag, die blijkens de ingehakte kruisjes later als altaarsteen is hergebruikt, als 'het enige tastbare overblijfsel van de oude kerk'.[35] De vraag is of dit klopt. Mogelijk is na het stichten van de kerk een altaarmensa van natuursteen gezocht en kwam men op een steenmarkt of in een andere kerk dit exemplaar tegen en is dat toen aangeschaft.

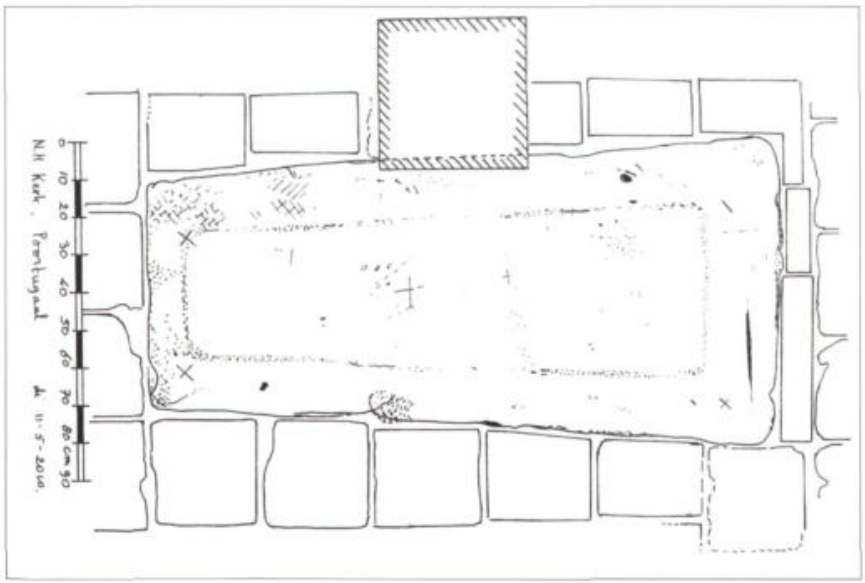

Rijswijk (ZH 15)
Bij de restauratie van de Nederlands Hervormde kerk in Rijswijk in 1983 zijn in de grond onder de toren een tweetal fragmenten van rode (bont) zandsteen gevonden waarvan er één door de erop voorkomende versiering zich laat herkennen als het voeteneinde van een halve versierde oude grafplaat. Resterende lengte 102 cm, breedte bovenaan 68, onderaan 62 cm, 7 cm dik. De ander, ongeveer even groot, heeft geen versiering uit de (ruim te nemen) twaalfde eeuw maar draagt ingekerfde lijnen die onder andere het jaartal 1695 vormen. De ingekraste lijnen zullen bij een hergebruik als grafplaat in 1695 horen.[36] Beide platen bevinden zich tegenwoordig in een nis in het westelijke gedeelte van de kerk.

Afb. 20. De in de vloer ingemetselde als altaarsteen hergebruikte grafplaat in Poortugaal (ZH-14) heeft vijf wijdingskruisjes (zie de tekening), maar laat ook nog een middenveld en frijnwerk langs zijn randen herkennen.

De kerk van Rijswijk heeft waarschijnlijk een tufstenen fase gekend in de twaalfde eeuw.[37]

In Sion, een buurtschap vlak bij Den Hoorn in de gemeente Rijswijk, is bij de opgravingen van een klooster aldaar een bodem van een sterk trogvormige sarcofaagkist te voorschijn gekomen. Zie voor deze kist onder **Sion** (ZH 18).

Rotterdam (ZH 16)
In Rotterdam, Mathenesserlaan 215, werd, volgens Martin[38], in een tuin de volgende rode (bont)zandstenen kist aangetroffen:
"Kist. (Type) II (dat wil zeggen met zuivere of praktisch rechte opstaande wanden maar zonder rondstaven in de binnenhoeken). Rood. Bontzandsteen.

$$\frac{187 - 45 - 185 - 33}{170 - 38 - 173 - 30} \quad ; \; 30 - 70 - 62 - 28$$

De hoek aan het hoofdeinde en één aan het voeteneind ontbreken. Zéér zwak trogvormig. Uitwendig ruw, inwendig vrij glad bewerkt met enkele schuine beitelsporen, onregelmatig over het oppervlak verdeeld. Afkomstig van boerderij "Oosterwijk" naast het voormalig kasteel van Foreest onder Beverwijk (in de Wijkerbroekpolder)."
Martin geeft ook nog de uitkomst van een geologisch gesteenteonderzoek aan deze kist en veronderstelt verder dat hij wel afkomstig zal zijn van een oud kerkhof in de buurt van boerderij 'Oosterwijk". De herkomst, noch recente gegevens, zijn verder van deze kist bekend.

Schiedam (ZH 17) (Zie ook **Delft**).
In de zuidbeuk van de Grote of St Janskerk te Schiedam zijn bij archeologisch onderzoek in 1947, uitgevoerd tijdens de grote restauratie van 1945 tot 1948, het graf van Liduina en de daaromheen liggende fundamenten van een kapel gevonden. Deze plaatsen zijn nu in de vloer van de huidige zuidbeuk met gele steentjes aangegeven.[39] Bij het archeologische onderzoek werd ook een grafplaat van rode zandsteen gevonden die nu in de noordmuur van het noordoostelijke gedeelte van de huidige kerk is ingemetseld (zie afbeelding 21). Deze rode zerk, is uit archiefonderzoek gebleken, is door Liduina nog tijdens haar leven besteld om het graf van haar eerder gestorven moeder en nichtje Petronilla te dekken. Toen Liduina in 1433 zelf stierf, is zij in hetzelfde graf ter aarde besteld (echter apart op dwarsbalkjes) zodat deze zerk de eerste is die (ook) Liduina's graf bedekte. Hij is 142 cm lang, het hoofdeinde 77 cm en het voeteneinde 74 cm breed. Op het middenveld is een fraaie zogenaamde 'geometrische' versiering aanwezig, rechts, net als de rand, nogal afgesleten. (Als de rand rechts gaaf geweest zou zijn zou de grafplaat bovenaan ca. 80 cm breed geweest zijn). Helemaal bovenaan de middenstaf van deze versiering bevindt zich ingekrast een klein kruisje dat niet tot de oorspronkelijke versiering behoort, maar later zal zijn aangebracht. Deze grafplaat is dus een hergebruikte, maar oorspronkelijk uit de (ruim te nemen) twaalfde eeuw daterende trapeziumvormige grafplaat van rode (bont)zandsteen. Overigens is deze grafplaat, niet lang na 1433 (mogelijk in de tijd van het bouwen van de zuidbeuk rond 1480, waarbij Liduina's graf dat eerst dicht bij de kerk op het kerkhof lag, binnen het kerkgebouw werd opgenomen), vervangen. Er kwam op Liduina's graf een grotere steenplaat van een zwarte steensoort, fraai bewerkt met onder andere de beeltenis van een vrouw in een doodskleed en met een duidelijk randschrift over Liduina: "Int jaer ons heren CIↃ CCCC ende XXXIII opten XIIII dach in april doe staerf Liedewy de macht tot Sciidam". Deze tweede grafplaat van Liduina is pas bij de reformatie (rond 1572) verwijderd, niet kapotgeslagen maar na allerlei omzwervingen ten slotte in 1988 terecht gekomen naast de Liduinakapel achter in de katholieke St. Liduinabasiliek aan de Singel.

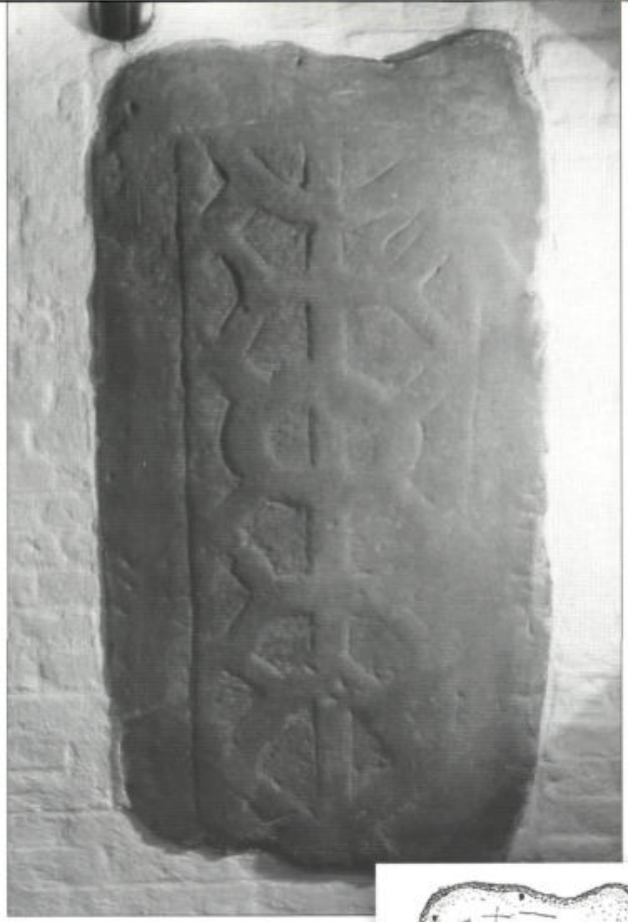

Afb. 21. De van een geometrisch patroon voorziene grafplaat die als eerste het graf van Liduina bedekte, nu in de wand van de Grote of St Janskerk te Schiedam (ZH-17).

De eerste grafplaat van Liduina, de 'rode zerk', is uit **Delft** gehaald en moet afkomstig zijn van het graf van een vlak voor zijn wijding als priester vermoorde broer van Liduina's opa. Deze was (waarschijnlijk ca. 1375) begraven aan de noordkant van de toen nog niet zo lang daarvoor (eerste helft veertiende eeuw) nieuw gebouwde toren van de 'Oude Jan' te Delft "bij het altaar van St. Laurentius".[40]

Schipluiden (ZH 17a)
In Schipluiden is het Museum 'Het Tramstation' te vinden met in het depot de deels gerestaureerde kist van Sion. Zie hieronder bij **Sion** (ZH 18).

Daarnaast is in Schipluiden op de boerderij In 't Rietveld een aantal stenen kisten te zien die op het eerste gezicht op (kleine) sarcofagen lijken.[41] Een van deze stenen bakken, grijzig van kleur, is nu in gebruik als goudvissenkom, 173 cm lang, 54 cm breed en 37 cm hoog. Deze geringe grootte, het ontbreken van frijnwerk, rondstaven of een geschulpte buitenkant wijzen erop dat dit een veevoederbak zal zijn en geen oude sarcofaag. Ze zijn er in allerlei maten en op dezelfde boerderij komen ook veel kleinere soortgelijke bakjes voor. Zij komen in het oosten van Nederland veel voor en zijn niet gemaakt van rode (bont)zandsteen.

Sion (gemeente Rijswijk) (ZH 18)
In 1980 werden bij opgravingen van het klooster Sion (Gemeente Rijswijk) naast de kapel de resten van een bodem van een sarcofaagkist gevonden, waaraan nog geringe resten van de opstaande randen zaten.[42] Naar die resten te oordelen heeft de kist behoord tot een sterk trogvormig type (te vergelijken met de kist uit Noordwijk-Binnen, zie afbeelding 19). De bodem wordt bewaard in het depot van Museum 'Het Tramstation' in Schipluiden.[43] Gemeten aan het met restauratiemateriaal aangevulde stuk was de lengte van de bodem ca. 190 cm, de breedte aan het hoofdeinde ca. 70 cm en de breedte aan het voeteneinde ca. 50 cm. (Bedenk dat meestal de maten van de lengte en de breedte van de bovenzijde worden gegeven en dat die bij een sterk trogvormige kist veel groter zijn dan die ter hoogte van de bodem). Het hoogste stukje nog aanwezige binnenzijde van een opstaande wand is ca. 8 cm. De nog te meten dikte van een opstaande wand (vlak bij de bodem dus) is ca. 6 cm. Waar de binnenkant van de opstaande wanden voldoende hoog overgebleven zijn, is frijnwerk te zien en aan sommige stukjes buitenkant de gebruikelijke geschulpte oppervlakteafwerking. Er is nog één binnenhoek (voor enkele cm's hoogte) aanwezig, daar is met moeite een stukje van de pinkdikke rondstaaf, zoals gebruikelijk bij dit type kisten, waarneembaar. Het klooster Sion is pas in de vijftiende eeuw gesticht. Deze sarcofaagrest moet dus van een andere plaats afkomstig zijn, een mogelijkheid is Delft.[44]

Sliedrecht (ZH 19)
In Sliedrecht zijn volgens Martin bij de restauratie van de toren van de kerk in de klei eronder twee kisten met deksels aangetroffen.[45] Type I (d.w.z. met praktisch rechtopstaande zijwanden en met zogenaamde rondstaven in de binnenhoeken). Bontzandsteen.
$\frac{210 - 66 - 210 - 60}{210 - 60 - 210 - 54}$ ⁞ 45. Deksel 229 – 79 – 229 – 75.
Één kist is gebroken (afgebroken deel van ± 60 cm en deksel zijn in magazijn Gemeentewerken). De kisten zijn zeer zwak trogvormig met zware rondstaven. Inwendig grof ruitvormig gespitst. De deksels zijn onversierd en 1 m onder de oude vloer (van vóór 1763) in zeeklei gevonden.

Afb. 22. Onversierd kistdeksel van één der in 1952 in de klei onder de toren van Sliedrecht aangetroffen sarcofaagbegravingen (ZH-19). Nu naast de kerk van Sliedrecht.

Één van de deksels lag tot 2004 in het Sliedrechts Museum, maar bevindt zich tegenwoordig weer naast het kerkgebouw (zie afbeelding 22). Dit deksel is lang 230 cm, breed 80, respectievelijk 75 cm en ca 13 cm dik. De bijbehorende kist is onvindbaar. Skeletmateriaal uit en rond de sarcofagen van Sliedrecht zijn via diverse omzwervingen terecht gekomen in het depot van het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.[46]

Het onderste deel van de toren van de kerk in Sliedrecht is opgetrokken uit tufsteen. Dit wijst op een bouw in de elfde of twaalfde eeuw. Hoewel de rest van deze kerk later geheel gemoderniseerd is, is de eerste uit steen opgetrokken bouw uit de tijd waarin stenen sarcofagen voor elitebegravingen gebruikt werden. Dit geldt ook als deze kerk in de genoemde

tijd is verplaatst vanuit een vestiging aan de zuidkant van de rivier die vanwege wateroverlast werd opgegeven.

Spijkenisse (ZH 20)
In 2004 is in de bagger afkomstig uit de Molenwatering bij boerderij 'Landzicht' in Spijkenisse een voorwerp van rode (bont)zandsteen gevonden dat licht uitgehold plaatvormig is, ca 60 cm lang, 58, respectievelijk 53 cm breed en ruim 10 cm dik. Dit geldt niet voor de zijkanten waar de randen wat opstaand zijn, daar is de plaat ca. 12 cm dik. Het voorwerp bevindt zich tegenwoordig in het depot van het BOOR (Bureau Oudheidkundig Onderzoek Rotterdam).[47] De functie van de plaat zelf is niet geheel duidelijk, maar mogelijk was het ooit een zogenaamde piscina. Dat is de bodem van een nis in de muur van een kerk waarin priesters hun handen en liturgisch vaatwerk konden wassen. Theoretisch kan een voorwerp van deze vorm gemaakt zijn uit een deel van een sarcofaagdeksel of vergelijkbare grafplaat.

Vlaardingen (ZH 21)
Een kist met onversierd deksel werd in 1967 opgegraven naast de tufstenen fundamenten van een twaalfde-eeuwse voorganger van de Nederlands Hervormde Kerk in Vlaardingen, inclusief skelet en als bijgiften een miniatuur kelkje en patheentje.[48] Door de opgravingsleider C. Hoek werd de kist toegeschreven aan Thidbald, de kapelaan van graaf Dirk VI, die als getuige voorkomt in een oorkonde uit 1156. Dirk VI schonk de kerk van Vlaardingen aan zijn kapelaan. Driekwart versierde grafplaat, in stukken gevonden in de grond van het koor bij het graven van een verwarmingskelder in 1941.
Beide objecten zijn aan het begin van dit artikel uitvoerig besproken.

Voorschoten (ZH 22)
D. van der Kooij uit Voorschoten heeft bij het vele puin dat in de jaren rond 1990 is opgegraven uit een stuk gracht rond het kasteeltje Roucoop in Voorschoten twee à drie stukken rode (bont)zandsteen gezien, elk ongeveer ter grootte van een baksteen, die waarschijnlijk afkomstig waren van een sarcofaagkist.[49] Er kwamen namelijk op deze steenfragmenten stukjes gepuncteerd oppervlak voor, hetgeen vermoedelijk frijnwerk is. Het is onduidelijk waar de kist, die deze brokstukjes heeft opgeleverd, vandaan komt of hoe oud deze is. Waarschijnlijk heeft bij dit kasteeltje een tijdlang een kist gestaan als drinkbak voor vee.

Warmond (ZH 23)
Van de ruïneuze kerk van Warmond is alleen de toren fraai gerestaureerd. Van de muren van schip en koor en dergelijke resteren nog enkele meters hoge resten, vaak gesteund door even hoge resten van steunberen. Tegen de binnenkant van de zuidelijke schipmuur staat, niet ver van de toren, een rode (bont)zandstenen plaat verticaal opgericht die ca. 150 cm uit de met grint bestrooide bodem oprijst, bovenaan 71 cm en onderaan 67 cm breed is en 8,5 á 10 cm dik is. Het is een altaarsteen uit de katholieke tijd, omdat de bovenrand en de rechterrand geprofileerd zijn en het oppervlak vlak is, ook al komen er nu allerlei ondiepe putjes in dit oppervlak voor, die mogelijk veroorzaakt zijn door de inwerking van plantenwortels en dergelijke.[50] Het opschrift over het bovenste gedeelte van het oppervlak dat ondanks de genoemde erosieputjes nog goed leesbaar is, luidt:

> "Hier Leyt begraven Huyg Iacobsen van Hemskerck is gesturven den 20 September int Iaer 1661. Hier Leyt Begrven Iaepye Tysses is gesturven den 28 Mey int Iaer 1657"

Hiermee wordt duidelijk dat in de jaren 1657 en 1661 deze altaarsteen als grafsteen is hergebruikt. Dit kwam vaker voor bij tijdens de Reformatie als altaarsteen onbruikbaar geraakte steenplaten. Dat deze rode (bont)zandstenen altaarsteen een (hergebruikte) roodzandstenen sarcofaagdeksel zou zijn, wat bijvoorbeeld door E. den Hartog wordt gesteld, wordt niet door vorm- of versieringsgegevens van deze steen ondersteund.[51]

De kerk van Warmond wordt al in de twaalfde eeuw genoemd, namelijk in 1156 als Gerard, abt van de abdij van Echternach, afstand doet van kerken ten behoeve van graaf Dirk VI en zijn gemalin Sophia. Ook zal deze kerk een tufstenen fase gekend hebben, want op sommige plekjes is nu nog tufsteen als onderdeel van de muren te vinden en komt vaak tufsteen, hergebruikt in speklagen en dergelijke, in de resten van de huidige ruïneuze kerk voor.

Wassenaar (ZH 24)
In de (gedeeltelijk nog uit tufsteen opgebouwde) kerk van Wasssenaar komen één kist en een tiental grafplaten uit de twaalfde eeuw voor.[52] Negen grafplaten zijn in latere tijden als grafplaat hergebruikt en staan verticaal tegen de zuid- en westmuur van de zuidbeuk en tegen de binnenwanden van de onderste torenruimte. Één grafplaat, met een geometrisch (ruitvormig) versieringspatroon, is niet in latere tijden als grafzerk hergebruikt en ligt op de reeds genoemde kist in de zuidwesthoek van de zuidbeuk. (Zie voor de kist met deze grafplaat afbeelding 23). Zie voor de tegen de muren van de zuidbeuk verticaal opgestelde hergebruikte grafplaten, zes in getal, afbeelding 24. Wassenaar heeft het grootste aantal oorspronkelijk twaalfde-eeuwse grafplaten/kisten van heel Zuid-Holland.

De kist is 235 cm lang, bovenaan 89 en onderaan 64 cm breed. Aan de buitenkant bij het hoofdeinde 55 cm hoog, bij het voeteneinde ca 45 cm. De randen zijn overal ca 7 cm breed. Aan de binnenzijde bevinden er zich rondstaven in de binnenhoeken. De gebruikelijke schulpvormige oppervlakteafwerking aan de buitenkant en het frijnwerk aan de binnenkant zijn beide minder uitgesproken.

Afb. 23. De kist met de erop liggende versierde grafplaat in de zuidwest hoek van de kerk van Wassenaar (ZH-24). In het verlengde van de kist is tegen de muur nog één der verticaal opgestelde grafplaten van deze kerk te zien. (Foto Johan Zoutendijk, Herkenbosch, 2012)

De geometrisch versierde grafplaat op de kist is ca. 230 cm lang, bovenaan 88 cm en onderaan ca. 68 cm breed. In het midden van de schuine 'ruitjes' loopt een verticale 'band'. De rand van het middenveld bestaat uit een dubbelde band waarbij de buitenste in de hoeken in drie 'takjes' uitloopt. Aan het oppervlak is de grafplaat links onder sterk beschadigd, zodat daar de versiering ontbreekt. Behalve dat de grafplaat hier en daar onregelmatige zijranden heeft, lijkt hij verder compleet.

De in afbeelding 24 links bovenaan afgebeelde grafplaat staat verticaal op een voetstuk links van de kerkingang in de zuidmuur, gezien vanuit het inwendige van de kerk. Deze is 123 cm lang, aan het hoofdeinde 77 cm breed en aan het voeteneinde 63 cm. Uit de aan het hoofdeinde voorkomende tekst blijkt dat er in 1659 en 1637 personen onder begraven zijn. Behalve de trapeziumvorm en de materiaalsoort (rode (bont) zandsteen) wijst geen ander duidelijk kenmerk erop dat dit oorspronkelijk een veel oudere grafplaat is.

De in afbeelding 24 bovenaan in het midden getekende grafplaat staat rechts van de kerkingang, 170 cm lang, bovenaan 96 cm en onderaan 73 cm breed. Onder het handmerk bovenaan staat D, G, C, T, wat betekent: Dit graf comt toe. Daaronder aan wie dit graf 'toekomt': Ian Schouten. Deze grafplaat laat vaag een wat verheven middenveld zien als restant van zijn vroegere versiering.

De in afbeelding 24 rechts bovenaan getekende grafplaat staat rechts van de vorige tegen de zuidmuur van de kerk, 182 cm lang, bovenaan 76 cm en onderaan 60 cm breed. Bovenaan een duidelijk secundair grafschrift, waaruit blijkt dat er in 1718 een nieuwe begraving onder plaatsvond.

De in afbeelding 24 links onderaan getekende grafplaat staat weer rechts van de vorige, 180 cm lang, bovenaan 81 en onderaan 59 cm breed. Duidelijk trapeziumvormig en met een oude tekst in gotische letters erop en daaronder een wapenschild hangend aan een tak. Onder de tekst ("Bidt vuer Claes Jansz baeliu ende scout van Wassenaer hier begraven anno d(o)m(ini) MCCCCLXXVI andree")[53] en het wapenschild is nog een stukje van een ruitpatroon te zien dat nog bij de oorspronkelijke oude versiering hoort.

De in afbeelding 24 onderaan in het midden afgebeelde grafplaat staat links tegen de westmuur (achter de kist), 181 cm lang, bovenaan 67 cm, onderaan ook 67 cm breed. Hij lijkt zo niet oorspronkelijk trapeziumvormig, maar de linkerrand is afgekapt waardoor er daarna een rechthoek is overgebleven. Het heeft hetzelfde handmerk, daaronder D, G, C, T en naam als bij de tweede besproken langs de zuidmuur opgestelde grafplaat. Daaronder echter als extra tekst een begraving in 1667.

De in afbeelding 24 rechts onderaan getekende grafplaat staat rechts tegen de westmuur, lang 163 cm, bovenaan 81 cm, onderaan 65 cm. Met bovenaan weer DGCT en een begraving uit 1671. Er is nog een duidelijk middenveld te onderscheiden en het randveld is nog op diverse plaatsen voorzien van frijnwerk, beide behorend tot de oorspronkelijke versiering.

In de onderste torenruimte staat links tegen de noordmuur een grafplaat die qua vorm en decoratie sterk lijkt op die van de grafplaat van afbeelding 24 links onderaan. De tekst hierop (naar Kist, 1842: Bidt voer joncvrouwe Dirck van der Does hier begrave anno d(o)m(ini) MCCCCLXXIII johis) is weer uitgevoerd in gotische letters en er bevindt zich weer een wapen aan een tak onder.[54] Ook hier bevinden er zich nog sporen omheen van de oudere oorspronkelijke versiering, in dit geval

Rechterpagina: Afb. 24. De zes tegen de zuid- en westmuur verticaal opgestelde oude grafplaten in de Dorpskerk te Wassenaar (ZH-24), elk in een latere tijd opnieuw als grafplaat hergebruikt.

HIER·LEYT·BEGRAVEN
GERRIT·IAN3OON·VAN
DYCKXHEVL·STERF
DEN·11·IANNEVARIVS
1659
HIER LEYT BEGRAVEN
MAERTGE WILLEMS
DOHTER DE HVYSVROU
VAN GERRIT IAN3OON
DVYNMEIER VAN DYCK
HEVE STERF DEN
LESTN DESEMBER 1637
0 10 20 30 40 50 60 70 cm 80
1

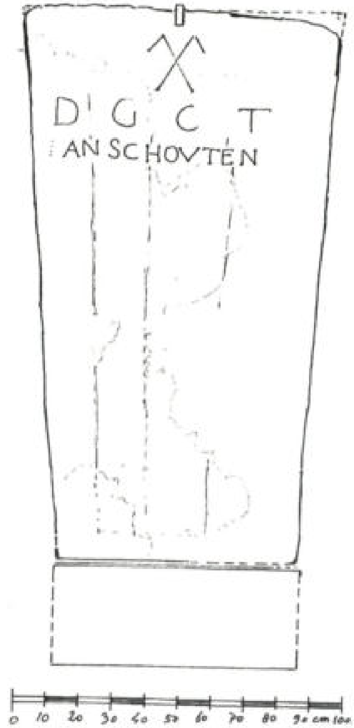
D G C T
IAN SCHOVTEN
0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 cm 100

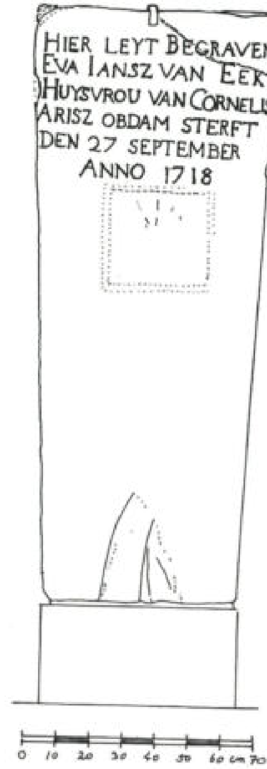
HIER LEYT BEGRAVEN
EVA IANSZ VAN EEK
HUYSVROU VAN CORNELIS
ARISZ OBDAM STERFT
DEN 27 SEPTEMBER
ANNO 1718
0 10 20 30 40 50 60 cm 70

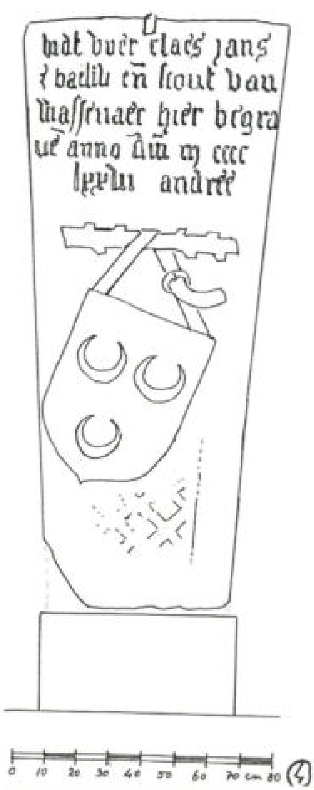
wat vuer claes jans
z badiu en scout van
wassenaer hier begra
ve anno dni m cccc
lxxiii andree
0 10 20 30 40 50 60 70 cm 80
4

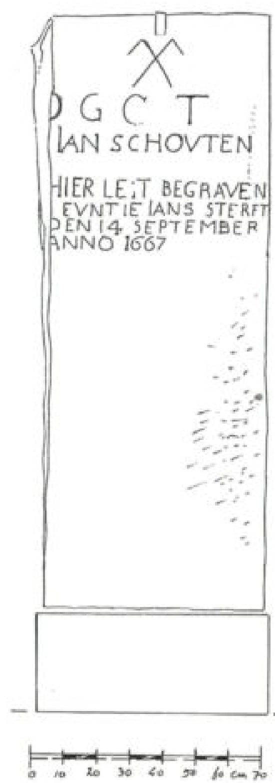
D G C T
IAN SCHOVTEN
HIER LEIT BEGRAVEN
EVNTIE IANS STERFT
DEN 14 SEPTEMBER
ANNO 1667
0 10 20 30 40 50 60 cm 70

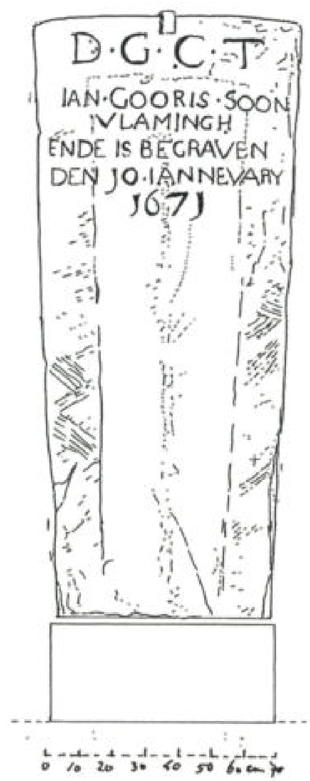
D·G·C·T
IAN·GOORIS·SOON
VLAMINGH
ENDE IS BEGRAVEN
DEN 30·IANNEVARY
1671
0 10 20 30 40 50 60 cm 70

lijkend op die voorkomend op de grafplaat die op de kist ligt. De grafplaat rechts tegen de noordmuur van de torenruimte, 218 cm lang, aan de bovenkant 75 cm, aan de onderkant ca. 64 cm breed, bevat een lange tekst over een begraving in 1610 en 1656.
De zandstenen trapeziumvormige grafplaat tegen de zuidmuur van de torenruimte, 202 cm lang, bovenaan 74 cm en onderaan 59 cm breed, heeft bovenaan een tekst die hoort bij een begraving in 1643 en bevat onderaan sporen van de oorspronkelijke veel oudere versiering.

N.C. Kist vermeldt dat in de uitspanning Den Deijl, enkele kilometers ten oosten van Wassenaar gelegen, een (stuk van een) sarcofaagkist aanwezig is geweest.[55] Het kan haast niet anders of deze kist zal oorspronkelijk uit Wassenaar afkomstig zijn, waar, zoals boven beschreven, veel grafplaten van bekend zijn. Het voorkomen van een tweede kist is dus waarschijnlijk.

Woubrugge (ZH 25)
Aan de buitenkant van de noordmuur van de kerk van Woubrugge, tussen twee steunberen, staat een sarcofaag met deksel, door een hekwerkje van ijzeren spijlen van de openbare weg gescheiden (zie afbeelding 25).[56] De kist is ca. 215 cm lang, 71, respectievelijk 52 cm breed en 37 tot 40 cm hoog. Aan de binnenzijde komen rondstaven voor en hoewel latere restauraties met cement gedeelten veranderd hebben, dragen de oorspronkelijke delen aan de binnenkant groeven die uit frijnwerk bestaan en is de buitenkant geschulpt. Het deksel is in twee delen gebroken, in totaal 229 cm (55 en 174 cm) lang en 86, resp. 75 cm breed. Het grote dekseldeel is aan de straatzijde geprofileerd en zal daarom een altaarsteen zijn geweest. Daar heeft mogelijk het kleine dekseldeel bij behoord of dit is een eigen altaarsteen geweest.
Beide delen moeten afkomstig zijn uit de kerk van Jacobswoude

Afb. 25. De kist met de erop liggende platen van rode (bont)zandsteen uit Woubrugge (ZH-25). De kist is afkomstig uit Jacobswoude, de platen erop zullen altaarstenen geweest zijn.

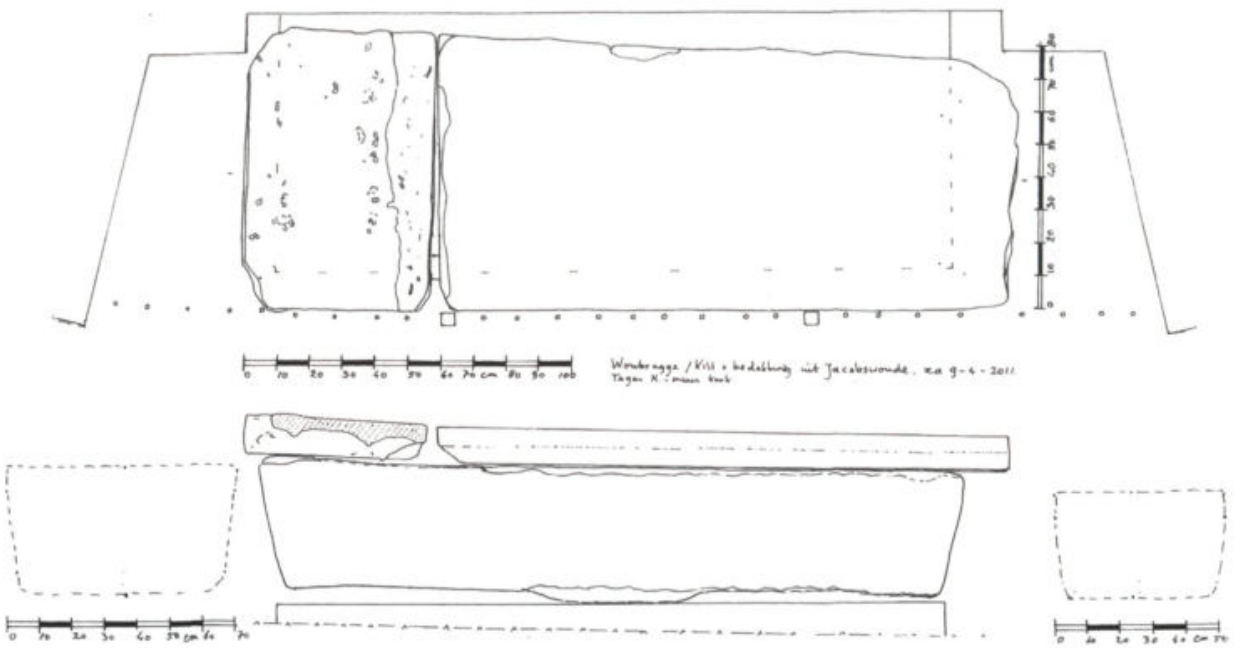

en tussen 1743 en 1766 zijn opgegraven. Deze kerk lag in wat nu de polder Vier Ambachten is, ongeveer op de plaats waar tegenwoordig een monument aan dit oude dorp herinnert. De polder Vierambachten is een polder ontstaan doordat een flinke laag veen (gedeeltelijk hoogveen) is afgegraven. De kerk en de overige huizen/ boerderijen van het dorp Jacobswoude lagen op het vroeger hoger gelegen oppervlak. Door de afgravingen is er van dit dorp en de kerk niets meer over. Slechts een enkele steen, nu in het museum van Woubrugge, zou van de kerk afkomstig zijn. Ook de onderste lagen van de huidige kerk van Woubrugge, waarvan de voorganger uit 1595 dateert, moeten afkomstig zijn van de vroegere kerk van Jacobswoude. Na het afgraven van het veen is het gebied nog een tijd bedekt geweest met water, en is dus een plas geweest. Toen deze in 1743 werd droog gemalen zouden, naar verteld, de resten van de kerk van Jacobswoude zichtbaar geworden zijn. Toen werd ook de kist bij die resten gevonden en ten slotte naar de nieuw gebouwde kerk van Woubrugge verplaatst.
Van Jacobswoude was Jacob van der Woude de Ambachtsheer. Hij woonde er ook tot hij rond 1250 naar Warmond verhuisde, omdat hij met een erfdochter van de Ambachtsheer aldaar trouwde. Sindsdien hadden de Van der Woudes nog wel een uithof in Jacobswoude. Mogelijk dat een Van der Woude vóór 1250 zich in een sarcofaag in (de kerk van) Jacobswoude heeft laten begraven.

Conclusie
Wij vergelijken eerst de kist met bijbehorend deksel uit Vlaardingen *met soortgelijke vondsten (dus kistvondsten, al* of niet met deksel) uit Zuid-Holland. Het laatste betreft vondsten uit Alphen aan den Rijn, Barendrecht, Hellevoetsluis, Lisse, Monster, Noordwijk- Binnen, Oegstgeest, Rotterdam, Sion, Sliedrecht, Wassenaar en Woubrugge. De vondst uit Rotterdam hoort eigenlijk thuis in Noord-Holland. De kisten uit Alphen aan den Rijn bestaan niet uit monolitische stukken rode (bont)zandsteen, maar uit brokken tufsteen afkomstig van het Romeinse Castellum aldaar. De kisten uit Noordwijk-Binnen en Woubrugge zijn sterk (met cement) gerestaureerd. De kist van Oegstgeest is verdwenen. De kist van Sion is fragmentarisch (practisch gesproken alleen nog een bodem), zoals de mogelijke kisten van Barendrecht en Hellevoetsluis nog fragmentarischer zijn. Van de beide kisten uit Sliedrecht zit er een nog in de grond onder de toren van de kerk en is onbereikbaar door een betonnen vloer. De andere kist is voorlopig onvindbaar. De kist uit Vlaardingen is qua volledigheid en uitvoering derhalve slechts te vergelijken met die uit Lisse, Monster en Wassenaar. De kisten uit Lisse en Monster zijn van onbekende herkomst. Hoewel de plaats van herkomst van de kist van Wassenaar wel bekend is, zijn de verdere vondstomstandigheden onbekend. Alleen van de kist van Vlaardingen zijn het tijdstip en de omstandigheden van de vondst precies en volledig bekend. Bovendien werd deze kist volledig en in situ met een begraving erin aangetroffen. De kist van Thidbald is dus meer dan bijzonder in vergelijking met alle soortgelijke vondsten uit heel Zuid-Holland. Thidbalds kist heeft een onversierd deksel. Onversierde deksels op een geborgen sarcofaag zijn er verder niet in Zuid-Holland.

Daarnaast heeft Vlaardingen nog een versierde grafplaat. Hiervan zijn de vondstomstandigheden niet zo volledig bekend als van de kist met het onversierde deksel, maar er is wel meer van bekend dan van vele andere losse grafplaten uit Zuid-Holland. Helaas is dit versierde exemplaar slecht zichtbaar voor het publiek. Wat dat betreft zijn de losse grafplaten, al of niet versierd, van Schiedam, Dordrecht, Krimpen aan den Lek, Leiden, Ouderkerk aan den IJssel, Poortugaal, Rijswijk, Sliedrecht, Warmond en vooral het grote aantal in Wassenaar beter tentoongesteld.

Moge deze bijdrage helpen het bijzondere van de zo mooi te bezichtigen sarcofaag (met deksel op de achtergrond) in de kerk van Vlaardingen te benadrukken. Deze sarcofaag, in 1967 een grote vondst, blijft een topattractie van alle tijden.

Bijlage
Verslag van het in 1990 uitgevoerde gesteenteonderzoek van de versierde grafplaat, van de kist en van het (onversierde) deksel van Thidbald door Maaike van Tooren, petrografe te Delft (Technische Universiteit). Ontvangen op 25 juni 1990 en gepubliceerd in P.G. Heinsbroek (1990).

Monster I. Versierde grafplaat. Gele zandsteen. (Het monster *is als een klein stukje gruis (ca 1 x 1 x 0,3 cm) van de graf*plaat gebroken.)
Macroscopische beschrijving. Verweerde brokkelige zandsteen die voornamelijk uit kwarts bestaat; ook veldspaat aanwezig en enkele korreltjes ijzerhydroxide (goethiet). De kleur van de zandsteen is geel, maar het ziet eruit alsof deze kleur niet primair is, maar ontstaan is door oxidatie van de aanwezige ijzeroxiden – de kleur zou m.a.w. oorspronkelijk rood geweest kunnen zijn.
Microscopische beschrijving. Het brokje bleek te verweerd om er een goed microscopisch preparaat (slijpplaatje) van te kunnen maken. Tijdens het maken van het preparaat is het brokje in losse korrels uit elkaar gevallen. Deze losse korrels hebben een diameter tot 0,3 mm. Het merendeel der korrels is hoekig, een klein deel is mooi afgerond. De korrels bestaan uit:
- Kwarts (70 – 75 volume%): langs de korrelgrenzen zijn zowel oplosverschijnselen als aangroeizones aanwezig.
- Veldspaat (10 volume%): er zijn zowel korrels mikroklien (alkaliveldspaat) als plagioklaas (Ca-Na veldspaat) aanwezig.
- Mica (3 volume%): de groep der mica's bestaat uit plaatvormige mineralen. Er zijn zowel enkele blaadjes muscoviet (de mica van de kachelruitjes) als blaadjes biotiet (bruine mica) aanwezig.
- Calciet (< 1 volume%): met insluitsels van goethiet.
- Goethiet (3 volume%): dit is een geelbruine ijzeroxide die

de gesteenten een geelbruine tot bruine kleur kan geven. De goethiet is als fijne stofdeeltjes rond de korrelgrenzen aanwezig – echter niet genoeg om de steen een duidelijke bruine kleur te geven. Naast deze zeer fijne deeltjes zijn enkele grotere goethietkorrels aanwezig.
Naast korrels die uit een mineraal bestaan zijn er ook korrels aanwezig die uit gesteentefragmenten bestaan zoals:
- Amfiboliet: de korrels bestaan uit veel kleine amfiboolkristalletjes.
- Fylliet (10 volume%): de korrels bestaan uit fijnkorrelige mica's; de korrels vertonen een gelaagdheid.
- Kwartsiet: de korrels bestaan uit kleine in elkaar geduwde kwartskorreltjes.

Op enkele plaatsen is de oorspronkelijke samenhang tussen de korrels nog aanwezig – als cement is fijnkorrelige klei aanwezig.
Conclusie: Als ik de beschrijving vergelijk met de gesteentebeschrijvingen uit het boek van Martin, 1957, op blz. 123 – 137, is deze gele zandsteen ook een Bontzandsteen, dit vanwege de aanwezigheid van aangroeizones rond de kwarts. Deze aangroeizones ontbreken volgens P. Kruizinga, in de gele Bentheimer zandsteen – deze valt dus af. Herkomst onbekend. Als ik het slijpplaatje vergelijk met de figuren in het boek dan is er meer overeenkomst met fig. 5 (Seesen, Harz) dan met fig. 3. (Barr, Vogezen). Verder durf ik daar geen uitspraken over te doen.

Monster II. Sarcophaag, voeteneinde kist. (Het monster, weer van ongeveer 1 x 1 x 0,3 cm, komt van de onderkant van de kist van de bodembuitenkant aan de kant van de lange (linker)zijde, in de buurt van de linkeronderhoek, hoek E.) Rode zandsteen.
Macroscopische beschrijving. Rode zandsteen waarin kwarts en veldspaat herkenbaar zijn. Gezien het hoge gehalte aan veldspaat wordt een dergelijke zandsteen ook wel "arkose" genoemd. De rode kleur wijst op de aanwezigheid van ijzeroxide (hematiet) – enkele procenten van dit mineraal is genoeg om de steen rood te kleuren.
Microscopische beschrijving. Het monster was nauwelijks groot genoeg voor de fabricage van een slijpplaatje – tijdens het proces is slechts een heel klein bruikbaar deel overgebleven. Wel is de samenhang tussen de korrels bewaard gebleven. De korrels hebben een diameter tot 0,25 mm. De korrels zijn hoekig tot afgerond. Als cement is fijnkorrelige klei aanwezig met hierin fijnverdeelde ijzeroxiden (hematiet). De korrels bestaan uit:
- Kwarts (75 – 80 volume%): enkele korrels hebben een duidelijke aangroeizone.
- Veldspaat (15 volume%): zowel alkalie-veldspaat (waarschijnlijk orthoklaas) als plagioklaas aanwezig.
- Hematiet (3 – 5 volume%): - randjes om de korrels – fijnverdeeld "stof" in het cement. – enkele geïsoleerde korrels.
- Gesteentefragmenten (5 volume%): - Kwartsiet: de korrels bestaan uit in elkaar geduwde kwartskorreltjes. – chalcedoon: de korrels bestaan uit kryptokristallijne kwartskristallen.
- Klei (2 volume%): cement tussen korrels.

Conclusie: Ook deze zandsteen is een Bontzandsteen en ook deze vertoont meer overeenkomst met de zandsteen van figuur 5 (Harz) dan met de zandsteen van figuur 3 (Vogezen) uit Martin, 1957, blz. 123 – 137.

Monster III. Sarcophaag, bovenkant deksel. (Het monster, weer van ongeveer 1 x 1 x 0,3 cm, komt van de hoofdeinderand die nu tegen de muur van de kerk leunt, in de nabijheid van de hoek vlak bij de kerkvloer, hoek Q). Rode zandsteen.
Macroscopische beschrijving. Als de zandsteen van monster II: kwarts- en veldspaatkorrels zijn duidelijk herkenbaar (de zandsteen is een "arkose") en de rode kleur wijst op de aanwezigheid van ijzeroxiden (hematiet).
Microscopische beschrijving. Dit monster was van de drie monsters het minst verweerd – het was mogelijk om een goed preparaat te maken. De korrelgrootte van deze zandsteen varieert sterk. De korrelgrootte ligt rond de 0,2 mm met uitschieters tot 0,5 mm. De korrels zijn zowel hoekig als goed afgerond en bestaan uit:
- Kwarts (ca 75 volume%): enkele korrels hebben een mooie aangroeizone – in enkele gevallen zijn tijdens de aangroei zelfs kristalvlakken ontwikkeld.
- Veldspaat (10 – 15 volume%): - orthoklaas (alkalie veldspaat). – plagioklaas (Ca-Na veldspaat).
- Hematiet (2 – 3 volume%): - dunne huidjes rond de korrels. – enkele geïsoleerde korrels.
- Mica (< 1 volume%): enkele plaatjes muscoviet.
- Toermalijn (< 1 volume%): hoekige bruinoranje korrels.
- Gesteentefragmenten (5 volume%): - zandsteen bestaande uit kwartskorrels gecementeerd door klei. – kwartsiet: in elkaar geduwde kwartskorreltjes, met ijzerhydroxiden langs de korrelgrenzen. –schalie: korrels die bestaan uit een gelaagde concentratie van klei.

De stevige samenhang tussen de korrels is tot stand gekomen – doordat de korrels tijdens de aangroei van de kwarts met elkaar vergroeid zijn – doordat de korrels onder druk gestaan hebben waardoor ze in lichte mate in elkaar zijn gedrukt – door de aanwezigheid van de ijzeroxiden die als kitmiddel hebben gediend.
Conclusie. Zie monster I

Literatuur

Bijl, A., in: *Nieuwe Vlaardingse Courant*, 15 oktober 1958

Bijl, A. en M.C. Sigal, 'Oudheid van Vlaardingen IV', in: *Nieuwe Vlaardingse Courant*, 7 juli 1950

Brugge, J. ter, 'Van hout tot tufsteen: de vroegste kerken in Vlaardingen'. In: *De Grote Kerk te Vlaardingen* (Vlaardingen, 2005) 13-57

Buddingh, D., *Verhandeling over het Westland, ter opheldering der Loo-en, woerden en hoven, benevens de natuurdienst der Friesen en Batavieren* (Leiden, 1844)

Carmiggelt, A., T.A. Goossens en A.J. Guiran met een bijdrage van E. Smits, *Een 13e eeuwse begraafplaats te Hellevoetsluis bij de uithof van de Vlaamse cisterciënzerabdij Ter Doest. Archeologisch, historisch en fysisch–antropologisch onderzoek. BOOR rapporten 47*, Rotterdam, 1999

Craandijk, J. en P.A. Schipperus, *Wandelingen door Nederland met pen en potlood*. 6e deel. Tjeenk Willink (Haarlem, 1882)

Dijk, O.F.M., Artikel over Liduina van Schiedam, in: *Schiedamsche Courant*, 28 februari 1948

Hallewas, D.P. en J.M. Moree, *De middeleeuwse bedijking en bewoning van het zuideljk deel van de Riederwaard, Archeologisch onderzoek in Barendrecht-Carnisseland op IJsselmonde. In BOOR balans 7* (Rotterdam, 2002) 155-206

Hartog, E. den, *De oudste kerken van Holland. Van kerstening tot 1300*. Matrijs (Utrecht, 2002)

Heinsbroek, P.G., 'De sarcophaag van Thidbald, kist en deksel, en het versierde dekselfragment, gesteentesoort(en)', in: *Terra Nigra* 114 (1990) 10-16

Heinsbroek, P.G., 'Een bijdrage aan de kennis over de roodzandstenen sarcophagen (kisten en/of deksels), bekend uit het Westland en directe omgeving, vergeleken met objecten uit met name het Friese gebied', in: *Terra Nigra* 137 (1996) 3-27

Heinsbroek, P.G., 'Bepaling van het S.G. (Soortelijk Gewicht) van de rode (bont)zandsteen waarvan het versierde sarcophaagdeksel uit de N.H. Kerk in Vlaardingen is gemaakt', in: *Terra Nigra* 139 (1997) 51-52

Heinsbroek, P.G., 'De zerken in de N.H. Kerk te Vlaardingen tussen 1922 en 1941 benevens enkele opmerkingen over de grafkelder van de Ambachtsheren van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht', in: *Terra Nigra* (1998) 32-46

Heinsbroek, P.G. *De twee zerken van het graf van Liduina in Schiedam* (Schiedam, 2002)

Hoek, C., 'Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1967. Vlaardingen', in: *Rotterdams Jaarboekje* 1968, 94-102

Hoek, C.,'Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1968. Ouderkerk aan den IJssel', in: *Rotterdams Jaarboekje* 1969, 100-103

Hoek, C., 'Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1969. Vlaardingen', in: *Rotterdams Jaarboekje* 1970, 108-113

Hoek, C., 'Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1971. Poortugaal', in: *Rotterdams Jaarboekje* 1972,109-117

Hoek, C., 'De Middeleeuwen', in: *Van Steurvisser tot Stedeling* (Vlaardingen, 1973) 118-146

Holdermans, N., *Geschiedenis van de Ned. Hervormde Kerk van Ouderkerk aan den IJssel* (Ammerstol, 1932)

Immerzeel, A.A.G., 'Monster in de Middeleeuwen en zijn rol in het graafschap Holland', in: *Historisch Jaarboek Westland* 2007, 72-108

Jesse, H.J., 'Twee deksels van steenen doodkisten', in: *Jaarboekje van Geschiedenis en Oudheidkunde van Leiden en Rijnland (=Leids Jaarboekje)*, 30 (1938) 111-116

Kars, H., *Het tufsteenonderzoek*. VLAK verslag 15, Gat in de markt, 01-101. Vlaardingen, 2007

Kist, N.C., 'De oude kerk van Zeijst', in: *Archief voor kerkelijke geschiedenis inzonderheid van Nederland*, verzameld door N.C. Kist en H.J. Royaards, hoogleeraren te Leiden en Utrecht. 13e deel (Leiden, 1842) 383-400

Kistemaker, J.G.M., 'Dordrecht: Grote Kerk', in: *Holland, regionaal historisch tijdschrift*,19 (1987) 330-333

Knip, A.S., 'De skeletresten van Thidbald', in: *Terra Nigra* 125 (1992) 5-9

Kornaat, K. en H. J. Luth, (red.)actie, *De Grote Kerk te Vlaardingen. Geschiedenis van een monument* (Vlaardingen, 2005)

Lammers, S., 'Drie stukken rode zandsteen', in: *Kroniek, orgaan van de Historische Vereniging Rijswijk* 3(1988) 83-90

Lugt, F., *Het ontstaan van Leiden. Over de burggraaf, de ontginning, de opwas, het stadsrecht* (Leiden, 2012)

Martin, H., *Vroeg–middeleeuwse zandstenen sarcophagen in Friesland en elders in Nederland* (Drachten, 1957)

Moerman, J.W., *Klooster, buitenplaats en tuinbouwgebied. De rijke historie van het Rijswijkse Sion* (Rijswijk, 1996)

Renaud, J.G.N.,'De oudheid van Vlaardingen', in: *Tijdschrift voor Geschiedenis* (1952) 210-213

Sarfaty, H., 'Archeologische Kroniek van Zuid Holland over 1980', in: *Holland*, 13 (1981) 275-279

Sarfaty, H. (red.), *Verborgen Steden, stadsarcheologie van Nederland* (Amsterdam, 1990)

Sarfaty, H., 'Hollands eerste stad in archaeologisch perspectief: Dordrecht in de tweede helft van de 13e eeuw', in: Boer, D.E.H. de, en anderen, 1996. *Wi Florens. De Hollandse graaf Floris V in de samenleving van de 13e eeuw* (Dordrecht, 1996) 108-125

Noten

1 Het deksel van de kist van Thidbald ligt slechts 25 cm onder deze oudste vloer, 1,51 m + NAP. De dikte van het deksel is in deze doorsnede overal gelijk op 13 cm aangehouden: de kist bovenrand ligt dan op 1,38 + NAP. De huidige kerkvloerhoogte is op 3,58 + NAP, dus 1,82 m hoger. De ongeveer 2 m hoge kleiophoging waarop de kerk werd gebouwd betekent, als de oudste vloer de top van die ophoging was, dat de oorspronkelijke ondergrond ongeveer op 24 cm – NAP lag.

2 Het galeischip diende om de veiligheid in de Hollandse en Zeeuwse wateren te garanderen.

3 Er zijn meer dan 40 foto's gemaakt door de toenmalige Dienst Gemeentelijke Gebouwen (DGG), afdeling Fotografie van de Gemeente Rotterdam, die worden bewaard in het Archief van de Gemeente Rotterdam. In de Historisch Topografische Atlas van het Stadsarchief Vlaardingen komen afdrukken van deze fotoserie voor. De volgorde van de opnamen, af te leiden uit de volgorde van de negatiefnummers, geeft weliswaar niet steeds aan op welke dag een bepaalde opname is gemaakt, maar wel in grove lijnen de tijdsvolgorde. Zo zijn de eerste opnamen de negatiefnummers 35829 t/m 35837 (van de tufsteenfundamenten in de noordoostelijke hoek van de overgang absis–zijkapel). Dit zal dus het eerst zijn blootgelegd. Foto's rond de berging van de kist van Thidbald zijn onder andere 35896 t/m 35908. De serie eindigt met negatiefnummer 35922. Er zitten echter niet kloppende negatiefnummers tussen.

4 Hoek, C., 'Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1967. Vlaardingen', in: *Rotterdams Jaarboekje 1968*, 94-102.

5 Hoek, C., 'Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1969. Vlaardingen', in: *Rotterdams Jaarboekje 1970*, 108-113.

6 Een zeer prettig leesbaar synthetische weergave van de resultaten van Hoeks onderzoekingen aan onder andere de Grote Kerk in Vlaardingen is te vinden in het door hem geschreven hoofdstuk over Middeleeuws Vlaardingen in *Van Steurvisser tot Stedeling*, het boek verschenen ter gelegenheid van het vijftien jarig bestaan van de afdeling 'Helinium' van de Archeologische Werkgemeenschap van Nederland. Zie in de literatuurlijst Hoek, 1973.

7 Heinsbroek, P.G. 'Bepaling van het S.G. (Soortelijk Gewicht) van de rode (bont)zandsteen waarvan het versierde sarcophaagdelsel uit de N.H. Kerk in Vlaardingen is gemaakt', in: *Terra Nigra* 139 (1997) 51-52. Aannemend dat het soortelijk gewicht van de rode (bont)zandsteen waarvan de kist en het deksel zijn gemaakt niet veel verschilt van het soortelijk gewicht van de versierde grafplaat dat door metingen bepaald is.

8 Gepubliceerd in Heinsbroek, P.G. 'De sarcophaag van Thidbald, kist en deksel en het versierde dekselfragment, gesteentesoort(en)', in: Terra Nigra 114 (1990) 10-16. Zie ook de bijlage.

9 Hoek, C. 1968, blz. 99. Duidelijker in Hoek, 1973, hoofdstuk 5.

10 Kornaat, K. en H.J. Luth (red), *De Grote Kerk te Vlaardingen. Geschiedenis van een monument* (Vlaardingen, 2005).

11 Handgeschreven lijst van aanwinsten in 1941, een onderdeel van het Archief Oudheidkamer, Archief 106, Inventarisnummer 5. Stadsarchief Vlaardingen.

12 Eén tufsteen uit dit fundament is opgenomen in de verzameling van de Oudheidkamer, als no. 1719. In de getypte inventaris van de Oudheidkamer, aanwezig in het Stadsarchief te Vlaardingen, staat bij dit nummer: 'Tufsteen, ± 20 x ± 40 x ± 9 cm afkomstig van muurfragment gevonden bij het graven van de verwarmingskelder in het koor van de Grote Kerk (1941)'. Er is ook een VLAK (bureau)studie aan deze tufsteen gewijd: Kars, H., 2007.

13 Zie bijvoorbeeld de beargumenteerde tegenwerpingen tegen de Burcht–interpretatie van Bijl: Renaud, 1952. In dit artikel wordt ook de door Bijl afgeleide grootte van de middellijn van de cirkelvormige resten, tussen de 10 en 15 meter, vergeleken met de middellijn van bekende burchten, zoals die van Leiden, middellijn 36 m en Teylingen, middellijn 35 m.

14 In dit artikel worden naar aanleiding van de vondst van een boerderij en scherven van Keltische ouderdom (= uit de IJzertijd) in de Broekpolder nog eens de belangrijkste eerdere archeologische vondsten uit Vlaardingen op een rijtje gezet, waaronder dus in 1941 het fragment van een min of meer rond fundament van tufstenen op korte verticale paaltjes in het koor van de Grote Kerk.

15 Dit jaartal moet 1941 zijn. Dit blijkt ook uit de gunning van het maken van een verwarmingskelder met schoorsteen door de kerkvoogdij der Ned. Herv. Gemeente te Vlaardingen aan de laagste inschrijvers, P. Poole en J. Lievaart te Maaslant, voor f. 6.990,- in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* van 2 april 1941. Later gebruikt ook Bijl zelf 1941 als vondstjaar, bijvoorbeeld in een artikel over archeologische vondsten in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* van 15 oktober 1958.

16 De Adventskerk in Alphen aan den Rijn (x = 105.30 y = 460.30), die door zijn katholieke verleden ook St. Bonifatiuskerk wordt genoemd, moet onderscheiden worden van de huidige katholieke St. Bonifatiuskerk die ruim 200 m zuidelijker staat.

17 Hallewas, D.P. en J.M. Moree, 'De middeleeuwse bedijking en bewoning van het zuidelijk deel van de Riederwaard, Archeologische onderzoek in Barendrecht-Carnisseland op IJsselmonde, in: *BOOR Balans* 7 (Rotterdam, 2002) 155-206 . Opgravingscode boerderij: 20-72. Ligging opgravingsplek: x = 93.75 y = 428.98.

18 Oude kerk of St. Jan (= Oude Jan) te Delft x = 84.16 y = 447.64.

19 Kistemaker, J.G.M., 'Dordrecht: Grote Kerk', in: *Holland, regionaal historisch tijdschrift*,19 (1987), Coördinaten N.H. of Grote Kerk te Dordrecht x = 104.82 y = 425.30.

20 Carmiggelt, A., T.A. Goossens en A.J. Guiran met een bijdrage van E. Smits, *Een 13e eeuwse begraafplaats te Hellevoetsluis bij de uithof van de Vlaamse cisterciënzerabdij Ter Doest. Archeologisch, historisch en fysisch-antropologisch onderzoek. BOOR rapporten 47*, Rotterdam, 1999, Plaats van de kerk op het opgegraven oude kerkhof x = 70.28 y = 429.45.

21 Martin, H., *Vroeg-middeleeuwse zandstenen sarcophagen in Friesland en elders in Nederland* (Drachten, 1957), blz. 50, "naschrift". N.H. Kerk van Krimpen aan den Lek x = 102.70 y = 433.89.

22 Beide grafplaten zijn, met hun vondstomstandigheden in kort bestek, beschreven in Jesse, 1938. Prosper de Jong, junior conservator kunstnijverheid Museum De Lakenhal in Leiden, vond dat de grafplaten aangetroffen zijn in de bodem van de kelder van het pand Vischmarkt 9-10. Dat is ca x = 93.66 y = 463.78.

23 Jesse, H.J., 'Twee deksels van steenen doodkisten', in: *Jaarboekje van Geschiedenis en Oudheidkunde van Leiden en Rijnland (=Leids Jaarboekje)*, 30 (1938) 111-116.

24 Lugt, F., *Het ontstaan van Leiden. Over de burggraaf, de ontginning, de opwas, het stadsrecht* (Leiden, 2012), Westgevel Pieterskerk x = 93.42 y = 463.65.

25 Kasteel De Keukenhof ca. x = 97.18 y = 475.86.

26 N.H. Kerk Maasland x = 78.29 y = 439.24.

27 Westlands Museum voor Streek- en Tuinbouwhistorie, Middelbroekweg 154, 2675 KL Honselersdijk. T 0174-621084. Coördinaten x = 76.68 y = 447.48. Boerderij van Olsthoorn x = 73.50 y = 449.95.

28 Buddingh, D., *Verhandeling over het Westland, ter opheldering der Loo-en, woerden en hoven, benevens de natuurdienst der Friesen en Batavieren* (Leiden, 1844).

29 Immerzeel, A.A.G., Monster in de Middeleeuwen en zijn rol in het graafschap Holland, in: *Historisch Jaarboek Westland 2007*, 72-108.

30 Jesse, H.J., 'Twee deksels van steenen doodkisten', in: *Jaarboekje van Geschiedenis en Oudheidkunde van Leiden en Rijnland (=Leids Jaarboekje)*, 30 (1938) 111-116, coördinaten van de St. Jeroenskerk x = 90.81 y = 472.19.

31 Groene Kerkje x = 92.14 y = 468.70.

32 Hoek, C.,'Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1968. Ouderkerk aan den IJssel, in: *Rotterdams Jaarboekje* 1969, 100-103, N.H. Kerk Ouderkerk aan den IJssel x = 103.24 y = 438.35.

33 Holdermans, N., *Geschiedenis van de Ned. Hervormde Kerk van Ouderkerk aan den IJssel* (Ammerstol, 1932).

34 N.H. Kerk van Poortugaal x = 86.31 y = 430.73.

35 Hoek, C.,'Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1971. Poortugaal, in: *Rotterdams Jaarboekje* 1972,109-117.

36 Deze opvattingen zijn ook te vinden in Lammers, 1988. Coördinaten N.H. Kerk te Rijswijk x = 82.76 y = 452.45.

37 Hartog, E. den, *De oudste kerken van Holland. Van kerstening tot 1300*. Matrijs (Utrecht, 2002).

38 Naar Martin, 1957, blz. 82, nr 113. Coördinaten van deze vindplaats, de N.W.-hoek van de Mathenesserlaan met de 's Gravendijkwal x = 91.40 y = 436.69.

39 Zie over de twee zerken van het graf van Liduina ook: Heinsbroek, 2002. Coördinaten van de huidige verblijfplaats van de hier besproken zerk, de noordmuur van de kapel in het noordoosten van de Grote of St. Janskerk (tegenwoordig de koffiekamer) x = 87.04 y = 437.06.

40 Dijk, O.F.M., Artikel over Liduina van Schiedam, in: *Schiedamsche Courant*, 28 februari 1948.

41 Boerderij In 't Rietveld (x = 80.93 y = 443.51): Fam. Post, Gaagweg 2, 2636 AG Schipluiden. T 015 – 38.08.325.

42 Sarfaty, H., 'Archeologische Kroniek van Zuid-Holland over 1980', in: *Holland*, 13 (1981).

43 Heinsbroek, P.G., 'Een bijdrage aan de kennis over de roodzandstenen sarcophagen (kisten en/of deksels), bekend uit het Westland en directe omgeving, vergeleken met objecten uit met name het Friese gebied', in: *Terra Nigra* 137 (1996) 3-27.

44 Moerman, J.W., *Klooster, buitenplaats en tuinbouwgebied. De rijke historie van het Rijswijkse Sion*, (Rijswijk, 1996). Moerman schrijft dat het klooster Sancta Maria in Monte Sion ca. 1433 ontstond vanuit het klooster St. Hieronymusdal in Delft dat in 1403 was gesticht. Mogelijk hebben de kloosterlingen die uit Delft naar Sion trokken de kist vanuit Delft meegenomen.

45 Martin, H., *Vroeg-middeleeuwse zandstenen sarcophagen in Friesland en elders in Nederland* (Drachten, 1957). Over de vondst in Sliedrecht is ook geschreven op blz. 40 en 41. Hier komt bij de tekst een tekening voor van de situering van de gevonden sarcofagen in de torenruimte. N.H. Kerk van Sliedrecht x = 112.55 y = 426.13.

46 Informatie hierover is alleen beschikbaar via Heiki Pauts, verbonden aan het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, T 071-51.63.117.

47 BOOR, Ceintuurbaan 213b, 3051 KC Rotterdam. T 010 – 489.85.00. E-mail: boor@gw.rotterdam.nl. Coördinaten vindplaats achter boerderij "Landzicht", naast de "Molenwatering" x = 80.25 y = 429.65.

48 N.H. Kerk te Vlaardingen x = 83.11 y = 436.01.

49 Dhr D(ick) van der Kooij, Welterdreef 93, 2253 LJ Voorschoten. T 071 – 57.64.072.

50 Het profiel bestaat uit een rechte rand van ca. 3 à 4 cm, waarna de rand over 4 à 6 cm schuin naar onderen wijkt. Coördinaten van de ruïneuze kerk van Warmond x = 94.43 y = 468.44.

51 Hartog, E. den, *De oudste kerken van Holland. Van kerstening tot 1300*. Matrijs (Utrecht, 2002).

52 N.H. Kerk van Wassenaar x = 103.76 y = 464.59.

53 Andree houdt hier een datum in, namelijk de feestdag van St. Andreas, 30 november. Vriendelijke mededeling W. van Bentum, Vlaardingen.

54 Iohis of Johis houdt hier ook een datum in, johis is de feestdag van H. Johannes, waarschijnlijk de apostel, 27 december. Vriendelijke mededeling W. van Bentum, Vlaardingen.

55 Den Deijl x = 87.88 y = 461.60.

56 N.H. Kerk van Woubrugge x = 103.76 y = 464.59.

Bram Keizerwaard

De Vergulde Hand

Het gevangenen- en bewaringskamp te Vlaardingen

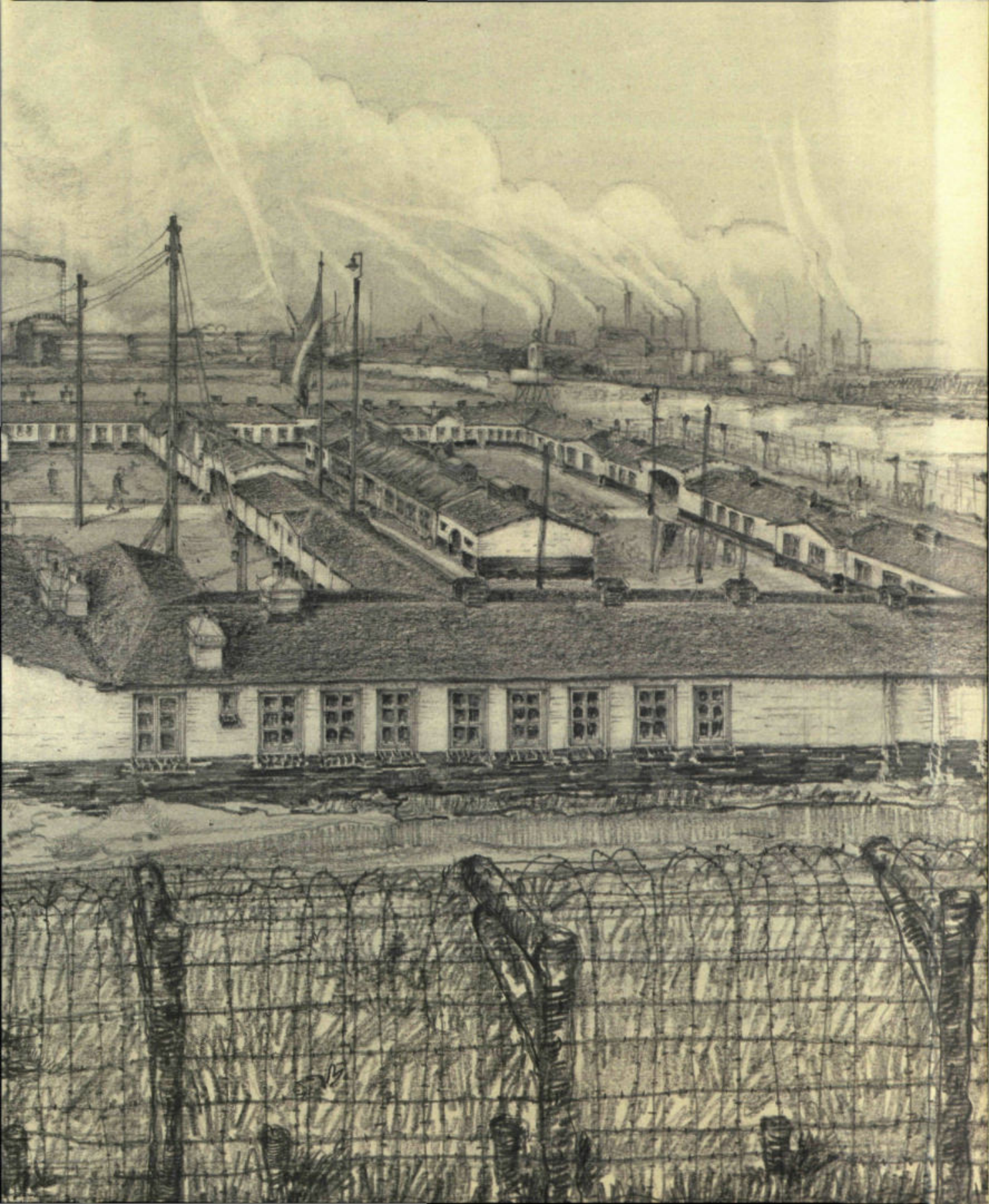

De beelden uit de gevangenkampen Abu Ghraib in Irak en van Guantánamo Bay op Cuba in 2004, waarop de vernedering van Iraakse gevangenen door Amerikaanse soldaten zichtbaar was, riepen in de hele wereld heftige reacties op. Ook in Nederland reageerde men verontwaardigd op deze praktijken. Veel mensen weten echter niet dat in ons land vlak na de oorlog ook tienduizenden foute Nederlanders zijn opgepakt en soms gruwelijk zijn mishandeld. Ook in Vlaardingen was er een zogeheten bewaringskamp dat naar de (nog bestaande) boerderij De Vergulde Hand werd genoemd. In dit artikel wordt nader ingegaan op dit kamp, maar eerst wordt het historische en juridische kader waarin deze interneringen plaatsvonden bekeken.

De 'Magische Formule'

Op 10 mei 1941, ter herdenking van de inval van de Duitsers in ons land precies een jaar ervoor, hield koningin Wilhelmina een radiorede vanuit Londen waarin zij iedereen bedankte voor hun aandeel in de strijd tegen "het handvol landverraders waarvoor in een bevrijd Nederland geen plaats meer zal zijn". Later zou hierover gesproken worden als de 'Magische Formule'. Hoewel de woorden hoogstwaarschijnlijk bedoeld zijn geweest om de Nederlanders in het bezet gebied een hart onder de riem te steken en de Majesteit op persoonlijke titel sprak (van ministeriële verantwoordelijkheid was immers geen sprake) hebben deze woorden tot lang na de oorlog nageklonken. Pas in 1948 sprak haar dochter Juliana, tijdens haar troonsbestijging, min of meer verzoenende woorden over het na enige tijd weer opnemen van de gedetineerden in de gemeenschap.

Het 'geen plaats meer zijn' werd vaak letterlijk genomen. Het illegale blad *Het Parool* opperde in 1943 dat landverraders dwangarbeid zouden moeten verrichten in Nieuw-Guinea, Suriname en Borneo. En vlak na de oorlog werd er op ministerieel niveau gedacht het Duitse eiland Borkum op te eisen van de Duitsers als onderdeel van de herstelbetalingen, een gedeelte van de oorspronkelijke bewoners te deporteren en de foute Nederlanders met hun gezinnen op dit eiland te huisvesten. Volgens de ministers konden er wel 20.000 gedetineerden naar dit eiland.

Uiteraard werd de houding ten aanzien van de foute Nederlanders ingegeven door gevoelens van wraak en vergelding, maar later kwam er nog een argument bij om de landgenoten te interneren: een zogenaamde 'bijltjesdag' kon zo worden voorkomen. Het standaardwerk over de bijzondere rechtspleging van na de oorlog, geschreven door A.D. Belinfante draagt zelfs de titel *In plaats van bijltjesdag*. Dat de vrees voor een bijltjesdag wellicht ongegrond was, blijkt uit de argumentatie van H.W. van der Vaart Smit, want hij stelde dat deze bijltjesdag in de Zuidelijke Nederlanden, die eerder bevrijd waren en waar er nog geen sprake was van massale internering van foute Nederlanders, uitbleef. Uiteraard heeft de bevolking direct na de bevrijding haar woede gekoeld op zogenaamde moffenmeiden, die werden kaalgeschoren en collaborateurs, maar van een wrekend bloedbad was nergens sprake.[1]

Uiteraard waren er wel excessen, behandeld in het boek *De afrekening* van Maarten van Buuren uit 2009.

Het wettelijk kader

De regering in Londen brak zich het hoofd over het wettelijk kader waarin de zuivering zou moeten plaatsvinden. (Nieuwe) wetten komen tot stand na goedkeuring van de volksvertegenwoordiging en die was in Londen niet aanwezig. Het was dus de taak van de regering in Londen mogelijkheden te vinden om direct na de bevrijding te kunnen handelen binnen de bestaande wetgeving, aangevuld met het zogenaamde staatsnoodrecht. Daarnaast stuitte men op het feit dat de doodstraf in Nederland sinds 1870 in het burgerrecht was afgeschaft en alleen nog mogelijk was in het krijgsrecht. Tevens was er nog een ander juridisch probleem: al sinds de Franse Revolutie is het in het Nederlandse recht onmogelijk om iemand te veroordelen op grond van wetgeving die tot stand is gekomen ná het gepleegde delict. De burger moet immers van te voren weten of iets strafbaar is en men kan niet een daad die in het verleden is gepleegd alsnog veroordelen door de wet achteraf aan te passen. Dit legaliteitsbeginsel of nulla poena-beginsel houdt in dat een persoon alleen gehouden kan worden aan wetsbepalingen die al bestonden op het moment dat die persoon datgene doet waarop die wet betrekking heeft. Het voorkomt dat de wetgever met terugwerkende kracht regels kan opleggen. Dit beginsel wordt beschouwd als een essentieel onderdeel van de rechtsstaat.

Voor het eerste probleem, de doodstraf, vond men de volgende oplossing: na de Duitse inval was er sprake van een oorlogssituatie die de gehele bezetting duurde en in oorlogssituaties is het krijgsrecht van toepassing en dat recht kende de doodstraf. Het andere probleem, dat van de terugwerkende kracht, heeft men nooit kunnen oplossen. In de Londense jaren nam de regering in ballingschap het Besluit Bijzondere Rechtspleging aan dat de ruggengraat is geworden van de aanpak van foute Nederlanders. Het is een combinatie van burger- en militair recht, waarbij men zich concentreerde op het lidmaatschap van de NSB, de Nationaal-Socialistische Beweging. Op het moment van aanmelden was het lidmaatschap van deze organisatie immers gewoon legaal. Aanvankelijk was dit een aparte categorie waarvoor men bestraft kon worden, maar het militair recht is tamelijk expliciet over de categorie 'hulp aan de vijand'. Men besloot dat ook het lidmaatschap van de NSB onder deze noemer viel gezien de opstelling van de NSB-ers tijdens de bezetting.

Voor de uitvoering van dit speciale recht sloot men aan bij de

indeling van de vijf bestaande gerechtshoven in Nederland, te weten 's-Hertogenbosch, Den Haag, Arnhem, Amsterdam en Leeuwarden. De rechtbank bestond uit vijf leden: drie burgers die jurist moesten zijn en twee militairen. Onder deze hoven ressorteerden kamers (zo viel Rotterdam onder het Haagse hof) waardoor men ook rechters kon inschakelen die bekend waren met de plaatselijke situatie. In de rechtspleging voor de zeemacht heette de openbare aanklager 'procureur fiscaal' en deze term werd ook nu gebruikt voor de openbare aanklager. Hoger beroep was vanwege de haast die men had niet mogelijk; cassatie (waarbij men slechts kijkt of de wet juist is toegepast) wel. Een bijkomend probleem was de kwaliteit van de rechters van wie een aantal tijdens de bezetting gewoon aan het werk was gebleven.

Direct na de bevrijding, zo schatte men in, zou er van een goed algemeen openbaar bestuur nog geen sprake kunnen zijn. De Duitsers hadden veel NSB-ers op topposities gezet. Een ander gevaar kon zijn dat de geallieerden zelf het gezag gingen uitoefenen. Om toch orde op zaken te kunnen stellen, greep men terug op een oude wet uit 1899, waarin de mogelijkheid werd beschreven van een Militair Gezag. Dit was weliswaar bedoeld voor een oorlogssituatie waarin men snel en doortastend zou moeten kunnen handelen, maar ook hier rekte men de wet een beetje op om het Militair Gezag de noodzakelijke bevoegdheden te kunnen geven. Dit Militair Gezag kon iedereen - behalve leden van het Koninklijk Huis - aanhouden, onderzoeken en in bewaring stellen. Zij richtte kampen in en bemande deze. De chef-staf van deze nieuwe organisatie was kapitein Hendrik Johan Kruls en in eerste instantie opereerde het MG onder verantwoordelijkheid van de minister van Oorlog maar in de praktijk kwam het erop neer dat het MG onbeperkte bevoegdheden had. Reeds in 1943 deed minister P.S. Gerbrandy voor Radio Oranje nog een schepje bovenop de eerder uitgesproken 'Magische Formule' van Koningin Wilhelmina. Hij verklaarde de oprichting van het MG als noodzakelijk voor de overgangstijd en voegde eraan toe: "Er moet opruiming plaatsvinden van de boeven die met de bezetter hebben geheuld...."

Bewaring in plaats van hechtenis

Normaal gesproken kunnen verdachten slechts een korte tijd in hechtenis genomen worden. In die tijd dienen zij de beschuldiging te horen. Het moge duidelijk zijn dat dit onmogelijk was als men het heeft over tienduizenden, zo niet meer dan honderdduizend verdachten. Vandaar dat de kampen bewaringskampen werden genoemd. Naast de strafrechtelijke vervolging werd ook een soort tuchtrecht ingesteld. Niet-vaderlandslievende Nederlanders konden maatregelen worden opgelegd als internering, ontzegging van bepaalde rechten en verbeurdverklaring van hun vermogen. Deze regeling wordt omschreven in het zogenaamde 'Tribunaalbesluit'.
Voor het gemak was de interneringsduur altijd tien jaar, maar door goed gedrag kon men eerder in vrijheid worden gesteld.

Deze tuchtrechtelijke maatregelen konden worden opgelegd door (negentien) arrondissementstribunalen met een jurist als voorzitter en twee leden die geen jurist hoefden te zijn. Iedereen kon een landgenoot bij deze tribunalen aangeven. Er was geen openbare aanklager en ook hoger beroep was niet mogelijk. Wel dienden de uitspraken bekeken te worden door de minister van Justitie. Dit naar aanleiding van het krijgsrecht waarin de bevelhebber ook de laatste stem had.

Een belangrijk verschil met het strafrecht was dat de verdachte hierbij als individu bekeken werd en een straf kreeg al naar gelang zijn schuld. Bij het tuchtrecht ging het om een generieke maatregel. Indien iemand schuldig werd bevonden, was automatisch één of meer van de hierboven genoemde maatregelen van toepassing.

De arrestaties

Direct na de bevrijding van het zuiden nam het Militair Gezag de macht over. Niet alleen de bevolking eiste de arrestatie van hun foute medeburgers, ook de geallieerden vreesden dat hun opmars gehinderd zou kunnen worden als nazisympathisanten achter de linies hun activiteiten zouden kunnen ontplooien. Het Militair Gezag had voor al deze arrestaties geen mankracht en deed een beroep op de agenten van politie die immers hun opsporingsbevoegdheid hadden. Maar dat zorgde direct voor een groot probleem. De politieorganisatie was gedurende de bezetting geïnfiltreerd door talrijke personen die niet van onbesproken gedrag waren. Het was dezelfde organisatie die zich ook schuldig had gemaakt aan het opsporen en arresteren van Joden en verzetsstrijders.

Omdat het in veel gevallen niet om 'inbewaringstelling' ging en veel meer om het 'verwijderen van niet vaderlandslievende Nederlanders uit de samenleving' in plaats van arrestaties, werd de aanklacht vaak niet geformuleerd en bleef dossiervorming achterwege. Uit een oekaze[2] om geen zwangere vrouwen meer te arresteren die verder waren dan de zevende maand, mag geconcludeerd worden dat dit tot dan toe wel het geval was. Naast de politiefunctionarissen traden ook de Binnenlandse Strijdkrachten op in de bevrijde gebieden.

De Binnenlandse Strijdkrachten

In 1944 werd prins Bernhard benoemd tot opperbevelhebber der Nederlandse Strijdkrachten.
De harde kern van dit leger werd gevormd door de Prinses Irenebrigade die meevocht met de Geallieerden en een driehoeksverband van verzetsorganisaties, 'Delta' genoemd.
Dit bestond uit:
- leden van de Raad van Verzet die zich o.a. bezig hielden met georganiseerde sabotage;
- de Landelijke Knokploegen (LKP) die zich richtten op gewapend verzet;
- de Ordedienst (OD), de grootste en belangrijkste organisatie die zich ten doel had gesteld om omstreeks de bevrijding mee

Commandant Wout van Lent op de Kethelweg.
(Collectie Streekmuseum Jan Anderson)

te vechten en een machtsvacuüm te voorkomen.
Naast deze drie georganiseerde groepen was er ook nog een grote groep van de illegaliteit die hun leven op het spel had gezet in het verzet, maar geen onderdeel uitmaakte van de Binnenlandse Strijdkrachten. Dit leidde tot veel spanningen bij de leden van het voormalige verzet. Later zou men de arrestaties laten uitvoeren door de POD (Politieke Opsporingsdienst) waarin ook de illegaliteit acteerde.

De Binnenlandse Strijdkrachten gingen direct na de bevrijding aan de slag om politieke delinquenten te arresteren, maar van de hierboven genoemde richtlijnen, laat staan van de juridische achtergronden, waren zij nauwelijks op de hoogte. Veel mensen traden tegen het eind van de oorlog toe tot deze organisatie. Men spreekt van 170.000 leden.
Inmiddels werd er driftig gearresteerd maar was het vaak onduidelijk wie er precies moesten worden opgepakt. Ging het om alle NSB-ers of ontsprongen leden die hun lidmaatschap hadden opgezegd voor een bepaalde datum de dans? En hoe zat het met hun familie? Hans Mathijsen beschrijft in de 2013-editie van het *Historisch Jaarboek Vlaardingen* over de burgemeesters in oorlogstijd, dat niet alleen de echtgenote van NSB-burgemeester Wil Hansen werd opgepakt, maar ook zijn dochter. Evenzo was het de vraag of de mensen die vrijwillig in Duitsland hadden gewerkt ook schuldig waren en hoe zat het met de vrouwen die in Duitse huizen hadden gewerkt als schoonmaakster?

Daarnaast verliepen de arrestaties vaak met veel machtsvertoon, werden bezittingen en huisraad direct uitgedeeld en verdwenen er nogal wat persoonlijke bezittingen die bij de inbewaringstelling waren afgegeven. Het Nationaal Archief bezit een tussentijdse rapportage van de 'procureur fiscaal' aan de voorzitter van de later ingestelde Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940-1945 met de volgende mededeling: "Naar vermogensmisdrijven ten nadele van gedetineerden gepleegd, strekt het onderzoek zich niet uit. Vermogensmisdrijven zijn op zulk een schaal gepleegd, dat een onderzoek daarnaar ondoenlijk moet worden geacht, terwijl bovendien niet vast te stellen is, op welk tijdstip en door wie het ontvreemden van aan de gedetineerde toebehorende gelden en goederen heeft plaatsgevonden".[3]

Ook was men niet altijd even zorgvuldig bij de arrestaties. Eén man werd opgepakt omdat een tipgever met eigen ogen had gezien in het kasboek van de verdachte dat er contributie betaald was aan de NSB. Dat stond er weliswaar duidelijk, maar na maanden van detentie kon de arme ziel, een verwoed schaker, uitleggen dat het zijn bijdrage was aan de Nederlandse Schaak Bond. Een Amsterdamse garagehouder, die direct na de Duitse inval zijn bedrijf moest overdragen aan de bezetter (hiervoor overigens wel een vergoeding kreeg) en naar de Veluwe vertrok om zich daar bezig te houden met verzetsactiviteiten, werd na terugkeer direct gearresteerd op economische gronden omdat hij geld had ontvangen van de Duitsers. In zijn boek *De afrekening* schetst Van Buuren een onthutsend beeld van de opportunistische houding van een aantal kopstukken uit het Maassluise verzet in de dagen na de oorlog.[4]

Van de 120.000 opgepakte Nederlanders is bekend dat er ongeveer 1.600 geheel ten onrechte zijn opgepakt, van wie een klein gedeelte op grond van een valse getuigenis. Vooral direct na de bevrijding en voordat de geallieerden hun posities innamen, zijn er veel NSB-ers opgepakt. Niet met het doel hen te berechten, maar als uiting van volkswoede en de wens hen uit de samenleving te verwijderen. Niet alleen voor de arrestanten was het leed groot. De echtgenoten bleven onverzorgd achter. Zij konden niet over het geld van hun gezin beschikken. Nog groter was het leed van tienduizenden kinderen die achterbleven als hun beide ouders opgepakt waren. Hiervoor richtte men kindertehuizen in of zocht men gastgezinnen.

Het ophalen van foute Nederlanders.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De kampen

Men schat dat er in Nederland ongeveer 130 kampen waren. In Zuid-Holland waren dat onder meer de volgende kampen:

Kamp De Beer te Rozenburg, 1946-1951
Benthem Kazerne te Dordrecht, 1945-1950
Kamp Buitensluis te Numansdorp, 1946-1949
Kamp Cellenbarakken te Den Haag, 1946-1949
Doelenkazerne te Leiden, 1946-1951
Kamp Duindorp te Scheveningen, 1946-1951
Fort Haerlem te Hellevoetsluis, 1946-1951
Fort Prins Frederik te Ooltgensplaat, 1946-1951
Kamp Gouda te Gouda, 1946-1951
Kamp De Hoefslag te Rotterdam, 1946-1950
Kamp Kanaalweg te Rotterdam, 1946-1951
Kamp Vianda te Hoek van Holland, 1946-1951
Kamp Voorburg te Voorburg, 1946-1947
Kamp Korte Geer te Delft, 1945-1950
Kamp De Bataaf in Schiedam aan de Oude Dijk, speciaal ingericht voor vrouwen en in dezelfde gemeente twee kampen aan de Admiraal de Ruyterstraat en aan de Buitenhavenweg en Kamp De Vergulde Hand te Vlaardingen, 1945-1948.

Voor een land dat zwaar getroffen was door de oorlogshandelingen, een vernielde infrastructuur had en nauwelijks in staat was om de bevolking te huisvesten en te voeden, was het interneren van meer dan 100.000 gevangenen een enorme opgave en al gauw verschenen er lijsten met namen van personen die in vrijheid dienden te worden gesteld. Hieronder vielen mensen die alleen maar lid van de NSB waren geweest, vrouwen die met een Duitser waren getrouwd en mensen die per ongeluk iets hadden gedaan en nu spijt betuigden.

Uiteindelijk kwam er in 1946 een lijst met namen van gedetineerden die niet in vrijheid mochten worden gesteld. Deze omvatte o.a. leden van de SS, de SD, de WA, het Deutsche Rote Kreuz, economische collaborateurs, bestuurders van de NSB of zij die als NSB-er een politieke functie hadden uitgeoefend, propagandisten voor de Nazi's of de NSB, verraders e.d. Pas een jaar later, in 1947, heeft men het aantal gedetineerden terug kunnen brengen tot 25.000. De Binnenlandse Strijdkrachten werden kort na de oorlog, op 8 augustus, al opgeheven. Maar veel leden zetten hun dienstverband voort als bewaker.

De gevangenen werden ondergebracht in kampen die vroeger gebruikt werden voor het huisvesten van arbeiders in het kader van de werkverschaffing, in kazernes, tuchtscholen en gevangenissen, forten, door de Duitsers gebouwde kampen (o.a. Westerbork, Vught en Amersfoort), fabrieken en loodsen en in door het Militair Gezag gebouwde kampen zoals het kamp De Vergulde Hand in Vlaardingen. De kampen verschilden in grootte. In een aantal bronnen wordt vermeld dat het Vlaardingse kamp onderdak bood aan 1.000 tot 2.000 personen en daardoor tot de middelgrote kampen behoorde. Er is echter een andere bron die vermeldt dat op 1 november 1945 er in Vlaardingen 495 mannen en 7 vrouwen gevangen zaten. Dat komt goed overeen met het nauwgezette verslag van de Sociaal Verzorger van De Vergulde Hand, waaruit ook blijkt dat er gemiddeld niet meer dan 500 gedetineerden aanwezig waren. Wellicht is het eerdere getal ontstaan uit bronnen die de registratienummers hebben geraadpleegd. Dit getal loopt tot 1.700, maar daarbij moet worden aangetekend dat de bevolking steeds wisselde en de gegevens die men vaak ontleende aan het verslag van de Sociale Verzorger van het Bewarings- en Verblijfskamp De Vergulde Hand (te vinden in het Stadsarchief van Vlaardingen) dateren vanaf 1946. Ter vergelijking de volgende cijfers: In het kamp Vianda in Hoek van Holland zaten 1.212 gedetineerden en in Duindorp zelfs 6.070.

Bijltjesdag in Vlaardingen

Maarten van Buuren schrijft dat "De opperbevelhebber van de Binnenlandse Strijdkrachten, prins Bernhard, (...) alle commandanten van de Binnenlandse Strijdkrachten bevel (had) gegeven om de NSB-ers en collaborateurs in hun district of woonplaats te arresteren en in verzekerde bewaring te stellen, in afwachting van het proces dat elk van hen zou ondergaan en waarin zou worden vastgesteld of, en zo ja hoe zwaar, ze voor hun misdrijven gestraft dienden te worden.

Het kaalknippen van de stuka's. Later gebeurt dit in het Hofsingel Ziekenhuis.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Het was de Binnenlandse Strijdkrachten streng verboden om zelf arrestanten te verhoren en al helemaal om zelf voor rechter te spelen. Daarmee zouden ze zich schuldig maken aan wraakoefeningen die nu juist voorkomen dienden te worden door de tijdige arrestatie van de NSB-ers".[5]

Klaas Kornaat beschrijft de eerste verwarde naoorlogse dagen in Vlaardingen: "De Duitsers hadden weliswaar de strijd opgegeven maar de nog aanwezige soldaten waren nog altijd bewapend en bereid om hun wapens te gebruiken tegenover iedereen die hen provoceerde. Op de eerste Bevrijdingsdag werden de eerste moffenmeiden opgepakt en kaalgeschoren. Twee bewapende Duitse matrozen kwamen één van hen te hulp en een 15-jarige jongen werd neergeschoten en overleed later. Twee dagen later kwamen de Binnenlandse Strijdkrachten in actie en begon met het arresteren van NSB-ers, Landwachters, moffenmeiden en iedereen die verdacht werd van pro-Duitse sympathieën. In de Stationsstraat wilde men een vrouw oppakken die verdacht werd een relatie te hebben gehad met een Duitser. Haar broer stond achter de gesloten deur en weigerde die te openen. Men schoot dwars door de voordeur en trof het slachtoffer dodelijk".[6]

Bewaker Piet Borsboom herinnert zich de roerige dagen vlak na de oorlog en de vreemde combinatie van spontane volksfeesten in het mooie lenteweer en de grimmige afrekening met o.a. de vrouwen die met de Duitser omgang hadden gehad, de zogenaamde stuka's.[7]
Op 7 mei wordt de dan 23 jarige Wilhelmine L.L. in Vlaardingen gearresteerd en haar herinneringen zijn bewaard gebleven in het Stadsarchief.

> "Met andere vrouwen ben ik op een open veewagen overgebracht naar de school aan de Zomerstraat. Oude dames die moeilijk op konden komen, werden er gewoon opgetrapt. De tweede dag moest ik –nu alleen- op een open beestenwagen gaan staan en werd ik rondgereden door Vlaardingen. Onderweg haalden we een paar meisjes op, zogenaamde stuka's...Wij werden kaalgeknipt door zusters van het ziekenhuis die het haar bij plukken wegknipten, Daarna werden onze hoofden door een man met de tondeuse bewerkt...Twee politiemensen, die bij het vervoer tegenwoordig waren, wilden ons wel helpen, doch stonden machteloos tegenover de acht BS-ers, die erbij waren. Op een open kar ging het terug...onderweg werd telkens gestopt en werd het publiek opgezweept door gezegdes als: 'hier heb je ze nu'. Wij moesten liederen zingen, wat ik weigerde, waarop de BS'ers mij sloegen en trapten".[8]

Het verslag van Wout van Lent, het hoofd van de Vlaardingse Binnenlandse Strijdkrachten en later commandant van het kamp De Vergulde Hand, geeft meer informatie over de stuka's. Klaarblijkelijk was ook een school aan de Houtmanstraat/ Nieuwe Kerkstraat een onderkomen van de BS. Op 8 mei geeft hij aan het gehele wachtpersoneel de opdracht om "alleen arrestanten van officiële instanties aan te nemen. Dit naar aanleiding van het binnenbrengen van dames door onbevoegde jongens. Welke dames door de achterdeur zijn vrijgelaten". Op 25 mei komt de mededeling dat het kaalknippen van stuka's voortaan slechts mag geschieden op medisch advies en inderdaad wordt dit vanaf die datum gedaan door de verpleegsters van het ziekenhuis aan de Hofsingel.

Andere namen die een rol speelden in Vlaardingen waren de latere SHELL president-directeur Gerrit Wagner en verzetsman

Het vervoer van de stuka's.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

"Ome" Piet Doelman. Van Buuren laat van laatstgenoemde geen spaan heel. Gerrit Wagner werd 'gevraagd' - maar zoals hij zelf zegt min of meer 'gevorderd' - om de Politieke Opsporingsdienst in dit gebied te leiden. Hij moest controleren of de mensen die gevangen zaten wel terecht waren opgepakt en tevens verstrekte hij bewijzen van 'Politieke Betrouwbaarheid'. Hij had tijdens de oorlog al lijsten samengesteld van mensen die opgepakt moesten worden en was na de oorlog ook verantwoordelijk voor het bouwen van de diverse kampen. De arrestanten werden in Vlaardingen ondergebracht in de hierboven genoemde school, het voormalige Raadhuis van Vlaardinger-Ambacht, (dat als zelfstandige gemeente door de Duitsers werd opgeheven en ingedeeld bij Vlaardingen) in een school aan de Zomerstraat en vervolgens in school A, aan de Groen van Prinstererstraat, die vervolgens in bijna alle stukken wordt aangeduid als Groen van Prinsterenschool. Deze school waarin gedurende de oorlog de Duitse soldaten waren gehuisvest, was compleet uitgewoond en moest eerst op orde worden gebracht. Op de eerste meidag van 1945 werden hier 234 arrestanten, onder wie 46 vrouwen, naar toe gebracht. De vrouwen werden ondergebracht op de bovenverdieping, de mannen op de begane grond. Tot augustus van dat jaar verbleven hier ook vijftien kinderen die met hun NSB-ouders waren meegekomen. Deze werden daarna ondergebracht in het huis van een zogenaamde Rijksduitser (een Duitser die al voor de oorlog in Nederland woonde), wiens woning aan de Parkweg werd gevorderd.

Aangezien zich onder de eerste arrestanten een dokter, een verpleegster en een aantal 'ontsmetters' bevonden, werd de eerste ingezet om de andere gedetineerden te onderzoeken en te reinigen en hield de rest zich bezig met het ontsmetten van de lokalen. De NSB-burgemeester van Vlaardingen, Willem A. Hansen, inmiddels ook gearresteerd, kreeg de opdracht om de geneeskundige administratie bij te houden. In het eerder genoemde artikel over burgemeesters in oorlogstijd tekende Mathijssen uit de mond van zijn stiefdochter op dat Hansen 'zeer punctueel' was en dus geknipt voor deze taak.

De school aan de Groen van Prinstererstraat werd al snel te klein omdat hier niet alleen mensen uit Vlaardingen maar uit het gehele land werden geïnterneerd. Dus zocht men naar een beter alternatief. Dit zou het terrein De Vergulde Hand worden, waar de eerste groep van honderd gevangenen in juli 1945 naartoe werd verplaatst.

Bas van Gooswilligen herinnert zich over het oppakken van zijn vader en zijn broer:

> "We hadden een tuinderij en in de oorlog kwamen er ook Duitse soldaten groente kopen. Daar zagen we niet veel kwaad in. Op de tuinderij hadden we ook onderduikers. Een paar dagen na de bevrijding zag ik de ondergrondse aankomen en ik zei tegen mijn vader: 'Dat is foute boel'. Mijn vader moest mee en ze hebben hem zes weken vastgehouden. Mijn broer Freek, net achttien, drie maanden. Eerst werden ze in de veiling in Delft opgesloten en daarna naar Vlaardingen gebracht. We hebben daar eten gebracht. Toen de veiling weer moest gaan werken, werden de gevangenen overgebracht naar Vlaardingen.
> Siem de Hoop was een van de gevangenen die al in Delft werd opgehaald. Hij had de Eendenkooij en het land erom heen was het jachtterrein van de bekende Melchers. Toen deze hoorde dat ze Siem hadden opgepakt is hij naar de veiling gegaan en heeft Siem eruitgehaald. "Zijn ze belazerd" zei hij en hij nam Siem mee.

NSB-ers, opgebracht in 1945. Mogelijk worden ze overgebracht naar De Vergulde Hand.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Ook wilden de Binnenlandse Strijdkrachten meneer pastoor oppakken maar daar deinsden ze voor terug toen de katholieken in opstand kwamen. De Binnenlandse Strijdkrachten bestond vooral uit gereformeerden en dat was water en vuur. Er is nooit een proces gevoerd. Men kon niets bewijzen. Ik was toen 15 jaar en moest de tuinderij runnen. Op de tuin kwamen ook NSB-ers en vaak waren er verhitte discussies tussen pro-Engelsen en NSB-ers. Deze laatsten hebben na de oorlog mijn vader aangegeven. De eigen buurman pakte mijn vader op. De Binnenlandse Strijdkrachten stonden in onze woonplaats Schipluiden slecht aangeschreven. Hij is niet slecht behandeld, maar vertelde wel dat er een aantal 'zware gevallen' in de kettingen zaten. Die hadden het niet best."[9]

Het kamp De Vergulde Hand in Vlaardingen

Op de plaats van het nieuwe dierenasiel, op de strook tussen Het Scheur en de Maassluissedijk, stond in de oorlog een Duits luchtafweergeschut met een aantal barakken. Het geschut was onderdeel van een verdedigingslinie die de bezetter had aangelegd rond Rotterdam omdat men de havens wilde beschermen en omdat men rekening hield met een invasie in Nederland. Deze barakken werden de eerste bouwwerken van het bewaringskamp en werden aangevuld met andere barakken van Duitse stellingen zoals aan de Broekweg en de Kethelweg. Stenen haalde men voor het gemak bij de terreinen van de BPM (SHELL) een paar honderd meter verderop (waar nu de Praxis bouwmarkt staat). Aannemer Maat kreeg de opdracht om deze barakken af te breken en weer op te bouwen op het terrein aan de Maassluissedijk. Hiervoor werden honderd arbeiders uit Vlaardingen aangenomen die samen met de gevangenen, die men inmiddels had omgedoopt tot 'politieke delinquenten', aan de slag gingen. Na oktober 1945 werd er uitsluitend door gevangenen gewerkt. In augustus van hetzelfde jaar werd de Groen van Prinstererschool gesloten. Alle gevangenen waren ondergebracht in De Vergulde Hand.

In eerste instantie werd het kamp geleid door C. Wijman, adjudant van de Rijkspolitie te Water, die namens het Militair Gezag met de leiding belast was. Als ondercommandant wordt de naam van De Pater genoemd. Later werd het kamp geleid door Wout van Lent. De bewaking was in handen van oud-verzetsmensen of uit de Duitse kampen teruggekeerde Nederlandse politieke gevangenen onder wie veel mannen die het concentratiekamp Buchenwald hadden overleefd.

Om het kamp liep een sloot en aan de buitenkant hiervan was een afrastering van prikkeldraad. De barakken waren geschakeld in een vierkant zodat alle loodsen met elkaar verbonden waren. Hoewel verschillende bronnen melden dat er aan de buitenzijde geen ramen zaten, zijn die op de enige tekening van het kamp, gemaakt door gedetineerde Teunis Keuzenkamp, wel te zien. Op de hoeken stonden in een diagonaal twee wachttorens, voorzien van zoeklichten.

Tekening van het kamp De Vergulde Hand.
(Tekening T. Keusenkamp (1945). Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

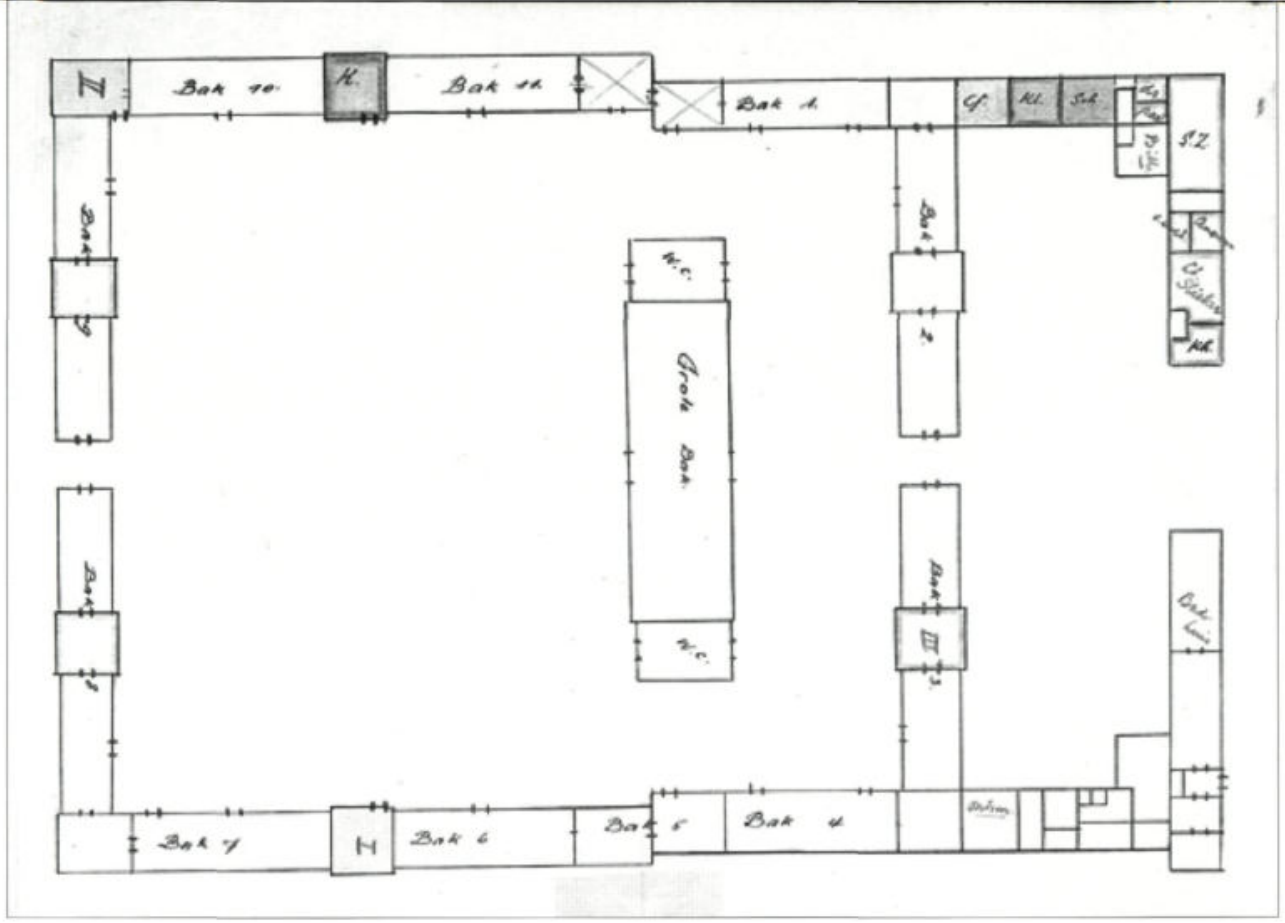

Plattegrond van het kamp De Vergulde Hand.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Voorts waren er ook nog lampen op het binnenterrein en in de slaapverblijven brandde de verlichting de gehele nacht. Op deze tekening is slechts één toren te zien.

In het begin had het kamp geen elektriciteit. Daarvoor moest een leiding getrokken worden vanaf het gebied waar nu de Firma Beelen haar activiteiten uitoefent. De gleuf waarin deze leiding kwam te liggen moest door de gedetineerden worden gegraven. Piet Borsboom, die gevraagd was om bewakingstaken te verrichten, vertelde dat het graafwerk moest gebeuren in een veld waar o.a. ook wortelen groeiden: "De gevangenen hadden honger en dus keek ik vaak de andere kant op als iemand een wortel uit de grond trok."

Aanvankelijk werd er in het kamp honger geleden. Jan Anderson en Hjalmar Teunissen tekenen in hun prachtig uitgevoerde boek *De Donkere Dagen van Vlaardingen* op dat de gedetineerden paardensla aten en één gevangene de bijnaam kikvorsman kreeg omdat hij kikkers ving, vilde en opat. Op 20 mei 1945 (dus kort na de bevrijding) bestond het dagrantsoen van een gevangene uit 200 gram brood, 30 gram margarine en 1 liter soep. In totaal 1555 calorieën.

In de stukken van commandant Van Lent die nu bewaard worden in het Stadsarchief te Vlaardingen, is duidelijk dat er onderscheid werd gemaakt tussen bewakers en bewaring. De bewakers hadden de beschikking over Duitse wapens en munitie en het was hun ten strengste verboden om binnen de omheining te komen in verband met het gevaar van "overrompeling en het buitmaken van hun wapens". Deze groep bestond uit ongeveer tachtig man en zij moesten ook toezicht houden op gedetineerden die buiten het kamp werkzaam waren of een bezoek moesten brengen aan de bijzondere gerechtshoven, tribunalen, tandartsen of, in bijzondere gevallen, familie. Piet Borsboom herinnerde zich:

> "De bewaking gebeurde in continudiensten en ik kreeg een Duits geweer met patronen. Niemand mocht in of uit het kamp. Het gehele kamp was nu reeds rondom met hekwerken en prikkeldraad afgezet en geen enkele gevangene mocht dicht bij de hekwerken komen met het risico dat er op hem geschoten werd! Er waren diverse barakken, voor de gewone NSB-ers en een barak voor de zware NSB-ers, personen die bij de Duitsers in militaire dienst waren gegaan, een barak voor de organisatie T.O.D. dat waren mannen die voor de Duitsers oorlogsmateriaal hadden vervoerd.
> Alle gevangen hadden een groot nummer op hun rug en

als een bewaker een gevangene aansprak, werd dat gedaan door dat nummer te noemen. (die nummers waren in mijn tijd opgelopen tot over de vierhonderd). De gevangenen moesten dan in de houding staan en de bewakers aanspreken met 'ja brigadier'. Dit systeem hadden bewakers overgenomen van hun tijd in Buchenwald. De gevangenen kwamen ook uit het Westland. Er was een gedetineerde kampdokter aanwezig; dezelfde kampdokter die alle Vlaardingers eerder had goedgekeurd voor arbeid in Duitsland."

De bewapening bestond uit 26 stenguns, 6 Duitse karabijnen, 1 Engelse karabijn en 1 Hollands geweer. De bewaarders waren in het kamp belast met orde en rust en toezicht op de huishoudelijke gang van zaken. Zij moesten de gevangenen die het kamp verlieten of terugkeerden "grondig fouilleren". Deze ploeg bestond uit ongeveer 40 personen. Daarnaast was er een uitgebreide interne dienst van portiers, wachtmeesters, een kok e.d., zodat het totale personeelsbestand op 170 uitkwam. Vermeldenswaard is dat het 'hoofd medische dienst, belast met het toezicht op het ziekenhuis' in het bezit was van een 'volledig EHBO-diploma'. De Vlaardingse huisartsen Ritsaert Stoop en Cornelis Moerman waren hier ook gedetineerd. Daarnaast bezocht de Vlaardingse arts F. de Stoppelaar regelmatig het kamp. Van Stoop is bekend dat hij lange tijd een rol heeft gespeeld in de verzorging van de gedetineerden.

Bewaker Bas van Poot in de Aert van Nesstraat.
(Collectie Streekmuseum Jan Anderson)

Twee rechercheurs waren paraat voor recherchediensten binnen het kamp en zij censureerden de inkomende en uitgaande post. De administratieve dienst bestond uit een vijftal personen.
Voor het zielenheil van de gedetineerden zorgden een aantal predikanten en een rooms-katholieke aalmoezenier en voorts was er nog een sociale verzorger die een minutieus verslag heeft nagelaten. De bewakers hadden alleen een controlerende taak. Sommige gedetineerden hadden ook toezichthoudende taken. Gedetineerden mochten 10% van hun loon naar hun gezinnen laten sturen. Deze achterblijvers leefden vaak in kommervolle omstandigheden. Van Buuren beschrijft hoe de woningen en bedrijven van foute Nederlanders zonder enige scrupules werden geconfisqueerd door Nederlanders. Daarnaast werd 10% van hun loon gestort in een fonds voor ontspanning voor alle gedetineerden.

Piet Borsboom: "Nog geen week na de Bevrijding kwam de heer Nieuwstraten naar mij toe die mij, eerder in 1941, had benaderd om mij bij het verzet aan te sluiten. Mede omdat ik militair was en met wapens om kon gaan. Ik heb gewoon nuchter 'ja' gezegd. Doordat ik in 1942 ging onderduiken voor de arbeidsinzet is het contact totaal verloren gegaan, mede omdat er een tekort was aan BS-ers vroeg hij mij om te komen helpen om de NSB-ers te bewaken. Ik heb toen besloten om daaraan mijn medewerking te verlenen en werd in de school in de Groen van Prinstererstraat ingedeeld."

Werkzaamheden binnen en buiten het kamp
Nadat het kamp met hulp van de gedetineerden was afgebouwd, werd er gezocht naar zinvolle arbeid. Zo waren er machines om 'pluggen te boren', werden er matten en manden gevlochten, door de geallieerden nagelaten jeeps gereviseerd en kabels gesmolten om het lood en koper te herwinnen. Ook werden de invalide gevangenen ingezet om 'bonen te lezen' (uitsorteren van bonen), werd er kleding en schoeisel gerepareerd en was er binnen het terrein een plek om groente te verbouwen. Maar niet alleen binnen het kamp werd gewerkt. Er is een lange lijst van bedrijven en particulieren buiten het kamp die gebruik maakten van de gedetineerden. Van Gooswilligen: "Freek mocht het kamp overdag verlaten om bij een advocaat, naar ik meen de heer Van Walsum op de Kethelweg in Vlaardingen te gaan werken als een soort conciërge. Freek had gewoon kunnen vluchten. Mijn moeder kon op bezoek gaan bij mijn vader en bij Freek." Zo werd er o.a. gewerkt bij de Van Mellefabrieken, de ENCK en vonden gedetineerde meubelmakers een plekje bij de firma Spreij.

Bewaker C. v.d. Werf.
(Collectie Streekmuseum Jan Anderson)

Een paar opvallende werkplekken vereisen een nadere toelichting. Zo schrijft de kampcommandant dat "De veiling te Westerlee (...) door gebrek aan administratief geschoold personeel geheel (was) onthand. De administratie was jaren ten achter. Door gedetineerde krachten werd deze wederom geheel op poten gezet." Ook aan het opnieuw aanleggen van het Kralingse Bos droegen de gevangenen uit Vlaardingen hun steentje bij. Daarnaast zien we aanvragen van derden om gevangenen in te zetten voor het slopen van Duitse stellingen, het opruimen van prikkeldraad en het volstorten van loopgraven. Het moge duidelijk zijn dat al deze werkers vergezeld werden van bewakers en dat alleen de 'lichte' gevallen het kamp mochten verlaten.
Men ging ervan uit dat er één bewaker op tien gevangenen nodig was, maar ondanks deze voorzorgsmaatregelen kwam het regelmatig voor dat een gevangene erin slaagde te ontsnappen, al dan niet met door hulp van buiten. Anderson en Teunissen beschrijven "ontsnappingen uit het kamp. Zeven slagen erin uit te breken. Drie lukt dat via het riool, maar een paar dagen later zitten ze weer achter slot en grendel. Drie anderen verstoppen zich in het lijkhuisje en ontsnappen. De zevende weet zich in de winter van 1946/47 zo in de sneeuw om te rollen dat niemand hem meer ziet. 's Nachts werkt hij zich over het prikkeldraad."[10]

Kampdominee De Wijs vertelde over een gedetineerde die een gang had gegraven onder de kampmuur. Hij was zo beland op de oever van de Nieuwe Waterweg, is in het water gesprongen en ontsnapt. Ongeveer tweehonderd gevangenen zijn, op eigen verzoek, uitgeleend om in de mijnen te werken en een viertal werd uitgezonden naar Nieuw Guinea. Overigens kwam het Vlaardingse kamp ook nog ter sprake in de toelichting op de Rijksbegroting van 1948. Er gingen niet alleen delinquenten uit het Vlaardingse kamp naar de mijnen, maar er was ook een omgekeerde beweging. De minister meldt dat een aantal gedetineerde mijnwerkers het plan had om in staking te gaan en dat deze stakers snel werden verdeeld over een aantal kampen waaronder De Vergulde Hand.

Scholing en ontspanning
Men kon in het kamp een taal leren. Zo werden er lessen Nederlands, Frans, Engels en Spaans aangeboden. Duits stond nadrukkelijk niet op het programma. Maar ook kon men studeren voor het middenstandsdiploma of zich bekwamen in boekhouden, handelsrekenen of letterkunde. Al gauw telde de bibliotheek een paar honderd boeken. Muziek en zang stonden ook op het programma en iedere zaterdagavond was er een ontspanningsavond voor en door bewoners van het kamp. Zanglustige gevangenen konden meezingen in het koor dat door een gedetineerde dirigent werd geleid.

Daarnaast waren er lezingen door gedetineerden en buitenstaanders en werden er zelfs klassieke concerten gegeven. In een bijlage bij zijn verslag somt de kampcommandant alle uitgevoerde klassieke werken op. Een andere bijlage vertelt welke films er werden gedraaid en naar welke lezingen men kon gaan. Speciale aandacht was er voor het hierna te behandelen onderdeel heroriëntering (met het oog op de terugkeer in de maatschappij).[11]

Ds. Wijs herinnerde zich van zijn kampbezoeken: "Er zaten zware gevallen, maar ook veel lui die er niet hadden moeten zitten. Je trad er op als sociaal-juridische bemiddelaar voor gevallen, die er ten onrechte zaten of door het ontbreken van een vlotte berechting in verhouding tot hun schuld veel te lang zaten. (...) Een keer deelden we kleine testamentjes van het Bijbelgenootschap uit, heel kleine boekjes, gedrukt op dun papier. Ze vonden gretig aftrek. Maar vijf dagen later liet Van Lent, de kampcommandant, ons komen en hij wees ons een stapel dunne papiertjes: losgescheurde bladjes uit onze testamentjes. 'Alsjeblieft', zei hij, 'Gods Woord is bijna in rook opgegaan; ze hadden op een of andere manier tabak en gebruikten jullie bijbeltjes als sigarettenpapier."

Affiches voor activiteiten, gemaakt door gedetineerden.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Verslag van de sociale verzorger

Het verslag van de sociale verzorger geeft een prachtig overzicht van het dagelijks leven in het kamp. Zo vermeldt hij nauwgezet het aantal gedetineerden en hun geloofsovertuiging dat op 1 juli 1946 aanwezig was. Bij het begin van zijn verslaglegging waren er ongeveer 500 gevangenen aanwezig waarvan de Nederlands hervormden met 278 (meer dan de helft) het overgrote deel vormden. De sociale verzorger vermeldt er nog wel bij dat van deze 278 de helft wel kerkelijk meelevend was en de andere helft niet (meer). Met 115 gedetineerden kwamen de katholieken op de tweede plaats en van hen gaf 60% aan nog bij een kerk te behoren. Er zaten 30 gereformeerden in het kamp (waarvan 77% nog kerkelijk was). De rest, ongeveer 30 personen, viel onder de categorie 'diversen' of 'geen godsdienst'.

143 personen waren op dat moment ouder dan 47 jaar; 123 waren tussen de 37 en 47; 125 tussen de 27 en 37; 101 was jonger dan 27; 37 waren gehuwd, 119 ongehuwd. Een overzicht uit 1947 meldt dat er (nog) 472 gedetineerden zijn van wie er 19 ziek zijn en 13 invalide. Daarvan werkten er 112 in buitenobjecten, 178 binnen, 8 nog aan de opbouw aan het kamp, 39 aan het onderhoud, 52 in de huishoudelijke dienst, 5 in de medische dienst.

Natuurlijk zijn de statistische gegevens nuttig, maar veel interessanter zijn de stukken die een inkijkje kunnen geven in het dagelijks leven. De kerstviering van 1946 werd geleid door de reformatorische predikant W.J.H. Hubeek en begon met een toespraak van de commandant Van Lent gevolgd een toespraak van een kampgenoot. Er waren wat 'schetsen' die gingen over 'kampgeruchten' en 'moeilijke woorden' en daarna zong het kampkoor. Er werden grammofoonplaten gedraaid en de remonstrantse jongerengroep voerde een kerstspel op. In schril contrast met deze gewetensvolle viering is een waarschuwing elders in het archief dat er "met kerst geen extra voedsel mag worden verstrekt".

Ook de correspondentie met diensten buiten het kamp is bij-

zonder interessant. Zo informeert de Politieke Recherche, afdeling Rotterdam, bij de commandant naar de stemming onder de gedetineerden. Er was in Nederland ophef ontstaan over de oprichting van de Bond van het Nederlands Legaal Verzet door L. A. Rodrigues (die samen met een aantal foute Nederlanders een campagne was begonnen tegen de regering en de kampen) en de Politieke Recherche wilde graag weten hoe er in het kamp op werd gereageerd. Daarnaast was men benieuwd naar de mening van de gedetineerden over het politionele optreden van de Nederlandse regering op Java en Sumatra.

Gelukkig kon de kampcommandant melden dat er weinig onrust te bespeuren viel. Sterker nog: een aantal gedetineerden had aan de kampleiding gevraagd om te worden uitgezonden naar Indië (nu Indonesië) om de Nederlandse staat en de bevolking te kunnen tonen dat zij goed wilden maken wat zij in de oorlogstijd hadden misdaan. Tevens meldde de kampcommandant dat er veel gedetineerden waren die vonden dat er te zacht werd opgetreden tegen Soekarno en de zijnen. In hun ogen was hij immers een verrader. De sociale verzorger verbaasde zich erover dat de gedetineerden zo dachten. Immers in de ogen van veel Nederlanders werden de gedetineerden ook als verraders beschouwd. Vervolgens stelde Van Lent de Politieke Recherche gerust. Er was geen agitatie te bespeuren in het kamp. Wel maakte hij van de gelegenheid gebruik om een aantal andere reacties te noemen. De 'eenvoudigen van geest' hadden zich politiek afgewend. Anderen richtten zich uiterst links volgens de commandant. Daarnaast maakte hij zich zorgen over het volgende: "Bij de meer ontwikkelden is bij velen het streven naar humanisme merkbaar, hetgeen ook uit gesprekken met velen van hen blijkt, hetwelk door mij vooral voor de buitenkerkelijken wordt bevorderd. Anderen weer, en vooral de jongeren zijn totaal uit het lood. Verruwing en misdadige aanleg wordt vastgesteld; deze groep heeft de verruwing van de oorlog geestelijk geheel ondergaan. Deze groep zal zich, indien geen instantie zich over hen ontfermt, in handen van uiterste groepen vallen; onbeheerst en ongeorganiseerd zijn zij thans nog. Hier ligt een 'groote' taak."

Deze 'groote' taak werd aangepakt met het onderdeel 'heroriëntering' waarin men door gesprekken, individueel of in groepsverband, aandacht probeerde te vestigen op "de diepgaande verschillen tusschen de Nationaal-Socialistische Ideologie en de democratie".
Men was dankbaar dat men ter ondersteuning van dit proces gebruik kon maken van films. Vooral de door de geallieerden beschikbaar gestelde korte film *Reunion* (1946), over de bevrijding door de Amerikanen van de Duitse concentratiekampen, had volgens de sociale verzorger "haar goede uitwerking niet gemist".

De sociale verzorger signaleerde problemen met gevangenen die van andere kampen kwamen. Het ontbrak hen vaak aan 'zelftucht' waar men in De Vergulde Hand zo op inzette en tevens waren de nieuwkomers niet altijd gewend om te werken. Natuurlijk hield men zich ook bezig met de gezinsmoeilijkheden zoals ontrouw e.d. Ter illustratie vermeldt het maandrapport van juli 1947 de volgende briefwisseling:

> "(naam weggelaten) zoo even je brief ontvangen en gelezen dat je bevrijding nabij is. Nu gefeliciteerd alvast en wij hoopen voor jou dat het waar is. Nu.....(naam weggelaten) mijn inkomsten was zoo slecht dat ik moest uitkomst zoeken. Uit werken dat ging bij de steun en nu ben ik in kennis gekomen met een man waar ik wel eens mee naar de bioscoop ging en die kennismaking is meenes geworden en dat moest wel zo blijve want ik had hem 8 dagen en ik was al verraden aan de steun nu werk hij voor mij en de kinderen zooals je kunt begrijpen .... Ik weet nu wat ik heb en hoe het met ons zou gaan daar had ik een zwaar hoofd in er moet een wonder gebeuren anders geloof ik dat ik het nu maar zoo laten zal ik zoek hard naar een andere woning en dan kan je altijd nog bij .....(naam weggelaten), nu .... Het gaat je goed. (naam weggelaten)'."

Het Kamp in de beleving van een gedetineerde
Het Vlaardingse Stadsarchief bezit enkele documenten van een van de gedetineerden (geschonken door zijn zoon).[12] Er zijn transcripties van zijn verhoor door de Politieke Opsporingsdienst (POD) die gebruik maakte van een standaard vragenlijst met o.a. de volgende vragen:
- Heeft u een functie bekleed bij de NSB?
- Heeft u gecollecteerd of gecolporteerd voor de NSB?
- Zijt gij u bewust u te hebben gedragen in strijd met de belangen van het Nederlandse volk?.

Tijdens dit verhoor, gehouden kort na de internering, verklaarde de gedaagde:

> "In 1939 ben ik sympathyserend lid geworden (van de NSB, B.K) wat ik gebleven ben tot aan einde 1944. Functies heb ik nooit bekleed, ook niet het uniform gedragen of gecolporteerd. Wel las ik Volk en Vaderland. Nimmer ben ik naar vergaderingen geweest of bijeenkomsten. Eenmaal heb ik f 5,-- gestort voor de beweging voor een reis waar ik zelf niet eens ben mee geweest. In juni 1945 ben ik geïnterneerd en naar Rotterdam in een school gebracht. November 1945 werd ik naar een kamp in Vlaardingen gebracht van waaruit ik op 2 maart 1946 ben ontslagen.
> Hij voegt er nog aan toe: Nooit heb ik iemand aangebracht of verraden. Van de W.A. of landwacht ben ik nooit lid geweest. Meer kan ik niet verklaren."

In hetzelfde dossier bevindt zich ook een verslag van een later verhoor, maar dit keer door iemand van het directoraat Generaal voor de Bijzondere Rechtspleging, afdeling Politieke Recherche. Dit verhoor vond plaats om te kijken of de gedetineerde zijn vrijheid terug kon krijgen en is zeer goed gedocu-

menteerd. Het betalingsbewijs voor het reisje is zelfs aanwezig en de verbalisant meldt: "Het is een afgescheurd strookje met ingevulde naam en handtekening en een betalingsbewijs over de reis waarbij een bedrag van ƒ 5,- reiskosten op 14 september is voldaan: het strookje is wit en slordig afgescheurd." Opzienbarend is overigens dat tijdens dit tweede verhoor de verdachte een grote som geld (ƒ 3.000) bij zich had. Van deze gedetineerde zijn twee brieven bewaard gebleven die uit het kamp De Vergulde Hand zijn gesmokkeld. De eerste luidt:

"Beste allemaal,
Eindelijk heb ik weer een gelegenheid iets van mij te laten hooren. Ik had gedacht Julie voor kerstmis en Nieuwjaar iets te kunnen laten weten, maar ik kon met geen mogelijkheid een weg vinden om de brief mee te geven. Intusschen zijn de feestdagen weer voorbij en wensch ik jullie allen nog een zalig en gelukkig Nieuwjaar en hoop dat jullie wenschen in vervulling mogen gaan Jullie maken het zeker allen nog goed? Met mij gaat het tamelijk goed in al deze ellende en koude. Het leven is hier verschrikkelijk. Jullie kunnen je dat niet indenken In die barak waar wij in huizen zit op het ogenblik de ijzel ½ cm tegen het plafond. Een kachel hebben we niet, dus je kunt begrijpen wat hier een armoede en koude geleden wordt. Overdag worden we dan nog naar buiten gejaagd in die koude. Het is een onmenschelijk gedoe wat nooit te vergeten is. Bovendien den geheelen dag honger. Jullie zult zeggen het is een klaaglied wat ik aanhef maar heusch het is niet anders. Alle berichten die eventueel in de courant staan dat de N.S.B-ers het zo goed hebben in de kampen is voor dit kamp een groote leugen. Enfin, we moeten er door en met jullie hulp zal dat wel gaan. Voor alles wat jullie tot nu toe gedaan hebt, mijn hartelijken dank. Piet moet geen sigaretten meer sturen naar het adres wat ik opgegeven had. Die man die ze mee bracht is ontslagen en bovendien heeft hij minstens 2/3 gedeelte wat er gestuurd is gestolen. Dus van nu af geen sigaretten meer sturen. Ik weet jammerlijk ook geen andere weg. Het eenige waar ik me iets mee uitrichten is geld, dan kan ik hier tabak koopen en dit ruilen voor brood en boter. Tabak koop ik dan hier van andere gevangenen. De mogelijkheid om mij geld te sturen heb ik als volgt gedacht. Ik heb noodig schoensmeer. Indien jullie nu 2 doosjes schoensmeer sturen met bijv. ƒ 10.-- erin, eerst het geld op de bodem, dan een cartonnetje of iets er in en dan de schoensmeer erin.

Gevangenen met nummers op de borst. Er wordt gezegd dat deze nummers op de plek van het hart bevestigd werden. De bewakers waren niet zo schietvaardig en, in geval van nood, zou dit kunnen helpen bij het richten. De term 'schietschijf' is wel heel letterlijk van toepassing. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Het moet er natuurlijk goed stevig in zitten dat ze bij het openmaken niet zien want ze maken natuurlijk de doosjes open. Zouden jullie me bijv. *f* 40,-- kunnen sturen dan kan ik zeker een maand vooruit. Een deken zou ik ook nog graag hebben want ik kan dikwijls niet slapen van koude. Een paar lederen veters en een paar andere veters had ik ook graag. Als het kan ook een schoenborstel. Mijn zolen van mijn schoenen worden ook weer erg dun. Wij moeten hier dikwijls uren marcheren. Ik kan mijn schoenen dan hier laten repareeren. Doe er ook wat ijzer beslag bij. Ik vraag misschien wel veel, maar heusch ik heb het noodig. Als ik vrij ben zal ik het allemaal wel terug betalen. Kun je dit spoedig allemaal sturen? Je kunt het per postpakket sturen aan mijn adres: Bewarings- en Verblijfskamp Vlaardingen (naam) No. 94, Barak 6. Hoe eerder ik dit ontvang hoe beter. De schoenen heb ik in dank ontvangen. Ik krijg hierdoor waarschijnlijk een baantje binnen bij een kachel. Bij mijn bezoek op 6 februari kan ik mischien wel eenige pakjes sigaretten binnen smokkelen als je deze dan te voren misschien naar xxx[13] kunt sturen. Als ik het niet dringend noodig had zou ik er niet om vragen. Ik hoop dat ik het spoedig van jullie mag ontvangen. Vorige week is v.d Brink van de P.O.D uit Hillegersberg hier geweest om met te verhoren over xxx[14].Hij zou probeeren mijn zaak te bespoedigen. Blijf er achterheen zitten opdat er toch spoedig een oplossing komt. Ik kan hier niets doen. Als je het pakje stuurt, doe er dan een lijstje bij van hetgeen erin zit verder niets want een brief mag ik toch niet ontvangen, anders krijg er misschien last mee. Nu beste allemaal ik hoop spoedig een en ander te mogen ontvangen. Hartelijk dank voor de moeite en zorgen naar ik hoop een spoedig tot weerziens. Jullie broer....
Je kunt bijv. ook een spel speelkaarten er bij doen verpakt in een cartonnen hulsje. Als je de kaart er uit neemt kun je op de bodem het opgevouwen geld leggen, daarna weer een cartonnetje erover plakken of leggen en dan de kaarten in de huls doen. Dat vinden ze nooit en kaarten mogen we hier hebben. Daaaaaaaaaaag."

De tweede brief is een stuk positiever: de gedetineerde had niet alleen inmiddels een baantje in een garage gekregen (waarschijnlijk buiten het kamp, hoewel er ook een garage in het kamp was) maar hij was er ook in geslaagd om een levendige handel in schoenen op te zetten en omdat hij in de garage werkte, konden deze bij hem bezorgd worden. Wellicht verklaart dit het feit dat de betrokkene, zoals we hierboven zagen, bij een later verhoor zo'n groot bedrag bij zich had.

"Lieve allemaal.....
Op het ogenblik zit ik in de garage te schrijven. (...) Met mij gaat het naar omstandigheden goed. Wanneer zal het eind zijn ook voor mij. De schoenen welke jullie naar xxx[15] hebben gestuurd heb ik ontvangen waarvoor dank. Het geld zal ik een dezer dagen laten overmaken. Piet schreef mij dat ik nog schoenen kon bestellen maar dan duurder. Verschillende willen er nog hebben. Ik zou graag zoo spoedig mogelijk weten of die schoenen welke nu nog in bestelling zijn ook al duurder zijn. (...) Kun je me ook opgeven welke (schoenen) er nog in bestelling zijn?"

Overigens werd deze gevangene in 1946 in voorwaardelijke buitenvervolging gesteld, op een aantal voorwaarden:
- hij moet zich als een goed Nederlander gedragen
- hij zal moeten arbeiden
- hij doet afstand van het recht van terugvordering van zijn eigendommen die ten tijde van de bevrijding van overheidswege zijn verwijderd.

De zorgen van deze gevangene omtrent de mogelijke ontdekking van de briefwisseling waren niet geheel onterecht. In een rapportage van de bewakingstroepen op 19 mei 1945 wordt gesproken van een clandestiene briefwisseling vanuit de school aan de Groen van Prinstererstraat. Men ontdekte dat de bij de gearresteerden van kamer 5 een aantal personen een clandestiene briefwisseling zou onderhouden. Natuurlijk werd iedereen gefouilleerd en werden hun koffers en kleding nauwkeurig onderzocht. Men vond in hun kleding enige losse lucifers, propjes tabak, de zijkant van een luciferdoosje en een potloodje. En bij het onderzoek van de kamer vond men in het afvoerputje de briefjes en direct werden negen personen grondig verhoord. Hierbij bleek dat een gemeenteambtenaar, tegen betaling in natura (groente en melk van de familieleden), de briefjes, etenswaren en versnaperingen naar binnen had gesmokkeld.

Onderzoek naar wantoestanden

Direct na het inrichten van de kampen werd een zogenaamde 'Vliegende Colonne' geformeerd die moest toezien op een menswaardige behandeling. Men had richtlijnen over onder andere de hygiëne (één toilet op dertig gevangenen) en over de voedseltoestand. Voor zover bekend was de minister-president W. Schermerhorn een van de weinige bewindslieden die daadwerkelijk een bezoek heeft gebracht aan een aantal kampen. In de jaren vijftig doken er steeds meer verhalen op over mishandeling van politieke delinquenten in gevangenkampen. Een van de eerste publicaties is afkomstig van de gereformeerde predikant Hendrik Willem van der Vaart Smit (1888-1986). Van Buuren citeert uit diens bundel *Kamptoestanden 1944/45-48*, waarin hij alle misstanden in de kampen opsomt. Het is raadzaam om even stil te staan bij deze illustere man, die onder andere predikant was geweest in het Duitse leger. Na een teleurstelling over een benoeming startte hij een hetze tegen de Joodse hoogleraar Leo Polak, wat uiteindelijk leidde tot zijn schorsing als predikant.

"Ds. Van der Vaart Smit werd in 1945 gevangengenomen, omdat hij met de Duitsers collaboreerde. Hij was een begaafde man die veel in zijn mars had. Van der Vaart Smit

Een groep bewakers.
(Collectie Streekmuseum Jan Anderson)

hoopte op een hoogleraarschap, maar toen hij dat niet kreeg, sloot hij zich uit een soort rancune aan bij de NSB. Hij dacht op die manier bij de Duitsers in het gevlei te komen en hoogleraar te worden in Duitsland. De man zat tot en met 1952 gevangen, daarna werd hij vrijgelaten. Hij zette een uitgeverijtje op en leefde tot aan zijn dood van een uitkering.
Voor mijn dissertatie heb ik hem een paar keer bezocht. Hij was een geslepen vos, die probeerde mij te gebruiken om zichzelf te rechtvaardigen. Tegelijk was hij een begaafde man, wiens leven door eigen toedoen tragisch is verlopen."[16]

Van der Vaart Smit beschreef het Vlaardingse kamp in zijn bundel:

"In Vlaardingen werden in het kamp 'De Vergulde Hand' van het begin af aan twintig mannen aan de ketting geklonken. Van hen zaten er vier met drie kettingen aan elkaar, dag en nacht. Zulk een ketting bestond uit negen schalmen halfduims ijzer, samen negen pond wegende, die alleen soms voor een bad en verschoning werden losgeslagen, maar direct er na door de smid weer vastgeklonken. Zich ontkleden kon men natuurlijk niet. Men moest samen naar de wc, lag gezamenlijk in het stro en moest precies tegelijk gaan liggen en opstaan. De enkels gingen door het wrijven der ijzers spoedig stuk, maar dit werd medisch niet verzorgd. Het mocht niet. En in 1947 heb ik wonden gezien, door deze ijzers gemaakt, die na twee jaar nog niet genezen waren, onder andere van de heer Valstar uit Naaldwijk, die vier en een halve maand in deze ijzers gelopen heeft. Eens, toen drie man wegliepen, werden voor straf ruim honderd man tegelijk voor geruime tijd in de kettingen gelegd. Uitvinder van deze marteling was de kampcommandant A[17]."

Uiteraard werd deze beschrijving ook met graagte overgenomen door de weduwe van Rost van Tonningen (de Zwarte Weduwe) in haar hardnekkige *Ode aan alle gevallenen van de Lage Landen*. Ook Rodriques Lopes citeert in zijn *Witboek betreffende het gebeurde in de Nederlandse internerings- en bewakingskampen in de jaren na de bevrijding* uit 1948 Van de Vaart Smit letterlijk.

Van Buuren beschrijft in de tweede druk van zijn boek de volgende misstanden:

"Op 30 mei 1950 legde Mevrouw Van der Toolen, die samen met haar man gevangen was gezet in kamp 'De Vergulde Hand' in opdracht van de Procureur Fiscaal bij de Bijzondere Raad van Cassatie te 's Gravenhage een verklaring af ten overstaan van een voormalig hoofdinspectrice van de Gemeentepolitie. Ze verklaart daarin dat ze als kampoudste meemaakte dat er vrouwen met kinderen werden binnengebracht:
'Ik heb er meegemaakt, dat vrouwen werden binnengebracht, die 6 à 7 kinderen bij zich hadden; dit was o.a. het geval met mevrouw Francke uit Maassluis. Op last van de vrouw van de commandant Wijmar moesten de kinderen van mevrouw Francke door een kapper (ik meen van buiten het kamp) worden kaalgeknipt. Zij zeide daarbij: 'Ze moeten toch kunnen zien dat het NSB kinderen zijn'. Ook was er een mevrouw Poortman uit Naaldwijk die met een baby kwam, die zij aan de borst had; het kindje werd haar afgenomen om in een kindertehuis te worden geplaatst en haar borsten moesten worden opgebonden. Ook de kinderen van mevrouw Francke werden afgenomen, behalve een 17-jarige dochter, die geïnterneerd werd.' De jongere kinderen Francke werden in het kindertehuis geplaatst dat door mevrouw Van der Toolen in het voorbijgaan wordt genoemd. Nico Francke kwam, nadat Wyk auf Föhr door de Russen was veroverd, via allerlei Duitse interneringskampen terug naar Nederland. Hij werd gevangengezet in kamp 'De Vergulde Hand' en veroordeeld. Na zijn vrijlating keerde hij niet naar Maassluis terug. Hij nam dienst op de grote vaart en verhuisde naar een stad elders in Nederland.
Na afloop van hun gevangenschap, c.q verblijf in het kindertehuis, konden mevrouw Francke en haar kinderen niet terecht in hun voormalige huis in de Kerkstraat, want dat was op verzoek van de Binnenlandse Strijdkrachten ontruimd, zoals te lezen is in een brief die Jan van Luipen, commandant van het Niet Strijdend Gedeelte der Binnenlandse Strijdkrachten te Maassluis, op 26 juni 1945 richtte aan het Bureau Rechtsherstel van het Militair Commissariaat te Rotterdam. Van Luipen vraagt daarin toestemming om het huis, vroeger bewoond door L.A. Francke, te mogen ontruimen en de inboedel op te slaan. 'L.A. Francke was lid der NSB en Landwacht', zo motiveert Van Luipen het verzoek."[18]

De Vlaardingse boeien zijn bijna iconisch zijn geworden voor de misstanden in alle Nederlandse kampen. Van der Vaart Smit wordt in bijna alle bronnen genoemd. Maar het blijft de vraag of het feit van de Vlaardingse ketens representatief is voor de situatie in het kamp. De feiten uit de diverse onderzoeken in de kampen liegen er niet om en in Nederland zijn in totaal enkele tientallen mensen onder de mishandelingen bezweken.[19]

Men gaat er vanuit dat in het Vlaardingse kamp negen personen zijn overleden. Opzienbarend is het bericht in *De Maasbode* van 5 december 1945, die een journalist had meegestuurd op een persbezoek aan de kampen. Hierin wordt vermeld dat in het Vlaardingse kamp 35 mannen en een vrouw zouden zijn overleden. Maar voegt de krant er geruststellend aan toe: "Deze sterfgevallen kunnen echter niet beschouwd worden als gevolg van de behandeling in het kamp, ook in de burgermaatschappij zouden deze personen zijn overleden." Er zijn geen aanwijzingen dat dit getal voor het Vlaardingse Kamp geldt.

Terug naar de toestand in de meeste kampen. Niet alleen eisten ziektes als dysenterie in alle kampen hun tol, maar ook sneuvelden gevangenen door schietgrage bewakers en bewakers die zich met knuppels uitleefden op de gedetineerden. Ook was het onthouden van voedsel een strafmaatregel. In de vrouwenkampen gingen bewakers zich te buiten aan seksuele vergrijpen. Een aantal gruwelijke vernederingen wordt beschreven. Gedeeltelijk wordt dit verklaard door drie factoren:
- Er was na de oorlog behoefte aan gevoel van 'genoegdoening' ten aanzien van foute Nederlanders.
- Het feit dat veel van de bewakers zelf geïnterneerd waren geweest of anderszins geleden hadden onder de oorlogsomstandigheden.
- Het ontbreken van een professionele afstand tussen bewakers en gevangenen.
Bij normale gevangenissen is er een professionele afstandelijke relatie tussen de bewakers en de gevangenen. In de kampen was deze niet aanwezig. Integendeel, de verhouding was emotioneel en vervuld van rancune.

Beetje bij beetje drongen de misstanden in de kampen door tot de Nederlandse regering. In oktober 1949 kreeg A.M. van Tuyll van Serooskerken van de Parlementaire Enquêtecommissie Regeringsbeleid 1940-1945 de opdracht om een onderzoek in te stellen naar de misstanden direct na de bevrijding, met name in de kampen van de foute Nederlanders. Onder andere onderzocht Van Tuyll van Serooskerken de omstandigheden in het kamp De Vergulde Hand te Vlaardingen. Het archief hierover bevat literatuur en krantenknipsels, ingekomen brieven, (inspectie)rapporten van de kampen en processen-verbaal van gedetineerde Nederlandse en Duitse mannen en vrouwen. Ook de metalen hand- en voetboeien zijn onderdeel van de inventaris, evenals een getuigenverslag van de persoon die met deze ketting was vastgelegd. Van Tuyll van Serooskerken nam de ketting mee als bewijsstuk.

Het onderzoek van Van Tuyll van Serooskerken maakt deel uit van een groter onderzoek naar het regeringsbeleid in de periode 1940-1945. In juni 1947 stelt M. van der Goes van Naters voor om de Tweede Kamer een enquête te laten houden naar dit regeringsbeleid. Aanleiding was het feit dat er in deze jaren geen Nederlandse volksvertegenwoordiging was

geweest die controle had uitgeoefend op de regering. De enquête zou in die lacune kunnen voorzien. Het voorstel werd in november 1947 aangenomen en nog in datzelfde jaar werd de hierboven genoemde commissie samengesteld, die direct aan de slag ging. De commissie onderzocht een breed scala van onderwerpen: het militaire beleid, de neutraliteitspolitiek, het vertrek van de regering en de eerste maanden in Londen, het financieel-economisch beleid, de geheime diensten, de contacten met bezet Nederland (waaronder de leiding en voorlichting van ambtenaren in bezette gebieden en de contacten met het verzet), de kabinetscrises, de voorbereiding van de terugkeer van bestuur en regering, en het beleid ten aanzien van Nederlanders in het buitenland en Nederlands-Indië die hulp nodig hadden. De commissie heeft bewust de relatie tussen koningin Wilhelmina en de regering buiten haar onderzoek gelaten, met als motief dat de koning(in) volgens de grondwet onschendbaar is en de ministers verantwoordelijk zijn.

De situatie in De Vergulde Hand

Uit de stukken in het Nationaal Archief, het Verslag van de sociale verzorger, het persoonlijke verslag en de dagrapporten van Van Lent, en de getuigenverklaringen is een redelijk beeld samen te stellen van de situatie in het Vlaardingse kamp. Overigens is het interessant dat bovenaan alle dagrapporten de naam wordt gebruikt van "Kamp de IJzeren Vuist". Er hebben zich inderdaad situaties voorgedaan die grensoverschrijdend waren: zo is er een enkel verhaal over 'robben' waarmee bedoeld wordt dat gedetineerden zich, liggend op hun ellebogen, moesten verplaatsen en wordt er gesproken van een schijnexecutie:

> "Omstreeks half augustus 1945- ik bevond mij toen reeds in het kamp 'De Vergulde Hand'- werd ik des nachts te omstreeks half één gewekt door een aantal bewakers. Mij werd gesommeerd om op te staan, want ik moest gefusilleerd worden. Er waren een achttal bewakers bij mij, onder andere de bewakers Doelman en Van der Ham, de overige namen zijn mij niet bekend. Nadat ik opgestaan was, moest ik onder een schijnwerper in het kamp gaan staan. Vervolgens werd er door die bewakers in het wilde weg geschoten en vervolgens deelde één van hen mij mede , dat er bericht was gekomen, dat het fusilleren die nacht niet door mocht gaan. Hij voegde er echter aan toe, dat ik niet moest denken er nu vanaf, te zijn, want over enige tijd zou het toch wel gebeuren."[20]

Daarnaast werden gevangenen soms gedwongen om langdurig op de binnenplaats (soms in de regen) te gaan staan. Dit was de zogenaamde 'strafhouding'. Van structurele misstanden, zoals zware mishandelingen, vernederingen en verkrachtingen zoals in andere kampen, zijn geen bewijzen te vinden. Ook Belinfante deelde het Vlaardingse kamp niet in bij de kampen 'met slechte regimes'.[21] Sterker nog: in de dagrapporten van de commandant staat slechts een paar keer dat een gedetineerde 'aan de ketting' werd gelegd; een keer nadat een gedetineerde de werklieden van het kamp bij herhaling had lastig gevallen en om brood en tabak vroeg en een andere keer omdat een gevangene bij herhaling had geprobeerd etenswaren te stelen.

De dagrapporten zijn nauwgezet en ook de kleinste voorvallen worden genoemd. Zo krijgt een werknemer van aannemer Maat een uitbrander omdat hij een briefje had aangepakt. Daarnaast bestaan de straffen uit het opleggen van één uur 'strafhouding' (soms een aantal dagen achter elkaar gedurende één uur) en worden gedetineerden gestraft met deze positie voor bijvoorbeeld de volgende vergrijpen: het eten van paardesla, het niet goed opmaken van het bed, om brood vragen aan buitenstaanders, zitten tijdens staand werk, plassen in de wasbak, ophouden van hoofddeksel, roepen naar buiten etc. Secuur schrijft de commandant welke straf bij welk vergrijp wordt toegekend.

Toch is in bijna alle literatuur over de naoorlogse periode het verhaal van de geboeide gevangenen in De Vergulde Hand te vinden. Dit komt enerzijds uit het hierboven genoemde boekje van Van der Vaart Smit maar ook doordat juist het Vlaardingse kamp met name wordt genoemd in het tussenverslag van de procureur-fiscaal aan de voorzitter van de Enquêtecommissie. Hierin wordt klip en klaar gesteld dat er mishandelingen (in de kampen) hebben plaatsgevonden maar dat "zijn rapportage niet de plaats is om bijzonderheden te vermelden. Voor twee bijzonderheden wil hij echter een uitzondering maken nl. het kamp De Vergulde Hand waar gedetineerden met ijzeren scheepskettingen aan elkaar vastzaten en de Harskamp. (.....) In het kamp De Vergulde Hand zijn gedetineerden met ijzeren scheepskettingen afkomstig van de scheepswerf Figee, waaraan twee ijzeren beugels waren bevestigd (gewicht 2,3 kg) aan de enkels aan elkaar geklonken. Bedoelde gevangen zijn weken lang, dag en nacht aan elkander geklonken geweest. Verwondingen zijn niet uitgebleven. Op 27 november 1945 is op last van hoger hand hieraan een einde gemaakt."

Met hogerhand wordt bedoeld minister-president Schermerhorn, die persoonlijk heeft ingegrepen. Hierbij speelden de Vliegende Colonne en de in Vlaardingen geboren Koos Vorrink een rol. Vorrink (die in Vlaardingen ook nog gewerkt heeft als onderwijzer) was vanwege zijn verzetsdaden opgepakt door de bezetter. Zo verbleef hij o.a. in het beruchte kamp Sachsenhausen. Na de oorlog werd hij voorzitter van de SDAP, maar werd hij uit de regering gehouden. In plaats daarvan werd hij Regeringsgemachtigde in Algemene Dienst en belast met zaken die uit de bezetting voortvloeiden. Hieronder viel ook het toezicht op de kampen. Zijn inspecteur Meuleman, die het Vlaardingse kamp bezocht, rapporteerde aan hem over de kettingen. Het ligt voor de hand dat Koos Vorrink de minister president inlichtte die persoonlijk ingreep. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat Schermerhorn, van wie we weten

dat hij in ieder geval het kamp in (zijn woonplaats) Delft bezocht heeft, dit gehoord heeft van gedetineerden aldaar. Er was een voortdurende uitwisseling van gevangenen tussen de kampen.

De kettinggangers

In het Nationaal Archief in Den Haag bevindt zich, zoals gezegd, een groot aantal stukken naar aanleiding van de verhoren door de Commisie Tuyll van Serooskerken onder de titel *Verzameling Misstanden Bewaringskampen.* Een map draagt de de naam *Onderzoek naar de kettinggangers in Vlaardingen.*[22] Inspecteur-rijksrechercheur P.A. van Noothoorn heeft een aantal ex-gevangenen gesproken en deelde de procureur fiscaal bij de Bijzondere Raad van Cassatie mede dat hij niet alleen een aantal processen verbaal overdroeg maar ook een tweetal "door mij in beslaggenomen kettingen, zoals gebruikt in bedoelde kampen". De meervoudsvorm wordt hier gebruikt omdat men spreekt over de Groen van Prinstererschool en De Vergulde Hand. Een voormalig lid van de NSB verklaart in deze stukken dat hij na gearresteerd te zijn in Grijpskerk op 15 juli aankwam in De Vergulde Hand en hij noemt de namen van een viertal medegedetineerden dat aan elkaar vastgebonden zat. De ketens werden met klinknagels vastgemaakt door een smid uit Honselersdijk die ook als gedetineerde in het kamp zat. Dit betekende de facto dat men ook voor toiletbezoek tot elkaar veroordeeld was en deze situatie werd behoorlijk lastig toen men alle vier ging lijden aan dysenterie.

Naast dit viertal waren er ook gevangen die in tweetallen aan elkander geketend waren. Soms leidde dit tot bizarre situaties. Een gedetineerde vertelde dat hij werd vastgeketend aan een medegevangene die wel heel nerveus deed en toen deze aan de kamparts meedeelde dat hij in Loosduinen, in een inrichting in een dwangbuis had gezeten, werd hij verlost van zijn 'collega' en kreeg hij de ketting aan zijn beide benen. Later werd hij bevrijd van de kettingen omdat hij werd aangesteld als 'kamphoofd'. Ook Piet Borsboom herinnerde zich de ketens, maar niet dat de gedetineerden aan elkaar vastgeklonken zaten. Hij heeft het over "gevangenen die aan hun benen geketend waren met een ketting en alleen maar konden lopen als zij deze ketting met de hand vasthielden".

Eind juli wist een drietal gedetineerden te ontsnappen en dit was de reden dat men ongeveer honderd gedetineerden een ketting aan een van de benen gaf. Het andere eind sleepte over de grond en de gevangenen bonden dit vaak vast om hun middel. Ook de hierboven genoemde NSB-er trof dit lot. De gevangene wist dat deze ketting negen pond moest wegen omdat dit getal werd afgetrokken van het lichaamsgewicht als de gedetineerden door de Geneeskundige Dienst werden gewogen. Ook in de Groen van Prinstererschool werden de kettingen al gebruikt voor bepaalde gevangenen. Een tuinder uit Naaldwijk die daar werd ondergebracht meldde dit en zag ook dat sommige gevangenen gedrieën aan elkaar vastgeklonken waren en anderen slechts een ketting aan één been hadden. Tevens noemt hij de naam van een Vlaardingse gedetineerde die met een ketting aan beide benen was vastgeklonken. Als detail noemt hij nog dat de eerste kettingen vastgezet werden met bouten en moeren, maar omdat de gedetineerden deze schroeven los probeerden te maken nam men de toevlucht tot het vastklinken door een smid.

Ook de vrouw van de gedetineerde werd door de inspecteur verhoord. Zij bleek daadwerkelijk in het bezit van de kettingen. Volgens haar verklaring heeft ze deze ketting gekregen van een gedetineerde die buiten het kamp aan het werk was en die deze ketens wilde bewaren als souvenir. Zij wilde de naam van de gever natuurlijk niet prijsgeven. Zij was trouwens ook zelf gedetineerd geweest in het kamp en dit doet het verhaal van de 'gedetineerde buiten het kamp' enigszins aan geloofwaardigheid inboeten. De verbalisant aarzelde niet en nam de kettingen direct in beslag "om te dienen als stuk van overtuiging". Daarna toog hij ermee naar een weegschaal om te constateren dat de ketting "met inbegrip van beide beugels een gewicht had van twee kilo en drie ons".

Er liggen echter twee van deze kettingen in het Nationaal Archief. Het tweede exemplaar werd door de zoon van een gedetineerde tijdens zijn getuigenis bij de rijksrechercheur overhandigd. Volgens zijn verklaring had zijn zuster deze uit het kamp gesmokkeld. Een andere gevangene voegde eraan toe dat in de school aan de Groen van Prinstererstraat ook 's nachts werd gecontroleerd of de kettingen nog wel vastzaten. Uit de verhoren blijkt dat niet alle gevangenen aan elkaar vastgeklonken zaten of een ketting kregen. Een paar gedetineerden meenden dat de kettingen vooral bestemd waren voor de zogenaamde 'wapendragers', zoals: Oud Landwachters, SS-ers, NSKK-lieden[23] en dergelijke. Overigens verklaarde een andere gevangene dat het aan de ketting leggen geheel willekeurig werd toegepast. Aanvankelijk zat men gedurende een lange tijd vast; later zouden de kettingen één keer per week voor de wekelijkse 'baddag' even worden verwijderd. Ook de gevangenen die aan de afbouw van het kamp werkten en zij die werkzaamheden als kruien en graven moesten verrichten, bleven geketend. De gedetineerde Vlaardingse huisarts Stoop verzorgde de verwondingen die door het schuren van de ketens werden veroorzaakt en vaak werd, op zijn aanwijzing, de ketting overgebracht naar het andere been.

Verscheidene gevangenen verklaarden dat zij, vergezeld door bewakers, met een ketting aan hun been lopend de afstand moesten overbruggen van de Groen van Prinstererstraat naar het kamp De Vergulde Hand. Eén gevangene meldt dat hij zelfs bij het bezoek aan zijn stervende broer in een Delfts ziekenhuis de ketting moest omhouden, maar bij wijze van uitzondering de ketting mocht verbergen onder zijn broek. Ook is er een verklaring van een echtpaar dat samen in het kamp had gezeten. Zij werden afzonderlijk verhoord. De man ver-

klaarde dat hij aan een ketting heeft vastgezeten, zijn vrouw verklaarde dat ze dat niet had gezien.

Niet alleen gevangenen werden gehoord door de inspecteur-rijksrechercheur, maar ook sprak de verbalisant met de bewakers, met uitzondering van de commandant Van Lent, die in Nederlands-Indië belast was met een nieuwe opdracht.

Het staat vast dat de kettingen werden gebruikt in de school aan de Groen van Prinstererstraat en in het kamp. Er zaten veertig SS-ers in de Groen van Prinstererschool en de bewaking was moeilijk te regelen. Na de tweede ontsnapping deed bewaker Hoorweg het voorstel van de ketenen. Hoorweg was metaalbewerker bij de scheepswerf van Figee en wist daar de kettingen te regelen. Een andere bewaker vertelde dat bovengenoemde scheepswerf alleen maar 'van die zware kettingen' in voorraad had.

Cornelis Wijman, de eerste commandant van het kamp, kon zich geen verwondingen herinneren en had speciale schriftelijke orders uitgevaardigd die zijn opgehangen in de wachtlokalen van het kamp. Er mocht geen verhoor plaatsvinden zonder toezicht van een bewaker. Bewaker De P. dacht dat de gevangenen alleen tijdens het luchten geboeid werden. Hij vertelde ook dat op last van het Kabinet van de minister-president de boeien omstreeks oktober 1945 werden afgeschaft. De commandant Van Lent had een rapport moeten uitbrengen aan de minister-president, betreffende de kettingen. En deze had direct ingegrepen. De gedetineerden werden direct ontketend en bij Van Lent geroepen. "Het is afgelopen met de kettingen en ik wil dat er met geen woord meer over wordt gesproken", sprak hij. En zelfs in zijn eigen, gedetailleerde verslag dat bewaard wordt in het Stadsarchief, besteedt hij geen letter aan de ketenen. Een andere gevangene vertelt dat de commandant van het kamp hen had meegedeeld dat ze de kettingen niet als een straf moesten beschouwen doch dat deze maatregel was bedoeld om hen tot andere gedachten te brengen.

Twee bijzondere zaken uit de verhoren zijn vermeldenswaard. Een gedetineerde die we 'B' zullen noemen, zou een boek hebben geschreven over zijn belevenissen in het kamp. Inmiddels had hij ook vernomen dat men dit dacht en hij haastte zich om te zeggen dat dit niet waar was. Wel had hij gedichten geschreven en hij had er een paar bij zich waarvan er één bij het proces verbaal werd ingesloten. Hij verontschuldigde zich dat ze "wel wat scherp gesteld zijn". Het gedicht is te lang om integraal te plaatsen. Uit het laatste couplet wordt duidelijk dat deze man de zijde van Duitsland had gekozen uit angst voor het Russische gevaar.

> Straks branden de kerken en storten ineen
> En hangt Stalin's Vlag van de toren,
> Dan zwijgen de klokken, dan zwijgt ook hun haat.
> Wan dan is de "Chaos" geboren.
> Zij hebben 't gewild, met hun Christelijken haat,
> Terug is niet mooglijk, want God zegt:
> "Te laat"

Opvallend is dat een aantal ex-gedetineerden niet al te belastende verklaringen wilden afleggen. Wellicht is men bang voor repercussies of wilde men deze episode van hun leven snel vergeten. Dit doet vermoeden dat deze getuigen zich ook niet vrijwillig gemeld hebben.

De andere zaak betreft de getuigenis van Piet Doelman. In 2011 ontstond er grote beroering door Van Buurens boek *De Afrekening*, waarin hij met name de in 1979 overleden Piet Doelman beticht van onoorbare zaken. Deze Piet Doelman wordt in de getuigenverklaringen vaak genoemd. Een getuige zegt gezien te hebben dat Piet Doelman in de school aan de Groen van Prinstererstraat bij een meisje van 22 á 23 jaar een ketting vastmaakte aan haar beide benen. Er is zelfs een foto in het bestand waarop Piet Doelman in De Vergulde Hand in uniform poseert met de andere bewakers. Sterker nog: op de lijst van uitbetaalde wedde komt hij ook voor. Zelf zegt hij er echter over dat hij geen taken heeft verricht in het kamp. Wel meldt hij de verbalisant dat hij "binnenkort moet voorkomen voor een poging tot doodslag".[24]

Het einde van de kampen

Het is duidelijk dat het interneren (bewaken en voeden) van een groot aantal gevangen door een land dat zich aan het herstellen was, een grote wissel trok op de bevolking. Daarnaast was ook het politieke landschap veranderd. De oude vijand Duitsland werd opgevolgd door een nieuwe: de Sovjet-Unie. Er was zeker angst dat een aantal gedetineerden na hun vrijlating, uit rancune, communist zou worden. Vielen de kampen eerst onder het Militair Gezag en de minister van oorlog, daarna ressorteerden zij onder de ministers van justitie die allemaal van rooms-katholieke huize waren. Dit lijkt een onbeduidend detail, maar juist de bisschoppen waren fervente voorstanders van het idee van de barmhartigheid. In 1950 zou Paus Pius XII dat jaar zelfs uitroepen tot het Jaar van Grote Vergiffenis voor politieke delinquenten in heel Europa. Het Vlaardingse kamp was toen al gesloten. Al snel na de oorlog ontstonden er diverse vormen van gratieverlening waardoor het aantal politieke delinquenten snel slonk. Sprak Koningin Wilhelmina vanuit Londen over de "verwijdering van bepaalden elementen", bij het aantreden van Koningin Juliana was het perspectief al veel meer gericht op verzoening.

Op 31 januari 1948 werd De Vergulde Hand opgeheven en werden de nog aanwezige gevangenen verspreid over andere kampen. Vrijwel onmiddellijk werden de gebouwen, al dan niet met toestemming van de gemeente Vlaardingen, in gebruik genomen door bedrijven zoals het hoofd Gemeentewerken, J.J. Kolpa bij een bezoek aan het kamp moest constateren.

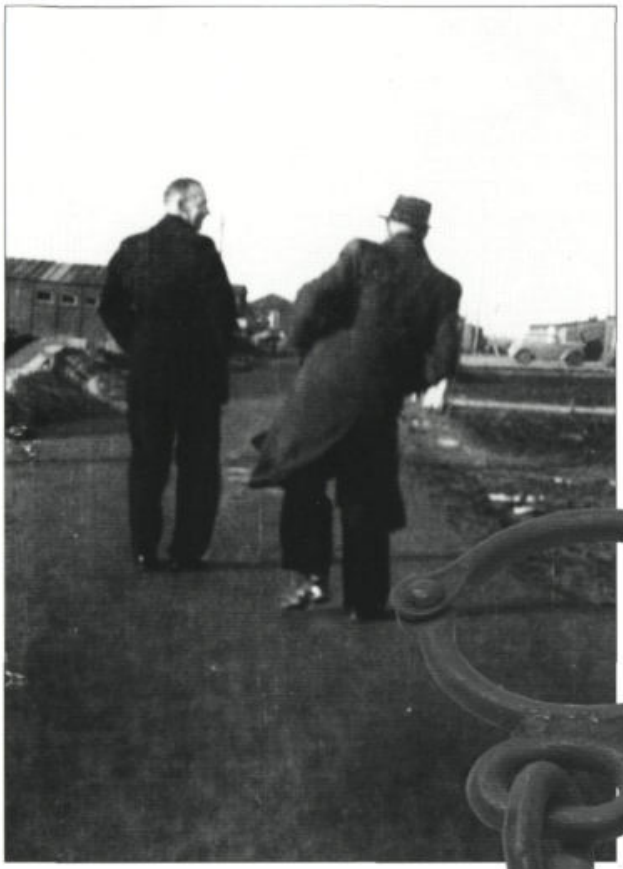

Twee gedetineerden, gefotografeerd in het kamp.
(Collectie Streekmuseum Jan Anderson)

Tot 1968 is een aantal barakken in gebruik geweest bij Vlaardingse ondernemers.

Slot

De gedetineerden in het Vlaardingse kamp hebben het niet gemakkelijk gehad. De kettingen waren een mensonterende methode om te straffen maar aan deze praktijken werd na een paar maanden een einde gemaakt. Van structurele martelingen en onheuse bejegening is weinig bewijs te vinden. Ook niet in de getuigenissen. Van Gooswilligen verklaarde: "Van enige mishandeling van mijn vader en mijn broer is niets gebleken, als dat zo was geweest, had ik het zeker geweten". Ook predikant Wijs meldt dat er incidenteel mishandelingen plaatsvonden. In de eerder vermelde verhoren wordt hier (behalve over de kettingen) niet over gesproken. Juist deze kettingen zijn uiterst belangrijk geweest voor de beeldvorming over de behandeling van foute Nederlanders in het algemeen en van het Vlaardingse kamp in het bijzonder. Van veel kampen kennen we alleen maar de verhalen van de gevangenen over hun behandeling, maar de twee exemplaren van de zware kettingen die in het Nationaal Archief liggen, zijn een tastbaar bewijs. De kettingen zijn daardoor iconisch geworden voor de behandeling van politieke delinquenten en hebben de beeldvorming over het Vlaardingse kamp uiterst negatief beïnvloed.

Het kamp is een integraal onderdeel van de Vlaardingse geschiedenis en het zou niet meer dan logisch zijn dat een exemplaar van deze ketens onderdak krijgt (desnoods in bruikleen) in het nieuwe Museum Vlaardingen of in het Streekmuseum Jan Anderson. Maar bij de kettingen hoort een verhaal. Een verhaal van keuzes die men moet maken in de oorlogstijd en het verhaal hoe men omgaat met foute landgenoten. Daartoe is dit artikel een aanzet.

Geraadpleegde Bronnen

Archiefmateriaal

Stadsarchief Vlaardingen
Inventarisnr. 0389, Bewakingstroepen van de Binnenlandse Strijdkrachten district Vlaardingen/Westland
Inventarisnummer 0058, Sociale Verzorger van het bewaring- en verblijfskamp 'De Vergulde Hand'
Inventarisnummer 1915, Verslag van een NSB-er (nog niet geïnventariseerd)
Inventarisnummer 0352/0669 (Handschriftenverzameling), Aantekeningen betreffende geschiedenis van het bewarings- en verblijfkamp 'De Vergulde Hand' te Vlaardingen, 1945-1948, door kampcommandant W. van Lent

Nationaal Archief
no. 2.09.10 nrs 7, 11 en 16, Ministerie van Justitie: Tuyl van Serooskerken; Verzameling Misstanden Bewaringskampen; Proces te Neurenberg

Literatuur

J. Anderson en H. Teunissen, *De Donkere jaren van Vlaardingen. Van mobilisatie tot bevrijding* (Vlaardingen, 2005)
J. Anderson en H. Teunissen, *De Donkere jaren van Vlaardingen. Van mobilisatie tot bevrijding* deel 2 (Vlaardingen, 2010)
Anoniem, in: *Maasbode*, 5 december 1945
Anoniem, 'Spanning in het kamp voor politieke delinkwenten', , in: *Vlaardings Dagblad*, 3 oktober 1970
Anoniem, *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1948*
Anoniem, 'Op zoek naar grote lijnen in bijzondere rechtspleging', in: *NRC Handelsblad*, 14 december 1978
Anoniem, 'Met elkaar verhalen delen', in: *De Weekkrant/ Groot Vlaardingen*, 29 april 2009
A.D. Bellinfante, *In plaats van bijltjesdag. De geschiedenis van de bijzondere rechtspleging na de Tweede Wereldoorlog* (Assen, 1978)
P. Borsboom, *De Bevrijding!* (eigen beheer, z.j.)
J. Brokken, *De Vergelding. Een dorp in tijden van oorlog* (Amsterdam, 2013)
M. van Buuren, *De afrekening. Ontmaskering van het gewapend verzet* (Rotterdam, 20112)
K. Groen, *Landverraad, De berechting van collaborateurs in Nederland* (Weesp, 1984)

Affiche.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

K. Groen, *Fout en niet goed, De vervolging van collaboratie en verraad na de Tweede Wereldoorlog* (Hilversum, 2009)
F. Groeneveld, 'Op zoek naar grote lijnen in bijzondere rechtspleging', in: *NRC Handelsblad*, 14 december 1978
L. de Jong, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog* (Den Haag, 1969-1991)
K. Kornaat, *De schok van het onbekende* (Zaltbommel, 1994)
A. van Liempt, *Kopgeld. Nederlandse premiejagers op zoek naar Joden 1943* (Amsterdam, 2002)
H. Mathijssen, 'Goed of fout? Vlaardingse burgemeesters in oorlogstijd', in: *Historisch Jaarboek Vlaardingen* 2013, bladzijden 8 tot 53

R. Rijke (= Piet van Weelden), *Niet de schuld, wel de straf. Herinneringen van een NSB-kind* (Bussum, 1982)
L.A. Rodrigues Lopes, *Witboek betreffende het gebeurde in de Nederlandse internerings- en bewakingskampen in de jaren na de bevrijding* (Amsterdam, 1948)
J. Roest, *Vrije Vogels. De geschiedenis van de vrijzinnige protestanten in Vlaardingen* (Rijswijk, 1983)
P. Romijn, *Snel, streng en rechtvaardig. De afrekening met de 'foute' Nederlanders 1945-1955* (z.p., 20022)
F.S. Rost van Tonningen-Heubel, *Ode aan alle gevallenen van de Lage Landen* (z.p., z.j.) [= Velp, 1995]
H.W. van der Vaart Smit, *Kamptoestanden 1944-'45-1948* (Haarlem, z.j.)
H.W. van der Vaart Smit, 'In plaats van Bijltjesdag', in: *Nederlands Juristenblad 19* (1979)

Websites
waffen-ss.nl ('Na de oorlog')
cog02.mediamatic.nl/download.php?id=2638 (Het Open Archief)
youtube.com/watch?v=4PlTEqv7uEg (Canon Vlaardingen: Dokter Moerman)

Gesprekken
Jan Anderson, Piet Borsboom, Bas van Gooswilligen, zijn vader en broer waren gedetineerd in de Vergulde Hand.

Dank aan:
De onvermoeibare dames van het Stadsarchief Vlaardingen: Erika Verloop, Erika Stock en Joke Zuidgeest voor wie geen moeite te veel was.

Noten

1 De Vlaardinger Cor van Toledo draaide in 1945 een 8 mm filmpje met een volksgericht op de Vlaardingse Markt.

2 Dwingend bevelschrift.

3 Nationaal Archief den Haag, Inventaris van de archieven van het Ministerie van Justitie, 1945-1947: Stukken Tuijl van Serooskerken: Verzameling Mistanden Bewaringskampen, nummer toegang 2.09.10.

4 M. van Buuren, *De afrekening. Ontmaskering van het gewapend verzet* (Rotterdam, 20112).

5 Van Buuren, *De afrekening*, pag. 13 (digitale versie).

6 K. Kornaat, *De schok van het onbekende* (Zaltbommel, 1984) bladzijde 203.

7 De naam *stuka* roept vragen op. Ik was dan ook niet verbaasd om in de dossiers van de Binnenlandse Strijdkrachten in het Westland, meermalen dezelfde aanduiding aan te treffen. Allengs kwam ik erachter dat deze term buiten Vlaardingen volslagen onbekend is. Ik heb hem alleen maar in Vlaardingse bronnen aangetroffen als het gaat om de benaming voor vrouwen die vriendschapsbanden hadden met Duitse soldaten. De andere betekenis, maar dan als afkorting voor het Duitse Sturzkampfflugzeug is wel algemeen bekend. Nicoline van der Sijs van het Meertensinstituut te Amsterdam, kon geen uitsluitsel geven over de herkomst van deze term. Een mooi studieonderwerp voor een neerlandicus of historicus.

8 Stadsarchief Inventarisnr. 0389, Bewakingstroepen van de Binnenlandse Strijdkrachten district Vlaardingen/Westland

9 Interview van de auteur met Bas van Gooswilligen.

10 J. Anderson en H. Teunissen, *De donkere jaren van Vlaardingen. Van mobilisatie tot bevrijding*, hoofdstuk 13, bladzijden 211-215 (Vlaardingen, 2005).

11 Joke van Leeuwen van het Vlaardingse Stadsarchief reikte mij een map aan met de affiches die gebruikt werden om de gedetineerden op te roepen om deel te nemen aan deze activiteiten.

12 Stadsarchief Vlaardingen, inv.nr. 1915, Verslag van een NSB-er (nog niet geïnventariseerd).

13 Naam weggelaten, iemand buiten het kamp.

14 Idem.

15 Idem.

16 J. Ridderbos, in: *Reformatorisch Dagblad*.

17 Van der Vaart Smit gebruikte willekeurige letters voor de personen die hij beschreef, maar bedoeld werd Wout van Lent, de commandant die in andere bronnen als zeer stabiel en integer werd beschreven.

18 Van Buuren, *De afrekening*, digitale versie bladzijde 107

19 Hiertoe worden niet gerekend de gevangenen die sneuvelden als mijnopruimer.

20 Nationaal Archief den Haag, Inventaris van de archieven van het Ministerie van Justitie, 1945-1947: Stukken Tuijl van Serooskerken: Verzameling Mistanden Bewaringskampen, nummer toegang 2.09.10.

21 A.D. Belinfante, *In plaats van bijltjesdag. De geschiedenis van de bijzondere rechtspleging na de Tweede Wereldoorlog* (Assen, 1978)) bladzijde 177.

22 De inhoud van deze stukken is niet openbaar en hiervoor moet speciaal toestemming worden gevraagd om deze te raadplegen. Kopiëren en fotograferen van de stukken is verboden.

23 Vrijwilligers die als chauffeur hadden gewerkt voor de bezetter.

24 Nationaal Archief den Haag, Inventaris van de archieven van het Ministerie van Justitie, 1945-1947: Stukken Tuijl van Serooskerken: Verzameling Mistanden Bewaringskampen, nummer toegang 2.09.10.

Anneke Maat-Grijsen

Kroniek van Vlaardingen 1963

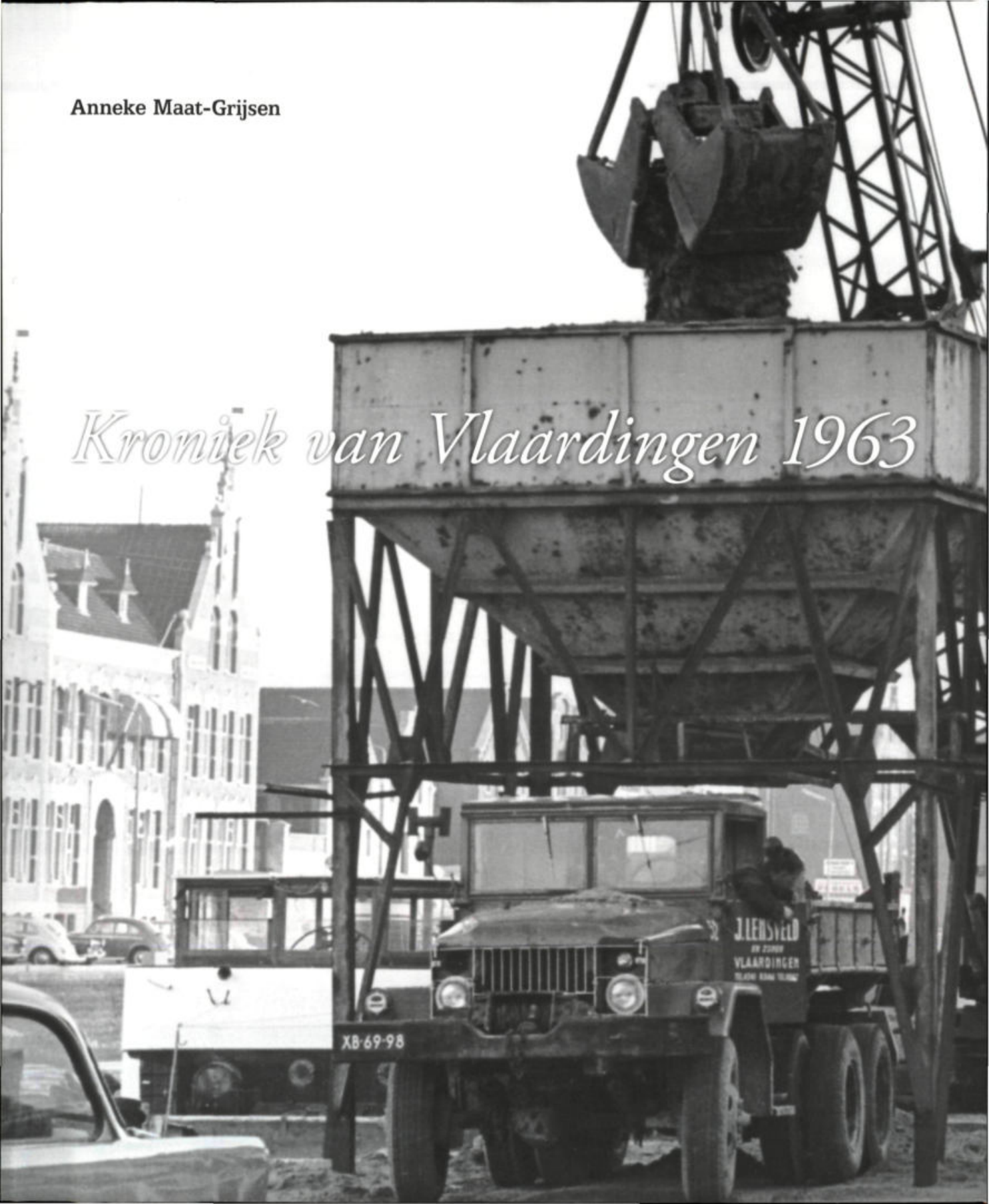

FA.J. LD EN ZN.
zand en grinthandel
transportbedrijf
TEL.42 41 R.DAM TEL.68167
NIEUWSTR

Januari

1 Vlaardingen telt 70.404 inwoners. Dat zijn er 844 meer dan op 1 januari 1962.

In de oudejaarsnacht sneuvelen vijf ruiten van de Visbank. Op het kruispunt van de Nachtegaallaan en de Kievitlaan is het onrustig, evenals op de Prins Bernhardlaan.

Het aantal ingeschreven werkloze mannen bedraagt 56. Er zijn 23 vrouwen werkloos.

Mej. C. van der Wel is benoemd als leidster in vaste dienst aan de openbare kleuterschool De Klaproos.

2 Amateurfotograaf J.B.P. Verhey-Pols ontvangt de onderscheiding Bondsmeesterklasse (B.M.K.) van de Fédération International de l'Art Photografique (F.I.A.P.), het overkoepelend orgaan van alle nationale amateurfotobonden.

De Studiekring Vlaardingen bestaat twintig jaar.

3 De motortrawler VL 7 Ada van de N.V. Zeevisserij-Maatschappij Holland maakt slagzij door bevroren buiswater en loopt als gevolg daarvan binnen in de haven van IJmuiden.

Rudi Liebrechts wint drie van de vier afstanden op de nationale langebaankampioenschappen in Groningen. De burgemeester zendt hem een gelukstelegram.

4 Er is een begin gemaakt met de inenting van honden en katten tegen hondsdolheid.

Brigadier H. Hordijk, bevelvoerend officier van het plaatselijk korps van het Nederlands Leger des Heils, viert zijn 40-jarig dienstjubileum.

7 De duivententoonstelling van postduivenvereniging De Adelaar is zeer succesvol. De schoonste duif oud wordt de doffer van H. Janse en Zoon. H. Priem bezit de schoonste duif jong.

8 Ter gelegenheid van haar 90-jarig bestaan vertoont de Toneel- en Letterlievende Vereniging Varia in de Stadsgehoorzaal het blijspel *Je kunt het toch niet meenemen.*

10 Het televisieprogramma *Voor de vrouw* van de NCRV besteedt aandacht aan de Herman Frantsenstichting.

11 De Dierenbescherming begint een actie voor hongerende vogels. Vlaardingen is het centrum van de actie.

De biljartvereniging Fortuna is opgericht. De club speelt in het café van de heer Stadhouders aan de Hoogstraat 167.

In 1962 zijn er 735 nieuwe woningen gereedgekomen. 92 zijn er gesloopt. Op 31 december 1962 waren er 1284 woningen in aanbouw.

12 Een ploeg van de plaatselijke afdeling van de Koninklijke Nederlandse Vereniging E.H.B.O. wint een eerste prijs op de in Schiedam gehouden kringwedstrijden.

13 De Vrijwillige Brandweer blust een brand in een kustvaartuig in de Eerste Nederlandse Coöperatieve Kunstmestfabriek (E.N.C.K.).

14 Oranjevereniging Jacob van Dijkstraat bestaat 25 jaar.

16 Vlaardingen blijft de derde havenstad, na Rotterdam en Amsterdam.

17 De gemeenteraad gaat akkoord met het door het college van Gedeputeerde Staten der Provincie Zuid-Holland toegezonden ontwerpregeling tot wijziging van de grenzen van de gemeenten Vlaardingen, Maassluis, Maasland en Naaldwijk.

Sloopwerkzaamheden Kuiperstraat en omgeving. Rechts de voormalige rokerij van Kornaat (11 januari).
(Foto A.J. van Druten: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Feest in Jacob van Dijkstraat (14 januari).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

18 Door de vorst is er voor de vijfde keer een breuk in het hoofdbuizennet. Ditmaal op de hoek Goudsesingel en Geraniumstraat.

In Triangel wordt het 30-jarig bestaan gevierd van het Remonstrants Kerkkoor en het Dubbel Mannenkwartet Preciosa.

Wegens de barre weersomstandigheden zijn de steunnormen verhoogd met vijf gulden per week voor echtparen en drie gulden voor alleenstaanden.

19 De Vlaardingse bond voor Lichamelijke Opvoeding organiseert een schaatstoertocht van dertig kilometer.

20 De hulpprediker H.B. Coolenbrander is bevestigd.

In de Pniëlkerk wordt een interkerkelijke herdenking gehouden, omdat vierhonderd jaar geleden de Heidelbergse Cathechismus verscheen. De predikanten S. van den Bos en L. Huisman spreken de aanwezigen toe.

21 De Redersvereniging Vlaardingen houdt in Excelsior een voorlichtingsavond over de visserij.

23 De burgemeester opent in de Visbank de tentoonstelling *Europese Gemeenschap*, georganiseerd door de Stichting Onderwijstentoonstellingen.

Er worden tweehonderd mannen ingezet voor de distributie van brandstof. Zij zijn zeventig à tachtig uur per week bezig met de bezorging aan huis.

Leerlingen van de Van Hogendorpschool hebben tot nu toe 28 jutezakken met stukjes brood afgeleverd bij het dierenasyl. Tevens vangen zij dieren op in het filmlokaal van de school.

Rudi Liebrechts wordt eerste bij internationale schaatswedstrijden in Hamar.

26 Door de bevroren rivieren is het Maaswater brak. Het drinkwater bevat 3.500 mg zout per liter. Normaal is dat 350 mg per liter. De Koninklijke Hollandia brengt flessen gepasteuriseerd duinwater in de handel. De gemeente verstrekt aan dieetpatiënten zoutarm water.

Het is in jaren niet zo koud geweest (31 januari).
(Collectie H.V.V.)

De consul-generaal van Japan bezoekt de Stadsgehoorzaal, ter gelegenheid van de opvoering van het toneelspel *Een theehuis voor Tobiki*, door toneelgroep Het Masker van R.O.V. Shell.

28 De plaatselijke afdeling van de Volksbond tegen Drankmisbruik biedt bejaarde stadgenoten een feestavond aan in Excelsior.

29 De scholen van de Vlaardingse architect G. Geluk zijn f 304.000 per school goedkoper dan de systeemscholen van Dura.

30 Het zoutgehalte in het drinkwater vermindert. De verstrekking van zuiver drinkwater wordt daarom gestaakt.

31 De gemiddelde temperatuur deze maand bedroeg -5.2°. Sinds 1850 is het in januari zelden zo koud geweest. Alleen in 1940 was de gemiddelde temperatuur lager.

In verband met de afnemende betekenis van de haringdrijfnetvisserij (waaruit Vlaggetjesdag is ontstaan) heeft de Commissie voor de Propaganda van Haring van het Produktschap voor Vis en Visprodukten besloten de naam Vlaggetjesdag te wijzigen in Dag van de Nederlandse Zeevisserij.

Door de aanhoudende vorst is er grote sterfte onder de zoetwatervissen.

In de lijstenfabriek v/h Boorsma aan de Koningin Wilhelminahaven breekt een brand uit met veel rookontwikkeling. De schade valt mee.

Februari

1 C.K.C. Spirit viert het 15-jarig jubileum in Triangel.

De Pijpers houden de jaarlijkse ledenvergadering. M.C. van Dorp is dertig jaar lid en ontvangt een gouden speld.

2 Het VARA-televisieprogramma *Achter het Nieuws* zendt een vraaggesprek uit met wethouder G. Walstra. Hij wordt bevraagd over de luchtverontreiniging in Vlaardingen.

3 V.V. de Hollandiaan organiseert een veldloop over 3.700 meter in het sportpark 't Nieuwelant.

Rudi Liebrechts eindigt als achtste bij de Europese titelstrijd schaatsen en verbetert het Nederlands record op de 10 km. Hij rijdt de afstand in 16.11,9.

4 De afdeling Vlaardingen van de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming bestaat tien jaar.

Bij Simca-dealer C. van Roon in de 2e Van Leyden Gaelstraat is de Simca 1000, type 900 te zien. De auto heeft een maximumsnelheid van 125 kilometer per uur.

6 De recherche is enige tijd bezig geweest met het onderzoek naar een vermist konijn, een ram, in de Ternatestraat. Hij werd enige straten verder aangetroffen bij een hok voedsters.

Onder het motto *Elke dag Prinsjesdag* toont de Vlaardingse NSU-dealer Garage Van Dalen N.V. aan de Buys Ballotlaan de nieuwe NSU-Prinz 4.

7 De Van Linden van den Heuvellsingel wordt een belangrijke verkeersweg als gevolg van de verkeersontsluiting van de wijk Holy.

De Westwijk krijgt een bibliotheek aan de Dirk de Derdelaan.

Mejuffrouw Catherine van Leeuwen (tante Kaatje) overlijdt. Zij was de oudste inwoonster van Vlaardingen en werd gebo-

De Pijpers op de Westhavenplaats (1 februari).
(Foto Deltafilm, Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Buys Ballotlaan. Rechts de garage van Van Dalen, de NSU dealer (6 februari).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

ren op 28 juli 1863. Ze was boetster en werkte in 't Soephuis.

8 Het baby- en kleuterhuis Mecki opent de deuren en is gevestigd aan de Kuiperstraat 60. De eigenaresse is mevrouw J. Bazelmans.

9 De gemeenteraad is verontwaardigd over de smaak van het drinkwater, dient een motie in en eist maatregelen.

13 In de Harmonie vindt de lenteshow plaats van het damesweekblad *Libelle*.

14 De heer J. van der Lugt wint het bondskampioenschap van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers.

Cor van Dorp, musicus, kunstschilder en organisator van zolderconcerten en verzamelaar van antiek en curiosa, is te zien bij de KRO-televisie in het programma *Kunstschatten op zolder*.

16 Amateurmuziekensembles verzorgen een show in de Stadsgehoorzaal. Het bestuur van de jeugdsociëteit Presto is verantwoordelijk voor de organisatie.

18 Het dameskoor Vivezza geeft een concert in Triangel onder leiding van mevrouw Verhoeff-Torn.

19 De zangvereniging Eben-Haëzer uit Scheveningen en de koren Ethan en Euphonia geven een concert in het kerkgebouw aan het West-Nieuwland.

20 Op het bouwterrein van de Dura-Coignetwoningen (systeembouw) wordt, ondanks de strenge vorst, doorgebouwd. Dat lukt door de bouwelementen te verwarmen met heet water.

Ten bate van de gereformeerde bejaardenzorg is er een bazaar in Triangel. De opbrengst bedraagt f 4.500,-.

Aan het Van Schravendijkplein 36-38 is een nieuwe winkel in etalage- en reclameartikelen geopend. De eigenaar is C.G. de Groot.

21 Mevr. E. de Vette-Zurlohe, onder meer secretaresse van de Unie van Katholieke Vrouwenbewegingen, ontvangt de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice.

Jansje van der Linden en Henk de Bruyn winnen in de Harmonie de declamatiewedstrijd voor de jeugd.

22 Wethouder H.K. van Minnen wordt lid van Provinciale Staten van Zuid-Holland. Hij volgt de heer C. van Dijk uit 's-Gravenzande op.

23 Ten bate van *Open het Dorp* organiseert de klaverjasvereniging Sunlight een toernooi waaraan 650 mensen deelnemen. De opbrengst bedraagt f 1.750,-.

24 De schaatsenrijder Rudi Liebrechts eindigt op de negende plaats in de te Kairuzawa (Japan) gehouden wedstrij-

den om het wereldkampioenschap hardrijden. Zijn puntentotaal bedraagt 182.602.

Tino Hoogendijk wint in Gouda het jeugdkampioenschap lichtgewicht judo van Zuid-Holland.

In het rooms-katholieke Verenigingsgebouw aan de Markgraaflaan wordt carnaval gevierd.

26 Oud-wethouder W. Don is op 74-jarige leeftijd overleden. Hij was drager van de Penning van de gemeente Vlaardingen en ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

28 Het is de koudste winter sinds 1829.

De laatste stoomlogger VL 172 'Clara' (5 maart).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Van 28 februari t/m 1 maart is het voor het eerst krokusvakantie. De korte schoolvakantie wordt ingevoerd om de lange periode tussen Kerstmis en Pasen te onderbreken.

Vele Vlaardingers schrikken op door een daverende explosie in een Panagro bouw- en werkkeet. De explosie is het gevolg van laswerkzaamheden waarbij een gasfles ontploft. Bij de flat aan de Samuel Esmeijerstraat nr. 99 t/m 161 springen 180 ruiten. Alle bewoners worden in allerijl geëvacueerd. Niemand loopt zwaar letsel op.

Maart

1 In zowel de Maranathakerk als de Remonstrantse kerk wordt de vrouwen-wereldgebedsdag gehouden.

2 Ter gelegenheid van het zilveren jubileum geeft het Shell Mannenkoor een concert in de hal van het B.P.M.-sportpark De Vijfsluizen.

Het chemisch reinigingsbedrijf M. Jansen aan de Mercuriusweg 32 opent een nieuwe fabriekshal.

4 Aan de Gemeentelijke Zeevishal is een grote aanvoer van platvis. De grove soorten schol kosten f 4,- tot f 7,- per kist van 50 kg.

Een omvergereden oliekachel in de loods van de firma Lensveld aan de Hoflaan veroorzaakt een spectaculaire brand met veel rookontwikkeling. Door snel ingrijpen van personeelsleden -ze halen razendsnel een poederblusapparaat bij de naastgelegen brandweerkazerne- wordt de brand geblust.

De hervormde Govert Maanschool, de eerste school in de Zuidbuurt, wordt in gebruik genomen.

5 De heer J.C. van der Windt, winkelchef, is veertig jaar in dienst bij de woninginrichting fa. A. Groeneveld Az. Hij is onderscheiden met de zilveren medaille, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. De heer Jac. van der Lee, stoffeerder, is 25 jaar in dienst bij deze firma. Hij ontvangt de zilveren legpenning van de Maatschappij voor Nijverheid en Handel.

De laatste stoomlogger (stoomfiets) in Nederland is uit de vaart genomen. Het gaat om de VL 172 Clara van de N.V. Visserij-Maatschappij Vlaardingen.

Dertig jaar Scheffermode wordt met een jubileumshow gevierd. Het modehuis is gevestigd aan de Hoogstraat 62.

De dooi valt eindelijk in.

6 Scholieren vieren de Dag van Europa.

7 De Federatie van Vlaardingse Muziekgezelschappen geeft een concert onder leiding van de heer A. de Bruyn.

8 De afdeling Vlaardingen-Maassluis van de Koninkijke Nederlandse Maatschappij voor Tuinbouw en Plantenkunde is opgericht.

9 De motortrawler VL 73 Elly, gebouwd in opdracht van de directie van de N.V. Kwakkelstein, is bij de werf N.V. Sleep-

helling Mij. Scheveningen te water gelaten.

De plaatselijke afdeling van de Algemene Bedrijfsgroepen Centrale bestaat vijftig jaar.

De gereformeerde jongelingsvereniging Soli Deo Gloria organiseert een instuifavond ten bate van de zending. Het dansorkest The Thunderbirds verleent medewerking aan het festijn.

De verbouwde en uitgebreide winkel van de firma C. Buisman aan de Schiedamseweg 10d wordt geopend.

Een dronken chauffeur, de 27-jarige glazenwasser A.H., is na een wilde achtervolging aangehouden.

Tijdens de simultaanseance dammen in de kantine van Zwaluwen aan de Kethelweg is de 9-jarige Leen Torn er als enige junior in geslaagd een remise te behalen tegen de Vlaardingse hoofdklassedammer de heer C. van Veelen.

12 H. Krabben richt zich in een open brief tot de E.N.C.K.-Delta-Chemie over de stankoverlast. De brief is geplaatst door de *Nieuwe Vlaardingsche Courant*.

De 72-jarige veteraan W.F. Verburg wordt verrassend damkampioen van Vlaardingen.

C. W. van Driel, voorzitter van de Centrale van Zeevarenden, overlijdt op 57-jarige leeftijd.

14 De motortrawler VL 103 De Voorbode, gebouwd in opdracht van de directie van de N.V. de Doggermaatschappij, is in Woubrugge te water gelaten. Het gaat om een zusterschip van de VL 16 Voorloper en de VL 142 Voorwaarts.

15 Het tienjarig bestaan van de sportschool J. van Gorssel wordt gevierd. Er is een judogala met o.a. Anton Geesink als scheidsrechter.

Tijdens een lezing door de Vlaardingse vlaggenfabrikant J. Thurmer voor Limburgse burgemeesters blijkt de vlag van Vlaardingen niet officieel geregistreerd te zijn. Dit kan een probleem zijn wanneer de gemeente Heteren, die dezelfde vlag heeft, deze officieel laat registreren.

16 De juniorgroep van de plaatselijke afdeling van de Koninklijke Nederlandse Vereniging E.H.B.O. wint de eerste prijs tijdens de in Maassluis gehouden kringwedstrijden.

De Ster Mode magazijnen opent een filiaal aan de Hoogstraat 191, in afwachting van een nieuwe grotere locatie.

T. Sprey is op 88-jarige leeftijd overleden. Hij was de pionier en grondlegger van de Coöperatieve beweging, in het bijzonder van de Coöperatieve Bakkerij- en Verbruikersvereniging De Voorloper.

Enkele jongelui, onder wie de 23-jarige R.C. uit Schiedam, proberen de Stadsgehoorzaal binnen te komen via de brandtrap. Als ze betrapt worden, vluchten ze via deze trap naar beneden. R.C. valt doordat er een trapsport ontbreekt. Hij breekt zijn been.

19 Het Bachkoor Vlaardingen zingt de *Matthäus Passion* van Johan Sebastiaan Bach in de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel. De heer Piet Struijk treedt op als dirigent.

Twee boerderijen in 't Nieuwelant worden omgetoverd tot clubhuizen voor de katholieke padvinders.

21 Er wordt een fancy fair gehouden ten bate van het clubhuis De Haven. De opbrengst bedraagt f 900,-.

De 2e van Leyden Gaelstraat met links de panden van de Coöperatieve Bakkerij- en Verbruikersvereniging De Voorloper (16 maart).
(Foto Foto Boer: Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

22 Schoenhandel Nagtegaal aan de Korte Hoogstraat 22 is gemoderniseerd. Er is o.a. een wandplastiek aangebracht van Zwart en Pistorius.

23 De heer A. Groeneveld biedt de burgemeester het eerste op Vlaardings grondgebied gevonden kievitsei aan.

De eerste wedstrijd, gespeeld in het kader van het Europese bedrijfsvoetbaltoernooi in het sportpark 't Nieuwelant, wordt gewonnen door een elftal van The Red Stars (Caltex).

25 De productschapsprijs voor de best verzorgde gezouten haring, welke in 1962 te Vlaardingen is aangevoerd, is uitgereikt aan de schipper M. Dijkhuizen van de motortrawler-logger VL 153 Liesje en Rutger van G. Kornaat's Handelmaatschappij N.V. Een productschapswimpel voor de best verzorgde gezouten haring, welke in 1962 met een logger te Vlaardingen is aangevoerd, komt toe aan de schipper K.C. Rog, van de motorlogger VL 190, van de N.V. De Doggermaatschappij.

26 De plaatselijke afdeling van de Vrouwengroep van de Partij van de Arbeid organiseert in het Volksgebouw de Vrouwendag.

Mevrouw M. v.d. Sommen-Kalisvaart van Kapsalon Kalisvaart in de Fransenstraat wint de wisselbeker van V.T.K.C.-Rotterdam.

27 De heer K. de Vries wint een zilveren medaille in de internationale etaleerwedstrijd, uitgeschreven door het Duitse genootschap van etaleurs A.F.N.

Tonny Bel, Peter van Stijnen, Kees Hoekman en Jan den Admirant zijn de winnaars van de opstelwedstrijd, uitgeschreven door knapenvereniging Jozef van de Gereformeerde Gemeente.

30 J. Maarleveld, eerste toneelmeester van de Stadsgehoorzaal, neemt afscheid wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

Onder leiding van de dirigent Piet van den Kerkhoff zingen het Christelijk Gemengd Koor Excelsior, de Christelijke Oratoriumvereniging Gloria in Excelsis Deo en het Toonkunstkoor de *Johannes Passion* van Johan Sebastiaan Bach. Het muziekspektakel vindt plaats in de Grote Kerk.

De personeelsvereniging Hollandia viert het 12½-jarig bestaan. Mevrouw Henriëtte Davids verleent daaraan haar medewerking.

April

1 Boekverkoper Aart Pontier organiseert een boekenweekavond met een optreden van de Vlaamse auteur Ivo Michiels. In de bovenzaal van de winkel is een expositie over Anton Pieck.

Mr. P.C. Franken is benoemd tot chef van de afdeling juridische en kabinetszaken.

De zomerregeling voor scholen gaat in. Tot 1 september zijn er geen lessen op zaterdag.

Havenbedrijf Vlaardingen Oost is winnaar van de klaverjasbedrijfscompetitie.

2 Boekverkoper A. den Draak organiseert een boekenweekavond in Triangel. Het eerste exemplaar van het boek *Griekenland, land-volk-cultuur,* van mr. H. Scholte wordt aangeboden aan de consul-generaal van Griekenland.

De Gebroeders Poot openen op de hoek van de Markgraaflaan en de Vondelstraat een nieuwe bloemenzaak. Vanwege de stadssanering vertrokken ze van de Gedempte Biersloot.

Smalle Havenstraat met links boekhandel Pontier (1 april).
(Foto Foto Muns: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

3 De scheepstimmerman A. van der Veer is veertig jaar in dienst bij de N.V. C. van Toor Hzn. Hij is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

4 De gemeenteraad besluit tot verlaging van de vermakelijkheidsbelasting op bioscoopvoorstellingen.

De Coöperatieve Vrouwenbond organiseert een schoenenshow in Triangel, in samenwerking met de vrouwenbonden van de N.V.V. en de Partij van de Arbeid.

5 Aan de Schiedamseweg, ter hoogte van de hoek met de Hoflaan, is de eerste paal geslagen voor de bouw van een pand voor de Kamer van Koophandel en Fabrieken, de Beneden-Maas, de Twentsche Bank en Apotheek Walrave. Tevens worden er zes woningen gerealiseerd.

De vereniging Helpt Elkander organiseert in Muzanda een ontspanningsavond voor de pupillen van de Herman Frantsenstichting.

Bart van Neerbos overlijdt op 60-jarige leeftijd in Parijs. Enkele uren voor zijn overlijden was hij benoemd tot voorzitter van de Ufémat. Op 11 april wordt hij ter aarde besteld op de begraafplaats Emaus.

Ter opluistering van de verbouwing van hotel-café De Maas aan de Maasboulevard wordt er een receptie gehouden. Het hotel-café is beter bekend als het Platje.

6 De Historische Vereniging voor Zuid-Holland houdt haar jaarvergadering in het stadhuis. Loco-burgemeester Van Minnen ontvangt het eerste exemplaar van het boek *150 jaar sociale zorg in Vlaardingen 1795-1945*, samengesteld door A. Soeteman. De auteur is ambtenaar bij de archiefdienst van de gemeente Vlaardingen.

De jongensclub Jonathan, ontstaan uit het evangelisatiejeugdwerk van de gereformeerde kerk, viert het 20-jarig bestaan in het Groen van Prinstererlyceum.

7 Ds. H. Zandbergen neemt om gezondheidsredenen afscheid als predikant van de gereformeerde kerk.

10 Mevrouw H. van Dijk-van Hulst, de oudste ingezetene, viert haar 99ste verjaardag.

In de rubriek *Terloops* in de *NVC* staat dat elk voorjaar 60% van alle vogelbroedsels door de Vlaardingse jeugd wordt vernield.

11 Aan de Claudius Civilislaan is de eerste paal geslagen voor de bouw van een lagere school, de Johannes Calvijnschool. Het bestuur van de Vereniging tot het verstrekken van Schoolonderwijs op Reformatorische Grondslag is de opdrachtgever.

13 en 15 In de Stadsgehoorzaal wordt het nationaal solistenconcours gehouden, georganiseerd door de Federatie van Vlaardingse Muziekgezelschappen. De fluitist A.J.P. Overgaag uit De Lier wint de door het gemeentebestuur beschikbaar gestelde plaquette.

14 Op de Markt vindt het interkerkelijk paasreveil plaats, gevolgd door een interkerkelijke paasdienst voor de jeugd in de Grote Kerk.

15 C.J.V. Liefde en Vrede organiseert een paas-puzzelrit. Er zijn 900 deelnemers.

17 De actie *Een heitje voor een karweitje* door de padvinders en padvindsters begint met een propagandatocht door de stad.

C.J.V. Liefde en Vrede organiseert een wedstrijdmodeshow.

De zendeling G. Maan en familie (19 april).
(Prentbriefkaart, Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Winnares van de elektrische naaimachine is de 16-jarige Annette van Dijk.

De 4.000ste bezoeker van het Museum voor de Nederlandse Zeevisserij is de 14-jarige scholier B.A. Klos uit Hengelo. Hij krijgt een vaatje haring.

18 In Muzanda vindt het jaarlijks optreden plaats van het Van Dijk's Jeugdorkest .

19 De Govert Maanschool is officieel geopend.

In de Stadsgehoorzaal is de viering van het 5-jarig bestaan van de Vlaardingse Balletschool van mevr. M. Judels-Kemény.

Omdat de visvangst in de Noordzee dit jaar tegenvalt, zijn verscheidene schippers, van o.a. de motortrawlers VL 142 Voorwaarts en VL 131 Petronella, begonnen met het schoonmaken en schilderen van hun schepen.

23 In het gebouw van de Vlaardingse Vereniging voor de Gezondheidszorg is de tentoonstelling *Met vallen en opstaan* geopend.

25 De arts E. Leynse spreekt voor het Rooms-Katholiek Vrouwengilde over het onderwerp *de huisvrouw als huisarts.*

26 De heer P. Brouwer, laborant, is vijftig jaar in dienst bij Koninklijke Hollandia N.V. Hij is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Wethouder T. de Bruijn reikt de prijzen uit aan een aantal leden van de Vereniging van Volkstuinders Vlaardingen voor de best verzorgde tuinen in 1962.

Er is begonnen met de aanleg van een weg in het uitbreidingsplan Holy. Deze weg begint ter hoogte van de Burgemeester Verkadesingel om daarna in noordelijke richting verder te gaan, richting de in aanbouw zijnde Rijksweg 20.

Kledingmagazijn Van der Borden aan de Fransenstraat bestaat tien jaar.

27 De korpsen A en B van de reserve-gemeentepolitie hebben ieder een eerste prijs gewonnen in de alhier gehouden schietwedstrijden.

De kinderoperette *Gelukskinderen* wordt in de Stadsgehoorzaal opgevoerd onder de bezielende leiding van Jo Mulder.

27 De Vlaardingse Luchtvaartclub registreert haar tweehonderdste toestel in het logboek onder nummer PT-19. De heer J.B.H. van Rijswijk is de maker.

28 Ds. P. Zijlstra heeft afscheid genomen. Hij was hervormd predikant sedert 1951. Hij wordt opgevolgd door ds. G. Biesbroek uit IJsselmuiden.

H.V.O. wordt voetbalkampioen in de vierde klasse van de zaterdagcompetitie.

29 De overste P.C. Silver, commandant van de Rijkspolitie te water, district Vlaardingen, is benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. A. Meijer, hoofdverificateur-controleur bij 's-Rijksbelastingen te Rotterdam is benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau. A.T.A. van Berkel, oud-opzichter tweede klasse bij de gemeentelijke energie- en waterleidingbedrijven, is onderscheiden met de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. Mejuffrouw C. Robijn, collectante voor charitatieve instellingen, zuster N. Westerneng, oud-verpleegster bij het Algemeen Ziekenfonds Vlaardingen, D. van Beukelen, oud-bootsman bij de rederij Eberhardt en Dekkers te Rotterdam, P. van Dijk, wachtchef bij Shell Installaties en Fabrieken, K. van Halewijn, voorzitter van de Oranjevereniging Jacob van Dijkstraat, L. Voogt, fabrieksbaas bij de N.V. Verenigde Touwfabrieken te Maassluis en J.C. Way, brigadier bij de gemeentepolitie, zijn allen onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. M.C. Kerpel, wachtmeester eerste klasse bij de Rijkspolitie te Water en H. Monster, operator bij Shell Installaties en Fabrieken ontvingen de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De burgemeester onthult aan de Burgemeester Pruissingel het beeld *Man met kind* en draagt dit over aan het bestuur van de Vereniging tot Verbetering der Volkshuisvesting Patrimonium's Woningen. Het beeld is vervaardigd door de beeldhouwer L. Droppert.

Wethouder Van Minnen opent in de Visbank de tentoonstelling *Verzet en bevrijding.*

30 Ter gelegenheid van Koninginnedag houden scholieren een aubade. Daarnaast zijn er vele activiteiten, waaronder kinderspelen, een wielerwedstrijd, concerten, Oranjebals, kermis, lampionoptochten en vuurwerk.

Mei

1 De eerste paal is geslagen voor de bouw van zestien eengezinswoningen aan de Roemer Visscherstraat, ten behoeve van het Bouwfonds Nederlandse Gemeenten N.V. te 's-Gravenhage.

Ter gelegenheid van de 1 meiviering wordt een herdenking gehouden bij het graf van Jan Hoogerwerf op de Algemene Begraafplaats. Eveneens zijn er bijeenkomsten in het Volksgebouw en Triangel.

Het graf van Jan Hoogerwerf (1 mei).
(Collectie H.V.V.)

De inloophaven van het wagenveer is wegens herstelwerkzaamheden gesloten. Het wagenveer vaart nu tijdelijk naar de Koningin Wilhelminahaven.

M. Kroonen is benoemd tot hoofd van de Rembrandt Uloschool.

3 Uit het verslag van Gedeputeerde Staten blijkt dat de opgravingen in Vlaardingen ook internationaal sterk de aandacht trekken. De zogenaamde Vlaardingencultuur uit de late Steentijd (tussen 2300 en 2100 voor Christus) vormt de oudste tot dusver in westelijk Nederland ontdekte behuizing.

Een leegstaande kapperszaak is omgetoverd tot Unicef-winkel, onder meer door inzet van de jeugdige Hans Barendregt.

In de afgelopen weken hebben 212 jongens en meisjes van de hoogste klassen van de Ulo- scholen een bezoek gebracht aan het bureau van politie.

4 Er is een Stille Omgang naar het Verzetsmonument op het Verploegh Chasséplein. Daarna worden de gevallenen in de Tweede Wereldoorlog herdacht.

5 Ter gelegenheid van Bevrijdingsdag is er een herdenkingsdienst voor de jeugd in de Pniëlkerk.

Het damesteam van de afdeling basketbal van de Rotterdamse Ontspanningsvereniging Shell wint het kampioenschap damesbasketbal.

7 De indeling van de bevolking naar kerkelijke gezindte is per oktober 1962 als volgt: Nederlands-Hervormd 42,4%; Rooms-Katholiek 15,3%; Gereformeerde Kerk 11,8% ; Remonstranten 1,7% ; Gereformeerde Gemeente 1,5%; Christelijk Gerefomeerde Kerk 1% ; Andere kerkelijke gezindten 3,3%.

In het kader van de *Dag van de openbare school* worden er films vertoond, poppenkastvoorstellingen gegeven en een voetbalwedstrijd tussen onderwijzerselftallen gehouden. Drieduizend kinderen amuseren zich ermee.

8 De 10-jarige Louk Jongen heeft de eerste paal geslagen voor de bouw van een flatgebouw aan de Olivier van Noortlaan. In het kantoorgedeelte zal het Raadgevend Technisch Bureau ir. H.J. Jongen worden ondergebracht.

De Stichting Museum van de Nederlandse Zeevisserij te Vlaardingen krijgt een provinciale bijdrage voor het aanstellen van een conservator. Het is na Frankrijk, Noorwegen (Bergen) en West-Duitsland het vierde museum op dit terrein.

11 Het nieuwe clubhuis van de Watersportvereniging De Bommeer is geopend op de werf aan de Broekkade.

13 De Diaconie van de Nederlands Hervormde Gemeente organiseert een boottocht voor driehonderd invalide en bejaarde stadgenoten. Shell heeft hiervoor *De Oranjeplaat* beschikbaar gesteld.

14 In het in aanbouw zijnde gemeentelyceum aan de Marnixlaan oefent de B(escherming) B(evolking) Vlaardingen-Maassluis.

15 De verkiezing van de leden voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal zijn gehouden en levert de volgende uitslag op: Partij van de Arbeid 38,7%; Christelijk Historische Unie 15,4%; Anti Revolutionaire Partij 12,4% ; Katholieke Volkspartij 12%; Volkspartij voor Vrijheid en Democratie 9,9%;

De Nieuwe Maas. Het motorschip Oranjeplaat werd ook gebruikt voor personenvervoer (13 mei).
(Foto H.K. van Minnen: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Pacifistisch Socialistische Partij 4,2%; Staatkundig Gereformeerde Partij 3,6%; Communistische Partij Nederland 1,6%; Gereformeerd Politiek Verbond 0,7%; Boeren-Partij 0,6%; Liberale Staatspartij 0,3%; Partij Economisch Appèl 0,3%; Nieuw-Democratische Partij 0,1%; Christelijke Nationale Volkspartij 0,1% en Liberale Unie 0,1%. Het aantal kiesgerechtigden bedroeg 40.100.

Jac. Breur is vijftig jaar kapper in het ziekenhuis. Hij wordt gehuldigd door de geneesheer-directeur H.B. Heerdink.

16 21 leden van de reservegemeentepolitie zijn beëdigd.

In de Stadsgehoorzaal voert toneelgroep Arena *De avonturen van meneer Puck* op voor scholieren van de vijfde en de zesde klassen.

17 Aan de Coornhertstraat is de eerste paal geslagen door de 14-jarige Jan de Lange voor de bouw van 23 maisonettes en 16 garages.

De C.J.V.-spelgroep Argus neemt deel aan het Nationaal Landjuweel 1963 te Haarlem en vertoont in de Haarlemse Stadsschouwburg het stuk *Hamlet* van William Shakespeare. Ruim tweehonderd supporters vergezellen het gezelschap. Joop van Dorp regisseert het toneelstuk.

18 In de thuishaven verblijvende schepen worden ter gelegenheid van Vlaggetjesdag zonder veel opsmuk opgetuigd en gepavoiseerd voor aanvang van de nieuwe teelt.

Overdracht van de motortrawler VL 103 Voorbode, schipper K. Rog. De trawler is gebouwd op de scheepswerf De Dageraad te Woubrugge. Dit gebeurde in opdracht van de directie van de N.V. De Doggermaatschappij. Wethouder G. Walstra hijst de productschapswimpel in top.

Ter nagedachtenis van de omgekomen vissers in de Eerste Wereldoorlog 1914-1918 is er een kranslegging bij het vissersmonument op het Grote Visserijplein. Het monument is voor alle op zee gebleven vissers.

Het echtpaar Bos-Storm is 65 jaar getrouwd.

19 De Sperwerpatrouille van de N.P.V.-groep 3 Prins Maurits, eindigt als eerste in de te Hoek van Holland gehouden patrouillewedstrijden district Beneden-Maas.

Ds. S. v.d. Bos neemt in de Immanuëlkerk afscheid van de hervormde gemeente van Vlaardingen.

20 Op Buisjesdag vertrekken negen loggers naar de visgronden.

Aan de Kamerlingh Onnesstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van de Savioschool.

De eerste paal is geslagen voor de bouw van een speellokaal bij de ds. H. de Cock-kleuterschool aan de Van der Werffstraat.

21 en 28 In de Jan Ligthartschool is een tentoonstelling en er worden demonstraties gegeven van de Dienst B.B.

22 Het eerste motorjacht, gebouwd op de voormalige werf van I.S. Figee aan de Havenstraat, is te water gelaten.

23 De Arbeiders Muziekvereniging Voorwaarts wint een eerste prijs in het te Assendelft gehouden concours van de Algemene Nederlandse Unie van Muziekverenigingen.

Ter gelegenheid van Hemelvaartsdag is er een jeugddienst in het Hof met medewerking van de Bazuingroep van de C.J.V. Liefde en Vrede.

24 De heer A.N.A. Lens, terreinchef, is 40 jaar in dienst bij Van Neerbos' Industrie en Handelmaatschappij N.V. Hij is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De toneelvereniging De Fakkel wint met *De Naamlozen* onder de regie van dhr. C. Spiljard de wisselbeker in de toneelcompetitie. De competitie is georganiseerd door de Combinatie van Vlaardingse Personeelsverenigingen.

J. van der Pot, directeur van de accumulatorenfabriek Chloride, slaat de eerste paal voor het nieuwe fabriekscomplex aan de 4e Industriestraat.

25 De gemeentepolitie heeft sedert 1 januari 1963 vijfhonderd verkeersongevallen geregistreerd.

Afslag van Hollandse nieuwe haring. Door de grote aanvoer zijn de prijzen laag. Kleine haring levert f 301,- tot f 254,- per kantje op, grotere soorten f 180,- tot f 170,-.

In de Stadsgehoorzaal wordt de kinderoperette *Erik maakt een plantsoen* opgevoerd door de kinderkoren De Nachtegaaltjes, Vlaardingse Zangvogels en het Jongenskoortje. Jo Mulder heeft de leiding.

26 Jan van der Borden speelt zijn 250ste wedstrijd voor voetbalvereniging Fortuna.

27 H. van de Vorm, de scheidende penningmeester van v.v. Zwaluwen, is benoemd tot lid van verdienste.

28 Aan de Datheenstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van veertig woningen met dertig garages, ten behoeve van het pensioenfonds van de E.N.C.K.

Banketfabriek H.H. van den Berg aan de Emmastraat 49-51 bestaat veertig jaar.

29 De ambtenaar die toezicht moet houden op de bouw van de woningen in het systeem Panagro-Larsen en Nielsen in de nieuwe wijk Holy, krijgt de beschikking over een Volkswagen type 1200.

Een personenauto, bestuurd door de 22-jarige kantoorbediende J.S., rijdt door het tuinhek van een woning aan de Samuel Esmeijerstraat en komt tot stilstand tegen de gevel van de woning. De woning is zwaar beschadigd.

De firma Kopa opent aan de Hoogstraat een showroom voor kantoormachines en kantoormeubelen.

30 Wethouder Van Minnen reikt aan Geertje Noordewier, Peter van der Schaft , Ria Vonk, Jac. De Ridder en Ies Paalvast prijzen uit die zij hebben gewonnen in de teken- en opstelwedstrijd ter gelegenheid van de Dag van Europa.

De werf Figee heeft de bedrijfsschool uitgebreid om zo het personeelstekort op te vangen. De bedrijfsschool biedt een gedegen vakopleiding die aansluit op het BEMETEL-diploma.

De eerste paal is geslagen voor een fosforzuurtank op het fabrieksterrein van de E.N.C.K. aan de Deltaweg.

31 en 1 juni In Triangel is er een tentoonstelling door N.V. De Kolenbron over meerkamerverwarming.

Juni

1 W. Bos' Vervoersbedrijf aan de Kethelweg 86a bestaat 25 jaar.

Het hengelseizoen is geopend.

1-3 De Hollandiaan houdt een internationaal voetbaltoernooi voor de jeugd. Er zijn teams uit Duitsland, Engeland en Nederland. S.V. Darmstadt 1898 wint het toernooi.

2 Op de Markt is een interkerkelijk pinksterreveil. Medewerking wordt verleend door kapelaan J.N. van Rossum, ds. P. v.d. Vloed, ds. G. Aalbersberg en brigadier H. Hordijk en het muziekkorps van het Leger des Heils.

4 *De contracten zijn getekend voor een geldlening* van f 85 miljoen, ten behoeve van de N.V. Beneluxtunnel. Op de bouwterreinen van deze tunnel hijst mr. J. Heusdens, president- commissaris, de Nederlandse vlag. Wethouder Van Minnen hijst de Vlaardingse vlag, ir. C.H. Buschmann de vlag van de Beneluxtunnel en ir. A. Eggink die van Rijkswaterstaat.

5 Tino Hoogendijk en Cas Hartman behalen de zwarte judoband.

6 De gemeenteraad besluit aan de gemeentelijke vrijwillige brandweer een kern toe te voegen van beroepspersoneel, bestaande uit een brandweerofficier en vier onderofficieren.

7 G.W. Proper, hoofdvertegenwoordiger, is veertig jaar in dienst bij de N.V. Wijnhandel Gebr. Boer in de Smalle Havenstraat. Hij is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

In de Visbank is de tentoonstelling *Glas* geopend. Te zien zijn unica en in serie vervaardigde producten naar ontwerpen van o.a. A.D. Copier. J.M. van Dorp, van de kunsthandel de Kattenbeker, exposeert daarnaast in serie vervaardigde kunstwerken uit Leerdam.

Het opspuiten van een perceel in de Broekpolder (16 juni).
(Foto A.J. van Druten: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

8 De heren M. van Buren en J.J. Verhart hebben in 20 uur de 105 km. lange wandeltocht Antwerpen-Rotterdam afgelegd. De heer van Buren is 64 jaar.

10 De avondvierdaagse is van start gegaan met ruim 3.500 deelnemers.

11 In Muzanda wordt de jaarlijkse dag gehouden voor de leden van de Bond van Christelijke Slagerspatroons.

12 De plaatselijke afdeling van de Vereniging De Nederlandse Padvinders bestaat vijftig jaar.

De laatste bewoners van de oude huisjes aan de Gedempte Biersloot moeten vertrekken. De huisjes worden gesloopt voor nieuwbouw.

13 Een aantal leden uit Drenthe, Friesland en Groningen van de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen bezichtigt het stadhuis en het flatgebouw voor bejaarden aan de Billitonlaan.

14 Een aantal leden van de Zwitserse gemeenten Baden en Wettingen bezoekt onze stad.

Het dameskoor Vivezza heeft de eerste prijs in de ereafdeling gewonnen. Dat vond plaats in een in Leiden gehouden concours van de Ring van Christelijke Zangverenigingen voor Leiden en omstreken. Het koor wordt geleid door dirigente mevr. K. Verhoeff-Torn.

15 Zestig bouwkundig ingenieurs, leden van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, bezoeken het nieuwe kantoorgebouw van de E.N.C.K. te Vlaardingen.

16 De Broekpolder wordt wegens ontpoldering opgeheven, waardoor de heer R.G. de Kok aftreedt. Hij was 31 jaar secretaris-penningmeester.

17 De heer J. van der Steen, tuinman eerste klasse, is vijftig jaar in dienst bij de afdeling plantsoenen van de dienst gemeentewerken. Hij is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

19 De burgemeester reikt aan dertig stadgenoten het Nieuw-Guinea herinneringskruis uit.

De Christelijke Harmonievereniging Sursum Corda heeft de eerste prijs in de hoogste afdeling gewonnen op een te Berkel gehouden concours van de Bond van Christelijke Muziekverenigingen in Nederland.

21 Aan 1130 scholieren is het verkeersdiploma uitgereikt. De groep leerlingen van de Ds. Hendrik de Cockschool wint de wisselbeker voor de beste prestatie.

Elftallen van de gereformeerde jeugdverenigingen houden een voetbalwedstrijd. De opbrengst is voor de Stichting Gereformeerd Jeugdcentrum.

De nieuwe motortrawler VL 73 Elly met gezagvoerder Klaas Pronk, is dinsdag overgedragen aan de rederij W. Kwakkelstein N.V. en is aan zijn eerste reis begonnen.

22 De firma J.E. Stahlie, handel in uurwerken, goud- en zilverwerk en gevestigd aan de Hoogstraat, is tijdelijk opgeheven in verband met de sanering van de binnenstad.

Firma Artistique opent een showroom op de Hoogstraat 97.

Family Day bij Cincinnati aan de Schiedamsedijk. Familieleden van vijfhonderd personeelsleden bezoeken de fabriek.

23 Ds. C.H. van Rijn, Nederlands-hervormd predikant, neemt afscheid. Hij vertrekt naar Apeldoorn.

24 Ds. L. Huisman, voorzitter van het schoolbestuur, legt aan de Claudius Civilislaan de eerste steen voor de bouw van een lagere school, de Johannes Calvijnschool.

Bijna duizend bejaarden hebben deelgenomen aan de voor hen in deze maand georganiseerde bustochten.

25 Het Vlaardings mannenensemble Euphonia heeft een

eerste prijs gewonnen in de eerste afdeling tijdens een te Oisterwijk gehouden zangconcours. Het koor wordt gedirigeerd door mevrouw K. Verhoeff-Torn.

26 In de Stadsgehoorzaal geven leerlingen van de balletschool van Rita Verdijsseldonk een uitvoering.

Voor de inrichting van het nieuwe gebouw krijgt de C.J.V. Liefde en Vrede f 2.000,- uit het Anjerfonds.

Het eerste lustrum wordt gevierd van de Vlaardingse Analistenschool.

28 Verpleegsters krijgen een opleidingsruimte in Vlaardings kostbaarste directiekeet. De keet wordt nu gebruikt door architecten die zijn belast met de bouw van het nieuwe ziekenhuis.

29 In Triangel geeft garagebedrijf Van Roon een Simca-show.

Gymnastiekvereniging Hollandia geeft een openluchtvoorstelling in park 't Nieuwelant.

Gijsbert Voskuil opent een atelier en expositieruimte van glazenier en kunstschilder Jan de Winter aan de Dayer 5.

Twee 7-jarige jongens zijn betrapt bij een inbraak in een school aan de Groen van Prinstererstraat. Ze waren door het raam naar binnen geklommen en hadden een puntenslijper, een paar sigaretten en een doosje lucifers gestolen.

De Pelmolen wint het visconcours georganiseerd door de Combinatie Vlaardingse Personeelsverenigingen.

Juli

1 De heer R.G. de Kok is veertig jaar secretaris penningmeester van de Babberspolder.

Het Rode Kruis hospitaalschip J. Henry Dunant vertrekt uit de Koningin Wilhelminahaven voor een tocht door de provincies Zuid-Holland, Noord-Holland en Utrecht. Ook patiënten uit Vlaardingen zijn aan boord.

Mevrouw J.A. Vis wint f 1.000 bij de Dreft/Fuz bloemenquiz.

Een groep Leidse medische studenten bezoekt Vlaardingen en wordt ontvangen door o.a. de leiding van de GGD en wethouder Walstra.

2 De eerste paal is geslagen voor de bouw van een openbare lagere school aan de Prof. Teldersstraat. Aan de Coornhertstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van een flatgebouw met veertien bouwlagen.

3 De eerste paal is geslagen voor de bouw van een nieuwe fabriekshal ten behoeve van H.V.O.

In het B.P.M.-sportpark De Vijfsluizen wordt een sportdag gehouden voor de leerlingen uit de vijfde en zesde klas van de lagere school. Een groep van de Dr. A. Plesmanschool wint de wisselbeker.

Zeshonderd zwemmers en zwemsters behalen hun zwemdiploma in het Kolpabad.

5 De trawler VL 14 Margaretha, schipper Willem den Heijer, wordt overgedragen. De trawler is gebouwd in opdracht van de directie van de N.V. Zeevisserij-Maatschappij en Haringhandel v.h. A. Verboon.

B. Coenradie, Vlaardings oudste actieve scheidsrechter, neemt na 29 jaar afscheid.

6 Het U.V.V.-bejaardenkoor wint een eerste prijs tijdens een te Leerdam gehouden zangconcours. De dirigente is mevrouw C. Kokx-Willus.

7 In het Kolpabad worden de nationale wedstrijden gehouden voor de zwemverenigingen die zijn aangesloten bij de Nederlands Katholieke Sportbond.

8 H.G. Odijk slaat de eerste paal voor de bouw van een rooms-katholieke kerk met pastorie en verenigingsgebouw aan de Hoogstraat-Gedempte Biersloot. Eveneens worden er eerste palen geslagen voor de bouw van een fabriek met toonzaal, kantoor en magazijn aan de Gedempte Biersloot en voor de rijwielfabriek Benzo aan de Mesdagstraat.

Wethouder Van Minnen reikt aan 76 kinderen prijzen uit. De kinderen hebben een kleurwedstrijd gewonnen die was uitgeschreven door de Nationale Commissie tegen het Alcoholisme. De organisatie was in handen van het Vlaardings Drankweer Comité.

12 Het hoogste punt is bereikt bij het in aanbouw zijnde gemeentelyceum.

14 De heer A.R. van Kooij eindigt als eerste in de te Zandvoort gehouden motorraces van de Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging.

Het Visserijmuseum bestaat één jaar en heeft in dat jaar 4.500 betalende bezoekers ontvangen. Het museum staat in de takels, omdat er vier weken geleden een auto tegen de gevel was gereden.

Er is begonnen met de bouw van het Liesveldviaduct (19 juli).
(Collectie W.C. den Breems)

15 De eerste paal wordt geslagen voor de bouw van de Ichtuskerk en het bijbehorende wijkcentrum. De gebouwen verrijzen in de Zuidbuurt aan de Gansfoortstraat / Melis Stokelaan.

De bouw van het gemeentelyceum is ernstig vertraagd door een gebrek aan werkkrachten.

15-17 Op het feestterrein aan de Broekweg slaat Circus Belli zijn tenten op. Tweehonderd bejaarden genieten samen met honderden schoolkinderen van het middagprogramma.

18 Het hoogste punt is bereikt bij de bouw van het nieuwe ziekenhuis. Directrice G. de Geus hijst de vlag bij het zusterhuis.

Zusters in opleiding bij de voormalige directiekeet op het terrein van het nieuwe Holy Ziekenhuis. Vlnr op de voorste rij G. Beekman, G.G. Prins, C. Onderdelinden, onbekend. Daarachter met blond haar H. Vermeer (28 juni en 18 juli).
(Foto collectie G. den Breems)

Mejuffrouw N. van Leeuwen, hoofd van de Oranje-Nassau Kleuterschool, neemt afscheid wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

19 Een aantal woningen aan de Gedempte Biersloot, de Kruger- en de Steijnstraat is gesloopt in verband met de aanleg van het tweede gedeelte van het Liesveldviaduct.

Het hoogste punt is bereikt bij de bouw van het nieuwe belastingkantoor aan de Parallelweg.

Gebouw Obadja is vijftig jaar in gebruik door C.J.V. Liefde en Vrede.

22 Een aantal studenten van de technische hogeschool te Darmstadt bezoekt onze stad.

25 De vaandrigs Han van Elk en Wim van Vliet en de patrouilleleider Fokke Huizinga vertrekken naar de Wereldjamboree te Marathon bij Athene.

26 De 65-jarige G.J. Noordzij gaat met pensioen. Hij heeft 52 jaar gewerkt bij de belastingdienst.

Krijn van Halewijn (o.a. stadswaagmeester) krijgt de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

27 Mevrouw Th. A. Heusdens-Mansholt opent het Kindervakantiefeest, georganiseerd door het Comité Jeugdvakantievreugd. Er is van alles te doen, waaronder een kinderoptocht met als motto *Opgeruimd staat netjes.*

31 Honderden jongens en meisjes amuseren zich bij vakantiespelen aan de Floris de Vijfdelaan.

De 65-jarige Marie Ham neemt na 28 jaar afscheid als aanvoerster van het korps werksters bij het belastingkantoor. Pas in 1955 kreeg Marie de beschikking over een stofzuiger. Ze kwam door de aard van haar werk officieel niet in aanmerking voor het lidmaatschap van de personeelsvereniging, maar geeft door haar donateurschap wel blijk van haar verbondenheid.

Augustus

1 De gemeenteraad besluit, na wat aarzeling, een boekje over het stadhuis te laten uitgeven.

3 In de Harmonie is de tentoonstelling *Bezige hoofden, nijvere handen* geopend. De tentoonstelling werd ingericht

door de plaatselijke afdelingen van de Nederlandse Vereniging De Verzamelaar en de Nederlandse Vereniging van Modelbouwers en de Vlaardingse Luchtvaartclub.

Als onderdeel van het jeugdvakantiefeest is er een optocht van 65 versierde fietsen. De winnaars zijn Ria van Duffel, Fia Hoogendijk en Irma Pellaerts.

4 Sonja Schrijvershof, lid van de atletiekvereniging Fortuna, wint te Leiden de Zuid-Hollandse titel hoogspringen.

5 Veertien leden van de Stichting Vlaardingse Bejaardenzorg krijgen het verkeersdiploma uitgereikt.

747 kinderen lopen mee met de Pietje Smeerpoetswandelmars.

De Pijpers op het feestterrein aan de Broekweg (17-24 augustus).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

6 In de wijk Holy is de eerste paal geslagen voor de bouw van een complex van 288 woningwetwoningen, systeem Larsen en Nielsen.

Aan de Mercatorweg is de eerste paal geslagen voor de bouw van een biologisch laboratorium op het terrein van het Unilever Research Laboratorium.

Johan Heuzingveld is de winnaar van de gouden helm bij de Zeepkistenrace op de Voorstraat.

7 De Engelse pannenkoekenrace in het Oranjepark wordt gewonnen door André Krijnberg. De kundigste bouwers van het tentenkamp zijn Dirk de Jong en Rita Proper.

8 In de Jeugdvakantieweek worden in 't Nieuwelant voor de eerste keer kinderspelen georganiseerd.

9 Aan de Van der Waalsstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van 54 maisonettes.

In de Stadsgehoorzaal wordt voor de tweede keer het amateurfestival gehouden.

Het Visserijmuseum ontvangt de zesduizendste bezoeker.

9 en 10 Bij schietvereniging Wilhelmina worden schietwedstrijden voor de jeugd gehouden.

10 De Vlaardingse Hengelaarsbond organiseert een hengelconcours voor bejaarden en invaliden. M. Rook is de winnaar.

Een lampionoptocht in de stromende regen vormt het sluitstuk van de Jeugdvakantieweken.

12 Aan de Coornhertstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van zestien etagewoningen en acht garages.

13 De burgemeester ontvangt op het stadhuis de heer Mahatantila uit Ceylon. Hij bezoekt ons land in het kader van het Colomboplan.

14 In het gezin A. Vons-van Papeveld in de Fransenstraat is een drieling geboren.

Ter herdenking aan de overleden secretaris van voetbalvereniging Zwaluwen, de heer Harry van den Berg, is het toernooi om de Harry van den Bergwisselprijs ingesteld.

Twee knapen op een bromfiets beroven op de Hoogstraat een Amerikaanse dame van haar handtas. De daders zijn even later opgepakt.

15-24 Youth for Christ presenteert de beweging in het Oranjepark, de Nieuwe en de Pniëlkerk. Vanwege wateroverlast zijn de bijeenkomsten van 21, 22 en 23 augustus verplaatst naar de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel.

17 Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de plaat-

selijke afdeling van de Ned. Chr. Bond van Werknemers in de Hout- en Bouwnijverheid is er een receptie in Triangel.

17-24 Op het voormalige feestterrein aan de Broekweg genieten Vlaardingers van de kermis. Een deel van de opbrengst gaat naar de herbouw van het verwoeste Perzische dorp Dousadj.

22 Het sportpark De Vijfsluizen bestaat tien jaar.

23 De firma C. van der Burg en Zonen, vaten- en kistenfabriek, de 'koiperai' van Kees Burg' in de volksmond, is in liquidatie. Er werken 130 mensen.

Een aantal Japanse meubelfabrikanten bezoekt de fabriek van B. Sprij's Hout- en Meubelindustrie N.V.

De Oude Lijnbaan organiseert een hengelconcours, waaraan 22 bedrijfsverenigingen meedoen.

25 Het Zilveren Doel, de inzet van het jaarlijkse pupillentoernooi van de v.v. Fortuna, wordt gewonnen door een elftal van de v.v. D.H.C. uit Delft.

26 Op de kleuter- en lagere scholen is de vrije zaterdag ingevoerd.

27 De gemeentebegroting voor het jaar 1964 bedraagt f 24 miljoen.

De firma C. van der Burg en Zonen, vaten- en kistenfabriek aan de 1e van Leyden Gaelstraat (23 augustus).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

28 Bij de gemeentepolitie zijn de eerste twee vrouwelijke agenten benoemd.

30 In de Rembrandtschool is een bronzen plaquette onthuld ter nagedachtenis aan de heer N. van Vliet.

Ten behoeve van de bouw van het tweede deel van het Liesveldviaduct verhuist Kapper A. Wapenaar van de Joubertstraat 6 naar de Van Riebeeckstraat 17.

De Prinses Julianabrug wordt geschikt gemaakt voor acht ton asbelasting.

J.J. van Leeuwen wint de huishoudelijke- en bekercompetitie van de Vlaardingse Damvereniging.

31 Ruim 2.400 mensen lopen de vierde nationale wandeltocht. De tocht wordt georganiseerd door de Vlaardingse Politie Sport- en Ontspanningsvereniging.

Veertig invalide stadgenoten vertrekken naar Oisterwijk voor een vakantie, georganiseerd door de hervormde diaconie.

September

1 Ds. G. Biesbroek, Nederlands hervormd predikant, is bevestigd.

3 Aan de Van Limburg Stirumstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van de Roncallischool voor gewoon lager onderwijs. De opdrachtgever is de Stichting voor Katholiek Onderwijs.

De Industriële Kring Vettenoord houdt de oprichtingsvergadering; 44 van de 73 daar georganiseerde bedrijven doen mee.

4 Het laatste deel van het nieuwe stadhuis, de raadszaal en de burgerzaal, wordt in een buitengewone gemeenteraadsvergadering in gebruik genomen. De burgemeester opent in het nieuwe gebouw een tentoonstelling van oude en moderne kunst. De bouw van het Vlaardings stadhuis is na veertien jaar eindelijk voltooid.

De V.S.V. (Vlaardingse Scheidsrechters Vereniging) bestaat twintig jaar.

5 Het rusthuis van de gereformeerde kerk in de Emmastraat is verkocht aan het Ingenieursbureau Beltma te Enschede.

K. Kortland opent de bloemenwinkel Emaus aan het Emaus nummer 74.

6 Deze week is het beeld *Het duivenpaar* gereedgekomen. Het beeld is vervaardigd door Leen Droppert. Het ongeveer 50 cm grote beeld is geplaatst in de oude raadzaal. Deze gaat in de toekomst dienst doen als trouwzaal.

7 Er is een collecte gehouden ten bate van de C.J.V. Liefde en Vrede en de Stichting Gereformeerd Jeugdcentrum. De opbrengst bedraagt f 2.664,-.

De Protestantse Jongeren Club Vlaardingen viert in Muzanda zijn eerste lustrum.

8 Om een vechtpartij te voorkomen grijpt de politie in tijdens een voetbalduel tussen Fortuna en Excelsior.

9 Het bestuur van de plaatselijke afdeling Nederlandse Aannemers- en Patroonsbond recipieert ter gelegenheid van het 60-jarig bestaan.

Vier Leidse medische studenten brengen een stagebezoek voor een uiteenzetting over de organisatie en werking van de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst. Dr. J.C. Storm ontvangt de studenten.

10 De muzieklerares mevrouw Katharina Verhoeff-Torn viert haar zeventigste verjaardag. Zij is al vijftig jaar muzieklerares.

Modehuis Scheffer houdt in Triangel een najaars- en wintershow.

10-11 In Muzanda houdt de Christelijke Bond van Patroons in het Meubileringsbedrijf in Nederland een congres. De bondssecretaris, de heer C. Brouwer, wordt benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Tijdens de oorlog zette de bond zich in voor de hulp aan onderduikers.

12 J. Traas, bedrijfsleider van het Kolpabad, wordt door Ton van Dongen van de AVRO-Mignonclub geïnterviewd over het schoolzwemmen in Vlaardingen.

Het gemeenlandshuis van het Hoogheemraadschap Delfland aan de Kortedijk wordt gesloopt wegens voortdurende verzakkingen.

14 Op de Markt is een militaire taptoe.

Tijdens het vijfde grote drumbandconcours in Schiedam wint de drumband Liberté de eerste prijs en H.V.O. de tweede prijs in de categorie superieur.

15 De jeugdweek 1963, georganiseerd door de Centrale Gereformeerde Jeugdraad, de Protestantse Jongeren-Groep en de Vereniging Oecumenische Jeugd, is van start gegaan met diensten in de gereformeerde en hervormde kerken.

In het park 't Nieuwelant wordt het jubileumconcours gehouden van V.H.V. De Zwervende Visser. De vereniging bestaat veertig jaar.

16 Burgemeester Heusdens opent op het Messchaertplein een feestweek vanwege het 25-jarig bestaan van buurtvereniging Beatrix. De burgemeester is erevoorzitter van de buurtvereniging.

18 Ter gelegenheid van de herdenking dat ons land 150 jaar geleden onafhankelijk werd van Frankrijk, geeft de stadsbeiaardier Cor Don een concert op het Oranjecarillon.

Modemagazijn Holcon houdt in Triangel een najaarsshow.

Het laatste Hofconcert van dit jaar wordt uitgevoerd door Sursum Corda.

21 Het Nederlands Instituut voor Volksontwikkeling en

Het gemeenlandshuis van het Hoogheemraadschap Delfland aan de Kortedijk (12 september).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Natuurvrienden (N.I.V.O.N.), afdeling Vlaardingen begint met een N.I.V.O.N.-tourshow aan zijn winterprogramma.

De Vespa Club Vlaardingen organiseert een oriëntatierit voor scooters. Vele belangstellenden komen erop af.

23 In de Magnoliastraat 36 wordt de volautomatische superelektrische wasserette Magnolia geopend.

S. Hammer wordt hengelkampioen van Vlaardingen.

24 De gemeenteraad en de burgemeester van Tilburg brengen een bezoek aan onze stad.

Firma C. Buisman bestaat vijftig jaar. De firma in bedden en babyartikelen is gevestigd aan de Schiedamseweg.

Zicht op het Liesveld en het Liesveldviaduct (27 september).
(Foto Jan Dulfer: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De jaarlijkse ledenvergadering van het Vlaardings Kunst Centrum (V.K.C.) wordt gehouden. De aanwezigen spreken over de manier waarop de gemeentesubsidie wordt toegekend. De aanwezigen vragen zich af waarom toneelstukken en concerten, in de ogen van de gemeente 'Grote Kunst', wel worden gesubsidieerd en een cabaretvoorstelling van Wim Sonneveld niet voor subsidie in aanmerking komt.

25 Zuster J. Aalders, oud-directrice van het Centraal Ziekenhuis te Hollandia, op het voormalig Nederlands Nieuw-Guinea, is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. A. Voogt, voorman-tuinman, is veertig jaar in dienst bij de afdeling plantsoenen van de dienst gemeentewerken. Hij is onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De Postduiven Vereniging Keer Weer heeft het vliegseizoen afgesloten. J. Snoei werd eerste. Ook Postduiven Vereniging De Luchtbode sluit haar seizoen af. Hier was een eerste plaats voor P.H. Hoffman en J. den Breems.

26 Op het terrein van H.V.O. wordt een rampenoefening gehouden door de bedrijfsbrandweer en de E.H.B.O. Zij worden geassisteerd door de bedrijfsbrandweer van Figee en Nieuwe Matex.

27 Een aantal winkels, gevestigd onder het Liesveldviaduct, wordt geopend. Het gaat om De Kattenbeker, de kunsthandel van Joop van Dorp, tearoom-restaurant 't Liesveld van het echtpaar Vredenbrecht, de firma Hakbijl met damesklediding, De Wit-handwerken, de bloemenzaak van de heer Veerdonk jr., het Vlaardings herenparadijs van de Amsterdamse Captainshop N.V., de lederwarenafdeling van Lengkeek, de bonthandel Kalkman-Huizer en Hosman met delicatessen en wijnen.

De eerste paal is geslagen voor de bouw van een winkelblok aan de Van Baerlestraat. Er komen 21 winkels, 102 woningen en 12 garages.

Shell Service Station Eigenraam aan de Dirk de Derdelaan heeft nu de beschikking over een brandstofautomaat. Met een zilveren rijksdaalder kan men 5,1 liter benzine tanken.

Het tweede lustrum van de Personeelsvereniging Cincinnati wordt gevierd.

28 J.C.M. van Rijsbergen neemt afscheid van de Vlaardingse padvinders en verkenners van de Rowanafdeling, de Koning Arthurgroep. Hij wordt onderscheiden met de gouden vleugel.

29 Ds. Y.J. Tiemersma, gereformeerd predikant, is bevestigd.

30 De heer C. Postma neemt per 1 januari 1964 ontslag als gemeentearchivaris in verband met zijn benoeming in een gelijke functie te Zierikzee.

Oktober

1 In de Harmonie doen veertig teams mee aan de biertapwedstrijd, georganiseerd door de afdeling Vlaardingen van de Vereniging van Nederlandse Horecabedrijven, Ons Belang.

Vlaardingse motortrawlers vertrekken naar de Ierse Zee.

2 Het Visserijmuseum ontvangt de 7.000ste bezoeker.

3 Kapperszaak Maison Tini is geopend in de Eikestraat 6. Mej. Rutten is eigenaresse.

Juweliersbedrijf Van Heijst opent een winkel op het Liesveld.

4 Het Vlaardingse Konvent van Kerken houdt vier forumavonden over het onderwerp *Is God voor deze wereld aansprakelijk?*

4-5 Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Kweekschool voor kleuterleidsters De Christelijke Vormschool wordt er in de Stadsgehoorzaal zowel een reünie, een feestavond als een receptie gehouden.

5 Het duizendste verkeersongeval van dit jaar is geregistreerd. Het ongeval betrof een aanrijding op de Burgemeester Pruissingel.

Er worden zeilwedstrijden gehouden op de Vlaardingse Vaart en de Boonervliet. De heer L. Hahn wint met Woelwater de Mr. J. Heusdenswisselprijs. De Watersportvereniging De Bommeer organiseert de zeilwedstrijden.

Er wordt een collecte en een Najaars Aktie Rit voor automobilisten gehouden. De opbrengst is voor de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren. De opbrengsten bedragen respectievelijk f 2.612,32 en f 500,-. Centraal Automobielbedrijf Eigenraam N.V. organiseert de activiteiten.

5-7 Onder auspiciën van het Dynamowerk van de hervormde gemeente is er een expositie in de Rehobothkerk over het heden en verleden van Israël.

7 Vijftienduizend schoolkinderen boven de zes jaar krijgen tijdens een grootscheepse inentingsactie een injectie tegen difterie en tetanus.

Een 9-jarig meisje loopt na de diefstal van een pakje kauwgom door de glazen deur van de Voorloper aan de Van der Driftstraat. Het meisje en een winkeljuffrouw raken licht gewond.

8 Een 'deputatie van verontrusten' is aanwezig bij de openbare behandeling van de aanvraag van een definitieve hinderwetvergunning door de directie van de N.V. Delta Chemie. De deputatie maakt hiertegen bezwaar en protesteert tegen de luchtverontreiniging.

Viering van het vierde lustrum van de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Vereniging van Postzegelverzamelaars. Het oudste lid, de 91-jarige heer K. Tol, wordt in het zonnetje gezet.

9 Ongeveer duizend werknemers van de E.N.C.K. staken een uur wegens een loongeschil.

Twintig jongeren van de Oecumenische Jongerengroep Vlaardingen zamelen kleren in voor een bergdorpje op het Griekse eiland Euboia.

Inbrekers veroorzaken veel schade in de Rehobothschool. De totale buit is slechts f 20,-.

11 De derde fase voor de bouw van het Liesveldviaduct wordt bedreigd. De Amerikaanse stedenbouwkundige David Jokinen is door de gemeente om advies gevraagd. Hij heeft bezwaar tegen de lusvormige afrit.

12 De Vlaardingse Gemengde Zangvereniging Het Bevrijdingskoor heeft de eerste prijs gewonnen in de ereafdeling tijdens het te 's-Gravenhage gehouden nationale zangconcours. Mevrouw A. van den Bos-Maurer leidt het koor.

350 deelnemers doen mee aan de druivenrit. Liefde en Vrede heeft de rit georganiseerd.

13 De Nederlands hervormde predikant J.W. de Jong is bevestigd.

15 Reisbureau Ruys & Co opent een bijkantoor op het Liesveld.

Mevr. L. van Embden-Jongerius is de 5.000ste moeder die zich aanmeldt bij het bureau voor prenatale zorg van het Groene Kruis. Het bureau werd in 1952 opgericht.

Oud-wethouder J. Buis viert zijn tachtigste verjaardag. Van 20 december 1917 tot 1 september 1953 was hij lid van de gemeenteraad. De laatste achttien jaar daarvan was hij wethouder

16 Ter gelegenheid van de viering van het 40-jarig bestaan van de Vlaardingse Hengelaarsvereniging De Zwervende Visser wordt een receptie gehouden.

Het echtpaar Van Lint-Broekman is na een huwelijksreis van een halfjaar weer terug. Het echtpaar fietste op een tandem naar Turkije en Griekenland.

Het gebouw Obadja van C.J.V. Liefde en Vrede aan de Callenburgstraat (17-19 oktober).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

17-19 In Obadja wordt een grote bazaar gehouden door de Vereniging Oecumenische Jeugd (V.O.J.).

18 De heer F. de Graaf, boekhouder, is vijftig jaar in dienst bij de N.V. Machinefabriek Griffijn. Hij is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Hare Majesteit Koningin Juliana ondertekent in Porto Ercole het besluit voor de goedkeuring voor de oprichting van een christelijke vakschool voor de detailhandel in Vlaardingen.

T.N.O.-arts Joosting is aanwezig in een besloten raadsvergadering over de luchtverontreiniging. Van deze arts verscheen een kritisch interview in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant*. Wethouder T. de Bruin verlaat na korte tijd geïrriteerd de vergadering.

19 De Vicaris-Generaal van de bisschop van Rotterdam, mgr. A.C. Schaper, legt de eerste steen voor de bouw van een rooms-katholieke kerk aan de Hoogstraat-Gedempte Biersloot.

A.M.C. Shell organiseert een puzzelrit voor automobilisten door het Westland.

De gemeenschapszang voor alle gezindten in de Grote Kerk trekt tweehonderd belangstellenden.

21 De heer W. Korpershoek wordt voor de veertiende keer kampioen schaken van Vlaardingen.

Voor de vrouwen en vrienden van de mannen op zee houdt de afdeling Vlaardingen van de Commissie Zeevarenden een bijeenkomst in de Rehobothkerk. Er worden meer dan driehonderd pakjes aan hen overhandigd voor de mannen die tijdens de kerst op zee zijn.

22 Er wordt een plaatselijke afdeling van de Gereformeerde Bond opgericht.

23 Het oudercomité van de St. Barbaraschool stelt opnieuw de vraag waarom er nog steeds geen telefoon aanwezig is op de lagere scholen. Ieder jaar tijdens de begrotingsdebatten wordt er gemeld dat B en W er de noodzaak niet van inziet.

24 Mr. H. Versloot, voorzitter van het actiecomité tegen luchtverontreiniging, overhandigt 2.500 handtekeningen aan het gemeentebestuur.

25 Mr. J. Klaasesz., Commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland, opent in Triangel de vierde Zuid-Hollandse verkeersdag van de Contactcommissie voor verkeer.

26 Schietvereniging Wilhelmina heeft de eerste prijzen gewonnen in de korpswedstrijden, afdelingen a, b,en c. De wedstrijden worden in Vlaardingen gehouden ter gelegenheid van het 70-jarig bestaan van de vereniging.

V.F.C. (Vlaardingsche Football Club) bestaat vijftig jaar. Er is een receptie met een instuif. Omdat het sportpark wordt verbouwd is er geen groot feest. Wel zijn er zes jubileumtoernooien.

26-2 november Hans Andreus, de schrijver van het kinderboekenweekgeschenk, komt op uitnodiging van boekhandelaar Den Draak naar Vlaardingen

28 Ter gelegenheid van de viering van het 25-jarig bestaan van de Schaakvereniging H.V.O. wordt er een schaaksimultaanseance gehouden met medewerking van o.a. dr. Max Euwe.

Het Algemeen Bestuur van de Stichting Vlaardingse Gemeenschap vergadert. Er wordt o.a. gesproken over het verslag van de Vlaardingse Middenstandscentrale, de Sint-Nicolaas-

intocht, het verslag van de Federatie van Zangverenigingen te Vlaardingen en het verslag over de Anjercollecte 1963. Tevens wordt een advies uitgebracht over de verdeling van de subsidies in de culturele sector, het instellen van een Cultureel Jongerenpaspoort, de verhoging van het salaris van een administratief-assistent, het bevorderen van een tweede druk van het boekje *Historische Wandelingen in en om Vlaardingen*, het uitbrengen van een nieuwe nota aan B en W over het oprichten van een bureau voor sociaal toerisme en het oprichten van een permanent dierenverblijf in het Hof.

29 Ter gelegenheid van de viering van het 60-jarig bestaan van de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Kappersbond wordt een receptie gehouden.

In de Harmonie wordt de kinderoperette *Prinses Ontevree* uitgevoerd door kinderkoor De Nachtegaaltjes, Ons Jongenskoor en het meisjeskoor De Vlaardingse Zangvogeltjes.

Burgemeester Heusdens opent het nieuwe pand van de Fa. J. Sas aan de Gedempte Biersloot.

30-31 Herdenking van de Kerkhervorming in de Rehobothkerk en in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente aan het Westnieuwland.

31 De smalfilm *De krekel en de mier* van dr. W.J.H. Verbon is bekroond met de gouden ereplaquette van de Nederlandse Organisatie van Amateurfilmers (N.O.V.A.).

Het gebouw van de schietvereniging Wilhelmina aan de Emmastraat (26 oktober).
(Foto Foto Boer: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Brand bij ENCK/Delta Chemie (5 november).
(Foto Foto Ronde, Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

November

1 en 2 De jaarlijkse bazaar van de vrouwenbond N.V.V. wordt gehouden.

1 Ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van toneelgroep De Fakkel wordt een feestavond gehouden.

De motortrawler VL 73 Elly heeft geen geluk in de Ierse Zee. De vangst in 25 dagen bedraagt slechts 480 kantjes gezouten haring en makreel, 15 kisten verse vis, 250 kisten makreel, 170 kisten pilchards en 50 kisten haring. Bovendien slaat de schroef met een klap op de lijnen, waardoor ze breken.

Binnenkort is de nieuwe vuilnisvlet in gebruik. Deze wordt gebruikt om de gemeentelijke havens schoon te houden.

Natuursteenbedrijf van C. Groenewegen verhuist van de Emmastraat 103 naar de Kethelweg.

Op het terrein van de E.N.C.K. wordt lood gestolen.

2 Het Vlaardingse Bejaardenkoor wint een eerste prijs op een te Rotterdam gehouden zangconcours.

Jan Schipper speelt zijn driehonderdste wedstrijd voor HVO.

3 M. van der Kaay wint een districtskampioenschap op een te Rotterdam gehouden wedstrijd pistoolschieten, georganiseerd door de Koninklijke Vereniging van Nederlandse Scherpschutters.

4 De burgemeester reikt aan een aantal leden van de Vrijwillige Brandweer brandweeronderscheidingen uit vanwege hun langdurig dienstverband. De brandmeester eerste klasse H.B. Spuybroek is 35 jaar in dienst, de onderbrandmeesters H. Doelman en J.C. Romph zijn 30 jaar in dienst en hoofdbrandwacht J.A. Wildeboer is 32 jaar werkzaam bij de vrijwillige brandweer.

Het tweede deel van het Liesveldviaduct kost bijna zes ton meer dan aanvankelijk gedacht.

De overschakeling op Gronings aardgas komt uit op een besparing van 25 %.

5 Op het terrein van E.N.C.K.- Delta Chemie blust de bedrijfsbrandweer samen met de brandweerkorpsen van Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en blusboten van de Havendienst Rotterdam, een brand in een loods met kunstmeststoffen. De bewoners van een aantal woningen in Maasland moeten hun huizen verlaten, wegens de giftige rook. Hulptroepen staan klaar om in geval van nood de door de giftige rook bedreigde bevolking hulp te kunnen bieden. De brand is ontstaan in een opslagloods van mengmest en slaat over naar de afdeling waar zwavel wordt opgeslagen. Vijf brandweerlieden raken gewond. Door de oostenwind wordt Vlaardingen voor een ramp gespaard. De minister-president, mr. V.G.M. Marijnen, de minister van binnenlandse zaken, mr. E.H. Toxopeus, de Commissaris der Koningin in de provincie Zuid-Holland, mr. J. Klaasesz e.a. bezoeken naderhand het terrein van de brand.

7 De burgemeester opent de drie doorgangen onder het Liesveldviaduct en mevrouw Th. A. Heusdens-Mansholt onthult op het Liesveld de plastiek *Vliegerende Jongen*, vervaardigd door Henk Mooy en aangeboden door de winkeliers.

De bazaar, georganiseerd door de handwerkclub van de Remonstrantse Gereformeerde gemeente, brengt f 2.000 op.

8 De filmcommissie van Liefde en Vrede (Fico) vertoont in Triangel de eerste film van dit seizoen met de titel *Opzij voor de brandweer.*

Bloemist J. Vogel heeft in Hamburg de Iga Zilveren Medaille, een staatsprijs, gewonnen.

In Muzanda wordt het 10-jarig bestaan gevierd van muziekvereniging La Bella Musica in Muzanda.

Aan boord van het motorschip Erasmus wordt de Lionsclub Vlaardingen officieel geïnstalleerd. De president is mr. C.F.G. de Menthon Bake.

9 De Klaproostocht, georganiseerd door de wandelsportvereniging Liberty, wordt gelopen. De opbrengst is f 385,- en is bestemd voor het Nederlands Oorlogsgravencomité.

11 Ds. A.J. Hoorn te Dronten heeft het beroep naar de Nederlands Hervormde Gemeente Immanuëlkerk aangenomen.

12 De archeologische werkgroep Helinium viert het eerste lustrum.

In het kader van de Nederlandse Vereniging voor Adoptie van Schepen (Nevas) maken leerlingen van de Hugo de Grootschool een tocht met het motorschip Prinses Beatrix van de maatschappij Zeeland.

13 De naam van Verkade's Vlaggenfabriek wordt Shipmate Vlag N.V.

Om het winkelen voor de klanten eerlijker, sneller en plezieriger te laten verlopen heeft Patisserie Royal een Turn-O-Matic in de winkel geplaatst met volgnummers.

14 Tijdens de oprichtingsvergadering van de Vereniging tegen Luchtverontreiniging is er veel politiek gekrakeel. Mr. J. Versloot wordt benoemd tot voorzitter. De heer De Snayer zal de functie van secretaris bekleden en propagandist de heer Krabben wordt de penningmeester.

De vernieuwde juwelierszaak van W. van Dorp in de Vondelstraat wordt geopend.

Promenade West in de Westwijk is uitgebreid met twintig winkels. Burgemeester Heusdens hijst de nieuwe Promenade Westvlag. Er hebben zich de volgende winkels en bedrijven gevestigd: Firma Van Diggelen (horlogerie), Hartog (elektriciteit), Van der Zwan (ijzerhandel), Van der Broek (wol en aanverwante artikelen), Van Toor (wijnen), Vons (fotohandel), Poldervaart (vis), Halkes (herenmode), Van Leeuwen (rijwielen en bromfietsen), De Wilt (levensmiddelen), Meeder (slagerij), Van 't Veer (drogist), Boon (speelgoedmagazijn West), Verschoor (kapper), Hofman (groente en fruit), Van Dorp (bloemen), De Ridder (banket). Verder zijn er vestigingen van Van der Meer en Schoep, Jamin en Végé, een bijkantoor van de Spaarbanken en tenslotte een filiaal van de gemeentebibliotheek.

H. Gort is vijftig jaar in dienst bij Albatros en ontvangt de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

15 Op de Dirk de Derdelaan is een openbare telefooncel geplaatst.

16 De leden van muziekvereniging Voorwaarts maken een rondwandeling door het 'oude westen'.

De zandtrechters aan de Westhavenkade (19 november).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

17 Meer dan duizend deelnemers komen af op de gemeenschapszang in de Grote Kerk.

18 Vissers vluchten voor de storm.

19 De gemeenteraad dringt er door middel van een motie bij B en W op aan de zandtrechters aan de Westhavenkade te laten verwijderen.

20 De heer J. van den Berg, pakhuisbaas, is veertig jaar in dienst bij de firma Hoogerwerf & Van Leeuwen en is onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

De intocht van Sint-Nicolaas (20 november)
(Foto H.K. van Minnen: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Sint-Nicolaas komt aan in de Oude Haven in plaats van op 't Hoofd. Hij maakt vervolgens op een paard een tocht door de stad. Vorig jaar deed hij dat nog per auto.

Het vergrote en vernieuwde schoolgebouw aan de Van Hogendorplaan van de Vereniging tot het verstrekken van Chr. Nijverheidsonderwijs aan meisjes voor Vlaardingen, Maassluis e.o. is officieel heropend.

21 De heer J.C. van der Knaap neemt afscheid als lid van de gemeenteraad en wordt bij deze gelegenheid onderscheiden met de Penning der gemeente Vlaardingen.

23 De bazaar Beestenboel ten bate van de Stichting Gereformeerd Jeugdcentrum heeft f 5.000,- opgebracht.

26 De burgemeester opent aan de Claudius Civilislaan het gereformeerde bejaardencentrum De Wetering.

In de Visbank is een tentoonstelling geopend van de Vlaardingse kunstenaars Leen Stolk, Jan Stigter en Jack Tsang.

27 De arts G.A. Verstege is benoemd tot bondsarts van de Nederlandse Judobond. Dokter Verstege is voorzitter van de Judoclub Vlaardingen.

Het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest treedt op voor de V.K.C. in de Stadsgehoorzaal. De belanstelling is zeer gering. De dirigent is André Rieu.

28 Het 75-jarig jubileum wordt gevierd van de plaatselijke afdeling van de Anti Revolutionaire Partij Nederland en Oranje.

In Triangel opent wethouder Van Minnen de zeventiende vogeltentoonstelling van de afdeling Vlaardingen van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers.

30 Honderdvijftig jaar geleden werd ons land onafhankelijk van Frankrijk. In Vlaardingen klonk al op 18 november 1813 om vier uur het eerste *Oranje Boven*. Het luidde het begin in van een nieuwe bloeiperiode van Vlaardingen als vissersstad.

A. van der Kaay, voorzitter van de Centrale Kerkvoogdij en van de bouwcommissie, legt aan de Van Maerlantlaan de eerste steen voor de bouw van de Nederlands-hervormde Ichtuskerk.

December

1 W. Spanjersberg is op 74-jarige leeftijd overleden. Hij was suppoost van het Visserijmuseum en heeft model gestaan voor het monument voor op zee gebleven vissers op het Grote Visserijplein

4 De E.N.C.K. heeft nu een definitieve hinderwetvergunning aangevraagd voor de tachtig meter hoge schoorsteen voor de hogere lozing van afvoergassen.

Het comité dat geld heeft ingezameld voor het oorlogsmonument aan het Verploegh Chasséplein biedt eveneens aan om een bronzen borstbeeld te laten vervaardigen van wijlen koningin Wilhelmina. Daarna wordt het comité opgeheven.

5 Aan de Maasboulevard is de eerste paal geslagen voor de bouw van een flatgebouw met vijftig woningen. Opdrachtgever is het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds

Eindelijk is het derde rapport over de luchtverontreiniging verschenen. Daarin staat dat er gestreefd wordt naar een regionale samenwerking en dat de hinderwet strenger wordt nageleefd. Nu kan het hoofdstuk volksgezondheid, dat uit de begrotingsbehandeling was gelaten, tijdens een bijzondere raadsvergadering op 19 en 20 december worden behandeld.

7 De ijsbaan op tennispark Soenda wordt geopend.

8 Mej. A. Odijk ontvangt de pauselijke onderscheiding Pro Ecclesia et Pontifice voor haar werk voor de parochies van St. Joannes de Dooper en de H. Willibrord.

9 De eerste paal is geslagen voor de uitbreiding van Ouwenbroek's Meubelfabriek N.V. aan de Industrieweg.

10 Voor de sloop zijn aanbesteed: Maassluissedijk 54,56 en 58 en Dijksteeg 9,11,13,17,19 en 21. Eén dezer dagen wordt ook begonnen met de sloop van het bruggetje over de Kulk.

In Triangel wordt het kerstzangspel *Herwonnen kerstgeluk* opgevoerd door het christelijk gemengd kinderkoor Insulinde .

Op verzoek van de wijkvereniging 't Nieuwelant heeft de gemeente de verlichting rond de vijver tussen de Van Maanenstraat en de Rotterdamseweg aangebracht. Ook de 'ijsverlichting' is aangebracht in de Westwijk bij de singel achter de Gijsbrecht van Amstelstraat.

13 Aan de Industrieweg is de eerste paal geslagen voor de bouw van een industriehal met kantoor voor het Aannemersbedrijf Woudenberg & Zn.

In Triangel doet de toneelgroep van machinefabriek A. Fontijne voor de eerste keer mee aan de amateurtoneelcompetitie met het stuk *Gevaarlijk snoepgoed.*

In de catacomben onder het winkelcentrum van het Liesveld bevindt zich de nieuwe behuizing van wijkpost 01 voor de burgerbescherming (BB).

14 Rudi Liebrechts eindigt als eerste in het eindklassement tijdens de in Deventer gehouden internationale schaatswedstrijden.

Pipo de Clown (Cor Witschge) assisteert bij demonstraties van de Reddingsbrigade. Dit gebeurt ter gelegenheid van een zwemfeest, georganiseerd door R.K.-W.I.K.

Dr. G.A. Verstege, judobondsarts, en J. Valk slagen voor het judo-examen zwarte band.

De gemeenteraad bespreekt de plannen om over te schake-

Aan de Dijksteeg gaat gesloopt worden (10 december).
(Foto Kalkman, collectie H.V.V.)

len op aardgas. Tevens gaat de raad akkoord met het plan voor de aanleg van een centraal antennesysteem en hecht goedkeuring aan een groot krediet voor de watersportvoorziening.

16 De minister van binnenlandse zaken, mr. E.H. Toxopeus, bezoekt onze stad in verband met de plannen tot wijziging van de grenzen van de gemeenten Maasland, Maassluis, Naaldwijk en Vlaardingen.

Schipper Jan Spaans van de motortrawler VL 16 Voorloper van de N.V. Doggermaatschappij is opgebracht door het Ierse Korvet Macha wegens het overschrijden van de twaalfmijlsgrens.

17 De Vereniging tegen Luchtverontreiniging maakt in het stadhuis bezwaar tegen het verzoek van de E.N.C.K. voor een hinderwetvergunning voor de nieuwe dampinstallatie.

Het interieur van het Zonnehuis (20 december).
(Foto Vereniging Zonnehuis: collectie J. Borsboom).

18 In de Grote Kerk wordt een kerstconcert gehouden met medewerking van Sursum Corda en de koren van mevr. Verhoeff-Torn.

19 In de historische hal van het stadhuis wordt op plechtige wijze de wet van 14 november 1963 afgekondigd. Het betreft een aantal wijzigingen in de Grondwet over de troonopvolging, Nieuw-Guinea en het kiesrecht.

De gemeenteraad buigt zich over het uitgestelde hoofdstuk van de begroting, betreffende de volksgezondheid. De P.C.G.-fractie bekritiseert het rapport over de luchtverontreiniging.

20 De gemeenteraad stelt de gemeentelijke begroting van inkomsten en uitgaven vast voor het dienstjaar 1964. De uitgaven bedragen f 24.634.583,- .

Burgemeester Heusdens slaat de eerste paal voor de bouw van een Zonnehuis in de wijk Holy.

Het Liesveldviaduct is opengesteld als parkeerterrein.

22 Zeventien oud-leden van de Paulusstam hebben de afgelopen nacht de jaarlijkse herderstocht naar Delft gelopen, een tocht van vijfentwintig kilometer dwars door landerijen en over bevroren sloten.

23 In de Grote Kerk is de jaarlijkse volkskerstzang met medewerking van de Christelijke Harmonievereniging Sursum Corda, het Rooms-Katholiek Dames- en Jongenskoor Vurige Tongen en de organist Gijs de Graaf.

24 Op zijn verzoek is eervol ontslag verleend aan dr. C.J. Storm, directeur van de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst. Hij was al geschorst door het college van burgemeester en wethouders omdat hij ongeschikt bleek voor het bekleden van deze positie.

27 Het aantal leden van de Kamer van Koophandel en fabrieken voor de Beneden-Maas is van 27 naar 36 uitgebreid.

30 Pastoor P.E.J. Bottelier, pastoor van de St. Willibrordusparochie, is op 60-jarige leeftijd overleden.

John Ditiecher

Kroniek van Vlaardingen 2013

Voor de samenstelling van deze kroniek van het jaar 2013 is gebruik gemaakt van de informatie uit het AD, Groot-Vlaardingen, Waterweg Vooruit en de websites van Vlaardingen24, de Vlaardinger, de gemeente Vlaardingen, politieke partijen en sportverenigingen.

Januari

1 Vlaardingen telt 70.889 inwoners, 221 minder dan op 1 januari vorig jaar.

2 Bij het oprollen van een hennepkwekerij in de Prins Hendrikstraat treft de politie naast 436 hennepplanten een vrouw met een elf maanden oude baby aan. De vrouw wordt aangehouden. Jeugdzorg ontfermt zich over de baby.

5 Tino Hoogendijk, eigenaar van de gelijknamige sportschool, overhandigt de sleutels van de vestiging Holy aan Kaidi Puna. Zij zal de oudste nog bestaande Vlaardingse sportschool voortzetten.

8 Het College van Burgemeester en Wethouders stelt het Actieplan Economie en de Detailhandelsnota vast. Kern van het Actieplan is Vlaardingen attractief te maken voor nieuwe en bestaande ondernemers. De ambitie vastgelegd in de *Detailhandelsnota* is de tweede winkel- en uitgaansstad in de regio te worden.

9 Kinderopvang SKV maakt bekend vijf kindercentra te sluiten om te bezuinigen. Dit is noodzakelijk door de daling van de vraag naar kinderopvang als gevolg van bezuinigingsmaatregelen van de rijksoverheid.

De laatste nog in Vlaardingen wonende broeders van de congregatie van de Onbevlekte Ontvangenis van de Heilige Maagd Maria verlaten Vlaardingen. Zij waren jarenlang actief in het maatschappelijk leven in de stad.

10 Om hun onderwijsbeleid meer op elkaar af te stemmen tekenen de gemeenten Maassluis, Schiedam en Vlaardingen samen met de samenwerkingsverbanden en de schoolbesturen basisonderwijs en voortgezet onderwijs een convenant Regionaal Educatieve Agenda (REA).

11 De Onderwijsinspectie bestempelt vier van de twaalf scholen voor voortgezet onderwijs als onvoldoende.

12 In de Broekpolder is de laatste van vier wedstrijden in het kader van de RunningPoint crosscompetitie. Sjoerd van Marrewijk uit Naaldwijk wint de competitie.

Omdat de winter weer in alle hevigheid toeslaat, is de winterregeling voor dak- en thuislozen van kracht. De dak- en thuislozenopvang De Elementen zet tien extra bedden neer in de opvang waardoor er nu dertig plekken zijn.

14 Bewoners van de Patrimoniumbuurt uiten in een brief aan de directeuren van Samenwerking en Waterweg Wonen en verantwoordelijk wethouder Hans Versluijs hun ongenoegen over de sloopplannen van hun woningen.

Prijswinnaars kerstboomactie (23 januari).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen).

16 Hoewel de jaarwisseling rustig verliep, loopt de gemeente toch € 9.250 schade op.

17 Bewoners van de Westwijk zijn bezorgd over de grootschalige huisvesting van arbeidsmigranten in één gebouw op nog geen tweehonderd meter afstand van een flatgebouw met vergelijkbare huisvesting. Men vreest hierdoor moeilijkheden. Wethouder Versluijs benadrukt de goede afspraken met Waterweg Wonen en de betrokken uitzendbureaus.

Weer sluit een autobedrijf. Na Opeldealer Van der Kooij sluit nu ook Davo (Citroën) haar deuren. Davo startte in 2012 in het pand waar in een wat verder verleden gedurende vele jaren Zuidgeest (ook Citroën) was gevestigd. Krap een jaar later houdt de nieuwkomer het voor gezien.

18 De verkoop van de Remonstrantse kerk aan de Hoflaan gaat niet door. De kerkenraad besluit de kerk op te knappen nu er geen koper is gevonden voor het afgesproken minimumbedrag van € 350.000.

De wethouders van Vlaardingen, Maassluis en Schiedam vinden in overleg met het bestuur en de directie van Muziekcentrum OpMaat een oplossing voor de betalingsproblemen van de muziekschool. OpMaat kan nu doorwerken tot 1 juli 2013.

19 Sneeuwval verhindert de opening van de nieuwe schaatsbaan op de bouwspeelplaats naast de kinderboerderij.

Femke Steenbergen is de nieuwe Stadsdichter Junior (31 januari).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

Honderden gasten vieren het 25-jarig bestaan van de Eyup Sultan moskee aan de Oosthavenkade in de Stadsgehoorzaal. Iedereen wordt verwelkomd met Turkse lekkernijen.

20 Dit weekend schaatst men volop op de Vlaardingse Vaart.

21 Het Vlaardingse bedrijf Simbolo Investments verhuist naar de Koggehaven. Vandaag tekent wethouder Cees Oosterom het koopcontract voor de grond.

Het preventief fouilleren door de politie van negenhonderd mensen en het doorzoeken van honderdtachtig voertuigen leidde sinds oktober vorig jaar tot acht aanhoudingen en de vondst van vijf steekwapens.

23 De prijswinnaars van de afgelopen kerstboomactie maken samen met de burgemeester een ritje in een brandweerauto. In totaal zijn er 3.087 bomen ingeleverd, 413 meer dan vorig jaar.

Een delegatie Finse docenten en medewerkers uit de gezondheidszorg bezoekt de leerafdeling in Zorgcentrum de Meerpaal. De Finnen bestuderen de samenwerking tussen scholen en organisaties in de gezondheidszorg.

24 Wethouder C. Oosterom opent het taalcentrum van vluchtelingenwerk Maasdelta. Anderstaligen kunnen hier terecht voor het verbeteren van lezen, schrijven, spreken en verstaan van de Nederlandse taal.

In het Speelruimteplan dat de gemeenteraad vaststelt, wordt gekozen voor een spreiding van de speelplekken door de stad. De komende 5 jaar worden 27 speelplekken aangepast en verdwijnen 43 speelplekken. In iedere wijk moet minimaal 1 speelplek komen die ook geschikt is voor mindervalide kinderen.

25
Werklozen maken de stoepen in de stad sneeuwvrij. De werkzaamheden maken deel uit van een stage die onderdeel is van het project *Aan het werk*.

De Vlaardingse IJsclub schrapt de plannen voor kortebaanwedstrijden op de Vaart. Door ervaringen elders in het land gaan ze niet met een sneeuwschuiver het ijs op. 'Wij willen geen signaal afgeven dat de Vlaardingse Vaart veilig is', aldus Eric van Wijngaarden van de ijsclub.

Leerlingen van de Christelijke basisschool 't Spectrum doen de aftrap van de inzamelingsactie voor de Voedselbank. Telkens wordt er op een andere school voedsel ingezameld. De actie met de naam *Wave* moet het komende jaar als een 'golf' door Vlaardingen gaan.

In de Hollandia Galerie opent de tentoonstelling *Afscheid*. Het is de eerste in het teken van de overgang van het Hollandiagebouw naar het voormalig postkantoor aan de Westhavenkade. Achttien kunstenaars die vanaf 2000 in de Galerie exposeerden, exposeren een door hen zelf uitgekozen werk dat aansluit bij het thema *Afscheid*.

26 Twee mannen overvallen in de avond een echtpaar in hun woning aan de Frederik Hendriklaan. De politie zoekt zonder succes met wagens en de politiehelikopter naar de overvallers.

28 Bij het Kethelplein gaat de eerste heipaal voor de A4 Delft-Schiedam de grond in. Daarmee begint de daadwerkelijke aanleg van de snelweg.

Cor Vollering, die twintig jaar lang beheerder van de Lijnbaanhal was, levert de sleutel van die hal in. De hal, die tegen de vlakte gaat, werd behalve als sporthal ook gebruikt als evenementenhal.

De UITblinker, de jaarlijkse Vlaardingse Horecaprijs van de gemeenteraad gaat naar het Deltahotel. Beste UITschenker wordt Raymond van Willigen van café Mes.

30 In het laatste kwartaal van 2012 is het aantal verkopen op de woningmarkt ten opzichte van het kwartaal ervoor gestegen van 75 naar 105. Of dit een blijvende opleving is van de woningmarkt zal nog moeten blijken.

Het aantal huishoudens dat aanklopt bij de Voedselbank is in drie jaar toegenomen van 60 tot 220.

31 De 11-jarige Femke Steenbergen is de nieuwe Stadsdichter Junior van Vlaardingen. Zij wint de gedichtenwedstrijd met als thema *Muziek*. Volgens de jury dankt zij haar uitverkiezing aan de boodschap in haar gedicht dat muziek een taal is die wij allemaal spreken.

Februari

1 Vlaardingen is vier buurtsportcoaches rijker. Zij zijn in dienst van de nieuwe stichting *Vlaardingen in Beweging*, waarin diverse sportverenigingen en scholen deelnemen. Het doel is meer mensen te laten bewegen en met gezamenlijke sportactiviteiten de leefbaarheid in de wijken te vergroten.

Bij een schietpartij aan de Emmastraat komt een 44-jarige Vlaardinger om het leven. De politie houdt een vrouw aan. Mogelijk kwam de vrouw tot haar daad om haar eer te redden.

2 Streekmuseum Jan Anderson opent een tentoonstelling onder de naam *De watersnoodramp 1953 door Vlaardingse ogen gezien* waarbij o.a. geput is uit herinneringen van Vlaardingers en uit krantenberichten.

3 Bij het Judotoernooi Groot Vlaardingen in de sporthal Westwijk, waaraan meer dan achthonderd judoka's uit heel het land deelnemen, behalen veel Vlaardingse judoka's goede resultaten. Maarten van Tunen en Sándor de Jong zijn het meest succesvol. Zij winnen in hun gewichtsklasse.

De Damcohallen tijdens de bouw (8 februari).
(Foto: collectie Stadsarchief Vlaardingen)

4 Elk schooljaar maken leerlingen van groep 7 in het Stadsarchief kennis met Vlaardings erfgoed. Het project *Vlaardingen in de Tweede Wereldoorlog* brengt de leerlingen terug naar de oorlogsjaren. De kinderen maken o.a. hun eigen persoonsbewijs en bekijken in het Streekmuseum Jan Anderson de collectie objecten uit de oorlogstijd.

6 Wethouder J. Robberegt lanceert de website www.kunstencultuur.nl. De website waarop alles wat met cultuur in Vlaardingen te maken heeft te vinden moet zijn, vermeldt iedere Vlaardingse kunstenaar, organisatie of onderneming. Het is een initiatief van de Stichting Anders Kijken.

Ook de ondernemersvereniging IKV Ondernemend Vlaardingen start in samenwerking met de gemeente *Vlaardingen Business Area,* een digitaal platform. Hierop zijn straks alle Vlaardingse bedrijven en zzp'ers te vinden. Via het platform kunnen bijvoorbeeld Vlaardingse ondernemers elkaar onderling vinden voor opdrachten.

7 *Maandelijks heeft de Mavo Vos bijzondere initiatieven* rondom taal en rekenen. Na een rekentoets draait het nu om taal. Zo'n tachtig brugklasleerlingen krijgen in de aula het Het Klein Dictee DMV voorgeschoteld. Videshni Ramcharan uit klas 1c, die de minste fouten maakt, wordt eerste.

8 De Damcohallen aan de Industrieweg gaan tegen de vlakte. Zij worden vervangen door nieuwbouw. Reden is de slechte staat van de gebouwen die na de Tweede Wereldoorlog als eerste industriële gebouwen zijn gebouwd. De Historische Vereniging betreurt de sloop en hoopt dat het geboogde voorfront in de nieuwbouw wordt verwerkt.

11 Sinds kort gebruikt de politie een mobiele camera om inbrekers en overvallers af te schrikken. De camera staat momenteel in Ambacht waar regelmatig wordt ingebroken. Nu kan, indien dit noodzakelijk is, via camerabeelden bekeken worden wie de wijk in en uit gaat.

Eigenaar JT van de bioscoop aan het Veerplein heeft de leerlingen van De Ark uitgenodigd voor een ochtendje film omdat de school het predicaat Excellente School heeft gekregen. De kinderen kijken in drie zalen film.

12 Met de officiële eerste paal, die wethouder J. Versluijs de grond in 'schroeft', beginnen de werkzaamheden voor de nieuwe publiekshal van het stadskantoor Westnieuwland. Kinderen van de naastgelegen Van Kampenschool begraven *een waterdichte koker voor het nageslacht met daarin tekeningen* en verhalen waarin zij laten zien hoe zij nu leven en hoe de wereld er anno 2013 uit ziet.

Eerste paal project Stadsleven (14 februari).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

13 Weer wordt een stuk grond aan de Koggehaven verkocht. World Bearing Trade BV is de nieuwe eigenaar van een kavel aan de Vlaardingse Koggehaven.

Het College van B&W stemt in met de plannen van de stadsregio twee windmolens te plaatsen op het terrein van de waterzuiveringsinstallatie De Groote Lucht en één aan de Vlaardingse kant van de Beneluxtunnel.

14 In de Grote Kerk ontvangt wethouder Versluijs uit handen van de plaatsvervangend directeur van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Jan van de Voorde, het besluit van de aanwijzing tot beschermd stadsgezicht van globaal het gebied dat zich uitstrekt van de noordelijke oever van de Nieuwe Maas tot de Westlandseweg. De gemeente neemt de bijzondere cultuurhistorische waarden in het bestemmingsplan op.

Kinderen van basisschool 't Palet-Centrum en kinderopvang SKV slaan de eerste paal voor het nieuwbouwproject Stadsleven dat Waterweg Wonen realiseert aan de Afrol. In het combinatiegebouw komen basisschool 't Palet, kinderopvang van

SKV en 28 appartementen voor mensen met een beperking, die worden verhuurd aan Middin.

Valentijnsdag blijft niet onopgemerkt op de St.-Jozefmavo. De leerlingenraad organiseert speciaal hiervoor een rozenactie. Bijna tachtig rozen worden verkocht en uitgedeeld. De opbrengst is bestemd voor een meisjesschool in Kenia.

15 Hannie van Leeuwen, voormalig Eerste en Tweede Kamerlid, opent het Marnix Revalidatiecentrum voor Ouderen aan de Marnixlaan. 'Marnix' kent verschillende vormen van revalidatie, die alle gericht zijn op een optimaal herstel van patiënten die er tijdelijk verblijven na een ziekenhuisopname. Marnix biedt plaats aan 154 patiënten.

16 In het weekend vinden drie straatberovingen plaats. Op het Verploegh Chasséplein en de Weteringstraat worden vrouwen beroofd van hun handtas. Bij De Loper gaat een jongeman er met een telefoon van een andere jongen vandoor. Geen van de daders is nog gepakt.

19 Het College van B&W stemt in met de proef in de Westwijk om particuliere eigenaren te ondersteunen bij het besparen van energie. Het gaat om het isoleren van spouwmuren van eengezinswoningen van voor 1975. Dit kost tussen € 1.500 en € 2.500. Eigenaren kunnen dit bedrag binnen twee à drie jaar terugverdienen met een lagere energierekening.

De geregistreerde criminaliteit is in 2012 in Vlaardingen met 11% gedaald. Helaas geldt dit niet over de hele linie. Het aantal woninginbraken nam namelijk toe met 20%.

20 Wethouder R. de Vries plaatst de eerste wegwijzer naar het winkelcentrum De Loper. Borden naar de andere winkelcentra zullen volgen. Het is een actiepunt uit het Actieplan Economie, het plan om de lokale economie te versterken.

De politie krijgt een melding van een overval van de eigenaar van de 06-shop aan de Kuiperstraat. Ondanks een grootschalige inzet worden geen overvallers aangetroffen. Later ontstaat er onduidelijkheid over de aard van de overval; mogelijk zou er sprake zijn van een afrekening. De politie verricht verder onderzoek.

21 Onder de overkapping tussen Albert Heijn en de Hema in het centrum staan ondanks een verbod regelmatig fietsen. Na enkele maanden waarschuwen geeft de gemeente zo'n fiets nu een extra slot. De eigenaar kan zich melden bij de gratis bewaakte fietsenstalling achter de Hema om het slot te laten verwijderen.

Wethouder R. van Harten en directeur-bestuurder Harrie Bosch van woningbouwcorporatie Waterweg Wonen ondertekenen een samenwerkingsovereenkomst voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte waardoor werkzaamheden gezamenlijk kunnen worden aanbesteed. Om werknemers van TBV, die tot nu toe het onderhoud uitvoeren, hun werk te laten behouden, wordt in de aanbestedingen opgenomen dat voor minimaal 15% van het werk werknemers van TBV worden ingehuurd.

22 De Lichtblauwe Brigade controleert samen met de politie, brandweer, Stedin en DCMR de drie plaatselijke coffeeshops op het naleven van gemeentelijke regels en voorschriften, stroomvoorzieningen en brandblusvoorzieningen. Alleen de opstelling van de brandblussers vereist bij alle coffeeshops nogmaals controle.

23 Sportschoolhouder Egberth Thomas wordt gehuldigd nadat hij als tweede Nederlander de zevende dan kreeg uitgereikt tijdens het wereldkampioenschap kyokushinkarate. Thomas, die eerder drie maal heeft deelgenomen aan deze wereldkampioenschappen en een tijdlang coach was van het Nederlands team, wordt omschreven als een inspirerende man voor het karate in Nederland die de jeugd tot successen weet te brengen.

25 Het gemeentebestuur wil dat het extra geld dat minister Schultz heeft toegezegd voor de aanleg van de Blankenburgtunnel, besteed wordt aan compensatie op de noordoever. De aanleg van de tunnel en de snelweg tast een groen gebied met een regionale recreatiefunctie aan en heeft een grote impact op de leefbaarheid in de omgeving. Vlaardingen pleit er daarom voor de extra gelden te gebruiken voor dit gebied.

26 Voetbalvereniging Zwaluwen schakelt de huidige nummer 1 van de topklasse Katwijk uit in de bekercompetitie. Zwaluwen, dat het momenteel in de reguliere competitie zwaar heeft, plaatst zich door deze overwinning voor de kwartfinale van de bekercompetitie.

27 Tientallen mensen drommen samen voor het nieuwe filiaal van Lidl aan de Reigerlaan, dat om acht uur de deuren opent. Met 1.200 m^2 winkeloppervlak, het winkelpand is hiervoor speciaal uitgebreid, is deze winkel aanzienlijk groter dan de andere twee Vlaardingse filialen.

28 Met het aansluiten van zijn elektrische fiets neemt milieuwethouder Robberegt de Ecotap aan het Veerplein officieel in gebruik. Bij zo'n Ecotap kunnen eigenaren van scootmobielen, elektrische fietsen en scooters hun accu's opladen. De zuil is één van de drie oplaadpunten voor deze vervoermiddelen waar gratis stroom 'getapt' kan worden. De andere staan aan De Loper en achter de Hema.

Maart

2 Bij de wedstrijd van Zwaluwen 5 tegen Maasdijk 3 probeert de elftalbegeleider van Maasdijk een opstootje te sussen. Dat levert hem klappen op van een Vlaardingse speler die de 50-jarige elftalbegeleider ook tegen het hoofd zou hebben geschopt. De politie zet de betrokken speler in voorarrest. Zwaluwen royeert de speler en de KNVB schorst hem voor het leven. Het elftal wordt uit de competitie genomen en spelers die deel namen aan de vechtpartij krijgen een taakstraf van veertig uur verenigingswerk.

4 Omroep Vlaardingen heeft weer een programma waarin het cultuuraanbod aan bod komt. Margriet Kleijn vult met *Kunstzinnig* het gat op dat ontstond toen Gerard van Os stopte met het programma *Uit de kunst*.

6 De Stadsgehoorzaal biedt de Vlaardingse amateurpodiumkunsten de gelegenheid kosteloos voor een voorstelling te repeteren. De aanleiding is dat de gemeente de betreffende subsidie afschaft.

8 Het nut van een cursus reanimatie blijkt als Arie Kraaijeveld met een grote bos bloemen de fietsenwinkel aan de Louise de Colignylaan instapt. Arie was een paar weken eerder in de winkel getroffen door een hartstilstand. Eén van de medewerkers begon direct met reanimeren. Na enige tijd nam ambulancepersoneel dat over. Na een operatie is Arie inmiddels weer zo hersteld dat hij zijn hulpverleners persoonlijk komt bedanken.

9 Voor het eerste team van korfbalvereniging Oranje Nassau valt het doek. Tegen TOGO 1 wordt het 13-10 in het nadeel van de Vlaardingers. Degradatie is daarmee een feit.

10 Omdat het aanloophuis De Groene Luiken op 11 maart negentien jaar bestaat, is er deze dag een open podium waaraan Vlaardingse dichters, waaronder stadsdichter Mirjam Poolster, meewerken.

13 Tot het laatste moment is onzeker of Radhia Nasraoui de haar toegekende Geuzenpenning zelf in ontvangst kan nemen. Zij zat door sneeuwval vast in Parijs, maar het lukt haar toch op het allerlaatste moment aanwezig te zijn. Zij zet zich al bijna veertig jaar in voor vrijheid, gelijkheid en democratie in Tunesië. Vicepremier Lodewijk Asscher hangt haar de penning om. In haar dankwoord draagt Radhia de prijs op aan alle vrouwen die "een voorbeeld stellen door zich te verzetten tegen onrechtvaardigheden en dictatuur. Velen van hen zijn gevangen genomen, voor de rechter gesleept en gemarteld."

16 Vlaardingen wordt zeshonderd Turkse eiken groener, een cadeau van de Turkse delegatie die Vlaardingen bezoekt. De delegatie plant er zelf vijfenveertig in park Nieuwelant en

Dankwoord van Radhia Nasraoui na het ontvangen van de Geuzenpenning (13 maart).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

de Broekpolder. Leerlingen van het Vlaardingse basisonderwijs zullen de overige bomen op de Nationale Boomplantdag op de twee locaties planten.

Honderden mensen planten op de plek waar de tunnelbak van de Blankenburgtunnel moet komen 1.700 bomen die uit moeten groeien tot Volksbos 2.0. De geschiedenis herhaalt zich: in 1992 plantten zo'n 8.000 mensen destijds 17.000 bomen om een geplande vuilstort bij de Lickebaert te verhinderen. Dat gebied is uitgegroeid tot een mooi natuurgebied.

Bij turnwedstrijden in Den Hoorn worden de Leonidas-Dovido-leden Zoë van Veen, Vera van der Giessen, Nomi Hork en Thijs Suers rayonkampioen.

17 Meer dan 750 sportievelingen zamelen in Sporthal Holy in een acht uur durende marathon op de spinningfiets

geld in voor de stichting Villa Joep. Deze stichting financiert onderzoek naar neuroblastoom, een vorm van kinderkanker. De actie, georganiseerd door sportschool Tino Hoogendijk, brengt ruim € 102.000 op.

20 Driehonderd kinderen van verschillende Vlaardingse scholen sjouwen vijf kilometer lang een tas met zes liter water op hun rug in het kader van de landelijke actie *Wandelen voor water*. De opbrengst van de actie van € 15.493 is bestemd voor Ethiopië waar kinderen vaak niet naar school kunnen omdat ze kilometers naar een put of pomp moeten lopen om water te halen.

Op het eerste Sportgala worden de Vlaardingse sportkampioenen gehuldigd. De 'master' estafetteploeg 4×100 meter vrije slag van de zwemvereniging ZVVS die tweemaal het wereldrecord op de 4×100 meter vrije slag verbeterde, ontvangt de sportpenning van de gemeente Vlaardingen. De andere genomineerden, judoka Leon Hoogendijk, schaatser Frank Hermans, triatleet Willem de Voogd en de hockeyploeg van Pollux, ontvangen een herinneringsbokaal voor hun prestaties in 2012.

De Turkse delegatie plant Turkse eiken in park Nieuwelant (16 maart).
(Foto: Angelique van Woerkom Fotografie; collectie gemeente Vlaardingen)

Burgemeester Bruinsma spelt Rob Boeree het Draaginsigne Gewonden op (27 maart).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

Terwijl vandaag de lente officieel begint, wordt de winterregeling van kracht. In verband met het uitzonderlijk koude weer kunnen mensen zonder eigen onderkomen terecht in De Elementen voor een warme maaltijd en een slaapplek.

21 In studio De Joon aan de Westhavenkade draagt vertrekkend voorzitter Jan Naujoks van Omroep Vlaardingen de hamer over aan Theo Werner. Theo wil samen met de rest van zijn bestuur en met de tientallen vrijwilligers 'de omroep weer op de kaart zetten'.

22 Een week na de geboorte sterft in De Ruigte het eerste kalf dat in de Broekpolder geboren werd. Het kalf was al verzwakt ter wereld gekomen.

Na tien jaar voorzitterschap van atle-

tiekvereniging Fortuna draagt Bas van der Raaf de voorzittershamer over aan zijn opvolger Ben van der Velde. Onder leiding van Bas groeide de vereniging uit tot één van de grootste verenigingen uit de regio en vond onder meer de verhuizing plaats naar de atletiekbaan in het sportcomplex Polderpoort.

23 In de Grote Kerk aan de Markt treedt het Gemengd Rijnmondkoor voor het laatst op. Het in 1906 als 'de Stem des Volks' opgerichte koor komt voort uit de arbeidersbeweging. Geleidelijk verschoof het repertoire van socialistische strijdliederen naar klassieke werken. De huidige naam dateert uit 1967. Het koor verdwijnt omdat er geen nieuwe aanwas is, terwijl oudere leden vaak noodgedwongen moeten stoppen. Met een indrukwekkende uitvoering van de *Matthäus Passion* eindigt een roemruchte periode.

25 In biercafé Antonius wordt de eerste fles Vlaardings bier gepresenteerd met de naam Vulcaan. Na het openen van de eerste fles door burgemeester Tjerk Bruinsma ervaren de aanwezigen zelf de aantrekkingskracht van Vulcaan.

26 Vier bestuursleden van de Historische Vereniging krijgen de haringspeld opgespeld vanwege hun langdurige verdiensten als bestuurslid. Arie Ouwendijk, Eric van Rongen, Han van Elk en Arnold Andriessen maken zich opgeteld 75 jaar als bestuurslid sterk voor het behoud en het uitdragen van de Vlaardingse historie.

27 Burgemeester Bruinsma spelt Rob Boeree het Draaginsigne Gewonden op. Boeree was voor de Koninklijke Landmacht in het kader van de Vredesoperatie Libanon in 1981 uitgezonden naar dat land. Het Draaginsigne is voor de betreffende militairen en veteranen een belangrijke erkenning voor hun inzet en offers.

28 In de Hoogstraat begint het herstel van de grondspotjes. De spots kampten met kortsluiting, verbleekte foto's en gebroken sluitstenen.

De gemeenteraad trekt bijna € 1,2 miljoen uit voor de herinrichting van het complex waar vanaf september de voetbalverenigingen DVO '32 en CION samen gebruik van gaan maken.

30 In het winkelcentrum De Loper sluit boekhandel Pontier na 43 jaar zijn deuren. Reden is dat er te weinig boeken worden verkocht, een probleem waar veel boekwinkels mee kampen o.a. door de concurrentie van aankopen via internet.

April

1 De aangekondigde sluiting van de Buitenschoolse Opvang Kruidenpad gaat niet door omdat de stichtingen Meervoud en Wijzer financieel de BSO gaan ondersteunen. Hierdoor kunnen de leerlingen van twee basisscholen gebruik blijven maken van de BSO.

4 De burgemeesters van Vlaardingen, Maassluis en Schiedam openen het hospice De Margriet. Terminale patiënten uit deze steden en Maasland kunnen terecht in het hospice, dat plaats biedt aan vijf inwoners. De woningcorporaties Waterweg Wonen en Samenwerking hebben de bouw gefinancierd en nemen ook het onderhoud van het gebouw voor hun rekening.

7 Drie mannen beroven afgelopen nacht op de Maasboulevard een taxichauffeur. Zij gaan er vervolgens met de taxi vandoor. De politie rijdt even later de auto klem en rekent de mannen in.

13 De Kroepoekfabriek vraagt het gemeentebestuur toestemming langer open te blijven. Dit plan, dat € 15.000 kan opleveren, is één van ideeën om de verlaging van de gemeentelijke subsidie op te vangen die in drie jaar wordt afgebouwd van € 250.000 naar € 100.000.

Verkeersexamen (15 april).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

Uitreiking Oranje Strikken ter gelegenheid troonswisseling (17 april).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

15 Ongeveer achthonderd brugklassers bezoeken tijdens de vierde editie van de brugklascultuurdag *Culture Candy* culturele instellingen. Elke leerling bezoekt naast de theatervoorstelling vier andere activiteiten waar ze verschillende vormen van kunst en cultuur ervaren.

Ongeveer zevenhonderd leerlingen uit de groepen 8 van het basisonderwijs en speciaal onderwijs worden tijdens het praktisch verkeersexamen getest op hun verkeerskennis en –vaardigheid. Het examen wordt mogelijk door de samenwerking van politie, onderwijs, C1000-Wuijts en gemeente.

17 Het Nationaal Comité Inhuldiging reikt vijf Oranje Strikken uit aan het Groot Vlaardings Aubadekoor, Op Koers!, Heroes Kids, firma Hooymeijer en het Streekmuseum. Alle organiseren zij een speciale activiteit ter gelegenheid van de troonswisseling.

20 De politie krijgt de melding van een overval op een woning aan de Zwaluwenlaan. Een aantal mannen bedreigt de bewoners met een vuurwapen en gaan er met hun buit vandoor. Na een achtervolging, waaraan ook de politiehelikopter deelneemt, wordt de auto uiteindelijk in Roosendaal tot staan gebracht.

Vrijwilligers sluiten de deur van Museum Vlaardingen voorlopig voor de laatste keer achter zich en vertrekken naar Hoogstraat 115. Daar neemt het museum in afwachting van de verbouw en uitbreiding van het gebouw aan de Westhavenkade een tijdelijk onderkomen in gebruik.

23 Langdurige onenigheid binnen de afdeling Vlaardingen van de VVD over het lijsttrekkerschap voor de komende gemeenteraadsverkiezingen leidt tot ingrijpen van het hoofdbestuur van de partij. Een interim-bestuur moet de impasse doorbreken.

24 De Stadsgehoorzaal is tijdens het Peuterfestival omgetoverd tot speelplaats Beestenboel. Er zijn twee voorstellingen, de kinderen kunnen worden geschminkt, zich verkleden als dier en spelen met levensgrote knuffels.

25 Vanaf vandaag is de nieuwe app Luchtkwaliteit, ontwikkeld door onder andere de DCMR, beschikbaar. De app geeft smartphonegebruikers inzicht in de actuele luchtkwaliteit en mensen met luchtwegklachten worden gewaarschuwd als een concentratie boven een zelf ingestelde alarmwaarde uitkomt.

Tjerk Bruinsma stopt eind dit jaar als burgemeester van Vlaardingen. "Na twaalf prachtige jaren, waarin ik met veel plezier onderdeel ben geworden van de Vlaardingse gemeenschap, is het tijd voor een nieuwe toekomst met nieuwe uitdagingen."

26 5.500 Vlaardingse kinderen doen vandaag mee aan de Koningsspelen. De klassen die buiten sporten, treffen het niet met de regen en de wind.

Veertien stadsgenoten worden tijdens de jaarlijkse Lintjesregen ter gelegenheid van Koninginnedag benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau.

29 Een enorme paarse ankerboei, een kunstwerk van Peter de Jong, wordt als ode aan het nautische verleden van de stad in de dubbele bocht van de Lepelaarsingel geplaatst.

Koningsspelen voor de schooljeugd (26 april).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

30 De start van de stadslandbouw op het terrein van Buizengat-Oost wordt verricht door wethouder Robberegt en Wilhem van Ruytenburch, voormalig bewoner van dit perceel en nog dagelijks te bewonderen op *De Nachtwacht*. Samen ploegen zij de eerste sleuven om de grond klaar te maken voor de eerste groenteplantjes.

Terwijl in het centrum het 'oranjefeestje' in volle gang is, plant de actiegroep Groeiend Verzet op het toekomstig tracé van de Blankenburgtunnel een koningslinde ter gelegenheid van de inhuldiging van Koning Willem Alexander. "Nu moeten ze niet alleen het Volksbos, maar bovendien een koningslinde die is geplant ter ere van de nieuwe koning, vernietigen om die weg aan te leggen."

Mei

3 De burgemeester wijst het Centrum, de Westwijk en een gedeelte van Holy aan als veiligheidsrisicogebied. Daardoor kan de politie tot eind september preventief fouilleren. De actie moet het aantal (vuur)wapens dat in omloop is verminderen, het aantal geweldsdelicten verlagen en het veiligheidsgevoel vergroten.

4 De voetballers van Deltasport-1 die thuis spelen tegen DSVP winnen overtuigend met 8-0 en worden kampioen van 1B. Volgend seizoen komen ze in de hoofdklasse uit.

8 Het herstel van de woningmarkt dat het laatste kwartaal van 2012 zichtbaar werd, zet zich het eerste kwartaal door. Het aanbod van woningen ligt weer onder de duizend woningen en woningen worden sneller verkocht.

Op 79-jarige leeftijd overlijdt Jan van Leeuwen. Jan was in Vlaardingen onder andere actief voor de PvdA, de stichting Vrienden van Verzorgingscentrum Drieën-Huysen en de Zonnehuisgroep. Van 2001 tot 2006 was hij gemeenteraadslid en voor omroep Vlaardingen presenteerde hij radio- en tv-programma's.

11 Het damesteam van Zwaluwen wordt kampioen.

13 Wethouder Oosterom reikt Service- en zorgcentrum Vaartland het Gouden Keurmerk in de Zorg uit. Vaartland is de enige instelling in Vlaardingen met dit kwaliteitskeurmerk.

In haar huidige woonplaats Harkany in Hongarije overlijdt oud-raadslid Jacqueline van Es. Zij maakte jarenlang deel uit van de VVD-fractie in de Raad, waarvan een groot deel als fractievoorzitter. Samen met haar man Jos Werkman runde zij het huiskamertheater De Zwarte Doos in de Havenstraat, waar zij marionettenvoorstellingen gaven.

15 Het vernieuwde winkelcentrum aan de Wiardi Beckmansingel heet vanaf nu Plein West. Deze naam kwam tijdens de naamwedstrijd op Facebook als winnaar naar voren. Sandra Peters, Piet Nauman en Edwin Wapenaar hangen samen met wethouder De Vries een bord met die nieuwe naam op.

16 De bewoners in de buurt tussen het winkelcentrum De Loper en de Holysingel uiten in een brandbrief aan het gemeentebestuur hun zorgen over de veiligheid in hun gebied nu auto's alleen nog via de Anna van Saksenweg de buurt in en uit kunnen. De bewoners pleiten voor een 'ontsnappings-

Het winkelcentrum aan de Wiardi Beckmansingel heet nu Plein West (15 mei).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

Het echtpaar De Heer 75 jaar getrouwd (18 mei).
(Foto: Angelique van Woerkom; collectie gemeente Vlaardingen)

route' zoals die er was voor de Frederik Hendriklaan gereconstrueerd werd.

17 Wethouder Hoekstra verrast de leerlingen van de Rehobothschool met de mededeling dat de school de Koningsspelen gewonnen heeft die ter gelegenheid van de kroning van Willem-Alexander zijn gehouden. De prijs is een circusclinic verzorgd door Circusschool Hannes en Co.

18 Tijdens de opening van het traditionele internationaal toernooi van VFC reikt scheidsrechter betaald voetbal Danny Makkelie het ARAG - KNVB Fair Play certificaat aan VFC uit. VFC wordt zo beloond voor haar arbitragebeleid.

Het geboren en getogen Vlaardingse echtpaar De Heer viert dat het 75 jaar geleden in het huwelijk trad. Behalve burgemeester Bruinsma komt, namens de koning, baron Schimmelpenninck van der Oije het echtpaar feliciteren.

25 De uitreiking van het *Buiten Beeld Boek* vormt de symbolische afronding van de aanleg van de beeldentuin aan de Buys Ballotlaan. Sinds 2007 werkten Eric van Straaten en Ineke Hagen van de stichting Mooi Werk samen met buurtbewoners aan deze beeldentuin.

28 Vlaardingen heeft volgens een onderzoek van de Kamer van Koophandel de slechtste dienstverlening voor ondernemers van alle 37 gemeenten uit het werkgebied van de KvK Rotterdam. De gemeente heeft inmiddels een verbeterplan opgesteld.

29 In de voorjaarsnota 2013 schrijft het College van B&W dat er ruim € 6 miljoen structureel bezuinigd moet worden. De oorzaak is dat de inkomsten van de gemeente, met name de bijdragen vanuit het Rijk, verminderen. Met de voorgestelde maatregelen wil het College blijven werken aan een stad in balans.

De afsluiting van de Westhavenplaats voor het autoverkeer blijft de gemoederen bezig houden. Het College besluit na onderzoek van november tot maart de Westhavenplaats open te stellen voor autoverkeer.

31 Leerlingen van MAVO VOS spijkeren de computervaardigheden van zo'n 20 vrijwilligers van 50 tot 97 jaar bij. De leerlingen werken in deze maatschappelijke stage intensief samen met een generatie die opgroeide zonder computer en internet.

Juni

1 Bij twintig Vlaardingse bedrijven kan men een uniek kijkje achter de schermen nemen. De bedrijven openen daarvoor in het kader van de eerste Open Bedrijvendag hun deu-

ren. Een uitgelezen kans kennis te maken met uiteenlopende kanten van het Vlaardingse bedrijfsleven, zoals meer industriële bedrijven, maar ook organisaties als de Stadsgehoorzaal en de Golfbaan.

4 De laatste platenzaak van de stad sluit zijn deuren. Doordat nagenoeg alle cd's en dvd's via internet gekocht worden, sluit nu ook Free Record Shop op het Liesveld.

6 Stadstuinieren Vlaardingen oogst de eerste kroppen sla en bosjes radijs op het tijdelijk terrein aan de Zuidbuurtseweg. De verse groenten gaan via de Voedselbank naar zestig Vlaardingse gezinnen.

De drie Vlaardingse teams, die met Pinksteren hebben meegedaan aan de Roparun, de jaarlijkse estafettewedstrijd van Parijs naar Rotterdam, brengen samen bijna € 56.000 op voor de Stichting Roparun.

8 In het kader van de landelijke Open Riolendag zien belangstellenden bij de rioolzuiveringsinstallatie De Groote Lucht en het rioolgemaal Holy hoe afvalwater getransporteerd en verwerkt wordt. De dag maakt deel uit van de campagne *Niet in het riool* die bewoners bewust wil maken van het belang van een schoon riool.

9 Wethouder Hoekstra schiet de eerste van 420 deelnemers aan de SurvivalRun Vlaardingen weg. Tot laat in de middag ploeteren in de Broekpolder deelnemers over het 12,5 kilometer lange parcours met 37 hindernissen.

10 In de dak- en thuislozenopvang De Elementen worden de huidige twintig plekken nachtopvang en dertig plekken sociaal pension volgend jaar vervangen door een basisvoorziening voor dertig personen. Hierbij ligt het accent van de ondersteuning en begeleiding op het regelen en organiseren van praktische zaken die nodig zijn voor functioneren buiten de opvang. De verblijfsduur wordt maximaal vier maanden.

11 De fusie van de honkbalvereniging Vlaardingen Holy en haar zustervereniging in Schiedam wordt afgeblazen nu de Schiedammers zich onverwacht terugtrekken, ondanks dat de beide ledenvergaderingen recent instemden met het oprichten van een fusieraad en de clubs al uitkomen met gezamenlijke teams. Het bestuur van Schiedam ziet geen heil in het fusieproces en beëindigt per direct alle medewerking tot samenwerking.

13 Op het Sprekersplein spreekt het Serviceteam Vlaardingen zijn verontrusting uit over het collegevoornemen de educatiefunctie van het Stadsarchief te schrappen. "Jaarlijks maken zo'n duizend leerlingen kennis met het verleden van Vlaardingen. Het schrappen zal voor de ontwikkeling van de jeugd een gigantisch gemis worden."

15 Deltasport wordt op het veld van VFC kampioen van Vlaardingen. In de finale verslaat de ploeg Zwaluwen met 4-2.

Het maken van het mozaïek voor de zitbanken in 't Hof is echt handwerk (22 juni).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

19 Nu de traditionele intocht van de nieuwe haring dit jaar is afgeblazen, herinnert eigenlijk alleen de veiling van het eerste vaatje haring nog aan het Vlaardingse visserijverleden. Deze veiling brengt € 5.000 op voor de Stichting Van Ruytenburgh, die achter de oude brandweerkazerne Stadslandbouw bedrijft.

22 De twee zitmuren vol met historische afbeeldingen en archeologische vondsten worden in park 't Hof onthuld. Ook de Ambachtsteen is verwerkt in een bank en komt zo terug in het park. Werkzoekenden en vrijwilligers hebben de mozaïekbanken die zijn ontworpen door Vlaardingse kunstenaars, de afgelopen maanden gemaakt.

De handbalsters van HWC slagen er net niet in Nederlands kampioen veldhandbal te worden, De ploeg eindigt als tweede.

Het Loggerfestival (22 juni).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

Na een succesvolle start van het Loggerfestival met optredens op de heringerichte Westhavenplaats, is nu de regen spelbreker. Het gaat nog goed bij het Stadsontbijt, maar daarna barst de regen los. Hoewel het na drie uur weer droog wordt, houdt men het bij veel kraampjes langs de haven voor gezien.

Onthulling straatnaambordje Afrol (3 juli).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

24 Er mag voorlopig niet gezwommen worden in de Krabbeplas omdat er grote hoeveelheden blauwalg geconstateerd zijn. Deze kunnen bij zwemmers gezondheidsproblemen veroorzaken.

26 De kantonrechter stelt de gemeente in het gelijk bij het verbreken van de huurovereenkomst met FC Mozaïek. Redenen zijn huurachterstand en het niet nakomen van afspraken over onderhoud. De vereniging zegt echter aan de vereisten te willen voldoen en overweegt met een kort geding te voorkomen dat ze het veld aan de Kooikersweg moet verlaten.

Juli

2 Het Albeda College krijgt een speciale klas voor leerlingen met autisme, een zgn. structuurklas met kenmerken als één vast lokaal, minder docenten en intensieve begeleiding.

3 Bewoner Pleun van der Kooij onthult samen met wethouder Versluijs een replica van het originele straatnaambordje van de Afrol. Het bordje zit aan de muur van de woning van Pleun waarop Peter de Jong oude muurreclames weer zichtbaar heeft gemaakt. Het originele naambordje gaat naar het Museum Vlaardingen.

5 Met de opening van Bed & Breakfast De Glasparel aan de Westhavenkade 47 is Vlaardingen een overnachtingsgelegenheid rijker. De kinderen van eigenaren Linda en Nico van der Weijde verrichten samen met burgemeester Bruinsma de openingshandeling.

6 Een levendige drukte op en om de Vaart. Met activiteiten als bungeeroeien en jaagsprinten waarbij deelnemers lopend op het jaagpad zo snel mogelijk een historisch vrachtschip door de Vaart moeten trekken, wordt ongeveer € 1.500 euro opgehaald voor hospice De Margriet.

11 De renovatie van het rijksmonument de Touwbaan in de Vettenoordsepolder begint. De overkapping

wordt hersteld, waarbij de misplaatste 'bocht' in de overkapping verdwijnt en ook de openbare ruimte wordt opgeknapt. De kinderen uit de buurt worden bij de start betrokken met een aantal spelactiviteiten, zoals, geheel in sfeer, touwtrekken. Voor de renovatie stelt de Stadsregio ruim € 500.000 subsidie beschikbaar.

12 Nagenoeg alle gemeenteraadsfracties willen dat er per 1 januari 2014 een waarnemend burgemeester komt. De Commissaris van de Koning willigt dit verzoek in. De definitieve opvolging wordt overgelaten aan de nieuwe gemeenteraad, die aantreedt na de verkiezingen in maart 2014.

Burgemeester Bruinsma opent samen met de eigenaars Petra Buijs en Davy Knijnenburg het nieuwe buitenhotel De Vreemde Vogel aan de Van Baerlestraat. De Vreemde Vogel heeft acht bijzondere buitenverblijven, waaronder vogelhuizen, een vliegtuig en een 'Pipo-wagen'. Het terras achter de oude Nivon-boerderij vormt een prima pleisterplaats voor dagtripjes.

15 Het Hoogheemraadschap van Delfland plaatst een SolarBee in het zwemwaterdeel van de Krabbeplas. De drijvende SolarBee werkt op zonne-energie en zorgt voor circulatie van het water. Het moet de blauwalgen tegen gaan en de waterkwaliteit verbeteren.

Leerlingen van groep 7 en 8 van de basisschool De Klinker hebben begin dit jaar bij het Stadsarchief deelgenomen aan het erfgoedproject *Vlaardingen in de Tweede Wereldoorlog*. Met hun eindopdracht, ze maakten een eigen verzetskrant, winnen ze de eerste prijs; met de trein naar Hoek van Holland en daar een rondleiding in het Fort.

18 Binnen drie jaar krijgen de Avonturijn, de Jenaplanschool, de Jan Lighthartschool en de kinderen van de SKV een nieuw schoolgebouw. De betrokken partijen tekenen hiertoe een overeenkomst.

19 Vandalen vernielen in het Hof de officiële koningslinde, geplant ter gelegenheid van de kroning van Willem Alexander. Nu rest alleen nog de 'koninklijke dwarsboom' aan de Zuidbuurt die de aanleg van de Blankenburgtunnel moet dwarsbomen.

20 Vrachtverkeer mag in de weekenden niet meer parkeren in het gebied rondom de Koningin Wilhelminahaven. Het verbod volgt op toenemende klachten over vrachtwagenchauffeurs die zich misdragen terwijl ze wachten op een vracht.

23 Bewoners van de flat aan het Veerplein vragen om beperkende maatregelen tegen het tot twee uur 's nachts fel verlichte, knipperende reclamescherm van het tegenover de flat liggende amusementscentrum. Zij klagen dat in het donker het hele huis verlicht wordt.

Start van het project Mobiel in de Buurt (1 augustus).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

Het speelkasteel voor de sloop door vandalen (21 augustus).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

24 De Voedselbank krijgt een textiele tegenhanger in kledingbank Komt wel Goed. Ouders die moeite hebben financieel rond te komen, kunnen er vanaf september terecht voor kinderkleding. Tot dan kan in de locatie in de Van Baerlestraat wel kleding worden gebracht.

Augustus

1 Bestuurders van Argos Zorggroep en Stichting Flex geven samen met wethouder Oosterom het startsein voor Mobiel in de Buurt. Dit samenwerkingsproject ondersteunt ouderen in hun mobiliteit en helpt werkzoekenden aan een baan. Vier elektrische voertuigen vervoeren senioren naar voorzieningen in hun eigen buurt. De chauffeurs van die autootjes, een soort tuk-tuks, worden opgeleid tot taxichauffeur.

7 Wethouder Robberegt geeft groen licht voor de oprichting van de Vlaardingse Cultuurstichting. De gemeente draagt volgend jaar het budget voor kunst en cultuur over aan die cultuurstichting. Hierover worden subsidieafspraken gemaakt. Deze stichting, die voortvloeit uit de cultuurnota *De creatieve stad*, voert met dat geld het gemeentelijk cultuurbeleid uit.

16 Het Zomerterras 2013 beleeft ondanks wat kleine regenbuitjes een flitsende start. Het talrijke enthousiaste publiek kijkt en luistert naar wat organisator Frank Tomeï en zijn team voorschotelen.

17 In het water van de vijver in het Oranjepark vindt voor het eerst in Vlaardingen het EK stone skimming plaats. Het principe van stone skimming is eenvoudig, namelijk een platte steen zo ver mogelijk over het water scheren. Wethouder Hoekstra die het toernooi opent, moet nog wat oefenen. Zijn worp van 16,5 meter verontrust de uiteindelijke winnaar, de uit Wales afkomstige Paul Crabtree, die 75 meter ver komt, niet.

19 De Vlaardingse Zomerschool beleeft zijn derde editie. Dertig leerlingen en een team enthousiaste docenten gaan in de laatste twee weken van de zomervakantie aan de slag. Iedere ochtend krijgen de leerlingen les. 's Middags staat het programma bol van sportieve en creatieve activiteiten en

workshops zoals djembé, koken, onderwaterhockey en stopmotion film.

20 63 aanstaande bruidsparen kunnen niet in het stadhuis trouwen omdat het saneren van asbest in het stadhuis omvangrijker blijkt dan oorspronkelijk gedacht. De bruidsparen krijgen alternatieve trouwlocaties aangeboden.

In de Struyckstraat blaast een verwarde bewoner een deel van de gevel van zijn huis op. Daarvoor krijgt de politie een melding dat een man zijn huis wil opblazen. Als de agenten de woning binnen wil gaan klinkt er een ontploffing. De brand die ontstaat is snel onder controle. De bewoner van het huis, die gewond raakt, wordt aangehouden.

21 Vandalen slopen een groot deel van het speelkasteel Holy bij de nieuwe buurt Park Hoog Lede. Het speelkasteel was nog geen twee maanden open en is bedoeld als speelplek voor de jongere kinderen. Maar het kasteel werd al snel een 'hangplek' waar groepen jongeren 's avonds veelvuldig bivakkeerden.

Grondboringen in de Grote Kerk de afgelopen maand naar restanten van het kasteel van Dirk III leverden geen aanwijzingen dat de burcht daar heeft gestaan. Wel zijn er op zo'n zes meter diepte houtresten gevonden die kunnen duiden op een oude kerk. De plaats van de burcht blijft dus vooralsnog een mysterie.

25 In de Broekpolder wordt voor de tweede maal het Nederlands Kampioenschap Cross Triathlon gehouden. Winnaar wordt Jarrich van Woersem. De winst bij de vrouwen gaat naar Maud Golstein.

26 Het College van B&W stelt een verbod in op overnachten in voertuigen op de openbare weg. Met het verbod wil het College de overlast op bedrijventerreinen van overnachtende vrachtwagenchauffeurs aanpakken. De overnachtende vrachtwagenchauffeurs, die voor een groot deel uit Midden- en Oost-Europa komen, zoeken elkaar op om samen de vrije uren door te brengen.

28 Milieuorganisaties weigeren mee te praten over de aanleg van de omstreden Blankenburgtunnel. Het rijk trekt volgens hen absurd weinig geld uit om de schade aan de natuur te compenseren. De organisaties willen niet in een overlegclubje gaan zitten en zo medeplichtig worden aan deze dwaling.

De stichting Seniorenwelzijn sluit eind dit jaar het Ontmoetingscentrum West. Wekelijks bezoeken zo'n 280 senioren de activiteiten. Seniorenwelzijn krijgt volgend jaar minder gemeentegelden en ziet het sluiten van één van haar centra als enige oplossing. De keuze valt op het centrum in de Westwijk omdat men mogelijkheden ziet in die omgeving, door samenwerking en het huren van ruimte, de meeste activiteiten voort te zetten.

De Vereniging Oecumenische Jeugd vreest het voortbestaan nu de gemeente het gebouw aan het Trimpad in het park 't Nieuwelant wil verkopen. Na moeilijke jaren, doordat door de sloop van o.a. negen flatgebouwen de doelgroep (gezinnen met kinderen) in één klap wegviel, brengt de komst van nieuwe bewoners van de wijk juist weer nieuw elan.

Feest op de Dag Zonder Drempels (31 augustus).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

29 Een hoogtijdag voor de honderdjarigen in de stad. Eén dag nadat Dirk Borsboom die gedenkwaardige leeftijd bereikte, is het nu Wilhelmina van den Bogaart-Van der Stelt die bij haar honderdste verjaardag van burgemeester Bruinsma een taart ontvangt.

31 Rotary Vlaardingen start samen met haar Maassluisse zusterclub en Albert Heijn in beide gemeenten het project Samen geven – samen leven voor de Voedselbank. Klanten van AH kunnen ansichtkaarten kopen met unieke locaties van de stad. Er zijn 100 verschillende die men kan versturen of verzamelen als collectors item. De opbrengst komt 100% ten goede aan de Voedselbank.

Het is groot feest op de Dag Zonder Drempels in 't Hof–Oranjepark. Duizenden mensen genieten van optredens en activiteiten tijdens de feestelijke middag voor kinderen en volwassenen met en zonder beperking. Het evenement is een initiatief van De Sjaak Foundation en stichting De Mikkies.

Met een indrukwekkend tromgeroffel van tientallen kinderen op meegebrachte potten, pannen en deksels begeleid door Golden Earringdrummer Cesar Zuiderwijk, wordt de speeltuin 't Hof geopend. In de vernieuwde speeltuin kunnen kinderen naar hartenlust spelen met onder meer een zandtafel, een vertelpaal, klimtoestellen, schommels en een draai-eiland. Aanpassingen in de speeltuin zijn mede mogelijk gemaakt door Kopjes voor Kopjes, een stichting die zich inzet voor kinderen met een bewegingsstoornis veroorzaakt door hersenbeschadiging.

De slotavond van het Zomerterras in het park is uitverkocht. Zo'n vierduizend man bezoeken het evenement. Ook de twee weekenden ervoor waren een succes.

September

1 De werkzaamheden zijn begonnen aan een nieuw warmtetransportnet dat vanaf Rozenburg onder de Waterweg door gaat en vervolgens via Vlaardingen en Schiedam naar Rotterdam loopt. Vanaf oktober 2014 wordt de eerste warmte van afval- en energiecentrale AVR via deze leiding geleverd aan woningen en bedrijven in Rotterdam. Eneco verwacht in de toekomst vanuit dit nieuwe net ook warmte in Vlaardingen te kunnen leveren.

In de Broekpolder begint de aanleg van natuurvriendelijke oevers langs de Vlaardingse Vaart en de Boonervliet. Bomen worden gekapt, de oever wordt minder steil gemaakt en er komt een vispaaiplaats.

4 Het aantal woninginbraken in Vlaardingen blijft stijgen. In de afgelopen twee jaar nam het aantal met bijna de helft toe. Volgens burgemeester Bruinsma speelt mogelijk de crisis een rol, maar hij noemt ook de instroom van mensen vanuit Oost-Europa als oorzaak. De politie zet er een speciaal woninginbrakenteam op.

6 Een 23-jarige Rotterdammer komt om het leven bij een geweldsincident aan de Nieuwe Kerkplaats. Sporen in de woning wijzen op een misdrijf. Dezelfde avond worden twee aanhoudingen verricht.

7 Drie maanden eerder dan verwacht kan men weer fietsen en wandelen over het doorgaande fietspad tussen Schiedam en Vlaardingen langs de Europaboulevard. Sinds begin maart dit jaar was het fietspad afgesloten voor de aanleg van een fietsviaduct over de nieuwe A4.

Met een feest sluit de Stichting Activiteiten Hoofdstedenbuurt de renovatie van de flatwoningen in die buurt af. Voorafgaand wordt een nieuwe kunstroute langs de kunstwerken tussen de flats geopend. Kunstenaar Jan-Carel Koster heeft in opdracht van Waterweg Wonen in een drietal beelden een relatie gelegd tussen de wijk en de hoofdsteden waarnaar de flats vernoemd zijn.

8 De weergoden zijn de organisatoren van de Mudrun Broekpolder gunstig gezind. Vorige week was er in de gehele Broekpolder geen modder te vinden, maar bij de start van de 'run' regent het ongenadig hard, de perfecte ambiance voor het evenement. Michel de Maat kwam na een verbeten strijd als eerste over de finish.

13 In het kader van Open Monumentendag maken 162 leerlingen van 4 scholen in 2 workshops kennis met het thema *macht en pracht*. De ambtsketen van de burgemeester is zo'n herkenbaar symbool van macht. Elke leerling maakt een eigen interpretatie van zo'n ambtsketen. *Macht en pracht* heeft ook te maken met houding, blik en kleding. Daarmee oefenen de kinderen voordat ze verkleed op de foto gaan.

Wout den Breems presenteert zijn boekje *Hoogstraat stegenroute van Markt tot Sluizen*. Hij beschrijft het ontstaan van de Hoogstraat. Maar liefst achttien aangrenzende stegen worden beschreven.

14 Op het Kethelplein wordt een tunnelviaduct van 2200 ton, bijna 65 meter lang en ruim 11 meter breed in zijn geheel in de bestaande wegboog van de A20 richting de Beneluxtunnel geschoven. Na openstelling van de A4 rijdt het verkeer vanuit de Beneluxtunnel door de tunnel richting Vlaardingen.

Graaf Dirk III maakt te paard zijn opwachting op de Markt waar hij wordt verwelkomd door wethouder Versluijs. Dit betekent tegelijkertijd de start van de Open Monumentendag, het Vlaardings UITfestival en de eerste opmaat voor de herdenking in 2018 van het feit dat in 1018 Dirk III de Duitse

keizer in de Slag bij Vlaardingen versloeg.

16 In het Delta Hotel ontvangen de prijswinnaars van de fotowedstrijd *Vlaardingen op de kaart* de eerste setjes ansichtkaarten met hun winnende foto's. De komende dagen krijgen alle Vlaardingse huishoudens zo'n setje in de bus. De foto's zijn gekozen uit inzendingen van 129 Vlaardingers.

Burgemeester Bruinsma en wethouder De Vries installeren de Economische Adviesraad (EAV). Deze adviesraad vloeit voort uit het Actieplan Economie. De negen leden van deze raad zullen de gemeente vanuit hun eigen expertisegebied adviseren bij de uitvoering van het economische beleid.

17 Peter van Gugten, directeur van projectontwikkelaar Proper Stok, ondertekent met wethouder Versluijs *Het akkoord van Ruytenburgh* over het beheer en de afname van grond aan de Hoflaan. De projectontwikkelaar richt zich hier de komende jaren op gebiedsontwikkeling en woningbouw. Het gebied stond bekend als Buizengat-Oost, maar draagt nu de naam De Buitenplaats Van Ruytenburgh.

18 Wethouder Robberegt opent de nieuwe entree van de bibliotheek. Bezoekers komen op de begane grond binnen in de nieuwe Medialounge. Behalve de nieuwste kranten en tijdschriften vindt men er het Historisch Informatiepunt en het Servicepunt Vrijwilligers.

De komende tijd struinen ongeveer twintig groepen 8 van de Vlaardingse basisscholen met het Duurzaamheidscentrum door de Broekpolder. De kinderen ontdekken, gewapend met verrekijker, kompas en vergrootglas, wat er groeit en bloeit in dit gebied. Ook bezoeken ze de schapenkeet van schaapsherder Thomas waar de kinderen allerlei wetenswaardigheden over de herder en zijn kudde leren.

19 Het Openbaar Kindcentrum De Wereldwijzer heeft met sponsoracties van de kinderen zelf en financiële ondersteuning van de gemeente en het Fonds Schiedam-Vlaardingen de natuur- en ontdekspeeltuin gerealiseerd. Samen met de leerlingen opent wethouder Robberegt de speeltuin.

20 Na maanden hard werken is de renovatie van de gebedsruimte in de Eyup Sultan moskee aan de Oosthavenkade

De Economische Adviesraad na de installatie (16 september).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie; collectie gemeente Vlaardingen)

gereed. Het omvangrijke werk is verricht door vrijwilligers vanuit de moskee. De moskee is sinds 1987 gevestigd in een gebouw van de voormalige melkfabriek.

21 Tijdens zijn 40-jarig jubileum als bestuurslid van de zendingscommissie van de Gereformeerde Gemeente wordt Wim van Klink vanwege zijn langdurige vrijwillige activiteiten op diverse maatschappelijke terreinen benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau.

Dirigent Aad van der Hoeven krijgt tijdens de jaarlijkse studiedag van het koor Gloria Toonkunst als dank voor veertig jaar muzikale en culturele bijdrage aan de Vlaardingse gemeenschap de Stadsspeld opgespeld door burgemeester Bruinsma.

De Industriële Kring Vlaardingen (IKV) viert in de Stadsgehoorzaal haar vijftigste verjaardag. Daarbij komt ook het *Strategisch Ambitieplan 2013-2020* aan de orde, waarin de ambitie voor de komende jaren is vastgelegd.

25 Bij de Japanse esdoorn in het parkje bij het toegangshek van de voormalige boerderij Holy vindt de jaarlijkse herdenking plaats van de slachtoffers van de atoombommen die

Dirigent Aad van der Hoeven ontvangt de Stadsspeld (21 september).
(Foto: Angelique van Woerkom Fotografie; collectie gemeente Vlaardingen)

in 1945 op Hiroshima en Nagasaki vielen. De esdoorn, geplant in 1985 ter nagedachtenis aan de slachtoffers, is één van de onbekende monumenten in de stad.

29 Dit weekend wordt op de Krabbeplas het Europees Kampioenschap MicroMagic gevaren. De deelnemers loodsen daarbij hun op afstand bestuurbare zeilscheepjes volgens alle zeilregels langs een door boeien gemarkeerde baan. De Brit John Tushingham wordt Europees kampioen.

Oktober

1 Weer sluit er een bankfiliaal, nu het filiaal van de Rabobank op De Loper. Reden is dat het kantoor nauwelijks meer bezocht wordt.

Maar uit de bankensector ook goed nieuws. De Stichting Klauterwoud krijgt € 10.000 van Rabobank Schiedam-Vlaardingen voor een kabelbaan voor de jeugd van zes tot vijftien jaar in het klauterwoud. De Stichting Net Niet Genoeg krijgt € 7.500 voor het organiseren van een dag voor haar doelgroep en € 5.000 gaat naar de Stichting Van Ruytenburch voor het beheer van de stadsboerderij.

Het vervallen Leskipand aan de Hoogstraat (4 oktober).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

De kinderboerderij bestaat 40 jaar (6 oktober).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

2 Bij het jaarlijkse schoolkorfbaltoernooi wint het team uit groep 5 van de Avonturijn de kampioensbeker. Het team van Het Anker wint de strijd bij de schoolteams uit groep 6.

4 Gelukkig is niemand aanwezig in het zgn. Leski-pand aan de Hoogstraat als het dak bezwijkt. Later in het jaar zal, met behoud van een deel van de gevel van het historische pand, de bouw van twaalf appartementen en drie winkelruimten beginnen.

5 De actiegroep Stop Geluidshinder Vlaardinger-Ambacht steekt de vlag uit. De aanleg van het geluidsscherm langs de zuidkant van de A20 kan beginnen nu het gemeentebestuur de bezwaren tegen de aanleg heeft afgewezen.

John Barzilay, voorzitter van de Stichting Vlaardingse Fluisterboot, ontvangt van Fabienne Bruinsma de sleutel van het toegangshek naar de nieuwe zomerligplaats van de Andante bij watersportvereniging De Kulk. John roemt de hulp van alle watersportverenigingen en van de gemeente bij het realiseren van de walvoorzieningen.

6 Acht van de veertien karateka's, waarmee Sportschool Egberth Tomas meedoet aan de Nederlandse kampioenschappen Kyokushinkai karate voor junioren, komen met een medaille terug. Drie worden bovendien geselecteerd voor het Europees kampioenschap in Polen.

De kinderboerderij, destijds het afscheidscadeau van burgemeester Heusdens, bestaat veertig jaar en dat wordt gevierd samen met honderden kinderen uit heel Vlaardingen die kunnen rijden op een rodeostier, knuffelen met konijntjes en zich verbazen bij de goochelaar.

7 Op het Mendelssohnplein onthult cultuurwethouder

Robberegt een zitbank met een kunstig op muziek geïnspireerd mozaïekwerk. Na de officiële gedeelte neemt de jeugd de bank direct in gebruik.

8 Na veel discussie over de kosten van de nieuwe Bavinckschool gaat de eerste paal de grond in. Daarvoor zetten alle kinderen van de school met verf hun hand op de paal. Als alles goed gaat, nemen de leerlingen vlak voor de zomervakantie na drie jaar afscheid van de noodlokalen aan de Groen van Prinstererstraat.

9 De leerlingen van de school De Klinker krijgen wethouder Hoekstra op bezoek. Ze luisteren geboeid naar wat een wethouder eigenlijk doet en hij krijgt er veel vragen over voor hij hen in het kader van de Kinderboekenweek voorleest.

10 De gemeente verstrekt weer startersleningen, waarmee het voor starters met een laag inkomen mogelijk moet worden een woning te kopen. Zo'n lening overbrugt het verschil tussen de totale verwervingskosten van een woning en de hypotheek die starters op basis van hun inkomen kunnen krijgen.

15 Vlaardingen gaat bij aanbestedingen in de zorgsector in het bestek vastleggen dat de bestuurders van de zorgorganisatie moeten voldoen aan de Balkenendenorm. Deze eis speelt mee bij de beoordeling van de offertes van die zorgorganisaties.

16 TBV rondt deze maand op tijd en met succes een megaorder af. Enige maanden geleden plaatste een cosmeticabedrijf die order voor € 559.000 geschenkverpakkingen voor beautyproducten.

Voor de derde keer wint de Patrimoniumbuurt de Groenste Straatwedstrijd. Het juryrapport roemt onder meer de indruk van eenheid die het buurtje biedt, de toepassing van vaste planten wat de duurzaamheid ten goede komt. Een citaat uit het rapport: "druiven langs de gevel in combinatie met de bakken aan en voor de gevels vol kleurige planten."

17 Na ruim 42 jaar op dezelfde school gewerkt te hebben neemt Jan Stijger afscheid als directeur van basisschool Het Windas.

19 De proef afgelopen zomer in de Krabbeplas met de SolarBee wordt komend jaar herhaald. Het apparaat zorgt voor golven die de groei van blauwalg tegen moeten gaan. Volgend jaar wordt begonnen vóór de blauwalg zich in de plas ontwikkelt.

Zo'n tweehonderd belangstellenden bezoeken de open dag van het gemeentelijk archeologisch depot. Bijzondere aandacht trekt het prehistorisch werktuig dat in de jaren '50 ter hoogte van Vlaardingen gevonden was in de stenenbak van een baggerschip.

21 Peter Zuydgeest viert zijn 25-jarig jubileum als vrijwilliger bij het Stadsarchief. Terwijl zijn hart ligt bij de visserij en het verkeer en vervoer, boog hij zich de afgelopen kwart eeuw over veel uiteenlopende Vlaardingse onderwerpen, getuige de 21 boeken waaraan zijn naam is verbonden.

Het reclamescherm bij de bioscoop op het Veerplein staat voorlopig op zwart. Het scherm veroorzaakt veel overlast voor de bewoners van de flat. Er wordt gezocht hoe de overlast kan worden voorkomen.

22 Argos Zorggroep gaat twee zorgcentra sluiten. De Wetering, die dit jaar het 50-jarig jubileum viert, gaat dicht per 1 januari 2015 en De Meerpaal sluit vier jaar daarna. Omdat Den Haag de geldkraan dicht draait, ziet Argos zich tot deze maatregel genoodzaakt.

26 Tijdens de zevende editie van de Nacht van de Nacht wandelen enige honderden mensen vanaf het Mendelssohn-

Uitleg over een bijzonder werktuig, gevonden bij Vlaardingen (19 oktober).
(Foto: Ron van Rossum; collectie gemeente Vlaardingen)

plein langs kunst- en cultuuruitingen naar de Markt. Het centrale thema is, hoe kan het ook anders in deze tijd, *duurzaamheid.*

28 De Kwekkers, de bijnaam van voetbalclub VFC, bestaat honderd jaar. Er werd begonnen met zeventien leden aan de Groeneweg met een kippenhok als kleedkamer en honderd jaar later ruim duizend leden met drie velden aan de Sportlaan en één van de mooiste clubgebouwen in de regio.

30 De Vlaardingse huizenmarkt lijkt aan te trekken nu in het derde kwartaal 5% meer woningen zijn verkocht, vergeleken met het kwartaal ervoor. Maar 83 verkochte huizen blijft nog ver achter bij de 183 in 2008.

31 Met de negentiende-eeuwse tekening van de doodgeboren Vlaardingse Siamese tweeling van molenaar Kornelis Korver en zijn vrouw haalt het Stadsarchief de tweede prijs bij de landelijke verkiezing van het Archiefstuk van het jaar.

Op 56-jarige leeftijd overlijdt Arjen Meerman, oud-voorzitter van voetbalvereniging Zwaluwen en oud-lid van de CDA-fractie.

November

1 De Stadsgehoorzaal stelt in samenwerking met Spring Foundation voor het tweede jaar kaarten beschikbaar voor minima die een beroep moeten doen op de Voedselbank.

4 Vlaardingen is een nieuwe poepzuiger rijker. De machine en zijn chauffeurs zorgen voor schone uitlaatvelden voor honden door heel de stad. De poepzuiger rijdt alle hondenuitlaatvelden af, maar het blijft noodzakelijk ook alle winkelcentra te ontdoen van hondenpoep

5 Het College van B&W stelt de aansluiting van Bibliotheek Vlaardingen bij Bibliotheek Rotterdam uit tot de tweede helft van 2014 vanwege organisatorische en financiële problemen bij de Bibliotheek Rotterdam.

6 Tijdens de presentatie van het *Historisch Jaarboek Vlaardingen 2013* van de Historische Vereniging licht auteur Hans Mathijssen van het artikel *Vlaardingse burgemeesters in oorlogstijd* de rol van de burgemeesters Meindert Siezen en Wil Hansen toe. Mathijssen beschrijft onder meer 'het duivels dilemma' waar met name Siezen voor stond.

Voorzitter Wout den Breems van de Historische Vereniging Vlaardingen is zichtbaar verrast als burgemeester Bruinsma hem de Vlaardingse Stadsspeld opspelt. Het stadsbestuur wil, zoals de burgemeester zegt 'op deze wijze de waardering tonen voor de waardevolle bijdrage die Wout levert aan de stad.'

'Kijk zo staan we op de foto' bij de onthulling van kunstwerk VIA20 (10 november).
(Foto: Ron van Rossum: collectie gemeente Vlaardingen)

Na jarenlang plannen maken voor de nieuwbouw van het Museum Vlaardingen kan de renovatie, restauratie en nieuwbouw van het museum aan de Westhavenkade van start gaan. De gemeente Vlaardingen en het Fonds stellen resp. € 1,5 miljoen en € 4,75 miljoen beschikbaar.

8 Bas Eenhoorn wordt na het vertrek van Tjerk Bruinsma waarnemend burgemeester. Hij ziet voor zichzelf een rol de gespannen verhoudingen in de gemeenteraad te normaliseren.

De vlag gaat uit op het voormalig postkantoor aan de Westhavenkade 40 omdat wethouder Robberegt het nieuwe cultuurhuis Kade40 opent. De kunstinstelling is een voortzetting

Het eerste straatnaambordje in de Broekpolder wordt onder deskundig toezicht bevestigd (20 november).
(Foto: Ron van Rossum; collectie Gemeente Vlaardingen)

van de Vrije Academie, de Jeugdtheaterschool, kunstuitleen Hollandia en muziekcentrum OpMaat.

9 Met de sloop van het clubgebouw verdwijnt de laatste tastbare herinnering aan het complex van de voetbalclub HVO aan de Zwanensingel.

10 Op de Lepelaarsingel wordt onder het viaduct van de A20 het kunstwerk VIA20 onthuld. Het kunstwerk, ontworpen door Eric van Straaten en Ineke Hagen, bestaat uit een aantal verlichte medaillons met portretten van passanten.

11 Waterweg Wonen en Dura Vermeer tekenen de samenwerkingsovereenkomst voor de ontwikkeling en realisatie van De Nieuwe Vogelbuurt in Holy. Er zullen circa 430 eengezinswoningen, overwegend in het koopsegment, en later 100 appartementen worden gerealiseerd. Hiervoor worden 830 woningen gesloopt, te beginnen half 2014 met de flats aan de Spechtlaan.

15 V&D is weer terug in de stad. De nieuwe vestiging op het Veerplein waar ongeveer zeventig medewerkers werken, opent eerder dan gepland haar deuren. Joke Vogelvang verricht samen met wethouder De Vries de opening. Joke draaide bijna negeneneenhalf jaar geleden de oude vestiging van V&D achter zich op slot.

16 Meer dan 250 mountainbikers en andere sportievelingen komen naar de feestelijke opening van het MTB-parcours Broekpolder door wereldkampioene Marianne Vos samen met Jan Robberegt en gedeputeerde Ingrid de Bondt. Het 14 kilometer lange parcours voert dwars door het natuurgebied.

Ondanks alle landelijke commotie over huidskleur en uitdossing van de Zwarte Pieten komt Sinterklaas gewoon weer onder grote belangstelling aan in Vlaardingen.

18 De oudste man van Vlaardingen André du Pon viert zijn 101-ste verjaardag. Hij vertelt burgemeester Bruinsma, die hem komt feliciteren, uitgebreid hoe hij tot voor kort als vrijwilliger o.a. voor 'jonkies' van 75+ formulieren invulde.

19 Omdat een zwam de houten stadskraan voor de deur van het Museum Vlaardingen aantast, demonteert men de kraan voor verder onderzoek en herstel. Verwacht wordt dat de kraan een aantal maanden uit het stadsbeeld zal zijn verdwenen.

20 'Never a dull moment' moet Bruinsma gedacht hebben als de Commissaris van de Koning in Zuid-Holland hem met ingang van 1 januari 2014 benoemt tot waarnemend burgemeester van de nieuwe gemeente Alphen aan den Rijn. Bruinsma beëindigt diezelfde datum zijn burgemeesterschap van Vlaardingen.

De paden in de Broekpolder krijgen namen zodat bezoekers en hulpdiensten zich eenvoudiger kunnen oriënteren. De namen als Steurpad en Klokbekerpad verwijzen naar de tijd van de Vlaardingencultuur en andere prehistorische periodes. Het pad waar de vogelhut staat, krijgt de naam... Vogelhutpad.

23 Pieter Karel Drossaart houdt vanaf nu persoonlijk toezicht op 'zijn' P.K. Drossaartstraat. Wethouder Robberegt onthult het meer dan levensgrote portret van de voormalige burgemeester, gemaakt door Peter de Jong en Arno Bauman.

25 Wethouder Oosterom geeft het startsein voor Vlaardingen@Werk. Hierbij helpen langdurig werkzoekenden en mensen met een uitkering stadsgenoten met huishoudelijke klusjes en het doen van boodschappen. Deze maatschappelijke inzet is een manier om contacten en werkervaring op te doen om de kansen op de arbeidsmarkt te vergroten.

26 Vertrekkend burgemeester Bruinsma krijgt bij Vele Vlaardingers Eén Huis een groots afscheid met optredens van vertegenwoordigers van allerlei gemeenschappen die elk een persoonlijk optreden op de bühne brengen. In alle gehouden toespraken komt zijn betekenis naar voren voor Vlaardingers, ongeacht hun afkomst.

27 Door de verhuizing van het bedrijf De Jonge/Groeneboom van de zuidzijde van de Koningin Wilhelminahaven naar de Koggehaven komen mogelijkheden voor woningbouw in dat gebied dichterbij. Het bedrijf en de gemeente gaan de mogelijkheden onderzoeken.

Het tweede jongerendebat is door het hoge niveau en de vele bezoekers een groot succes. Aan het debat nemen leerlingen van vijf middelbare scholen uit Vlaardingen, Maassluis en Schiedam het tegen elkaar op door over actuele onderwerpen te discussiëren. Met als hoogtepunt in de finale de stelling: Sport en mensenrechten hebben niets met elkaar te maken. De juryprijs krijgt Ruben van der Zande, de publiekprijs is voor Alma Lienzenga.

December

2 Het nieuwe tramviaduct over de landtunnel van de A4 wordt in gebruik genomen. De buitendienststelling van tramlijn 24 bleef beperkt tot twaalf weken in plaats van de eerder verwachte periode van een jaar.

Een hoekwoning aan de Charlotte de Bourbonlaan die al zeven jaar leeg staat, brandt uit. Naastgelegen woningen worden uit voorzorg ontruimd.

3 Vlaardingen richt samen met Maassluis en Schiedam een gezamenlijke organisatie op voor de drie sociale diensten en sociale werkvoorzieningen. Dit nieuwe regionale participatiebedrijf, Stroomopwaarts geheten, gaat op 1 januari 2015 van start. De drie zullen gefaseerd taken onderbrengen bij Stroomopwaarts.

4 De Stadsregio Rotterdam geeft een subsidie van € 1.150.000 voor de herinrichting van bedrijventerrein De Vergulde Hand. Zo wil de gemeente samen met de ondernemers in het kader van het Actieplan Economie de 'uitstraling en concurrentiekracht' van het bedrijventerrein verbeteren.

Vlaggenproducent Shipmate, onderdeel van Faber vlaggen, vertrekt uit Vlaardingen. Nadat al eerder de productie van de vlaggen verplaatst was naar vestigingen in Polen en Bangkok, verhuist het bedrijf per 1 januari naar Rotterdam.

6 Het hoge water als gevolg van de storm in combinatie met springtij, veroorzaakt grote schade bij bedrijven aan de Koningin Wilhelminahaven en de Westhavenkade. De vraag is wie opdraait voor de schade, die soms oploopt tot wel € 40.000.

Het nieuwe winkelcentrum Het Hogendorpkwartier opent officieel met een druk op de knop door Harry Bosch van Waterweg Wonen, Bart van Breukelen van projectontwikkelaar Synchroon en burgemeester Bruinsma.

De showbrassband Thalita moet op zoek naar een nieuw onderkomen omdat de gemeente het huidig verenigingsgebouw aan de Surinamesingel, waar de band al meer dan veertig jaar oefent, gaat verkopen. Hoewel de vereniging per 1 januari op straat komt te staan, gaan de voorbereidingen van het 50-jarig bestaan van de band komend jaar door.

7 De restauratie van de Balder gaat echt van start. Giften van het Fonds Schiedam-Vlaardingen en de Stichting De Groot Fonds maken dit mogelijk. Het schip vaart onder grote belangstelling uit, op weg naar de werf in Delft. De Balder zal ongeveer een jaar in het stadsbeeld ontbreken.

Het vrijwilligersontbijt van Vlaardingse vrijwilligers samen met burgemeester en wethouders is een jaarlijkse traditie. De gemeente drukt hiermee de waardering uit voor al die men-

Nog hard aan het werk om de winkels voor de opening van het Hogendorpkwartier gereed te hebben (6 december)

Het jaarlijkse vrijwilligersontbijt (7 december).
(Foto: Ron van Rossum: collectie gemeente Vlaardingen)

sen die zich in hun vrije tijd onverplicht en belangeloos inzetten voor anderen en voor de samenleving.

11 In het Geuzencollege organiseert Rotary Vlaardingen een diner voor ruim honderd aanwezige stadgenoten. Leerkrachten en leerlingen van deze school bereiden samen een viergangen-maaltijd. Het geld komt van de verkoop van banketletters.

12 Medewerkers van de gemeente, DCMR, Stedin, brandweer, politie, belastingdienst, arbeidsinspectie en douane controleren bij bedrijven op bedrijventerrein Groot Vettenoord of voldaan wordt aan de afgegeven vergunningen en andere regels.

13 Na een anonieme tip neemt de politie in een woning aan de Prins Hendrikstraat ruim 60 kilo aan zwaar illegaal, levensgevaarlijk vuurwerk in beslag. Een 32-jarige man wordt aangehouden.

In de Domburghoeve opent wethouder Oosterom De Spil, een bijzondere woonvoorziening voor kinderen met een verstandelijke beperking. Zij wonen daar als in gezinsverband te midden van andere gezinnen. De bewoners worden als echte sterren in een extra lange limousine voorgereden.

18 De dreigende blokkade door de ondernemersvereniging IKV van het Sluisplein vanwege de verkeersopstoppingen op dat plein wordt afgeblazen omdat de gemeente toezegt uiterlijk half januari met maatregelen te komen.

Hoe gaan de groene wiggen in de Babberspolder er uit zien? Met die vraag zijn kinderen in die wijk aan de slag gegaan. De resultaten presenteren zij samen met wethouder Hoekstra tijdens een feestelijke afsluiting van het project. Hun wensen en ideeën worden verwerkt in het uiteindelijke plan voor de wiggen.

De gemeenteraad stemt in de laatste vergadering van 2013 in met het raadsvoorstel tot verhogen van de bijdrage uit het Sociaal Cultureel Fonds van € 275,- naar € 350,- voor minima gezinnen met kinderen van twaalf tot achttien jaar.

19 Loco-burgemeester Versluijs reikt de vertrekkende burgemeester Bruinsma de Penning van de stad Vlaardingen en het daarbij horende ereburgerschap uit tijdens een buitengewone raadsvergadering in het Deltahotel. De kersverse ereburger krijgt veel lovende woorden over zijn betekenis voor de stad.

20 Jongeren die normaal rondhangen op het winkelcentrum De Loper delen oliebollen uit. Zij hebben de bollen de afgelopen dagen gebakken bij bakker Herweijer. De actie moet het negatieve imago van hangjongeren positief ombuigen.

21 Het afscheidstournee van Bruinsma langs buurtcentra, ondernemers, etc. wordt afgerond met een afscheidsreceptie in de Grote Kerk. Hiermee sluit hij twaalf jaar burgemeesterschap van Vlaardingen af.

Vandaag sluit de VVV/ANWB-winkel aan de Westhavenkade de deuren, een direct gevolg van de gemeentelijke bezuinigingen en het beëindigen van de ANWB-taken. Een deel van de VVV-taken wordt in 2014 ondergebracht bij het Museum Vlaardingen.

Bij de finalewedstrijd van het *Dictee van het Lyceum Vos* strijden vijftig leerlingen tegen een team van medewerkers. Voor de leerlingen zijn woorden die verwijzen naar de plaatselijke geschiedenis soms een brug te ver. Zo leidt 'nettenboetsters' tot 'nette oesters', 'nettenhoesters', en 'nettenboosters'. Terwijl de docenten in de problemen komen bij woorden als 'gehashtagd' en 'youtubede'.

23 Het is even wennen. Na 39 keer in de, dit jaar gesloopte, Lijnbaanhal is de veertigste editie van Jeugdstad in het

Familietheater Flamingo aan de Koningin Wilhelminahaven.

27 De jongerenraad gaat aan de slag. De leden willen een beeld krijgen van wat onder de jongeren van 15 tot 23 jaar leeft en zo de Vlaardingse politiek laten weten wat die jongeren belangrijk vinden.

28 Tientallen lokale politici, artiesten en kunstenaars zijn aanwezig bij de officiële opening van de nieuwe studio van Omroep Vlaardingen. Symbolisch voor de waardering van de vrijwilligers is de openingshandeling: het onthullen van een kunstwerk, vervaardigd door beeldend kunstenares Beaty Czetö, bestaande uit een collage van foto's van medewerkers van Omroep Vlaardingen.

29 Een dag nadat op het Hogendorpkwartier de kerstboom verdween, is nu de kerstboom voor het stadhuis door onbekenden afgezaagd en meegenomen. Van de bomen ontbreekt elk spoor.

31 Max van der Does verlaat het Sportservicebureau. Max, die gebruik maakt van de levensloopregeling, is jaren lang de aanjager geweest van tal van sportstimuleringsprojecten in Vlaardingen.

Voor het Veerplein en het Liesveld geldt vanaf 10 uur in de morgen tot één minuut voor middernacht een vuurwerkverbod. De gemeente hoopt dat het verbod voor minder overlast en schade zorgt.

Loco-burgemeester Versluijs reikt de scheidend burgmeester Bruinsma de 'Penning van de stad Vlaardingen'uit (19 december)
(Foto: Angelique van Woerkom Fotografie; collectie gemeente Vlaardingen)

HELINIUM

Jaarverslag

Archeologische Werkgroep Helinium

Afdeling 8 van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland

Het jaar 2013 was voor Helinium een jaar waarin veel verschillende activiteiten plaatsvonden. Niet alleen op het eigen archeologische gebied, maar ook op het gebied van de lokale geschiedenis.
De wekelijkse werkavonden werden druk bezocht en daarnaast werden er negen excursies in binnen- en buitenland en acht goedbezochte lezingen met een breed scala aan onderwerpen georganiseerd.
Er is veel tijd besteed aan de uitwerking van materiaal van oude opgravingen, onder andere middeleeuwse scherven van de opgraving uit 1967 op de locatie 'Joffer Aechtenwoning', de locatie 'Van der Windt' aan de Kortedijk en materiaal dat afkomstig is van de plaats waar de nieuwe V&D is gebouwd. Ook de grondmonsters van Barendrecht / Carnisselanden worden nog altijd onderzocht. Er is niet alleen door de leden en donateurs werk verzet, maar ook door de jongeren die voor hun Maatschappelijke Stage bij Helinium kwamen. Tussen de bedrijven door is het experimenteel project pottenbakken ook weer doorgegaan. Dit maal zijn er kogelpotten gemaakt. Het bakken heeft helaas geen doorgang kunnen vinden. De Werkgroep Buiteneducatie heeft ook dit jaar weer een aantal praktijklessen voor veldwerk georganiseerd.
Het verenigingsblad *Terra Nigra* is drie maal verschenen. De bibliotheek is met nieuwe boeken uitgebreid en ook het knipselarchief blijft groeien.

Veldwerk
Bij verschillende projecten hebben leden van Helinium medewerking kunnen verlenen.
In Schiedam, op de grens met Overschie, is door ADC een opgraving uitgevoerd in het kader van de bochtafsnijding, ten behoeve van de binnenvaartschepen, van de rivier de Schie. Op deze plek bevond zich de Hof van Cyrene.

In de Grote Kerk van Vlaardingen heeft het bedrijf ArcheoMedia in opdracht van de archeologische dienst van de gemeente Vlaardingen grondboringen gezet met als onderzoeksvraag of er nog resten van eerdere bouwfases van de kerk terug te vinden waren en mogelijk ook sporen van de burcht van Dirk III. Verschillende leden van Helinium en medewerkers van het VLAK (en soms horende bij beide) hebben geholpen bij het boren en het uitzoeken van het materiaal. Hierna volgde nog een klein onderzoek, wederom in sa-

Booronderzoek bij de Grote Kerk.
(Foto: Hilde van Wensveen)

menwerking met ArcheoMedia, buiten de kerk op zoek naar restanten van 15e eeuws muurwerk.

Een kort onderzoek op verzoek van Museum Vlaardingen in verband met de verbouwing van het pand, heeft de verwachte beerput niet aan het licht gebracht. Dit onderzoek is uiteraard gedaan in samenwerking met het bevoegd gezag.
Door het hele jaar heen zijn er verschillende geologische grondboringen uitgevoerd in de buurt van de Olsthoornplas op initiatief van de Werkgroep Buiteneducatie.

Ook buiten het werkgebied van Helinium is er veldwerk gedaan. In Rijswijk werd door de gemeentelijke archeologische dienst gezocht naar een klooster en buitenplaats op Sion. In Leiderdorp is bij een onderzoek door studenten en medewerkers van de universiteit van Amsterdam aan de Hoogmadeseweg erg veel materiaal van een vroegmiddeleeuwse nederzetting opgegraven. Bij het uitzoeken en wassen van het materiaal is assistentie verleend.

Bijzondere projecten
De animatiefilm over het middeleeuwse Rotta die gemaakt wordt aan de hand van opgravingsgegevens van de locatie Markthal in Rotterdam, krijgt steeds meer vorm. Diverse interviews met specialisten zijn opgenomen om als informatieve aanvulling op het verhaal te dienen.
Van het bedrijf ArcheoMedia hebben we de boorkernen uit het stadshart van Vlaardingen gekregen om te gebruiken als studie- of demonstratiemateriaal.
Een stand bij het evenement Slag bij Vlaardingen trok veel bezoekers die zelf een deel van de eerder genoemde grondmonsters konden zeven op zoek naar materiaal uit de tijd van Dirk III, vondsten uit de 11e eeuw bekijken en nog veel meer.
In samenwerking met de Stichting Stadsherstel zijn aan de Hoogstraat etalages ingericht en ook Helinium heeft hier aan deel genomen en een kleine tentoonstelling gemaakt met onder andere materiaal uit boringen van het stadshart en een overzicht van de verschillende activiteiten van Helinium.
Ter gelegenheid van de maand van de geschiedenis is een tentoonstelling georganiseerd met het thema *Vorstelijk Vlaardingen*. Deze tentoonstelling, die werd gehouden in het archeologisch depot, is gemaakt in samenwerking met het VLAK, Museum Vlaardingen en het Stadsarchief. Ook konden de ± 250 bezoekers een rondleiding door het depot volgen.
Voor de tentoonstelling *Beleef het verleden* in Futureland op Maasvlakte 2 is de kano uitgeleend en zijn er door Heliniumleden verschillende attributen voor de inrichting van een jachtkamp gemaakt.
Ook gezelligheid staat hoog in het vaandel. Daarom werden de Nieuwjaarsborrel, de Midzomer barbecue en het kerstdiner goed bezocht.

Samenwerking en overleg
Niet alleen wordt er nauw samengewerkt en overlegd met het VLAK, ook met andere AWN afdelingen en het hoofdbestuur bestaat goed contact.
Alle afdelingen uit Zuid-Holland vergaderen drie à vier maal per jaar met Erfgoedhuis Zuid-Holland en de provincie.
De jaarlijkse erfgoedsoos werd ook bezocht en daar is een kleine presentatie gegeven over de recente activiteiten van de vereniging.
De door de Vrienden van Museum Vlaardingen georganiseerde bijeenkomt gaf een positief gevoel over mogelijke samenwerking met verschillende culturele instellingen in de toekomst.

Website
De website van de AWN en daarmee ook die van Helinium heeft het afgelopen jaar een nieuw uiterlijk gekregen. De site is te vinden op: www.awn-archeologie.nl/08.

Natuurlijk kan in dit verslag niet alles genoemd worden; denk maar eens aan alle uren administratie, vergaderen, opruimen en schoonmaken. Voor een meer gedetailleerd verslag kunt u terecht bij Helinium, of kijk in *Terra Nigra 185*.

Hilde van Wensveen

Jaarverslag

Stadsarchief, Gemeente Vlaardingen

Personeel en vrijwilligers

Het personeel bestond in 2013 uit: D.F. van Geenen (restauratie), H.C. Geuze (archiefinspectie en inventarisatie), mw. D. van der Hoek-de Vries (secretariaat en tijdschriftenbeheer), mw. J.K. van Leeuwen-Zuidgeest (educatie en Topografisch-Historische Atlas), H.J. Luth (stadsarchivaris/sectiehoofd), D. van Os (depotbeheer), mw. E. Stock-van Dijk (Topografisch-Historische Atlas), mw. H.C. Verloop (studiezaal en bibliotheekbeheer) en mw. E.M. van der Zwaal (studiezaal en Topografisch-Historische Atlas). Vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd werd afscheid genomen van de heer Van Os, die sinds 1999 bij Archeologie werkte en vanaf 2007 het depotbeheer bij het Stadsarchief verzorgde. Deze vacante functie wordt niet vervuld.

Het Stadsarchief kan gewoon niet zonder zijn vrijwilligers, zeker waar diverse vrijgekomen betaalde functies al jaren niet meer worden ingevuld. Deze vrijwilligers zetten zich – sommigen al decennia – op betrokken wijze in voor de beschrijving en het toegankelijk maken van de Topografisch-Historische Atlas en van diverse bronnen van Vlaardingen en Maassluis: J. Borsboom (fotografie), H. Brobbel (Topografisch-Historische Atlas), J.A. Ditiecher (nieuwe kroniek), mw. P. van Gelderen-Bakker (indicering Maassluise bronnen), G.A.J. den Hertog (indicering Vlaardingse bronnen), J. de Jonge (Topografisch-Historische Atlas), mw. G.H.J. Maat-Grijsen (oude kroniek) en M.P. Zuydgeest (Topografisch-Historische Atlas en visserij- en maritiem-gerelateerde vraagstukken). In de laatste week van het jaar overleed mevrouw Van Gelderen-Bakker op 62-jarige leeftijd. Sinds de overbrenging in 2004 van de Maassluise archieven naar Vlaardingen, heeft zij met vasthoudendheid indiceringswerk verricht, waarvoor medewerkers en bezoekers van het Stadsarchief haar veel dank verschuldigd zijn.

Voor de educatieve projecten kon weer gerekend worden op de hulp en medewerking van de trouwe vrijwilligers van het ServiceTeam VVV Vlaardingen: mw. J. Baauw-Struijs, mw. A.C.G. Bleijs-Beijk, mw. M.J. Boer-Fiegel, J.A. Ditiecher, D. Hartman, mw. M. van der Hoek, R. Hoekstra, mw. I.G.E. Radema, A.P. Romers, A.M. Thurmer, M. Verweij en mw. M. Visser.

Archieven, collecties en toegangen

In de depots werden weer diverse verzamelingen en archieven of aanvullingen daarop binnengebracht. Naast vele 'losse aanwinsten' voor de Handschriftenverzameling, zoals steeds ook rouwdrukwerk, vermeld ik hier verder nog archivalia van het metaalrecyclingbedrijf Zethameta (1908-1978), van de

Educatief medewerker Joke van Leeuwen-Zuidgeest poseert met de afbeelding van de Vlaardingse Siamese tweeling, waarmee de tweede prijs werd behaald in de landelijke verkiezing van het 'Stuk van het Jaar', 1 november 2013.
(foto: H.J. Luth)

serviceclub Lions Vlaardingen (1963-2013) en het archief van 'Stem des Volks'/Gemengd Rijnmondkoor Vlaardingen (1906-1964). Het scanproject huwelijkse bijlagen Vlaardingen werd door de tijdelijke medewerkers P. Knetemann en mw. S. Laslo voortgezet tot 1912. Mevrouw Van Gelderen indiceerde de jaren 1775-1810 van de Maassluise notarisprotocollen en de heer Den Hertog voltooide de nadere toegang op het Vlaardingse Bevolkingsregister (1880-1900, supplement). Ook dit jaar werden de krantenkronieken van het voorafgaande jaar en die van vijftig jaar geleden samengesteld en gepubliceerd in het *Historisch Jaarboek Vlaardingen*.

Bibliotheek
Aan de bibliotheek konden door koop en schenking 87 publicaties worden toegevoegd. Een kleine selectie: H. Brobbel, *Toen kolen stoken noodzaak was*; K. Kornaat, *Vlaardingen ondernemend vooruit!: 50 jaar Industriële Kring Vlaardingen (1963-2013)*; IJ. Plokker en J. van de Voort, *Brood op het water in WO II: herinneringen van de Vlaardingse vissers Hugo Plokker en Henk van Roon* en S. Schenkel, *Geuzenpenning 2013, toegekend aan de Tunesische mensenrechtenactivist Radhia Nasraoui*.

Topografisch-Historische Atlas
De 'Atlas' blijft zich verheugen in grote belangstelling. Vele honderden bezoekers maakten gebruik van de omvangrijke beeldcollectie (foto's, plattegronden, prenten en tekeningen). Er werden 2.819 foto's en vijftien fotoalbums, prenten en kaarten verworven en in het programma AdLib zijn 1.859 beschrijvingen van gescand beeldmateriaal opgenomen. Daarnaast konden 120 stuks nieuw video- en audiomateriaal worden ingeboekt. De vrijwilligers Zuydgeest en Brobbel, die een levenlang hun kennis van het Vlaardingse straatbeeld hebben opgebouwd, determineerden, selecteerden en beschreven oude en nieuwe foto-aanwinsten en 'Stadsarchieffotograaf' Jan Borsboom ging trouw verder met het vastleggen van het huidige stadsbeeld. Hij werd in het najaar echter ernstig ziek.

Restauratie
De restaurator restaureerde negen studiezaalklappers en achttien delen uit de archieven van Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht, waaronder 17e en 18e-eeuwse verpondingsregisters en bevolkingsregisters uit de periode 1880-1939. De fotokopieserie akten van de Burgerlijke Stand breidde hij uit tot 1915 (geboorte), 1940 (huwelijk) en 1965 (overlijden).

Inspectie
De inspecteur bleef door bezoeken op de hoogte van de stand van zaken van de nog niet naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archief- en informatiebestanden. Het steeds meer digitaal en complex worden van het informatie- en archiefbeheer vraagt extra aandacht. In een aparte rapportage wordt hierover tweejaarlijks aan de colleges van B&W van Vlaardingen en Maassluis bericht. Een nieuwe Archiefverordening en een nieuw Besluit Informatiebeheer werden door het gemeentebestuur van Vlaardingen vastgesteld.

Dienstverlening, websites en educatie
Het aantal bezoeken aan de studiezaal bedroeg 1.274. Van de mogelijkheid via de internetdatabase (ISIS) digitaal genealogisch onderzoek te doen, maakten wereldwijd 16.798 bezoekers gebruik. Zij legden 31.608 bezoeken af om 351.459 pagina's te bekijken. Daarnaast brachten ook nog eens 28.117 bezoekers 40.410 virtuele bezoeken aan de zeer gewaardeerde website www.geschiedenisvanvlaardingen.nl om zich te verdiepen in de rijke Vlaardingse geschiedenis. Dat leverde nog eens 198.860 paginaweergaves op.
Ook dit jaar werden door medewerkers circa 250 onderzoeken verricht op het gebied van genealogie en lokale geschiedenis, waarbij het veelal ging om bouwtekeningen en bewoningsgeschiedenis.

Het educatief erfgoedproject was dit jaar gewijd aan Vlaardingen in de Tweede Wereldoorlog.
In samenwerking met Streekmuseum Jan Anderson werden 800 leerlingen uit de groepen 7 ondergedompeld in een bewogen geschiedenisepisode. De brugklascultuurdag Culture Candy beleefde haar vierde editie: het Stadsarchief ontving 240 leerlingen op één dag.
Twee halfjaarlijkse exposities werden ingericht: over WO II en over Openbaar Vervoer.

Een bijzonderheid tenslotte, was de door de brancheverenigging van archiefinstellingen (BRAIN) georganiseerde landelijke verkiezing van het '(Archief)stuk van het jaar'. Vooral ook omdat Vlaardingen de eervolle tweede plaats behaalde met zijn inzending van een ontroerende 19e-eeuwse tekening van de Siamese tweeling De Korver.

Jaarverslag

Archeologie, Gemeente Vlaardingen

Inleiding
Dit is het eerste jaarverslag met betrekking tot archeologie dat afzonderlijk van het Stadsarchief opgesteld is.

Organisatie

Gemeente
Het vaste personeel bestond uit: Y. Eijskoot (archeoloog), mw. C. Van Loon (archeoloog), T. de Ridder (stadsarcheoloog), R. Terluin (archeoloog), E. van Toledo (archeoloog) en F.J. van der Tuijn (archeologisch medewerker). De vrijwilligers dhr. D. Chodzynski, dhr. A. Djorai, mw. E. Groen, dhr. A. Luten en mw. H. van Wensveen, verrichtten diverse werkzaamheden voor archeologie. Daarnaast hebben verschillende leden van Helinium zich ingezet voor gemeentelijke projecten. In 2013 heeft het college in het kader van bezuinigen besloten het aantal fte bij archeologie terug te brengen naar 3. De terugloop is als volgt gepland: 5 fte in 2015, 4 fte in 2016 en 3 fte in 2017. Het onderdeel archeologie is in 2013 van de Sectie Bouwen Archeologie en Milieu (sectie BAM) overgegaan naar de Sectie Jeugd Onderwijs Cultuur en Archeologie (Sectie JOCA).

Overig
De jarenlange samenwerking die de gemeente Vlaardingen heeft met de Faculteit der Archeologie van de Universiteit Leiden, is op 11 juli bestendigd in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst die door beide partijen is ondertekend. In 2013 is een start gemaakt met de erfgoednota. Deze voorziet in een meer integrale benadering van het erfgoed in de ruimtelijke ordening. Deze zal de komende jaren nader uitgewerkt worden in een aantal programma's. De samenwerking die de gemeenten Vlaardingen en Maassluis met elkaar hadden op archeologisch gebied, is medio 2013 beëindigd.

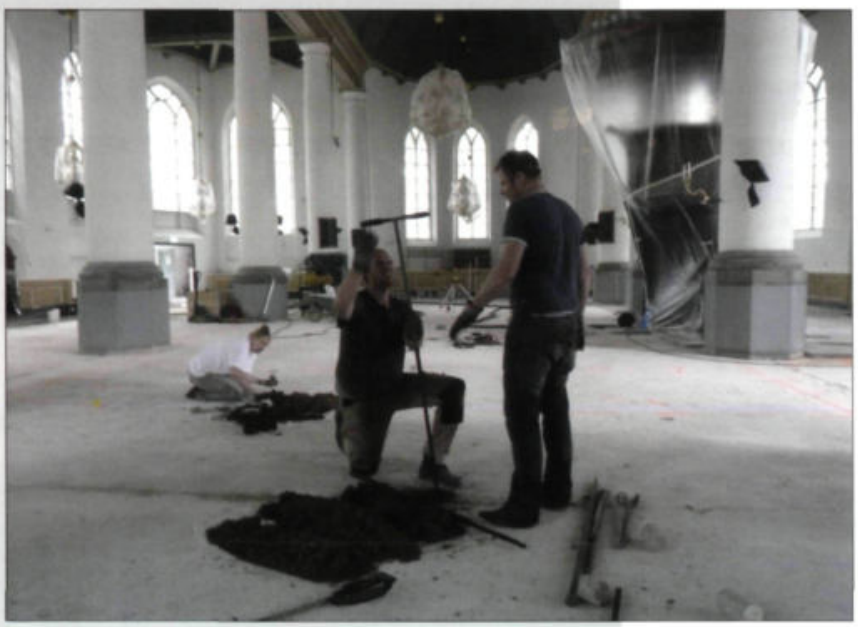

Het booronderzoek in de Grote Kerk toonde onder andere aan dat tussen de kerktoren en het koor tot in de tiende eeuw een waterloop heeft gelegen
(foto: T. de Ridder)

Voorlichting

Vele projecten
Op het gebied van voorlichting speelden diverse projecten. De reizende expositie *Expeditie Steentijd* deed in 2013 Ecomare op Texel en het Historisch Museum Haarlem aan. Op 26 juni opende de gemeente het 'speelkasteel' Holy. Diverse speeltuigen herinneren aan het feit dat op het terrein ooit het mottekasteel Holy (gebouwd rond 1240) stond. Tevens staat er een groot

informatiebord met een QR-code die via de website geschiedenisvanvlaardingen.nl nog meer gegevens over de plek verschaft. Deze website had ook in 2013 te maken met een stijging van het aantal bezoekers: deze steeg van 33.185 (23.142 unieke) in 2012 naar 40.410 (28.117 unieke) bezoekers in 2013. Op 12 oktober opende de historische winkelboulevard in de Hoogstraat. Vele organisaties en winkeliers deden mee aan dit project om het verleden in verschillende winkels te etaleren. Ter herinnering aan het project *De zoektocht naar de oer-Vlaardinger* waarbij voor het eerst in Nederland archeologisch verkregen DNA matchte met een nog levende persoon, is aan de Markt op 30 oktober een gevelsteen onthuld. De paden in Broekpolder hebben archeologische namen gekregen die verwijzen naar de periode van bewoning en enkele bijzondere vondsten in Vlaardingen, te weten: Vlaardingencultuurpad, Kroeskoppelikaanpad, Steurpad, Bruine beerpad, Klokbekerpad, Bronstijdpad, IJzertijdpad en Kanopad. De Stichting Archeologie en Publiek (SAP) organiseerde in 2013 voor het eerst de Publieksprijs der Nederlandse archeologie. Vlaardingen behoorde tot een van de vier genomineerden.

Depot en educatie
In 2013 is definitief bepaald dat het archeologische depot aan de Energieweg blijft en inpandig verder geschikt wordt gemaakt voor depot. De open dag op 19 oktober was goed bezocht. Bij de open dag onthulde de gemeente een bijzondere vondst. Het betreft een bewerkt stenen object in de vorm van een bijl dat in de jaren vijftig van de vorige eeuw is opgebaggerd uit de Nieuwe Maas. Het is het oudste werktuig uit Vlaardingen en omgeving.

Diverse scholen bezochten in het kader van educatieve projecten het depot. Op 11 november is het lespakket gepresenteerd dat gaat over de steentijd, de periode van jagers en boer, met aandacht voor de Vlaardingen-cultuur. Met de school Spieringshoek is een project gestart over het kasteel dat in 1998 is opgegraven op de locatie van d' Engelsche Boomgaert.

Viering Slag bij Vlaardingen
In samenwerking met de commissie van Open Monumentendag is op de betreffende dag een kleinschalig evenement georganiseerd rond de Markt omtrent het thema *Slag bij Vlaardingen*. Op deze dag kwam graaf Dirk III met zijn gevolg naar de Markt om te vieren dat hij op 29 juli 1018 met hulp van Vlaardingers een groot keizerlijk leger bij Vlaardingen wist te verslaan en zo de grondslag legde voor het latere graafschap Holland. Eind 2013 heeft de gemeente het initiatief genomen voor de oprichting van een Stichting Slag bij Vlaardingen, waarover volgend jaar meer.

Onderzoek

Verschillende onderzoeken
In 2013 zijn zes projecten archeologisch begeleid, is op vijf verschillende plekken geboord, op twee locaties zijn er proefsleuven getrokken en zijn er op drie verschillende locaties waarnemingen verricht. Op twee van deze projecten wordt hieronder kort nader ingegaan.

Archeologische begeleiding bouw nieuw Stadskantoor
Het nieuwe Stadskantoor is zoveel als mogelijk op archeologievriendelijke wijze gebouwd, wat inhoudt dat de realisatie met een miniem aan verstoringen aan het bodemarchief tot stand gekomen is. Bij de archeologische begeleiding zijn onder andere resten van de kloosterbebouwing van het Sint Caeciliaklooster uit de 15e en de 16e eeuw aan het licht gekomen en enkele vondsten uit de 13e eeuw.

Booronderzoek Grote Kerk
In de zomer van 2013 is in de Grote Kerk de vloerverwarming vernieuwd. Hierbij deed de unieke mogelijkheid zich voor om enkele boringen in de kerk zelf te zetten. Uit het onderzoek komt onder andere naar voren dat er tussen de kerktoren en het koor een waterloop aanwezig was die vermoedelijk nog zeker tot in de tiende eeuw open lag.

Jaarverslag

Historische Vereniging Vlaardingen

In vele opzichten was 2013 een bijzonder jaar. Feestelijke momenten volgden elkaar op en de uitgave van het *Hoogstraat stegenboek* was een groot succes.

Tijdens de ALV op 26 maart bezocht burgemeester Bruinsma de vergadering om een aantal bestuursleden in het zonnetje te zetten vanwege hun verdiensten voor de HVV: A.W.J. Andriessen, J. van Elk, A. Ouwendijk en E. van Rongen kregen als blijk van waardering door de burgemeester het Vlaardingse harinkje opgespeld.
In deze vergadering werden de aftredende bestuursleden mevrouw G.H.J. Maat-Grijsen en de heren A.W.J. Andriessen en A.E. Lohmann herkozen voor een periode van drie jaar. De heer Andriessen nam tevens na vijftien jaar afscheid als penningmeester en werd opgevolgd door de heer C. Maarleveld, die daarmee tevens tot bestuurslid werd gekozen.

Op 6 november 2013 was burgemeester Bruinsma niet alleen aanwezig voor het in ontvangst nemen van het *Historisch Jaarboek Vlaardingen 2013*. Hij verraste onze voorzitter door hem namens de gemeente Vlaardingen de Vlaardingse Stadsspeld uit te reiken als blijk van waardering voor zijn jarenlange inzet voor de HVV en voor de stad Vlaardingen. Ook voor zijn inzet, met veel enthousiasme, voor de Gemeentelijke Monumentencommissie en de Stichting Stadsherstel Vlaardingen.

Bestuursactiviteiten
De ledengroei is in 2013 helaas wat achtergebleven. De vereniging telde met ingang van het jaar 2014 1307 leden. Het bestuur vergaderde in 2013 vier maal.
In het jaar 2013 presenteerde de Historische Vereniging Vlaardingen zich op verschillende stadsactiviteiten, openingen en boekpresentaties. Voor de cursus *Ken uw Stad* en verschillende verenigingen werden voordrachten over het werk van de HVV en lezingen over historisch Vlaardingen gehouden.
De HVV heeft een afvaardiging in het bestuur van de Stichting Stadsherstel Vlaardingen en kan op deze wijze mede de historische aspecten van bijvoorbeeld de Hoogstraat onder de aandacht brengen. Het driemaandelijks overleg met de beleidsmedewerker monumenten van de Gemeente Vlaardingen is positief te noemen en werpt steeds meer vruchten af.

Op 14 februari 2013 werd in de Grote Kerk van Vlaardingen door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) het Beschermd Stadsgezicht voor een deel van Vlaardingen toegekend. Tijdens dezelfde bijeenkomst werd de lijst van 555 beeldbepalende panden gepresenteerd. Met het uitgeven van de Vlaardingse kleurenwaaier werd deze feestelijke bijeenkomst afgesloten. De HVV heeft met grote inzet en enthousiasme aan deze projecten meegewerkt.

Voorzitter Wout den Breems werd verrast met de Vlaardingse Stadsspeld. (Collectie HVV)

De Hoogstraat rond 1900 ter hoogte van de Kraansteeg (bij de lantaarn rechts). Links bij de erker was voorheen de 1e Trapsteeg die met de aangrenzende woningen bij een bominslag in oktober 1940 zijn verdwenen. (Collectie Museum Vlaardingen)

Publicaties lezingen en excursies.
De redacties van *Jaarboek* en *Tijd-Schrift* werkten met veel overgave om de HVV- publicaties tijdig te laten verschijnen met mooie artikelen.
In de 37ste uitgave van het *Historisch Jaarboek Vlaardingen* wordt door Hans Mathijssen aandacht besteed aan de rol van de burgemeesters Hansen en Siezen. *Vlaardingse burgemeesters in oorlogstijd. Goed of fout?*
Agnes Vermaas beschrijft de geschiedenis van de waterleiding in Vlaardingen in *Spreek wat waar is, drink wat klaar is.*

Het *Tijd-Schrift* kwam vier maal uit en bevat weer een scala aan interessante en leuke artikelen. Veel waardering is er voor de redacties voor hun uitstekende werk en natuurlijk dank aan de auteurs voor hun bijdragen.

In september verscheen het *Hoogstraat stegenboek*, dat in samenwerking met de Stichting Stadsherstel is uitgegeven. Wout den Breems heeft het boekje samengesteld en neemt de lezer mee langs de verdwenen en nog aanwezige stegen aan de Hoogstraat.

Ook werden er in 2013 vijf goed verzorgde lezingen gehouden. De jaarlijkse excursie mocht weer op een grote belangstelling rekenen.

Begraafplaats Emaus
De werkgroep begraafplaats Emaus heeft veel werk verzet met het inventariseren en zo kon de website uitgebreid worden met veel interessante gegevens.

Woord van dank
In 2013 is er in commissieverband, ander vrijwilligerswerk en bezorgingen veel werk verzet. Dit draagt in hoge mate bij aan het functioneren en aanzien van de Historische Vereniging Vlaardingen. Veel dank gaat uit naar hen die zich belangeloos inzetten voor de HVV.

Het complete jaarverslag over 2013 is te lezen op de website en in de bijlage van het kwartaalblad *Tijd-Schrift 131* van maart 2014. Hierin vindt u het totale reilen en zeilen van onze vereniging. De moeite waard om te lezen!

Jaarverslag

Streekmuseum Jan Anderson

Het Streekmuseum Jan Anderson kijkt terug op een bijzonder succesvol jaar. Niet alleen werden er 966 bezoekers meer dan in 2012 (= een stijging van 40,1%) verwelkomd, maar ook werd er grote voortgang gemaakt in de samenwerking met het nieuwe Museum Vlaardingen. De langverwachte overeenkomst tussen beide musea werd op 15 januari getekend. Op de laatste dag van het jaar wisten onverlaten de feestvreugde enigszins te temperen door het stelen van het lood van het dak van het museum, een diefstal die de pers haalde. De schade werd spoedig hersteld.

De drie exposities van 2013 werden druk bezocht. Op 2 februari opende burgemeester Bruinsma de opstelling over *60 jaar Watersnood 1953* en zijn echtgenote Fabienne knipte op 20 juni het lint door bij *Vlaardings lekkers*. Deze tentoonstelling ging over ijzerkoekjes, de harinkjes van Patisserie Royal (nu Jan Boer), de fabricage van Vlaardings bier en wijn, koek en suikerwerkfabrieken en over het goud van de zee, de Vlaardingse haring. Tenslotte opende Marjan Groen, direkteur van het Mariniersmuseum in Rotterdam, op 23 november onder keizerlijk oog van Peter de Haas in kostuum *Revolutie en Napoleon met tekens uit Vlaardingen*. Deze expositie werd door onder andere tien schoolklassen van het Groen van Prinsterer en twee schoolklassen van het Geuzencollege bezocht. In samenwerking met het Stadsarchief hebben bijna 800 kinderen uit groep 7 de vaste opstelling over de oorlog in Vlaardingen bezocht. Ook zeven klassen van de Jozefmavo zochten het technisch materiaal in het museum op, terwijl op de dag van Culture Candy 275 leerlingen een bezoek aflegden.

De nummers 24, 25 en 26 van de serie *Van 't Oft naar 't Oofd* die in 2013 verschenen, respectievelijk Vrijheidswandelen, IJzerkoekjes en Revolutie en Napoleon in Nederland, waren onder andere te koop bij de boekhandel en het Streekmuseum.

Verder leverde het Museum materiaal voor publicaties over voetbalclub VFC, boekverkoper Mari den Draak, volksprenten, Benzo Fietsenfabriek (in het blad *De oude fiets*) en voor de *Oranjekrant* van de Nationale Gedenkdagen. Deze zomer waren we jurylid bij de verkiezing van de foto's voor de serie ansichtkaarten over onze stad. Verder gaven we een aantal uren les bij de twee series *Ken Uw Stad* en hielden we een tiental lezingen, onder andere in Krimpen a/d IJssel (2x), het Innerwheel en één in de volle Bethelkerk. Hans Bakker fotografeerde alle bijzondere gebeurtenissen in het museum en heeft daarnaast al weer zeven van de honderdvijftig collecties beschreven en vastgelegd.

De registratie van de diverse collecties door Peter de Haas

Overhandiging boekje Vlaardingse IJzerkoekjes, 20 juni 2013 (foto Hans Bakker)

gaat gestaag door. Jan Doets voorziet het depot in de Willem Beukelszoonstraat van nieuwe stellingen. De lichtinstallatie in het depot werd uitgebreid en het dak van de aanbouw vernieuwd, terwijl er voor de Kethelweg nieuwe brandblussers zijn aangeschaft en alle spots van led-lampen werden voorzien. Ook werden de radiatoren op de Kethelweg vernieuwd en werd de beveiligingsinstallatie tweemaal nagezien.
Rob Rijnsdorp beantwoordt de e-mails en iedere openingsdag zijn twee vrijwilligers (onder andere van het Service Team Vlaardingen) aanwezig om de bezoekers te verwelkomen.

Exposities en bruiklenen
In 2013 waren er drie tijdelijke tentoonstellingen: *60 jaar Watersnood 1953, Vlaarding lekkers* en *Revolutie en Napoleon met tekens uit Vlaardingen.* Aan diverse musea werden stukken en collecties uitgeleend: Streekmuseum Krimpen a/d IJssel (collectie over de geschiedenis van het schrift en bordspelen), Tassenmuseum Amsterdam (houten schooltassen), Timmerwerf De Lier (schoolmateriaal), museum Capelle a/d IJssel (oude beroepen) en museum Prinsenhof in Delft (Tweede Wereldoorlog). Unilever Research gebruikte bij de open dag materiaal over het wassen in vroeger tijden. De meest opvallende bruikleen uit 2013 bestond uit een aantal melkflessen (met brede hals), die door de Oscar winnende acteur Sir Anthony Hopkins leeggedronken gaan worden in de Amerikaanse film *The Kidnapping of Freddy Heineken.*

Bezoek
In 2013 werd het Streekmuseum bezocht door 3.376 bezoekers (2012: 2.410, 2011: 2.690 en 2010: 2.764). Daarnaast waren er bezoeken van het college van B&W van Cromstrijen, de Rotaryclub Schiedam, bewoners en personeel van Uitzicht en Het Zonnehuis, de leden van de Stichting Geschiedenis Kinder- en Jeugdliteratuur en een aantal bruidsparen.

Aanwinsten: voorwerpen
In totaal werd voor de diverse collecties 849 voorwerpen geworven, waaronder een zilveren pepermuntdoosje uit 1853, een Unox wandbord uit 1930, een blauw emaille koffieketeltje met deksel gebruikt in de kuiperijen, een glazen Sunlight Zeep presse-papier, een tegeltje Westhavenplaats 1938 uit het huis van burgemeester Siezen, een originele grammofoonplaat met daarop het Fortunalied, een aantal houten modellen van onder andere een melkkar en de Visbank, een ovale stoof uit het huis van dominee Heyda, Vlaardingse straatnaamborden, een houten spinnewiel uit de Tweede Wereldoorlog, een groot aantal voorwerpen uit het atelier van de schilder Jaap de Raat, 68 zilveren gebruiksvoorwerpen, twee emaille herdenkingsbekers uit 1898 en 1901, een speelgoedauto als sigarenkist van KAVEWEE, 14 verschillende koperen en zinken wasstampers, een asbakje gemaakt van de zuiger van een Fokker G1 uit 1940, een soldatenkist uit 1914-1918 bij Sprij vermaakt tot dekenkist en een uniform van de Vlaardingse Pijpers.

TV opnamen RTL 4 *Tips & Travel*, 3 augustus 2013 (foto Hans Bakker).

Aanwinsten: tekeningen, prenten, documenten, foto's en postzegels
508 stuks werden opgenomen in de collectie, waaronder een krant met de veroordeling van NSB-burgemeester Hansen, een Doggersbankspel uit 1782, een affiche Vlaardingse florijnen met afbeelding van de Bruinsmamunt, en een pentekening van de achterkant van de Hoogstraat door Paul Westerdijk. De fotocollectie werd vermeerderd met 436 stuks, waaronder een album met afbeeldingen uit de Tweede Wereldoorlog, 22 persfoto's uit de bezettingstijd en de serie van 100 kaarten door AH en Rotary uitgegeven ten behoeve van de Voedselbank. Veel materiaal is door onze restaurateurs behandeld en vele prenten werden ingelijst.

Publiciteit
In het *Algemeen Dagblad* en *De Telegraaf* is een aantal artikelen geplaatst over onze exposities en publicaties. 28 maal waren we bij Omroep Vlaardingen te gast. Oud-Vlaardingen TV maakte programma's over de Tweede Wereldoorlog, de Watersnoodramp, Koninginnedagfeesten en Vlaardings lekkers. Radio Rijnmond maakte een uitzending over de uitgeleende melkflessen voor de Amerikaanse Heineken film en onze expositie over Napoleon, en TV Rijnmond schonk aandacht aan de flessen. In het jubileumboek van het Gorkums Museum staan een drietal artikelen over de tentoonstelling die wij daar indertijd hebben georganiseerd.

Bibliotheek
Deze werd aangevuld met 443 nummers, waaronder *Zo spelen en leren kinderen* (1885), *De kleine kindervriend* (1809) en een album *Olympische Spelen 1952,* en daarnaast vele historische standaardwerken.
Het bestuur bestond op 31 december 2013 uit P.J. Westerdijk (voorzitter), G.H.B. Anderson (penningmeester), R. Reijndorp (secretaris), E.V.A. Dekker (lid) en P.J. Moree (lid). Het ongesubsidieerde Streekmuseum zou niet kunnen functioneren zonder de inzet van de vele vrijwilligers.

Jaarverslag

Museum Vlaardingen

2013 stond in het teken van het leegmaken van het museumgebouw en de voorbereidingen voor de nieuwbouw. Het was een jaar waarin veel werd afgebroken om in de toekomst het museum op te kunnen bouwen. In de laatste maanden van 2012 was door personeel en vrijwilligers al begonnen met de voorbereidingen voor de verhuizing van de collectie. Dijkshoorn Verhuizers hielp mee met het verder ontmantelen van de vaste opstelling. In maart 2013 vonden de eerste grote verhuizingen van de collectie plaats. Personeel, vrijwilligers en de foto- en bibliotheekcollectie verhuisden naar een tijdelijk onderkomen aan de Hoogstraat 115 in Vlaardingen.
Niet alleen het museumgebouw werd leeggeruimd, ook de stadskraan en de VL92 Balder verdwenen uit het vertrouwde stadsbeeld. De houten stadskraan was dermate aangetast door zwammen dat het niet langer veilig was het object in die staat aan de Westhavenkade te laten staan. De VL92 Balder vertrok voor een ingrijpende restauratie naar een scheepswerf in Delft.
De belangrijkste subsidiegever in 2013 voor de exploitatie van het museum was de gemeente Vlaardingen. Andere incidentele financiële bijdragen werden gereserveerd voor de inrichting.

Bouw Museum Vlaardingen
In het laatste kwartaal werden de laatste hobbels genomen die de bouw van het nieuwe museum in de weg stonden. De bouwvergunning werd goedgekeurd en verleend. Op woensdag 6 november waren J. Robberegt, wethouder Kunst & Cultuur gemeente Vlaardingen, S. van der Marel, directeur ad interim Museum Vlaardingen, J. Massaar, directeur Fonds Schiedam Vlaardingen e.o., notaris D.W.M. van Niekerk en notaris J. van Gastel bijeengekomen om de koopakte van het bestaande museumgebouw en andere overeenkomsten te tekenen. Hiermee werden de voorwaarden geregeld waaronder het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. de bijdrage voor de ver- en nieuwbouw wilde verstrekken. Voor de renovatie, restauratie en nieuwbouw van het museum stelde de gemeente Vlaardingen € 1,5 miljoen

Van links naar rechts
J. Massaar (directeur Fonds Schiedam Vlaardingen e.o.), D.W.M. van Niekerk (notaris), J. Hoogendijk (voorzitter raad van toezicht Stichting Het Vlaardings Museum), S. van der Marel (directeur a.i. Museum Vlaardingen), J. Robberegt (wethouder kunst & cultuur gemeente Vlaardingen) en J. van Gastel (notaris)
(Foto: Studio Dulfer)

beschikbaar. Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. stelde € 4,75 miljoen beschikbaar uit de zogeheten 'binnenstadsgelden'. Deze gelden zijn in 2008 door het Fonds beschikbaar gesteld en bestemd voor de revitalisering van de binnenstad van Vlaardingen.
De aanbesteding vond plaats in november. De aannemer startte direct met de voorbereidingen zodat in december de sloopwerkzaamheden konden beginnen. Het achtergelegen terrein werd vrijgemaakt, de aanbouw verwijderd en het aanliggende kantoorpand van de vorige eigenaar en gebruiker Warmelo & van der Drift gesloopt.
De architect van het gebouw is Wijnand Houdijk van Houdijk Architecten.

Vlaardingen in Parijs
Op 4 maart presenteerde de Luikse modeontwerper en kunstenaar Jean-Paul Lespagnard zijn herfst- en wintercollectie 2013 getiteld *Maatjes*. De show vond plaats in La Gaîte Lyrique in Parijs. De collectie was grotendeels geïnspireerd op de klederdrachtcollectie van Museum Vlaardingen. In 2012 bezocht Lespagnard Museum Vlaardingen om zowel de kleding- als de sieradencollectie te bestuderen. Dit resulteerde in een moderne kijk op de vissersvrouw.
www.jeanpaullespagnard.com/maatjes

Prentenfonds
In 2013 zijn uit het Prentenfonds 29 aankopen gedaan en opdrachten verstrekt waaronder een serie tekeningen van stegen aan de Hoogstraat van Christophe Aussems, een schilderij van Jan Prins van de Koningin Wilhelminahaven, een aquarel van Leslie Gabriëlse van de intocht van graaf Dirk III op de Markt in Vlaardingen op Open Monumentendag en een schilderij van Bob Kemper van de opslagtanks van de Vopak in Vlaardingen.

Collectie
De geregistreerde collectie bevat 19.846 records in Adlib Museum, waaronder 2.978 foto's, 166 negatieven, 2.423 technische tekeningen en 2.296 items archivalia. Het aantal geregistreerde museale objecten bedraagt 12.983 voorwerpen inclusief beeldmateriaal (schilderijen, tekeningen en grafiek). De geregistreerde bibliotheekcollectie bevat 5.922 zelfstandige publicaties zoals geregistreerd in Adlib. Het aantal geregistreerde tijdschriftartikelen bedraagt 3.436, audio- en visueel materiaal: 762.
23 aanwinsten uit 2013 zijn nog niet in Adlib geregistreerd. Deze zijn opgenomen in een handgeschreven aanwinstenregister en voorzien van een aanwinstnummer met bijbehorende contextinformatie.
Het koppelen van images aan records in Adlib ging in een gestaag tempo door. In Adlib zijn 8441 afbeeldingen aan records gekoppeld.
Vanwege voorbereidingen van de komst van de VVV was de bibliotheek in december niet langer meer geopend voor publiek. Een aantal van veertig bezoeken werd genoteerd. Het aantal informatieaanvragen (telefonisch, schriftelijk of e-mail) bedroeg vijftig.

Aanwinsten
Uit een legaat verkreeg het museum twee olieverfschilderijen; een portret van Jan Leewis (1888-1933) door Jaap Weiland en een *Gezicht op de Grote kerk in Vlaardingen* door N. Jonker. De gemeente Vlaardingen schonk de kunstvitrines genaamd VL 1, VL 2 en VL 3 van Dike Hof. Vlaarding's Mannenkoor Orpheus schonk hun vaandel uit 1910.
Bijzonder is de aankoop en schenking van werken uit de Kunstuitleen en objecten afkomstig uit de collectie van de Stichting de Vrije Academie. Onder andere werken van L. Droppert, J. Buning, J. Stigter, A. Hofman, J. van Reeven, A. Pelgrim en H.P. Groen vonden een nieuwe bestemming in het museum. Posters, fotocollages, tasjes, drukwerk en diverse objecten die een relatie hebben met de Vrije Academie en de door de stichting georganiseerde projecten en evenementen werden in de museumcollectie opgenomen.

Voor het volledige jaarverslag zie www.museumvlaardingen.nl

De Historische Vereniging Vlaardingen brengt ieder jaar een jaarboek uit met daarin artikelen over de Vlaardingse geschiedenis, kronieken en jaarverslagen. In dit *Historisch Jaarboek Vlaardingen 2014* zijn twee artikelen opgenomen die, als het om interessegebied gaat, zeer uiteenlopen.

Piet Heinsbroek schrijft in het eerste artikel over Thidbalds sarcofaag, die in 1967 werd aangetroffen bij restauratiewerkzaamheden in de Grote Kerk. Hij vindt dat deze stenen doodskist uit de twaalfde eeuw een topattractie is van alle tijden. Heinsbroek komt tot die conclusie na vergelijking van de Vlaardingse vondst met sarcofagen die elders in Zuid-Holland zijn gevonden.

Het tweede artikel, van de hand van Bram Keizerwaard, gaat over hoe er in Nederland - en in het bijzonder in Vlaardingen - na de Tweede Wereldoorlog werd omgegaan met burgers die fout waren tijdens de oorlog. Velen werden geïnterneerd en dat gebeurde ook in Vlaardingen. Aan de hand van brieven, geschriften en interviews schetst Keizerwaard een indringend beeld van de leefomstandigheden in het Vlaardingse gevangenen- en bewaringskamp De Vergulde Hand.

Historische
Vereniging
Vlaardingen

De Volksbond

Willem van 't Woudt

Remonstrantse Gemeente

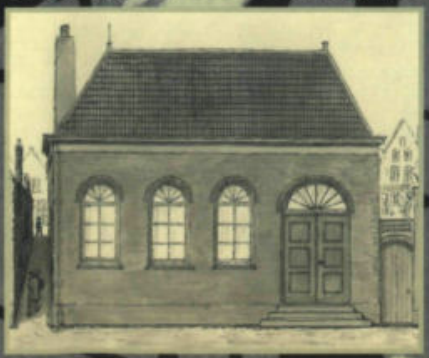

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2009

Informatie over het HIP

U vindt het Historisch InformatiePunt (HIP) in de bibliotheek aan de Waalstraat 100 (op de tweede verdieping).

Openingstijden:

maandag	13.30 - 20.00
dinsdag	13.30 - 17.00
woensdag	10.30 - 20.00
donderdag	13.30 - 17.00
vrijdag	13.30 - 20.00
zaterdag	10.30 - 15.00

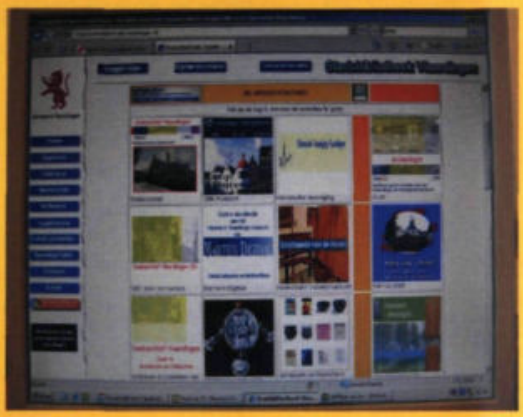

Thuis het digitale HIP bezoeken?
Ga naar www.bibliotheek.vlaardingen.nl Op de homepage die verschijnt, staat rechtsboven een HIP-button (een rechthoekig vakje met het woord HIP). Klik daarop en u krijgt dan het beeldscherm hierboven te zien.

Het HIP wordt mogelijk gemaakt door:

Stadsbibliotheek Vlaardingen

Stadsarchief Vlaardingen

Historische Vereniging Vlaardingen

Visserijmuseum | Vlaardings Museum

Een plek in de bibliotheek waar u kunt snuffelen in de Vlaardingse historie.
U ziet kleine tentoonstellingen van het Visserijmuseum/Vlaardings Museum en het Stadsarchief. U kunt Jaarboeken en TijdSchriften inzien van de Historische Vereniging Vlaardingen en de boeken uit de Vlaardingencollectie van de bibliotheek.
Er is ook een digitaal Historisch InformatiePunt waar u gratis de websites van instanties die zich bezighouden met de Vlaardingse historie kunt bezoeken.

Op vertoon van deze flyer ontvangt u een gratis kopje koffie of thee in het Historisch InformatiePunt

U vindt het Historisch InformatiePunt (HIP) in de bibliotheek aan de Waalstraat 100 (tweede verdieping).

Visserijmuseum | Vlaardings Museum

Stadsarchief Vlaardingen

Stadsbibliotheek Vlaardingen

Historische Vereniging Vlaardingen

H.J. Seij
Arij Koplaan 87
3132 AA Vlaardingen

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2009

Afbeelding omslag:
Detail uit een houtsnede van Willem van 't Woudt (1888-1970).

Omslagontwerp en vormgeving:
Klaas Bloem, Stout Grafische Dienstverlening.

Deze uitgave kwam tot stand dankzij medewerking van:

A. Fontijne Beheer B.V.
Van Gastel Notarissen
Geluk Treurniet Architecten
Machinefabriek Kreber
Dr. Ir. L. Maat
Sarhama B.V.
Timmermans Makelaars
Jac. Verkuil Bloemsierkunst
Vlaardingse Assurantie Combinatie VLASCOM CV
Warmelo en van der Drift B.V.
Waterweg Wonen
WESTERN 'aircharters holland'

Historisch Jaarboek Vlaardingen 2009

een uitgave van de
Historische Vereniging Vlaardingen

met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen

drieëndertigste jaargang

Opmaak en druk:
Stout Grafische Dienstverlening, Vlaardingen

Cip-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Historisch

Historisch Jaarboek Vlaardingen/
Historische Vereniging Vlaardingen - (1977) -S-
Vlaardingen:
Historische Vereniging Vlaardingen
ISSN 0169-3964
Verschijnt jaarlijks
Drieëndertigste jaargang. 2009 / met medewerking van het
Stadsarchief Vlaardingen. - ill.
ISBN/EAN: 978-90-71731-30-3
SISO zhol 938.1 UDC 942.2*3130(058) NUGI 480
trefw.: Vlaardingen, geschiedenis, jaarboeken

INHOUD

7	Voorwoord
8 - 27	Excelsior De geschiedenis van de Volksbond tegen Drankmisbruik in Vlaardingen *Kees Verhulst*
28 - 41	Willem van 't Woudt (1888-1970), ambtenaar én kunstenaar *Erika Verloop*
42 - 55	De teloorgang van de eerste remonstrantse gemeente van Vlaardingen (1632-1806) De patriot Cornelius Rogge preekt voor de laatste Arminianen aan de Kuiperstraat (1785) *Simon Vuyk*
56 - 85	Kroniek van Vlaardingen 1958 *Anneke Maat-Grijsen*
86 - 115	Kroniek van Vlaardingen 2008 *Marianne van Papeveld-Hörst*
116 - 117	Archeologische Werkgroep Helinium
118 - 121	Sectie Stadsarchief en Archeologie
122 - 123	Historische Vereniging Vlaardingen
124 - 125	Streekmuseum Jan Anderson
126 - 127	Visserijmuseum/Vlaardings Museum

AUTEURS

Cornelis (Kees) Willem Verhulst (1923) is geboren en getogen in Vlaardingen. Na zijn schooljaren was hij werkzaam in het carrosserie- en wagenbouwbedrijf van zijn vader. In 1952 volgde de overstap naar een Rotterdamse handelmaatschappij. Vanaf 1974 tot aan zijn pensioengerechtigde leeftijd was hij in overheidsdienst als hoofdinspecteur Bedrijfszelfbescherming. Als amateur-historicus schreef Verhulst verscheidene artikelen, die o.a. geplaatst werden in uitgaven van de Historische Vereniging en plaatselijke kranten. Die bijdragen hadden vaak de geschiedenis van de gemeentelijke Vlaardingse brandweer als onderwerp. Van deze dienst maakte Verhulst ruim 36 jaar als vrijwilliger deel uit. Bij zijn functioneel leeftijdsontslag vervulde hij de functie van waarnemend commandant. Ook over andere plaatselijke onderwerpen werden artikelen geleverd. Daarnaast hield Verhulst lezingen met dia's over oude Vlaardingse straten.

Erika Verloop (1965) woont sinds 1990 in Vlaardingen. Na de middelbare school (VWO) volgde zij de opleiding tot bibliothecaris-documentalist aan de Bibliotheek- en Documentatie Academie in Den Haag. In 1988 trad zij als documentaliste in dienst bij het Stadsarchief Vlaardingen. De opleiding tot middelbaar archiefambtenaar aan de Rijks Archiefschool in Den Haag leidde in november 1989 tot een fulltime dienstverband als studiezaalbeheerder. Na enige jaren achtereenvolgens als bibliothecaris annex atlasbeheerder en inventarisator te hebben gewerkt, is zij uiteindelijk weer teruggekeerd op haar post in de studiezaal van het Stadsarchief.
Zij publiceerde enkele artikelen over Vlaardingse rederijen en schreef al eerder in het Historisch Jaarboek Vlaardingen. In 1999 over de 19e-eeuwse geneesheer A.W. van Meegen, in 2001 over het schildersgeslacht Weiland en in 2006 – samen met stadsarchivaris H.J. Luth – over M.C. Sigal jr., gemeentearchivaris van Vlaardingen in de periode 1919-1953.
Erika Verloop had jarenlang zitting in het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen en in de redactiecommissie van het Historisch Jaarboek.

Simon Vuyk (1932) werd geboren te Vlaardingen waar zijn vader hoofd was van de openbare school voor buitengewoon lager onderwijs (Zomerstraat). Volgde het stedelijk gymnasium te Schiedam, studeerde te Leiden theologie en conflictpsychologie en geschiedenis te Mainz. Was remonstrants predikant te Oosterbeek (1960-1968), directeur van volkshogeschool Overcinge te Havelte (1968-1981) en van De Marke te Rekken, internaat voor zeer moeilijk opvoedbare jeugd (1981-1992). Promoveerde te Leiden op De verdraagzame gemeente van vrije christenen, remonstranten op de bres voor de Bataafse Republiek 1780-1800 (1995). Publiceerde studies over remonstranten in de Verlichting, de biografie Jacob Kantelaar 1759-1821 (2005). Naast artikelen verzorgde hij een brievenuitgave van de doopsgezinde predikant Marten Martens 1773-1852 (2005). Woont te Deventer.

VOORWOORD

'Drank maakt meer kapot dan je lief is'. Met deze slogan wordt in onze tijd geprobeerd om burgers te overtuigen van het belang zich te matigen in het alcoholgebruik. *Kees Verhulst* schrijft in het eerste artikel van dit jaarboek hoe de bestrijding van drankmisbruik in de negentiende en twintigste eeuw werd aangepakt door de Volksbond tegen Drankmisbruik. De Volksbond organiseerde allerlei activiteiten om de mensen 'de fles' te laten vergeten en mocht zich jarenlang verheugen in een grote belangstelling. Vele Vlaardingers - en misschien was u er zelf wel een van - trokken regelmatig naar zalencomplex Excelsior aan de Oosthavenkade om daar onder het genot van een kopje koffie of een glaasje 'fris' deel te nemen aan allerlei activiteiten op het gebied van o.a. zang, toneel, muziek en gymnastiek.

Erika Verloop laat u vervolgens kennismaken met de levensgeschiedenis en het werk van Willem van 't Woudt (1888-1970). Hij werd bekend door zijn houtsneden van Vlaardingse stadsgezichten. Erika geeft u een kijkje in het leven van een amateur-kunstenaar die moest schipperen om tijd te vinden voor zijn passie. De afbeeldingen van zijn werk zijn een lust voor het oog.

Op 1 juni 2008 vierde de Remonstrantse gemeente haar 100-jarig bestaan. Hebben de feestende leden weet gehad van de vroege geschiedenis van hun gemeente? Voor hen en natuurlijk voor alle geïnteresseerde lezers is het laatste artikel, van de hand van *dr. Simon Vuyk*, een echte eye-opener. Het verhaal gaat terug naar 1632, het jaar waarin Vlaardingers een Remonstrantse gemeente oprichtten en predikanten beriepen. Hij schrijft over de bloeitijd en de teloorgang van deze gemeente.

Zoals gewoonlijk vindt u in dit jaarboek jaarverslagen van verschillende Vlaardingse organisaties en twee kronieken. *Anneke Maat-Grijsen* heeft de kroniek van 1958 samengesteld en *Marianne van Papeveld-Hörst* nam die van 2008 voor haar rekening. Wie deze beide kronieken achter elkaar leest komt vast en zeker in een gemoedstoestand van verbazing, verbijstering en verwondering. Verbazing omdat de tijd zo snel verstrijkt. Zo werd in 1958 de eerste paal geslagen voor het nieuwe Holy Ziekenhuis. Vijftig jaar later, in 2008, sluit dit ziekenhuis alweer de deuren en moeten we voortaan met onze kwalen naar Schiedam. Verbijstering omdat de tijden zo veranderen. In 1958 hield een Vlaardingse inspectrice van de kinderpolitie voor de VARA-radio een praatje over de gevaren van het wegschieten van papieren pijltjes met een blaaspijp. U kent ze vast nog wel, de stroken van krantenpapier die je behendig rond je vinger draaide, een beetje uittrok en aan elkaar plakte met speeksel. Vervolgens moest je het bovenkantje zover afscheuren dat het pijltje in een PVC buis paste en met een flinke ademstoot kon het projectiel bij voorkeur door openstaande ramen vliegen. Kom daar nog eens om in 2008. Het is er heel wat grimmiger op geworden met steekpartijen, overlast van uitgaande jeugd en het oprollen van hennepkwekerijen. Verwondering is er voor het oneindige optimisme van het gemeentebestuur in 1958. De ene na de andere heipaal werd in Vlaardingse bodem geslagen voor de bouw van huizen en voorzieningen, om in de toekomst onderdak te kunnen bieden aan rond de voorspelde 150.000 inwoners. In 2008 loopt het inwoneraantal terug en blijft de teller steken op 70.855. Het huidige gemeentebestuur krabt zich mogelijk vertwijfeld achter de oren.

Voor de totstandkoming van dit drieëndertigste jaarboek zegt de redactie dank aan onze genereuze sponsors, alle auteurs, het Vlaardingse Stadsarchief en uiteraard Stout Grafische Dienstverlening.

Jaarboekcommissie Historische Vereniging Vlaardingen
November 2009

Kees Verhulst

EXCELSIOR

De geschiedenis van de Volksbond tegen Drankmisbruik in Vlaardingen

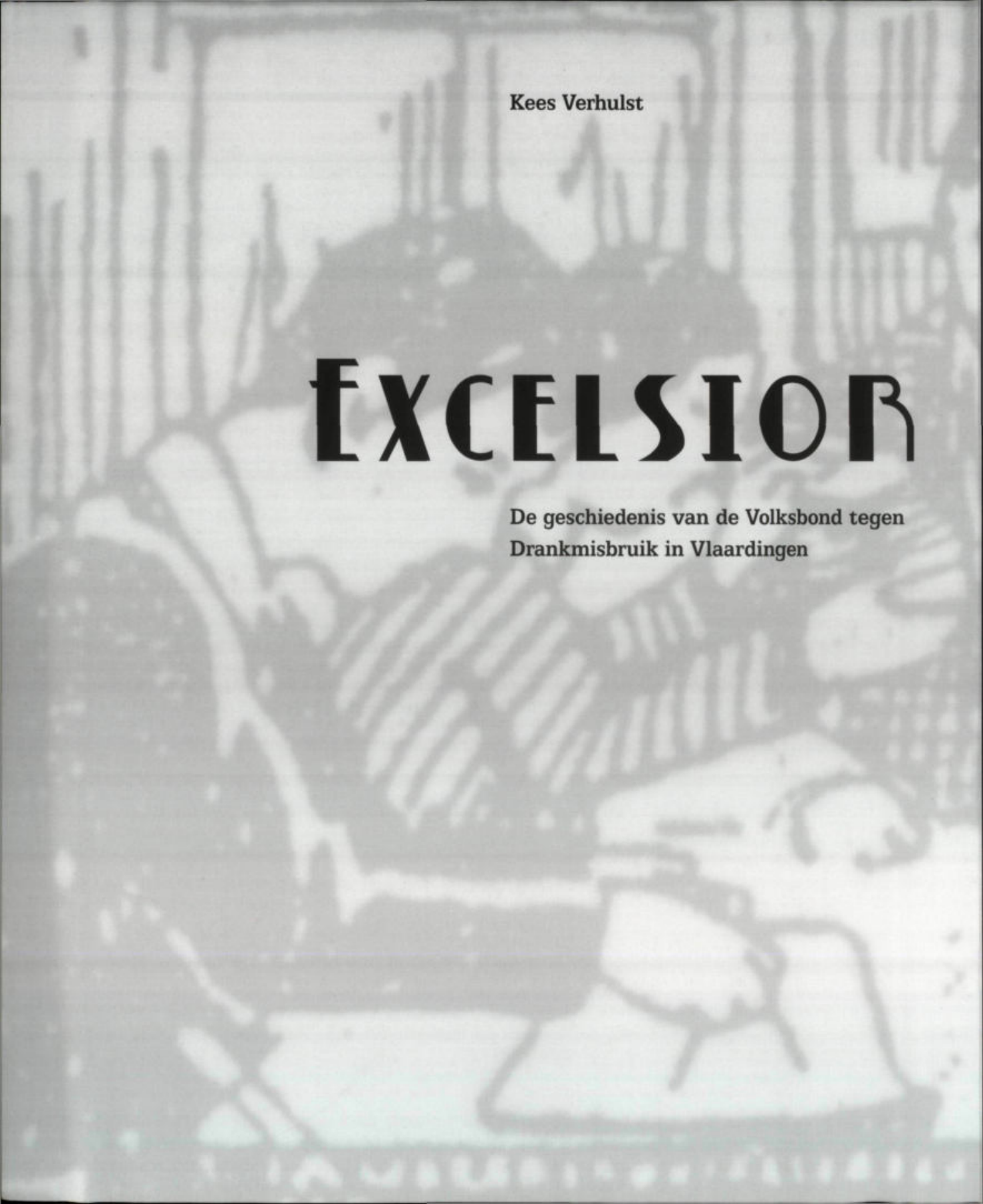

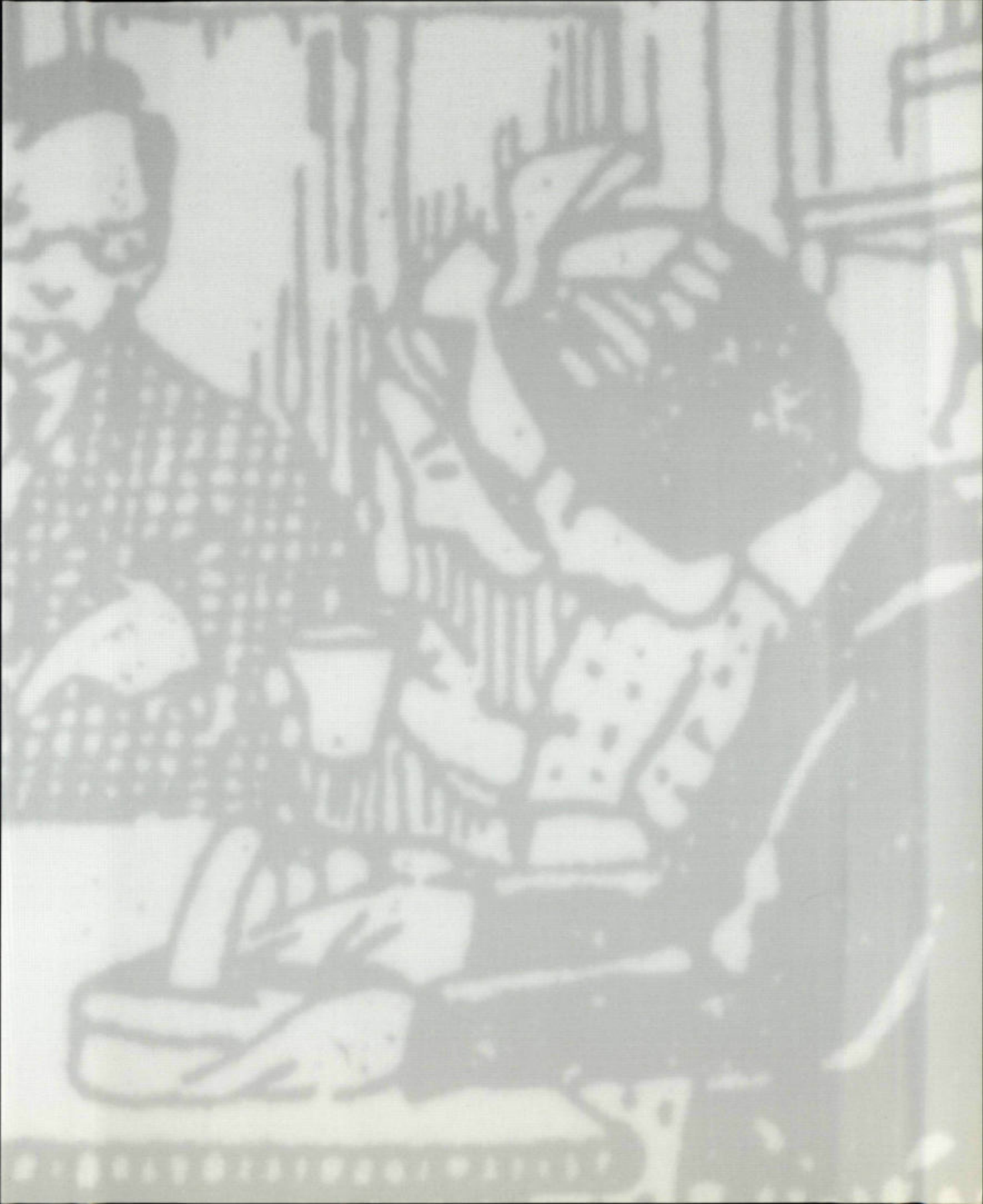

KOFFIEHUIZEN

KIOSKEN

VOLKSHUIZEN

TENTOONSTELLINGEN

Een organisatie die in de bijna negentig jaar van haar bestaan (1892-1979) voor het maatschappelijk, sociaal en cultureel leven in Vlaardingen van grote betekenis is geweest, verdient zeker nog eenmaal in de schijnwerpers te staan. Bedoeld wordt de afdeling Vlaardingen van de Koninklijke Algemene Vereniging Volksbond tegen Drankmisbruik. Bekend was de afdeling onder de naam Volksbond. Nog bekender in Vlaardingen echter was de locatie die zij in eigendom en beheer had, namelijk het zalencomplex Excelsior aan de Oosthavenkade 9, 9a en 10 met het bijbehorende koffiehuis. De oprichting van deze afdeling, het verdere verloop, de teloorgang en tenslotte de opheffing vormen de inhoud van dit artikel[1].

Eerst een landelijke vereniging.
In 1875 werd in Amsterdam een "Vereeniging tegen Drankmisbruik" opgericht. De oprichters zagen de schadelijke en schandelijke toestanden die het gevolg waren van het misbruik van sterke drank. Zij zochten daarom naar oplossingen voor dit in hun ogen grote volksprobleem en namen baanbrekende initiatieven. Dit was onder andere het stichten van koffiehuizen, kiosken, wacht- en schaftlokalen, paviljoens en dorpshuizen. In de aldus ontstane gelegenheden zouden eenvoudige consumpties tegen zo laag mogelijke prijzen genuttigd kunnen worden en huishoudcursussen en lezingen, maar ook tentoonstellingen van huisvlijtproducten en floraliawerk gehouden kunnen worden. Bovendien konden daar bijeenkomsten van toneel-, zang-, muziek- en gymnastiekclubs gehouden worden. Voor de verbetering van de volkshuisvesting werd door de Volksbond een afzonderlijke commissie ingesteld, die het Nederlandsch Instituut voor de Volkshuisvesting ondersteunde. Uitgebreid propagandamateriaal in de vorm van zakfolders en persberichten werd verspreid om de idealen en ideeën uit te dragen die de oprichters voor ogen stonden.

Vlaardingen komt in beeld.
Nadat een landelijke vereniging was opgericht en een hoofdbestuur was gekozen, wilde men ook de Volksbondgedachte landelijke bekendheid geven. Hiertoe werden plaatselijke afdelingen opgericht. Aan het eind van de negentiende eeuw, toen het verenigingsleven nog een zeer bescheiden plaats innam, kwam op uitnodiging van het hoofdbestuur van de Volksbond dr. A.H. van der Meulen uit Haastrecht naar Vlaardingen. Deze hield op 2 december 1891 een lezing in de zaal Harmonie over het werk van de Volksbond voor zo'n vijftig aanwezigen.[2] De spreker eindigde met een oproep om in Vlaardingen met Vlaardinger-Ambacht (toen nog een aparte gemeente) een afdeling op te richten.

Nieuwsberichten.

VLAARDINGEN, 5 December 1891.

— Woensdagavond was de zaal »Harmonie" toegankelijk voor allen, die belangstelden in de beteugeling van het misbruik van sterken drank. Op uitnoodiging van het Hoofdbestuur van den Volksbond daarvoor hield de Heer Dr. A. H. van der Meulen van Haastrecht eene zeer boeiende voordracht.

Deel van het krantenbericht uit de Nieuwe Vlaardingsche Courant van 5 december 1891 van een bijeenkomst om aandacht te vragen voor de Volksbond tegen Drankmisbruik.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

Afdeling Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht opgericht.
Een paar maanden later, op 4 maart 1892, vond de oprichtingsvergadering plaats, wederom in de zaal Harmonie. Deze stond onder leiding van een waarnemend voorzitter, P. van Dusseldorp A.Mzn.[3] De verkiezing voor een bestuur verliep echter niet zo vlot, want één van de aanwezigen stelde de vraag of het te kiezen bestuur alleen uit 'werklieden' (werknemers) dan wel uit 'heeren' (werkgevers) zou bestaan. De waarnemend voorzitter kwam met de oplossing dat er ook nog een commissie van toezicht benoemd zou worden die het bestuur met raad en daad zou bijstaan. Na de verkiezing werden de volgende personen benoemd: C. van 't Hoff, voorzitter; Pl. van den Berg, vice-voorzitter; K. Fillekes, secretaris; J. Boerdam, vice-secretaris; A. Bagchus, penningmeester; W. Brouwer en A. van der Weijden, leden. De commissie van toezicht bestond uit: P. van Dusseldorp A.Mzn., A. Knottenbelt en C.A. van Büüren van Heijst.[4] Op 21 april 1892 kwam de nieuwe vereniging bijeen voor het samenstellen van de sta-

HUISVLYTCURSUSSEN

SCHAFTLOKALEN

VOLKSTUINEN

VOLKSBONDPAVILJOEN

Afbeeldingen uit een propagandabrochure, begin 20e eeuw, waarmee de doelstellingen van de Volksbond duidelijk in beeld werden gebracht. (Illustraties: Stadsarchief Vlaardingen.)

tuten en het huishoudelijk reglement in een bovenzaal van café De Hollandsche Tuin. Besloten werd ook een duizendtal circulaires te laten drukken en te verspreiden om leden te werven. Na verloop van tijd hadden zich vijftig personen als lid opgegeven.[5]

De eerste lokalen

De Volksbond had behoefte aan een eigen lokaal. Vrij snel werd dit gevonden op de zolder van een pakhuis aan de Westhavenplaats, hoek Smalle Havenstraat en in twee ruimten verdeeld. Het ene vertrek ging als leeszaal dienst doen en in het andere waren tegen billijke prijzen consumpties verkrijgbaar, die overigens niet verplicht waren. Voor de inrichting schonken het bestuur en de commissie van toezicht een kachel, een klok, schilderijen en enkele boeken. Hieraan werd nog toegevoegd een borstbeeld van koning Willem III, die in 1890 was overleden. Op 20 september 1892 werd het bescheiden doch netjes ingerichte Volkskoffiehuis geopend. De belangstelling was direct al vrij groot, zowel van de leden als van het publiek en de Volksbond won al snel de sympathie van de Vlaardingse bevolking. Een jaar later was het ledental gestegen tot tegen de 200 en moest naar een grotere ruimte worden omgezien. Deze werd eveneens aan de Westhavenplaats gevonden in de voormalige R.K. Jongensschool vlakbij de plek waar de havenkraan had gestaan. Op 24 juni 1893 werd dit nieuwe pand betrokken.

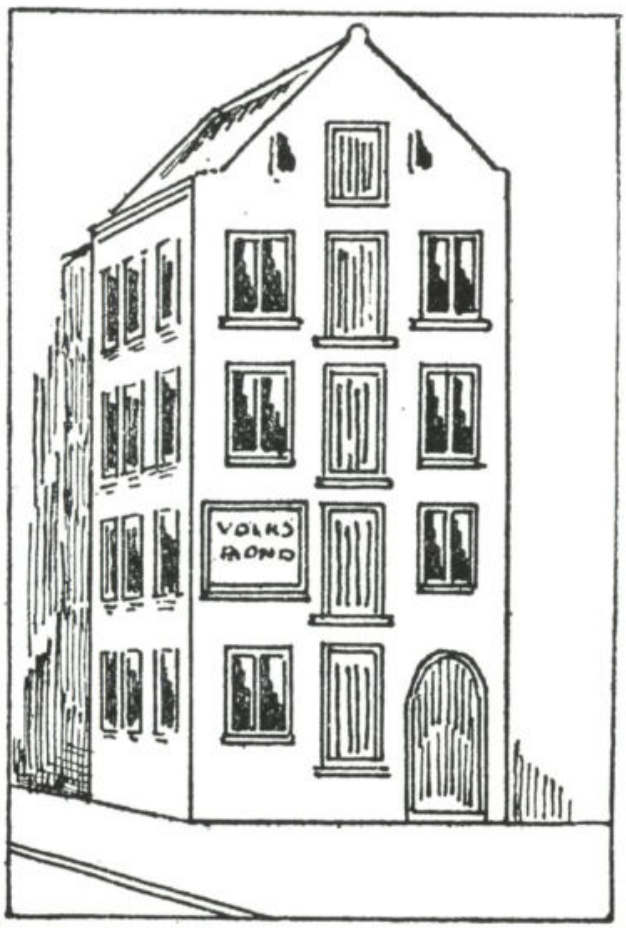

Eerste lokaal van de Volksbond, een zolderverdieping van een pand aan de Westhavenplaats hoek Smalle Havenstraat in 1892. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

Publiciteit

Reeds vroeg zag het bestuur van de Volksbond het belang in van goede publiciteit. De *Nieuwe Vlaardingsche Courant* plaatste een stukje bij het betrekken van het nieuwe pand. Hierin staat ook iets te lezen over de openingstijden: overdag van negen tot zes uur voor het publiek en leden en 's avonds van zeven tot tien uur alleen voor leden. "Aan deze laatste bepaling zal streng de hand worden gehouden daar het wel eens gebeurde dat ook niet-leden 's avonds de zaal bezochten. Dit is alleen eenmaal geoorloofd bij introductie", aldus het verslag.[6] Hoewel in de beginjaren het ledental steeds groeide, hielden de ontvangsten daarmee geen gelijke tred. Jaarlijks werd een tekort vastgesteld en elke andere vereniging zou onder die omstandigheden al lang ter ziele zijn gegaan. Omdat gewerkt werd onder auspiciën van het hoofdbestuur van de Volksbond,

De voormalige R.K.-jongensschool aan de Westhavenplaats, het tweede lokaal van de Volksbond in 1893.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

was men jaarlijks een bepaalde afdracht verschuldigd, afhankelijk van het aantal leden. In 1896 wendde een bestuurslid zich tot het hoofdbestuur om te wijzen op de penibele financiele situatie van de afdeling. Het resultaat was dat niet alleen de afdracht voor dat jaar werd kwijtgescholden, maar men ook nog een eenmalige subsidie van ƒ 75,-- in ontvangst kon nemen. Toch spande het bestuur zich in om de leden aangenaam bezig te houden. Zo werd in de zomer van 1898 de leden met hun dames een concert aangeboden door het muziekkorps van de Schutterij in de tuin van de zaal Harmonie.

Zakkenverhuur

Behalve op de zorg voor het koffiehuis en de ontspanning voor de leden legde het bestuur zich ook toe op de praktische bestrijding van het veelvuldig voorkomende gebruik van sterke drank. Een gelukkige greep heeft het bestuur, in overleg en met behulp van de commissie van toezicht, in 1893 gedaan door het tot zich trekken van het verhuren van de zakken aan de zoutdragers. Deze verhuur was geheel in handen van enkele caféhouders. De verdeling van het loon en de verrekening van de zakkenhuur vond plaats in hun cafés, met alle gevolgen van dien. De Volksbond heeft toen met steun van de opdrachtgevers de verhuur van de zakken op zich genomen. Ook de verrekening van de lonen vond nu in het koffiehuis plaats, waar geen verplichting bestond tot het gebruik van consumpties. Het was het belangrijkste besluit in die tijd.[7] In augustus 1916 kwam aan deze activiteit een einde, toen in goed overleg deze verhuur werd overgedaan aan het Onderling Vlaardingsch Havenbedrijf. De zakkenverhuur was één van de redenen dat het steeds beter ging en de bloei van de afdeling begon nu goed. Dit noodzaakte het bestuur weer naar een ander lokaal uit te zien en dat werd gevonden in een pand aan de Emmastraat. Op 2 mei 1898 vond de officiële opening plaats. Nadat voorzitter Van 't Hoff de avond met een welkomstwoord had geopend, werd de rest van de bijeenkomst verzorgd door enkele leden van de toen al bekende Toneel- en Letterlievende vereniging Varia met enkele voordrachten en gedichten. Eén van de gedichten was opgedragen aan de jonge prinses Wilhelmina, die een paar maanden later ingehuldigd zou worden als Koningin der Nederlanden. De *Nieuwe Vlaardingsche Courant* schreef over deze avond een uitgebreid verslag dat eindigde met: "hoewel het vrij laat werd, genoten de aanwezigen van het gebodene".[8]

Naar een eigen gebouw

Al vrij kort na de ingebruikname van het lokaal in de Emmastraat ontstonden er moeilijkheden met de verhuurder. In een ledenvergadering deelde het bestuur mee dat de onderhandelingen over een huis aan de Oosthavenkade zover waren gevorderd, dat de bijeengeroepen vergadering daarover een beslissing kon nemen. Ook maakte het bestuur bekend dat een weldoener uit Amsterdam, die de Volksbond welgezind was, ƒ 2.000,-- had geschonken. Ook enkele vermogende stadsgenoten sprongen financieel bij en het bestuur kon ƒ 3.000,-- bijeenbrengen. Overeenkomstig het bestuursvoorstel werd besloten het gebouw te kopen.[9] De 15e juni 1899 was een belangrijke dag voor de Volksbond afdeling Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht, toen het nieuwe gebouw betrokken werd. Hoewel het nog niet de uitbreiding had ondergaan met wat later de zaal Excelsior genoemd werd, was de aankoop een grote verbetering. Een verslaggever van de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* werd in de gelegenheid gesteld de nieuwe lokaliteit te bezichtigen en hij schreef in de editie van 14 juni 1899 hierover het volgende:

> "Het nieuwe gebouw van den Volksbond aan de Oosthavenkade kwam deze week gereed en zal aanstaanden Donderdag 15 juni in gebruik genomen worden. Het verhuizen van het kleine lokaaltje in de Emmastraat is een groote verbetering. De voordeur inkomende heeft men rechts een lokaal waar aan werkgevers gelegenheid zal worden ge-

geven met hunne werklieden af te rekenen. In hetzelfde lokaal vinden de leden van de afdeeling 's avonds een bibliotheek tot hunne dispositie, die nog wel niet groot, al eenige belangrijke werken bevat.
De gezelschapszaal, het eigenlijke zitlokaal, is een flink ruim en goed verlicht vertrek, 14 Meter lang bij 5½ breed. Direct daaraan sluit zich een kleiner vertrek vroeger Serre, waardoor een ruime gelegenheid tot zitten verkregen is. Er bevindt zich een biljart en een tafel waarop de voornaamste dag- en weekbladen ter lezing liggen. Op de eerste verdieping van het gebouw vindt men een groot vertrek, dat uitstekend dienst kan doen voor vergader- of repetitiezaal van vereenigingen. Verder heeft men op de verdiepingen eenige kleine vertrekken ingericht voor logeerkamertjes. Het gebouw bevat verder een ruime woning voor den beheerder, kelders, bewaarplaatsen en bovendien een flinken tuin waarvan de leden gebruik kunnen maken. Het tarief van dit Volkskoffiehuis is zeer billijk, evenzoo het tarief voor het nachtverblijf. Sterke drank mag niet worden verkocht of binnengebracht, beschonkenen worden niet toegelaten. Het lokaal is 's avonds enkel toegankelijk voor leden en geïntroduceerden. Het zou ons niet verwonderen als het getal leden, dat nu 300 bedraagt, binnenkort sterk vermeerderd. Dat de vereeniging in deze nieuwe stichting een nieuw en krachtig wapen heeft verkregen in haren strijd tegen het drankmisbruik, hopen wij van harte".

Landelijke vereniging jubileert.
In 1900 werd herdacht dat de landelijke vereniging de Volksbond in 1875 was opgericht. Van het verenigingsblad De Volksbond, dat vanaf één jaar na de oprichting was uitgegeven, werd een jubileumnummer gemaakt. Hierin werd niet alleen een terugblik gegeven op die afgelopen 25 jaar, maar ook de locaties van de afdelingen en hun activiteiten werden hierin vermeld. Afdelingen met koffiehuizen waren er inmiddels in Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Haarlem, Zutphen, Winterswijk, Deventer en Vlaardingen. Amsterdam spande met twaalf koffiehuizen de kroon. Bij de afdeling Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht stond vermeld:
"Het Bondshuis te Vlaardingen, ten deele Koffiehuis, ten deele Logement, tegelijk leeszaal, Schaft- en Ontspanningszaal, Afrekenkamer en Vergaderplaats, is één van de mooiste Instellingen van deze aard".
Er waren foto's bij de vermelding van zowel het exterieur als het interieur.[10] Ook de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* schonk in één van haar edities aandacht aan het jubileumnummer.[11]

De zaal Excelsior
In 1905 kon een naast het koffiehuis gelegen pakhuis worden aangekocht met de bedoeling hiervan een zaal met een toneel te maken. Op 16 februari 1905 verzocht het bestuur van de Volksbond het gemeentebestuur vergunning tot het verbouwen van het bewuste perceel. Reeds op 4 maart 1905 werd de vergunning uitgereikt met 27 voorwaarden waaraan de verbouwing moest voldoen. Als architect werd C. Heijnen ingeschakeld. Als aanduiding voor de nieuwe zaal werd voor de naam Excelsior gekozen. Dit is latijn voor Steeds Hoger maar ook de naam voor een grote diamant. Meteen werd besloten de zaal te gaan verhuren aan andere verenigingen "mits deze niet in strijd handelen met het Reglement en de belangen van den Volksbond".[12] De officiële opening vond op

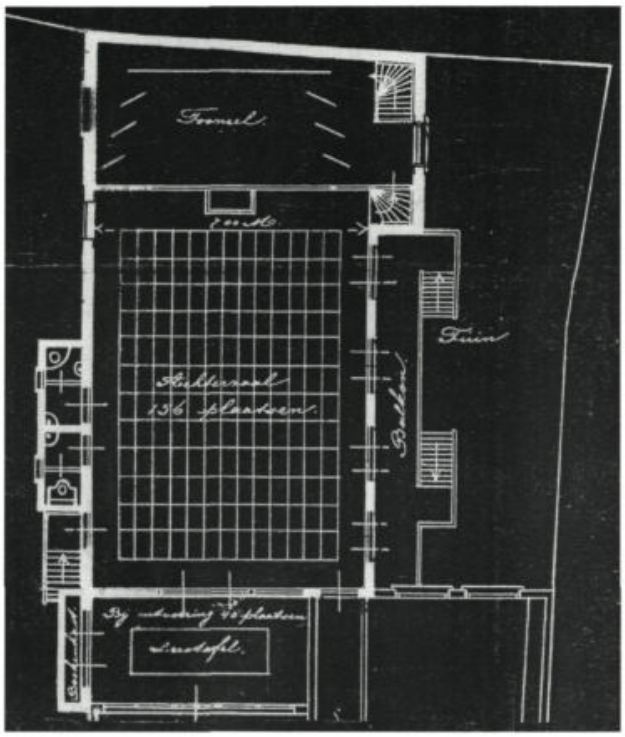

Het stoelenplan van de zaal Excelsior in 1905.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

21 november 1905 plaats. De zaal Excelsior werd al spoedig een begrip voor Vlaardingen en omgeving en dat zou tot de gedwongen verkoop in 1978 zo blijven. Een restauratieplan werd in 1925 uitgevoerd en tevens vond een uitbreiding plaats door toevoeging van een serre. In deze omvang zou de zaal Excelsior bij de meesten in herinnering blijven. Vele personen hebben het complex van Excelsior bezocht voor een vergadering, feestavond, uitvoering van een zang- of toneeluitvoering, een lezingen- of filmavond, receptie e.d. Als repetitieruimte was Excelsior jarenlang een vast adres van enkele zang- en muziekverenigingen. In de vergaderzaaltjes zijn tal van Vlaardingse verenigingen opgericht. Een compleet overzicht hiervan te geven is ondoenlijk, maar vast staat dat van de volgende nog steeds bestaande verenigingen de bakermat in Excelsior lag.

- De Mannenzangvereniging Orpheus, opgericht in 1904 als een onderafdeling van de Volksbond;[13]
- De Vereniging Eerste Hulp Bij Ongelukken (EHBO), opgericht in 1928;[14]
- De Brandweerliedenvereniging Door Oefening Vaardig, opgericht in 1930.[15]

In dienst van een onderafdeling van de Volksbond begon de koordirigente Jo Mulder in 1929 op zestienjarige leeftijd haar loopbaan in Excelsior. Haar eerste operette, waarvan de muziek gecomponeerd werd door haar muzieklerares Katharina Verhoeff-Torn, werd voor het eerst op 29 januari 1930 in Excelsior opgevoerd. Gezien de vele jaren van nauwe contacten tussen de Volksbond en Jo Mulder wordt aan haar een apart hoofdstuk gewijd. De bekende dirigente en muzieklerares Katharina Verhoeff-Torn (1893-1978) begon met haar eerste koor Vivezza in 1917 te repeteren in Excelsior.[16]

Leeszaal en bibliotheek

Sinds de Volksbond het eerste lokaal in gebruik nam, was er een ruimte ingericht voor het lezen van dag-, weekbladen en tijdschriften. Met diverse uitgeverijen werden afspraken gemaakt voor abonnementen tegen een gereduceerd tarief. Later werden boeken hieraan toegevoegd. In de notulen van de ledenvergadering van 31 juli 1911 staat vermeld dat de families Kikkert en Van Büüren en Van Heijst boeken hebben geschonken om de leesbibliotheek nieuw leven in te blazen. Dit was waarschijnlijk succesvol, want daarna telde de leeszaal

U I T N O O D I G I N G

tot bywoning der vergadering, welke gehouden zal worden op Vrydag 3 October a.s., des avonds 8 uur in de bovenzaal van "Excelsior", Oosthavenkade.

Onderwerp : Oprichting eener brandweerliedenvereeniging.

Zy die wel met het doel sympathiseeren doch verhinderd zyn gelieven hun adres op te geven by den Concierge van den Volksbond.

H e t C o m i t é.

OPKOMST DRINGEND GEWENSCHT !

Uitnodiging voor de oprichtingsvergadering van de Brandweerliedenvereniging 'Door Oefening Vaardig' in Excelsior.
(Archief Vlaardingse Brandweerliedenvereniging 'Door Oefening Vaardig'.)

Het meisjeskoor Ons Clubje, dat één jaar eerder was opgericht, voerde in 1930 de operette 'De prinses van Goudland' in Excelsior op. Zittend links Jo Mulder met naast haar Katharina Verhoeff-Torn.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

regelmatig dertig bezoekers. Toch verminderde de belangstelling, want in 1921 werd besloten de bibliotheek af te staan aan de Vereeniging Openbare Leeszaal.[17]

De Volksbond in de Eerste Wereldoorlog (1914-1918)

De gevolgen van de Eerste Wereldoorlog waren ook in het neutrale Nederland merkbaar. Door een Duits bombardement op Antwerpen en omgeving namen duizenden bewoners de vlucht naar Nederland. Op 9 oktober 1914 kwam een groep van zo'n 250 Belgische vluchtelingen in Vlaardingen aan. Zij moesten gehuisvest worden. Deze zuiderburen, in hoofdzaak vrouwen en kinderen, werden voor een deel ondergebracht in zaal Excelsior, alwaar een comité van vijf dames onder leiding van een huisarts voor opvang en begeleiding zorgde in afwachting van hun onderdak bij particulieren.[18] Later in deze periode werd door de gemeente bekend gemaakt, dat het al eerder ingestelde kantoor voor kolendistributie van de gasfabriek aan de Hoflaan met ingang van 10 april 1917 verplaatst werd naar de zaal Excelsior.

De eerste tentoonstellingen in Excelsior

Hoewel er in het begin van de vorige eeuw niet of nauwelijks sprake was van vrije tijd, is het opmerkelijk dat er in 1914 al tentoonstellingen werden gehouden op het gebied van huisvlijt en floraliawerk. Aan het jaarverslag van 1914 wordt ontleend dat in de zaal Excelsior in februari een driedaagse huisvlijttentoonstelling werd gehouden die ca. drieduizend bezoekers trok. Mej. K. van Heijst won met haar inzending kunstnaaldwerk een door koningin Wilhelmina beschikbaar gestelde zilveren medaille. Op deze tentoonstelling waren ook staaltjes te zien van houtsnij- en rietvlechtwerk, scheepsmodellen en schilderkunst.[19]

In hetzelfde jaarverslag stond ook iets over de floralia-tentoonstelling die in september was gehouden en door duizend belangstellenden was bezocht. Bij de opening op 12 september sprak burgemeester Pruis over de aarzeling van het bestuur of de tentoonstelling wel door kon gaan in verband met de oorlogshandelingen in de buurlanden. Men wilde echter de schoolkinderen, die in de afgelopen maanden met zoveel zorg hun planten hadden verzorgd, niet teleurstellen. In latere jaren zouden nog diverse huisvlijt- en floralia-tentoonstellingen in Excelsior door het Volksbondbestuur georganiseerd worden. Het was het gevolg van één van de doelstellingen van de landelijke vereniging. In februari 1916, midden in de mobilisatietijd, was er zelfs een militaire huisvlijttentoonstelling. De Vlaardingse militair W. van 't Woudt won toen met houtsnijwerk de eerste prijs; een medaille die door het gemeentebestuur beschikbaar was gesteld. Na zijn demobilisatie werd Van 't Woudt in Vlaardingen bekend als magazijnmeester/schildersopzichter bij Gemeentewerken. Diverse kunstwerken van zijn hand zouden volgen.[20]

Over de contributies

De contributie varieerde van vijftig centen tot tien gulden.

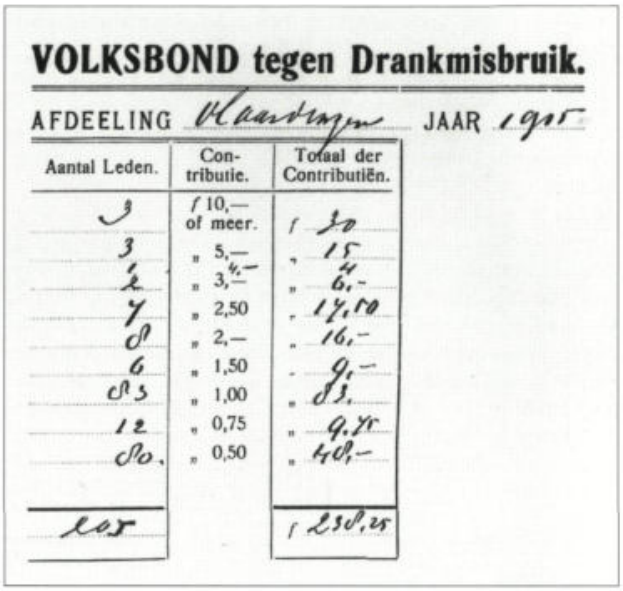

VOLKSBOND tegen Drankmisbruik.

AFDEELING Vlaardingen JAAR 1915

Aantal Leden.	Contributie.	Totaal der Contributiën.
3	ƒ 10,— of meer.	ƒ 30
3	„ 5,—	„ 15
1	„ 4,—	„ 4
2	„ 3,—	„ 6.-
7	„ 2,50	„ 17,50
8	„ 2,—	„ 16.-
6	„ 1,50	„ 9.-
83	„ 1,00	„ 83.
12	„ 0,75	„ 9.75
80.	„ 0,50	„ 40.-
205		ƒ 230,25

De contributies in 1915 met tien verschillende bedragen! (Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

Er bestonden tien contributietarieven. Van de contributie was een bepaald percentage verschuldigd aan het hoofdbestuur, waarvan al eerder sprake was. Bovendien betaalde men, volgens een besluit van de 21e algemene leden-vergadering van 30 augustus 1899, vijf centen per lid als tegemoetkoming in de kosten van de uitgave van het verenigingsorgaan De Volksbond. In dat jaar telde de afdeling 205 leden.

De jaren twintig en dertig

Reglementair vond jaarlijks een jaarvergadering van de afdeling Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht plaats. De belangstelling van de leden voor zo'n bijeenkomst was uiterst gering. De opkomst voor de jaarvergadering bestond meestal uit een handjevol personen, maar er waren ook jaarvergaderingen waarop alleen het bestuur aanwezig was. De geringe belangstelling kan verklaard worden uit het feit dat de afdeling voor de leden niet zo heel veel te bieden had. Het lidmaatschap was meestal ingegeven door de sympathieke doelstellingen van de Volksbond tegen Drankmisbruik. Ook waren de bestuursleden bekende stadsgenoten die vaak nog op andere terreinen actief waren en in wie men het volste vertrouwen had. De jaarlijks gehouden kascontrole gaf zelden of nooit aanleiding tot het stellen van vragen. De voorstellen werden in de meeste gevallen met een hamerslag afgedaan en zelden werd er gebruik gemaakt van de rondvraag. Het bestuur en vooral het dagelijks bestuur zat allesbehalve stil. Tijdens de bestuursvergaderingen, die meermalen per jaar werden gehouden, werden binnen het raam van de bevoegdheden belangrijke beslissingen genomen. Goedkeuring voor grote fi-

nanciële uitgaven kon alleen de ledenvergadering geven. Dat was in 1925 het geval toen de grote zaal aan een opknapbeurt toe was en deze kon toen worden uitgebreid. Voor dit werk moest een lening worden afgesloten van vierduizend gulden bij de Vlaardingsche Spaarbank. Er kon een gunstige rente afgesproken worden via de commissie van toezicht. Met algemene stemmen werd akkoord gegaan met de verbouwing en het aangaan van de lening. Een bestuurslid vroeg of het stukadoorswerk onderhands aan hem kon worden gegund. De overige bestuursleden waren echter van mening dat belanghebbenden op de gebruikelijke manier op het karwei konden inschrijven. Dit standpunt werd ook door de commissie van toezicht ondersteund. [21]

Tijdens de jaarvergadering van 21 juni 1928 werd het plan geopperd om voortaan in de herfst- en wintermaanden in het in Frankrijk gelegen Dieppe een koffiehuis te openen. Het doel was de Nederlandse vissers aan de wal aldaar goed op te vangen en om ze te behoeden voor een verblijf in minder goed bekend staande lokaliteiten. Men had zich al verzekerd van de steun van het hoofdbestuur en zou zich in verbinding stellen met de betrokken autoriteiten. Over dit plan van de Volksbond is nooit meer iets teruggevonden. Het Dieppe-project heeft zowel vóór als na de Tweede Wereldoorlog gefunctioneerd, maar dan wel onder auspiciën van andere wereldlijke en kerkelijke autoriteiten. Wat dit laatste betreft vooral door het bij toerbeurt sturen van predikanten uit de Nederlandse vissersplaatsen. De vestiging in Dieppe stond bij de vissers bekend als "Het Zaaltje".[22] Het hoofdbestuur van de Volksbond gaf wel een folder uit in zakformaat, die verspreid werd in de vissershavens van Maassluis, Scheveningen, IJmuiden, Katwijk en Vlaardingen met waarschuwingen tegen het 'overmatig gebruik van sterken drank'. In deze folder stonden ook adressen van de Volksbondkoffiehuizen in IJmuiden en Vlaardingen, met contactpersonen.[23]

Regelmatig werd bij het verhuren van de grote zaal de vraag gesteld of men films mocht vertonen. Hieraan werden echter speciale eisen gesteld o.a. door de brandverzekering. Tijdens een bestuursvergadering werd besloten een speciale projectiecabine te laten bouwen die aan alle hieraan te stellen eisen zou voldoen. Deze werkzaamheden werden opgedragen aan het aannemingsbedrijf L. Maat.[24]

Geen splitsing

Vanaf de oprichting in 1892 was er steeds sprake van de afdeling Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht. In de ledenvergadering van 30 juni 1932 werd een voorstel ingediend om in de gemeente Vlaardinger-Ambacht een aparte afdeling van de Volksbond op te richten. Dit voorstel had geen kans van slagen, omdat in die gemeente geen geschikte locatie voorhanden was en men voor een bijeenkomst toch op de zaal Excelsior was aangewezen. Op 1 augustus 1941 werd de gemeente Vlaardinger-Ambacht opgeheven en bij de gemeente Vlaardingen gevoegd. Tijdens dezelfde ledenvergadering werd het plan besproken om op het pas geopende feestterrein aan de Broekweg een kiosk te openen. Men dacht aan een verkoopmogelijkheid aan beide zijden van de kiosk zodat, wanneer het feestterrein niet in gebruik was, consumpties ook aan de straatkant verkrijgbaar waren. Uiteindelijk ging dit plan niet door.

Clubgebouw voor de V.V. Fortuna

De Volksbond heeft tientallen jaren kantines geëxploiteerd bij bedrijven. In Vlaardingen was dit o.a. bij de Lever's Zeepmaatschappij waar dagelijks ca. zeshonderd werknemers gebruik maakten van de kantine. In 1936 nam de V.V. Fortuna nieuwe voetbalvelden in gebruik aan de Parallelweg. Na gesprekken tussen de besturen van de Volksbond en Fortuna werd overeengekomen dat de Volksbond een clubgebouw met hierin een kantine zou plaatsen en gaan exploiteren.

Het clubgebouw van de v.v. Fortuna aan de voormalige Parallelweg in 1936 even voor de officiële opening. Vierde van rechts voorzitter D. van der Ende. Vijfde van rechts Adr. Korpershoek, die de voetbalvereniging vertegenwoordigde.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

Voor zo'n overeenkomst was toestemming van de Volksbondleden nodig. Tijdens een extra gehouden ledenvergadering op 11 september van datzelfde jaar kon het bestuur een goed onderbouwd plan presenteren waarmee de leden akkoord gingen. De overeenkomst werd voor vijf jaar aangegaan. De bestuursleden Ranshuijsen, Biersteker en Mand gingen een commissie van toezicht vormen namens de Volksbond. Na een gehouden inschrijving werd voor ƒ 2.096,-- de bouw gegund aan de aannemer P. Maarleveld. Het hoofdbestuur leende aan de afdeling een bedrag van ƒ 1.500,-- tegen een rente van 4% met een aflossingstermijn van vijf jaar. Onder grote belangstelling vond op 19 oktober de officiële opening plaats door burgemeester A. van Walsum.[25] Bij de hierna gespeelde wedstrijd tussen Fortuna en de Rotterdamse club EDS wonnen de gasten met 2-1. De Volksbondvoorzitter D. van der Ende had voor deze wedstrijd de aftrap verricht. In de bestuursvergadering van 28 september 1943 werd een ingekomen brief behandeld van een lid dat bezwaar maakte tegen de verkoop van het clubgebouw aan de V.V. Fortuna tegen een volgens hem veel te laag bedrag van ƒ 500,--. Het bestuur liet de briefschrijver weten dat het bedrag destijds was overeengekomen met de voetbalvereniging. Overigens was de exploitatie van de kantine geen succes, want zij leverde steeds een nadelig saldo op.

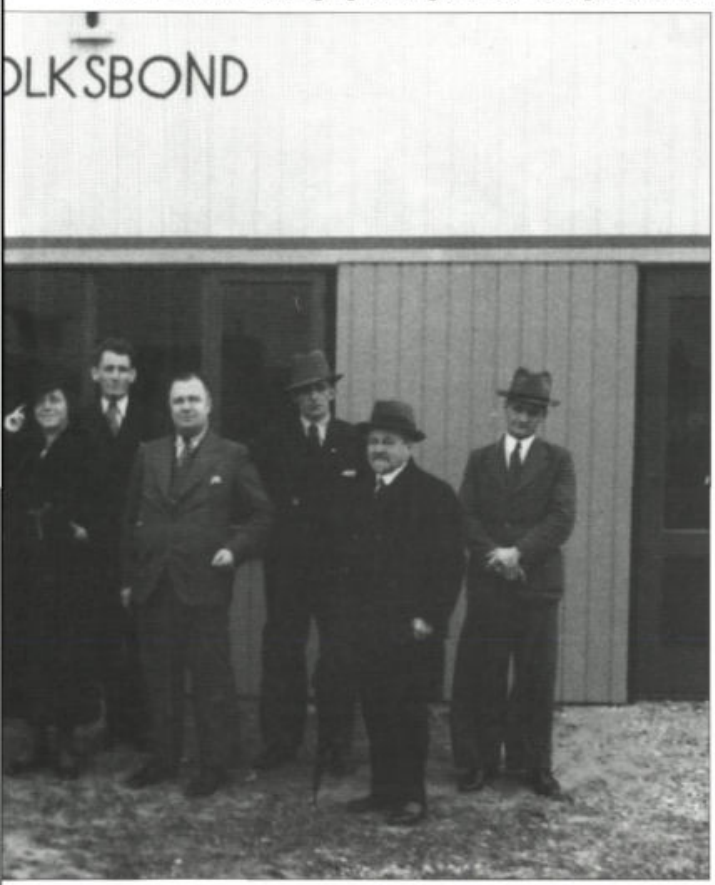

De Volksbond in de Tweede Wereldoorlog (1940-1945)

Evenals de zaal Excelsior in de Eerste Wereldoorlog benut werd voor de opvang van (Belgische) vluchtelingen door oorlogsgeweld, herhaalde zich dat direct al in het begin van de strijd in 1940. Gedupeerden van het bombardement op Rotterdam op 14 mei werden gehuisvest in Excelsior. Vrij snel daarna kwam het verenigingsleven weer op gang, met o.a. de wekelijkse repetities van de diverse zangkoren. Wel moesten voor de avonduren de nodige verduisteringsmaatregelen genomen worden. Regelmatig werd de zaal Excelsior gevorderd door Duitse militairen voor het houden van hun ontspanningsavonden, waar geen vergoeding tegenover stond. Zo'n avond vormde een gelegenheid voor Jan van Wijk (1923), een jeugdig lid van de Geuzenbeweging, om uit de garderobe een revolver mee te nemen. Na de arrestatie van enkele Geuzen gooide hij de revolver in het water. Toch werd Van Wijk even later gevangen genomen en tijdens het beruchte Geuzenproces in februari 1941 tot een tuchthuisstraf van vier jaar veroordeeld. Door zijn jeugdige leeftijd ontkwam hij aan een zwaardere veroordeling. Na op verschillende adressen gevangen te hebben gezeten met de nodige dwangarbeid, volgde in januari 1945 zijn vrijlating en keerde hij naar huis terug.[26] Van 1954 tot 1958 zou Van Wijk nog deel uitmaken van de Vlaardingse gemeenteraad voor de C.H.U. (Christelijk Historische Unie). Het vijftigjarig bestaan van de afdeling Vlaardingen van de Volksbond tegen Drankmisbruik viel midden in oorlogstijd, namelijk op 4 maart 1942. In de *Nieuwe Vlaardingse Courant* verscheen een vrij groot artikel over een halve eeuw Volksbond in Vlaardingen. Het verenigingsleven werd steeds meer ontwricht door allerlei beperkende bepalingen. Voor elke bijeenkomst moest toestemming worden gevraagd bij de autoriteiten. De repetities van de diverse zangkoren in Excelsior gingen in de oorlogsjaren zo lang mogelijk door. Een probleem was dat door de strenge verduisteringsmaatregelen, vooral bij het ontbreken van maanlicht, het niet altijd even veilig was om naar en van Excelsior te gaan. Soms, bij een ingestelde 'spertijd' als een Duitse strafmaatregel voor de bevolking waardoor men zich na acht uur 's avonds niet meer op straat mocht bevinden, waren de repetities zelfs onmogelijk. Van één van de repetities van mevrouw Verhoeff is bekend, dat de deur van het lokaal openging en een paar Duitse militairen kwamen kijken waar het gezang vandaan kwam. De dirigente liet onverstoorbaar doorzingen en na afloop werd door de ongenode toehoorders geapplaudisseerd onder het roepen van "wunderschön, wunderschön" waarna zij tot opluchting van de koorleden vertrokken.[27]

Direct na de bevrijding werd van de zaal en zaaltjes van Excelsior weer een druk gebruik gemaakt. Verenigingen en organisaties die tijdens de oorlogsjaren noodgedwongen een sluimerend bestaan hadden geleid, of illegaal waren voort-

gegaan, organiseerden nu in alle vrijheid feestavonden voor hun leden. Het leek wel of er geen einde aan het feesten kon komen.
De meest vermeldenswaardige bijeenkomst in die periode vond plaats op 19 juli 1945. De medewerkers van het illegale blad *De Luistervink* kwamen toen bij elkaar voor een feestavond die tevens een afscheidsavond betekende. Het bijzondere op die avond was dat het merendeel van de aanwezigen slechts één andere medewerker kende van het werk voor het tot aan de bevrijding streng verboden blad. De kennismaking op die avond leverde daarom veel verrassingen op. Als aandenken aan die moeilijke periode kregen allen een fraai uitgevoerde oorkonde overhandigd.

Landelijke jaarvergaderingen van het hoofdbestuur
De afdeling Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht was een onderdeel van de Koninklijke Algemene Vereniging Volksbond tegen Drankmisbruik. De jaarlijks te houden vergadering van het hoofdbestuur vond vaak plaats bij een plaatselijke afdeling die dan meestal iets te vieren of te herdenken had. Een aanleiding was er altijd wel te vinden. Het hoofdbestuur en het plaatselijk bestuur en de afgevaardigden van de afdelingen werden altijd ontvangen door het gemeentebestuur van de gemeente waar men te gast was. Tot aan zijn overlijden in 1944 werd het bestuurslid A.H.P. Maarleveld vaak afgevaardigd om de Vlaardingse afdeling te vertegenwoordigen.
Voorafgaand aan zo'n landelijke jaarvergadering ontvingen de afdelingsbesturen een beschrijvingsbrief. Deze bevatte niet alleen de agendapunten, maar ook de voorstellen van het hoofdbestuur om nieuwe hoofdbestuursleden te kiezen uit aangegeven kandidaten. Ook over herbenoemingen werden voorstellen gedaan. Praktisch altijd volgden de afdelingsbesturen de suggesties van het hoofdbestuur, zodat de voorstellen met een hamerslag konden worden afgedaan.
Enkele jaren na de Tweede Wereldoorlog, toen enkele bestuursleden over eigen vervoer beschikten, werd door alle bestuursleden met hun dames aan de jaarvergadering deelgenomen. Bij een dergelijke bijeenkomst was er ook ruimte voor iets minder formeels, met een gemeenschappelijke maaltijd als afsluiting. Zo'n dag was eigenlijk de enige 'beloning' voor het bestuur.[28]
Ook het Vlaardingse Volksbondbestuur genoot een paar maal de eer om gastheer te zijn voor de landelijke jaarvergadering van het hoofdbestuur, namelijk in 1927, 1947, 1962 en 1978. In 1927 was dit bij het 35-jarig bestaan van de afdeling. Op 19 maart heette de heer A. Knottenbelt, lid van de commissie van toezicht, in de vroege avonduren in de zaal Excelsior het gezelschap welkom. Daarna volgde een ontvangst op het stadhuis door het gemeentebestuur met een toespraak door burgemeester P. Pruis. Deze werd beantwoord door de bondsvoorzitter F.W.J.G. Snijder van Wissekerke. Vervolgens werd de ontvangst voortgezet in de tuin van de Harmonie waar het Symfonieorkest Beethoven de gasten een concert aanbood. De volgende dag werd de jaarvergadering in Excelsior gehouden en na de lunch volgde een boottocht naar Brielle met aldaar een ontvangst door het gemeentebestuur. Hierna werd een bezoek gebracht aan de St. Catharijnekerk waar een kort orgelspel plaats vond. Na een gemeenschappelijke maaltijd volgde de terugtocht naar Vlaardingen. De *Nieuwe Vlaardingsche Courant* besteedde aan dit bezoek niet minder dan anderhalve pagina. De toespraken van de sprekers en de agendapunten van de vergadering werden bijna volledig weergegeven.[29] Precies twintig jaar later, in 1947 toen de afdeling Vlaardingen 55 jaar bestond, was zij wederom gastheer voor de landelijke jaarvergadering van het hoofdbestuur die op 30 juli gehouden werd. Ook nu was er weer een ontvangst door het gemeentebestuur met de pas benoemde burgemeester J. Heusdens en een aansluitende vergadering in Excelsior. Als muzikaal intermezzo traden een kinder- en een dameskoor van Jo Mulder op. Na de lunch volgde, net als twintig jaar geleden, een boottocht naar Brielle met een ontvangst op het stadhuis aldaar. Na de terugtocht volgde een diner in hotel-café De Maas aan het Westerhoofd (waar nu een Chinees-Indisch restaurant is gevestigd). Het 70-jarig bestaan van de afdeling Vlaardingen werd herdacht tijdens de landelijke vergadering op 8 september 1962. Deze bijeenkomst was heel wat eenvoudiger van opzet dan die bij de twee vorige gelegenheden in Vlaardingen. Wel was er een vergadering in Excelsior en daarna een rondrit per autobus door de nieuwe Vlaardingse wijken met een lunch in het Delta-Hotel. Daarna weer per autobus een rondrit door het Westland met een theepauze in het Jagershuis te Hoek van Holland. Ook was er een bezoek aan een druivenkas met druiven eten. Het gemeentebestuur kwam er dit keer in het geheel niet aan te pas.
Toen de dagen van de Vlaardingse Volksbondafdeling in feite al waren geteld, namelijk in 1978, besloot het hoofdbestuur toch nog in Vlaardingen de landelijke vergadering te houden. Het Delta-Hotel was nu echter het vergaderadres. De voorzitter van de afdeling, J. Berkhout, die in 1972 D. van der Ende was opgevolgd, sprak bij deze gelegenheid nog wel het welkomstwoord. Met het verdere programma had hij geen bemoeienis meer.[30]

De Volksbond en de Vlaardingse Vakantieweken
In 1947 werd op aansporing van het Centraal Werkcomité in Den Haag onder leiding van een eerder gevormde Stichting Vlaardingse Gemeenschap een plaatselijk Centraal Vakantie-Comité opgericht. Dit comité stelde zich ten doel in de vakantietijd gedurende veertien dagen een aantal evenementen te organiseren in en rondom de eigen gemeente. In die naoorlogse tijd was er nog maar weinig sprake van reizen en trekken omdat ons land nog in een wederopbouwperiode verkeerde. Wethouder H.K. van Minnen, voorzitter van de eerdergenoemde stichting, werd ook in dezelfde functie benoemd als voorzitter van het Vakantie-Comité met burgemeester J. Heusdens als ere-voorzitter. Excelsior werd aangewezen als bureau voor het Vakantie-Comité, dat op alle werkdagen, toen ook nog op de zaterdagen, geopend was voor het verkrijgen van inlichtingen over en inschrijvingen voor de te houden

evenementen. In die twee vakantieweken werden er bijeenkomsten gehouden voor alle lagen van de bevolking en voor alle leeftijden. Het is begrijpelijk dat zoiets niet alleen een goede voorbereiding vereiste, maar dat er ook heel wat personen voor nodig waren om alles zo glad mogelijk te laten verlopen. Er werd daarom een beroep gedaan op de besturen van alle Vlaardingse verenigingen om mankracht te leveren voor de organisatie en het toezicht. Bijna alle bestuursleden van de Volksbond gaven zich hiervoor op en zij verleenden vele jaren hun onmisbare medewerking. Vanaf 1956 verhuisde dit bureau naar de Visbank. Tijdens de Vakantieweken van 1949 was er in het Hof een extra attractie met allerlei licht- en geluidseffecten, die duizenden belangstellenden trok van zowel binnen als van ver buiten de stad. Onder de naam Droomland zou dit spektakel een grote bekendheid krijgen. In de voormalige woning van de directeur van de gasfabriek in het Hof, was door de Volksbond een theeschenkerij ingericht. Toen in 1955 tijdens de vakantieweken in het Oranjepark, met een zogenaamd waterorgel en ook weer in het Hof door allerlei attracties het nodige te bewonderen viel, zorgde de Volksbond voor een horeca-gelegenheid, maar nu in een tent op het gazon bij de (reeds lang verdwenen) muziekkoepel.

Het Hof was tijdens de Vakantieweken in 1949 sprookjesachtig verlicht en trok vele duizenden belangstellenden.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

De Watersnoodramp

De zaal Excelsior werd na de Watersnoodramp in 1953 zoals eerder ingeschakeld als noodopvang. Bij deze ramp werden grote delen van zuidwest Nederland overspoeld door vernietigende massa's water als gevolg van diverse dijkdoorbraken. Hierdoor waren veel slachtoffers te betreuren en werd er grote schade aan have en goed aangericht. De zaal Excelsior is toen enige tijd ingeschakeld geweest bij de hulpverlening om als opslagplaats te dienen voor de ingezamelde goederen bestemd voor die bewoners die slechts het vege lijf hadden kunnen redden.

Na het inzamelen in de stad van hulpgoederen voor de slachtoffers van de Watersnoodramp, was de zaal Excelsior enige tijd de verzamelplaats voor deze goederen.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

Jubilea, met en zonder vieringen

Een organisatie die bijna negentig jaar bestaan heeft, bereikte gedurende die tijd de nodige mijlpalen. Door omstandigheden werden deze niet altijd gevierd. Zowel het 25- als het 50-jarig bestaan viel midden in een oorlogstijd. Over het 35-, 55- en 70-jarig bestaan is al geschreven, omdat deze jubilea herdacht werden tijdens de in Vlaardingen gehouden algemene jaarvergaderingen van het hoofdbestuur. Het 40-jarig jubileum, in 1932, was een geheel plaatselijke gebeurtenis, die op grootse wijze werd gevierd. De bijeenkomst werd geopend met een woord van welkom door voorzitter D. van der Ende, gevolgd door een uitvoerig overzicht over de afgelopen veertig jaren door de secretaris A.H.P. Maarleveld. Hierna voerden diverse afgevaardigden van de vaste Excelsior-huurders

het woord. Een aantal jonge dames van de zangkoren onder leiding van hun dirigente Jo Mulder kwam toen voor het voetlicht met zang en dans. Als jubileumgeschenk bood het Volksbondbestuur aan de zangverenigingen die in Excelsior repetitieruimte huurden een piano aan. Een gezellig samenzijn besloot het feest.[31] Aan sommige mijlpalen werd slechts aandacht geschonken tijdens een bestuursvergadering of een jaarvergadering. Van echt vieren lezen we pas weer in 1967 bij het 75-jarig bestaan. We moeten dan niet denken aan een groot opgezette feestavond, maar meer aan een bijeenkomst met een wat feestelijk karakter. De 'driekwarteeuwviering' van de afdeling Vlaardingen vond op 10 maart 1967 plaats. Op de voorafgaande bestuursvergadering merkte bestuurslid Maarleveld op dat hij het voor elkaar heeft dat een gezelschap de gasten op die avond bezig zal houden.[32]

De jaren vijftig en zestig

In deze jaren braken grote maatschappelijke en sociale veranderingen in de samenleving door, die het bestaan van verenigingen als de Volksbond tegen Drankmisbruik sterk zouden beïnvloeden. Door de in de omgeving gevestigde nieuwe industrieën ontstond het fenomeen van de continuarbeid. Dit betekende o.a. wisselende werktijden, waardoor op geheel andere tijden sprake was van ontspanning. Dit was de tijd dat met steun van de Volksbond in zijn koffiehuis een biljart- en klaverjasclub, een schaak- en een damvereniging werden opgericht. Speciaal voor de dames kwam er een brei- en een handwerkclub. Ook kwam er een bejaardensociëteit tot stand die in een grote behoefte voorzag, want de ouderen bleven niet meer "achter de geraniums" zitten. Zeer bekend werden de jaarlijkse feestavonden van de bejaardensociëteit en de voor dezelfde groep georganiseerde volledig verzorgde busreis in het voorjaar. In het koffiehuis waren als vanouds de consumpties niet verplicht en men kon alleen voor de gezelligheid of om aanspraak te hebben binnenlopen. Hoogtepunten bleven de Sint Nicolaas- en kerstvieringen voor de 65-plussers, die steevast druk werden bezocht. De jaarverslagen uit die jaren schrijven over succesvolle klaverjasconcoursen voor ouderen, waaraan door ca. tweehonderd personen werd deelgenomen. Behalve het plaatselijke bestuur stelde het hoofdbestuur van de Volksbond hiervoor prijzen beschikbaar.[33]

Maar ook buiten Excelsior was de Volksbond actief. Eén van de jaarlijkse hoogtepunten was de kerstuitvoering van de koren van Jo Mulder. Met het oprichten in 1929 van het kinderkoor 'Ons Clubje' had Jo Mulder al een begin gemaakt met haar carrière als dirigente/componiste. Na het gereedkomen van de Stadsgehoorzaal in 1952, werden daar bijna jaarlijks aan het jaareinde sfeervolle avonden gegeven. Deze bijeenkomsten werden geopend en gesloten door de Volksbondvoorzitter Van der Ende, die als eminent spreker hier altijd de juiste woorden wist te vinden. Het batig saldo van die uitvoeringen kwam geheel ten goede aan de kas van de zangkoren, die in de loop van de jaren steeds meer waren uitgebreid. Vanuit het kinderkoor groeide een meisjeskoor en dat werd vervolgens een dameskoor, met weer later een gemengd koor, met ieder een eigen repertoire. Een ontwikkeling die mogelijk werd gemaakt door de Vlaardingse Volksbondafdeling, die aan dit alles de nodige steun verleende.

Moeilijke tijden breken aan

Vanaf het begin van 1973 werd door het bestuur van de Volksbond serieus gezocht naar vernieuwing van activiteiten en aanpassing van het werk binnen de afdeling Vlaardingen. Hoewel de verhuur van de zaal en de vergader- en repetitieruimten ruimschoots aan de verwachtingen voldeed, werd een grote teruggang van de bejaardenclubs met al hun onderdelen geconstateerd. De oorzaak was ten dele gelegen in het toenemende aantal al of niet gemeentelijke bejaarden- en verzorgingstehuizen die eigen recreatiemogelijkheden boden. Ook de wijkcentra, die vaak dichter bij huis waren gelegen, trokken belangstellenden. De vaste kosten van de lokalen aan de Oosthavenkade keerden elk jaar terug en ook noodzakelijk onderhoud moest van tijd tot tijd plaatsvinden. Zo werd nog een offerte aangevraagd voor een volautomatisch werkende oliestookinrichting, het vernieuwen van het buffet met bijbehorende aanbouwapparatuur en een complete schilder- en opknapbeurt. Slechts het hoogstnoodzakelijke kon worden uitgevoerd.

Twee leden van het hoofdbestuur van de Volksbond bezochten de afdeling en stelden in een memorandum hoe zij dachten over stimulering van het Volksbondwerk. Ook de aanvraag van een gemeentelijke dan wel een provinciale subsidie werd hierin genoemd.[34] Het afdelingsbestuur bracht een bezoek aan enkele jeugdcentra in Den Haag en Scheveningen, met het oog op een eventuele navolging in Vlaardingen. Met de dirigente Jo Mulder werd een nieuwe opzet en structuur besproken, met name van de rechtspersoonlijkheid en de bestuursvorm van de zangkoren. Een tweetal personen uit het nieuw te vormen korenbestuur zou voortaan zitting hebben in het afdelingsbestuur. Hierna ontstond een drukke briefwisseling tussen het hoofdbestuur, het afdelingsbestuur en Jo Mulder over de nieuwe opzet en de haalbaarheid ervan. De belangen over en weer waren niet gering. Zo gaf Jo Mulder inmiddels alleen al in Vlaardingen leiding aan negen koren. Mede door het vormen van een vereniging onder de naam Gezamenlijke Koren Jo Mulder, zou getracht worden de dirigente als subsidiabele beroepskracht aan te stellen. Dit laatste met medewerking van het ministerie van CRM. Tijdens de ledenvergadering van 21 april 1975 werden twee dames als afgevaardigden uit het korenbestuur in het bestuur van de Volksbondafdeling gekozen. Na 83 jaar was een einde gekomen aan de mannenhegemonie van het laatstgenoemde bestuur![35]

Het eeuwfeest.

Het hoofdbestuur van de Koninklijke Algemene Vereniging Volksbond tegen Drankmisbruik herdacht op 6 september 1975 dat de vereniging honderd jaar geleden was opgericht. Deze mijlpaal vierde men in het Haagse Congrescentrum en

het Vlaardingse Mannenkoor Orpheus ontving het vererende verzoek tijdens die bijeenkomst een muzikaal intermezzo te verzorgen. Toen Jo Mulder hiervan hoorde, uitte zij haar misnoegen in een gesprek met de directeur van de Volksbond en in een brief aan het bestuur van de afdeling Vlaardingen. Zij was van mening dat haar koren hier eerder voor in aanmerking kwamen, gezien de verbondenheid met de Volksbond sinds 1929. Orpheus was ooit wel als een onderafdeling van de Volksbond opgericht en repeteerde nog steeds in Excelsior, maar leidde al heel lang een zelfstandig bestaan. Het bestuur antwoordde dat het zich de gevoelens van Jo Mulder wel kon voorstellen, maar dat het niet het initiatief had genomen tot de uitverkiezing van Orpheus en het dus geen enkele blaam trof.[36]

Begin van het einde.

Vertoonde het jaarverslag in 1976 al een somber beeld; dat van 1977 was zo mogelijk nog deprimerender. Op een verzoek aan de gemeente Vlaardingen om subsidie werd negatief gereageerd.[37] De exploitatie van het zalencomplex en het koffiehuis werd te kostbaar en de verkoop van het complex moest onder ogen worden gezien. Het jaar 1977 was ook het laatste jaar dat alles nog intact bleef, zij het met beperkingen. Op 27 oktober kwam het hoofdbestuur met het bestuur van de afdeling Vlaardingen bijeen om te trachten in een laatste poging te redden wat er nog te redden viel. Het afdelingsbestuur had inmiddels een uitvoerig rapport opgesteld over het wel en wee van de Vlaardingse vestiging van de Volksbond. Bij een onverhoopte sluiting van het complex betreurde men nog het meest dat de beheerder en de huishoudelijke hulp ontslagen moesten worden. In het voorjaar van 1978 was het geen geheim meer dat de Volksbond er slecht voor stond en met sluiting werd bedreigd. Artikelen in de media met de roep om behoud wisselden elkaar af en op 16 maart 1978 werd zelfs een "Comité voor behoud van het Volkskoffiehuis en de zaal Excelsior" opgericht. In een memo van 6 februari 1978 werd ook nog een plan ontvouwd om voor het Excelsiorcomplex een stichting in het leven te roepen. Deze stichting zou dan als doelstelling hebben het complex blijvend te gebruiken voor de uitoefening van activiteiten in de recreatieve sfeer. De exploitatie en het beheer werden in het memo uitvoerig beschreven. De geschetste oplossing bleek een te wankele basis te zijn om verantwoord verder te gaan. Het baatte alles niet meer en het Volksbondbestuur restte alleen nog maar de handdoek in de ring te gooien. Aan de 23 regelmatige huurders van de zaal Excelsior en de overige repetitieruimten werd meegedeeld dat met ingang van 1 mei 1978 het complex zou worden gesloten. Aan het Gewestelijk Arbeidsbureau werd toestemming gevraagd om beide vaste krachten te ontslaan. Aan Spuybroek Makelaars BV werd opdracht gegeven om voor de panden aan de Oosthavenkade 9, 9a en 10 een koper te vinden.[38] Dit lukte vrij snel: het werd de buurman Van Neerbos Beheer BV die in een karakteristiek pand aan de Oosthavenkade 11 verblijf hield en al een regelmatige huurder was voor kantooractiviteiten en allerlei vergaderingen. De koopsom was *f* 220.000,-- k.k. De koopakte werd op 5 juli 1978 ondertekend door het dagelijks bestuur van de Volksbond afdeling Vlaardingen, dat toen bestond uit voorzitter J. Berkhout, secretaris K.L. Voorbach en penningmeester G.J. Starrenburg.[39]

Deel van de koopakte waarin het lot van Excelsior bezegeld werd. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

koopakte

Ondergetekenden Afdeling Vlaardingen van de "Volksbond tegen Drankmisbruik" te Vlaardingen, in deze vertegenwoordigd door haar
a. voorzitter, de heer J.Berkhout, Lijsterlaan 12 Vlaardingen
b. secretaris, K.L. Voorbach, v.Blankenheimstraat 33 Vlaardingen
c. penningmeester, G.J.Starrenburg, Lijsterlaan 10 Vlaardingen

hierna te noemen verkoper

van Neerbos Beheer B.V., Oosthavenkade 11 te Vlaardingen
in deze vertegenwoordigd door F.van Neerbos

hierna te noemen koper,

hebben op 5 juli 1978 een koopovereenkomst gesloten inzake
Het zalencomplex "Excelsior" met de onder- en bijgelegen grond, staande en gelegen aan de Oosthavenkade nos. 9-9a-10 te Vlaardingen, aldaar kadastraal bekend in sectie B no. 5941, groot 5 are

tegen een koopsom van f 220.000,-- , zegge ---TWEEHONDERDTWINTIGDUIZEND GULDEN---

Tenslotte.
De afdeling Vlaardingen van de Volksbond tegen Drankmisbruik had nu geen reden van bestaan meer en werd omgezet in een correspondentschap; dus een instelling op papier. Het aantal leden van de afdeling was in de afgelopen jaren al teruggelopen tot beneden de vijftig personen, die toch alleen maar uit een zekere gewoonte lid waren gebleven en weinig interesse toonden. Het uit de verkoop van het zalencomplex vrijkomende bedrag werd voor het overgrote deel bestemd voor het hoofdbestuur van de Volksbond. Dit als tegemoetkoming in de tekorten die in de afgelopen jaren op de exploitatie waren geleden. Daarnaast werden verschillende bedragen geschonken aan enkele zorginstellingen en verenigingen met een goed doel. De Mannenzangvereniging Orpheus, die ooit als een onderafdeling van de Volksbond was opgericht en nog steeds in Excelsior repeteerde, ontving een donatie evenals de Gezamenlijke Koren van Jo Mulder, waarmee nog steeds nauwe banden bestonden. Aan laatstgenoemde werd ook de piano uit Excelsior geschonken voor het nieuw te betrekken repetitielokaal.[40] Het doek was nu definitief gevallen; slechts de herinnering aan een boeiend verleden bleef over.

Het buitenaanzicht van het zalencomplex met het daarnaast gelegen koffiehuis twee jaar vóór de gedwongen verkoop in 1978.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

Beheerders.

Niet vergeten mag worden enige aandacht te schenken aan de beheerders die de Volksbondafdeling gediend hebben. Vanaf de eerste tot de laatste dag dat de afdeling over een locatie beschikte, was er een beheerder voor de dagelijkse gang van zaken. Tijdens de openingstijden zorgde deze voor de verkoop van de consumpties en hield toezicht op het gebruik van de ruimten. Van belang was dat de beheerder een vrouw had die hem bij zijn werk hielp en tevens zorgde voor het schoonhouden van de locatie. Toen in 1899 het eigen gebouw aan de Oosthavenkade in gebruik werd genomen, kwam hier ook voor het beheerdersechtpaar woonruimte beschikbaar. De taak van de beheerder werd flink uitgebreid door toevoeging van de zaal Excelsior aan het complex. De beheerder stond in nauw contact met de penningmeester van de afdeling en in overleg voerden zij de administratie van zowel het koffiehuis als van de zaal met vergaderruimten.

Opeenvolgende beheerders zijn uit de jaarverslagen en notulen van de bestuursvergaderingen bekend. Hun namen luidden: De Graaf, Den Uil, Baars, Boerdam, Van Loon, De Bruijn, Van der Sloot en Hoogland. Soms werden zij aangenomen via een sollicitatieprocedure, maar het kwam ook voor dat een bestuurslid een geschikte kandidaat voordroeg. In begin 1942 ontstond er een conflict met de beheerder en moest de hulp van de afdeling Rotterdam van de Volksbond worden ingeroepen, met het ontslag van de beheerder als resultaat. Deze gebeurtenis was tevens aanleiding om de exploitatie van het koffiehuis over te dragen aan de Rotterdamse afdeling en die van de zaal Excelsior en de overige ruimten in handen te laten van de afdeling Vlaardingen. Dit laatste met hulp van een nieuw aangestelde beheerder. Deze was maar kort in functie en in 1943 nam het echtpaar De Vries het beheer over. Dit bleek een gelukkige greep te zijn. Ook toen na 1961 De Vries op 51-jarige leeftijd overleed en zijn vrouw N. de Vries-van der Wilt, met hulp van haar zuster, de werkzaamheden voortzette. Eind 1972 kondigde mevrouw De Vries haar vertrek aan bij het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, maar zij gaf te kennen nog enige tijd in dienst te willen blijven om uit te kijken naar een andere woning. Toen deze was gevonden, werd op 24 mei 1974 officieel afscheid van haar genomen tijdens een druk bezochte receptie. Afgevaardigden van enkele tientallen vaste huurders en regelmatige bezoekers namen de moeite mevrouw De Vries nog eenmaal de hand te schudden.

In 1925 vond uitbreiding plaats door toevoeging van een serre. In die vorm zou de zaal Excelsior tot 1978 in gebruik en in herinnering blijven. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

De dirigente Jo Mulder had voor dit afscheid zelfs een speciaal lied gecomponeerd.[41] Een etentje in het Delta-Hotel met het Volksbondbestuur vormde voor haar het welverdiende sluitstuk van haar Volksbondloopbaan. Per 1 juni 1974 werd een nieuwe beheerder aangesteld, maar deze betrok niet de vrijgekomen woning. Hiermee kwam een eind aan het directe dag- en nachttoezicht op het complex. Ook de openingstijden werden beperkt tot de middag- en avonduren. Voor de zondagochtend werd een uitzondering gemaakt voor een religieuze groepering.[42] De nieuwe beheerder bleef niet lang in dienst en begin 1975 werd A. van der Roest voor deze functie aangenomen. Deze kwam weliswaar niet uit de horecawereld, maar wist zich binnen korte tijd goed in te werken en vervulde zijn taak tot tevredenheid. Aan zijn dienstverband kwam een eind, evenals aan dat van de huishoudelijke hulp, na de sluiting van het Volksbondcomplex per 1 mei 1978.[43]

Bijzondere bestuursleden.

Tientallen bestuursleden hebben zich tijdens het bestaan van de Vlaardingse afdeling van de Volksbond tegen Drankmisbruik ingezet om de doelstellingen te verwezenlijken.Vooral op het dagelijks bestuur werd een zware wissel getrokken. Zonder de anderen te kort te willen doen, noemen we enkele personen die er toch wel uit sprongen. Ook de betrokkenheid van een enkele familie viel op.

Om te beginnen was er S.A. Maarleveld (1860-1922), bestuurslid sinds 1907. In de functie van secretaris zorgde hij voor de correspondentie, de notulen van de vergaderingen en de jaarverslagen. Na zijn overlijden nam zijn broer A.H.P. Maarleveld (1873-1944) zijn taak als secretaris over. Van hem is bekend dat hij zijn leven lang gewijd heeft aan het maatschappelijke en culturele leven in Vlaardingen op uiteenlopende gebieden. In 1949 kwam A. Maarleveld (1895-1987) in het bestuur; een neef van de eerder genoemde gebroeders Maarleveld. Hij werd o.a. belast met het toezicht op het onderhoud van het Excelsiorcomplex. Toen penningmeester A.G.W. Smulders in 1963 plotseling overleed, na meer dan dertig jaar de penningen van de afdeling te hebben beheerd, nam A. Maarleveld van de ene op de andere dag de functie tijdelijk over, in afwachting van de benoeming van een nieuwe penningmeester. In 1974 stelde hij zich niet meer voor een bestuursfunctie beschikbaar.

Vrijwel direct nadat D. van der Ende (1902-1975) in 1932 tot bestuurslid was gekozen, volgde zijn benoeming tot voorzitter van de afdeling. Meer dan veertig jaar zou hij de voorzittershamer hanteren, een unicum in de geschiedenis van de Volksbond. Van der Ende was niet alleen een voorzitter pur sang, maar bovendien, zoals reeds eerder gememoreerd, een eminent spreker, wat bij verschillende gelegenheden tot uiting kwam. Zo'n gelegenheid was zeker de kerstuitvoering van de koren van "juffrouw Jo", zoals Van der Ende Jo Mulder steevast noemde, die in de Stadsgehoorzaal of Harmonie jaarlijks werd gehouden. Het openen en sluiten van die uitvoeringen werd door hem gedaan met welgekozen woorden, waarbij aan de dirigente en begeleidende pianiste passende attenties werden overhandigd. Voor het gezin van Van der Ende waren de weken die aan de kerstuitvoering vooraf gingen hectische tijden, want zowel de kaartverkoop als de plaatsreservering voor de genodigden vond ten huize van Van der Ende plaats. Niet onvermeld mogen blijven zijn bemoeienissen met de versieringen van het toneel bij de kerstuitvoeringen en de zorg dat er een speciale concertvleugel kwam. Omdat Van der Ende

Dirk van der Ende (1902-1975).
Meer dan veertig jaar voorzitter van het Volksbondbestuur en erelid van het hoofdbestuur van de Volksbond tegen Drankmisbruik.
(Familiearchief Annie Dunweg-Van der Ende.)

over vele contacten beschikte op maatschappelijk, cultureel en kerkelijk gebied, kwam het soms voor dat hij in aanraking kwam met personen die er over bepaalde zaken een afwijkende mening op na hielden. Door zijn diplomatiek optreden wist hij echter steeds de ontstane plooien glad te strijken. Zijn benoeming tot lid van het hoofdbestuur van de Volksbond was dan ook een terechte erkenning van zijn inzet voor het Volksbondwerk. Na zijn afscheid van het hoofdbestuur werd hij tot erelid benoemd.[44]

Jo Mulder (1912-2000).

Ruim vijftig jaar was de naam Jo Mulder nauw verbonden aan de afdeling Vlaardingen van de Volksbond tegen Drankmisbruik. Aan die verbondenheid is het te danken dat beide namen een begrip werden, niet alleen in Vlaardingen, maar ook ver daarbuiten.

Johanna H.G. Mulder, toonkunstenares, werd geboren op 28 september 1912 in Middelburg. Als veertienjarige schreef zij al enkele verhaaltjes voor de jeugd, die in een dagblad werden geplaatst. Toch zou de muziek, vooral het componeren en dirigeren, haar verdere leven in beslag nemen, hoewel zij eerst ambitie had om onderwijzeres te worden. In 1929 schreef zij een toneelstukje, gevolgd door een kinderoperette. De liedjes werden getoonzet door haar muzieklerares Katharina Verhoeff-Torn. Beide stukken werden opgevoerd en het eerste meisjeskoor, 'Ons Clubje', kwam tot stand. Om zich verder te bekwamen, studeerde zij piano- en muziektheorie, koordirectie, zang-, bewegings- en compositieleer bij befaamde docenten. In opeenvolgende jaren kwamen talrijke composities en kinderoperettes tot stand.

In maart 1979 was het vijftig jaar geleden dat Jo Mulder haar eerste uitvoering gaf met bovengenoemde kinderoperette. Ter gelegenheid daarvan werd haar door het bestuur van de al enige tijd eerder gevormde Gezamenlijke Koren Jo Mulder een receptie aangeboden. Pas in 1983 nam zij afscheid van de Gezamenlijke Koren Jo Mulder met een concert in de Stadsgehoorzaal. Bij die gelegenheid ontving zij de Gouden Speld van het hoofdbestuur van de Volksbond tegen Drankmisbruik. Met het Gemengd Ensemble Marcato ging zij echter nog door tot in april 1994.

In april 1966 werd Jo Mulder koninklijk onderscheiden met de gouden eremedaille, behorend bij de Orde van Oranje Nassau. Naast de eerdergenoemde Gouden Speld werd haar, bij besluit van de Culturele Raad Vlaardingen, in 1991 het Waarderingsteken d'Akerboom toegekend en in 1992 ontving zij de Penning van Bijzondere Verdiensten van de gemeente Den Haag. In 2000 werd namens de familie en koorleden het overlijden van Jo Mulder op 24 januari in haar woonplaats Den Haag bekend gemaakt. Een afscheidsdienst in de Haagse Remonstrantse kerk werd gevolgd door een plechtigheid in de aula van het crematorium Nieuw Eykenduynen.

Johanna Harmina Gerdina Mulder (1912-2000).
Een veelzijdige toonkunstenares.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

De vlag van het in 1983 opgeheven kinderkoor 'Ons Clubje', die bij het eerste lustrum door het bestuur van de Volksbond afdeling Vlaardingen was geschonken, werd in december 2005 toegevoegd aan de vaandel- en vlaggencollectie van het Vlaardings Museum.

"ONS CLUBJE"
VLAARDINGEN
1929

Noten

[1] Belangrijke gegevens werden niet alleen verkregen in het Stadsarchief maar ook van personen of hun nabestaanden die dichtbij de afdeling en/of Excelsior hebben gestaan. Alle informanten zeg ik hartelijk dank.
[2] *Nieuwe Vlaardingsche Courant* (hierna te noemen NVC), 5 december 1891
[3] *Historisch Jaarboek Vlaardingen 1984*, blz. 65-88.
[4] P. van Dusseldorp A.Mzn., industrieel, A. Knottenbelt, notaris, C.A. van Büüren van Heijst, koopman en reder.
[5] Stadsarchief Vlaardingen (hierna te noemen SAV), overzicht uit de archiefbibliotheek VII-C-358.
[6] NVC, 19 juli 1893.
[7] SAV, archiefnr. 165, inv. 1, Jaarverslag 1893.
[8] NVC, 4 mei 1898.
[9] NVC, 2 juli 1898.
[10] SAV, Feestnummer Volksbond 1875-1900, VII-C-362.
[11] NVC, 21 juli 1900.
[12] SAV, archiefnr. 165, inv. 1-3.
[13] *Historisch Jaarboek Vlaardingen 1979*, blz. 83-110.
[14] Vriendelijke mededeling van Herman Schaar.
[15] Kees Verhulst en Cor Maat, *70 Jaar Brandweer lief en leed.*
[16] Ton Stolk, *Katharina Verhoeff-Torn een bevlogen dirigente.*
[17] Notulen ledenvergadering, 17 maart 1921.
[18] SAV, archief commissie tot huisvesting van Belgische vluchtelingen 1914, inv. nr. 1.
[19] Kroniek Drukkerij Van Dooren 1914, blz. 5.
[20] Vriendelijke mededeling van zijn dochter Mar Kruithof-van 't Woudt.
[21] Notulen ledenvergadering 14 september 1925.
[22] Gijsbert van der Toorn, Terugkeer naar Dieppe uit *'Vertel mij wat van Scheveningen'* van Spaans en v.d. Toorn, 1998.
[23] SAV, archiefbibliotheek VII-C-12.
[24] Notulen bestuursvergadering 7 april 1932.
[25] NVC, 19 oktober 1936.
[26] Drs. Klaas Kornaat, *De schok van het onbekende*, blz. 98 en 99.
[27] Vriendelijke mededeling van haar dochter Janka Verhoeff.
[28] Van horen zeggen door de auteur.
[29] NVC, 22 juli 1927.
[30] SAV, archiefnr. 165, inv. nr. 15.
[31] NVC, 8 maart 1932.
[32] Notulen bestuursvergadering 19 januari 1967.
[33] Zie 30.
[34] Zie 30.
[35] Zie 30.
[36] Zie 30.
[37] Zie 30.
[38] Zie 30.
[39] Zie 30.
[40] Zie 30.
[41] Zie 30.
[42] Zie 30.
[43] Zie 30.
[44] Vriendelijke mededeling van zijn dochter Annie Dunweg-van der Ende.

Vlaardings Jeugd- en kinderkoor tijdens het Internationale muziek- en zangfestival in Llangollen in het Engelse Wales in 1969. In het midden de dirigente Jo Mulder; geheel links pianiste Ria Korpershoek. (Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

De terug gevonden vlag van Ons Clubje werd in december 2005 in aanwezigheid van drie generaties koorleden geschonken aan de vlaggen- en vaandelcollectie van het Vlaardings Museum. (Foto: Roger van der Kraan.)

Erika Verloop

Willem van 't Woudt (1888-1970) ambtenaar én kunstenaar

Zelfportret in houtskool van Willem van 't Woudt, gedateerd 9 januari 1952. Dit portret staat afgebeeld op 'Het Vlaardingen van Willem van 't Woudt', de map met reproducties van zijn houtsneden, die in 1977 is uitgegeven door Boekhuis Den Draak.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Hoewel diverse generaties Van 't Woudt in Vlaardingen het vak van mandenmaker uitoefenden, was het Reijer van 't Woudt, de vader van onze hoofdpersoon, die brak met deze traditie. Al vroeg bekwaamde hij zich in het schildersvak, waarvan een bij het Stadsarchief bewaard, op het eerste gezicht onooglijk uitziend vodje papier getuigt.
De 50ste verjaardag van de Slag bij Waterloo werd in 1865 in het gehele land op gepaste wijze herdacht. Reijer van 't Woudt, oud 16 jaren, "schilders leerling te Vlaardingen", leverde hier in de vorm van een 'Lied voor de Nederlandsche jongens, bij de 50jarige herdenking van den veldslag van Waterloo' een bijdrage aan ("Komt heffen wij het feestlied aan, Widewidewi-bom-bom!; Napoleon is naar de maan, Widewidewi-bom-bom!; Bij Waterloo kreeg hij zijn vet, Widewidewi-bom-bom-bom-bom!; Oranje's zoon schreef hem de wet, Widewidewi-bom-bom!", waarna nog elf coupletten in deze trant volgen). Dit feestlied was voor twee centen te bekomen bij de Vlaardingse boekhandel van J.F.C. Brückwilder.

Reijer van 't Woudt wordt in 1874 voor het eerst genoemd in de kohieren van de patentbelasting. Dit type belasting werd na de opheffing van de gilden in 1798 geheven op alle handel, neringen, beroepen en bedrijven.
Vanuit zijn ouderlijk huis aan het Westnieuwland was Reijer werkzaam als verver (huisschilder) en glazenmaker (glaszetter). Na zijn huwelijk op 25 april 1878 met de uit Krimpen aan de Lek afkomstige Margje Cornelia Aletta de Vlaming verhuisde hij naar de Lijnstraat (Wijk I nr. 16) en enkele jaren later naar de Kuiperstraat (Wijk I nr. 119). Inmiddels stond hij ook te boek als schepenschilder – waarschijnlijk een lucratieve bezigheid in deze jaren waarin de Vlaardingse loggervloot fors uitbreidde – , als kamerbehanger én als winkelier in behangselpapier en natte verf. De zaken verliepen blijkbaar voorspoedig. In huiselijke kring bleef het leed hem en zijn echtgenote echter niet bespaard. Oudste zoontje Willem overleed binnen twee weken na de geboorte. Dochtertje Kornelia bereikte slechts de prille leeftijd van vijf jaar, terwijl het vierde kindje, Petronella, nog geen anderhalf jaar oud werd.
Op 31 december 1889 kocht Reijer van 't Woudt voor 2.700 gulden van Neeltje Goedknegt "een woonhuis met smederij, open plaats en erf, staande en gelegen aan de westzijde van de Kuiperstraat, Wijk I nommer 153 te Vlaardingen" (na omnummering in 1899 werd dit Kuiperstraat 24-24a).
Reijer en Margje betrokken met hun kinderen Jacoba Wilhelmina (geb. Vlaardingen 17 juli 1882), Cornelia Petronella (geb. Vlaardingen 21 augustus 1886) en Willem (geb. Vlaardingen 28 december 1888) het woonhuis, terwijl het bedrijf werd voortgezet vanuit de bijbehorende werkplaats. Het gezin was compleet met de geboorte van zoon Pieter op 10 januari 1890.

Als oudste zoon was het vanzelfsprekend dat Willem al op jonge leeftijd met zijn vader meeging op karwei en van hem in de praktijk het schildersvak leerde. Willems ambities reikten echter verder. Hij bleek al vroeg veel aanleg te hebben voor tekenen en schilderen. Zijn diepste wens was dan ook om lessen te volgen aan de Academie van Beeldende Kunsten te Rotterdam. Reijer van 't Woudt kon en wilde zijn zoon echter niet missen in het bedrijf en gaf hiervoor dan ook geen toestemming.
Toen zijn vader op 16 februari 1910 op 61-jarige leeftijd overleed, was Willem pas 21 jaar oud. Plotseling stond hij voor de zware taak het bedrijf zelfstandig voort te zetten. Tot overmaat van ramp moest niet lang hierna zijn oudste zuster Jacoba Wilhelmina wegens epileptische toevallen worden opgenomen in de inrichting Bethesda-Sarepta te Haarlem, uitgaande van 'De Christelijke Vereeniging voor de verpleging van lijders aan vallende ziekte' aldaar. De hiermee gemoeide kosten werden wegens armlastigheid van de familie gedragen door het Burgerlijk Armbestuur van Vlaardingen. In de loop van de jaren verergerde haar toestand en uiteindelijk overleed zij in augustus 1915 in het krankzinnigengesticht Bloemendaal te Loosduinen.
Gelukkig braken er ook weer betere tijden aan voor de familie. Cornelia Petronella trouwde op 14 december 1910 met de uit Ridderkerk afkomstige Arie Valk en ging met hem in Schiedam wonen. Willem zelf had zijn oog laten vallen op een Haags meisje, Geertruida de Zwaan, bijna één jaar ouder dan hijzelf. Haar vader was boekdrukker in de Hofstad. Toch trouwde het jonge stel niet in haar geboorteplaats, maar in Vlaardingen, en wel op 18 oktober 1911. Geertruida was op dat moment reeds zwanger van hun eerste kind.
Ten tijde van de huwelijksvoltrekking was Willem officieel nog dienst- of beter gezegd militieplichtig, zo blijkt uit opgave van de Nationale Militie bij de huwelijksbijlagen. Op 30 mei 1908 was hij - als loteling nr. 51 - ingelijfd bij de genietroepen (bataljon Pioniers, 2e compagnie). De eerste oefenperiode duurde maar enkele maanden en op 30 september 1908 mocht Willem alweer met langdurig verlof.

Na hun huwelijk gingen Willem en Geertruida wonen op het adres Hoogstraat 62, waar in maart 1912 hun eerste kind levenloos ter wereld kwam. Precies een jaar later, op 12 maart 1913, volgde opnieuw een zoon, die zij de naam Reijer gaven, naar Willems overleden vader.
Willem had zijn oude droom om zich verder te bekwamen in het tekenen en schilderen nog steeds niet laten varen. Zijn echtgenote stimuleerde hem om in de avonduren alsnog les te gaan nemen, bij de in Vlaardingen goed bekend staande tekenleraar J.J. Midderigh.
Jean Jacques Midderigh (1877-1970) was in oktober 1902 als leraar in het handtekenen aangesteld aan de nieuw opgerichte Burgeravondschool aan de Zomerstraat, de opvolger van de

Uit 1927 dateert deze houtsnede van het noordeinde van de Hoogstraat bij de Delflandse sluis, met op de achtergrond de toren van de St. Joannes de Dooperkerk en de woningen aan de Kwakelsteeg. Een ingelijst exemplaar kostte toentertijd 35 gulden.

oude Teekenschool (en de voorloper van de latere Ambachtsschool). De B.A.S. voorzag in de behoefte aan middelbaar onderwijs voor aanstaande ambachtslieden.
Midderigh had de opleiding M.O. tekenen aan de Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag met succes afgerond en was enkele jaren tekenleraar geweest aan een school in deze stad, totdat hij zich in Vlaardingen vestigde. Hij was gehuwd met de bekende illustratrice van kinderboeken, Johanna Berhardina Midderigh-Bokhorst (1880-1972), waarmee hij ook veelvuldig samenwerkte. Midderigh gaf tevens les aan de Vlaardingse kunstenaars Reyer van der Borden (1897-1980) en Johannes (Jo) van der Pijl (1900-1988).
Op 13 augustus 1914 behaalde Willem van 't Woudt de akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het handtekenen. Kort tevoren was evenwel de Eerste Wereldoorlog uitgebroken, waarna in Nederland de algehele mobilisatie werd afgekondigd. Aangezien Willem officieel nog steeds onder de wapenen was, werd hij met vele andere jonge mannen opgeroepen om de neutraliteit van Nederland te waarborgen. Zijn echtgenote was op dat moment opnieuw een paar maanden zwanger. De vreugde over dit feit zal ongetwijfeld zijn overschaduwd door de ongewisse omstandigheden. Op 25 februari 1915 kwam dochter Henriëtte Elizabeth ter wereld.
De mobilisatie stond Willems creativiteit overigens in het geheel niet in de weg. De *Nieuwe Vlaardingsche Courant* berichtte op 26 februari 1916 over de Militaire-Huisvlijttentoonstelling, die de dag tevoren officieel was geopend in lokaal Excelsior aan de Oosthavenkade. Burgemeester Pruis kweet zich met graagte van deze taak, "daar het streven om de militairen in hun vrijen tijd nuttig te doen bezig zijn, zijn groote sympathie had."
Op verzoek van het bestuur van de Volksbond tegen Drankmisbruik was door de gemeenteraad een vergulde zilveren medaille beschikbaar gesteld, die in de wacht werd gesleept door Willem van 't Woudt Rz., winnaar van de eerste prijs in de categorie 'houtsnijwerk'! Overige afdelingen van de tentoonstelling: koper- en snijwerk, figuurzaagwerk, kindermeubelen, schepen, schilder- en tekenwerk en weef-, knoop- en borduurwerk. De deelnemers kwamen niet alleen uit Vlaardingen, maar ook uit Rotterdam, Vierpolders, Hoek van Holland, Maassluis, Hellevoetsluis, Delft, Schiedam enz. "Onder de voorwerpen, die in het oog vallen zijn in de eerste plaats die, welke ook een eersten prijs waardig werden gekeurd, het kinderspeelgoed in koper, het stalen loggerscheepje en de houten gesneden olifantjes, dragers van het bovendeel van een buffet", de laatste naar alle waarschijnlijkheid vervaardigd door Willem.
Vermoedelijk was de mobilisatie, waardoor Willem niet langer zijn onverdeelde aandacht kon schenken aan zijn schildersbedrijf, er debet aan dat de zaken terugliepen. Na de demobilisatie kreeg hij de gang er niet meer in en moest hij omzien naar een betrekking in loondienst, om zijn groeiende gezin – inmiddels was, op 27 februari 1917, jongste dochter Margje Aletta Cornelia geboren – te kunnen onderhouden. Op 2 december 1918 trad hij, als schilder, in tijdelijke dienst bij Gemeentewerken.
Anno 1915 bestond deze dienst, naast directeur L.H.E. van Hylckama Vlieg, uit de volgende personeelsleden: een hoofdopzichter, een opzichter voor bouw- en woningtoezicht, een magazijnmeester, een boekhouder, een ingenieur (in tijdelijke dienst), een tekenaar (in tijdelijke dienst), zestien werkvrouwen (voor kantoren en scholen), vijf timmerlieden, een metselaar, een verver (huisschilder), een wegwerker, twee straatmakers met twee handlangers, drie tuinlieden, een machinedrijver en een voerman. Van Hylckama Vlieg werd eind 1919 opgevolgd door H.P.J. Schut, die de functie van directeur zou vervullen tot november 1923. Het personeelsbestand van Gemeentewerken was toen inmiddels uitgebreid tot 20 ambtenaren en 37 werklieden.
De kantoren en werkplaatsen van de dienst waren sinds 1913 gehuisvest aan de Markt. Ten behoeve van de nieuwbouw daar ter plaatse moesten de panden Markt 47 en Vleersteeg 10 en 12 worden gesloopt, waarmee één van de oudst bebouwde delen van Vlaardingen - sinds de 14e eeuw bevond zich hier het Heilige Geest Gast- en Weeshuis - verloren ging.

Willems tijdelijke dienstverband werd per 1 januari 1920 omgezet in een vaste aanstelling. Zijn jaarwedde werd daarbij vastgesteld op 1.521 gulden. Per 1 september van datzelfde jaar werd dit bedrag reeds verhoogd met ruim 304 gulden.
Wellicht maakte deze loonsverhoging het mogelijk om te verhuizen: op 2 oktober 1920 liet het gezin Van 't Woudt de Hoogstraat achter zich en verhuisde het naar het adres Falckstraat 12.
Moeder Van 't Woudt-de Vlaming had in de ouderlijke woning aan de Kuiperstraat ondertussen inwoning gekregen van haar naar Vlaardingen teruggekeerde dochter Cornelia Petronella en schoonzoon Arie Valk. Moeder overleed op 1 november 1921 op 70-jarige leeftijd. Valk had inmiddels het pand aan de Kuiperstraat overgenomen en vestigde daar een water- en vuurstokerij in. (In 1948 is Kuiperstraat 24a – inmiddels omgenummerd tot Kuiperstraat 44 – gesloopt om plaats te maken voor de nieuwe ingang van banketfabriek Niemantsverdriet; het huis aan de Kuiperstraat 24, later nummer 46, werd afgebroken in 1960).

Zijn grootste bekendheid dankt Willem van 't Woudt aan zijn houtsneden van Vlaardingse stadsgezichten. In deze grafische (hoogdruk)techniek is hij ongetwijfeld geschoold door J.J. Midderigh, die het houtsnijden vooral toepaste bij het illustreren van boeken. Bij het houtsnijden wordt met speciale gutsen in een zachte houtsoort een tekening uitgekerfd. Met een inktroller wordt vervolgens de drukplaat van zwarte of

Op deze houtsnede uit 1929 krijgen we een inkijkje in de Kuiperstraat in noordelijke richting. In het oog springen de karakteristieke uitbouwen aan de oude gevels ter rechterzijde.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De brug over de Oude Haven, gezien vanaf de Hoflaan naar de Visbank op de Westhavenplaats. Op de achtergrond de toren van de Grote Kerk op de Markt. Een reproductie van deze houtsnede uit 1926 is als eerste prent opgenomen in de map van Boekhuis Den Draak. Het Stadsarchief bezit tevens een originele afdruk én de drukplaat, waarmee deze houtsnede is vervaardigd.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

gekleurde drukinkt voorzien, waarna een vel papier krachtig hierop wordt aangedrukt. De aldus ontstane afdruk is in spiegelbeeld; de uitgegutste delen worden als uitsparingen zichtbaar in de afbeelding.
Een map met zes afbeeldingen van Willems werk is in 1977 uitgegeven ter gelegenheid van de ingebruikneming van de nieuwe winkel van Boekhuis Den Draak (waarover later meer). De hierin opgenomen houtsneden dateren alle uit de tweede helft van de jaren '20 van de vorige eeuw en werden indertijd onder de aandacht van de Vlaardingse bevolking gebracht door de *Nieuwe Vlaardingsche Courant*, die ze exposeerde in de etalage van haar bureau aan de Hoogstraat 158.
Hoe zijn eerste houtsneden uit 1926, getiteld 'De Maassluissche Dijk' en 'Kippen op een tak', werden beoordeeld door het Vlaardingse publiek is niet bekend. Dat ze wél de aandacht hebben getrokken, valt op te maken uit een artikeltje in de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* van 21 oktober 1927.
Zijn derde houtsnede, voorstellende 'De Havenbrug met Westhavenplaats', gaf volgens de krant door de "juiste en gedetailleerde teekening" een goed beeld van zijn kunnen. "Het werk is in twee kleuren uitgevoerd en heel goed geslaagd. Het geeft een mooi punt van onze gemeente weer: het hart om zoo te zeggen: Havenbrug, Vischbank, met toren op den achtergrond, hoog rijzend boven de huizen van de omgeving. Strevend naar natuurgetrouwe weergave, is het Van 't Woudt door het aanbrengen van wolkengroepeering en lichteffect gelukt iets meer te geven dan een fotografie. Er zit licht en leven in zijn werk en het bevat beloften voor de toekomst" (NVC, 17 december 1926).
Volgens oud-gemeentearchivaris M.C. Sigal heeft Van 't

Deze houtsnede uit 1926 – voorstellende een aardappelschuitje en vissersbootjes bij laag water – beloofde volgens de Nieuwe Vlaardingsche Courant veel goeds voor de toekomst.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Woudt van deze laatste houtsnede ook nog een variant gemaakt in pastel en waterverf, met op de voorgrond vliegende meeuwen en op de achtergrond de Westhavenplaats. Naar Sigals persoonlijke oordeel was vooral de wintersfeer met mist goed weergegeven.
In 1926 leverde Willem van 't Woudt nóg een houtsnede af, die in februari 1927 tentoongesteld werd. De afbeelding van bootjes in de Oude Haven bevatte naar de mening van de krant dezelfde technische kwaliteiten als de eerste: "Goed geteekend, sluitend in twee kleuren gedrukt en natuurgetrouw. Maar het onderwerp: aardappelschuitje en visscherbootjes bij laag water in de haven nabij de Vischbank, is artistieker uitgevoerd. Er zit o.i. veel toekomst in dit werk" (NVC, 11 februari 1927).
Uit 1927 dateert zijn houtsnede van de R.K. kerk aan de Hoogstraat, bezien vanaf de Wedde, met op de voorgrond de huisjes bij de Delflandse sluis. "Goed van teekening, laat Van 't Woudt de boomen op den voorgrond forsch naar voren komen, terwijl hij de strakke lijnen van den toren zeer goed heeft weten op te lossen om een stijve teekening er van te voorkomen; de huizengroep doet 't goed." Deze houtsnede verscheen in een oplage van twintig afdrukken. Ingelijst kostte een exemplaar 35 gulden (NVC, 21 oktober 1927).

Van 't Woudts grote productie in deze periode valt wellicht te verklaren uit het feit dat hij de technische kant van het houtsnijden steeds beter onder de knie kreeg, mede dankzij het volgen van een gerichte opleiding. Op 29 december 1927 kwam hij in het bezit van het diploma B (voor houtarbeid) van de Vereniging tot Bevordering van het Onderwijs in Handenarbeid in Nederland.

In 1928 vernemen we op artistiek gebied taal noch teken van Willem van 't Woudt. Uit het bevolkingsregister valt op te maken dat hij met zijn gezin in de maand juli van dat jaar is verhuisd naar de Van Riebeeckstraat 9 (waar hij tot aan zijn overlijden zou blijven wonen).
Uiteraard kon hij zich alleen in zijn vrije uren wijden aan zijn grote liefhebberij. Overdag diende hij de belangen van de stad, maar ook hier wierp zijn nijvere werk zijn vruchten af. In juni 1929 ontstond wegens vertrek van de toenmalige magazijnmeester bij Gemeentewerken een vacature. Directeur J.J.

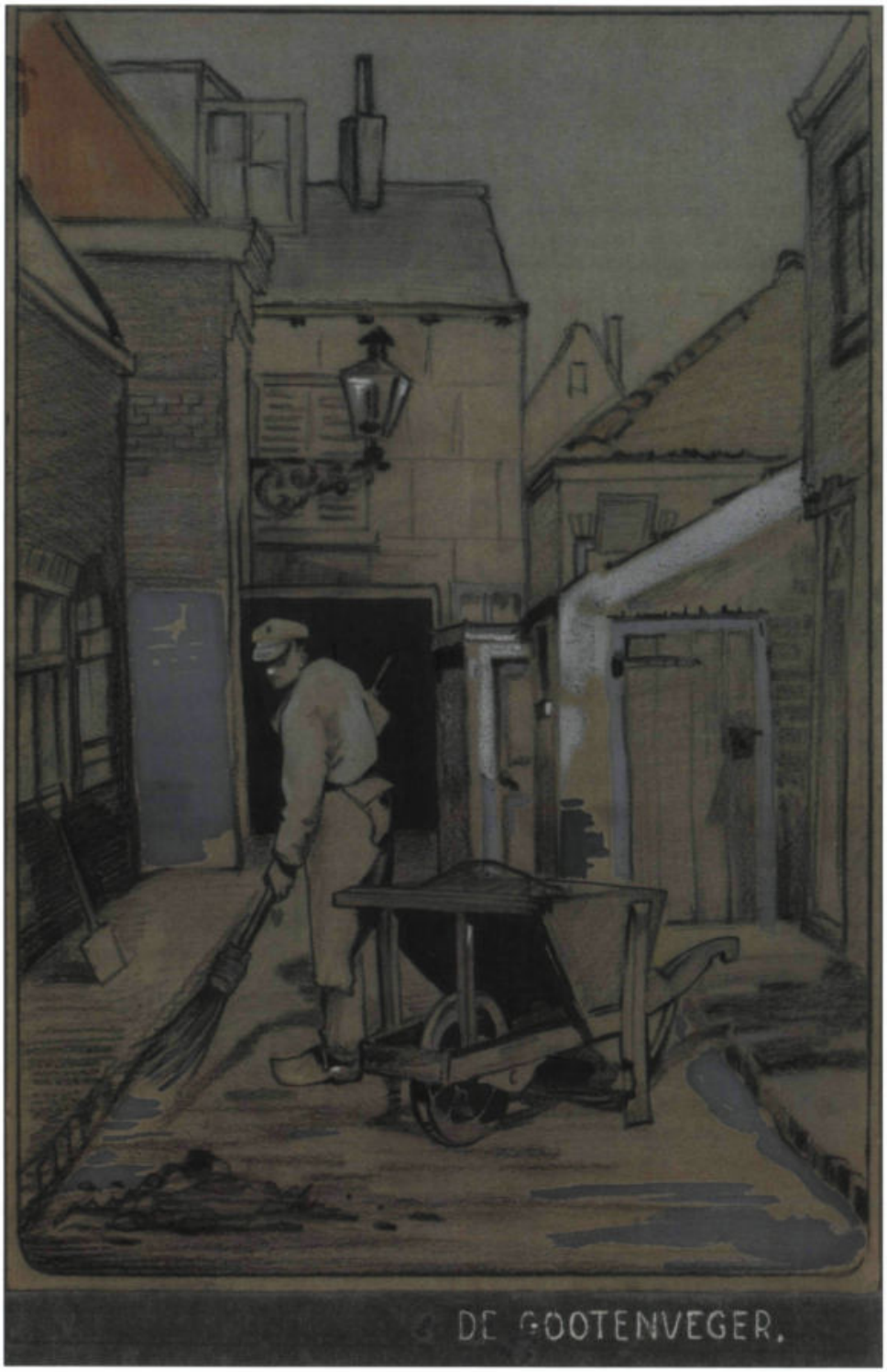
DE GOOTENVEGER.

Kolpa die, na een periode als waarnemend directeur, in 1927 H.P.J. Schut was opgevolgd, schreef een lovende brief aan Burgemeester en Wethouders, waarin hij Willem van 't Woudt van harte aanbeval voor deze functie: "Deze is daartoe voor wat kennis van materialen betreft zeer bekwaam te achten en heeft bij het houden van toezicht op verfwerken, waarvan de uitvoering was aanbesteed, getoond, ook in staat te zijn zich te doen gelden, wat voor een betrekking als magazijnmeester noodig is." En tenslotte: "Voor zijn ijver en toewijding pleit verder, dat hij het vorig jaar [sic] het diploma voor handenarbeid met zeer goede cijfers heeft verworven."

Links: De veger van de straatgoten, mét takkenbezem en kruiwagen.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Onder: De woonkamer van de opperman van de Reinigingsdienst, die bij de kachel de bevroren pleetonnen ontdooit.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

De straat waar Willem opgroeide, staat centraal in de twee houtsneden, die hij nog datzelfde jaar vervaardigde. De ene toont ons de Kuiperstraat (of: het Achterom) ter hoogte van drukkerij Dorsman en Odé, gezien naar het noorden, met op de achtergrond de toren van de R.K. kerk. En de andere vanaf ongeveer hetzelfde standpunt, de Kuiperstraat in zuidelijke richting, met op de achtergrond de toren van de Grote Kerk. In het oog springend zijn de oude gevels met de karakteristieke uitbouwen, die zichtbaar zijn op beide houtsneden. In november van dat jaar besteedde de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* aandacht aan eerstgenoemde prent, die – evenals voorgaande keren – werd tentoongesteld in de etalage van haar bureau, met de woorden: "Wanneer men deze houtsnede beziet dan moet men erkennen, dat Van 't Woudt er iets heel artistieks van heeft weten te maken en dat zijn werk steeds vooruit gaat (...) Het onderwerp leende zich bijzonder goed voor deze houtsnede: van deze oude, typische Vlaardingsche straat zal menigeen zich gaarne een exemplaar willen aanschaffen" (NVC,

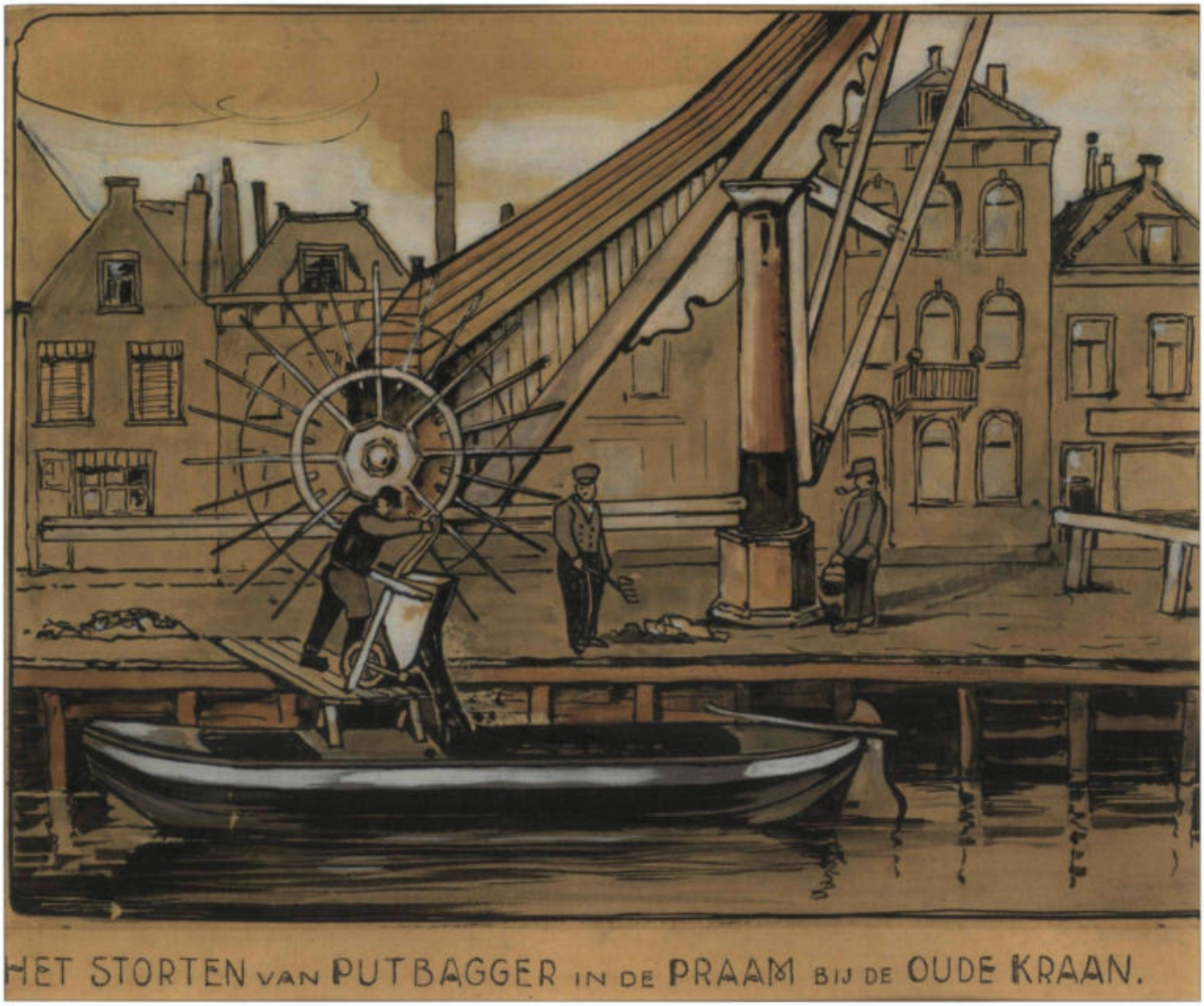

Het onderschrift door Willem van 't Woudt spreekt voor zich... (Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

8 november 1929). Hoeveel Vlaardingers zullen nog in het bezit zijn van een 80 jaar oud exemplaar van deze houtsnede?

Nadien vernemen we gedurende langere periode weinig meer van Willem van 't Woudt, althans de bronnen zwijgen over hem voor wat betreft zijn artistieke uitingen. Mogelijk had hij zijn handen meer dan vol aan zijn reguliere loopbaan bij Gemeentewerken en bracht zijn creatieve werk het niet verder dan de beperkte familie- en kennissenkring.
Zoals hierboven reeds werd vermeld, was J.J. Kolpa in 1927 aangetreden als directeur van de dienst. Voor het eerst werd deze functie gecombineerd met die van directeur van de Reinigingsdienst. Kolpa ging voortvarend te werk. Zijn begintijd wordt gekenmerkt door grote veranderingen op hygiënisch gebied. In 1926 werd het beruchte tonnenstelsel opgeheven en geleidelijk aan werden alle woningen in Vlaardingen met een watercloset aangesloten op de stadsriolering. Tengevolge hiervan diende ook het rioolstelsel sterk te worden verbeterd en werd de bouw van rioolgemalen en persleidingen noodzakelijk.
De diverse aspecten van de Reinigingsdienst zijn treffend uitgebeeld door Willem van 't Woudt in een serie van dertien met waterverf ingekleurde crayon- en Oost-Indische inkttekeningen. Zij dragen plastische titels als 'De gootenveger', 'De vuilvent', 'De eerste aschkar', 'Verbranden van besmette goederen', 'De drijvende beerkelder', 'Secreet aan de waterkant', 'Ploemp in de Waal', 'Publieke vuilbak aan de Havenkade',

'Het storten van putbagger in de praam bij de oude kraan', 'Het ledigen der potten 's avonds aan de steigers' en 'Ophalen van faecaliën na 10 uur 's avonds op de Hoogstraat'.
Een aantal van deze tekeningen is afgebeeld in het jubileumboekje van de ROM (Reinigings- en Ontsmettingsdienst en Marktwezen), dat in 1987 verscheen ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan. *Deze tekeningen hebben niet zozeer een* artistieke waarde, maar zijn vooral van belang vanwege de visualisatie van een onderbelicht aspect van het dagelijks leven.
(Deze serie tekeningen is in 1979 door de Reinigings- en Ontsmettingsdienst geschonken aan het Stadsarchief. Zij zijn gedateerd op circa 1950. Op basis hiervan is de conclusie gerechtvaardigd dat zij zijn gemaakt ter gelegenheid van de ingebruikneming van het nieuwe gebouwencomplex aan de Hoflaan in 1951).

Het onderhoud van het gemeentelijke woningbestand ging in 1941 over naar het in dat jaar opgerichte Woningbedrijf. Deze dienst hield zich voornamelijk bezig met de bouw van de 410 semi-permanente woningen in de Babberspolder voor de Rotterdammers, die door het bombardement van mei 1940 dakloos waren geworden.
Ten behoeve van de bouw van deze woningen werd het personeel sterk uitgebreid. Om de extra personeelsleden te huisvesten, werd de Stadsschool aan de Markt bij het gebouw van Gemeentewerken getrokken.
De annexatie van Vlaardinger-Ambacht in augustus 1941 bracht eveneens extra werkzaamheden met zich mee in de vorm van onderhoudswerk aan gebouwen en wegen.

De laatste vier jaar van zijn actieve loopbaan vervulde Willem van 't Woudt de functie van opzichter tweede klasse. Met ingang van 1 januari 1950 combineerde hij het magazijnmeesterschap met het opzicht over de schilders van Gemeentewerken. Wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd werd hem met ingang van 1 januari 1954 eervol ontslag verleend.
Uit de laatste periode van zijn leven dateert een olieverfschilderij, getiteld 'Gezicht op de Nieuwe Maas bij avond'. Dat dit schilderij werd aangekocht door de gemeente Vlaardingen was voor hem een grote eer en een erkenning van zijn kwaliteiten als kunstenaar.
Willem van 't Woudt overleed te Vlaardingen op 2 december 1970, op bijna 82-jarige leeftijd. Zijn echtgenote verhuisde enkele maanden later van hun gezamenlijke woning aan de Van Riebeeckstraat naar het Flatgebouw voor Bejaarden aan de Billitonlaan, waar zij verbleef tot aan haar vertrek naar Arnhem op 21 augustus 1973.

Willem van 't Woudt zou nog eenmaal aan de vergetelheid worden ontrukt. Op 16 maart 1977 nam Boekhuis Den Draak officieel een nieuwe winkel in gebruik op de hoek van het

De vuilnisophaaldienst in vroeger tijden.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Veerplein. Ter gelegenheid van deze feestelijke gebeurtenis werd in een oplage van 1.500 exemplaren een speciale map uitgegeven met zes van de houtsneden uit de jaren twintig. Groot Vlaardingen kopte bij deze gelegenheid: "Kunstzinnige Vlaardinger Van 't Woudt weer tot leven bij opening boekhuis." Een map kostte 15 gulden per stuk. De nettowinst kwam ten goede aan het kort tevoren geopende Streekmuseum Jan Anderson.

Naschrift:

De Stadsreiniging droeg in 2002 negen tekeningen over aan het Stadsarchief. Qua techniek (Oost-Indische inkt en waterverf) en thematiek (diverse aspecten van de reiniging) is het zeer aannemelijk dat ook deze een product zijn van de creativiteit van Willem van 't Woudt. Bovendien zijn sommige exemplaren voorzien van handgeschreven teksten. Het handschrift vertoont grote gelijkenis met dat van Willem. Helaas zijn de tekeningen niet gesigneerd, zodat er geen volledige zekerheid bestaat.

Uit handen van een particulier ontving het Stadsarchief in 2007 tenslotte een zestal originele afdrukken van de houtsneden van stadsgezichten uit de jaren '20 én last but not least twee drukplaten, met behulp waarvan zo'n 80 jaar geleden – door Willem van 't Woudt persoonlijk – de houtsneden van respectievelijk de Maassluissedijk en de Havenbrug met Westhavenplaats zijn afgedrukt.

Geraadpleegde bronnen:

Archieven:

- Archief Stads-, later Gemeentebestuur van Vlaardingen (correspondentie; Burgerlijke Standsakten; bevolkingsregisters en gezinskaarten; perceelskaarten; kadastrale leggers; Nationale Militieregisters; patentregisters);
- Archief Gemeentewerken Vlaardingen;
- Notariële Archieven Vlaardingen;
- Collectie Sigal;
- Persoonsdossier van Willem van 't Woudt.

Kranten en literatuur:

- Nieuwe Vlaardingsche Courant, De Havenloods en Groot Vlaardingen
- Poelstra, Th.J., M. Struijs en P. de Lange. Op 1 mei 1887 brak voor Vlaardingen een schone dag aan... : 100 jaar Reinigings-Ontsmettingsdienst en Marktwezen. Vlaardingen, 1987.
- Scheen, Pieter A. Lexicon Nederlandse beeldende kunstenaars 1750-1950. 's-Gravenhage, 1969.
- Struijs, Matthijs A. Kort overzicht van de geschiedenis van Gemeentewerken Vlaardingen. In: Informeel (GW-ROM Vlaardingen). – Jrg. 2, nr. 6 (dec. 1992) ; p. 5-6.
- 'Het Vlaardingen van Willem van 't Woudt'. Vlaardingen, 1977.
- Woudt, Reijer van 't. Lied voor de Nederlandsche jongens, bij de 50jarige herdenking van den veldslag van Waterloo. Vlaardingen, 1865.

Een 'secreet' of poepdoos aan de waterkant, waar in hetzelfde water de was wordt gedaan...
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

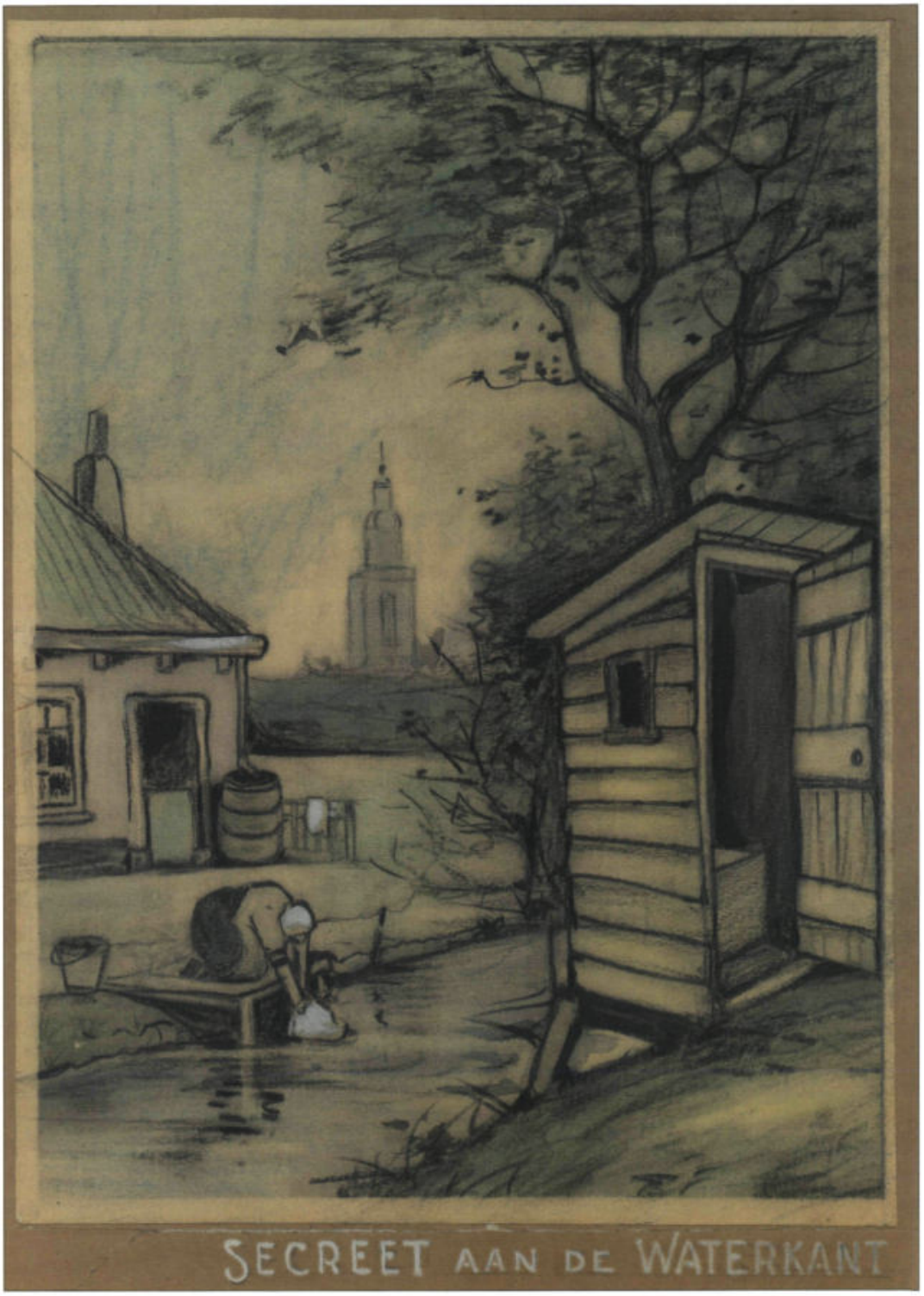
SECREET AAN DE WATERKANT

Simon Vuyk

De teloorgang van de eerste remonstrantse gemeente van Vlaardingen (1632-1806)

De patriot Cornelius Rogge preekt voor de laatste Arminianen aan de Kuiperstraat (1785)

van d° Maas		
't huysenkerk	52	12
Logement mantel		
eyskoste	118	16
	140	8
	97	14
ker	37	8
Sere plaaten	25	8
de predikant		
dam op		
gt Sleepen		
etten	44	15
oSterin	34	
ompmaker	15	3
WeSterbaan		

In het laatste jaar van de Bataafse Republiek (1806), waarin de raadpensionaris Rutger Jan Schimmelpenninck op last van Napoleon het alleen voor het zeggen had op het Nederlandse grondgebied, stierf in Vlaardingen de eerste remonstrantse gemeente uit. Het kerkje aan de Kuiperstraat, achter de Hoogstraat, werd gesloten. De curator voor vacante gemeenten in de Remonstrantse Broederschap, de Rotterdamse predikant Theodoor Frets, ontfermde zich over twee zilveren bekers, een zilveren schotel en het tafelkleed die de uitstervende gemeente zo lang gebruikt had om de dood van haar Zaligmaker tweemaal per jaar, met Pasen en met Kerstmis, te gedenken.[1] De remonstranten waren door de synode van Dordrecht in 1619 om hun positieve mensbeeld en hun brede kerkopvatting uit de door calvinisten gedomineerde vaderlandse protestantse kerk gezet. Vijfentwintig jaar nadien werd het politieke klimaat milder en konden remonstranten hun bijeenkomsten doorgaans ongestoord laten plaatsvinden. In de jaren dertig van de zeventiende eeuw (1632) waagden Vlaardingse remonstranten het een gemeente te vormen en predikanten te beroepen. Ruim honderd jaar zou deze geloofsgemeenschap een bescheiden bloei kennen. Daarna ging het bergafwaarts met de remonstranten. In 1807, na de opheffing van de gemeente Vlaardingen, telde de Broederschap nog achtentwintig gemeenten met 2257 leden (4039 zielen) die door eenendertig predikanten en één hoogleraar werden bediend. Hier volgt het verhaal over de laatste vijftig jaar van de achttiende eeuw, waarin die eerste remonstrantse gemeente van Vlaardingen aan zijn eind kwam.

De laatste vaste predikanten

Halverwege de achttiende eeuw, toen de gemeente nog meer dan vijftig leden telde, werd de predikantsplaats bezet door Frederik Froet.[2] Hij was in 1714 door zijn vader persoonlijk naar Amsterdam, naar het seminarium onder Adrianus van Cattenburgh, gebracht op voorwaarde dat de Broederschap bij een overlijden van de vader de kosten voor Frederiks studie zou dragen.[3] De opleiding tot predikant was voor zonen uit de lagere burgerij vaak een manier om hogerop te komen. Na vijf jaar studeerde Frederik af en in 1721 beriep Vlaardingen hem. Het zou zijn enige standplaats blijven. Hij bekommerde zich ook om verstrooide leden te Schiedam en hij nam voor huisbezoek soms de trekschuit naar Maasland, waar kerk en gemeente al verdwenen waren. In 1756 schreef hij aan de Grote Vergadering der Broederschap, die jaarlijks te Amsterdam of Rotterdam bijeenkwam, dat hij vanwege 'de zwakheid van geheugen' zijn dienst niet langer naar behoren kon vervullen. Het was in die tijd een absolute eis dat er uit het hoofd werd gepreekt! Frederik Froet verzocht *emeritus* te mogen worden. Tijdens die Vergadering beraadde een commissie van vier heren zich met Frederik over zijn beroep op de kas der kerk na een vijfendertigjarige dienstvervulling te Vlaardingen. 'Zij hebben dien Heer niet kunnen bewegen zijn dienst nog enige tijd te continueren, maar dat zijne E(dele) persisteert bij zijn verzoek', meldde de commissie de volgende dag aan de Vergadering. De meerderheid besloot het pensioen toe te kennen en Frederik bedankte de broeders uit de grond van zijn hart.[4] Hij moet tegen de zestig jaar oud zijn geweest. In de volgende jaren, tot 1761, meldde hij zich keurig voor de Grote Vergadering af vanwege zijn kwalen ('zwaare benaautheid op de borst'). Hij woonde eerst op de buitenplaats Rust-Lust, daarna op Delftzicht onder Leiderdorp.[5] In het voorjaar van 1762 is hij er overleden. Inmiddels was de standplaats Vlaardingen rap ingenomen door een proponent die al zeven jaar na zijn afstuderen op een beroep wachtte, Abraham Maas.[6] Er was in de toen al snel slinkende Broederschap rond 1750 een proponentenoverschot ontstaan. Abraham Maas bleef maar kort. Na drie jaar vertrok hij naar Waddinxveen. Hij was een vurig patriot en zou in het groene hart van Holland in de jaren tachtig een rol in het politieke leven spelen, maar later ook naam maken als toneelrecensent en toneelschrijver.[7]

Wie wil er nog naar Vlaardingen?

De Remonstrantse Broederschap was in die tijd een verbond (sociëteit) van predikanten plus een kerkverband van lokale gemeenten.[8] De naam 'de Sociëteit' werd vaak gebruikt om het geheel aan te duiden. Op de Grote Vergadering kwamen alle predikanten met de afgevaardigden van gemeenten samen. Van kleine gesubsidieerde gemeenten lieten de 'opzienders' (ouderlingen) meestal verstek gaan. Zo vertegenwoordigde Froet vrijwel altijd Vlaardingen in zijn eentje, slechts in 1734 staat er naast hem ene Nicolaes Muis op de presentielijst.[9] In 1757 meldt zich de nieuwe predikant Abraham Maas met de veertigjarige ouderling Jan Bl(e)ijenburg(h). Deze dient met succes een voorstel in om de Sociëteit voortaan het predikantssalaris à fl. 250 per jaar te subsidiëren. De Vlaardingse gemeente is onvermogend geworden. Vijftig jaar lang zal zij nog haar armlastig leven weten te rekken. Na het vertrek van Abraham Maas blijft Vlaardingen zonder een vaste predikant. De vraag van Jan Bleijenburg in 1760 aan de Grote Vergadering om 'eenen bekwamen leeraar' werd afgewezen. Toch stond er nog al eens in zo'n piepkleine gemeente een *voltijds* predikant. Zo kreeg Amersfoort, met zeventien leden, die bekwame dominee wel, omdat er zondags vijftig kerkgangers waren. In dat stadje voegden zich doopsgezinden bij de remonstranten en kerkten, zoals op vele andere plaatsen, gereformeerden, die de preken in de publieke kerk niet konden pruimen, bij de remonstrantse broeders.[10] Die gasten bleven echter wel lid van de 'heersende' kerk om hun carrière niet te schaden. De remonstranten noemden hen 'moffelaars'. Rond de kleine gemeenten Brielle en Vlaardingen speelden zich omtrent 1775 enkele predikantsdrama's af. De proponent Johannes Muizer liet zijn vader op de Grote Vergadering meedelen dat zijn zoon voor het beroep naar Brielle bedankte vanwege het zeer geringe ledental. Hij verliet de Sociëteit toen hij ner-

Een pagina uit het kasboek van de Remonstrants Gereformeerde Gemeente (1756-1769).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

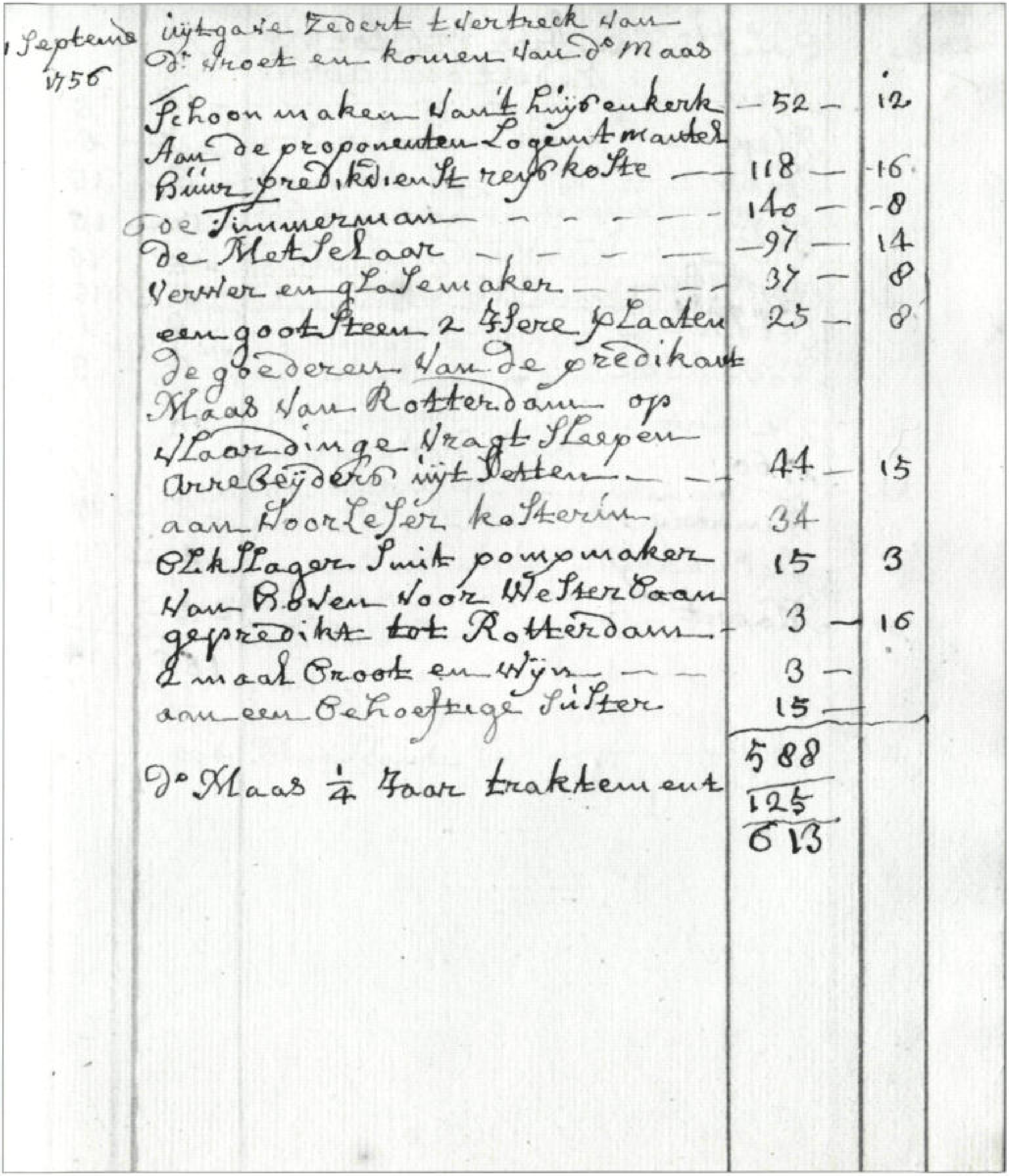

1 Septemb 1756

uytgave zedert t vertrek van
D' Groot en komen van D^o Maas

Schoonmaken van 't huys en kerk	52	12
Aan de proponenten Logement Marten Büur prediksdienst reys koste	118	16
de Timmerman	140	8
de Metselaar	97	14
verver en glasemaker	37	8
een gootsteen 2 stere plaaten	25	8
de goederen van de predikant Maas van Rotterdam op Vlaardinge vragt sleepen arrebeyders uyt setten	44	15
aan voorleser kosterin	34	
Olikslager Smit pompmaker	15	3
van Boven voor Westerbaan gepredikt ~~tot~~ Rotterdam	3	16
2 maal Brood en Wyn	3	
aan een behoeftige Sulter	15	
	588	
D^o Maas ¼ Jaar traktement	125	
	613	

gens meer een beroep ontving. Wouter van Rossen weigerde om dezelfde reden naar Vlaardingen te gaan waar hij in 1774 heengezonden werd. Voor straf moest hij toen naar Brielle. Hij liet zich snel in Oude Wetering beroepen. De Grote Vergadering stak daar echter een stokje voor en keurde dat beroep af. Toen dreigde men dat hij met een lager salaris naar Vlaardingen zou moeten vertrekken, maar uiteindelijk kwam hij toch in Brielle terecht. Hij zal zo nu en dan naar Vlaardingen onder zeil zijn gegaan om daar te preken. Jonge predikanten waren aan een centrale regie gebonden en stonden onvoorwaardelijk hun eerste jaar in dienst van de Broederschap.

Wat was de achtergrond dat men zo lang mogelijk die gesubsidieerde gemeenten en predikantsplaatsen in stand wilde houden? De remonstranten zagen zichzelf met hun uitgangspunt van 'onderlinge verdraagzaamheid der christenen' als de hoeders van de ware protestantse kerk. Daarin had uiteindelijk iedereen de vrijheid de Schrift naar eigen inzicht en geweten te interpreteren. De onderlinge vrede ging hen boven elk dogma of uitleg van het christelijk geloof. Om die reden wilden de machtigste gemeenten in de Sociëteit, Amsterdam en Rotterdam, en hun theologische leiders in zoveel mogelijk plaatsen in Holland present blijven. Wie zich in de papieren der Remonstrantse Broederschap verdiept, zal het opvallen hoe sterk het idee dat vaandel der voorvaderen hoog te moeten houden levend werd gehouden. Vanwege deze pretentie voelde de publieke, gereformeerde kerk de remonstranten – en niet de lutheranen, doopsgezinden of rooms-katholieken – als hun echte tegenstanders. Met een zekere regelmaat keerde de strijd om de tolerantie in de kerk tussen hen terug. Vlaardingen, onder de rook van Rotterdam, kon gemakkelijk door predikanten en proponenten van daaruit bediend worden. Uit het kerkboek 1756 kan men opmaken dat er regelmatig een dienst werd gehouden. De opbrengst van de collecte verraadt dat onder de getalenteerde Abraham Maas de gemeente nog eenmaal opbloeide. In 1757/1758 bracht de rondgang met het kerkenzakje totaal fl. 125,-, en in het jaar erna fl. 166,- op. Daarna zakte het niveau tot een bedrag rond fl. 30,-, nauwelijks genoeg om jaarlijks de voorlezer/voorzanger (fl. 38,-) te betalen.[11]

De situatie aan de Kuiperstraat

Jan Bleijenburg heeft nog eenmaal, toen de Grote Vergadering in 1764 in Rotterdam, in de remonstrantse kerk aan de Vischersdijk, vergaderde, Vlaardingen vertegenwoordigd. Daarna is nooit meer een afgevaardigde verschenen. Wel stond elk jaar op de agenda het verzoek om het tekort in de kas van Vlaardingen aan te vullen en de kosten van gastpredikanten en proponenten op zich te nemen. Kastekorten, variërend tussen fl. 50,- en fl. 90,- werden prompt aangezuiverd. In 1777 werd er zelfs een bedrag van fl. 349,- gefourneerd, omdat de Rotterdamse predikanten Cornelis Nozeman en Johannes Frets, na een inspectiereis naar Brielle en Vlaardingen, de 'dreigende instorting' van beide kerkgebouwen rapporteerden. Zij meldden de Grote Vergadering dat zij te Vlaardingen 'het kerkedak en de verrotte buitenlijst onder hetzelve op de allermenageuste, hoewel sufficantste wijze hebben doen repareren ter somme van fl. 210,10'. Tien jaar later, in 1785, werd deze ingreep - goedkoop bleek duurkoop - herhaald en kostte het repareren van kerk en kerkenhuis zo'n fl. 400,-. De kosten konden zeker worden geput uit een erfenis van de Vlaardinger Daniël van der Heij, die aan de Rotterdamse gemeente zo'n slordige fl. 13. 000 naliet met de opdracht daarmee de zorg voor Vlaardingen te blijven betalen.[12] Zo'n groot bedrag kon toen (1775) al niet meer in Vlaardingen worden beheerd! De voormalige pastorie wordt in die jaren bewoond door een zekere Nijkerk bij wie de bezoekende predikanten logeren.[13] Men oppert opnieuw de pastorale zorg voor Brielle en Vlaardingen te koppelen, maar 'hoezeer in vroeger tijd, toen het getal van Ledemaaten in Brielle en Vlaardingen nog wat grooter was', een combinatie 'object van deliberatie' was geweest, Vlaardingen was nu te klein geworden om daaraan te denken, temeer daar de gemeente 'oogenschijnlijk nog sterker op 't verminderen staande' was.[14] De vergrijzing sloeg toe. Vanaf 1760 schreef nu jaarlijks Jan Bleijenburg, tot 1791 gesecondeerd door Jan Arijensz(oon) Klos, met bevende hand, 'dewijl hunne jaaren zeer hoog klimmen', een zegenwens voor de Grote Vergadering om hun absentie te rechtvaardigen. Behalve dat in het rumoerige patriottenjaar 1787 'de verre afgelegen reijs en ook de gevaren', hun komst te Amsterdam niet toestonden, voerden zij elk jaar de bij uitstek Vlaardingse verontschuldiging aan: 'wijl hunne ampte het niet toeliet. Want Vlaaring(s) vloot in kort in see gaat steevenen waardoor het nu heel druk is'. De crisis in de haringvisserij klinkt in hun woorden door, wanneer zij in 1786 het uitzeilen voor de 15e juni melden, 'zoo dat het voor dien tijt hier veel te doen is, want dien nog iets kan doen genoodsaekt is te doen'. Dat sloeg op een leegloop naar de grote stad en gebrek aan werkkracht aan de Vlaardingse haven. Leegloop, trek naar de stad, was een van de redenen waarom de kleine remonstrantse gemeenten rond Rotterdam snel in ledental afnamen. Toch houdt Vlaardingen het nog langer vol dan Brielle, want in 1793 tekent Jacob Bleijenburg bij de predikant Cornelis Nozeman Junior voor ontvangst van zestien stoelen en enkele kerkboeken die van Brielle naar Vlaardingen verhuizen. De kerk in Brielle werd gesloten. Vlaardingen had nog ruim tien jaren te gaan.

Vanaf 1792 ondertekende Jacob Bleijenburg het soms fraai gecalligrafeerde excuusbericht samen met Johannes Zonneblom. De woordkeus verraadt dat tijdens de aanloop naar de stichting van de Bataafse Republiek (1795) onder remonstranten de hoop levend werd op een terugkeer van die ene vaderlandse protestantse kerk. Hun berichten spreken nu van 'de grootmaking van de Christelijke Broederschap' en op 13 april 1798 is er zelfs een ontroerende tekst verstuurd. Wij hebben dan in de Bataafse Republiek de staatsgreep van 22 januari 1798 achter de rug. De eerste Nederlandse *Grondwet* werd op 17

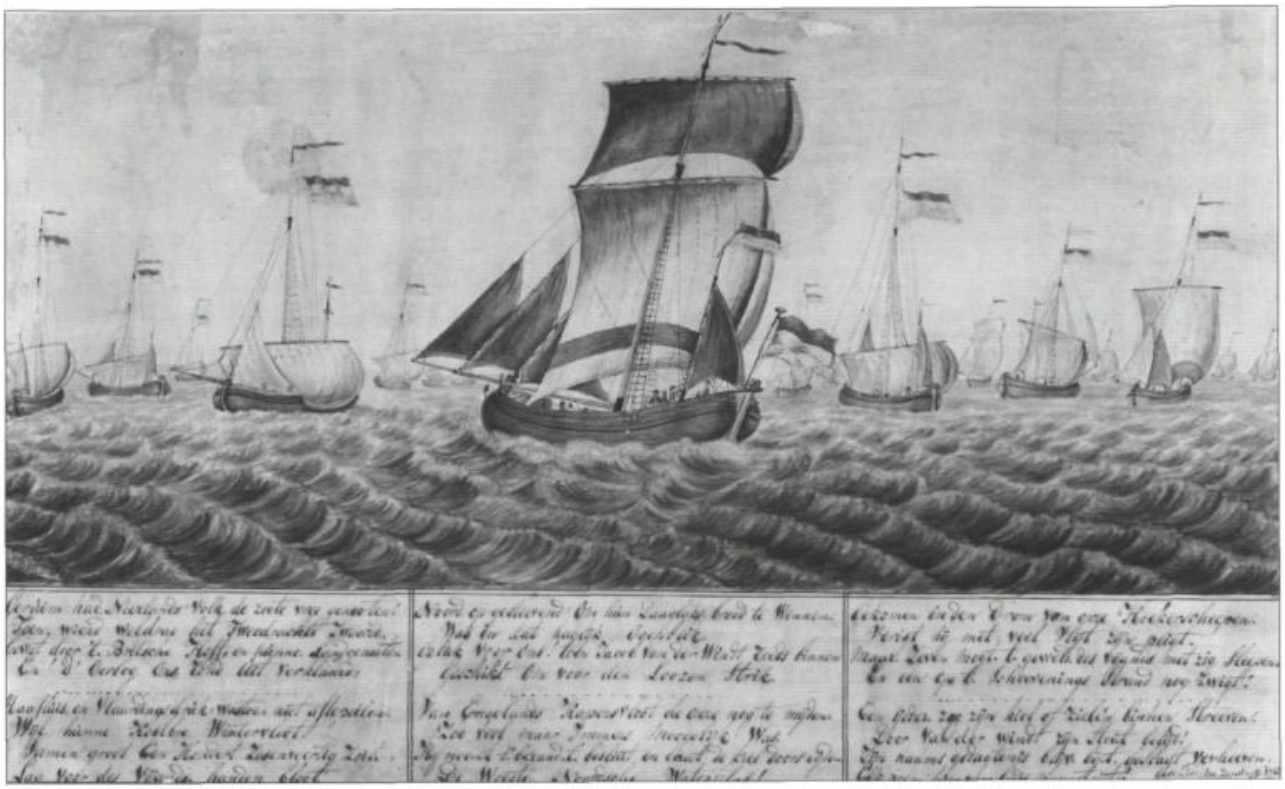

Het waarschuwen van de vissersvloten van Vlaardingen en Maassluis in 1781 ten tijde van de Engelse Oorlog. Een aquarel uit 1837 van Maartinus van der Burg.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

maart 1798 aan het Binnenhof gepresenteerd door Jan Konijnenburg, hun hoogleraar van het remonstrants seminarium, die tot lid van het parlement was gekozen. Hij en enkele andere radicale patriotten, zoals de Leidse predikanten Boudewijn van Rees en Cornelius Rogge, maar ook hun Rotterdamse collega's Cornelis Nozeman Jr. en Pieter Weiland speelden in die dagen een belangrijke politieke rol aan het Binnenhof. Jacob Bleijenburg en Johannes Zonneblom schrijven te hopen dat de Grote Vergadering besluiten zal nemen 'tot de beste eindens, instandhouding der E(dele) Sociëteit en onzer goede zaak, de zaak van God, door onze Hoogeerwaardige Voorvaderen Grondslag gegeven, waare Helden onder 't Kruis des Geloofs zo onverschrokt hebben voorgestaan, manmoedig den strijd doorgestreeden en onwrikbaar standvastig zijn gebleeven der waarheid en hunne pligt'. In 1796 had de Broederschap een oproep aan alle predikanten, ouderlingen en gemeenten van protestantse kerken doen uitgaan met het voorstel, nu men in de Bataafse Republiek een nieuwe staatsvorm had – de eenheidsstaat - en de voorrechten van de publieke, gereformeerde kerk waren beëindigd, zich in een nieuwe verdraagzame kerk te verenigen. Na enkele jaren van discussie strandde dit initiatief. Het aardige van dat briefje uit Vlaardingen is, dat men eruit kan opmaken hoe in die kleine gemeente het historisch bewustzijn en de hoop op beter tijden met 'zuivere Broederschappelijkheid' altijd levend was gebleven.[16] De geringe kwantiteit had aan de kwaliteit van het remonstrantisme te Vlaardingen geen afbreuk gedaan.

Een preek van de jonge Cornelius Rogge

Het toeval wil dat wij van één der proponenten, die in Vlaardingen in de diensten voorgingen, een preek bezitten. Cornelius Rogge (1761-1806) liet ons een grote verzameling preken na.[17] Op één ervan staat genoteerd dat hij deze op 27 mei 1785 in Vlaardingen gehouden heeft.[18] Hij was in oktober 1783 afgestudeerd en had tijdens zijn verplichte proponentsjaar in dienst van vacante gemeenten eerst een half jaar in Dokkum gewerkt. Daarna kreeg hij vier maanden de Rotterdamse gemeente als uitvalsbasis, voordat hij in het einde van 1785 te Noordwijk beroepen werd. Hij deed zijn werk in Vlaardingen zo goed dat de Rotterdamse kerkenraad besloot hem een *bonus* van twintig ducaten toe te kennen.[19] Hoewel men zich zorgen maakte over Rogges gezondheid, constateerde men in de Amsterdamse kerkenraad dat hij zich in Dokkum en Vlaardingen dapper van zijn taken gekweten had.[20] Die opmerkingen laten zien dat Rogge in Vlaardingen meer werk verzette

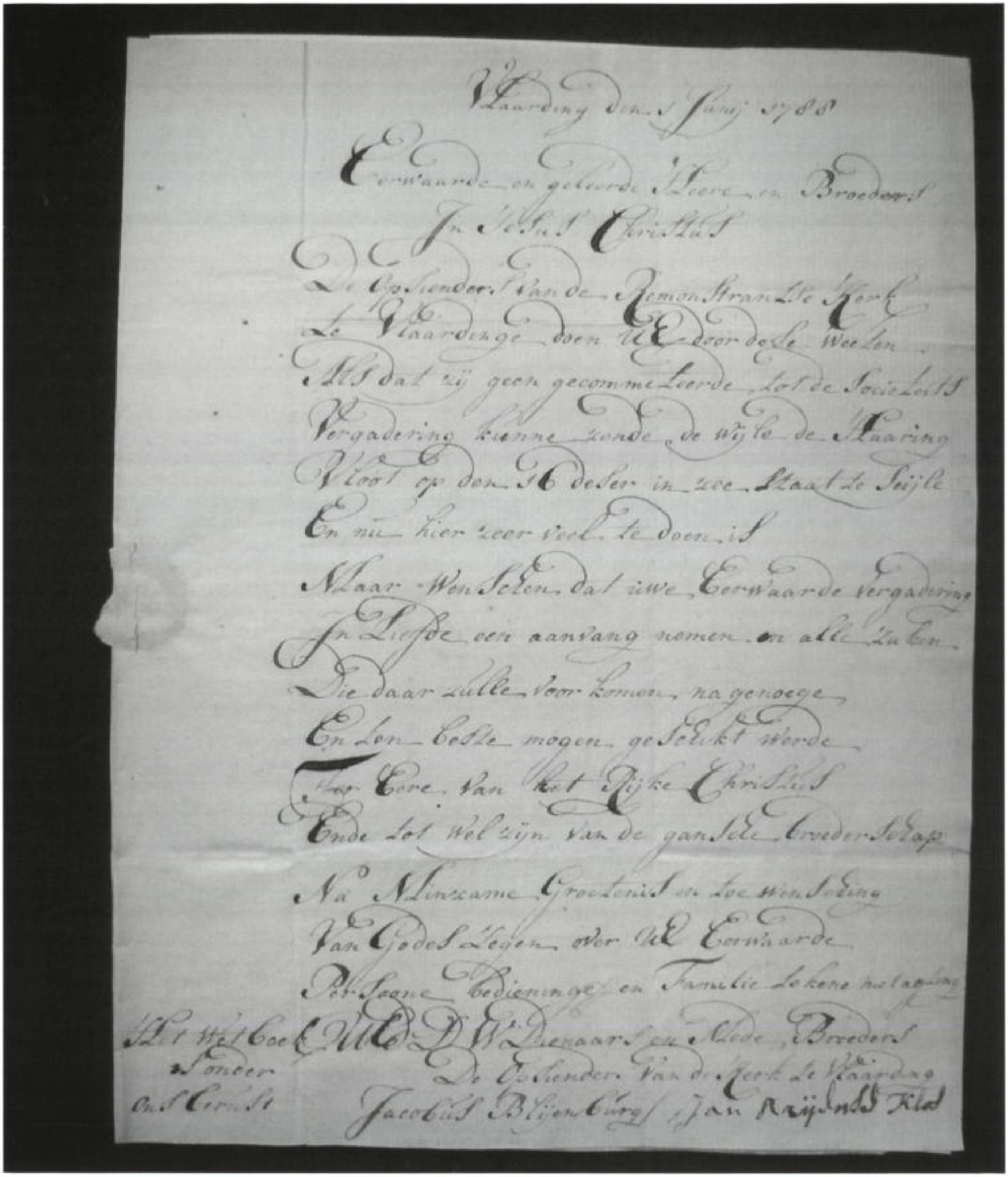
Vlaarding den 5 Junij 1788

Eerwaarde en geleerde Heere en Broeders
In Jesus Christus

De Opzienders van de Remonstrantse Kerk
te Vlaardinge doen UE door deze weeten
Als dat zij geen gecommitteerde tot de Societeits
Vergadering kunne zende de wijle de Haaring
Vloot op den 16 deser in zee staat te zeijle
En nu hier zeer veel te doen is
Maar wenschen dat uwe Eerwaarde vergadering
In Liefde een aanvang nemen en alle zaken
Die daar zulle voor komen na genoege
En ten beste mogen geschikt worde
Ter Eere van het Rijke Christus
Ende tot wel zijn van de gansche broederschap
Na Minzame Groetenis en toewensching
Van Godes zegen over UE Eerwaarde
Persoone bedieninge en Familie teken met achting

UE DW Dienaars en Mede Broeders
De Opzienders van de Kerk te Vlaarding
Jacobus Blijenburg / Jan Rijndert Klot

Het Wet Boek
zonder
ons Ernst

dan die ene dienst leiden waarvan wij de preek bezitten. Hij zou weldra tot een van de belangrijke remonstranten uit de late Verlichting uitgroeien. Hij schreef theologische, politieke en historische werken die tot op heden de aandacht trekken.[21] Zijn voorstellen aan de Nationale Vergadering over de vernieuwing van de volksscholen hadden grote invloed op de wetgeving van 1801-1806. Hij werd naast zijn predikantschap te Leiden (1794-1806) in dienst van de Bataafse Republiek de redacteur van het eerste vakblad voor het onderwijs.[22] Hij overleed echter jong, in het jaar dat de gemeente te Vlaardingen de kerkdeuren sloot, in 1806.

De preek van proponent Rogge op 27 april 1785 had als onderwerp 'De voordelen van gebed en bekering' en als tekst *Jesaja* 55, verzen 6 en 7: 'Zoekt de Heere, terwijl Hij te vinden is; roept Hem aan, terwijl Hij nabij is. De goddelooze verlaate zijn weg en de ongerechtige man zijne gedachtenis en hij bekeere zich tot den Heere, zo zal Hij zich zijner ontfermen, en tot onzen God, want Hij vergeeft menigvuldiglijk'. Het was een bijzondere preek want hij werd gehouden op de jaarlijkse dank-, vasten- en bededag. Deze bededagen werden door de overheid vastgesteld en het thema van de predikaties in een officiële, ambtelijke brief toegelicht.[23] In de dagen dat er in ons land nog geen scheiding van kerk en staat was, konden de Staten-Generaal vanuit Den Haag kerken opdragen voor het heil van het land te bidden. Men kon zich daar als goede burgers niet aan onttrekken. Burgemeesters dienden erop toe te zien dat de diensten niet gestoord werden door 'allerley Handwerk en Neering, mitsgaders het Tappen, Kaatsen, Balspelen en diergelyke Exercitiën'. In de begeleidende brief omschreef de overheid de noden van de staat en de politieke situatie waarover Gods gunst moest worden afgesmeekt. In de achttiende eeuw was er een soort *consensus* gegroeid dat alle kerken en predikanten deze dienst aan het vaderland verschuldigd waren, een soort *civil religion*.[24] Maar juist in de jaren tachtig verdeelde de oorlog met Engeland (1780-1784) de geesten en kwamen er bezwaren om in de kerk het verlengstuk te zijn van een politiek waar bijvoorbeeld de patriottenpartij grote bezwaren tegen koesterde. Boudewijn van Rees, remonstrants predikant te Zwammerdam, gebruikte als eerste die verplichte bedestonden voor een protest tegen de overheid en tegen stadhouder Willem V. Ik sta hier niet als dienaar van het Woord Gods, maar als ambtenaar van de Staat, sprak hij tot zijn gemeente.[25] Ook theologisch rezen bij verlichte predikanten bezwaren tegen dit misbruik van het gebed en tegen deze verplichte politieke toespraken van de kansel.[26] Rogge, die tien jaar later, in 1795, bekendheid verwierf met zijn pamflet *De Godsdienst afgezonderd van den Staat*, geeft in deze preek van 27 april 1785 van geen bezwaar blijk.[27] Hij volgde het gewone gebruik in de kleine remonstrantse gemeente die voor deze bedestonde samenkwam. Rogge legde wel andere accenten dan in de Haagse biddagsbrief waren aangegeven.

Geen tijd voor de Grote Vergadering! De kerkenraad heeft het te druk met het uitvaren van de haringvloot.
Archief Remonstrantse Broederschap, Collectie Het Utrechts Archief

De manier waarop Rogge preekte was eigentijds. Hij koos voor de zogenaamde synthetische methode, die aan het einde van de achttiende eeuw in zwang was gekomen. De predikant koos dan, in plaats van de bijbeltekst gedetailleerd uit te leggen, ervoor om één thema te bespreken en de bijbeltekst op dat onderwerp te betrekken.[28] Zo behandelde Rogge 'de voordelen van gebed en bekering' in drie delen, telkens in combinatie met de door hem gekozen passage uit *Jesaja* 55. De gemeente smeekte God dat Hij het vaderland zou verlossen van de onheilen die haar boven het hoofd hingen. Geloofde men nog zonder aarzeling dat God het gebed zou kunnen verhoren en dan gunstig zou ingrijpen? De biddagsbrief liet daar geen twijfel over. Deze sprak over God als 'van Hoogstd(eszelven) billyk ongenoegen tegen Ons, maar ook tegelyk van Z(yn) Allergunstigste bestiering, waardoor Hy Zyn beslissend oordeel over Ons, tot nog toe uitstelt', in afwachting van onze bekering. Even verder heette het van de tegenslagen die de Republiek ondervond: 'Dit alles komt ons zeker niet bij toeval over, maar van eene vertoorenende Voorzienigheid'.[29] Weldra zou de Verlichting bij die opvatting vraagtekens gaan plaatsen. Wij geloven wel in Gods Voorzienigheid, maar weten niet hoe deze werkt, schreven remonstranten een tiental jaren later. Rogge hield de gemeente voor dat troost en verlichting eerst voelbaar zouden worden, wanneer men zich op de geboden 'onzes Heilands' zou toeleggen. Hier gebruikte hij woorden uit een belofte die hij kort tevoren zelf had moeten ondertekenen. Proponenten verplichtten zich tot een 'matig, ingetogen, kuisch, zedig, naarstig, eerlijk, nederig en bescheiden' leven. Voor remonstranten was geloof gedrag. De gemeente zal instemmend hebben geknikt toen Rogge sprak over de hoop op herstel van de welvaart en 'alle geledene schade' aan 'Commercie, Fabrijken, Trafiquen, maatschappijen en visserijen'.[30] De oorlog met Engeland had armoede gebracht in Vlaardingen. Geen schip voer nog ter haringvangst de haven uit.[31]

Een patriottisch geluid in een prinsgezinde vissersstad

Rogges voorkeur voor de patriottenpartij kon men beluisteren in zijn wens dat 'de constitutionele vrijheid gehandhaafd, de voorrechten (sc. van de steden) bevestigd, alle misbruiken (sc. van de regenten en stadhouder) geweerd, en de daaruit voortspruitende onheilen gelukkig tegengegaan' zouden worden. Weldra, in september van dat jaar 1785, zou zijn wens in vervulling gaan en moest de stadhouder door de politieke druk van de patriotten uit Den Haag naar Nijmegen uitwijken. In zijn preek herinnerde Rogge met tevredenheid aan het herstel van de betrekkingen met keizer Jozef II van Oostenrijk, die vanuit zijn Zuid-Nederlandse bezittingen de belangen van de Republiek dreigde te schaden. In tegenstelling tot de Haagse biddagsbrief vermeldde hij erbij dat die oorlogsdreiging was afgewend 'met de veelvermogende bemiddeling van

het Fransche Hof'. Zo was deze vriendschap met de Keizer nu hersteld en een teken 'van godlijke nabijheid'.[32] Dat verbond van de Republiek der Verenigde Nederlanden met Frankrijk, dat nu in aantocht was, was een politieke nederlaag voor Willem V, wiens sympathie bij Engeland lag. Van de voorbede, die in de biddagbrief voor het Huis van Oranje werd gevraagd, is in Rogges aantekeningen niets terug te vinden.[33] Sinds de controverse tussen Van Oldenbarneveldt en prins Maurits (1609-1619) waren remonstranten staatsgezind. Vele patriotten waren tegen een bevoorrechte kerk (de gereformeerde) en tegen bevoorrechte families (de Oranjes). Enige vermetelheid kan men de proponent Rogge met zijn optreden in het prinsgezinde Vlaardingen niet ontzeggen.
Was de remonstrantse gemeente er in de voorbije oorlogsjaren betrekkelijk goed afgekomen? Natuurlijk de ouderen hadden de bittere vruchten van de oorlog geproefd, stelde Rogge, anderen waren door overstromingen hun have en goed kwijt geraakt, weer anderen hadden armoede gekend of hadden persoonlijke verliezen te betreuren, 'nochtans wij, tenminste 't grootst gedeelte van ons, wij zijn verschoond gebleven. De grootste gevaren hebben wij tot nog toe niet gezien', constateerde Rogge. De prediker riep de gemeente op de handen uit de mouwen te steken, maar vooral 'ons hart van 's waerelds schijngeluk af te trekken en het alleen onzen Vriend en Hemelsche Vader' toe te wijden. In het slot van de toespraak vermaande hij tot zelfonderzoek, zodat men zich Gods ontferming waardig zou betonen en hoop mocht koesteren op vergeving van zijn misslagen. Er was in de hemel immers meer vreugde over het vinden van dat ene, verloren schaap dan over de negenennegentig in de kudde? Terwijl aan het begin van de preek nog gesproken werd van 'de allesregeerende Voorzienigheid' en van Gods 'onwaardige schepselen', kwamen aan het einde deze typisch remonstrantse accenten naar voren: geloof kenmerkte zich voor hen vooral door een zedelijk leven in navolging van Jezus.

De laatste remonstrantse ouderlingen van Vlaardingen
Wie waren de ouderlingen die al die jaren hun lantarens brandende hielden? Jacob Bleijenburg werd geboren in 1717 en stierf op 25 maart 1805, 88 jaar oud. Meer dan veertig jaar diende hij de gemeente. Hij was getrouwd met Cornelia van Adrichem en kuiper van beroep. Dat hij een zekere welstand genoot, mag blijken uit zijn nalatenschap. Hij liet zijn zonen Jan en Cornelis zijn woonhuis met erf aan de Fuijkstraat na en een huis met erf aan de Pepersteeg. Zijn bezit ging echter de fl. 2000,- niet te boven. Jan Arijenszoon Klos, de weduwnaar van Hermijntje Heusdens, overleed kinderloos in maart 1792. Onder zijn vijftien erfgenamen werd fl. 500,- verdeeld. Johannes Zonneblom was al evenmin in goede doen. Hij overleed op 28 februari 1806, 80 jaar oud, twee weken later gevolgd door zijn echtgenote Belia van der Lindt, 84 jaar. Kinderen lieten zij niet na. Dominee Frets regelde de begrafenis en de verkoop van hun spullen in het Boelhuis. Er was nog opbrengst uit een obligatie op 'de Plantage Driesveld in de colonie van Surinamen', zodat er nog ruim fl. 850,- onder neven en nichten te verdelen viel. De Sociëteit kreeg fl. 20,- terug van het bedrag dat Zonneblom ontvangen had 'voor het onthaal van vijf predicanten', hetgeen laat zien dat er tot het laatst aan de Kuiperstraat gepreekt werd! Er ging ruim fl. 5,- naar de kas der 'visserij-armen' en voor één gulden en zestien stuivers werd de laatste remonstrantse ouderling van Vlaardingen op 1 maart 1806 letterlijk door de klokken van de Grote Kerk op de Markt uitgeluid.[34]

Jacob Bleijenburg, waarvan wij zagen dat hij in 1757 voor het eerst ter Grote Vergadering toog, ondertekende tot na de eeuwwisseling, steeds moeizamer en inkt morsend, samen met Johannes Zonneblom de bekende excuusbriefjes. In 1804 tekende Zonneblom nog alleen, in 1805 met K. van der Chijs, het laatste gewone lid der gemeente. Johannes Zonneblom had in 1791 de Grote Vergadering om schadeloosstelling verzocht voor 'het nazien van pastorij en kerk'. Bovendien vroeg hij dat jaar voor 't eerst om 'een douceur' uit de kas der Broederschap. Sedertdien prijkte dit verzoek jaarlijks, merkwaardig genoeg zonder een bedrag te vermelden, op de agenda en onderhield de Sociëteit deze blijkbaar verarmde Vlaardingse ouderling. In 1805 liet Zonneblom de timmerman Pieter van den Berg nog een keer komen voor wat reparaties aan de kerk en Willem Pleysier heeft na de winter de dakgoten van kerk en pastorie schoongemaakt en dakpannen 'gerippereert'.[35] Daarmee had Zonneblom zijn loop volbracht. In 1806 berichtte Theodoor Frets aan de Broederschap dat 'door het afsterven van Johannes Zonneblom en deszelfs huisvrouw te Vlaardingen en het vertrek van deszelfs broeder aldaar naar Rotterdam er slechts één lidmaat te Vlaardingen is overgebleven, wiens verblijf aldaar nog zeer onzeker is, terwijl er zich zeer weinige waarschijnlijkheid opdoet dat er zich indertijd nieuwe leden zullen vestigen'. Ook de Schiedamse leden zijn gestorven. Frets stelde de Sociëteit voor het onroerend goed te verkopen.[36] Over Vlaardingen viel in 1806 in de Broederschap het zwijgen.[37] Frets liet de huisschilder Johannes Nuchteren in oktober 1805 de boel nog wat bijwerken voor de verkoop en trok nog enkele malen naar Vlaardingen om met hulp van K. van der Chijs de veiling voor te bereiden. De vertering voor deze commissie en de kosten van secretaris Verkade schoot hij voor. Deze fl. 80.- zou hij later bij de boekhouder van de Societeit te Amsterdam, J.J. Bijsterus Heemskerk, declareren. De tijden waren inmiddels slechter geworden door de Napoleontische oorlogen, de blokkade van de handel met Engeland en de stagnatie in de haringvangsten. In de Rotterdamse kerkenraad doen de predikant Frets, de ouderling Michiel Smits en de diaken Frets hun verslag: op de veiling is slechts fl. 1.350,-

De zaak der remonstranten is de zaak van God! Commentaar der kerkenraad Vlaardingen op het remonstrantse initiatief voor de ene protestantse kerk in de Bataafse Republiek.
Archief Remonstrantse Broederschap
Collectie Het Utrechts Archief

2.

Eerwaardige, Godzalige en Zeer Geliefde Broeders in J. C.

De opzienderen der Remonstrantsche kerk te Vlaardingen Geven bij de zen Reverentelijk aan de E. Societeit kennis, dat wegens hoogen ouderdom, en verdere moverende redenen geene gedeputeerden ter hunner E. vergadering staan te komen — Inwijlen wenschende dat de verhandelings stukken, in den Brief van beschrijving gemeld, en alle verdere voorkomende zaken welke aldaar in overweging [illegible] staan genomen, beoordeeld, en laastelijk beslist te zullen werden, tot de beste eindens, in standhouding der E. Societeit, en onzer goede zaak, de zaak van God, door onze Hoogroemwaardige Voorvaderen, Grondleggeren, waare Helden onder 't kruis des geloofs, zo onverschrokt hebben voorgestaan, Manmoedig den strijd doorgestreeden, en onwrikbaar zijn standvastig gebleeven, der waarheid, en hunnen pligt, mogen uitlopen — de E. vergadering in eene zuivere Broederschappelijkheid aangevangen werden, en ook in dier voegen ten einde gebragt mogen zien —

Naar toewensching van den besten zegen over uw Eerw: Per zoonen, Bedieningen, en Familien, onderteekenen wij ons met de volkomenste Hoog-agting, Eerwaardige, Godzalige en Zeer Geliefde Broeders in J. C. uwe Eerw: D. V. Dienaars en mede Broeders Joh^s Zonneblom, en

Jakobus Blijenburg

Vlaardingen den 13^e April 1798.

P. S. het wetboek is nog bij zonderlijk bij hun lieden berustende.

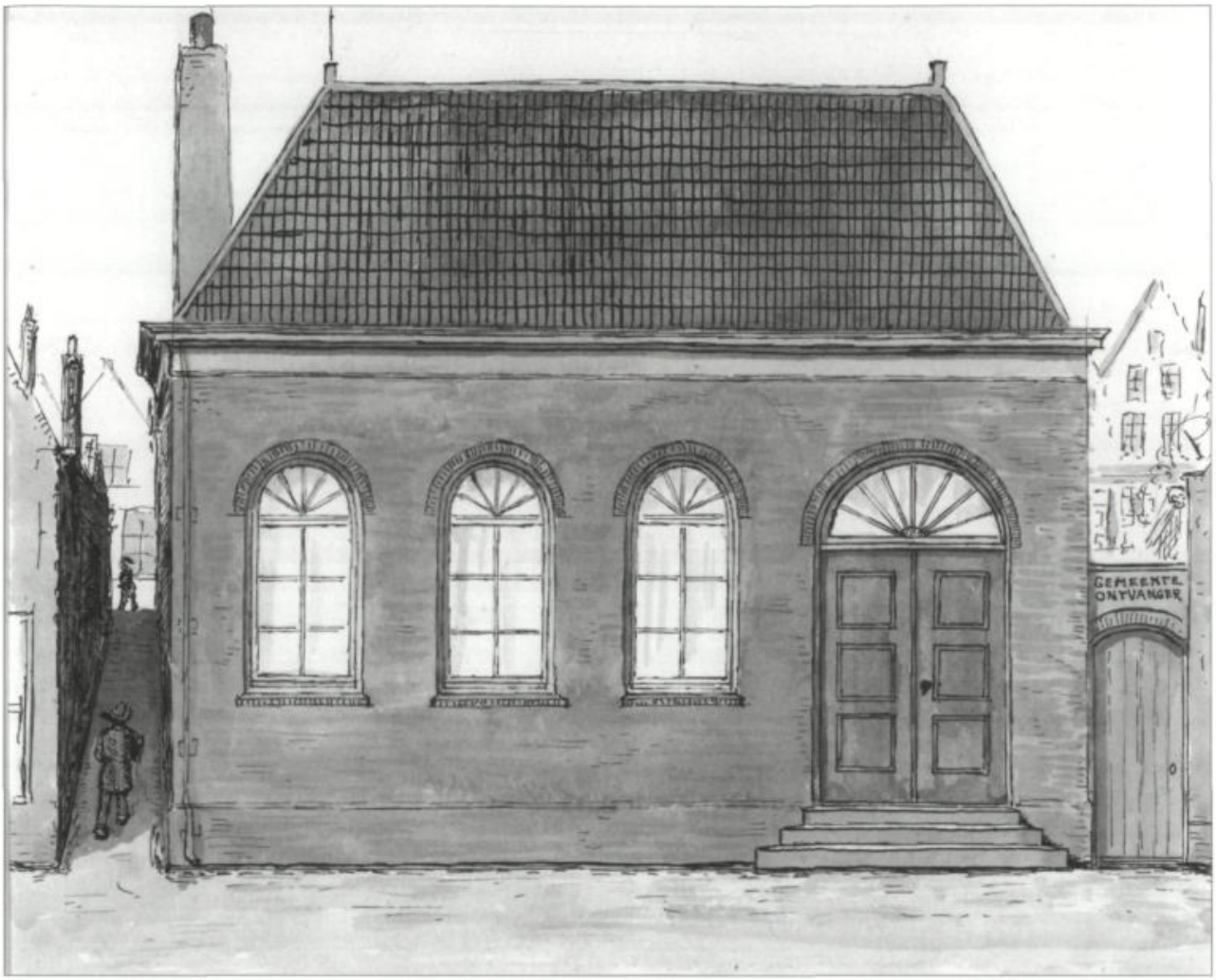

Het Zendingslokaal in de Kuiperstraat, hoek Lombardsteeg omstreeks 1885. Eerder stond hier een Remonstrantse kerk en later de Gereformeerde Noorder- of Kuiperstraatkerk.
Gewassen pentekening van A.Bijl Mz (circa 1930).
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

voor de Vlaardingse kerk en pastorie geboden. De heren in Rotterdam hebben blijkbaar weinig zicht op de omvang van de economische teruggang in Vlaardingen. Die kerk moet toch minstens fl. 3000,- opbrengen, is hun commentaar. Wanneer dat bij de afslag volgende week niet wordt gehaald, moet de commissie de verkoop nog maar even aanhouden, luidt hun aanbeveling.[38] Aldus geschiedt. Kan misschien de Sociëteit nog uitkomst bieden? Het mocht allemaal niet baten. Na enig loven en bieden werd het kerkgebouwtje uiteindelijk voor het luttele bedrag van fl. 1.150,- verkocht.[39] Tussen 1808 en 1811 werden nog nagekomen rekeningen en belastingen betaald, maar daarmee waren de laatste tekenen van de oorspronkelijke remonstrantse aanwezigheid in Vlaardingen uitgewist.[40]

De tweede remonstrantse gemeente dient zich aan (1908)

De invloed van de Verlichting op de theologie bleef doorwerken ondanks een periode waarin tussen 1813 en 1860 meer traditionele opvattingen in de kerken de boventoon voerden. In de tweede helft van de negentiende eeuw vond de religie- en bijbelkritiek uit de Verlichting een nieuwe bedding in de moderne theologie en in vrijzinnige organisaties. In 1881 ontstond zo te Vlaardingen een afdeling van de Nederlandse Protestanten Bond die deze vrijzinnigen bijeenbracht, omdat in de toenmalige Nederlandse Hervormde Kerk daarvoor geen plaats werd ingeruimd. De geschiedenis van 1619 leek zich te herhalen. In 1908 sloot deze inmiddels kerkhoudende NPB-

afdeling zich bij de Remonstrantse Broederschap aan. Een tweede remonstrantse gemeente in dezelfde stad als waarin de eerste gemeente van het oorspronkelijke toneel verdween, was in de geschiedenis van de Remonstrantse Broederschap een uitzondering. Dat gebeurde alleen in de twintigste eeuw nog in Nijmegen, waar de eerste gemeente al in 1727 verdwenen was.[41] Met de remonstranten van weleer was er echter één groot verschil. Hadden de 'oude' remonstranten steeds gepleit voor een brede kerk met een diversiteit aan opvattingen (belijdenissen) die in verdraagzaamheid met elkaar dienden te leven, na 1872 koos de Remonstrantse Broederschap voor de vrijzinnige theologie. Men zag dit als de enige weg om het christendom (en de Remonstrantse Broederschap) voor de nieuwe tijd te behouden. Er ontstond een breuk met het verleden. Sommige leden van de toenmalige Sociëteitsvergadering – meer dan dertig procent - meenden dat met dat besluit uit 1872 de oude remonstrantse idealen over boord werden gezet. Maar dat is een ander onderwerp.[42]

Remonstrantse kerk tijdens de restauratie in 1910, gezien van de Hoflaan.
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

Noten

[1] De bekers dragen als opschrift *Remonstrantsche Kerk tot Vlaerdingen in usum coenae domini 1737*; de schotel werd omstreeks 1741 geschonken door Kornelis Boom van Engelant (K.B.V.E.) wiens initialen met een vers van hem (?) erop staan gegraveerd. Joop Roest, *Vrije Vogels, de geschiedenis van de vrijzinnige protestanten in Vlaardingen* (Vlaardingen 1983), 13 (met afbeeldingen).

[2] Aan Frederik Froet gingen in de achttiende eeuw de volgende predikanten vooraf: Rudolf Nijpoort 1704-1708; Sebastiaan van der Lanen 1708-1710; Henricus Zwaarts 1711-1716; Petrus Westberg 1717-1719; Johannes de Goede 1720. Hij overleed in 1721.

[3] Simon Vuyk, *De dronken Arminiaanse Dominee, over de schaduwzijde der verlichte remonstranten* (Amsterdam 2002), 24.

[4] *Utrechts Archief*, 82 (Remonstrantse Broederschap), inv. nr. 4 Handelingen Grote Vergadering 1756.

[5] *Utrechts Archief*, 82, inv. nr. 88 Correspondentie.

[6] Een proponent is een afgestudeerd theoloog die nog geen beroep heeft ontvangen naar een vaste standplaats. Bij de Remonstrantse Broederschap waren proponenten verplicht tegen een geringe vergoeding een jaar in dienst van vacante gemeenten te werken.

[7] Simon Vuyk, *Verlichte verzen en kolommen, remonstranten in de letterkunde en tijdschriften van de Verlichting 1720-1820* (Amsterdam 2000), 146-167.

[8] In de tweede helft van de twintigste eeuw maakte een wijziging in de kerkorde een einde aan deze unieke, historische structuur die alle predikanten direct aan de centrale Broederschap committeerde.

[9] *Utrechts Archief*, 82, inv. nr. 4: 1734.

[10] W.H. Lenselink/A. Rot, *Professie doende van de remonstrantse religie, 375 jaar remonstranten in Amersfoort* (Amersfoort 1994).

[11] *Stadsarchief Vlaardingen*, Archief Remonstrantse gemeente, inv. nr. 6 Kerkboek 1756.

[12] *Gemeente Archief Rotterdam*, 326, archief Rem. Gemeente inv. nr. 9: 7 mei 1784. Th. Frets en J.P. van Ede van der Palts worden met de uitvoering van dit testament uit 1775 belast. Het vruchtgebruik gaat nog twee jaar naar ondergeschikten van Van der Heij. Wanneer die gestorven zijn, krijgen de nakomelingen daarvan nog één jaar doorbetaald om een juridisch steekspel te voorkomen.

[13] *Utrechts Archief*, 82, inv. nr. 89 Correspondentie: 1 juni 1776.

[14] *Utrechts Archief*, 82, inv. nr. 5 Handelingen resp. 1777 en 1785.

[15] Simon Vuyk, *De verdraagzame gemeente van vrije christenen, remonstranten op de bres voor de Bataafse Republiek* (Amsterdam 1995).

[16] *Utrechts Archief*, 82, inv. nr. 91 Correspondentie: 13 april 1798.

[17] C. Rogge, *Leerredenen*. Met een voorbericht van C.W. Westerbaan (Leiden 1808) uniek ex. in UBA. Daar ook Hss V C 36-38 *Preken* en Hss VI D 14-18 *Nagelaten leerredenen*. De preek *De voordelen van gebed en bekering* over *Jesaja* 55: 6 en 7 is band 14, nr. 6 van Hss VI D. Ook preken van Rogge in: *Knuttel* 22671 en 22741.

[18] Die datum moet op een vergissing van Rogge berusten: de biddag was door de Staten-Generaal uitgeschreven voor de 27e april 1785!

[19] *Gemeente Archief Rotterdam*, 326, Rem. Gemeente inv. nr. 9: 21.9.1786.

[20] *Gemeente Archief Amsterdam*, 612, Rem. Gemeente inv. nr. 7 (1785).

[21] Over Rogge, Simon Vuyk, *De verdraagzame gemeente van vrije christenen*, 44-49, 58-75, 316-318.

[22] Simon Vuyk, 'Cornelius Rogge in zijn *Bijdragen betreklijk den staat en de verbetering van het schoolwezen 1800-1806*' in: id., *Verlichte verzen en kolommen*, 229-243.

[23] N.C. Kist, *Neêrlands Bededagen en Biddagsbrieven* (Leiden 1849) II, 461: nr. 437 biddagsbrief 27 april 1785.

[24] Peter van Rooden, 'Dissenters en bededagen, 'civil religion' ten tijde van de Republiek' in: *Bijdragen en mededelingen betreffende de geschiedenis van Nederland* 107 (1992), 703-712.

[25] B. van Rees, *Zestal kerkelijke redevoeringen, gedaan op de bedestonden in het jaar 1782* (Amsterdam 1782).

[26] Zo preekte de Rotterdamse lutherse predikant F.J. Scheffer op 2 september 1782 over *Bedenkingen over den oorlog als zijnde niet altijd een kenmerk van 's Volks groote zonden en Gods straffende Voorzienigheid*, terwijl ook van de doopsgezinde Daniël Hovens te Leiden dergelijke geluiden bekend werden. Niet toevallig gaat het hier om predikanten uit de kleine, getolereerde kerken.

[27] C. Rogge, *De Godsdienst afgezonderd van den Staat of proeve over de noodzaaklijkheid der vernietiging van alle heerschappij van den godsdienst in eene vrije burgermaatschappij. Opgedragen aan de aanstaande Nationale Conventie der Nederlandsche Republiek door een Vriend van Vrijheid, Gelijkheid en Godsdienst* (Leiden 1795) (*Knuttel* 22551). De Bataafse Republiek kondigde op 5 augustus 1796 de scheiding van kerk en staat af. Alle kerken kregen nu gelijke rechten. De gereformeerde kerk verloor de bescherming van de staat.

[28] Voor preken in de achttiende eeuw: J.J.Bosma, *Woorden van een gezond verstand, De invloed van de Verlichting op de in het Nederlands uitgegeven preken van 1750-1800* (Nieuwkoop 1997).

[29] N.C. Kist, *Neêrlands Bededagen* II, 461 en 462/63.

[30] In dit citaat uit de biddagsbrief veranderde Rogge toepasselijk 'veepest' in 'visserijen'!

[31] Na het uitbreken van de oorlog met Engeland tegen Kerstmis 1780 ontsnapte de buitengaats verkerende Vlaardingse vissersvloot, na gewaarschuwd te zijn door een schuit met vrijwillige bemanning o.l.v. Jakob van der Windt, grotendeels aan de Engelse marine, hetgeen aanleiding gaf tot een bijzondere kerkdienst in de Grote Kerk aan de Markt: *Leerrede over de CXXIVsten Psalm te Vlaardingen den 4den van Grasmaand in eenen dank- en bedestonde uitgesproken bij gelegenheid van de behoudene aankomst van de Vlaardingsche visvloot na de vredebreuk met Engeland door H.H. Viervant* (Utrecht 1781). Van der Windt ontving een onderscheiding.

[32] Op 8 november 1785 zou te Fontainebleau een verdrag met Keizer Jozef II worden getekend; twee dagen later kwam in diezelfde plaats een bondgenootschap met Frankrijk tot stand.

[33] De biddagsbrief van 27.4.1785 schreef voor: 'Desgelijks behooren wij ernstig te bidden voor de Pers.(oon) van Z.(ijne) Doorl.(uchtige) H.(oogheid), den H.(eer) Pr.(ins) van O.(ranje) en Nassau, Erf-Stadh. (ouder), dat het God behaage Z.(ijne) H.(oogheid) al het noodige te verleenen tot het gelukkig vervullen van alle die gewigtige Bedieningen, welken Z. H. tot 's Lands Welzijn en tot voorstand en hand.(having) van een's iegelyks Voorregten, zijn aanbetrouwd, om alzoo door eene loff. (elyke) Medewerking met 's Lands vaderen te deelen in de dankbaarheid van een vry en welbestierd Volk. Alsmede voor H.(are) Kon.(inklijke) H.(oogheid, de Princesse van Or.(anje). etc.' N.C. Kist *Neêrlands Bededagen*, II, 465.

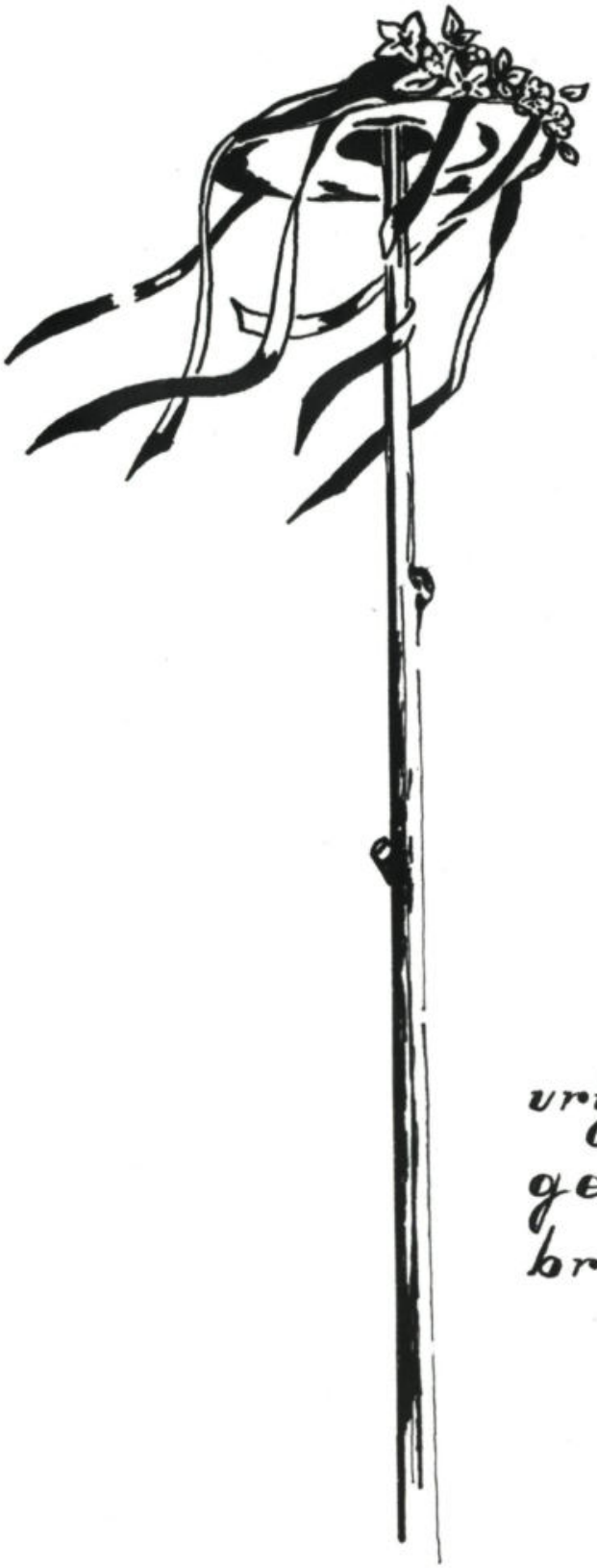

[34] *Stadsarchief Vlaardingen*: gegevens ontleend aan begrafenisregisters en notariële archieven.

[35] *Stadsarchief Vlaardingen*, Archief remonstrantse gemeente, inv. nr. 15.

[36] *Utrechts Archief* 82, inv. nr. 6.

[37] In verschillende publicaties wordt 1810 aangegeven als het jaar waarin de gemeente verdween. Hoewel na 1806 nog enige zakelijke transacties plaats grepen, lijkt mij het jaar 1806 voor het einde van de remonstrantse gemeente Vlaardingen meer correct omdat toen de kerkenraad ophield te bestaan en er geen samenkomsten meer plaatsvonden.

[38] *Gemeente Archief Rotterdam* 326, inv.nr. 11: 9 en 21 augustus 1806.

[39] Joop Roest, *Vrije Vogels, de geschiedenis van de vrijzinnig protestanten in Vlaardingen* (Vlaardingen 1983), 21

[40] In W.J. van der Vlis Mzn., *Vlaardingen, dertien eeuwen kerkgeschiedenis* (Vlaardingen 1992), 98 staat een tekening van het kerkgebouw aan de Achterweg, later Kuiperstraat/hoek Lombardsteeg uit 1859. De Afgescheidenen hadden toen de drie woninkjes, die na 1810 in het kerkje waren ingebouwd, weer teruggebracht tot een kerkgebouwtje dat vrijwel identiek met dat der remonstranten moet zijn geweest. Later werd het afgebroken en bouwde men er een nieuwe kerk die op haar beurt in de twintigste eeuw plaatsmaakte voor een winkelcentrum. In W.C. den Breems, *Kerkgebouwen in Vlaardingen* wordt de plaats aangeduid op pag. 13, 14 en 46.

[41] Bij de opheffing in 1727 nam de magistraat de bezittingen in beslag. Jarenlang procederen mocht in de achttiende eeuw niet baten. Maar in de twintigste eeuw erkende de Nijmeegse gemeenteraad de 'wandaad' en restitueerde een bedrag waarvan de gemeente te Nijmegen het nu nog bestaande kerkje bouwde.

[42] Zie voor deze periode: Tjaard Barnard, *Van verstoten kind tot belijdende kerk. De Remonstrantse Broederschap tussen 1850 en 1940* (Amsterdam 2006).

De vrijheidsboom te Vlaardingen in 1795. Fantasietekening in Oost-Indische inkt door R. Marsman (1955)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

Anneke Maat-Grijsen

Kroniek van Vlaardingen 1958

Luchtfoto Westwijk 1958

Januari

1 Aantal inwoners 64.087.

Het Gemeentelijk Centraalbureau voor Huisvesting in de Lijnstraat is opgeheven en ondergebracht bij de eerste afdeling van de gemeentesecretaris.

K. ten Kate benoemd tot bedrijfsarts van de Eerste Nederlandsche Coöperatieve Kunstmestfabriek, de N.V. Fabriek voor melkproducten en voedingsmiddelen Hollandia, de N.V. Gerfa Gereedschappenfabriek en Havenbedrijf Vlaardingen Oost.

K. Struijs doet zijn timmerbedrijf in de 2e Maasbosstraat over aan C. Witberg.

2 Ter gelegenheid van het 40-jarig lidmaatschap van hun voorzitter A. van Minnen voeren de leden van C.J.V. Liefde en Vrede 'Gijsbrecht van Aemstel' en 'Thomasvaer en Pieternel' op.

Voor de ophoging van de Westwijk is het duizendste schip met een lading zand gearriveerd in de Oude Haven. Sinds 19 maart 1956 is 650.000 m^3 aangevoerd.

Motormonteur J. Hulsman raakt te water bij het verrichten van werkzaamheden op de motortrawler VL 153 Liesje & Rutger. Hij wordt gered door monteur M. Schouten.

3 Meubelfabriek De Berk in de Willem Beukelszoonstraat uitgebrand.

Het echtpaar P. van Eijsden 50 jaar getrouwd.

5 Mr. E.K. van Beek, oud gemeentesecretaris, overlijdt op 65-jarige leeftijd. Hij was gemeentesecretaris van 1919 tot 1945.

6 Wethouder H.K. van Minnen opent de Openbare kleuterschool De Paddestoel aan de Meidoornstraat.

In verband met kapitaalschaarste geven Gedeputeerde Staten geen goedkeuring aan het raadsbesluit om f 69.150 beschikbaar te stellen voor het installeren van geisers in gemeentewoningen in de buurten Wetering en Lage Weide.

7 Viering 85-jarig jubileum Toneel- en Letterlievende Vereniging Varia met een opvoering van Shakespeares 'De getemde Feeks'.

Dr. J. van der Grient, inspecteur van het gevangeniswezen te 's-Gravenhage, spreekt voor de Politie Sport- en Ontspanningsvereniging over 'Opvoeding in deze tijd'.

9 Ir. C.H. Buschmann, voorzitter van de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor de Beneden-Maas, houdt zijn nieuwjaarsrede. De Kamer van Koophandel bestaat 50 jaar.

Een woning aan de Steijnstraat 29 is uitgebrand.

10 De VL 7 Ada, schipper Piet Keus, van de N.V. Zeevisserij Maatschappij Holland is in de Ierse haven Dunmore aan de ketting gelegd vanwege een aanvaring in december 1957 met een Iers vissersschip, waarbij schade is ontstaan. Het schip wordt vrijgegeven na het storten van een waarborgsom.

10-12 Filmvertoning 'De Naakte Oorlog' (Victory at Sea) in het Luxortheater.

Installatie van kegelclub de Romein met 17 leden.

De slagerij van D.J. de Jong aan de Verheystraat 1-3 is gemoderniseerd. Nieuw is de afdeling zelfbediening voor conserven.

11 De Vlaardingse Politiehonden Vereniging De Speurder viert haar eerste lustrum.

Opening van de Openbare kleuterschool de Paddestoel (6 januari) (Collectie Stadsarchief Vlaardingen.)

In de Babberspolder slaat het paard van melkhandelaar V. op hol. De expeditieknecht W.Boog uit de Begoniastraat weet met zijn vrachtwagen het dier de pas af te snijden. Er is geen schade.

13 Aan de Schiedamseweg is het bureau voor Kerkelijke Sociale Arbeid van de Nederlands Hervormde Gemeente gevestigd.

14 C. Hoogendam 40 jaar in dienst bij Pakhuismeesteren N.V. te Rotterdam.

15 Ds. G. Aalbersberg spreekt voor de plaatselijke afdeling van de Ned. Chr. Vrouwenbond over 'Het geloof en zijn moeilijkheden'.

16 In aanwezigheid van ds. F. Slomp (in het verzet bekend als Frits de Zwerver) houden de vereniging van oudverzetsstrijders L.O.- L.K.P. Vlaardingen, het Westland en de Nederlandse Vereniging van Ex-Politieke Gevangenen, een reünie in de Harmonie.

L. Geluk, dienstkringleider van de kring Vlaardingen, 40 jaar in dienst bij de P.T.T.

Wegens stadssanering zijn gesloopt de Brood- en Banketbakkerij De Zon aan de Kuiperstraat, hoek Hofjesstraat van C.L. van den Berg en de voormalige Broodbakkerij van A.P. Man in 't Veld aan de Daijer, hoek Vleersteeg.

17 J. van Vierzen viert zijn 99ste verjaardag. Hij is de oudste inwoner van Vlaardingen.

Personeelsvereniging A. de Jong viert haar 10-jarig bestaan met de opvoering van een toneelstuk in Muzanda.

De Christelijk-Historische Kiesvereniging start haar verkiezingsactie voor de gemeenteraad met een forumavond en het vertonen van de nieuwe versie van Jan Schapers film 'Vlaardingen koerst op morgen'.

7-18 Festiviteiten ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan van de buurtvereniging 'Jacob van Dijkstraat'.

18 De combinatie van Vlaardingse Personeelsverenigingen viert haar tweede lustrum met de vertoning van het stuk 'Het Mannion Mysterie' door de toneelgroep van Sunlight en zang door de Caltex-koren.

Feestavond V.R.C. De Coureur in het Volksgebouw. Aan K. Gog wordt het erelidmaatschap toegekend.

19 Ds. H.A. Visser, bekend door zijn radiopreken, houdt een jeugddienst in de Nieuwe Kerk aan de Binnensingel.

20 Carillonconcert ter gelegenheid van de viering van de verjaardag van prinses Margriet.

Demonstratie van Goggomobil door C. van Roon's autobedrijf.

Naast onze bekende merken, hebben wij nu ook het dealerschap op ons genomen van de GOGGOMOBIL

De Goggomobil is de zuinige, vierwielige Duitse auto, waarvan U al zoveel gehoord en gelezen hebt — de auto die zó vast op de weg ligt, dat hij niet om kán slaan. De gehele constructie is er op gebaseerd, met zo weinig mogelijk materiaal en een zo klein mogelijke luchtweerstand (want de luchtweerstand bepaalt het benzine-verbruik) een volwaardige auto te maken! De reeds vele Goggomobils, die thans op de weg zijn, hebben bewezen, dat deze opzet volkomen gelukt is.

De Goggomobil is nl. geen verkleinde grote auto, maar een vereenvoudigde auto

Dit verklaart ook de prijzen, nl. reeds v.a. **ƒ 3.720,-** incl. verwarming

Dealer:

C. van Roon's Autobedrijf

2e v. Leyden Gaelstraat 18 - Vlaardingen
Tel. 3600-3601

22 B(escherming) B(evolking)-oefening in de wijken van de A-Kring (Rotterdam, Schiedam en Vlaardingen). Burgemeester mr. J. Heusdens, lid van de kringraad, spreekt in de Rotterdamse Ahoyhal de noodwachters toe.

Sneeuwjacht.

Tijdens de ledenvergadering van de V.V.D. in 't Reedershuys, wordt J. van Toor Hzn. gekozen tot lijstaanvoerder.

23 J.J. Zijlstra uit IJmuiden spreekt voor de leden van de Redersvereniging Vlaardingen met als onderwerp: 'Wordt de Noordzee overbevist?'

24 Propaganda-avond voor liefhebbers van zangkanaries door de Ned. Bond van Vogelliefhebbers in de bovenzaal van café-restaurant Mes.

25 Ir. B. Wilton, voorzitter van het pensioenfonds van de werf Wilton-Fijenoord, reikt aan de eerste bewoners van een complex woningen aan de Van Viandenstraat in de Westwijk de huissleutels uit.

Met een monsterzege op Dynamo worden de W.I.K.-dames kampioen.

26 In de Remonstrantse Kerk een bijeenkomst waar afscheid wordt genomen van het echtpaar Bergsma-Schuil, korpsofficieren van het Leger des Heils.

27 M. Brilleman te 's-Gravenhage benoemd tot directeur van de harmonievereniging H.V.O.

29 De Gemeente maakt een kosteloze inenting tegen pokken mogelijk.

30 Installatie van de majoors D. Bergsma en C.J.Bergsma-Reitsema in de zaal van het Leger des Heils in de Baanstraat.

31 Carillonconcert en optreden van de Dutch Swing College Band ter gelegenheid van de verjaardag van Prinses Beatrix.

Op het bouwterrein aan de Sportlaan is een luchtdoelgranaat opgegraven.

Het Rijk leent de gemeente Vlaardingen 2 miljoen gulden voor de bouw van een nieuw ziekenhuis op het terrein ten noorden van de Wilhelminasingel tussen de Vaart en de Holyweg. Het ziekenhuis krijgt een capaciteit van 372 bedden.

Voorstel om de nieuwe weg nabij de Kethelweg te vernoemen naar de onlangs overleden oud-burgemeester A. van Walsum. Tevens voorstel om de naam Raadhuisstraat in het voormalige Vlaardinger-Ambacht te veranderen in Jan Ligthartstraat en het gedeelte van de Parallelweg ten zuiden van de spoorbaan de naam Deltaweg te geven .

Februari

1 Nieuwjaarsfestival in de Stadsgehoorzaal voor het Vlaardings Kunst Centrum. Het Ballet der Lage Landen voert de 'Notenkraker' op. Daarna dansen in de Harmonie. In de wandelgangen speelt het trio Pim Jacobs.

Jaarlijkse feestavond supportersvereniging V.F.C. in Muzanda. Het Vlaardingse acrobatenduo The Crocksons treedt op.

2 Een kerkdienst in de Remonstrantse Kerk aan de Hoflaan krijgt een bijzonder karakter door medewerking van bazuingroep C.J.M.V.

3 Aan de Technische Hogeschool te Delft zijn A. van der Drift en L. Maat geslaagd voor het examen van scheikundig ingenieur.

4 Voorstelling 'Veel leven om niets' van W. Shakespeare door de Haagse Comedie voor de Stichting Culturele Kring in de Stadsgehoorzaal. Met Jules Croiset, Maria de Booy en Joris Diels.

5 Bij de bouw van de Van Hogendorpflat is het hoogste punt bereikt. Het imponerende bouwwerk is 32.50 m hoog.

C.N.V.-familieavond in de Stadsgehoorzaal met medewerking van de Chr. toneelvereniging Animo.

6 De gemeenteraad besluit met algemene stemmen tot de bouw van een nieuw ziekenhuis. De kosten zijn geraamd op 17 miljoen gulden.

Burgemeester Heusdens slaat de eerste paal voor een fabrieksgebouw van de N.V. Deltachemie op een terrein naast de Eerste Ned. Coöp. Kunstmestfabriek.

Mevrouw Heusdens-Mansholt benoemd tot erelid van de plaatselijke afdeling van de Ned. Vereniging van Huisvrouwen. H. A. Bleeker-van Styrum volgt haar op als presidente.

C. Lambrechts vestigt zich als huisarts in de Hugo de Grootstraat.

De driejarige Johannes van der Valk is in de Falckstraat onder een auto gekomen en aan zijn verwondingen overleden.

Ds. E.A. van Es uit Rotterdam spreekt voor de plaatselijke afdeling van de Ned. Chr. Vrouwenbond over de verhouding tussen man en vrouw als levenspartners in de moderne samenleving.

Feestavond van buurtvereniging De Geus (Bleekstraat, Dwarsbleekstraat en Ida Maria de Raathstraat) met een optreden van toneelgezelschap O.V.U.

7 De stichting Tuberova begint met het derde bevolkingsonderzoek op T.B.C.

De Vlaardingse Glas- en Verfhandel A. Vermeer Az. bestaat 75 jaar.

Ter gelegenheid van het 40-jarig ambtsjubileum van ds. D. Driessen is er een herdenkingsdienst in de Chr. Gereformeer-

de Kerk in de Emmastraat. Aangeboden wordt een ontwerp voor een gebrandschilderd raam van glazenier De Goot uit Dordrecht.

8 Nationale judowedstrijden in de Stadsgehoorzaal. Anton Geesink wint.

Opgericht een afdeling van de Anti-Revolutionaire Jongeren Studieclub voor de wijken Ambacht en Babberspolder.

9 Het Russisch-Oekraïnisch Koorgezelschap Wesjolie Rebjata treedt op voor leden van de plaatselijke afdeling van het Instituut voor Arbeidersontwikkeling.

Avond voor verloofden in het R.K. verenigingsgebouw aan de Markgraaflaan. Dat wil zeggen, zij die verkering hebben met toestemming van de ouders.

10 Openbare bijeenkomst 'Kerk en Vrede' in gebouw Obadja. Ds. Mulder spreekt over 'Waarom ben ik lid geworden van Kerk en Vrede'.

Delflandsesluis (19 februari)
(Uitgave J. Sleding N.V. Amsterdam; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Binnen van de treilvisserij: VL 190 Koningin Wilhelmina, f 8.650; VL 121 Willem, f 23.840; VL 97 Prinses Juliana, f 7.710 en VL 197 Noordster, f 8.720.

11 Middagschoolconcert van de Koninklijke Militaire Kapel in de Stadsgehoorzaal onder leiding van majoor Rokus van IJperen.

Een 24-tal leden van de Vlaardingse Slagersfederatie laat in zaal Concordia zien wat ze hebben geleerd tijdens een zeven weken durende cursus op de Slagersvakschool.

12 J. 't Lam krijgt een erelidmaatschap van een Duitse zwemclub.

P.v.d.A.-afdeling Vlaardingen laat grootbeeld TV plaatsen in het Volksgebouw om gezamenlijk naar de uitslagen van de landelijke enquête en reacties hierop te kijken.

13 Wethouder T. de Bruin opent in de Van Wesembekestraat het (nood) winkelcentrum Westwijk met Sigarenmagazijn Berco, Den Boer en van der Houwen brood en banket, Slagerij G.F. Herlaar, De Vitaminebron voor groenten, aardappelen en fruit van D. Kastelijn, bestelcentrum N.V.Kolenbron

Trawler Alsace te water gelaten (21 februari)
(Foto Fotobureau J. Klaver Rotterdam; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

van de Vlaardingse kolen- en oliehandel, A. v.d. Pol & Zn. zuivelprodukten en levensmiddelen en drogisterij H.J.M. de Vette.

14 Na het slaan van de eerste paal voor een aantal etagewoningen in de Vettenoordsepolder spreekt wethouder De Bruin over de woningbouw in de particuliere sector.

16 Theo Kool wint het Zuid-Hollandse judokampioenschap in de kyugraad.

17 Wethouder Van Minnen opent de Rembrandtschool gevestigd aan de Groen van Prinstererstraat. Het is de tweede openbare ULO-school. Kunstenaar Leen Droppert geeft een toelichting op het door hem gemaakte beeldje van een fluitspelend jongetje.

J.M. Snijders is toegelaten tot de evangeliebediening in de Nederlands Hervormde Kerk.

17-21 Derde inenting van kinderen met een antipoliovaccin. Vlaardingen is de eerste gemeente waar de inenting van een groot aantal kinderen met dit vaccin is voltooid.

18 Carillonconcert door Cor Don ter gelegenheid van de viering van de verjaardag van prinses Marijke.

Ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de plaatselijke afdeling van de Christelijke Metaalbedrijfs Bond is er een feestavond in de Stadsgehoorzaal. C.M. van der Boogert krijgt de gouden CNV-speld.

19 De Delflandsesluis gesloopt. De eerste paal is geslagen voor de nieuwe sluis.

Onder leiding van C. Verhoeff-Torn voert het kinderkoor Jong Leven de operette 'Lia' op in de Harmonie met medewerking van het Vlaardings Jongenskoor.

2 Wethouder G. Walstra opent in de Pniëlkerk het Bureau van de Commissie voor Huishoudelijke- en Gezinsvoorlichting. Mevr. Heusdens-Mansholt is afdelingsvoorzitter.

De trawler Alsace, een zusterschip van de Maria Christina, is te water gelaten. De trawler is gebouwd op de werf I.S. Figee N.V.

Vrouwenwereldgebedsdag in de Pniëlkerk met als onderwerp 'Het brood des levens'.

22 W. Paalvast is, met een onderbreking van vier jaar militaire dienst in Indonesië, 12½ jaar in dienst van Motorhome Henk Vink.

De judoclub Vlaardingen wint in Rotterdam het Zuid-Hollandse kampioenschap in de kyugraden.

24 In samenwerking met Maison Tiny hoeden, Lengkeek tassen en J.J. Sluis byoux houdt de firma Bracco C.V. een modeshow met Franse mannequins in de Harmonie.

25 Sneeuwjacht.

P. van Witzenburg, ontsmetter eerste klas, is 40 jaar in gemeentedienst en onderscheiden met de eremedaille in brons, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

26 Deurwaarder G.L. Sprenkelink neemt tijdens een speciale zitting van het Kantongerecht te Schiedam afscheid. Hij heeft de functie vervuld sinds 1928.

Opening van wijnhandel De Wingerd in de Van Wesembekestraat.

Boekenweekavond in de Stadsgehoorzaal onder de titel 'Weet je nog wel....'. De boekhandelaren A.P. Boekwinkel, A. den Draak, N. Hoogland, Oosterboekhandel en A. Pontier namen deel aan de avond.

27 De Nederlandse Reisvereniging geeft in De Harmonie een filmavond over Italië. Dr. L. van Egeraat spreekt de aanwezigen toe.

28 De gemeenteraad stelt de gemeente- en bedrijfsbegrotingen voor het jaar 1958 zonder hoofdelijke stemming vast en keurt de begrotingen goed van de gemeentelijke instelling voor Maatschappelijk zorg, de Stichting Stadsgehoorzaal en van de Stichting Algemeen Ziekenhuis. Onder het motto 'Harmonie tussen wonen en werken' wordt de stadsuitbreiding besproken tegen de achtergrond van de bestedings- en investeringsbeperking. De subsidiëring van kerkbouw en militaire tehuizen is een belangrijk onderwerp bij de gehouden beschouwingen.

De productschapsprijs 1957 voor de aangevoerde en best verzorgde gezouten haring is toegekend aan schipper A. Rog van de VL 153 Liesje en Rutger van de N.V. Kornaat's Handelmaatschappij.

Voor het Vlaardings Kunst Centrum treden Wim Sonneveld, Conny Stuart en Joop Doderer op in de Stadsgehoorzaal met het cabaretprogramma ' A la carte'.

De totale opbrengst van de collectebusjes op de Vlaardingse Loggers ten bate van het Hospitaalkerkschip De Hoop bedraagt f 2.045,43.

Maart

1 Luitenant-kolonel P.C. Silver, commandant van het district Vlaardingen van de Rijkspolitie te water, viert zijn zilveren dienstjubileum.

Huldiging van Gijs de Graaf in verband met zijn zilveren dienstjubileum als organist van de Grote Kerk.

Mejuffrouw D. Schoep benoemd tot onderwijzeres aan de Da Costaschool en A. Voogt in gelijke functie aan de Groen van Prinsterer ULO.

Leden van de Harmonievereniging H.V.O. en de Chr. Harmonievereniging Sursum Corda winnen op het concours in De Lier eerste en tweede prijzen. B. van de Wel wint een eerste prijs bij de solisten.

2 In de Visbank is de tentoonstelling 'De vreugde van het schilderen' geopend met werken voor de Talensprijs 1957.

A.V.R.O.'s tournee 'Klaar is Kees' in de Stadsgehoorzaal. Met Johnny Kraaykamp, Rijk de Gooijer, Cees de Lange en het Cocktail Trio.

5 De plaatselijke afdeling van de Gereformeerde Bond in de Nederlands Hervormde Kerk bestaat 50 jaar.

6 Opgericht een plaatselijke afdeling van Door de Eeuwen Trouw. Een stichting tot hulp aan de republiek der Zuid-Molukken in diens aanspraken op onafhankelijkheid.

In Muzanda een ontspanningsavond voor de Stichting Vlaardingse Bejaardenzorg. Personeelsvereniging De Jong N.V. voert het toneelstuk 'Brieven onder nummer' op.

7 Geopend in het sportpark De Vijfsluizen de tentoonstelling 'Arti et Pectini 1958'.

De amateur-acrobatengroep De Etona's viert haar 12½-jarig bestaan in de Stadsgehoorzaal.

De firma F.J. Kloet & Zn. opent in de Van Wesembekestraat een zaak in verf, glas en schoonmaakartikelen.

8 P. Lalleman, directeur van het post- en telegraafkantoor, is 40 jaar in rijksdienst.

In de Stadsgehoorzaal de V.A.R.A-revue 'Als de haan kraait'.

Laatste dag om de tentoonstelling 'De best verzorgde vijftig boeken' te bekijken bij Aart Pontier in de Smalle Havenstraat.

9 Mejuffrouw Westerdijk en J. de Kruijff winnen het Vlaardingse danskampioenschap.

Ir. G. Brouwer benoemd tot adjunct-directeur van de Dienst Gemeentewerken en van de Gem. Reinigings- en Ontsmettingsdienst.

11 De onderbouw van een nieuwe brug over de Oude Haven aanbesteed. De laagste inschrijfster is de N.V. Ned. Betonmaatschappij Bato te 's-Gravenhage voor f 604.000.

De rijwiel- en radiohandel van J. Pluimgraaff op de Hoogstraat bestaat 25 jaar.

12 Brand in het herenmodemagazijn Hoek & Hoek aan de Van Hogendorplaan. Er is aanzienlijke schade.

Zangavond onder leiding van ds. J.C. de Bruïne uit Rotterdam in de Immanuëlkerk met nieuwe liederen, blues en calypso's. De teksten zijn gebaseerd op schriftlezing en prediking.

13 Burgemeester Heusdens installeert de bouwcommissie voor het nieuwe ziekenhuis. Wethouder M.H.L. Westrate is voorzitter van de bouwcommissie. J. Ris en L.T. Velthuizen, respectievelijk directeur-geneesheer van het Algemeen Ziekenhuis en technisch hoofdambtenaar Bouw- en Woningtoezicht, zijn lid en ambtenaar H. Ponte vervult de functie van secretaris.

President-kerkvoogd J. Wouters draagt de Rehobothkerk over aan ds. P. van der Vloed, voorzitter van de Centrale Kerkenraad. Op verzoek van de Vereniging voor in- en uitwendige zending blijft de naam Rehobothkerk bestaan, naar het gesloopte gebouw aan de Hofjesstraat. Uit de opbrengst van de verkoop is f 50.000 bestemd voor de kerk, f 3.600 voor het orgelfonds en wordt het aanbrengen van de naam Rehoboth in sierbetonnen letters op de voorgevel bekostigd..

De Hopende Visser (18 maart)
(Collectie Historische Vereniging Vlaardingen)

14 De auteur P. Risseeuw spreekt op uitnodiging van de boekverkoper Aart Pontier over zijn werk 'Anneke Jans'.

15 Proefvaart en overdracht van de motortrawler VL 110 Michiel Jan. Deze trawler is gebouwd door scheepswerf A. de Jong N.V. voor de rederij W. Kwakkelstein. Dit is voorlopig het laatste voor Vlaardingse rekening gebouwde vissersschip.

Het tamboer- en pijperkorps De Pijpers geeft een uitvoering in de Stadsgehoorzaal. Wegens zijn 25-jarig lidmaatschap wordt directeur M.C. van Dorp gehuldigd.

17 Opgericht een plaatselijke afdeling van de Pacifistisch Socialistische Partij in hotel Boer. S. Polak spreekt over 'Waarom een nieuwe partij'.

Bromfietsclub Vlaardingen bestaat één jaar.

18 In het Kolpabad het vijfduizendste schoolzwemdiploma uitgereikt aan de 11-jarige Nelleke Beekman, leerlinge van de Dr. Bavinckschool.

In het Luxor Theater aan de Westhavenkade zijn twee volautomatische Bauer projectieapparaten met Xenonlampen in gebruik genomen.

Jan Verheij is 50 jaar lid van de hengelaarsvereniging De Hopende Visser.

19 H.W. Pleket, leraar in de klassieke talen aan het Groen van Prinstererlyceum, promoveert cum laude aan de Rijksuniversiteit te Leiden tot doctor in de letteren en wijsbegeerte.

20 Onder de algehele leiding van Piet Struijk wordt de Matheus Passion van Johann Sebastian Bach uitgevoerd in de Pniëlkerk door R.K. gemengd zangkoor St. Cecilia, het Chr. gemengd koor Excelsior en de Arbeiderszangvereniging De stem des Volks (samen de Bachkring Vlaardingen) met medewerking van het Vlaardings Jongenskoor en het Rotterdams Kamerorkest.

21 Speelgoedwinkel Het Kinderparadijs aan de Westhavenkade uitgebreid en verbouwd.

22 In zaal Muzanda voert de toneelafdeling van de personeelsvereniging Ons Aller Doel (B. Sprij's meubelfabriek) 'Een geheim tussen jou en mij' op.

De staat verkoopt de stoomtrawler VL 77 Abraham aan een Griekse rederij.

Wethouder Van Minnen opent aan de Kethelweg de nieuwe sportschool van J. van Gorsel, gevestigd in de voormalige kleuterschool De Kleuterhof.

23 Openbaar gesprek in De Harmonie tussen pater S. Jelsma M.S.C. en mr. dr. J. in 't Veld over democratie, humanisme en rooms-katholicisme.

24 Wethouder De Bruin spreekt ten stadhuize voor een aantal studenten in de geografie van de Gemeente Universiteit van Amsterdam over de ontwikkeling van Vlaardingen na 1945.

25 Mejuffrouw M.C.M. Prins, directrice van het Flatgebouw voor bejaarden, spreekt voor de plaatselijke afdeling van de N.V.V. Vrouwenbond over 'de kunst om bejaard te zijn'.

26 Verkiezingen voor de Provinciale Staten. Uitgebracht 34.003 geldige en 805 ongeldige stemmen. PvdA 13.454, KVP 3.842, ARP 4.693, CHU 5.935, VVD 3.523, CPN 945, SGP 1.349 en het GPV 262 stemmen.

Het dameskoor Viva Melodia en het meisjeskoor Eroza geven onder leiding van Jo Mulder een Paasconcert in de Remonstrantse Kerk aan de Hoflaan.

27 Een groot aantal stadgenoten ziet te middernacht vanaf de Maasboulevard het Britse koninklijke jacht Brittannia voorbijvaren met aan boord Koningin Elizabeth en haar gemaal prins Philip.

Schildersbedrijf H. Maarleveld op de Hoogstraat bestaat 100 jaar.

Einde van de N.V. Stoomvisserij Flevo. De directie van firma P.H. van Abshoven verkoopt haar laatste schip, de motorlogger VL 132 Flevo I, aan G. Kornaat's Handelmaatschappij N.V.

28 H.H. baron Thyssen Bornemisza biedt de gemeente ter verfraaiing van het stadhuis een zeventiende-eeuws damesportret aan van een meester uit de Hollandse School.

Burgemeester Heusdens opent in de Visbank een tentoonstelling met keramiek van pottenbakkers Olga Oderkerk, Henny Radijs en Jan van der Vaart.

C. van Roon, administrateur van het Kolpabad, het Flatgebouw voor bejaarden en de Stadsgehoorzaal en tevens directeur van de Volkskredietbank, is benoemd tot bedrijfseconoom van de Willem Arntzstichting in Den Dolder.

Het echtpaar H. Verbeek-Maarleveld 55 jaar getrouwd.

Boco herenkledingmagazijn aan de Schiedamseweg 55 bestaat 25 jaar.

Voetbalvereniging Fortuna Vlaardingen onlangs toegetreden tot betaald voetbal.

31 Het door de Vlaardingse Zwemclub in het Kolpabad georganiseerde zwemfeest wordt gedeeltelijk door de N.C.R.V.-televisie uitgezonden.

Adjunct-directeur L. Boer is 25 jaar in dienst bij B. Sprij's Hout- en Meubelindustrie N.V.

Het beeldje Flora is aangekocht door de gemeente en geplaatst aan de Van Hogendorplaan, hoek Kethelweg.

Architect J. Snijders is begraven. Hij overleed op 66-jarige leeftijd en ontwierp vele boerderijen, kerken, scholen en woningen. Hij was jaren raadslid voor de C.H.U. en secretaris-penningmeester van de Holiërhoekse- en Zouteveense Polder.

April

1 Ambtenaar K. Boer viert zijn zilveren dienstjubileum.

Mevrouw C. van der Vaart-Toledo biedt burgemeester Heusdens de eerste kievitseieren aan die op Vlaardings grondgebied zijn gevonden.

De Christelijke oratoriumvereniging Gloria in Excelcis Deo en het Toonkunstkoor voeren in de Grote Kerk de Johannes Passion uit.

2 Einde aan de strijd die sinds 1953 is gevoerd tussen twee partijen in de Gereformeerde Gemeente Vlaardingen. De uitgetreden groep, de Gereformeerde Gemeente in Nederland ontvangt f 35.000 van de Gereformeerde Gemeente.

3 In de Westwijk is de eerste paal geslagen voor een complex van 14 woningen met garages.

Kook- en bakdemonstratie van Propaganda Stichting Consumptieaardappelen in samenwerking met de afdeling Vlaardingen van de Ned. Coöp. Vrouwenbond in de Harmonie.

Opening van filiaal De Leeuw op de Hoogstraat 85 met nu ook koek, chocolade en suikerwerken.

4 Propagandafeestavond in de Stadsgehoorzaal van de afd. Vlaardingen van de Ned. Vereniging tot Bescherming van Dieren, met het toneelstuk 'Betje regeert'.

Advertentie:
'Te koop 75 maisonnettes en 25 garages in de Westwijk van Vlaardingen. Koopprijzen van f 16.550- f 17.250.'

Opening filiaal van chemisch-reinigingsbedrijf Alco op de Voorstraat.

Burgemeester en Wethouders doen een voorstel aan de gemeenteraad voor een regeling van 50% van het bedrag van de schade die is ontstaan tijdens de brand in de Kon. Wilhelminahaven in 1951.

5-7 De Engelse voetbalvereniging The Worthing Boys Club brengt een driedaags bezoek aan V.F.C. Het V.F.C-jeugdelftal wint met 6-1.

6 Paasreveil op de Markt onder leiding van ds. P. van der Vloed. Sprekers zijn ds. G. Aalbersberg en majoor D. Bergsma van het Leger des Heils.

8 De meisjesvereniging op gereformeerde grondslag Sticht Elkander bestaat 40 jaar.

8-9 Paas-schoolvoetbaltoernooi met 56 elftallen. Het team van de Don Boscoschool wint de wisselbeker.

9 Arie van Vugt is 25 jaar in dienst als terrazowerker bij de firma Mion & Tomaello.

10 A.A. den Boer, chef van de afdeling Eigendommen & Bedrijven van de gemeentesecretarie, is 25 jaar in dienst van de gemeente.

11 Werkloosheid in Vlaardingen niet verontrustend.

Mejuffrouw C.E. van Minnen is benoemd tot onderwijzeres aan de Willem Bilderdijkschool.

16 Declamatiewedstrijden voor volwassenen in de Dr. A. Plesmanschool. Mevrouw E.J.H.J. de Jonge-Lodder en mejuffrouw Remmerswaal winnen een eerste prijs.

Op het Vlaardingse stadhuis een poldervergadering van ingelanden van de Holiërhoekse- en Zouteveensepolder.

17 Vlaardingen presenteert zich met een aantal foto's van de havens op de wereldtentoonstelling in Brussel Expo '58. Ook de film 'Vlaardingen koerst op morgen' is met Engelse tekst opgenomen in het programma.

C. Arend, hoofdambtenaar van de Arbeidsinspectie, en dr. C.J. Storm, directeur van de GGD, spreken voor de personeelsvereniging van de Werkvoorzieningwerkplaats over hygiëne bij het werk. De bijeenkomst wordt feestelijk afgesloten met o.a. Dick Borst en Louis van Dijk.

Ds. A. Verhagen, predikant van de Gereformeerde Gemeente te Gouda, viert zijn gouden ambtsjubileum. Ds. Verhagen is in 1887 in Vlaardingen geboren.

18 In de pers een advertentie over emigratie naar Australië en Canada.

Martha Bot en Rieka Spronk behalen als eersten in het Kolpabad het zwemvaardigheidsdiploma IV.

21 Aan de Buys Ballotlaan is de eerste tegel gelegd voor een houten noodschool.

De voormalige stoomtrawler VL 77 Abraham vertrekt naar Griekenland.

22 Ter gelegenheid van haar 12½-jarig bestaan voert de Politie Toneelvereniging Die Flardingaspelers het stuk 'Het Chinese landhuis' op in de Stadsgehoorzaal.

23 Fie Carelsen neemt na een 50-jarige toneelloopbaan afscheid van het Vlaardingse publiek in het stuk 'Toontje heeft een paard getekend' voor het Vlaardings Kunst Centrum in de Stadsgehoorzaal.

De in 1956 gebouwde VL 27 Burgemeester Heusdens van de Visserij Maatschappij De Nieuwe Mercurius wordt wegens slechte vangsten en ongunstige marktprijzen opgelegd.

De plaatselijke padvindersgroepen vieren Sint Jorisdag met een mars door de stad en een vlaggenparade op het Verploegh Chasséplein.

J. van Gelder verongelukt in de Magnesietfabriek aan de Koningin Wilhelminahaven.

24 H. van den Berg, ambtenaar bij de gemeentelijke dienst voor maatschappelijk zorg viert zijn zilveren dienstjubileum.

Feestavond voor bejaarden in Excelsior van afd. Vlaardingen van de Volksbond tegen Drankmisbruik.

25 De toneelgroep van de personeelsvereniging Cincinatti voert in de Stadsgehoorzaal het stuk 'Moord in de Pacific' op.

26 Troepleider Jan Assenberg van de Marnix van Sint Aldegonde-padvindersgroep verwerft de gouden koorden, een onderscheiding voor het behalen van een aantal vaardigheidsinsignes.

26 en 27 Kranslegging op de graven van de stichters van de Remonstrants Gereformeerde Gemeente. Tevens een herdenkingsdienst ter gelegenheid van haar 50-jarig bestaan.

27 Het echtpaar W. van der Marel-Benjert is 60 jaar getrouwd.

28 De eerste paal geslagen voor een noodbrug over de Oude Haven, Emmastraat-Korte Hoogstraat.

N.V. Machinefabriek Conlin aan de 3e Industriestraat maakt drankautomaten naar Amerikaans idee.

Gemeenteraad stelt zonder hoofdelijke stemming de sluitende gemeentebegroting 1958 vast.

29 Benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau J. Kornaat, directeur van G. Kornaat's Handelmaatschappij N.V. en B. Maat, chef van de eerste afdeling der gemeentesecretarie. De eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau toegekend aan A. Heijmans, adjudant van de gemeentepolitie, M.C. van Meurs-Vink, onder meer presidente van de vereniging Helpt in Nood en J. van Rij, sergeant-majoor van het Leger des Heils. P. Maat, typograaf bij Dorsman & Odé N.V., ontvangt de eremedaille in zilver.

Het echtpaar D. Waardenburg-Kwak 50 jaar getrouwd.

De 21-jarige H.v.L. valt uit een stoeltje van de zweefmolen op de kermis aan het Veerplein. Hij valt op een geparkeerde auto en breekt zijn been.

Twee van een aantal verkochte motorloggers VL 61 Jo en VL 166 Neeltje (10 mei)
(Foto Foto Muns; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

30 Koninginnedag. Aubade door scholieren op de Markt, vlaggen- en vaandeloptocht, lampionoptocht, sportwedstrijden en kinderspelen, vertoning van een Oranjefilm in de Stadsgehoorzaal, kermis in de Fransenstraat, taptoe door de plaatselijke muziekgezelschappen en Oranjebal in de Harmonie.

Aad Steijlen wint de Havenloop. Wegens de bouw van een nieuwe brug over de Oude Haven hebben de deelnemers deze keer rond het Kolpabad gelopen.

Met het lossen van een schot opent wethouder Westrate de nieuwe baan van schietvereniging Wilhelmina in de Emmastraat.

Twee gouden echtparen: Keijzer-Beekenkamp en Van Rij-Kooijman.

Mei

1 D.J. van der Weijden, chef van de afdeling onderhoud plantsoenen van de dienst van gemeentewerken, viert zijn zilveren dienstjubileum.

A. Ketting 40 jaar in dienst bij wijnhandel Gebr. De Boer.

2 Algemene Ledenvergadering van de Coöp. Verbruikersvereniging De Voorloper in het Volksgebouw. Oud-wethouder J.Buis krijgt bij zijn afscheid als voorzitter van het bestuur het erelidmaatschap aangeboden. C. de Vries volgt hem op.

J. Buis opent de eerste zelfbedieningswinkel van Coöperatie De Voorloper aan de Van Hogendorplaan.

Erfpachtuitgifte van grond aan aannemingsbedrijf B. en P. Both voor 72 portiekwoningen en 18 eengezinswoningen in buurt Lage Weide in de Westwijk en aan C.V. Arbeiders Coöperatie te Rotterdam voor 72 portiekwoningen en 15 eengezinswoningen bij de Van der Waalsstraat.

3 Afscheid van de 72-jarige J. van der Kruit bij Van Diggele's stucadoorsbedrijf. Hij was er 45 jaar in dienst.

3 en 4 Dodenherdenking en stille omgang. Een herdenkingsdienst in de Grote Kerk met ds. J van Noort en dr. I.A. Vijlbrief, humanist uit Dordrecht. Voor de rijpere jeugd een bijeenkomst in de Pniëlkerk met prior N. van Apeldoorn (pater Victor) en ds. F. Slomp (Frits de Zwerver).

4 Officiële opening van het zeilseizoen door de watersportverenigingen De Bommeer en D.W.S.V. uit Delft op de Vlaardingse Vaart.

5 Bevrijdingsdag is een normale werkdag. Kermis in de Fransenstraat.

Weekmarkt wordt verplaatst van de Fransenstraat naar de Bothastraat.

Het inleggerstegoed bij de Spaarbank aan de Schiedamseweg overschrijdt de 20 miljoen gulden. Er zijn 34 duizend spaarders. De 10 miljoen werd in 1953 overschreden.

Van Leydenshofje (12 mei) en het interieur van een van de huisjes (Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Noodbrug over de Oude Haven (14 mei)
(Collectie Stadsarchief Vlaardingen)

In verband met de bouw van winkels en bovenwoningen vragen Burgemeester en Wethouders krediet aan voor de bestrating en riolering aan het Liesveld.

6 Deelnemers aan de alhier gehouden algemene vergadering van de Vereniging van Metaalindustriëlen worden door het gemeentebestuur ontvangen. Burgemeester Heusdens spreekt hen toe. De dames bezichtigen het Flatgebouw voor bejaarden, maken een rondrit door de stad en zien in de hal van het stadhuis een show van historische kostuums.

De film 'Vlaardingen koerst op morgen' wordt in het programma van de Nederlandse Televisie Stichting uitgezonden.

Deken R.J.J. Reijnen legt aan de van Hogendorplaan de eerste steen voor de nieuwe kerk van de Heilige Geestparochie.

C.G. van Neerbos 25 jaar in dienst bij Van Neerbos Industrie en Handelmaatschappij N.V.

7 Ter gelegenheid van de viering van het eerste lustrum van clubhuis De Haven opent wethouder Westrate een tentoonstelling van door de jeugd vervaardigde voorwerpen.

8 Zuivel- en levensmiddelenbedrijf Paalvast bestaat 50 jaar. Opening van de verbouwde zaak.

9 De derde kerkklok is in de toren van de Pniëlkerk aan de H.R. Holststraat gehangen. Een geschenk van het gemeentebestuur.

De Vlaardingse speeltuinen verkeren in nood. Er worden veel vernielingen aangericht door de jeugd.

Vlaardingse melkhandelaar v.d.E. wordt veroordeeld tot een boete van f 3,- voor het niet bezorgen op trappen.

Goedkeuring uit 'Den Haag' voor de bouw van het nieuwe ziekenhuis voor f 8.800.000 zonder uitrusting.

10 De firma C. van Toor Hzn. verkoopt haar vier motorloggers aan de N.V. Vishandel Rederij en IJsfabriek v/h Frank Vrolijk. De VL 61 Jo wordt Sch 89 Jo, VL 71 Marie wordt Sch 103 Dr. C. Lely, VL 83 Cornelis wordt Sch 134 Geertruide en VL 166 Neeltje wordt Sch 102 Maarten. De firma van Toor zet de haringhandel voort.

Burgemeester F.R.M. Meltzer van Schipluiden opent aan het Jaagpad langs de Vlaardingse Vaart het restaurant annex tentoonstellingszaal De Reigerhof.

Toneelgroep Het Masker met 'Meisjeslyceum' in de Stadsgehoorzaal.

Vrijmetselaarsloge Delta gesticht in Vlaardingen.

11 Bidstonden voor de visserij in de Grote en Nieuwe Kerk.

12 Het in 1757 gebouwde Van Leydenshofje aan de Gedempte Biersloot gesloopt.

13 De burgemeester installeert de Sociale Raad van Vlaardingen, voorheen Armenraad.

Tandarts C.N. Niemandsverdriet vestigt zich aan de Floris de Vijfdelaan.

Bijna 1000 verkeersdiploma's uitgereikt in de Stadsgehoorzaal. Marigje Wiegman van de Erasmuschool krijgt een fiets omdat ze de beste is.

Volkskoffiehuis op de Hoogstraat wordt overgenomen door C. Stadhouders. Het koffiehuis wordt verbouwd en krijgt de nieuwe naam Café Oranjeboom. Het orgel wordt vervangen door een jukebox.

Gouden bruiloft echtpaar Van der Windt-van Rij.

14 De brug over de Oude Haven gesloten en de noodbrug wordt in gebruik genomen.

Eerste Hofconcert van dit seizoen door de Vlaardingse Accordeon-Orkest-vereniging Concertino o.l.v. Dick Borst.

15 Vlaggetjesdag. De Vlaardingse Vissersvloot ligt met vlaggen versierd in de Koningin Wilhelminahaven.

Leden van de Vlaardingse Zeehengelaarsvereniging winnen op het internationale concours voor werphengelaars in Zierikzee de eerste korpsprijs. W. van Leeuwen wint de eerste prijs.

Oude brug over de Oude Haven (23 mei)
(Uitgave J. Sleding N.V. Amsterdam; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

17 Buisjesdag. Burgemeester Heusdens hijst ter hoogte van Hoek van Holland de productschapswimpel op de motortrawler VL 153 Liesje en Rutger. Het eerste deel van de Vlaardingse vissersvloot vertrekt naar zee voor de haringteelt.

J. Breur sr. is 45 jaar kapper in het Algemeen Ziekenhuis.

Mevrouw C. Dams-Schweers gekozen tot lid van de Diocesane Ouderraad voor het bisdom Rotterdam.

H.J. Verhagen, leraar aan het Groen van Prinsterer Lyceum, spreekt over 'creatie en evolutie' voor de leden van de Vlaardingse Jeugd Sociëteit.

18 Het echtpaar W. Bos-Storm 60 jaar getrouwd.

De oude brug gelicht (23 mei)
(Foto A.J. van Druten; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

20 Vangstberichten: de VL 56, 78, 85 en 112 geen vangst. De VL 14, 97, 115, 142, 197, en 216 samen twaalf kantjes.

De door bloembinder J. Vogel verzorgde inzending van Plant Propaganda Holland op de Chelsea Flower Show in Londen is met goud bekroond.

Een Duitse granaat gevonden aan de Zuidbuurtseweg. De granaat heeft een lengte van 75 cm en een diameter van 12 cm.

21 De Staatkundig Gereformeerde Kiesvereniging belegt een openbare vergadering in Liefde en Vrede. Sprekers zijn raadslid A. Lodder en ds. H. Rijksen.

Een passagier op de motortrawler VL 110 Michiel Jan van de Visserij-Maatschappij Vlaardingen N.V. is overboord geslagen en verdronken.

De plaatselijke afdeling van de Katholieke Arbeiders Beweging belegt in het RK Verenigingsgebouw een forumavond. Aan de orde komen vragen over werkloosheid, werktijdverkorting en automatisering.

Mejuffrouw N. van der Sloot schenkt aan het gemeentearchief een tekening met de voorstelling van het breken van de mast van een vissersschip op 26 maart 1808 en het binnenslepen te Goederee, gemaakt door P. van der Linden.

22 Op de hoek van de Van Limburg Stirumstraat is de eerste paal geslagen voor de van Hogendorpschool, een openbare lagere en kleuterschool. Het ontwerp is gemaakt door K.C. van Waalwijk, gemeentearchitect.

23 Wethouder Van Minnen opent met een aftrap het straatvoetbaltoernooi in de Zuidbuurt.

De brug over de Oude Haven gelicht met behulp van de drijvende bokken Actief en Zeeland.

23, 24 en 27 Wethouder De Bruin, lijstaanvoerder van de P.v.d.A. voor de gemeenteraadsverkiezingen, spreekt in de Van Boisot- , Magnolia- en Willem Pijperstraat over 'Koerst Vlaardingen op morgen'?

24 Vereniging van Vlaardingse Volkstuinders bestaat 20 jaar.

26 Afscheidswedstrijd voor Fortunaspeler P. van Berkel. Hij is 17 jaar lid en heeft 350 wedstrijden gespeeld.

Succes voor Accordeon Vereniging Het Westen met dirigente Wapenaar op het pinksterconcours in Maarssen.

28 Gemeenteraadsverkiezing. Aantal stemgerechtigden 37.086: uitgebracht 34.487 geldige en 618 ongeldige stemmen. PvdA 12.758, CHU 6.106, ARP 4.830, KVP 3.8884, VVD 3.972, SGP 1.234, CPN 662, PSP 783 en GPV 231. Het aantal zetels van 33 wordt respectievelijk als volgt verdeeld: 13, 6, 5, 4, 4, 1, 0, 0, 0.

De Hagenaar F. Sliegert is door de Vereniging voor Bijzonder Christelijk Schoolonderwijs benoemd tot hoofd van de te stichten nieuwe school voor lager onderwijs in de Westwijk.

29 Contactavond Vereniging van Ziekenverpleging met toneelstuk 'De Spooktrein' in de Harmonie.

30 Ds. J.G.J. van Iterson spreekt voor de VPRO-microfoon over de problemen van de Indische Nederlanders onder de titel 'Nationale zaak'.

Voorstel Burgemeester en Wethouders voor de verbouw van de aula op de Algemene Begraafplaats voor f 26.500.

Verdere voorbereidingen plannen doorbraak Westhavenplaats-Hoogstraat-Kuiperstraat en Liesveldviaduct.

Schetsplan van de gemeente voor de bouw van een nieuw kantoorgebouw aan de Hoflaan voor bedrijf Gemeentewerken en het G.E.W.B. Er is rekening gehouden met een groei tot 150.000 inwoners.

31 Bij het Havenbedrijf Vlaardingen Oost is een derde laadbrug, de grootste van Europa, in gebruik genomen.

Th. Hulspas tot priester gewijd. De eerste mis is opgedragen in de parochiekerk van de H. Joannes de Dooper aan de Hoogstraat.

Opening garagebedrijf G. van Jeveren aan de Van Beethovensingel 139.

Juni

1 A. Ruigrok uit De Lier verdronken bij het zwemmen in de Vlaardingse Vaart.

2 Wethouder Walstra opent de tweede bejaardensociëteit van de Stichting Vlaardingse Bejaardenzorg in de recreatiezaal van schietvereniging Wilhelmina in de Emmastraat.

3 Gouden huwelijk echtpaar H. van Diggele-Kornaat.

Voorlichtingsavond voor leerlingen van de Lagere Technische School in de Harmonie.

Zilveren jubileum van Verboon's Magazijn en Geschenkenhuis aan de Westhavenkade.

4 De jeugdgemeenteraad aanvaardt een voorstel tot het instellen van een vrijwillige koopavond.

5 C. van der Molen is benoemd tot hoofd van de Weteringschool, een nieuwe school in de Westwijk. M. Kats is benoemd tot onderwijzer aan de Hugo de Grootschool.

6 Officiële opening van de Gereformeerde Emmakleuterschool in de Emmastraat.

Aan de Industrieweg is de eerste paal geslagen voor een fabrieksgebouw van Soudometal N.V. laselektroden en lasapparatuur. Aan de Philips de Goedestraat is de eerste paal geslagen voor een complex maisonnettes met garages.

Flatgebouw voor bejaarden (o.a. 11 juni)
(Uitgave Kopa Vlaardingen; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Algemene Politie Verordening: het is verboden hooivoorraden van meer dan 500 kg zonder keuring vooraf op droogte op te slaan in een gebouw of hooiberg.

7 Het korps van de Lever's Zeepmaatschappij wint de eerste prijs in de alhier gehouden provinciale bedrijfsbrandweerwedstrijden.

Kaatswedstrijden op het Hollandiaterrein met deelnemers uit het hele land.

8 De elf Rederijkersblazoenen tentoongesteld op een expositie gewijd aan de Rederijkers in de Nederlanden te Gent.

9 Er is begonnen met de aanleg van een perskade voor het opspuiten van een gedeelte van de Aalkeetbuitenpolder, gelegen tussen Rijksweg 20 en Rijskade.

10 De motortrawler VL 27 Burgemeester Heusdens van de Visserij Maatschappij De Nieuwe Mercurius verkocht aan de N.V. Meerburg's Noordzeevisserij en Haringhandel te Katwijk aan Zee. De voormalige VL 27 gaat varen onder de naam KW 4 Golfstroom.

11 De Vlaardingse reders zijn overeengekomen om gedurende de periode waarin maatjesharing wordt gevangen, iedere dag een schip te laten thuiskomen. Volgens deze regeling arriveerde als eerste de VL 199 Martha Maria, schipper J. Kuiper met 80 kisten en 250 kantjes haring.

Fa. W. de Wilt aan de Kortedijk 108 is vernieuwd, ondanks de afsluiting richting Vlaardinger Ambacht als gevolg van de bouw van de nieuwe sluis.

P. Barendregt is benoemd tot hoofd van de centrale administratie van het Flatgebouw voor bejaarden, het Kolpabad en de Stadsgehoorzaal.

Legaat van Marie Jacobsen-Vermeulen van f 2.000 voor de Ned. Herv. Gemeente, te gebruiken voor de bouw en instandhouding van de Rehobothkerk.

12 Een brand in de houtopslagplaats van Muijs & De Winter's Bouw- en Aannemingsmaatschappij N.V. aan de Industrieweg is door de Vrijwillige Brandweer geblust. Er is naar schatting 200 kubieke meter hout verbrand.

Slechts éénmaal sinds 1900 was de lente kouder met een gemiddelde temperatuur van 7 graden. Normaal bereikt het kwik een gemiddelde temperatuur van 8.6 graden. De koudste lente was in 1740 met gemiddeld 5 graden.

Haringvangst in mei is tweemaal zo groot als vorig jaar in dezelfde maand.

Heropening na verbouwing van het bedrijfspand aan de Waalstraat van D. Blijleven. Klanten kunnen er terecht voor boek-

binderij, kantoorproducten, speelgoed, schilderijen en reproducties en de uitleenbibliotheek. De bibliotheek was kort voor de oorlog in gebruik genomen en vele Vlaardingers hebben daar gedurende de oorlog gebruik van gemaakt.

14 De Elseijer Männer Gesangverein bezoekt het Vlaardings mannenkoor Orpheus en krijgt een cabaretavond aangeboden. Burgemeester Heusdens ontvangt de leden van het koor op het stadhuis en het koor concerteert in de Stadsgehoorzaal.

Vlaardingse judokampioenschappen in de nieuwe sportschool Van Gorsel aan de Kethelweg. J. Vink wint de Vlaardingse judotitel.

15 Tocht bromfietsclub Vlaardingen naar Baarle-Nassau waar men per ongeluk in België belandt.

Familie Brobbel emigreert naar Canada (20 juni)
(Collectie Historische Vereniging Vlaardingen)

16 Oudste inwoner Johannes van Vierzen in de ouderdom van 99 jaar en 5 maanden overleden.

Vergunning voor K. Perdijk voor een meubelmakerij aan de Fuikstraat nr. 1a.

17 J. van der Steen viert zijn 45-jarig dienstjubileum bij de plantsoenendienst.

18 en 19 De bond van loodgieters- en fitterpatroons in Nederland houdt in de Stadsgehoorzaal zijn jaarlijkse congres. Wethouder G. Walstra spreekt over de ontwikkeling van onze stad en over het inrichten van toonzalen.

Beroep ds. C. H. van Rhijn naar de Westwijk aangenomen.

19 Begonnen met de sloop van de woningen in de 3e Bierslootsteeg.

Piet Struijk neemt ontslag als directeur van mannenkoor Orpheus.

Oranjeparksamenkomst van Hervormde Gemeente, Gereformeerde Gemeente en het Leger des Heils.

20 Opgericht een plaatselijke afdeling van de Vereniging Ouders van Emigranten.

Ir. A. Buysen en ir. W.J.P. Pelle na 40 jaar met pensioen bij Hollandia N.V.

21 Jubileumvlucht van St. Denis met 177 duiven ter gelegenheid van de viering van het 25-jarig bestaan van de vereniging Luchtbode. A. Struijs wint de eerste prijs.

Het elftal van v.v. Vlaardingen-2 promoveert naar de reserve eerste klasse van de afdeling Rotterdam (zaterdagvoetbal).

22 De Evangelische Jeugd Actie organiseert in de Stadsgehoorzaal een bijeenkomst voor de buitenkerkelijke jeugd. Optreden van de blinde zanger Jules de Corte en uitvoering van het luisterspel 'De Schepping' van A. van Maaren.

23 Radio Franken, Hoogstraat 72, is gemoderniseerd en bestaat in november 25 jaar.

24 Aanbesteding van de verbouw van de boerderij Zuidbuurtseweg 1 tot het revalidatiecentrum voor geestelijk minder validen. De laagste inschrijver is de firma L. van Rij voor f 171.400.

25 In verband met de bouw van een nieuwe brug over de Vijfsluizen is begonnen met de aanleg van een noodbrug.

Zangconcours in de Stadsgehoorzaal ter gelegenheid van de viering van het 40-jarig bestaan van het dameskoor Vivezza.

26 Bevestiging en intrede van ds. M.J. Mulder in de Oosterkerk aan de Schiedamseweg.

Begin storten beton voor zijwanden van de nieuwe schutsluis. De afsluiting van het verkeer over de Delflandse sluizen veroorzaakt veel overlast bij de winkeliers aan de Hoogstraat en de Kortedijk.

27 Voorstel van de gemeenteraad voor het vaststellen van de erfpachtprijzen voor het zuidelijk deel van de Westwijk, aanvullend krediet voor de restauratie van de korenmolen aan de Kortedijk en aankoop grond van de gemeente Rotterdam tussen Nieuwe Waterweg en de Maassluissedijk.

Brandbeveiliging Grote Kerk en toren voldoet niet meer. Voorgesteld krediet van f 5.200 voor scheidingswand tussen kerk en toren.

Aankoop stuk grond industrieterrein van de N.V. Taanderij en Nettendrogerij.

Verzoek van P.A. van der Kooy voor aankoop pand Plein Emaus 3 met bijbehorende grond voor uitbreiding van zijn garagebedrijf aan Kethelweg 1.

28 De gymnastiekvereniging Leonidas Dovido geeft met medewerking van het tamboer- en pijperkorps De Pijpers een uitvoering op het VFC-sportpark.

30 Voor de doorbraak van de Westhavenplaats-Liesveld koopt de gemeente panden op van de fa. Weerheim en enkele pakhuisjes en bovenwoningen aan de Kuiperstraat.

G. Hynekamp krijgt wissel-miniatuurbiljart bij districtskampioenschappen van de K.N.B.B. in café Hekman.

Juli

1 Aan de Spalandlaan is de eerste paal geslagen voor de Mr. Bilderdijkschool.

Ir. W.A. den Bakker, directeur van de E.N.C.K., legt aan de Westlandseweg de eerste steen voor de bouw van een recreatiegebouw voor het personeel.

Boekhouder A. Reedijk 40 jaar in dienst bij Van Toor's Oliegoedfabriek en onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

Oud-wethouder W.M.W. Don gehuldigd wegens zijn 45-jarig voorzitterschap van de plaatselijke afdeling van de Nationale Christelijke Geheelonthoudersvereniging.

Het echtpaar C. Voogt-de Rooy 55 jaar getrouwd.

J.A. Lynck, een 19-jarige Ierse student, overlijdt in het Kolpabad.

3 Goedkeuring uitgifte grond aan de Nederlandse Vereniging voor Sexuele Hervorming aan de Kortedijk voor een consultatiebureau. De fracties van K.V.P., A.R.P., S.G.P. en C.H.U. zijn tegen.

2 - 4 De Britse motorkanonneerboten H.M.S. Bold Pathfinder en H.M.S. Dark Scout brengen een bezoek aan onze stad. Een elftal van de gemeentepolitie wint de voetbalwedstrijd met 5-2 tegen een elftal samengesteld uit de bemanning van de Britse kanonneerboten.

Eerste van drie zomeravondconcerten op het Oranjecarillon door de stadsbeiaardier Cor Don.

Uitgifte boek Korte geschiedenis van Vlaardingen van archivaris C. Postma.

8 De gemeenteraad besluit met algemene stemmen tot de uitvoering van een zesjarenplan. Het plan behelst een stadsuitbreiding die na de bevrijding is begonnen. In het plan wordt rekening gehouden met een groei tot 155.000 inwoners. Geraamde kosten 140 miljoen gulden.

9 Ir. H.B.J. Witte, minister van wederopbouw en volkshuisvesting, brengt een officieel bezoek aan onze stad. J. Hoogeveen ontvangt van hem de sleutel en een woonvergunning voor de laatste woning van het door de firma Dura gebouwde complex aan de Eijkmanstraat. Mevrouw Keuning krijgt de eerste sleutel van een woning aan de Kamerlingh Onneslaan.

Sportdag voor scholieren in het sportpark De Vijfsluizen. Leerlingen van de Dr. A. Plesmanschool winnen de eerste prijs.

Ruiterdemonstratie door de Landelijke Rijvereniging Die Flardinga Ruiters met medewerking van de gymnastiekvereniging Hollandia.

Goudsmids- en juweliersbedrijf Van Heyst, gesticht in 1856, wordt overgenomen door H. Elskamp. De winkel op de Hoogstraat 88-90 wordt verbouwd.

Bouw aanbesteed voor een 7-klassige lagere school voor de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs. De school komt aan de Philps de Goedestraat in de Westwijk.

10 Openluchtsamenkomst in het Oranjepark onder leiding van wika E. van Vliet. Voorgangers zijn ds. Aalbersberg en majoor D. Bergsma.

11 Ir. J. Backer viert zijn gouden apothekersjubileum.

13 Een zuidwesterstorm beschadigt gebouwen en ontwortelt bomen. Stormschade aan de dakbedekking van de Wilhelminaschool aan de Floreslaan, de rijwielstalling van de Gemeentelijke Werkplaats in de Oosterstraat en aan de loods van N.V. Dura in de Westwijk.

14 Js. van der Heijden, woninginrichtingbedrijf aan de Hoogstraat 77, begint een afdeling Perzische tapijten op Hoogstraat 83.

15 Leerlingen van de Dr. A. Plesmanschool brengen een bezoek aan het Gemeentearchief.

16 Architecten en stedenbouwkundigen uit de Duitse stad Krefeld bezoeken Vlaardingen.

Feestelijke avond in de Christelijke Huishoud- en Industrieschool voor ouders en leerlingen. Suze Koedijk biedt een gedenkplaat aan namens de meisjes van de eerste vormingsklas.

Orthopedisch bedrijf aan de Korte Hoogstraat van het echtpaar Ek uitgebreid met een schoonheidssalon.

18 De directeur van publieke werken en de stadsarchitect van de Zweedse stad Soedertälje bezoeken Vlaardingen.

Carillonconcert door Piet Broerse, stadsbeiaardier van Vlissingen en Veere.

Het bedrijf van poppendokter W. Westerhuis aan de Hoogstraat 152-154 is heropend.

Christelijke Huishoud- en Industrieschool aan de Van Hogendorplaan (16 juli)
(Foto Boer; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

19 Het veegeneesmiddelenbedrijf Lieve & Co. neemt nieuwe behuizing in de Mercuriusstraat in gebruik.

20 S. van der Marel heft zijn zaak aan de Kuiperstraat 64 op. Bezorging van melk- en zuivelproducten blijft doorgaan.

22-26 Onder leiding van de Gentse ds. J. Gravendeel organiseert Youth for Christ in samenwerking met de Nederlands Hervormde Gemeente, de Gereformeerde Kerk, het Leger des Heils en hun jeugdverenigingen een kruistocht voor Christus onder het motto 'Waarheen reist U?'

23 De architecten K. Borkowski uit Berlijn en H.F. Powell uit het Engelse Chelmsford bezoeken onze stad.

25 Van 28 juli tot 9 augustus gaat de riviertaxi varen vanaf de ponton aan de Spoorhavendam.

26 Wethouder Van Minnen opent de jeugdvakantieweken met o.a. kinderspelen, een jeugdwandelmars, excursies, turndemonstraties, een zeepkistenrace etc.

Het Corsettenhuis van de gezusters De Rave, Hoogstraat 168, opent een filiaal in de Westwijk aan de Eykmanstraat 57.

40 stedenbouwkundigen uit 24 landen die deelnemen aan een congres, bezoeken Vlaardingen.

28 Andries Noordegraaf is benoemd tot nieuwe dirigent van Orpheus.

29 Eerste paal geslagen voor de nieuwe Vijfsluizenbrug.

30 Zendingsdag van de Christelijk Gereformeerde Kerk in het Oranjepark.

31 Opgericht een afdeling herenhandbal van de gymnastiekvereniging De Hollandiaan.

Augustus

1 Leen 't Hart bespeelt het carillon. Hij is stadsbeiaardier in Rotterdam.

4 V.Z.C. is waterpolokampioen geworden in de 2e klasse K.N.Z.B.

4-7 Boottochten met het m.s. Koningsplaat voor bejaarde en invalide stadgenoten.

5 Lampionoptocht en carillonconcert ter gelegenheid van de viering van de verjaardag van prinses Irene.

6 De deelnemers aan de Rotterdamse Tour de Drie, een wielerronde voor jongens, doen onze stad aan en worden op het stadhuis ontvangen door wethouder Van Minnen.

7 Politiedag voor de jeugd met smokkelaarsjacht, gekostumeerd voetbal en optreden van de acrobatengroep The Crocksons.

8 Betsie Schaik, Ludie Haddeman en Trudi Bruggeman, leerlingen van de Sint Mariaschool aan de Hoflaan, zijn geslaagd voor het staatsexamen coupeuse.

9 De jeugdvakantieweken zijn afgesloten met een optocht van versierde fietsen, een parade van Vlaardingse amateurtjes in de Stadsgehoorzaal en optredens van het Vlaardings Jeugdaccordeonorkest.

12 P.A. van der Kooij organiseert een tocht van Opelmodellen om aandacht te vestigen op de Opelshow van 14 tot 16 augustus in de Harmonie. Speciale aandacht voor de Opel Kapitän Standaard.

13 De Gereformeerde Kerk organiseert een uitstapje voor bejaarden. J. Kijne, met 98 jaar de oudste inwoner van Vlaardingen, is een van de deelnemers.

17-20 Hein de Ligt geeft concerten op de carillons in het Nederlandse en het Vaticaanpaviljoen van Expo 58 in Brussel.

18 Aan de Van Boisotstraat is de eerste paal geslagen voor de bouw van de hervormde lagere school naar een ontwerp van de architecten J. Nuyt & J.M. Heikens.

19 Burgemeester Arren van de Indiase plaats Mathra en P.L. Chabra, bestuursambtenaar te New Delhi, worden op het stadhuis ontvangen en bezichtigen de stad.

Kapelaan J.C. Loerakker verlaat na 5 jaar de St. Willebrordusparochie en wordt opgevolgd door N.J. van den Akker.

21 J. van Aperen verhuist met zijn Army-shop van Hoogstraat-Pad naar Hoogstraat 218.

22 De op de Engelse kust gestrande motortrawler VL 7 Ada, schipper C. Roeleveld, van de NV Zeevisserij-Maatschappij Holland, is door het HKS De Hoop vlot gesleept. Er is geen schade

25 Wethouder Van Minnen opent aan de Buys Ballotlaan een houten opvangschool van de Weteringschool.

Het bouwen van een buitendienstgebouw voor de PTT in de Mercuriusstraat is opgedragen aan de Gebr. Kwaaitaal te Rotterdam.

Liefde en Vrede aan de Gedempte Biersloot (2 september)
(Foto Skan-film; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

26 Aan de Van Boisotstraat in de Westwijk is de eerste paal geslagen voor de ds. H. de Cockschool.

27 Laatste zomeravondconcert op het Oranjecarillon door de stadsbeiaardier Cor Don.

September

1 Daar de verjaardag van prinses Wilhelmina op zondag viel, geeft Hein de Ligt vandaag een concert op het Oranjecarillon.

Naar aanleiding van gestelde vragen bieden burgemeester en wethouders de gemeenteraad een nota aan over de kwestie van de luchtverontreiniging. Ondanks het toegenomen aantal industrieën is de verontreiniging niet toegenomen en blijft steeds onder de voor de gezondheid van de mens gevaarlijke grens.

Op de reizende Duitse tentoonstelling 'Niederländische Architectur heute' is de maquette van de Westwijk tentoongesteld.

A. Don, hoofd van de Gereformeerde School voor voortgezet gewoon lager onderwijs aan de Stationsstraat, viert zijn 40-jarig dienstjubileum.

De firma R.G. de Kok, kuiperij en vatenhandel aan de Oosthavenkade, bestaat 25 jaar. De firmant R. de Kok viert zijn zilveren dienstjubileum.

Muzanda wordt uitgebreid met een kleine zaal. De bestaande foyer wordt vergroot en er komt een serre bij.

2 De 33 leden van de gemeenteraad zijn geïnstalleerd. Wethouders zijn de heren T. de Bruijn, H.K. van Minnen, G. Walstra en M.H.L. Westrate.

Liefde en Vrede moet geld bij elkaar zien te krijgen voor een nieuw verenigingsgebouw in het centrum. Dit is nodig door sanering in de binnenstad. De vergoeding voor de oude panden aan de Gedempte Biersloot en Hofjesstraat is niet voldoende.

4 Met als onderwerp 'Onder hetzelfde kruis', spreekt in de Pniëlkerk ds. H.J. Hegger, ex-R.K. priester en nu gereformeerd predikant te Denderleeuw.

5 Wethouder Westrate vertegenwoordigt het gemeentebestuur bij de onthulling van het gedenkteken voor Willem Beukelszoon te Biervliet. Een groep Vlaardingse vissers in klederdracht loopt in de historische optocht mee.

Circa 500 Jehovagetuigen in het Kolpabad gedoopt.

Opgericht tweede vereniging voor vogelliefhebbers, de Vlaardingse Vogelliefhebbersvereniging.

Contactgroep luchtverontreiniging publiceert dat de luchtverontreiniging door de industrie wel hinder maar geen direct gevaar oplevert.

6 Een collecte ten bate van een nieuw verenigingsgebouw voor de federatie van christelijke jeugdverenigingen Liefde en Vrede brengt f 2085,99 op.

7 De Vlaardingse hengelaarsvereniging De Zwervende Visser viert haar 35-jarig bestaan met een nationaal concours aan de Vlaardingse Vaart . De plaatselijke vereniging De Hopende Visser wint de eerste prijs.

10 De hooioogst van boer J. Verkade aan de Zuidbuurtseweg is door de luchtverontreiniging mislukt. De boomgaarden aldaar zijn zwaar beschadigd en het melkvee is zeer vermagerd.

11 Aan de Van Boisotstraat is de eerste paal geslagen voor de definitieve huisvesting van de Weteringschool.

12 J. Storm, M. Pronk en W. Coenradie, werkzaam bij de plantsoenendienst, slagen voor het diploma hovenier.

13-20 Jeugdweek georganiseerd door het Gereformeerd Jeugdverband met onder meer jeugdappèls, zangavond, sterrit en sportmiddag.

15 De Stichting Nederlandse Vakscholen voor Kappers opent in Obadja een kappersvakschool.

15-17 Om zich te oriënteren op bestuurlijk en stedenbouwkundig gebied brengt het college van Burgemeester en Wethouders een officieel bezoek aan plaatsen in het Engelse graafschap Londen.

16 Feestavond in de Stadsgehoorzaal ter gelegenheid van de viering van het 20-jarig bestaan van de buurtvereniging Beatrix. Burgemeester Heusdens aanvaardt het erevoorzitterschap van deze vereniging.

Bij graafwerkzaamheden bij de nieuwe Delflandse sluizen is een kabel beschadigd. Daardoor was het hoofdbureau van politie telefonisch onbereikbaar. Het contact met de PTT-centrale wordt onderhouden met een mobilofoonauto.

17 De commissie belast met onderzoek naar de methode van dr. C. Moerman tegen kanker wijst deze methode af.

18 W.M.W. Don, makelaar in vis en aanverwante artikelen, op zijn 70ste verjaardag benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

De schaakvereniging H.V.O. organiseert een simultaanseance met als spelers de schaakmeesters dr. M. Euwe en C. Orbaan.

Stukje uit overzicht Haringvisserij: 'Onze geliefde woonplaats heeft deze week weer enkele malen op een vissersplaats in volle bloei geleken, er was weer eens voor ons een ouderwets drukke afslag met ladingen van vijf drijfnetloggers, van de treiler VL 153 Liesje & Rutger van Kornaat, alsmede 23 last gezouten haring, afkomstig van de treiler VL 84 Jan Senior van Verboon, per auto aangevoerd. Eindelijk brachten Vlaardingse treilers hun verse haring weer eens naar de vishal in Vlaardingen.'

19 De zeeslepers Loire en Rode Zee van L. Smit & Co.'s Internationale Sleepdienst vertrekken met 3 hopperzuigers uit de Koningin Wilhelminahaven naar Zuid-Afrika. Onder de runners bevinden zich verschillende stadgenoten.

21 Bevestiging en intrede van de negende hervormde predikant, ds. C.H. van Rhijn.

22 Wethouder De Bruijn slaat aan de Zuidbuurtseweg de eerste paal voor een complex van 168 woningen en garages.

De eerste paal geslagen voor de nieuwe brug over de Oude Haven en voor 36 woningen aan de Lorentzstraat.

L.B. Jansen wint de Vlaardingse schaaktitel. Deze titel stond sedert 1942 op naam van W. Korpershoek.

24 J.G. Nientied, onderwijzer aan de Don Boscoschool, neemt wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd afscheid van het onderwijs en wordt onderscheiden met de eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. Alhier in functie sedert 1912.

25 Wika E. van Vliet, werker in kerkelijke aangelegenheden van de Nederlands Hervormde Gemeente, neemt afscheid wegens zijn benoeming in gelijke functie te Beverwijk.

26 Jeugdgemeenteraadsvergadering onder voorzitterschap van G. Hoogland (A.R.P.). Er wordt een voorstel aangenomen om de aankoop van huizen voor eigen bewoning te stimuleren door het verstrekken van een renteloze lezing.

27 Het bestuur van de N.V.V.-bestuurdersbond Vlaardingen houdt een receptie in De Harmonie ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de afdeling.

Taptoe in de Fransenstraat (Veerplein) ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van het pijperkorps De Jonge Pijpers.

29 Opgericht een automobielclub van de landelijke rijvereniging De Flardinga Ruiters.

Vereniging van Volkstuinders Vlaardingen krijgt bij haar complex aan de Zuidbuurtseweg grond aangeboden door de gemeente voor 50 nieuwe tuinen.

30 D. Roodenburg, bevolkingsagent, neemt na bijna 40 dienstjaren afscheid wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd.

De motorlogger VL 142 Voorwaarts, schipper D. van Haren van de NV Doggermaatschappij, komt op de uitreis in aanvaring met een modderbak. De voorsteven is zwaar beschadigd.

Oktober

1 De Nieuwe Vlaardingse Courant van de uitgevers Dorsman & Odé bestaat 85 jaar.

J. Groenewegen, lid van de Vespaclub Vlaardingen, neemt met zijn scooter deel aan een door de Spaanse Vespaclub georganiseerde regelmatigheidsrit. Totaal afgelegd 6.200 kilometer.

Feestavond in de Stadsgehoorzaal voor de afdelingen Schiedam, Vlaardingen en Maassluis van de Algemene Bedrijfsbond Meubel en Hout ter gelegenheid van de viering van het 50-jarig bestaan van de bond.

3 Bij de terreinopspuiting in de Broekpolder ontdekken de amateur-archeologen H.J. Verhagen en P. Sonneveld een pre-romeinse woonplaats.

L.B. van Zanten, onderbrandmeester en voorzitter van de Vlaardingse vrijwillige brandweerliedenvereniging Door Oefening Vaardig, neemt na 35 dienstjaren afscheid wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en wordt onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

4 De collecte ten bate van de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren brengt f 2.277,87 op.

Op uitnodiging van het Nederlands Oorlogsgravencomité bezoeken C. Westerhoff , N. Westerhoff-Broek en N. Nelemaat-van Embden in Engeland de graven van tijdens de oorlog omgekomen familieleden.

Interieur Rehobothkerk (o.a. 12 oktober)
(Foto Piet Engelse; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Rehobothkerk (o.a.12 oktober)
(Uitgave Kopa Vlaardingen; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

6 De organist Feike Asma geeft een concert op het orgel van de Pniëlkerk.

Beide deuren van nieuwe sluis aan de Kortdijk geplaatst.

7 Viering van het derde lustrum van de Zakenstudiekring Vlaardingen in de Stadsgehoorzaal. De studiekring is opgericht door M. Wapenaar.

8 Ontspanningsavond georganiseerd door stichting Jeugdwelzijn voor bewoners van het tehuis voor werkende jongens aan het Weeshuisplein en het Internaat Callenburg.

Opening nieuwe zaak van A. den Hartog in electrische verlichtingsartikelen aan de Schiedamseweg 21.

Machinefabriek A. Fontijne te Schiedam krijgt vergunning voor de bouw van een machinefabriek op het perceel Industrieweg 20.

10 De eerste ondernemingsraad in de zware chemische industrie in ons land geïnstalleerd bij de E.N.C.K.

Aan de Van der Werffstraat de eerste steen gelegd voor de ds. A.S. Talmaschool.

De V.A.R.A.-radio zendt een vraaggesprek uit met mejuffrouw mr. J.M.C. Cariot, inspectrice van de kinderpolitie alhier. Zij spreekt over de gevaren die verbonden zijn aan het wegschieten van papieren pijltjes met een blaaspijp door de jeugd.

12 Jeugdsamenkomst in de Rehobothkerk. Ds. L. Bodaan uit Amsterdam spreekt over 'Waarom zou ik Christen worden'.

13 Opgericht: De Eerste Vlaardingse Bridgeschool.

14 Burgemeester Heusdens opent aan de Westhavenkade het in de tuin van het Gemeentelyceum gebouwde tijdelijke kantoor van de Havendienst. Tevens wordt dit gebruikt als wijkpost van de gemeentepolitie. Burgemeester Heusdens stelt eveneens het nieuwe rioolgemaal aan de verlengde Industrieweg in werking.

Het Christelijk Gemengd Koor Excelsior zingt ter gelegenheid van de viering van het 65-jarig bestaan 'Die Jahreszeiten' van Joseph Haydn in de Rehobothkerk aan de Billitonlaan.

H. van Heeswijk opent een speelgoedmagazijn aan de Van Hogendorplaan.

15 Jongelui leggen stenen op de spoorrails bij de R.O.M.I.-fabrieken.

16 Door een noordwesterstorm staat het water 2.40 meter boven NAP. Beperkte dijkbewaking ingesteld.

Een groep architecten uit de Joegoslavische stad Zagreb bezoekt onze stad.

Vergadering Hoogstraatwinkeliers in café de Kroon. De winkeliers spreken over hoe de aandacht van de klanten herwonnen kan worden na de afsluiting van de Hoogstraat vanwege de bouw van de nieuwe sluis. Het geraamde verlies bedraagt f 120.000.

17 De Mr. Willem Bilderdijkschool aan de Spalandlaan officieel geopend.

18 Het bestuur van de Vlaardingse Christelijke Besturenbond houdt een receptie in De Harmonie ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de afdeling.

De Judoclub Vlaardingen wint het te Honselersdijk gehouden Westlandtoernooi.

The Crocksons, de acrobaten Bas en Adrie van Toor, treden op voor de N.C.R.V.-televisie.

Een groep kinderen van de Amerikaanse kolonie in Den Haag bezoekt de touwslagerij van de N.V. Oude Lijnbaan.

19 Theo Dikstra wordt eerste bij de gele banden op de in Schiedam gehouden nationale judowedstrijden.

Contactavond afdeling handbal R.K.W.I.K. De senioren bieden voor het nieuwe veld vier doelnetten aan. Deze zijn zelf bekostigd en geknoopt van 2500 meter plasticdraad.

21 Vlaardings Instituut voor Arbeidersontwikkeling met de voorstelling 'De Barbier van Sevilla' door Bert Brugmans Nederlands Marionettentheater.

Dependance geopend van de openbare kleuterschool De Paddestoel aan de Meidoornstraat in de Jan Ligthartschool aan de Jan Ligthartstraat 2.

23 De Rotterdamse arts P.J.F. Dupuis spreekt over 'Verantwoorde gezinsvorming' voor de Jonge Kerk in de Immanuëlkerk.

24 Overdracht aan het gemeentebestuur van de door de N.V. Motorkracht te Hoogeveen vervaardigde nevelspuit voor de Vlaardingse Vrijwillige Brandweer.

Viering van het 60-jarig bestaan van het Rusthuis van de Hervormde Gemeente in de Emmastraat.

25 De raadsleden G. Dorsman en H.M.J. Dubbeldam gekozen tot respectievelijk vice-voorzitter en algemeen secretaris van het hoofdbestuur van de Jongerenorganisatie Vrijheid en Democratie.

Aart van Maren en zijn Schiedamse vriend Tim van der Kooij winnen met hun elektronisch klankbeeld 'Embryo' een tweede prijs op een in Bern gehouden internationale wedstrijd.

In het sportpark Zuidbuurt zijn twee nieuwe velden in gebruik genomen.

26 Bijeenkomst afd. Vlaardingen van Alg. Bond Mercurius over actie 'Voor 1 mei – 40 erbij'. Daarna eenmansshow door Cor Breeds met 'Rare mensen'.

27 Aan de Dirk de Derdelaan is de eerste paal geslagen voor het garagebedrijf H. & R. Eigenraam. Het bedrijf wordt D.A.F.-dealer.

28 Burgemeester Heusdens opent in de Harmonie de najaarsbeurs van de Herman Frantsenstichting. Er is een modeshow door de dames van de gemeentelijke dienst voor sociale zaken, met dameskleding vervaardigd van stoffen die geweven zijn in de werkplaats in de Zomerstraat.

Mejuffrouw M.C. Edelman in Rotterdam benoemd tot directrice van de Openbare Leeszaal en Bibliotheek.

29 De heren J. Don, J. Kalisvaart en P. de Wit hebben een nieuw type zeiljacht gebouwd, een dubbelboot met één dek.

30 Mr. dr. Th. F.J.A. Dolk, dijkgraaf en J. Chardon, hoogheemraad van het Hoogheemraadschap Delfland, nemen afscheid wegens het bereiken van de 70-jarige leeftijd.

31 Interkerkelijke samenkomst in de Grote Kerk ter herdenking van de Hervorming. Sprekers zijn de predikanten W.J. Kolkert, M.J. Mulder en H. Rijksen.

Ter gelegenheid van de kinderboekenweek geven de plaatselijke boekverkopers een kindermiddag in Excelsior met Jaap ter Haar.

Bouw en inrichting van het nieuwe stadhuis is duurder dan geraamd.

November

1 Indeling van de bevolking naar kerkelijke gezindten in procenten: Nederlands-Hervormd 48.4., Rooms-Katholiek 15, Gereformeerd 12.5, Remonstrants 1.7, Gereformeerde Gemeente 1.6, Christelijk Gereformeerd 0.9. Andere kerkelijke gezindten 3.1 en zonder 16.8.

De Arbeiderszangvereniging treedt op voor de V.A.R.A.-microfoon.

Eerste lustrum van het muziekgezelschap La Bella Musica in zaal Muzanda.

2 Laatste hengelconcours 1958 van De Hopende Visser. Prijsuitreiking in café Klein Delta.

3 De Rotterdamse Ontspanningsvereniging Shell organiseert in de hal van De Vijfsluizen een schaakfeest. De wereldkampioen dr. ir. M. M. Botwinnik en de internationale grootmeester S. Flohr spelen een simultaanseance.

Sluitende begroting voor 1959.

5 Wethouder Van Minnen opent in De Harmonie de vogeltentoonstelling, georganiseerd door de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers.

6 B. van Viegen als A.R.-raadslid geïnstalleerd en mejuffrouw A.M. de Bruin uit Leiden benoemd tot schoolarts.

7 Vrouwenbond N.V.V. afdeling Vlaardingen houdt een bazaar in het Volksgebouw.

Goedkeuring door de gemeenteraad voor de kredietoverschrijding bij de bouw van het stadhuis en goedkeuring voorstel voor de bouw van de ambtswoning voor de burgemeester.

8 en 9 De politiekruiser Hr. Ms. fregat Jaguar ligt in de Koningin Wilhelminahaven en kan worden bezichtigd.

9 Anna Blaman spreekt voor het Humanistisch Verbond in de Harmonie over 'Denkbeelden in overdag'.

10 Aanbesteding voor het eerste gedeelte (paalfundering en gewapend betonwerk) van de bouw van het nieuwe ziekenhuis nabij de Holyweg. Wordt gegund aan de laagste inschrijfster, de N.V. Aannemingsmaatschappij A.F. Boersma in Den Haag voor f 1.744.000. Voorlopige raming van het gehele bouwwerk is f 19.000.000. Architect ir. J.W. Boks.

11 Het hoogste punt bereikt bij de bouw van de Van Hogendorpschool.

Toneelvereniging Varia met 'Oogsttijd' in de Stadsgehoorzaal.

12 Onder voorzitterschap van ir. G. Brouwer richt een aantal leden van de Archeologische Werkgemeenschap voor Westelijk Nederland de werkgroep Helinium op.

12 en 13 Naai- en handwerkvereniging van de Remonstrants Gereformeerde Gemeente bestaat 50 jaar. Verkoping voor het goede doel in de Remonstrantse Kerk.

13 Burgemeester Heusdens opent het voetpad over de Delflandse schutsluis, een voorlopige verbinding tussen de Hoogstraat en de Kortedijk. De verbinding tussen Kortedijk en Hoogstraat is ongeveer een jaar verbroken geweest.

Begonnen met het opspuiten van de Broek- en de Alkeetbuitenpolder met baggerspecie uit de Rotterdamse havens. In twaalf jaar wordt 350 hectare land vier meter opgehoogd.

Het hoogste punt bereikt bij de bouw van de kerk voor de Heilige Geestparochie aan de Van Hogendorplaan.

T. Brons vijftig jaar in dienst bij de firma C. van der Burg & Zonen.

14 Burgemeester Heusdens opent in de Azaleastraat het nieuwe bedrijfspand van J. Madern's Graveerindustrie en Stempelfabriek.

De Christelijke Oratoriumvereniging Gloria in Excelsis Deo en het koor van de plaatselijke afdeling van de Maatschappij ter bevordering der Toonkunst zingen ter gelegenheid van de viering van beider veertigjarig bestaan 'The Messiah' van G.F. Händel in de Grote Kerk.

Woninginrichting D. van Heusden in de Korte Hoogstraat (voorheen Dayer) bestaat 25 jaar.

De plaatselijke afdeling van de P.S.P. houdt een openbare vergadering in Concordia, Spreker is de landelijke voorzitter, de heer ir. H.J. van Steenis.

15 Het gewest Zuid-Holland van de K.N.S.B. houdt alhier zijn jaarvergadering onder voorzitterschap van burgemeester Heusdens. Het gemeentebestuur ontvangt de deelnemers op het stadhuis.

Uitbreiding Toonkamer bij de Dom, een winkel voor binnenhuiskunst aan de Hoogstraat. Tevens een tentoonstelling van een collectie kleurrijke Finse stoffen.

15 en 19 Receptie en feestavond ter gelegenheid van de viering van het 30-jarig bestaan van de plaatselijke afdeling van de Koninklijke Nederlandse Vereniging E.H.B.O. Beschermheer burgemeester Heusdens wordt onderscheiden met het gouden EHBO-insigne.

16 Echtpaar T. van der Kuil-Bastemeijer 60 jaar getrouwd.

Voor het eerst is in Vlaardingen een oogstdienst in de Bethelkerk gehouden.

18 Wethouder Van Minnen opent in het hoofdbureau van politie de verkeerscursus voor leerkrachten aan de lagere scholen. Het verkeersonderwijs wordt verplicht met ingang van 1 januari 1959.

G. Hoogerwerf, raadslid A.R.P., spreekt over de V.V.D. voor de A.R.P.-kiesvereniging Nederland en de Oranje afdeling Oost.

19 Intocht van Sint-Nicolaas.

Jeugdgemeenteraadsvergadering met onder meer discussie over de ontwikkeling van Nederlands Nieuw-Guinea.

Mevrouw A. Wapenaar-Maat wint de hoofdprijs bij de Erdalslagzinwedstrijd.

21 Wethouder Van Minnen opent in de Visbank een tentoonstelling van de Vlaardingse Kunstkring met werk van Jaap Baars, Leen Droppert, L. Dijkshoorn, Reinier Rijke en Jaap Weiland.

22 De afdeling scheepsbouw van Figee N.V. overgeplaatst naar de nieuwe werf aan de Koningin Wilhelminahaven. De werf 's Lands Welvaren blijft in gebruik als constructiewerkplaats en fabriek van pijpleidingen.

Afzwemfeest in het Kolpabad met vertoning van het sprookje 'Feest in klaproosland'. Tevens reddingsdemonstraties en een ballonwedstrijd.

Toneelvereniging O.V.U. met ' Ik moet met je trouwen' in Liefde en Vrede.

Balletschool Rita Verdijsseldonk verhuist van De Schuilhoek aan de Kortedijk naar het dakpaviljoen van het Kolpabad.

23 Johan Jongeneel kampioen van Nederland Judo oranje band.

Laatste hengelconcours H.V. De Zwervende Visser. Kampioen over 10 concoursen is J. Wijnhorst.

24 Wethouder Westrate opent het tweede schoolgezondheidscentrum in de dr. J.Th. de Visserschool aan het Plein Emaus.

Vereniging Nederlands Fabrikaat geeft voorlichtingsavond onder de titel 'Luisteren en kijken' voor de Vrouwenbond N.V.V., de vrouwengroep P.v.d.A. en de Ned. Coöp. Vrouwenbond.

24-29 Sint-Nicolaasactie Vlaardingse Middenstand.

Motorlogger VL 114 Voorlichter (27 november)
(Foto M.P. Zuydgeest; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

25 Mevrouw Schouwenaar-Fransen, lid van de Eerste Kamer, spreekt voor de plaatselijke afdeling van de Jongerenorganisatie voor Vrijheid en Democratie over de taak van de senaat.

Toetjeswedstrijd voor de Nederlandse Vereniging van Huisvrouwen in clubgebouw de Hollandiaan.

26 Prinses Beatrix neemt deel aan de lustrumviering van het Rotterdamsch Studenten Corps in de Stadsgehoorzaal.

Kerkelijke herdenking en feestavond in het R.K.-Verenigingsgebouw ter gelegenheid van de viering van het 40-jarig bestaan van de plaatselijke afdeling van de Nederlandse Katholieke Vrouwenbeweging.

27 De motorlogger VL 114 Voorlichter, schipper Jan Spaans, van de N.V. Doggermaatschappij arriveert met een gebroken mast en zware schade aan de netten veroorzaakt door een zinkende vleet.

28 Het nieuwe gebouw van de plaatselijke afdeling van het Nederlandse Rode Kruis in de Emmastraat officieel geopend. Burgemeester Heusdens wordt het erevoorzitterschap aangeboden.

Burgemeester Verkadesingel wordt doorgetrokken in verband met de bouw van het nieuwe ziekenhuis.

29 Oud-leiders van de Vlaardingse groep van de onlangs opgeheven Arbeiders Jeugd Centrale richten een plaatselijke afdeling van de Kindervriendenorganisatie op.

Chris de Korte verwerft als eerste Vlaardinger de zwarte judoband.

December

1 De minister van sociale zaken en volksgezondheid J.G. Suurhoff slaat aan de Holyweg de eerste van 1300 palen voor een nieuw ziekenhuis.

2 J. Sebel veertig jaar in dienst bij de P.T.T.

Eerste paal geslagen voor het nieuwe ziekenhuis aan de Holyweg
(1 december)
(Collectie J. Bernard)

VANO-snackbar van G. van Oudheusden aan de Hoogstraat 62 opent na een verbouwing de deuren en viert het 25-jarig jubileum.

4 Sint-Nicolaas reikt zwemdiploma's uit in het Kolpabad en bezoekt de bewoners in het Flatgebouw voor bejaarden.

5 J.F. Hesselman getroffen door polio. Hij krijgt een personenauto aangeboden zodat hij zich weer zelfstandig kan verplaatsen. Het geld werd bijeengebracht door personeel van Caltex.

6 De nieuwe Vijfsluizenbrug opengesteld voor rijwielen.

10 Werf Vlaardingen-Oost verlengt een zeeschip met twaalf meter.

Kapitein A. Leenhouts op 43-jarige leeftijd overleden op een reis van Lissabon naar Engeland.

11 Bevestiging en intrede van ds. K. van Twillert als voorganger bij de Christelijk Gereformeerde Gemeente in de Dijksteeg.

12 Burgemeester Heusdens reikt onderscheidingen uit aan leden van het plaatselijke korps van de reservepolitie voor tien jaar trouwe dienst. Het korps werd in 1948 geïnstalleerd.

13 De Amerikaanse consul-generaal reikt op het stadhuis aan een aantal Vlaardingse kinderen kerstpakketten uit namens de bemanning van de Radar Pickett Destroyer Escort U.S.S. Camp (DER 251).

Imam Q. U. Hafiz spreekt voor de Christelijk-Historische Jongerengroep.

14 De Wereldomroep Radio Nederland zendt een dienst uit vanuit het kerkgebouw aan de Hoflaan.

Echtpaar C. Visser-Schuier 65 jaar getrouwd.

17 De Christelijke harmonievereniging Sursum Corda geeft met medewerking van de Shell-koren een kerstconcert in de Grote Kerk.

Heropening Slagerij De Graaf aan de Mahlerstraat. De slagerij beschikt nu ook over een ruime en moderne worstmakerij.

Opening noodwinkel slagerij J. Meeder aan de Kamerlingh Onnesstraat in de Westwijk.

18 Argentijn A. Critto brengt in opdracht van zijn regering een bezoek aan Nederland. In Vlaardingen bekijkt hij het Flatgebouw voor bejaarden, het Kolpabad, de Westwijk, de Babberspolder en de oude binnenstad.

19 De gemeenteraad stelt de gemeentebegroting voor het dienstjaar 1959 vast. Het tempo der ontwikkeling van de stad en de subsidiëring van culturele evenementen kregen de meeste belangstelling.

Firma C. Tomaello & Zonen vraagt een vergunning aan voor een inrichting voor het vervaardigen van terrazzo en kunststeenstukken op het perceel aan de 3e Industriestraat 6-8.

20 Zangavond op de Markt met 'Heel Vlaardingen zingt'.

Echtpaar Zonne-Kalisvaart 65 jaar getrouwd.

21 Burgemeester Heusdens opent de eerste volkskerstzangavond met het ontsteken van de verlichting van een 17 meter hoge kerstboom op de Markt.

22 Een aantal architecten uit de Duitse steden Dinslaken en Förde bezoekt onze stad.

Kerstboom voor het stadhuis (21 december)
(Foto J. Hottentot; collectie Stadsarchief Vlaardingen)

Het gebouw van de Eerste Vlaardingse Verffabriek N.V. in de eerste Van Leyden Gaelstraat uitgebrand. Een arbeider raakt ernstig gewond.

23 De stadsbeiaardier geeft een kerstconcert op het Oranjecarillon.

Jaarlijkse verkoop van overtallig gevogelte door de Gemeentelijke Plantsoenendienst op de gemeentekwekerij aan de Hofsingel.

24 Mejuffrouw J. Woensdrecht 40 jaar leidster van de Gereformeerde Zondagschool Jachin en onderscheiden met de eremedaille in zilver, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau.

24 en 25 Kerstnachtdiensten. Het Leger des Heils en de Commissie voor bijzonder Kerkewerk van de Nederlandse Hervormde Gemeente houden samenkomsten in de Stadsgehoorzaal.

27 Snoekconcours Vlaardingse Hengelaarsbond in park 't Nieuwelant. H.van Zelm heeft de vangst van de dag met een snoek van 82 cm lang.

28 Dankstond voor de visserij in de Grote Kerk.

29 Schipper H. Plugge gaat, na ruim 40 jaar te hebben gevist op Vlaardingse schepen, met pensioen en wordt bij die gelegenheid in Den Haag onderscheiden met de eremedaille in goud, verbonden aan de Orde van Oranje-Nassau. Schipper Plugge woont in Scheveningen en eindigde zijn loopbaan als schipper op de VL 132 Flevo I.

30 Opgericht de Stichting tot het geven van Christelijk Nijverheidsonderwijs aan jongens uit Vlaardingen en omstreken.

31 Oudejaarsvuur op een terrein aan de Burgemeester Luijerinksingel. De brandweer moet hier en daar blussen.

In het Stadsarchief kunt u de uitgebreide versie van de kroniek inzien.

Marianne van Papeveld-Hörst

Kroniek van Vlaardingen 2008

Januari

1 Vlaardingen telt 70.855 inwoners, 608 minder dan per 1 januari 2007.

De jaarwisseling is bijzonder onrustig verlopen. Op de Broekweg sneuvelen honderden ruiten door een ontploffing tijdens de kerstboomverbranding. Aan de Westhavenkade raken vier personen gewond bij een steekpartij. Ook vallen bushokjes, vuilcontainers en prullenbakken ten prooi aan vandalen.

Gesneuvelde ramen bij jaarwisseling (1 januari).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

2 Jan Timmers, voorzitter van het Vlaardings Mannenkoor Orpheus ontvangt de Vlaardingse Stadsspeld voor zijn maatschappelijke verdiensten. Timmers (77) legt in februari het voorzitterschap neer.

5 In het stadhuis nieuwjaarsreceptie onder het motto 'Natuurlijk Vlaardingen'. In zijn nieuwjaarsrede staat burgemeester T. Bruinsma stil bij de dramatische gebeurtenis aan de Broekweg.

In Delfshaven houdt burgemeester Bruinsma voor PvdA-leden een pleidooi vóór een burgemeestersreferendum in Rotterdam naar aanleiding van het a.s. vertrek van burgemeester Opstelten.

8 Showbrassband Thalita heeft van het Fonds Schiedam Vlaardingen een subsidie van 20.000 euro ontvangen voor het vervangen van het lichte slagwerk en een deel van de blaasinstrumenten.

Uit metingen van de DCMR Milieudienst Rijnmond blijkt dat de uitstoot van fijnstof tijdens de jaarwisseling naar een recordhoogte is gestegen. Bij de dienst kwamen het afgelopen jaar 22.443 milieumeldingen binnen, 2.300 meer dan in 2006. Het aantal stankmeldingen daalde tot het laagste niveau sinds de oprichting van de meldkamer in 1967.

Op de Horecava in de RAI in Amsterdam behaalt Martin Ruisaard een nationaal kampioenschap in de categorie voor jonge koks tot 25 jaar.

12 Het kerkportaal van de Joannes de Dooperkerk aan de Hoogstraat – inclusief het stuk tussen de toren en de pastorie van de Willibrordusparochie – is door het college van burgemeester en wethouders aangewezen als gemeentelijk monument.

De Muziekfabriek in het industrieterrein de Vergulde Hand mag uitbreiden. Men wil meer en grotere oefenruimtes.

De Vlaardingse entertainer André Pronk hoopt landelijk door te breken met zijn lied 'Het is mijn lach'. De entertainer is ook bekend als aangever van Robert Jensen op televisie.

Merlijn Kerkhof, zoon van Amazing Stroopwafel Wim Kerkhof presenteert zijn eerste solo-CD in café 't Paard in Schiedam.

16 Burgemeester Bruinsma ontvangt in het World Trade Center in Rotterdam een 'influential award' van het zakenmagazine Rijnmond Business voor zijn inzet bij de totstandkoming van de Blue Peter Foundation. Deze organisatie streeft naar goed drinkwater en sanitaire voorzieningen voor iedereen.

C.M.P.S. Eurlings, minister van Verkeer en Waterstaat, spreekt zich uit voor de aanleg van de A4 tussen Delft en Schiedam/Vlaardingen. Hij hoopt dat er in deze regeringsperiode nog met de aanleg wordt begonnen.

GroenLinks maakt zich zorgen over het nog te bouwen ROC in het gebied rondom station Vlaardingen-Centrum. In de plannen ontbreekt een schoolplein. Volgens de partij lopen straks duizenden leerlingen door de wijk.

17 Officiële opening van het nieuwe schoolplein van de Sint Jozef Mavo door wethouder A. Attema. Het schoolplein bevindt zich op het dak van de aula. Het is de tweede school in Nederland die een schoolplein op een dak heeft aangebracht.

De archeologische werkgroep Helinium viert het 50-jarig bestaan met de onthulling van een archeologische vitrine in het stadhuis. Voorzitter Guus van der Poel maakt bekend dat Helinium in samenwerking met de gemeente het grootste prehistorische vaartuig van Nederland gaat nabouwen. Het is de reconstructie van de 11 meter lange boomstamkano die in de zomer van 2005 is opgegraven.

Het zerotolerante beleid in winkelcentrum Holiërhoek begint zijn vruchten af te werpen. De overlast door drank- en drugsgebruik is teruggedrongen.

18 Wethouder J. Robberegt vindt dat minister Eurlings zich moet houden aan het convenant met betrekking tot de aangekondigde aanleg van de A4.

19 Edgar Aaldijk, commandant van het Zeekadetkorps Vlaardingen draagt het commando van het schip Assam II over aan Robert-Jan Blom.

Jaarlijkse huldiging van de Vlaardingse sportkampioenen in de Polderpoort. Het eerste mannenteam van tennisvereniging Holy wordt uitgeroepen tot 'Sportploeg van het jaar'. Coureur Carlo van Dam wordt 'Sportman van het jaar'. De Sportprijs van de gemeente Vlaardingen is voor karateka Mike van Vliet en de aanmoedigingsprijs voor sporters met een beperking gaat naar John Vink.

20 Exact 40 jaar geleden deed zich bij Shell Pernis een grote explosie voor. Er vielen toen twee doden en tientallen gewonden.

21 Het bestuur van de Huurdersraad RMWL is afgetreden. Het bestuur wilde externe ondersteuning voor het beoordelen van de plannen van Waterweg Wonen. Zonder hulp kunnen de belangen van de huurders niet verantwoord worden behartigd.

Ondertekening van het Convenant Samenwerking Broekpolder door de Federatie Broekpolder en wethouder H. Versluijs. Hiermee krijgt een groep burgers die de polder verder gaat ontwikkelen een subsidie van 45.000 euro.

23 Op begraafplaats Holy is in een afvalbak een schedel aangetroffen. Het gaat hierbij om de schedel van een vrouw die circa tien jaar geleden moet zijn overleden. Op de begraafplaats is geen geschonden graf aangetroffen. De politie houdt er rekening mee dat de schedel van buiten de begraafplaats afkomstig is.

24 In de Grote Kerk wekelijks lunchconcert door organist Aad Zoutendijk. Vandaag is het precies 300 jaar geleden dat Pieter van Peteghem, de bouwer van het orgel, in Vlaanderen werd geboren. Reden voor de organist om alle registers open te trekken.

25 In discotheek De Kathedraal vieren De Leutloggers carnaval onder leiding van prins Wim I van het Buizengat.

Om vandalisme door overmatig drankgebruik door jongeren een halt toe te roepen ondertekenen 17 burgemeesters uit de regio een samenwerkingsverklaring.

26 De zaterdagmarkt is genomineerd voor de Plaza Markt Publieksprijs van het NCRV-radioprogramma Plaza.

De politie heeft een preventieve actie gehouden tegen autoinbraken in Holy. Van de 180 gecontroleerde voertuigen bleken in 32 auto's waardevolle spullen te liggen. Alle eigenaren werden hierop geattendeerd.

In de Vrije Academie gaan onder leiding van kunstenares Beaty Czetö schildertalenten aan de slag voor een goed doel. De opbrengst van de schilderijen komt ten goede aan de opleiding van een hulphond.

Bryan Bastiaanse behaalt tijdens het NK indooratletiek in Groningen een derde plaats op het onderdeel hink-stap-sprong. De A-junior komt met zijn winnende sprong op 13,97 meter.

Zangroep Hoge Noot viert het 15-jarig bestaan met een avondvullend programma in de Grote Zaal van de Stadsgehoorzaal.

27 Tijdens de Nederlandse Junioren Kampioenschappen in Terneuzen wint Timo Dinkelberg een gouden medaille op de 100 m rugslag met een persoonlijke recordtijd van 1 min 01,02 sec.

28 In het stadhuis informatieavond over het thema 'Wat gebeurt er als er een incident is?' Het onlangs opgerichte Vlaardingse Platform Hinder & Veiligheid, onder voorzitterschap van voormalig wethouder Kees van der Windt, treedt voor het eerst naar buiten.

Café D'Oude Stoep is de UITblinker van 2007. De jury vindt dat de zaak aan de Westhavenkade uitstekend meewerkt aan een veilig uitgaansleven in de stad.

30 De stichting Trots op Vlaardingen presenteert in De Polderpoort haar promotieplannen voor Vlaardingen.

De daling van het aantal Vlaardingers met een bijstandsuitkering blijft zich voortzetten. Vlaardingen staat opnieuw in de top-10 van de sterkste dalers van steden met meer dan 60.000 inwoners.

31 Showband Liberté figureert in de Stadsgehoorzaal als muziekvereniging De Zingende Decoupeerzaag bij de Show van Adje & Theo in de 'Revue van Nu'.

Met een rolstoelenoptocht in het centrum wil de stichting Vlaardings Overleg Revalidatie aandacht voor alle obstakels in de stad.

Een experiment van de gemeente om de Hoogstraat met bloembakpalen op te fleuren is mislukt. Ondernemers en bewoners vinden de palen in het straatbeeld veel te onrustig. De proefpalen worden weggehaald.

Landelijke Gedichtendag. Winnaar van LGD-Poëzieprijs 2008 wordt Hannely Krutwagen-Lemmers met haar sonnet 'Linkersok'. De Vlaardingse dichter Jan van der Waal wint de Publieksprijs.

Februari

1 Bewoners van de Willem de Zwijgerlaan blijven zich verzetten tegen de nieuwbouwplannen van Drieën-Huysen. Het zorgcentrum is al jaren bezig met plannen omdat het huidige complex niet meer voldoet aan de tegenwoordige eisen.

Coffeeshop De Bull aan de Vettenoordsekade moet op last van burgemeester Bruinsma een half jaar zijn deuren sluiten. De coffeeshop bleek onlangs bij controle 37 kg verdovende middelen in huis te hebben.

2 28ste Groot Vlaardingen Judotoernooi in de Westwijkhal met 1000 deelnemers uit diverse landen.

Dit jaar komen er voor het eerst sinds 1972 graven vrij op begraafplaats Emaus. Slechts 50 mensen hebben belangstelling getoond.

5 Twee mannen en een vrouw hebben gebruik moeten maken van het 'weekendarrangement'. Zij zouden rake klappen hebben uitgedeeld in een café aan de Westhavenkade.

7 De oplevering van twee gerenoveerde woningblokken aan de Sperwerlaan is door lekkage voor onbepaalde tijd uitgesteld.

Boortoren Rowan Gorilla VII (13 februari).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

8 In de Hollandia Galerie aan de Oosthavenkade opening van de tentoonstelling 'Trouwen en Houwen' van Zhanhong Liao.

De sloop van de voormalige Huishoudschool aan de Van Hogendorplaan is begonnen. Het kunstreliëf van sierbeton van een onbekende kunstenaar is veiliggesteld. Het is nog niet bekend of en waar het een nieuwe plek krijgt.

De internetpetitie van Arjen Bijnen voor het afdwingen van een burgemeestersreferendum is mislukt. Slechts 36 mensen reageerden.

9 De starterslening voor mensen die een eigen huis willen kopen loopt goed. Inmiddels zijn er dertig leningen verstrekt. Starters kunnen maximaal 40.000 euro voor drie jaar rentevrij lenen.

10 In de Lucaskerk eten ruim zestig Polen dankzij de Lucas Cooking-groep puur Hollandse stamppotten. De maaltijd is een initiatief van de gemeente, 'Vele Vlaardingers Een Huis' en de Willibrordparochie.

13 Advocaat M.T. Dijkstra, gevestigd aan de Westhavenkade, gaat op woensdagmiddag een gratis kinderspreekuur invoeren. Kinderen kunnen terecht met vragen over hun rechten en worden geholpen met het schrijven van brieven naar o.a. de kinderrechter of school.

De Raad van Toezicht van het Visserij- en Vlaardings Museum heeft de 43-jarige Hagenaar drs. Arnoud van Aalst benoemd tot nieuwe directeur van het museum.

Het College VOS stelt een gedragscode in voor gebruik van de internetencyclopedie Wikipedia. Wikipedia blokkeert de computers van de school omdat er herhaaldelijk onjuistheden of grof taalgebruik aan artikelen zijn toegevoegd.

Bij Keppel Verolme in Europoort wordt boortoren Rowan Gorilla VII, een compleet dorp op 175 meter hoogte, verlengd. Ook vanuit Vlaardingen is de kolos goed te zien.

14 Als voorschot op de 'WarmeTruiendag', een initiatief van Het Klimaatverbond en kinderzender Z@pp, die morgen wordt gehouden, vergadert de gemeenteraad in truien. De gemeenteraad gaat, met uitzondering van de SP, akkoord met het 'Actieplan Wonen, Woonvisie 2008-2030'. In dit plan is sprake van sloop van 6.800 woningen en de bouw van 8.450 huizen.

Mirjam van Doorn stopt met het Oud Hollandsch Koffy- en Pannekoekhuys. Dertig jaar geleden begonnen haar ouders de zaak op het kruispunt Hoogstraat/Liesveldviaduct. Het bedrijf wordt overgenomen door Gerard Versteegh en gaat verder onder de naam 'Grandcafé Vlaardingen'.

De bibliotheek werd vorig jaar 318.976 keer bezocht; een stijging van 12% vergeleken met 2006. Ondanks de toename is er minder uitgeleend. Het bezoek aan de website steeg met 50%

Valentijnsdag. In de Oude Hal van het stadhuis worden Mariska van Berkel en Marcel Weijers met hun 'liefdesverhaal' winnaars van de trouwspeechwedstrijd van de gemeente.

16 Bij de ontmanteling van een hennepkwekerij aan de Boslaan stuit de politie op een flink aantal wapens. De 18-jarige bewoonster blijkt een nepvuurwapen, boksbeugels, pepperspray en een wapenstok in bezit te hebben.

Burgemeester Bruinsma is niet van plan de zes mosquito's uit te schakelen. De mosquito's laten een hoge irritante bromtoon horen die alleen door jongeren gehoord kan worden en zijn een effectief wapen tegen hangjongeren.

20 Het College Sanering Zorginstellingen van het Vlietland Ziekenhuis heeft ingestemd met de verkoop van het Holyterrein aan LSI Project Investment. De projectontwikkelaar wil 190 eengezinswoningen en 35 appartementen op het terrein bouwen.

21 In de strijd tegen zakkenrollers heeft de gemeente een stadsomroeper ingezet die het winkelende publiek waarschuwt voor 'kwade luiden in de stad'.

22 Overleden J. Vermeule-Van Dijk, voormalig wethouder en raadslid voor de PvdA van 1964 tot 1978.

23 De Vlaardingse Antoinette van de Water, die zich in Thailand inzet voor straatolifanten, is dit weekend op televisie te zien in de bekroonde film Return to the Wild.

Valentijnsdag met liefdesverhaal (14 februari).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

28 De fototentoonstelling van de HVV in het oude Leskipand aan de Hoogstraat en het voormalige restaurant La Laterna is nu al een groot succes.

29 De drie Waterweggemeenten willen een mediacampagne starten voor ondersteuning van mantelzorgers.

Maart

1 GroenLinks maakt zich zorgen over de veiligheid van schoolkinderen en fietsers op de kruising van de Amsterdamlaan/Lissabonweg. In een brief aan het college wordt gevraagd om de aanleg van een rotonde.

2 De finale van de 29e editie van het driebandentoernooi van de biljartvereniging DVK'73 in café De Kroon wordt gewonnen door de broers Ab en Raymond Weber.

4 De Stichting Meervoud mag toch een nieuw kantoorgebouw met vergader- en lesruimtes gaan bouwen in de Emmastraat. Dit heeft de Raad van State bepaald in hoger beroep dat door de stichting was aangespannen.

5 Start van de restauratie van het Oranjecarillon van de Grote Kerk. Met een mobiele kraan worden de klokken uit de toren gehesen.

6 Drukke tijden op kinderboerderij Holywood. De afgelopen weken werden negen melkgeitjes en twaalf dwerggeitjes geboren. Men is nog in verwachting van een aantal lammetjes en drie kalveren.

Woningbouwcorporatie Waterweg Wonen eist van een huurder met ingang van 1 maart een dwangsom van vijftig euro per dag. De bewoner van een appartement aan de Koninginnelaan weigert werklieden in zijn woning toe te laten.

7 Een nieuw stelsel van wanden, schermen en drie paddentunnels bij de Holyweg moet de jaarlijks trekkende padden beschermen.

8 Samen met de stichting 'Vele Vlaardingers Eén Huis' en uitzendbureau Stipt heeft de gemeente een informatiemap samengesteld voor Poolse inwoners.

In het Streekmuseum Jan Anderson opening van de tentoonstelling van nationaal-socialistische jeugdboeken. Te zien zijn Flits de Herder, verzamelboeken voor legerplaatjes en een door NSB-leider Mussert gesigneerd exemplaar van Van den Vos Reynaerde.

11 Estafetteschoonmaak in de Babberspolder. 320 schoolkinderen halen in totaal 928 kg zwerfvuil op. Topscorer is basisschool Mozaïek met 196 kg.

12 Stichting Geuzenverzet 1940-1945 zal aandacht besteden aan Abraham Samuel Fernandes, een Vlaardingse Geus die op 4 maart 1941 in het Oranjehotel om het leven kwam. Hij overleed ruim een week voor de executie van vijftien Geuzen. Zijn verhaal was bij het Geuzenverzet vrijwel onbekend. Hij ligt begraven op het Nederlandse Ereveld in Loenen.

De gemeente heeft de markt op het Liesveld afgelast vanwege de voorspelde Westerstorm met windkracht negen.

De Buitenlijn, het gemeentelijke meldpunt voor schade en rommel in de openbare ruimte, kreeg vorig jaar 10.472 meldingen binnen. Dat is 9% meer dan het jaar ervoor.

Klokken uit Grote Kerk gehesen (5 maart).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Geuzenpenning voor Martti Ahtisaari (13 maart).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

19 Nationale Boomfeestdag. Samen met kinderen van verschillende scholen planten de wethouders Attema, Robberegt en Versluijs en federatievoorzitter Y. Batenburg bomen in de Broekpolder en bij het flatgebouw EVEN aan de Van Hogendorplaan.

20 Vlaardingers die na een reintegratietraject een baan vinden, blijven ook na verloop van tijd uit de bijstand. Van de 387 Vlaardingers die vorig jaar een betaalde baan vonden, zijn er slechts 23 teruggevallen op een uitkering.

13 In de Grote Kerk ontvangt Martti Ahtisaari, internationaal vredesbemiddelaar en oud-president van Finland, in aanwezigheid van Koningin Beatrix de Geuzenpenning uit handen van minister dr. R.H.A. Plasterk.

De gemeenteraad stemt unaniem in met de aankoop van de Polderpoort. Stichting Polderpoort huurt het complex van de gemeente voor 300.000 euro per jaar. Het aankoopbedrag van 3 miljoen euro gebruikt de stichting voor noodzakelijke investeringen.

15 De kwartfinale van de Nationale Voorleeswedstrijd in de bibliotheek in Barendrecht om de titel 'Voorleeskampioen van Zuid-Holland' wordt gewonnen door de Vlaardingse Firdaouss El Mimouni. In april neemt zij deel aan de halve finale in Delft.

18 In de Burgerzaal debat over diversiteit in Vlaardingen, een initiatief van de stichting 'Eenheid is Kracht'.

22 In de kantine van HVO wordt de nieuwe naam van de fusieclub tussen HVO, RKWIK en HSC bekendgemaakt. De nieuwe club krijgt de naam CWO (Combinatie Wil Overwinnen).

Overleden te Moerstraten Chris Pietersen jr. (88), lid van de verzetsgroep De Geuzen.

25 Te Katwijk prolongeert Rob van Zanten zijn titel bij het NK Veldloop voor gemeenteambtenaren in de categorie heren 50 t/m 54 jaar in een tijd van 43:54.

26 Dodelijk ongeval op de kruising Burg. Pruissingel/ Soendalaan. Een 88-jarige fietser komt terecht onder de wielen van een cementwagen.

Burgemeesters verwijderen dikke laag posters van het Vijfsluizenviaduct (28 maart).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

28 De gemeente heeft bij de Stadsregio Rotterdam een wensenlijstje neergelegd voor de Hoekse Lijn die verandert van treinverbinding naar lightrail. Vlaardingen wil o.a. dat het stationsgebouw Vlaardingen-Oost, gebouwd in de jaren '50, gehandhaafd blijft.

De onlangs gehouden zesde spinningmarathon van Sport & Fitness Tino Hoogendijk heeft een recordbedrag van 832.642,10 euro opgeleverd. Het geld is bestemd voor de stichting Villa Joep en de kinderafdeling van het Vlietland Ziekenhuis.

Burgemeester Bruinsma en zijn Schiedamse collega W.M. Verwer-Aartsen gaan gezamenlijk aan de schoonmaak van het Vijfsluizenviaduct dat al jaren geteisterd wordt door dikke lagen illegaal geplakte posters.

29 Vijf Rotaryclubs uit de drie Waterweggemeenten hebben een adhesieverklaring ondertekend voor de komst van het Hospice Nieuwe Waterweg. De bouw van het huis voor terminale patiënten komt op ongeveer 2 miljoen euro.

30 Dag van het Land. In wijkcentrum Holy vragen Palestijnen aandacht voor de situatie in Palestina. In Vlaardingen leeft de grootste Palestijnse gemeenschap van Nederland.

31 Alle negen trouwambtenaren stellen zich vanaf vandaag online voor via www.vlaardingen.nl/trouwen.

Trouwambtenaren online (31 maart).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

April

2 Het gemeentelijke bedrijfsresultaat over 2007 heeft een positief saldo van 9,1 miljoen euro, een miljoen meer dan verwacht.

3 In het kader van de recordpoging 'Heel Nederland beweegt 30 minuten' nemen ook Vlaardingse scholieren deel aan een half uur bewegen. Ondanks alle inspanningen mislukt de recordpoging.

Gemeenteraadsleden willen in contact komen met jongeren. Vooral de mening van de jeugd is voor de raadsleden belangrijk. PvdA-raadslid Klaas Terpstra en VVD-lid Alexander Steenhoek geven gastlessen op de Sint Jozef Mavo.

Groot aantal overvallen. Anderhalve week geleden werd een supermarkt aan de 2e Van Leyden Gaelstraat overvallen, eergisteren in één uur tijd een filiaal van Hans Textiel en een Bruna-winkel met postagentschap. De politie heeft de daders van de laatste twee overvallen nog niet opgepakt.

4 Slagerij Wapenaar is deze week uitverkozen tot 'Slagerij van het Jaar'. De verkiezing werd uitgeschreven door het vakblad Slagerswereld. In totaal deden 71 slagerijen uit heel het land mee.

5 De korfballers van Oranje-Nassau winnen de beslissingswedstrijd om het kampioenschap in de 3e klasse door een overwinning op Valto.

5/6 Museumweekend met een culturele wandelroute langs het Visserij- en Vlaardings Museum, Muziekinformatie en documentatiecentrum Ton Stolk, Van Toor Distilleerderij, Molen Aeolus en Streekmuseum Jan Anderson. Voor het eerst is ook de unieke collectie mondharmonica's van Bert de Maat te zien. De collectie telt maar liefst 2.320 exemplaren.

6 Eerste Open Vlaardingse Bridgekampioenschappen, georganiseerd door vier Vlaardingse bridgeverenigingen.

7 Het Holypark heeft het zwaar te verduren. Het komt regelmatig voor dat planten worden gestolen of beschermde planten uit de grond worden gerukt, waarmee dertig jaar werk teniet wordt gedaan. De gemeente vraagt zich af of het park in de huidige hoedanigheid kan blijven bestaan.

9 In verband met een operatie zal burgemeester Bruinsma voor circa zes weken niet in het openbaar verschijnen. Zijn taken worden waargenomen door loco-burgemeester Attema.

10 Dag van de Leerplicht. Wethouder Attema en leerplichtambtenaren bellen vanuit het College VOS leerlingen op die met onbekende reden als absent staan aangegeven. Een aantal blijkt inderdaad te spijbelen.

11 Wethouder Robberegt opent het nieuwe clubgebouw van de handbalvereniging HWC aan de Claudius Civilislaan.

Slagerij Wapenaar 'Slagerij van het jaar' (4 april).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Op 86-jarige leeftijd is in Delft de cineast Jan Schaper overleden. Hij was de maker van de documentaire 'Vlaardingen koerst op morgen'.

Vlaardingers hoeven zich volgens Leo de Jong, directeur van Waterweg Wonen, geen zorgen te maken over het woningaanbod. De komende 22 jaar wil Vlaardingen 7.000 woningen slopen en 8.500 woningen bouwen

Tijdens een grootscheepse verkeerscontrole op de Burgemeester Heusdenslaan neemt de fiscus vijf auto's in beslag. De politie int 2.000 euro aan achterstallige bekeuringen.

12 De volleybaldames van Move4U behalen door een overwinning op Fikszo/Krimpen het kampioenschap en de rentree in het district 1e klasse.

12/13 Regionale Scoutingwedstrijden aan de Krabbeplas. De groepen worden beoordeeld op hun scoutingvaardigheden zoals samenwerking, kennis, techniek en doorzettingsvermogen.

13 13e Bloesemtocht door de Broekpolder onder leiding van stadsgidsen van het ServiceTeam Vlaardingen. Bij de jachtopziener wordt een tussenstop gemaakt voor uitleg over de roedel herten in de polder.

15 De provincie Zuid-Holland heeft de gemeente beloond met de 'Ted Jansen Award'. Vlaardingen krijgt de prijs voor de herinrichting van de Westhavenkade.

16 Tweede Kamerlid Antoinette Vietsch (CDA) vraagt aan minister Van der Hoeven van Economische Zaken opheldering over de aanbesteding van het Vlietland Ziekenhuis. Er zou niet voor de goedkoopste maar voor de duurste aanbieder zijn gekozen.

De woningcorporatie Waterweg Wonen wil ter voorkoming van schade af van schotelantennes. Voortaan worden de schotels niet meer toegestaan op nieuwbouwhuizen en gerenoveerde woningen.

17 De gemeenteraad laat zich informeren over 'slimme verlichting'. Als er een tijd geen auto's passeren, schijnen de lampen minder fel. Dat bespaart energie en zorgt voor minder lichtvervuiling.

20 MC Flardingha bestaat 35 jaar. Ter gelegenheid hiervan vertrekken 60 motorrijders voor een lentetrip naar Haarzuilen.

23 De kermis aan de Broekweg kenmerkt zich dit jaar door stankoverlast door dieselaggregaten. GroenLinks vraagt om een stroomaansluiting voor de kermisexploitanten.

Het gaat weer goed in de peilingen met D66. De partij, die afgeschreven leek, staat landelijk op twaalf zetels. In Vlaardingen bereiden leden van de partij zich voor op een terugkeer in de gemeenteraad na de verkiezingen.

Vlaardingen heeft nu officieel twee 'Ambassadeurs Laaggeletterdheid'. Uit handen van wethouder Attema ontvangen Leen van den Oever en Paul Sonneveld de bijbehorende certificaten.

24 De 'Vereniging van huiseigenaren '88 woningen Holy' viert het 40-jarig bestaan met een feestavond en een boekje geschreven door verenigingslid Jan van de Voort.

'De Gevleugelde', het kunstwerk bij de afrit van de A20 aan de Holysingel, wordt grondig schoongemaakt. Het kunstwerk is in 1972 gemaakt door Leen Droppert en stond oorspronkelijk in de tuin van bejaardenflat Billiton.

Kunstwerk van Leen Droppert opgeknapt (24 april).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

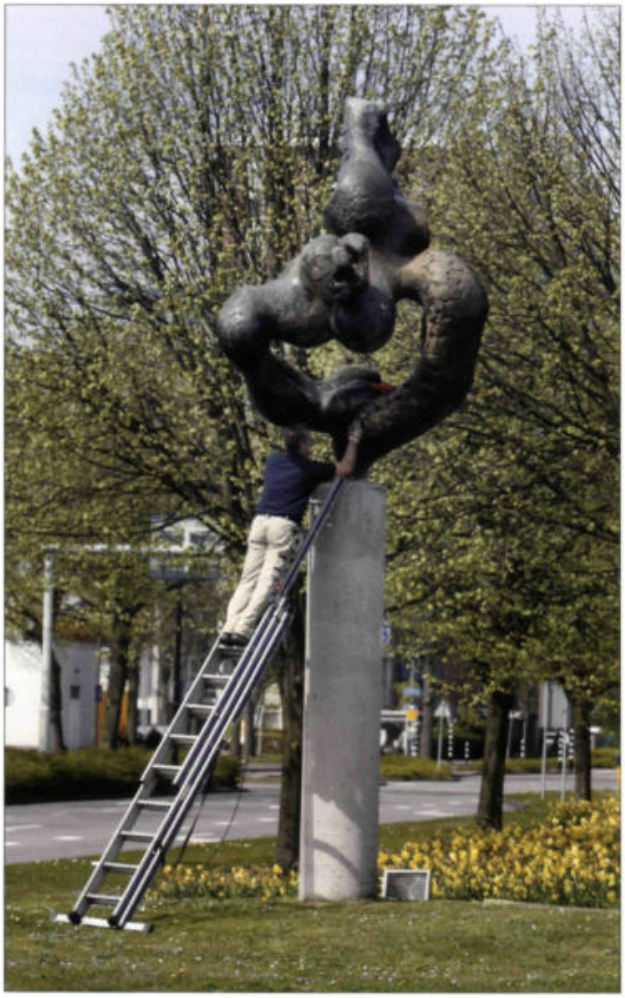

25 Lintjesregen. Vlaardingen heeft er tien dragers van een Koninklijke Onderscheiding bij. Benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau: de dames T.H. van Ginkel en P.C. van Vliet-van der Houwen, de heren L. van Veelen, M. de Goede, W.C. den Breems, H.A. Paalvast, R.W. Scheurkogel. Benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau: de heren F.C.A. Hazenberg, H.A.M. Staring en J. Madern.

29 Wereldreiziger Alexander van der Graaf is onlangs teruggekeerd uit Noord-Korea, het laatste land in Oost-Azië dat hij nog niet had bezocht. Inmiddels heeft hij 85 landen bezocht.

30 Koninginnedag. Traditioneel wordt de dag geopend met een feestelijke aubade op de Markt, gevolgd door een defilé met antieke aanspanningen, waaronder een postkoets met zesspan. De hele dag zijn er diverse activiteiten.

Mei

1 Schrijfster C.M. van den Berg-Akkerman viert haar 102de verjaardag.

2 De politie weet wie dinsdag twintig auto's aan de Londenweg heeft bekrast. Het is een 7-jarig jongetje. De moeder van de verdachte is op de hoogte gesteld.

Al 41 jaar buren. Ook na de renovatie van hun flat aan de Sperwerlaan wonen de echtparen Zwets en De Vos-Burchart weer naast elkaar.

3 De kunsttoepassing van de Rotterdamse kunstenaar Diederik Klomberg in de Timmersteeg is niet meer. In het kwetsbare fotomateriaal is vocht gekomen. Restauratie is niet meer mogelijk.

In de Stadsbibliotheek officiële opening van de fototentoonstelling 'Kind en Verzet - Kinderen van Verzetsdeelnemers 1940-1945'.

4 Dodenherdenking. Kranslegging bij het Indië-monument op begraafplaats Emaus. Stille tocht naar het Verploegh Chasséplein, gevolgd door de herdenkingsplechtigheid bij het Oorlogsmonument.

5 Bevrijdingsdag. Aan de Krabbeplas spectaculaire evenementen zoals vliegerdemonstratie, roofvogelshow en parachutistenshow.

Een 54-jarige Vlaardinger overlijdt op het terrein van afvalverwerkingsbedrijf Van Gansewinkel na een aanrijding met een tractor. De arbeidsinspectie stelt een onderzoek in.

7 Vlaardingers die binnen de gemeente verhuizen, kunnen dat melden via de gemeentelijke site www.vlaardingen.nl/e-loket.

Al 41 jaar buren (2 mei).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Onthulling van gezichtsreconstructies (8 mei).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Electro World Vogel aan de Schiedamseweg is 'Ondernemer 2008' geworden. Het familiebedrijf behaalde de eerste plaats in een deelnemersveld van zo'n 700 winkeliers.

8 In het Visserij- & Vlaardings Museum opening van de tentoonstelling 'Graven in Vlaardingen' door onthulling van gezichtsreconstructies van niet minder dan vijf Vlaardingers uit de 11e eeuw. De reconstructies zijn gemaakt door fysisch antropologe Maja d'Hollosy, die eerder al een reconstructie maakte van de 'Krabbeplasman'.

Door het kordate optreden van het personeel wordt voorkomen dat de sporthal Westwijk door brand wordt verwoest. Alleen het kantoor is volledig uitgebrand. De rest van de sporthal loopt rookschade op. De brand is ontstaan door kortsluiting in de schakelkast.

9 Traditionele Lentemarkt in het centrum met bloemen-, antiek- en boekenmarkt.

10 Ombudsman mr. M. Van Kinderen is zeer tevreden over de gemeente. In zijn jaarverslag zegt de ombudsman dat de gemeente zich in blijft spannen voor een verbetering van de dienstverlening. Vorig jaar zijn bij de ombudsman veertig klachten ingediend, tegen 63 in 2006.

13 In Diaconaal-Missionair Centrum De Windwijzer (de voormalige Oosterkerk) presentatie van de multimediavoorstelling 'Breekbaar Nieuws'. Voormalig nieuwslezer Gijs Wanders 'vertelt' over zijn indrukken in Afghanistan. Hij wordt ondersteund door zangeres Vera van der Poel en gitarist Tjeerd van Zanen.

14 Verschenen het boek 'Niet iedereen kan stenen gooien', van Arjen El-Fassed, zoon van een Palestijnse vader en Nederlandse moeder. In het boek schrijft hij over de zoektocht naar zijn Palestijnse wortels.

Op voordracht van de Minister van Binnenlandse Zaken is Tjerk Bruinsma herbenoemd als burgemeester van Vlaardingen.

16 Onder aanwezigheid van wethouder Robberegt wordt bij de Koninklijke Eijsbouts Klokkengieterij en fabriek van Torenuurwerken in Asten volgens oud gebruik een nieuwe klok gegoten voor het carillon van de Grote Kerk.

17 Lentebrunch in de Westwijk. Onder de luifel van de winkelstrip aan de Floris de Vijfdelaan kunnen bewoners van de Wetering en de Lage Weide aanschuiven voor de maaltijd en met elkaar kennis maken.

Het Streekmuseum Jan Anderson krijgt voor het eerst in zijn bestaan blinden en slechtzienden op bezoek. Eigenaar Jan Anderson laat voorwerpen horen, zien en voelen.

In de Stadsgehoorzaal finale van het 19e Vlaardings Songfestival. Winnares wordt de Vlaardingse Nadia Hlavaj. De Wegener Persprijs gaat naar Amin Tsouli uit Hoogvliet en de Miniplaybackshow wordt gewonnen door Mirre Verweij uit Vlaardingen en Zoë Westervoorde uit Schiedam.

Ter gelegenheid van zijn afscheid bij handbalvereniging HWC wordt Joop Luijten onderscheiden met de Vlaardingse Stadsspeld. Luijten is de afgelopen 35 jaar trainer en coach geweest van vele teams.

17 De zwemmers van ZV Vlaardingen behalen tijdens de ZRO kringkampioenschappen in Dordrecht niet minder dan 17 gouden, 10 zilveren en 10 bronzen medailles.

De eigenaar van de tabakswinkel aan de Dirk de Derdelaan wordt tijdens een overval brutaal neergestoken. Hij wordt overgebracht naar het ziekenhuis waar hij met spoed wordt geopereerd. Zijn toestand is stabiel. De drie daders gaan er zonder buit op de fiets vandoor.

18 Het echtpaar De Heer-Krans 70 jaar getrouwd.

19 In de Stadsgehoorzaal zijn op initiatief van de Palestijnse Vrouwen Unie diplomaten bijeen ter gelegenheid van zestig jaar Nakba, de verdrijving van honderdduizenden Palestijnen in 1948 uit hun dorpen, bij de stichting van Israël.

20 In de Lucaskerk aan de Hoogstraat houdt Gemma van Winden-Tetteroo een lezing over het oorlogsdagboek van haar vader Kees Tetteroo.

22 De Holiërhoekse- en Zouteveensepolder kunnen volgens het Hoogheemraadschap Midden-Delfland de veiligheid van de achterliggende gebieden niet waarborgen. Daarom wil Delfland op korte termijn de kades verbeteren.

24 APK-gezondheidstest in sportcentrum Polderpoort georganiseerd door AV Fortuna. Deelnemers kunnen zich o.a. laten testen op bloeddruk, cholesterol, diabetes, BMI.

25 Dag van het Park. Wethouder Attema geeft het startsein voor een dag van diverse activiteiten zoals skaten en een roofvogelshow.

Het herenteam van hockeyvereniging Pollux wordt kampioen in de 3e klasse B door een 7-0 overwinning op Bodegraven.

27 Ir. C. Kruyt benoemd tot gemeentesecretaris van Vlaardingen. Hij volgt hiermee per 1 juni interim-gemeentesecretaris R. Jeltema op.

28 Speciaal voor het historische evenement 'Terug naar Flardingha' heeft de gemeente een oude munt laten slaan. De van oorsprong zilveren munt stamt uit 1080-1090 en behoort tot de oudste munten van Holland. Het enige bekende exemplaar bevindt zich in het Muntenkabinet van Stockholm. De munt dient als betaalmiddel tijdens het evenement.

30 Officiële installatie van Benne van der Velde tot nieuwe stadsdichter. Hij wordt na Kees Alderliesten en Teuntje Verheul-Vreugdenhil de derde stadsdichter van Vlaardingen.

31 De finale van X-Posure 2008 in de Stadsgehoorzaal wordt gewonnen door de Schiedamse dansgroep BBoying. De tweede plaats en de publieksprijs is voor White Water. Derde wordt Tony Dancer.

Juni

1 Start van de manifestatie 'De Laatste Ronde' een initiatief van de Vlaardinger Ben van der Linden met medewerking van bijna alle bekende Vlaardingse Nederlanders. Op verschillende manieren wordt de hele zomer afscheid genomen van het complex 'Vijfsluizen'.

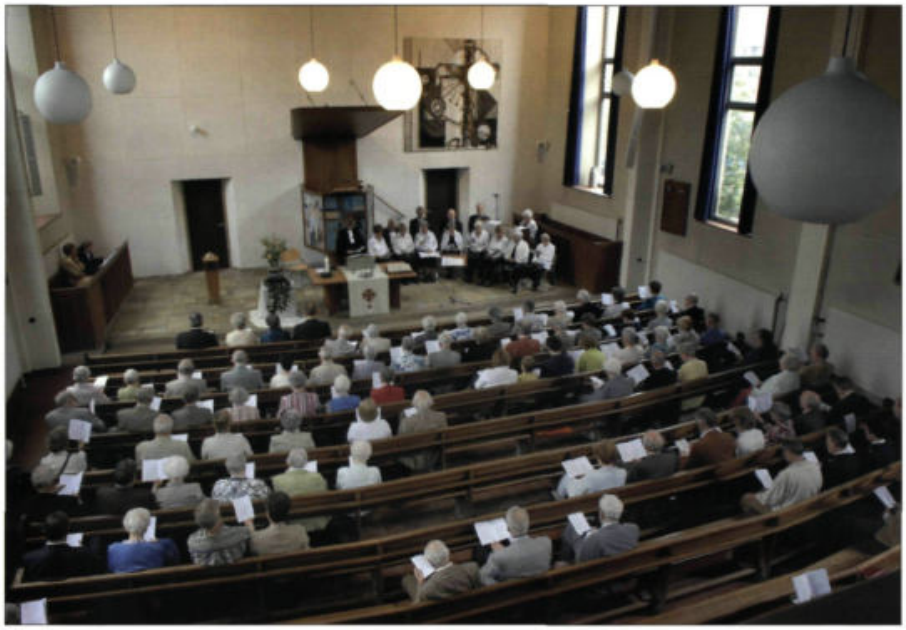

Remonstrantse gemeente viert 100-jarig bestaan met jubileumdienst in de kerk aan de Hoflaan (1 juni).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Het eerste mannenteam van TV Holy degradeert na één seizoen naar de hoofdklasse. Ook het eerste gemengde team, uitkomend in de 2e klasse, moet een stapje terug doen.

De Remonstrantse gemeente viert het 100-jarig bestaan met een jubileumdienst in de kerk aan de Hoflaan.

Burgemeester Bruinsma hervat zijn werkzaamheden. Hij neemt de eerste uitgave van de Vlaardingse evenementenkrant 'Verrassend UIT Vlaardingen' in ontvangst uit handen van VVV-directeur Eric Schippers.

2-5 Avond4daagse. Startpunt is in het park Nieuwlant. De vierdaagse wordt afgesloten met een defilé langs het stadhuis, dat door burgmeester Bruinsma wordt afgenomen.

3 Leerlingen van basisschool 't Palet krijgen als eersten speciale verkeersles in het kader van de campagne 'Veilig op weg'.

4 De politie houdt voor de tweede keer een grootscheepse actie gericht op alcoholgebruik onder jongeren. Zij worden ondersteund door toezichthouders van Watch Out en de Blauwe Brigade, bureau Halt, stichting Bouman GGZ, afdeling preventie alcohol en drugs.

E. van Driel onderzoekt de juiste toedracht van de vijfvoudige moord op Arie Struijs (33), Gijsbertus van der Wagt (40), Jan van der Wagt (16), Kornelis van der Wagt (31) en Bastiaan Cornelis Hartog (35) in 1944. Zij werden op zoek naar voedsel tijdens de vlucht door Duitsers neergeschoten. Uit recent onderzoek blijkt dat tenminste een van hen standrechtelijk werd geëxecuteerd.

5 Na maanden voorbereiding nemen Ard Assenberg en Jeroen de Roode deel aan Alpe d'HuZes, een spectaculair wielerevenement op de Alpe d'Huez. De opbrengst van de ritten gaat naar KWF Kankerbestrijding. De Roode beklimt de berg acht keer.

6 De politie is in Holy begonnen met een grootschalige wervingsactie voor het project 'digitale buurtpreventie'. Bewoners die zich hebben aangemeld ontvangen per e-mail informatie over zaken die in de wijk spelen. Momenteel hebben zich bijna 250 personen aangemeld.

De Vlaardinger Piet de Nijs, voorzitter van de Maassluisse stichting Help de Hudson, bij zijn afscheid koninklijk onderscheiden. Hij is benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau.

7 Atletiekvereniging Fortuna viert het 60-jarig bestaan met tal van activiteiten waaronder een reünie voor alle (oud-) leden op de boerderij De Buitenplaats aan de Zuidbuurt.

Kringloopwinkel Het Goed viert het 10-jarig bestaan. Het Goed is gestart in een pand aan de Deltaweg. In 2006 is de winkel verhuisd naar een groter pand aan de Heliniumweg.

Bakkerij Hazenberg verkoopt sprinkhanenpizza en het meelworm-chocoladebroodje. Het idee werd opgedaan tijdens een vakbeurs. Insectenbroodjes zijn een prima alternatief voor vlees: goed verteerbaar en rijk aan eiwitten.

9 Het carillon van de Grote Kerk wordt herplaatst.

10 In het Vlietland Ziekenhuis kunnen gebruikers van rollators terecht voor een gratis keuring van het loopmiddel. Eventuele mankementen worden ter plekke verholpen.

11 De gemeente heeft vorig jaar veel meer rijbewijzen afgegeven dan in 2006. Het gaat om een stijging van meer dan 50%. Men denkt dat veel Vlaardingers hun rijbewijs eerder hebben vervangen dan nodig was om het handzame rijbewijspasje te krijgen.

12 In de Stadsgehoorzaal presenteert Harmen Siezen in het kader van 'De laatste Ronde' het programma 'Op en top Vlaardingen'. Vlaardingse coryfeeën zoals Marjolein Keuning en Peter d'Hamecourt treden voor het voetlicht. Het wordt een avond met Vlaardingse verhalen.

14 De Vlaardingse Ronaldo wordt in de Melkweg in Amsterdam beste beatboxer van Nederland.

De trouwzaal krijgt een webcam. Hierdoor wordt het mogelijk voor familieleden, die door omstandigheden niet aanwezig kunnen zijn, de plechtigheid te volgen.

De finale van het Vlaardings voetbalkampioenschap wordt gewonnen door HVO door een 4-2 overwinning op Victoria '04. Het is de laatste officiële wedstrijd van HVO, de club gaat fuseren met RKWIK en HSC tot CWO.

14/15 Historisch evenement 'Terug naar Flardingha'. In het Oranjepark spelen twee 'legers' de slag bij Vlaardingen tussen graaf Dirk de Derde en de Duitse keizer Hendrik de Tweede uit 1018 na. Het kampement biedt een middeleeuwse aanblik.

16 Tijdens de traditionele haringparty van het IKV wordt voorzitter Leen van Bree onderscheiden met de 'Gouden Haring'. Na burgemeester Bruinsma en Peter de Jong (Pieter Kornelis van Ebscheuten) is hij de derde drager van dit gouden Vlaardingse kleinood.

17 Presentatie Voorjaarsnota 2008. Kernpunten zijn het Antillianenbeleid, bestrijding van jeugdoverlast, drankmisbruik en hennepkwekerijen. Ook heeft het college 20 miljoen euro gereserveerd voor de bouw van drie parkeergarages in de Oostwijk, het Buizengat en het Centrumgebied.

18 Vlaardingen zet het 'sus-team' in als nieuw wapen in de strijd tegen overlast door uitgaansjeugd. Het team bestaat uit beveiligingsmedewerkers, die tijdens uitgaansavonden overlast vroegtijdig moeten signaleren.

19 Tijdens het EK voetbal is glas taboe op Vlaardingse terrassen. Horeca rond de Westhavenplaats mag drankjes alleen nog maar schenken in plastic bekertjes.

Slag om Vlaardingen nagespeeld (14 en 15 juni).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Loggerfestival (20 en 21 juni).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

20 De politie houdt een grote alcoholcontrole op het water bij de watersportweg en de Galgkade. Meer dan zeshonderd blaastesten worden afgenomen. Twee schippers krijgen een proces-verbaal.

20/21 Vlaardings Loggerfestival 2008. Officiële opening op het Grote Visserijplein, gevolgd door het door collegeleden geserveerde stadsontbijt aan de Westhavenkade. Het optreden van Nick en Simon op het Veerplein trekt veel publiek.

21 De Commissaris van de Koningin in Zuid-Holland, J. Fransen, overhandigt het predicaat Hofleverancier aan Leo Fontijne, directeur van H. van Toor Jzn. Distilleerderij. Burgemeester Bruinsma onthult het bijbehorende wapenschild. Het bedrijf krijgt de onderscheiding vanwege het 125-jarig bestaan

24 De SP is een voorstander van invoering van een armbandsysteem in de cafés van Vlaardingen. Hiermee wil men voorkomen dat jongeren onder de 16 jaar nog alcohol kunnen krijgen.

25 Als onderdeel van het Fietsplan Vlaardingen is de bewaakte fietsenstalling in de Van Riebeeckstraat vanaf vandaag gratis.

Begin volgende maand krijgen alle geregistreerde hondenbezitters een nieuwe hondenkaart met de 'uitlaatregels voor hond en baas' en plattegronden met uitlaatgebieden. Ook wordt erop gewezen dat alle baasjes opruimmiddelen moeten hebben.

De 17-jarige Stephen van Gilst is met 116,25 punten de beste Nederlander in de kangoeroeproef, een reken- en wiskundewedstrijd uitgeschreven door het Koninklijk Wiskundig Genootschap

27 Samen met de 'Heer van Holy' M.A.V. van Ardenne, geeft wethouder Versluijs het startsein tot een grootschalige onderhoudsbeurt van het toegangshek van de heerlijkheid van Holy, de wapensteen en het rosarium bij de toegangsweg naar het Vlietland Ziekenhuis.

28 Woningcorporatie Waterweg Wonen verhuurt vanaf volgende week een viertal Motelwoningen, bedoeld om woningzoekenden hooguit zes maanden huisvesting te bieden. In aanmerking komen Vlaardingers die onverwachts nieuw onderdak nodig hebben. De woningen staan aan de Van Hogendorplaan, Zwaluwenlaan en Nagelkruid.

Drie dagen voor de fusie met RKWIK en HSC viert voetbalvereniging HVO het 80-jarig bestaan met een groot feest in het clubgebouw aan de Zwanensingel.

In de bibliotheek en op het Veerplein literair voetbalspektakel 'Vlaardingen draait door', met voetbalverhalen, kooivoetbal en een voetbalgoochelaar. De presentatie is in handen van Rocky Tuhuteru van o.a. het tv-programma Langs de Lijn.

Geopend aan de Zuidbuurt Galerie B van Chantal van Beurden.

'Willem van Ruytenburch' opent het buurtfeest onder het motto 'Vlaardinger-Ambacht, een Heerlijkheid' rondom de Voorstraat.

29 Op weg naar Rotterdam passeert de Eurodam, het nieuwe passagiersschip van de Holland-Amerika Lijn, Vlaardingen. Het schip wordt de dinsdag erna door Koningin Beatrix gedoopt.

Juli

1 Overleden op 65-jarige leeftijd 'steentjesschopper' Arend Sluijter, sinds ruim veertig jaar bewoner van het Herman Frantsenhuis. Hij hoorde in het straatbeeld van Vlaardingen.

2 Het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. stelt 10 miljoen euro beschikbaar voor verfraaiing van de binnenstad van Vlaardingen.

3 Om uiting te geven aan de blijdschap over de bevrijding van de Colombiaanse presidentskandidate Ingrid Betancourt, uit gevangenschap door de Colombiaanse rebellenbeweging FARC, wapperen vlaggen op het stadhuis.

4 Voor de zoveelste keer is er een overval in de Westwijk. Op klaarlichte dag, midden tussen het winkelende publiek, wordt een echtpaar door een groep mannen ingesloten en met een vuurwapen bedreigd. Er wordt zelfs in de lucht geschoten. Omdat de man zich verzet en omstanders gillen gaan de rovers er zonder buit vandoor.

6 Op de Europaboulevard rijdt een automobilist enkele honderden meters over het fietspad, ramt een aantal fietsen bij de tramhalte en verliest vervolgens de macht over het stuur. Volgens de politie had de bestuurder een black-out als gevolg van suikerziekte. De man moet zijn rijbewijs inleveren.

7 Op de kruising Marathonweg/Westlandseweg worden nieuwe verkeerslichten geplaatst. De huidige installatie is 23 jaar oud en aan vervanging toe.

9 De winnende deelnemers aan het erfgoedproject 'Groeten uit Vlaardingen' maken een vaartocht met de logger VL 92 Balder. Na een proef van bekwaamheid reikt Neptunus de bijbehorende certificaten uit.

Bram Keizerwaard, fractievoorzitter van het CDA verlaat de politiek. Hij kan zijn baan als directeur van het Accent College Groen van Prinsterer niet langer combineren met het raadswerk.

Tijdens zijn afscheidsreceptie ontvangt huisarts H.J. de Vries de Vlaardingse Stadsspeld uit handen van wethouder Versluijs. Hij krijgt de speld voor zijn maatschappelijke verdiensten. De huisarts gaat met pensioen.

10 Tijdens de donderdagmarkt op De Loper ontvangt de haringboer Fehling de Vlaardingse Haringspeld uit handen van marktmeester Ton Schippers. Hij krijgt de speld voor de mooie uitslag bij de jaarlijkse haringtest van het AD.

Komend uit de Oostzee maakt de voormalige VL 74 Joanna Saturna op doorreis naar het Franse Brest een tussenstop in Vlaardingen. Het schip werd in 1903 door de Gebr. Van der Windt in dok 'De Hoop' gebouwd. De Finse eigenaren hebben het omgebouwd tot een luxe excursievaartuig.

Teo Maat stelt bij Olympus '70 in Naaldwijk zijn onlangs bereikte record discuswerpen (48.04 m) scherper. In de categorie 60-plus komt hij bij zijn eerste worp op 50.07 meter. Ook de laatste worp van 49.06 meter is verder dan het bestaande record.

11 De Stadskraan tegenover het Visserijmuseum is gered. De allesvernietigende zwam is verslagen.

16 Tweede Wijkboomfeest in het Marnixplantsoen georganiseerd door de vier samenwerkende bewonersverenigingen in de Westwijk.

Uit het jaarverslag van het Toeleveringsbedrijf Vlaardingen blijkt dat het bedrijf over 2007 een verlies geleden heeft van 275.000 euro. Het tekort komt voornamelijk door een daling van omzet bij de afdeling Verpakkingen en Montage. Ook stegen de kosten voor het inhuren van derden. Verder neemt de wachtlijst toe voor een baan bij het TBV van 64 in 2005, naar 93 in 2006, tot 110 in 2007.

Vlaardingen krijgt van zijn burgers een rapportcijfer van 7,6. Dat blijkt uit een onlangs gehouden tevredenheidonderzoek onder bezoekers van de balie Publiekszaken en inwoners die telefonisch contact hadden met de gemeente. De uitkomst ligt net boven het landelijke gemiddelde.

17 De 15-jarige Annefleur van den Berg is ook dit jaar weer te zien in een productie van de FanWork Musical Academy. Zij werd gekozen uit 450 jongeren voor de musical Aladdin.

18 In Maassluis neemt de Vlaardinger Koos Reijerkerk na 37 jaar afscheid als schipper van het veer Maassluis-Rozenburg.

19 Gemiddeld 40% van alle bezoekers van het stadhuis heeft vooraf een telefonische afspraak gemaakt. Hierdoor zijn de wachttijden bij de balie fors teruggelopen.

Golfclub Broekpolder houdt een clinic voor mensen met een beperking.

21 De bouwvergunning voor de dak- en thuislozenopvang in de Vettenoordsepolder is aangevraagd. Bezwaarschriften tegen het omstreden plan kunnen worden ingediend.

22 De renovatie van begraafplaats Emaus is begonnen. De entree van de sfeervolle begraafplaats was al lang aan een opknapbeurt toe. Ook de bouwvallige poort naar de katholieke begraafplaats wordt hersteld.

Rabobank Schiedam/Vlaardingen heeft de kantoren aan het Veerplein en de Loper voorzien van pratende geldautomaten. Blinden en slechtzienden worden stap voor stap door de procedure geleid.

23 De gemeente gaat kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen meer ondersteunen door bijstand in natura te verstrekken.

Strijd aangebonden tegen overmatig alcoholgebruik door jeugd (26 juli). (Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

24 In de strijd tegen kindermishandeling heeft de gemeente zich aangesloten bij de Regionale Actieverklaring Aanpak Kindermishandeling. Als centrumgemeente is Vlaardingen ook verantwoordelijk voor het coördineren van de aanpak in Maassluis en Schiedam.

26 Politie van het district Waterweg Noord houdt in samenwerking met de lichtblauwe brigade, Bouman GGZ en de gemeente een actie tegen overlast van jeugd. Doel van de actie is jongeren zich bewust te maken van hun gedrag na gebruik van alcohol en drugs.

27 Zwemster Karin Stein wint in Rotterdam het 'Rondje Noordereiland', een voor het eerst gehouden zwemevenement. Zij verdient met deze prestatie de Rie Mastenbroek Trofee.

28 Nachtelijke gewapende overval in een woning aan de Annie Romein Verschoorkade. Eén bewoner raakt licht gewond. De daders gaan er met geld vandoor.

29 Uit het jaarverslag 2007 blijkt dat het Vlietland Ziekenhuis druk op zoek is naar samenwerking met andere ziekenhuizen. De schaal van het huidige ziekenhuis is onvoldoende om ook in de toekomst op zelfstandige basis goede en hoogwaardige zorg te kunnen bieden.

30 De sociale recherche van de gemeente heeft twee inwoners ontmaskerd die sinds november 2005 onterecht een bijstandsuitkering ontvingen. De fraudeurs benadeelden de gemeente voor rond 11.000 euro.

Voormalig cruiseschip Rotterdam passeert Vlaardingen op weg naar definitieve ligplaats (4 augustus).
(Foto: Collectie J. Borsboom).

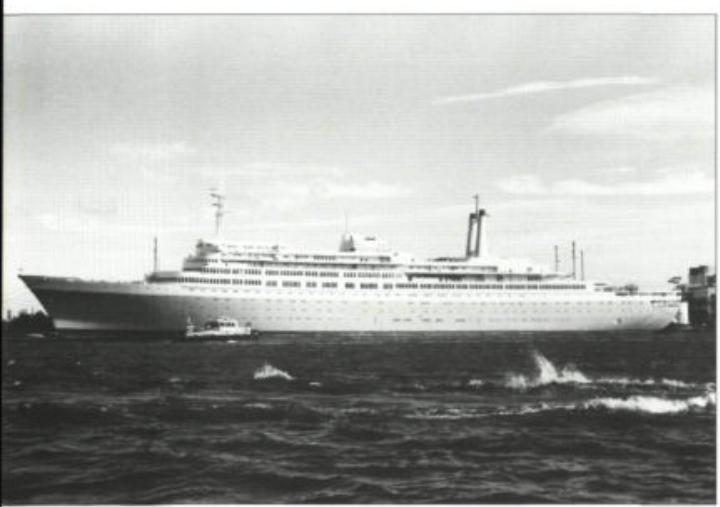

Het aantal milieumeldingen bij de DCMR is in het tweede kwartaal van dit jaar flink gestegen. De meeste klachten gingen over vliegtuiggeluid.

31 Inbraak in de tabakszaak van Koos Oostveen aan de Dirk de Derdelaan. Afgelopen mei raakte de tabakshandelaar zwaargewond nadat hij tijdens een overval werd neergestoken.

De vriendschapsband tussen de jeugdbrandweerlieden uit Vlaardingen en Neureut (Duitsland) bestaat 30 jaar. Ter gelegenheid hiervan brengen alle jeugdbrandweerlieden deze week een bezoek aan Vlaardingen. Loco-burgemeester Attema ontvangt de delegatie in het stadhuis.

Augustus

1 Het Varend Corso Westland onder het motto 'Wereld's' komt naar Vlaardingen. Ruim 700 kg groente en 120.000 bloemen zijn verdeeld over 60 boten.

4 Onder grote publieke belangstelling langs de oevers van de Waterweg vaart het voormalige cruiseschip Rotterdam naar zijn definitieve ligplaats aan het Derde Katendrechtse Hoofd in Rotterdam.

7 In sportcentrum Polderpoort presenteren Jan Anderson en Gera van der Weijden een boek over sportpark Vijfsluizen. Het boekje behandelt de geschiedenis tot het moment dat het sportcomplex werd ontmanteld. Oud-beheerder A. Leewis ontvangt het eerste exemplaar.

8 Vanwege de magische datum 8/8/8 is de trouwzaal volledig volgeboekt. Acht bruidsparen treden in het huwelijk. Het bruidspaar Van Hulst-Koevoet neemt de oudste drempel van Nederland in gebruik. De kersverse echtgenoot draagt zijn bruid over de dorpel uit circa 300 voor Christus. De drempel werd gevonden tijdens opgravingen bij de locatie De Vergulde Hand.

8-30 Zomerterras. Vier weekenden muziek, theater en cultuur in 't Hof/Oranjepark. Op initiatief van de Vlaardingse kunstenaar Cees Eykelenboom krijgt het Zomerterras er een grote kunsttentoonstelling bij.

9 De Vlaardinger Jurrien Hartman wordt 8ste in een tijd van 6 uur 17 minuten en 49 seconden tijdens de 39ste editie van de zwemmarathon over het IJsselmeer van Stavoren naar Medemblik, waar tevens de nationale titel marathonzwemmen op het spel staat.

Varend Corso Westland (1 augustus).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

11 Jacqueline van Es heeft zich om gezondheidsredenen met onmiddellijke ingang teruggetrokken als fractievoorzitter van de VVD. Van Es blijft wel raadslid voor de liberalen. Vera Kalf-Müller neemt haar taken over.

13 De rust in de Westwijk lijkt te zijn weergekeerd. De intensievere aanpak van overlast en criminaliteit door rondhangende Polen is volgens de politie en de gemeente succesvol.

14 De politie bedankt Jesse Don, Juremy Rosaria en Ramon Janssen. Dankzij hun heldhaftige optreden kon een 15-jarige zakkenrolster worden aangehouden. Het meisje van Bulgaarse afkomst is via Jeugdzorg in een kindertehuis geplaatst.

Om de instroom en huisvesting van arbeidsmigranten uit Midden- en Oost-Europese landen te reguleren, wil de gemeente een extra aantal sloopwoningen ter beschikking stellen.

15 Ondernemers aan de Westhavenkade en de Schiedamseweg reageren geschokt op het onderzoek van de gemeente naar de mogelijkheid van de afsluiting van de Oude Havenbrug en het Liesveldviaduct voor autoverkeer. Zij vrezen voor hun omzet als de plannen worden gerealiseerd.

16 Burgemeester Bruinsma is één van de bestuurders van in konvooi vertrekkende vrachtwagens van Truck Aid Limburg naar Kiev.

20 Tientallen fietsers en bromfietsers hebben de afgelopen weken op de Hoogstraat een flinke boete gekregen omdat ze zich niet hielden aan het geldende fietsverbod.

Onlangs verschenen het boek Geschiedenis van de scheikunde van oud-destillateur en chemicus Jacques van Toor.

21 De in Vlaardingen geboren waterpoloër Daniëlle de Bruijn behaalt tijdens de Olympische Spelen in Peking met haar ploeg een gouden medaille. Zij neemt 7 van de 9 Nederlandse treffers voor haar rekening.

22 Discotheek 't Packhuys komt weer terug aan de Koningin Wilhelminahaven. De disco sloot enkele tientallen jaren geleden de deuren. Eigenaar van het nieuwe Packhuys is Gilbert de Wildt, uitbater van bierlokaal Petrus.

Uit het jaarverslag 2007 van woningcorporatie Waterweg Wonen blijkt dat dankzij het Laatste Kans Project het aantal ontruimingen van woningen wegens huurschuld is gedaald naar 57 (87 in 2006).

23 De VL 92 Balder loopt averij op tijdens de Zeeheldendagen in Hellevoetsluis. Bij het manoeuvreren op het Haringvliet verliest het schip zijn schroef. De eveneens aan de vlootschouw deelnemende sleepboot Interlude van de Vlaardingse schipper Martin Speijer neemt de logger op sleeptouw.

25 Het weekendarrangement, bedoeld om het geweld in de binnenstad te beteugelen, lijkt een succes. Geweldplegers worden het hele weekend vastgehouden in het politiebureau en op z'n vroegst maandagochtend weer vrijgelaten.

5-31 Bokx Vastgoed Open bij tennisvereniging Holy. Lokaal favoriete Nicolette Uitert verrast met een plaats in de kwartfinales. Het toernooi wordt gewonnen door de Duitser Gero Kretschmer en de Bosnische Mervana Jugic-Salkic.

27 De politie heeft een 27-jarige Vlaardinger gearresteerd op verdenking van het plegen van een gewelddadige roofoverval op een man en een vrouw in de Van Baerlestraat in juli. Ook is een 20-jarige stadsgenoot aangehouden op verdenking van de overval op een sigarenwinkel van Koos Oostveen.

Bezoekers van de horeca die naar buiten gaan om te roken, zorgen nogal eens voor overlast. In een brief aan de uitbaters van horecabedrijven geeft de gemeente aan dat ze erop toe moeten zien dat hun klanten geen herrie maken.

Verschenen het boek 'De Verlorenen' van Margriet Verbeek. Het fantasieverhaal speelt zich af in 't Hof.

Waterweg Wonen presenteert het fotoboek 'Hier waren wij thuis' over Complex 9, het volgende stuk Babberspolder dat binnenkort wordt gesloopt.

29 In heel Nederland worden 's nachts vlinders geteld. Vlinderkenner Ben van As gaat tijdens een excursie in natuurpark Holy nachtvlinders tellen.

30 Aan de Dr. Wiardi Beckmansingel raakt een 80-jarige automobilist de macht over het stuur kwijt en veroorzaakt een grote ravage. De auto ramt onder andere de gevel van een DA-drogist.

September

1 In de Vettenoordsepolder zijn oplichters actief. Zij proberen via een sponsorloop van Victoria '04 geld bijeen te krijgen. De club heeft echter helemaal geen sponsorloop op het programma staan.

Twee jeugdteams van voetbalverenging VFC keren in bezit van een wisselbeker terug uit Moravská Třebová. Voor het eerst sinds de sportieve uitwisseling komt de beker in Vlaardingse handen.

2 Het gaat niet goed met de Kroningslantaarn, het rijksmonument op het Bill Mincoplein bij station Vlaardingen-Centrum. Onverlaten hebben onlangs een van de twee bronzen plaquettes van het monument gesloopt.

3 Beeldend kunstenaar Henk Horsten exposeert in koffie- en theeschenkerij De Zeeman op de Hoogstraat. Hij liet zich de afgelopen maanden inspireren door het aloude winkeltje.

De drie waterweggemeenten brengen een bijzonder literair spoor uit in boekvorm met luister-cd. Het boekje Sporen langs Schiedam, Vlaardingen en Maassluis trekt door middel van gedichten en verhalen een spoor door de drie steden.

4 GroenLinks wil dat de Vrijheidsboom aan de Hogelaan in ere wordt hersteld. De tekstband is verdwenen, zodat niemand kan zien waarom de boom werd aangeplant. De boom is geplant op 1 december 1945.

5 De stadswachten van de Lichtblauwe Brigade gaan deze en volgende maand extra controles uitvoeren op naleving van het hondenbeleid. Overtreders krijgen eerst een waarschuwing. Recidivisten krijgen een bekeuring.

De waterleiding in zorgcentrum Vaartland wordt gereinigd van legionella. Bewoners krijgen een aangepast dagprogramma omdat de kamers niet toegankelijk zijn.

De Industriële Kring Vlaardingen, Ondernemend Vlaardingen IKV viert het 45-jarig bestaan in de Stadsgehoorzaal. Voorzitter Leen van Bree overhandigt samen met wethouder Van der Zwan een cheque ter waarde van 7.500 euro aan Arnoud van Aalst, directeur van het Visserijmuseum, voor onderhoud aan de logger VL 92 Balder.

Kroningslantaan doelwit vandalen (2 september).
(Foto: Collectie Stadsarchief Vlaardingen).

9 De Holland Accentgroep gaat met elf scholen verder onder de naam Lentiz.

Een stroomstoring leidt tot vervroegde sluiting van de winkels. Door een overbelasting van het transformatorhuis aan de Groen van Prinstererstraat zit vrijwel het gehele centrum zonder elektriciteit. De storing duurt tot ver in de avond.

12 Een schaapsherder met een kudde van zo'n 250 schapen gaat in de Broekpolder de reuzenberenklauw bestrijden.

13 Open Monumentendag onder het motto 'Sporen'. In de stad worden een aantal sporen uitgezet langs de 'Tijdlijn van Vlaardingen'.

UitFestival op het Veerplein. De Stadsgehoorzaal en alle veertig culturele verenigingen presenteren de nieuwe programma's.

Vlaardingen neemt met 'De Laatste Ronde' afscheid van sportpark Vijfsluizen. Het publiek kan in een unieke sfeer definitief afscheid nemen van het legendarische sportpark.

Feestelijke onthulling van vier 'vloedpalen' van Leen Droppert. De houten objecten aan de Maasboulevard, de Westhavenkade, de Zomerstraat en het Mendelssohnplein geven de stand van het water aan tijdens de 'Hooge Vloed' in 1775.

Tijdens een korenfestival in Emmen viert het Shantykoor Vlaardingen het 5-jarig bestaan.

14 Handbiker John Vink behaalt op de marathon van Rotterdam een tweede plaats in zijn categorie en een vijfde plaats in het algemeen klassement.

Rob van Zanten behaalt op Ameland de Europese titel op de crosstriatlon in de categorie boven de 50 jaar.

14-22 Vlaardingen neemt deel aan de landelijke Week van de Vooruitgang, de Nederlandse variant van de European Mobility Week, met gratis busvervoer, publieksbijeenkomst luchtkwaliteit en het stimuleren van fietsgebruik.

15 Het College VOS huldigt Henk Kok. De docent Nederlands viert zijn 40-jarig jubileum in het onderwijs.

16 De landelijke Week van de Vooruitgang met als thema 'Groen licht voor duurzame mobiliteit' is voor de gemeente aanleiding om een nieuwe milieuvriendelijke auto voor het college in gebruik te nemen.

17 Bij de vorig jaar afgeronde renovatie van de Stadsgehoorzaal is een kunstwerk van Govert van Brandwijk verdwenen. Vermoedelijk is het in een vuilcontainer beland. Het gaat om een ornament in de vorm van een lier, geflankeerd door twee violen. Niemand wist dat het behouden moest blijven omdat het niet geregistreerd stond als kunst.

Voetbalclub Victoria '04 helpt FC Mozaïek uit de brand door het nieuwe kunstgrasveld ter beschikking te stellen aan de club. FC Mozaïek heeft zijn complex aan de Kethelweg moeten verlaten door de komst van CWO en heeft nog geen vaste thuisbasis.

De gemeente koopt het Zethametaterrein aan de Koningin Wilhelminahaven. De aankoop is nodig om de verhuizing van het bedrijf naar de Koggehaven mogelijk te maken. De aankoop is een belangrijke stap in de ontwikkeling van het rivierzoneplan waarin sprake is van woningbouw rond de Nieuwe Haven.

18 Cees Oosterom volgt Bram Keizerwaard op als fractievoorzitter van het CDA.

Het college geeft de Stichting Hospice NWN een startsubsidie van 72.400 euro. Ook Schiedam en Maassluis hebben toegezegd het hospice financieel te ondersteunen met één euro per inwoner.

Wethouder Robberegt opent de eerste OV-fietsbox bij het NS-station centrum. Mensen die zich op de fietsbox abonneren kunnen voor 2,85 euro per keer de fietsen gebruiken. Er komt ook een box bij de stations Oost en West.

19 De gemeente meet 3.800 woningen door waarvan bekend is dat de bewoners tot in 1986 bloot waren gesteld aan meer dan 55 decibel verkeerslawaai.

20 In het kader van 'Burendag' houdt buurthuis De Pijpelaar Open Huis. Men kan kennismaken met de activiteiten en de organisatie van het buurthuis.

Deze week is een begin gemaakt met de renovatie van het Oude Thuis, het karakteristieke pand aan de Oosthavenkade. Het pand was in het verleden in gebruik als pakhuis en rederskantoor en is nu eigendom van de firma Mol.

In Maassluis aan de Burgemeester van der Lelykade onthulling van de 'waterleliebank' vervaardigd door de Vlaardingse kunstenares Wilma Kuil.

21 In de Kerk van de Nazarener aan de Zwanensingel viert de Volle Evangelie Gemeente Vlaardingen dat precies 50 jaar geleden de eerste bijeenkomst in Vlaardingen werd gehouden.

27 Burgemeester Bruinsma maakt ten overstaan van meer dan honderd Zuid-Hollandse trouwambtenaren de schrijver van de mooiste trouwtoespraak bekend. De Westlandse winnares Karin Zegveld sluit hierna met deze toespraak het huwelijk van Marcel Weijers en Mariska van Berkel, winnaars van het 'mooiste liefdesverhaal' op Valentijnsdag.

De directie van Het Zonnehuis gaat op vijf van de zeven afdelingen een Wii-spelcomputer plaatsen.

De gemeente mag van de stadsregio Rotterdam het voorontwerpbestemmingsplan maken voor 80.000 vierkante meter aan kantoren op voormalig sportpark Vijfsluizen.

28 In de Ichthuskerk aan de Van Maerlantlaan wordt voor het laatst een kerkdienst gehouden. De kerk, ontworpen door architect Baron van Asbeek, is onlangs verkocht aan een projectontwikkelaar. De kerkdiensten worden voortaan gehouden in de Rehobothkerk.

30 Een 30-jarige Vlaardinger wordt door een arrestatieteam uit zijn huis aan de Stationsstraat gehaald nadat hij in verwarde toestand zijn huisraad vanaf de tweede verdieping op straat had gegooid. De man was in een psychose geraakt omdat hij zijn medicijnen niet had ingenomen.

Oktober

1 Klachten over stank- en wateroverlast hebben de politie op het spoor gebracht van een hennepkwekerij. In een woning aan de Van Viandenstraat werden 199 planten en 36 stekjes aangetroffen.

De toren van de Joannes de Dooperkerk wordt gerestaureerd. In de toren komt een stiltecentrum.

Met ingang van deze week is het Veerplein afgesloten voor gemotoriseerd verkeer. Vrachtwagens mogen winkels bevoorraden op vastgestelde tijden.

1-4 Raadsleden brengen een bezoek aan de Tsjechische partnerstad Moravská Třebová. De vierdaagse reis staat in het teken van ontmoeting, culturele uitwisseling en kennisoverdracht.

2 Ladies Circle Schiedam/Vlaardingen brengt met benefietdiner in restaurant Lepels in Schiedam 35.000 euro bijeen voor de Vlaardingse stichting De Egelbloem. De stichting realiseert opvang voor autistische kinderen tussen zes en twaalf jaar.

Het college gaat akkoord met de vestiging van een Stadshotel in de oude Stadsschool aan de Markt 47. Omdat de gevel beeldbepalend is, worden er strenge eisen aan de verbouwing gesteld.

Clown Bassie fopt de media. Een weekblad pakt flink uit over 'Bassie's baby' die de clown bij een 31-jarige vrouw zou hebben verwekt. Inmiddels is gebleken dat het om een reclamestunt gaat van verzekeringsmaatschappij Ohra.

3 Dierenasiel Vlaardingen heeft You Tube ingezet om gevonden honden en katten aan een nieuw baasje te helpen.

Bewoners van de Koninginnenflats zijn de overlast die de renovatie veroorzaakt meer dan beu. De renovatie zou in eerste instantie vorig jaar rond de kerst klaar zijn. In brieven aan corporatie Waterweg Wonen eist men financiële compensatie.

4 KinderBoekenFeest! in de Stadsgehoorzaal geopend door stadsdichter Benne van der Velde.

Wethouder Versluijs opent het islamitische gedeelte van de begraafplaats Holy.

5 Eerste Easy Sunday in De Salon aan de Oosthavenkade met een optreden van de bekende saxofonist Hans Dulfer.

6 Derde editie van Business op het Water trekt tientallen grote en kleine Vlaardingse ondernemers. De Award 'Sociaal Maatschappelijk Ondernemer 2008' gaat dit jaar naar Damco Bakkerijgrondstoffen BV voor het taalproject dat zij haar buitenlandse werknemers aanbiedt.

Aan het 30-jarig bestaan van Wijkcentrum De Deel komt op 31 december een einde. Het bestuur besloot tot sluiting omdat de gemeente haar beloftes niet na zou komen en de vrijwillige organisatie doordoor geen kans ziet de zaak draaiende te houden.

8 Op de prijsvraag die de gemeente heeft uitgeschreven voor de herinrichting van het Veerplein zijn 27 ontwerpen binnengekomen.

9 In het Visserij- en Vlaardings Museum opening van de tentoonstelling 'Vlaardingen Vooruit! – Van visserij- naar industriestad' door mr. J.J. Heusdens. Hij is de zoon van mr. J. Heusdens, burgemeester van Vlaardingen van 1946 tot 1975.

Jongeren tot 27 jaar zonder werk of opleiding die geen recht hebben op een uitkering, kunnen per direct een gesubsidieerde baan krijgen.

10 Burgemeester Bruinsma opent aan de Floris de Vijfdelaan het nieuwe pand van Vluchtelingenwerk Maasdelta - Steunpunt Integratie Vlaardingen en de Stichting Vele Vlaardingers Eén Huis. Het pand is het centrum voor interculturele ontmoeting en integratieondersteuning.

Laatste zang- en muziekavond in de Emmaüskerk met medewerking van Emmaüs- en Holycantorij o.l.v. Piet Klootwijk.

De gemeente gaat een proef starten met winterterrassen. Aanleiding is het rookverbod voor alle horecagelegenheden. De terrasvergunningen lopen nu van 1 april tot 31 oktober.

Martti Athisaari, ontvanger van de Geuzenpenning 2008, krijgt de Nobelprijs voor de Vrede toegekend.

11 Open Dag bij het Stadsarchief in het kader van de Landelijke Archievendag. In aanwezigheid van de 97-jarige onderwijzeres mevrouw Smits wordt het onlangs verworven filmmateriaal over het schoolleven op de Groen van Prinstererschool in de periode 1933-1955 getoond. De films zijn geschonken door een dochter van het hoofd van de school J. Kamphorst en mevrouw Smits.

12 In restaurant Loenz op de Markt presentatie van de CD 'Smaken Verschillen' van dichter Lévi Weemoedt en muzikant Cornelis Pons.

In het atelier van Hans Rikken in de voormalige kapel aan het Emaus eerste Nederlandse verkoopexpositie 'Kunst zoekt muur'.

15 Carlo van Dam is Japans Kampioen Formule 3. Van de achttien races won hij er 9.

Basisschool De Schakel besluit de viering van het 50-jarig bestaan met een discoavond op school. De school begon als Ds. Talmaschool en kreeg in 1983 haar huidige naam.

Het inwoneraantal is de laatste 35 jaar niet zo laag geweest als nu. Op 1 januari telde de stad 70.855 inwoners. In 2003 waren dat er nog 74.364, het hoogste aantal sinds 1995. Vlaardingen telde in 1972 ruim 82.000 inwoners.

Op het woonwagenkamp aan de Holyweg worden door de politie twee wietplantages met ruim 300 planten aangetroffen. Twee mannen van 22 en 35 jaar zijn aangehouden.

16 De sterk verwaarloosde Touwbaan lijkt te zijn gered. Het college wil nu een belangrijk deel van het rijksmonument in ere herstellen.

Marktkoopman Ronald Dijkhuizen ontvangt de Vlaardingse Haringspeld uit handen van wethouder Van der Zwan vanwege zijn 25-jarig jubileum als marktkoopman.

17 Griezel-Verhalentocht door Vlaardingen in het kader van de Week van de Geschiedenis. Gidsen van het Service-Team VVV nemen deelnemers mee langs een aantal 'enge' plekken in het centrum.

De brede school Het Prisma mag zich 'de eerste gezonde basisschool in Vlaardingen' noemen. De school heeft de taak op zich genomen kinderen ertoe te brengen gezonder te gaan eten. Behalve fruit, worden er extra sportlessen gegeven voor de groepen zeven en acht. Ook is er een yogajuf.

18 Het Cultureel Centrum Vlaardingen houdt in de Harmonie een culturele avond onder het motto 'Wij zijn hier om elkaar te ontmoeten en beter te leren kennen'. Alle buurtbewoners, instellingen, gemeente-instanties en vrijwilligers zijn van harte welkom.

Een 20-jarige Schiedammer ramt de gevel van de seniorenflat Ruytenburch aan de Burgemeester Pruissingel, met een groot gat en ingestorte muren als gevolg. Alle vijf inzittenden van de auto worden overgebracht naar het ziekenhuis.

19 Het ChaOskoor viert het 25-jarig bestaan tijdens een feestelijke dienst in de Remonstrantse Kerk aan de Hoflaan. Het koor heeft jarenlang onder leiding gestaan van Charlotte van Os, naamgeefster van het koor.

21 De lokale lasten stijgen komend jaar met het inflatieniveau van 3,15%. De gemeente is erin geslaagd de begroting tot 2012 sluitend te krijgen zonder extra lastenverhoging voor de Vlaardingers.

22 De Rekenkamercommissie Schiedam-Vlaardingen presenteert het rapport over de uit de hand gelopen kosten voor de renovatie van de Stadsgehoorzaal.

Hovenier Klaas van Elsäcker heeft met het ontwerp en de uitvoering van een tuin aan de Schiedamseweg de tweede prijs gewonnen in de hovenierscompetitie 'De Tuin van het Jaar'.

23 Het Vlaardings Mannenkoor Orpheus is doorgedrongen tot de finale van de Holland Korendagen. In november zullen in Naaldwijk de beste koren uit de voorronden strijden om de eerste plaats.

24 Vlaardingen wil tot 2025 de uitstoot van CO2 met 40% terugbrengen. Er wordt gedacht aan schonere motoren voor het gemeentelijke wagenpark. Ook laat het college onderzoeken in hoeverre het mogelijk is om op gemeentelijke gebouwen vegetatiedaken en zonnepanelen aan te brengen.

27 Om het aantal verkeersslachtoffers in 2009 met 10% te laten dalen wordt het Stadshart volgend jaar een 30-kilometerzone. Verder worden buiten de bebouwde kom 60-kilometerzones aangewezen. Ook wil het college de verkeersleerkrachten handhaven.

28 Aan de Van Hogendorplaan wordt in een voormalig winkelpand het activiteitencentrum voor kinderen OnFF in gebruik genomen. OnFF moet ook dienst gaan doen als ontmoetingsplek voor de oudere wijkbewoners.

In wijkcentrum De Deel lezingavond over 'De Vlaardingse Dracht', georganiseerd door de Historische Vereniging Vlaardingen.

29 Burgemeester Bruinsma plaatst aan de Curacaolaan het eerste bord met 'Spe(e)lregels'. Het speciale bord komt op alle speel- en hangplekken waar veel overlast wordt veroorzaakt door jongeren.

Vanwege het 70-jarig bestaan van makelaar De Witte is onlangs een burgemeesterskalender uitgebracht. De kalender is samengesteld in samenwerking met het Stadsarchief, Streekmuseum Jan Anderson en Stout Grafische Dienstverlening. De kalender toont de woningen van Vlaardingse burgemeesters.

Het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. moet de komende jaren het uitgavenpatroon aanpassen. Door de kredietcrisis heeft het fonds geld verloren.

30 De oude Kroepoekfabriek aan de Koningin Wilhelminahaven wordt verbouwd tot het nieuwe Jongeren Cultuur Centrum. De verbouwing zal één tot anderhalf jaar duren en kost 1,5 miljoen euro. Het centrum wordt zowel 'cultureel werkplaats' als een podium en uitgaanslocatie.

De Koningin Wilhelminahaven hoopt dit jaar 1,2 miljoen ton overslag te verwerken. Jaarlijks doen zo'n 6.000 binnenvaartschepen en 700 zeeschepen de haven aan.

In het ontmoetingscentrum Vele Vlaardingers Eén Huis in de Westwijk kennismakingsbijeenkomst voor senioren onder het motto 'Ontdek Elkaars Wereld'.

Met het slaan van de eerste paal geeft wethouder Versluijs het startsein voor de bouw van het geluidsscherm tussen de Westwijk en de A20.

De gemeenteraad neemt in grote meerderheid de parkeernota van wethouder Robberegt aan. Alleen VV200/LV, SBV, AOV en CU/SGP stemmen tegen. De behandeling van het nieuwe parkeerbeleid trekt veel belangstellenden

31 De DCMR Milieudienst Rijnmond onderzoekt in opdracht van de provincie in hoeverre opgespoten baggerspecie flora en fauna in de Broekpolder heeft aangetast. Aan de hand van de uitkomsten wordt bepaald of saneringsmaatregelen nodig zijn.

Jaarlijkse Halloweentocht door de stad, gevolgd door de ontsteking van de milieuvriendelijke (LED) feestverlichting door de wethouders Robberegt, Van der Zwan en voorzitter van het Stadshart Frans Hazenberg

November

1 Bij boekhandel Donner in Rotterdam signeert oud-Vlaardinger en voormalig Ruslandcorrespondent Peter d'Hamecourt zijn twee nieuwste boeken: Petersburg, paradijs in het moeras en Leven als god in Rusland.

Vlietland Ziekenhuis, locatie Vlaardingen, maakt zich op voor verhuizing naar nieuw ziekenhuis in Schiedam (5 november).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

In het Visserij- en Vlaardings Museum afsluiting van de tsunami-actie 'Adopteer een boot', die in 2004 door Yvonne Batenburg werd opgezet voor hulp aan vissers in Sri Lanka. De actie heeft in totaal 135.783,22 euro opgebracht.

In Theater Koningshof in Maassluis viert het Vlaardingse musical- en popkoor Multiple Voice het 5-jarig bestaan onder het motto 'werelds'. Dirigent Seth Heeren neemt het publiek mee op een muzikale rondreis langs alle werelddelen. Medewerking verleent de van oorsprong Vlaardingse musicalster Marjolein Keuning.

3 De commissie bezwaarschriften heeft een vernietigend oordeel uitgesproken over het besluit om de Westhavenkade af te sluiten. De Algemene Kamer spreekt in haar nog niet openbaar gemaakt advies van een onzorgvuldig tot stand gekomen besluit dat moet worden ingetrokken.

De gemeente is begonnen met een grote schoonmaakactie van graffiti- en plakvervuiling. Particuliere eigenaren van vervuilde objecten krijgen gratis reiniging aangeboden. De schoonmaak neemt enkele maanden in beslag.

4 In de kamer van wethouder Robberegt tentoonstelling van werk van de amateur-kunstenares Jannie van Klinken.

In de Stadsbibliotheek tentoonstelling over mr. J. Heusdens, burgemeester van Vlaardingen van 1947 tot 1975. Om een beeld te geven van die tijd is de expositie aangevuld met voorwerpen uit Streekmuseum Jan Anderson.

5 'Onderweg naar de beste zorg' is de slogan van de campagne waarmee de verhuizing van het Vlietland Ziekenhuis in de regio onder de aandacht wordt gebracht. De twee vestigingen verhuizen op 30 december naar de nieuwe locatie aan het Vlietlandplein in Schiedam.

6 De Stadsbibliotheek aan de Waalstraat krijgt een opknapbeurt en een kunsttoepassing van de Vlaardingse kunstenares Marjon Hoogendijk.

De 8-jarige Bachar Al Thabet van de Erasmusschool is één van de winnaars van de nationale Schoolbiebquiz. Als prijs gaat hij met zijn klas een dagje naar de Efteling.

De gemeente en de brandweer willen volgend jaar mensen meer bewust maken van de gevaren van brand. De wijken die het meest door brand getroffen worden komen als eerste aan de beurt.

7 In de Stadsgehoorzaal vertoning van de film 'Verrassend Vlaardingen'. De promotiefilm van Vlaardingen is gemaakt met medewerking van de VVV Vlaardingen en de Vlaardinger Winston Post en Bas Muijs, beiden behorend tot de cast van GTST. Burgemeester Bruinsma ontvangt het eerste exemplaar.

In de Stadsgehoorzaal opvoering van het blijspel 'Een beeld van een man' door de Vlaardingse toneelgroep ONI.

7/8 Tweede Vlaardingse Eenakter Festival in het Valkenhof Theater onder het motto 'Zestig' vanwege het 60-jarig bestaan van toneelgroep De Fakkel.

8 Met het behalen van de Nederlandse seniorentitel in zijn gewichtsklasse neemt oud-Vlaardinger Mark Huizinga in Rotterdam afscheid van de judosport. De judoka won de afgelopen 15 jaar o.a. Olympisch goud, tweemaal Olympisch brons en vijf maal werd hij Europees kampioen.

10 Het college is een lobby gestart om te voorkomen dat Vlaardingen te maken krijgt met halvering van de ISV-gelden (Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing). Kamerleden zijn uitgenodigd om in de Babberspolder een kijkje te nemen.

De officier van justitie eist een boete van 40.000 euro van het Vlaardingse overslagbedrijf Rotterdam Bulk Terminal vanwege lozing van vervuild afvalwater.

11 In de Rehobothkerk dialezing over de druiventeelt in Nederland, georganiseerd door Groei & Bloei, afdeling Vlaardingen.

Adam Günay, tolk voor onder meer de gemeente Vlaardingen en de rechtbank, moet een inburgeringcursus volgen omdat hij volgens de gemeente maar zes jaar in Nederland naar school is geweest.

Ferrymaatschappij Norfolk Line vermindert het aantal aanvaarten van de veerdienst op het Britse Felixstowe. Door de kredietcrisis is het aanbod van vracht op Engeland fors teruggelopen. Mogelijk dat binnenkort in het weekeinde nog een dienst vervalt.

In de Oude hal van het stadhuis uitreiking van het Historisch Jaarboek Vlaardingen 2008. Het boek bevat een biografie van de naoorlogse burgemeester mr. J. Heusdens van de hand van Hans Mathijssen.

12 De tentoonstelling van de Vlaardingse kunstenaar Tanja Boxman, die deels niet welkom was in cultureel en spiritueel centrum Op Hodenpijl in Schipluiden, is vanaf vandaag te zien in Vlaardingen. Annemarie van Zanten heeft de etalage van haar voormalige boekwinkel aan de Hoogstraat ter beschikking gesteld.

Op de Free Golfbaan Schinkelshoek aan de Zuidbuurt slaat Ruud Veenendal een hole-in-one. De gelukkige putter wint een prachtige golfset. Het is de eerste keer dat op Schinkelshoek een hole-in-one wordt geslagen.

13 Dag van Respect. De Van Kampenschool wint de Fair-Play beker tijdens de Sportieve Dag van Respect, bestaande uit twee minizaalvoetbaltoernooien. Jaarlijkse herdenking bij het Monument van Bezinning.

14 De politie en de lichtblauwe brigade gaan intensieve controles starten op fietsverlichting. Fietsers zonder licht krijgen een boete van 20 euro en als cadeau een fietslampje dat direct op de fiets of de kleding kan worden bevestigd.

15 De Christelijk Gereformeerde Kerk aan de Emmastraat viert het 100-jarig bestaan met een ontmoetingsdag voor leden en oud-leden. Er verschijnt ook een jubileumboek.

Intocht van Sint-Nicolaas. De intocht wordt voor de 35ste keer georganiseerd door C.J.V. Vlaardingen.

De arcades bij de ingang van het stadhuis aan de Markt worden afgesloten met glas. De afsluiting is nodig omdat jongeren de arcades gebruiken als hangplek.

In de Grote Kerk viert het koor Gloria Toonkunst het 90-jarig bestaan met de uitvoering van het oratorium Elias van F. Mendelssohn Bartholdy. Aad van der Hoeven is 35 jaar dirigent van het koor.

16 Stichting Mijn Vlaardingen reikt een 'Pluim' uit aan het bestuur van de kanovereniging Natsec voor de organisatie van een kanodag voor mensen met een beperking.

18 Burgemeester Bruinsma streeft naar een plek voor de kerstboomverbranding. Gedacht wordt aan het voormalige Fortunaterrein aan de Marathonweg. Aan de Broekweg, waar vorig jaar enorme schade ontstond door een explosie, wil men samen met jongeren een feest organiseren.

19 Het Roth Theater heeft na vijftien jaar zijn deuren aan de Kuipershof noodgedwongen moeten sluiten. De eigenaar had het pand jaren gratis ter beschikking gesteld, maar kondigde vorig jaar aan dat er 1.200 euro huur per maand moest worden betaald.

Waterweg Wonen is de winnaar van Het Glazen Huis 2008. De jury van de jaarverslagprijs voor transparante wooncorporaties is onder de indruk van het vakmanschap waarmee Waterweg Wonen haar maatschappelijke verantwoording en maatschappelijk ondernemen in volle breedte oppakt.

Natsec krijgt erkenning voor de kanodag voor mensen met een beperking (16 november).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Kevin Brouwer lanceert in Rotterdam zijn eerste single-cd. De Vlaardinger schreef een Nederlandstalige versie van de jaren '80-hit You're a Friend of mine van Clarence Cemons en Jackson Browne.

De Vlaardingers mogen de inrichting van het Veerplein uitkiezen. Deze week stuurt de gemeente keuzekaarten naar alle inwoners van 12 jaar en ouder. De genomineerde thema's zijn De Verdieping, Singing in the Rain en Nieuw Vlaardings Tapijt.

20 De Vereniging Vrienden van het Visserijmuseum viert het 20-jarig bestaan. Tijdens de jubileumavond overhandigt voorzitter Leen van Bree de tweejarige Hoogendijkprijs aan Frida van Beylen-Beirnaert, weduwe van Jules van Beylen voor de publicatie De Hengst, de botvisserij en de mosselvangst in Zeeland.

In het kader van de revitalisering van de binnenstad krijgt het Visserij- en Vlaardings Museum 4 miljoen euro van het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o. Eerder had het fonds al 750.000 euro beschikbaar gesteld. De gemeente heeft een bedrag van 1,5 miljoen gereserveerd voor de in totaal 8 miljoen euro kostende renovatie van het museum.

Willem de Man wordt voorzitter ad interim van de SP. Oud-voorzitter Arnout Hoekstra wil zich meer richten op het fractievoorzitterschap dat hij vier jaar heeft gecombineerd met het voorzitterschap.

Bewoners van de Havenstraat vieren het 400-jarig bestaan van de straat met de onthulling van een plaquette die de verjaardag markeert.

21 Eerste Vlaardingse KUSkwis (Ken Uw Stad) in de aula van het Groen van Prinsterer College. In twee maal drie rondes wordt de kennis getoetst van en over Vlaardingen, in het heden en verleden.

Officiële opening van de nieuwe brandweerkazerne op bedrijventerrein Hoogstad door burgemeester Bruinsma.

22 De zeeverkennersgroep De Geuzen neemt afscheid van voorzitter Edwin van Malkenhorst. De scheidende voorzitter, die 23 jaar actief is geweest, ontvangt het bronzen waarderingsteken van Scouting Nederland voor zijn inzet.

24 De politie houdt twee Roemenen aan op verdenking van skimmen bij een pinautomaat van de Fortis Bank op het Veerplein.

In Café Mes bekendmaking van de nominatie voor de UITblinker 2009. Om de Vlaardingse horecaprijs strijden De Notaris, De Zeeman, Café De Waal, Malle Babbe en LOENZ. Omdat de prijs voor de vijfde keer wordt uitgereikt zijn er dit jaar vijf bedrijven genomineerd.

Mevrouw H. de Bruijn-Maan, oudste inwoonster van Vlaardingen, viert haar 104de verjaardag.

25 Vlaardingse café-uitbaters zetten sinds een week na 22.00 uur de asbakken weer op tafel omdat niet alle collega's zich aan het rookverbod houden. De actie wordt niet gesteund door de Koninklijke Horeca Nederland.

Opening nieuwe brandweerkazerne (21 november).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

Oud-wethouder Henk Roijers heeft tijdens de algemene ledenvergadering van zijn partij de mr. D.U. Stikkerplaquette ontvangen. Hij krijgt de onderscheiding voor zijn grote verdienste voor de VVD.

26 Wethouder Robberegt heeft het startsein gegeven voor de aanleg van een fietsstraat in de 2e van Leyden Gaelstraat. De fietsstraat is een primeur in Vlaardingen..

Er komt definitief geen kerstboomverbranding aan de Broekweg.

27 De permanente afsluiting van de Westhavenkade tussen de Visbankflat en de Dayer is van de baan. De Westhavenplaats en de Westhavenkade blijven hierdoor toegankelijk voor het autoverkeer. Het college neemt hiermee het advies van de Algemene Kamer van de commissie van bezwaren over.

De geschillencommissie van het KIVI is nog altijd bezig met de juridische procedure over de renovatie van de Stadsgehoorzaal tussen de gemeente Vlaardingen en het architectenbureau. De gemeente claimt 1,5 miljoen euro wegens tijdens de verbouwing gemaakte fouten.

Onder de titel 'Spoetnik voor Oekraïne' viert de Vlaardingse stichting Spoetnik het 15-jarig jubileum in Theater Zuidplein in Rotterdam.

28 Met de ondertekening van een convenant verklaren de drie waterweggemeenten gezamenlijk de oorlog aan hennepkwekers. Dat betekent dat de kweker niet alleen strafrechtelijk wordt aangepakt maar ook voor de opruimkosten op moet draaien.

Om het alcoholgebruik onder jongeren te verminderen starten de drie waterweggemeenten het LAM-project (Lokaal Alcohol Matigingsproject). GGD, politie en jongerenorganisaties gaan intensief samen werken met de Bouman GGZ.

In het Hollandiagebouw opent oud-wethouder K. van der Windt de groepstentoonstelling van 24 Vlaardingse kunstenaars 'Het witte niets dat wacht', georganiseerd door de stichting Mareado, een platform voor beeldende kunst.

In de Muziekzaal van het Visserijmuseum overhandigt wethouder Robberegt het eerste exemplaar van het boek Bezanen en Gaffelaars, schepen van 't Overmaas, visschuiten van de Zuid-Hollandse eilanden uit de jaren 1600 – 1850 aan mevrouw H. Ploeg-van Gogh. Het is een postume uitgave van het gelijknamige onderzoekrapport van haar man.

29 ZV Vlaardingen huldigt in zwembad De Kulk waterpoloster Daniëlle de Bruijn die in Peking met het Nederlandse team goud veroverde. De zwemster, die tegenwoordig in Gouda woont, begon haar carrière in het Kolpabad bij zwemclub De Viking.

De Joodse begraafplaats aan de Schiedamseweg wordt in ere hersteld. Hiermee wordt een afspraak van meer dan zestig jaar geleden met burgemeester Siezen nagekomen.

December

1 Bij Vopak aan de Koningin Wilhelminahaven worden acht mammoettanks geplaatst voor opslag van vloeistoffen. De tanks dienen als vervanging van 44 kleinere tanks.

3 Het boek Vlaardingen in Kleur van Frans Assenberg toont Vlaardingen in 1920 aan de hand van oude ansichtkaarten die nog ingekleurd werden door meisjes.

Oud-wethouder Ben van der Velde is met 3.562 voorkeurstemmen gekozen in het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap Delfland.

Ter voorkoming van wateroverlast wordt de Marnixlaan ter hoogte van de kruising met de Marathonweg opnieuw ingericht en bestraat.

Het overslagbedrijf Rotterdam Bulk Terminal krijgt van de Raad van State tot 15 december de tijd om lozingen van vervuild afvalwater in de Vulcaanhaven te stoppen.

Het is nu al mogelijk om in een van de drie parkeergarages per acht minuten te betalen. De wijziging stond gepland voor 1 januari 2009.

4 Tijdens politiecontroles aan de Claudius Civilislaan, De Loper en de Broekpolderweg worden dertig fietsers zonder licht beboet.

8 Het 'Groen van Prinsterer' is een van de drie genomineerde scholen voor de nationale Onderwijsprijs in de categorie Voortgezet Onderwijs. De school dingt mee dankzij het project 'Lessen in geluk', waarin aandacht wordt besteed aan sociale en emotionele vorming van leerlingen.

De Stichting Boombehoud is verontwaardigd over het plan 'Singing in the Rain' voor de herinrichting van het Veerplein, omdat hiervoor een groot aantal bomen moet worden gekapt. Mocht het plan gekozen worden, dan zal de stichting zich inzetten voor een aanpassing.

9 De gemeente stelt 25.000 euro beschikbaar voor een stiltecentrum in het nieuwe Vlietland Ziekenhuis in Schiedam. Men wil hiermee een Vlaardings tintje geven aan het fusieziekenhuis.

10 Pannenkoekenfeest in de Paulus Buysstraat. Buurtbewoners mogen hun lievelingsrecepten meenemen. Zij worden gebundeld voor de uitgave van 'De smaak van de Babberspolder'.

Er komt bij wijze van proef een parkeerverbod op de Hoflaan tussen de Westlandseweg en de Hofsingel. Op dit gedeelte komen volgens de gemeente geregeld onveilige situaties voor door gevaarlijk geparkeerde auto's en vrachtwagens.

Om verloedering van de wijk tegen te gaan willen actieve bewoners uit Babberspolder-Oost een vervolg geven aan de opfleuracties en het initiatief van straatcontactpersonen verder uitwerken.

11 In het Delta Hotel praten vertegenwoordigers van negen Europese steden over de vergrijzing.

Alle vrijwilligers die geregistreerd staan bij de Stichting Mantelzorg NWN krijgen dit jaar een kerstcadeautje.

12 De GroenLinks-fractie roept het college op een digitale Vlaardingse Erfgoedbank op te zetten. Dit moet voorkomen dat bijzondere ornamenten van gebouwen bij sloop verdwijnen. Aanleiding hiertoe is de vernietiging van de muziektrofee van Govert van Brandwijk (zie ook 17 september).

Overleden op 102-jarige leeftijd schrijfster Cornelia Maria van den Berg-Akkerman.

12/13 Traditionele ontsteking van de kerstboomverlichting op de Markt door burgemeester Bruinsma, kerstconcert in de Grote Kerk en kerstmarkt georganiseerd door de Vereniging Historische Markt.

13 In het kader van de afsluiting van het project 'Kunst in de stegen' feestelijke opening van het openluchtkunstproject 'Timmersteeg'.

De Peperstraat is weer Scrooge Alley. Tientallen acteurs brengen samen met de winkeliers de sfeer uit de tijd van Dickens weer tot leven.

14 Vijftigste Volkskerstzang in de Grote Kerk. Tekst en meditatie wordt verzorgd door Marjan Egberts.

De Vlaardingse kunstenaar Carry van Delft veilt in Zoeterwoude een aantal kunstwerken voor Peoples Trust. De stichting komt op voor jonge kinderen in de Indiase seksindustrie.

Duizenden bewoners van de drie Waterweggemeenten brengen een bezoek aan het nieuwe Vlietland Ziekenhuis in Schiedam. De gehele dag staan lange rijen nieuwsgierige mensen geduldig te wachten op een rondleiding door het gebouw.

17 Heropening van ontmoetingscentrum 'De Bijenkorf' aan de Reigerlaan. Het voormalige dienstencentrum, dat in 1988 is geopend, was tot voor kort eigendom van de Stichting Ouderenwerk. Het dienstencentrum is veranderd in een ontmoetingscentrum.

Vlaardingers die gebruik maken van Regiotaxi Waterweg, voorheen Tele-Taxi, zijn beter te spreken over dit collectieve vervoer dan een jaar geleden.

18 In vervolg op de trouwspeechwedstrijd heeft Vlaardingen 7-8-9 uitgeroepen tot bijzondere trouwdatum van 2009. Om kans te maken op een gratis huwelijk moeten koppels een motivatie bedenken waarom zij elkaar op die dag het jawoord willen geven.

De gemeenteraad gaat met een minieme meerderheid van 18 tegen 16 stemmen akkoord met de overeenkomst tussen de gemeente en ING Real Estate over de vestiging van een Leisure Center in het voormalige V&D-pand aan het Veerplein.

Het college heeft een programma van eisen opgesteld voor een nieuw stadskantoor. Van de drie mogelijke varianten heeft men de voorkeur uitgesproken voor sloop van het oude gebouw en nieuwbouw op dezelfde plaats.

De kerststal in de Antonie Duyckstraat is voor de twaalfde keer te bewonderen.

19 Het komende jaar krijgen alle brugklasleerlingen van College VOS een eigen laptop. Aanleiding hiertoe is het succes van een eigen laptop van de leerlingen in de bovenbouw van het vmbo.

De politiebureaus in Schiedam, Maassluis en Hoek van Holland zijn de komende kerstdagen gesloten. Inwoners van die gemeenten kunnen tijdens de feestdagen terecht op het bureau in Vlaardingen. De sluiting moet leiden tot zoveel mogelijk blauw op straat.

Bij een controle bij de vier spoorwegovergangen worden 21 bonnen uitgeschreven voor het negeren van het rode licht. Een woordvoerder van ProRail is verbijsterd over het hoge aantal bekeuringen. Er zullen meer controles worden gehouden.

20 Een groepje jongeren verzamelt tientallen pallets rond een vuurton aan de Broekweg. Na een gesprek met de gealarmeerde politie worden de pallets verwijderd en wordt het vuur geblust.

Aan het einde van de Holysingel is op verzoek van de gemeente Midden-Delfland een verbodsbord geplaatst dat vrachtwagenbestuurders erop attendeert dat een wagen die langer is dan tien meter of zwaarder is dan tien ton niet over de Zouteveenseweg mag rijden.

Onbekenden hebben de kerstboom voor het stadhuis in brand gestoken. De brandweer kon niet voorkomen dat de boom veel schade opliep. In overleg met de gemeente wordt besloten wegens gevaarlijke situaties de boom af te voeren.

22 Burgemeester Bruinsma en jeugdburgemeester Anneke Kuipers openen in de Lijnbaanhallen de 35ste editie van Jeugstad.

24 In het kader van het 90-jarig jubileum in 2009 organiseert het 'Groen' een korte verhalen- en poëziewedstrijd. Juryleden zijn Lévi Weemoedt, Maarten Keizerwaard en cultureel antropologe Gera van der Weijden.

De Vlaardingse horeca heeft de handen ineen geslagen voor een nieuwe kerstboom voor het stadhuis. Maandag werd een nieuwe boom uit Luxemburg gehaald en deze is vandaag met nieuwe verlichting in oude luister hersteld.

De voorgenomen sloop van het kerkgebouw van de Remonstrantse Gemeente aan de Hoflaan is van de baan. De projectontwikkelaar die de kerk had willen slopen om appartementen te bouwen kan door de kredietcrisis de koop financieel niet rond krijgen.

25 1.600 huishoudens met een bijstandsuitkering ontvangen van de gemeente 50 euro. De 3.600 huishoudens die rond moeten komen met 120% van de bijstandsnorm, krijgen een Irischeque ter waarde van 25 euro.

Passe-Partout, vroeger bekend als Verboons Geschenkenpaleis aan de Korte Hoogstraat, sluit volgend jaar na vijftig jaar de deuren.

29 De gemeente verzoekt inwoners dringend om op 31 december geen afval meer in containers te gooien, om containerbrandjes te voorkomen.

30 Met een gratis 'alcoholvrij' eindejaarsconcert door de rapper Fouradi in de Polderpoort sluit het Bureau Welzijnsprojecten een jaar van jongerenactiviteiten af.

Met achttien verhuiswagens gaan ruim honderd patiënten van de Schiedamse en Vlaardingse vestiging naar het nieuwe Vlietland Ziekenhuis in Schiedam-Bijdorp. De verhuizing loopt op rolletjes. Rond tien uur, twee uur eerder dan gepland, zijn alle patiënten op de nieuwe bestemming.

31 Op de sloten en singels wordt door de jeugd geschaatst. Mocht de vorst doorzetten dan wordt de Westland Toertocht georganiseerd.

De kerstbomenverbranding vindt plaats op het voormalige voetbalterrein van Fortuna aan de Marathonweg.

Jeugdstad heeft de 135.000ste bezoeker in 35 jaar begroet. Per jaar bezoeken gemiddeld 3.857 kinderen Jeugdstad.

Motorhuis Vlaardingen aan de Kethelweg sluit zijn deuren. Het bedrijf begon zo'n vijftig jaar geleden onder de naam Gebroeders Zuidgeest. In 2000 kwam het bedrijf in handen van Van Leeuwen Delft, om in maart van dit jaar te worden overgenomen door het Motorhuis.

Patiënten verhuizen naar het nieuwe ziekenhuis (30 december).
(Foto: Roel Dijkstra Fotografie).

HELINIUM

Jaarverslag

Archeologische Werkgroep Helinium

Afdeling 8 van de Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland

Vitrine in het Stadskantoor in Vlaardingen.
De foto is gemaakt door Ellen Groen.

Voorwoord

Het jaar 2008 stond in het teken van het 50-jarig jubileum van Helinium, waarbij we geprobeerd hebben onze vereniging bij een breder publiek bekendheid te geven door middel van het organiseren van tentoonstellingen. Een jaar ook waarin feest en verdriet samen gingen. Zo overleed in januari 2008 Leen Havelaar, lid van het eerste uur. Later in het jaar, eind april, moesten we afscheid nemen van Rein de Graaf, bestuurslid en redactielid van Terra Nigra.
De functieverdeling van het bestuur is, op het wegvallen van Rein de Graaf na, onveranderd gebleven. Guus van de Poel: voorzitter, Rikkert Wijk: penningmeester, Hilde van Wensveen: secretaris en Albert Luten: algemeen lid.

Veldwerk

Na het magere jaar 2007, bleek het in 2008 nog minder te kunnen.
Op enkele individuele waarnemingen in de Holierhoeksepolder en Maasland na, zijn er geen activiteiten geweest.

Werkavonden

De werkavonden worden bezocht door een vaste groep mensen, die de verschillende werkzaamheden uitvoeren.

- Het project askuil (v.d.W. 1.095 spoor 263) vordert langzaam. Het ontbreekt vooral aan mensen die de voorwerpen kunnen tekenen.
- De zeefmonsters van Barendrecht / Carnisselanden worden nog verder uitgezocht. Het werk kan nog steeds zonder hulp doorgaan.
- Het overige materiaal van de opgraving van der Windt 1.095 (alles buiten spoor 263) wordt gesorteerd, geteld, gecatalogiseerd en het aardewerk wordt gewogen.
- Het knipselarchief is aangevuld.
- Veel tijd ging op aan het voorbereiden van tentoonstellingen.
- De bibliotheekcatalogus is omgezet in een Acces-bestand en de hele inventaris van de boekenkasten is gecontroleerd. De tijdschriften zijn nagekeken en de ontbrekende exemplaren zijn zoveel mogelijk aangevuld.
- Er is een workshop pijpendeterminatie georganiseerd met leden van Golda die ook lid zijn van de Pijpelogische Kring Nederland.

Jubileum activiteiten

In het jaar waarin Helinium het 50-jarig jubileum vierde is er een serie tentoonstellingen georganiseerd. Hiervoor is materiaal in bruikleen gekregen van het VLAK, het BOOR, het Gemeentemuseum Maassluis en museum De Schilpen.

- Op 17 januari 2008 werd in het Stadskantoor te Vlaardingen een vitrine onthuld. Bij de opening werd bekend gemaakt dat Helinium een replica zal gaan maken van de kano die bij De Vergulde Hand is opgegraven.
- Vanaf 5 februari tot en met 17 maart is er een tentoonstel-

ling georganiseerd in de bibliotheken Noord en Stadserf in Schiedam.
- Van 18 maart tot 29 april stond de tentoonstelling in de Centrale Bibliotheek in Rotterdam.
- In het Visserij / Vlaardings Museum werd de tentoonstelling geopend op 8 mei, gelijktijdig met de opening van de tentoonstelling 'Graven in Vlaardingen'.
- In 'De Salon" van de bibliotheek in Maassluis was de tentoonstelling van 1 augustus tot en met 26 september. Op de hierbij gedane oproep voor materiaal uit de Zuidvliet, verzameld in de jaren '70, kwamen verschillende reacties. Het materiaal is beschreven, gefotografeerd en digitaal verwerkt.
- De laatste tentoonstelling werd ingericht in museum De Schilpen in Maasland. Vanaf 8 oktober is daar een Helinium vitrine te zien.
- Van de redactie van Westerheem mocht Helinium als jubilerende afdeling een heel blad vullen. Het eerste exemplaar werd op 17 juni in zijn werkkamer op het Stadhuis overhandigd aan Jan Robberegt, wethouder van Cultuur in Vlaardingen.
- Zaterdag 5 juli ontvingen we 30 gasten van AWN afdelingen, archeologische Werkgroep 'Golda' en de Historische Vereniging Vlaardingen. Er was een rondleiding georganiseerd door het Visserij Museum en 'De Balder'. Daarna was er op Hoogstad een gezellig samenzijn met een hapje en een drankje.

Experimentele archeologie
Het aangekondigde project 'replica boomstamkano Vergulde Hand' is nog niet gestart, wel is er een opzet gemaakt om het project uit te breiden met andere activiteiten op het gebied van experimentele archeologie.
Het al langer bestaande plan om een huidboot of curragh te maken is uitgevoerd. Van wilgentakken is een frame gebouwd en bekleed met tentdoek. Nadat het doek waterdicht was gemaakt, is er mee gevaren.

Overige activiteiten
Dit jaar is er een aantal werkzaterdagen gehouden waarbij gewerkt werd aan verschillende projecten en lopende zaken.

Er zijn verschillende gesprekken geweest met mensen van het Erfgoedhuis Zuid-Holland over de plaats van de amateurarcheologie in het nieuwe bestel en over het ontwikkelen van lespakketten voor het onderwijs.

Voor de TV Rijnmond serie 'Vergeten Verhalen' is gebruik gemaakt van het Helinium foto- en knipselarchief.

De kano heeft tijdens het VL Loggerfestival in de stand van de Broekpolderfederatie gestaan.

De midzomerbarbecue werd door 24 mensen bezocht.

Bij het overleg voor de Open Monumentendag heeft Helinium ook bijdragen geleverd hetgeen resulteerde in een foto-expositie aan de Markt in Vlaardingen.

Voor het project 'Archeologie van de 25ste eeuw' dat deel uitmaakt van het project 'Culted' van het Erfgoedhuis Zuid-Holland en Het Kunstgebouw zijn er filmopnames gemaakt in de werkruimte van Helinium. Zes leerlingen van het Groen van Prinsterer (Lentiz) hebben kennis gemaakt met archeologie.

Excursies
Op 22 maart werd in Leiden een bezoek gebracht aan het Rijksmuseum van Oudheden. Daar waren de tentoonstellingen 'Hakken in het zand' en 'Schitterend sieraad' te zien.
In Venlo was in het Limburgs museum de tentoonstelling 'De Neanderthalers komen' het doel van een bezoek op 19 april.

Zondag 7 september stond een fietsexcursie over Voorne-Putten op het programma. Door het zeer slechte weer is dit een autotocht met stopplaatsen geworden.
De korte buitenlandexcursie voerde nogmaals naar België. Van 3 tot en met 5 oktober werden vanuit standplaats Nismes interessante locaties in Wallonië en Frankrijk bezocht.

Lezingen
Op 13 februari sprak Tim de Ridder (VLAK) over de stand van zaken in de Vlaardingse archeologie. Daarbij kwamen de kano van de Vergulde Hand en de plannen voor 2008, zoals het evenement 'Terug naar Flardinga', de tentoonstelling 'Graven in Vlaardingen' en het project 'Trouwen op de oudste drempel' ter sprake.

Samenwerking VLAK
De samenwerking met het VLAK is onveranderd goed.
Voor de tentoonstellingen zijn in ruime mate voorwerpen ter beschikking gesteld. Vrijwilligers van Helinium voeren op het kantoor aan de Hoflaan verschillende werkzaamheden uit. Ongeveer eens per twee maanden is er een VLAK / Helinium overleg.

Bibliotheek.
Er zijn dit jaar veel nieuwe boeken in het bezit gekomen uit de nalatenschappen van Leen Havelaar en Rein de Graaf. Ook door andere leden / donateurs zijn boeken ten geschenke gegeven. Ook is een aantal nieuwe boeken aangeschaft.

Terra Nigra
Dit jaar zijn er twee nummers van Terra Nigra verschenen, te weten nummer 170 en 172.
De redactie is, op het verlies van Rein de Graaf na, hetzelfde gebleven en bestaat uit: Hilde van Wensveen (hoofdredactie), Albert Luten, Ronald Frank, Rinus van Grevenhof (opmaak) en Tim de Ridder.

Jaarverslag

Sectie Stadsarchief en Archeologie

Inleiding
De gecombineerde verslaglegging van Stadsarchief en Archeologie, zoals die in voorgaande jaren plaatsvond, is inmiddels traditie geworden. Deze twee disciplines werken sinds 1997 vruchtbaar samen in het ontdekken en beschrijven van de geschiedenis van Vlaardingen, zowel uit de archiefbronnen als uit de bodemschatten.

STADSARCHIEF

Personeel en vrijwilligers
Het personeel bestond uit: D.F. van Geenen (restauratie), H.C. Geuze (archiefinspectie, inventarisatie en applicatiebeheer), mw. J.K. van Leeuwen-Zuidgeest (educatie), H.J. Luth (stadsarchivaris en sectiehoofd Stadsarchief en Archeologie), D. van Os (tijdschriften- en depotbeheer), mw. M.K. van Papeveld-Hörst (krantendocumentatie en indicering notarisprotocollen), mw. H.C. Verloop (studiezaal en bibliotheek), mw. A.G. Visser-van der Meer (secretariaat) en mw. E.M. van der Zwaal (Topografisch-Historische Atlas en studiezaal). Laatstgenoemde kreeg uitbreiding van haar taken bij haar andere werkgever, de Stadsbibliotheek, waardoor de verhouding Archief-Bibliotheek veranderde van 75-25 % naar 37½-62½ %. De ontstane vacatureruimte werd vooralsnog niet ingevuld. In september werd mw. E. Stock-van Dijk als tijdelijk medewerker toegevoegd. Zij assisteert bij educatieve projecten en verricht werkzaamheden voor de Topografisch-Historische Atlas.
De vrijwilligers, die zich soms al decennia lang met enthousiasme en uithoudingsvermogen inzetten voor het Stadsarchief, zijn we veel dank verschuldigd: J. Borsboom (fotografie), mw. J.K. Bot (kroniek), H. Brobbel (Atlas), mw. P. van Gelderen-Bakker (indicering Maassluise bronnen), G.A.J. den Hertog (indicering Bevolkingsregister Vlaardingen) en M.P. Zuydgeest (Atlas). Mw. Bot en mw. S. van Heijzen beëindigden hun werkzaamheden voor het Archief. Mw. G.H.J. Maat-Grijsen nam het werk aan de jaarlijkse kroniek over.
Voor het educatieproject 'Groeten uit Vlaardingen' werd opnieuw dankbaar gebruikgemaakt van de inzet van mw. A.C.G. Bleijs-Beijk, mw. M.J. Boer-Fiegel, D. Hartman, mw. M. van der Hoek, mw. I.G.E. Radema, A.P. Romers, A.M. Thurmer (ook vrijwilliger filmbeschrijving) en mw. M. Visser.

Archieven, collecties en toegangen
Tientallen archiefaanwinsten werden met bakfiets, bestelbus of anderszins aangevoerd.
Een kleine selectie: Openbare Lagere School Vlaardinger-Ambacht, Algemene Patiëntenvereniging Vlaardingen, Stichting Sociëteit 'Club Salut les Diables', Vereniging van huiseigenaren '88 Woningen Holy', Galerie Kunst+, Gemengd koor 'Holy' en Initiatiefcomité, later Stichting 'Groeiend Verzet in de Lickebaert'. Van twintig archieven werd een inventaris of plaatsingslijst opgesteld. Het meerjarenproject indicering Bevolkingsregister Vlaardingen 1900-1935 kwam voor drie-

vierde deel gereed. Van de Maassluise archieven (die sinds 2004 grotendeels in Vlaardingen berusten) werden de akten van indemniteit (1692-1811) en het Bevolkingsregister 1860-1869 op naam ontsloten.

Bibliotheek

267 boeken, tijdschriftartikelen en andere publicaties werden digitaal beschreven, zodat die alle op de PC thuis te vinden zijn via de internetpagina's van het Stadsarchief.
Om slechts een paar aanwinsten te noemen: 'Hr. Ms. Holland, de parel van het eskader' (Henk Brobbel), Van Dorpskwartieren en Bruijne takken' (Jan P. van de Voort), 'Eene beperking van de visscherij' (red. Frans Assenberg), 'Tramonta in beeld' (Bewonersvereniging Tramonta), 'De Unilever-fabriek in Vlaardingen' (Bart Sorgedrager en Minke Bijl) en 'Const-thoonende juweel, etc.' (Haarlemse Rederijkerskamer 'Trou moet blijcken') (zie afbeelding).

Topografisch-Historische Atlas

De 'Atlas' werd weer druk bezocht en gebruikt. De vrijwilligers Zuydgeest en Brobbel die hun kennis van het 'oude' Vlaardingen al jarenlang inzetten bij de herkenning, selectie en beschrijving van de afbeeldingen, hebben samen met de medewerkers weer veel werk verzet. Van de honderden aanwinsten vermelden we er een paar: een kolossaal schilderij van 'boerderij 'De drie baarsjes' aan de Trekkade' door de gebrs. Wuisman (1916), een afscheidsfotoalbum van C. de Bruijn als directeur van de Christelijke HBS (1925), vele kleurenfoto's van het veranderende stadsbeeld door Jan Borsboom (2008), een klassenfoto van de Groen van Prinsterer ULO (1947) en een grote collectie glasnegatieven van fotograaf Ruud Ronde. Er werden uitgebreide voorbereidingen getroffen met het oog op de digitalisering van de beeldcollectie die voor 2009 is voorzien en waarmee een beeldbank op internet zal kunnen worden ingericht.

Restauratie

De restaurator kopieerde acht delen van de Burgerlijke Stand van Maassluis, bond diverse indices in en restaureerde enkele delen uit het rechterlijk archief van Vlaardingen en het notarieel archief van Maassluis. Bovendien werden 33 Vlaardingse klappers schoongemaakt en 84 voorzien van een opdruk. Het schoonmaken en in Melinex-hoezen plaatsen van foto's vorderde met 2.000 stuks.

Inspectie

De inspecteur stelde zich door 80 inspectiebezoeken op de hoogte van de stand van zaken van de nog niet naar de archiefbewaarplaats overgebrachte archief- en informatiebestanden. De sanering van de semi-statische archieven (1970-1992) die een aantal jaren in beslag zal nemen, werd aanbesteed en begeleid. Samen met de stadsarchivaris werd begonnen met een serie audit-gesprekken met gemeentelijke afdelingshoofden om het hoofd te bieden aan het steeds complexer worden van het informatie- en archiefbeheer.

Dienstverlening, internetsite en educatie

Het aantal bezoeken aan de studiezaal bedroeg 1.655 en dat is 8% minder dan in 2007. Veel onderzoekers gebruiken de genealogische internetpagina's: in 2008 werden 640.000 pageviews geregistreerd. Het aantal schriftelijke verzoeken om inlichtingen nam flink toe en dat geldt zeker ook voor de tijdrovende verzoeken om levering van bouwtekeningen.
Het Stadsarchief blies zijn partij mee in cultuur-historisch Vlaardingen door deelname aan de cursussen Ken Uw Stad, de organisatie van Open Monumentendag, de vertegenwoordiging in de straatnamencommissie, de voorbereidingen voor een Historisch Informatie Punt (HIP) in de stadsbibliotheek en frequente filmopnames over Vlaardingse monumenten voor Vlaardingen TV.

CONST-THOONENDE
IVWEEL,
By de loflijcke stadt Haerlem/ ten ver-
soecke van Trou moet blijcken, int licht gebracht.
Waer inne duydelick verclaert ende
verthoont wordt alles wat den Mensche mach
wecken om den Armen te troosten/
ende zijnen Naesten by te staen.
[illegible]
'tSpeel-koreuken.

TOT ZWOL,
By ZACHARIAS HEYNS,
Drucker des Landschaps van Over-ijssel, 1607.
Met privilegie.

Titelpagina van het 'Const-thoonende juweel, etc.' over het landjuweel in oktober 1606 in Haarlem. Ook van de Vlaardingse deelnemers van de rederijkerskamer 'd'Akerboom' is in dit werk een prachtige uitklapgravure van hun entree in Haarlem opgenomen. Het werd op 19 november 2008 aangekocht op de veiling bij Burgersdijk & Niermans te Leiden.

De educatief medewerker zag haar inspanningen beloond met deelname van 850 basisschoolleerlingen aan het herhaalde haringvisserijproject 'Groeten uit Vlaardingen' en 1.252 leerlingen uit de onderbouw van het voortgezet onderwijs weten nu alles over oude en nieuwe gebruiken rondom geboorte en zwangerschap door het erfgoedproject 'Hoera het is ....!?

ARCHEOLOGIE (Vlaardings Archeologisch Kantoor, VLAK)

Personeel en vrijwilligers

In 2008 bedroeg het aantal vaste medewerkers vijf personen: J.J.M.P. van den Berg (archeologisch medewerker), Y. Eijskoot (archeoloog), T. de Ridder (stadsarcheoloog), F.J. van der Tuijn (archeologisch medewerker) en mw. A.H.L. Vredenbregt (archeoloog). Medio juli trad archeoloog E. van Toledo - die voorheen op tijdelijke basis werd ingehuurd - in vaste dienst van de gemeente Vlaardingen. Per september 2008 heeft mw. Vredenbregt elders werk gevonden en dat geldt ook voor archeoloog mw. M.P.H. van der Sommen die tot maart 2008 als inhuurkracht werkzaam was. De twee openstaande vacatures voor archeologen zijn vooralsnog niet ingevuld. Het inhuurcontract van archeoloog mw. C. Van Loon, die sinds 2007 bij het VLAK werkt, werd verlengd. De vrijwilligers J. Dam, R. de Graaf, mw. E. Groen en mw. H. van Wensveen verrichtten diverse werkzaamheden in de werkruimte van het VLAK. Helaas overleed Rein de Graaf in april. We zullen hem herinneren als een altijd vrolijke en optimistische man met veel kennis over aardewerk waarover hij met passie kon vertellen.

De gezichtsreconstructie van de elfde-eeuwse schedel waarvan het DNA matcht met dat van de heer Eduard Zuiderent, tandarts in ruste. (Foto gezichtsreconstructie: M. d'Hollosy en foto Zuiderent: H. Verdonk.)

Voorlichting

Er werden negen persberichten, drie tijdschriftartikelen en zeven lezingen verzorgd. In samenwerking met de archeologische AWN-afdeling Helinium is een expositie georganiseerd in de vitrine van het stadskantoor over vijftig jaar onderzoek door Helinium.

Projectplan Graven in Vlaardingen

Op 22 februari 2008 is het eerste DNA-congres naar oud menselijk DNA in Nederland georganiseerd. Hierbij werkte de gemeente Vlaardingen nauw samen met de gemeente Eindhoven en het Forensisch Laboratorium voor DNA-onderzoek van het LUMC. Bij deze gelegenheid werd tevens een speciale uitgave van het archeologisch tijdschrift Westerheem over DNA-onderzoek uitgegeven.

Van 9 mei t/m 14 september was de tentoonstelling 'Graven in Vlaardingen' in het Vlaardings Museum te zien over het DNA-onderzoek en het elfde-eeuwse Vlaardingen. In 2007 toonde het Forensisch Laboratorium voor DNA-Onderzoek te Leiden een genetische verwantschap aan tussen de heer Zuiderent uit Rotterdam en een elfde-eeuwse Vlaardinger. Van de schedel van deze middeleeuwer is een gezichtsreconstructie gemaakt. Daarnaast waren er op de tentoonstelling gezichtsreconstructies te zien van nog drie elfde-eeuwse Vlaardingers. Ze zijn gemaakt door fysisch antropologe M. d'Hollosy. De schedels uit de periode 1000-1050 zijn begin 2002 opgegraven in het oude Vlaardingse stadshart. Het gaat om een circa zesjarig jongetje, een meisje van ongeveer acht jaar, een 41- tot 47-jarige vrouw en een 40- tot 50-jarige man waarvan het DNA matcht met dat van de heer Zuiderent (zie afbeelding). Enkele jaren geleden liet het Visserij & Vlaardings Museum al een gezichtsreconstructie maken van de boomstamkistman.

Vlaardingen beschikt nu dus over vijf levensechte gezichtsreconstructies van elfde-eeuwse Vlaardingers.

In het weekend van 14 en 15 juni werd in opdracht van de gemeente Vlaardingen, die nauw betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering, het evenement 'Terug naar Flardinga. Beleef het 11e-eeuws Vlaardingen' georganiseerd. Circa 6.000 mensen bezochten het evenement in het Hof.

Projectplan Vlaardingen-cultuur
Aan de voorbereidingen van de uitvoering van het projectplan 'Vlaardingen-cultuur' werd druk gewerkt. In het najaar van 2009 zal de tentoonstelling over de Vlaardingen-cultuur in het Vlaardings Museum geopend worden. Tevens zal dan het boek over de Vlaardingen-cultuur verschijnen. De producties worden alle uitbesteed, de aansturing vindt plaats vanuit de gemeente.

Digitale ontsluiting archeologische vondsten: Virtueel Museum
Eind 2007 heeft het VLAK van Senter Novum een subsidie gekregen voor het opstellen van een informatieplan voor de digitale ontsluiting van de archeologische collectie en kennis. Op basis van het informatieplan is een subsidie aangevraagd voor het uitvoeringsplan. Senter Novum heeft deze subsidieaanvraag gehonoreerd met een bedrag van circa € 250.000,-.

Drempelproject
Op de meest gewilde trouwdag in 2008, namelijk 08-08-08, nam een Vlaardings bruidspaar de oudste drempel van Nederland in gebruik. De drempel die gevonden is bij archeologische opgravingen, heeft een plaats gekregen in de deuropening van de trouwzaal van het Vlaardingse stadhuis. Bastin van Hulst trad na de huwelijksvoltrekking met zijn bruid Karen Koevoet als eerste over deze oudste drempel van Nederland.
De Vlaardingse drempel is opgegraven door archeologen van de Gemeente Vlaardingen op de locatie 'De Vergulde Hand' (nabij station Vlaardingen-West). Zij troffen de drempel aan bij de ingang van een boerderij van circa 300 jaar voor Christus. De ontdekte boerderij was zo goed bewaard gebleven dat delen van de vloeren en de indeling van het gebouw nog herkenbaar waren. Aan de wandjes van de stalboxen was nog precies te zien waar het vee was gestald. Ook de haard is teruggevonden, waardoor de archeologen weten welk deel van het gebouw het woondeel was. In Vlaardingen zijn zeer veel resten ontdekt uit de IJzertijd. Hieruit blijkt dat er maar liefst 25 tot 35 mensen per km^2 woonden. Dat maakt het tot een van de meest dichtbevolkte gebieden van Nederland in die periode. In Vlaardingen was het blijkbaar toen ook al goed wonen.

Archeologisch onderzoek en uitwerking
De uitwerking van 'De Vergulde Hand' is in 2008 voortgezet. Er is gewerkt aan de basisverslaglegging en het specialistische onderzoek, waarvan de verwachting is dat ze eind 2009 kunnen worden afgerond. Daarnaast werden door diverse partijen in Vlaardingen zeven archeologische onderzoeken verricht: één booronderzoek, drie archeologische begeleidingen en drie proefsleufonderzoeken.

Diversen
Het huidige archeologische depot (zolder oude Stadhuis) voldoet niet aan de gestelde eisen. Het is te klein en niet klimatologisch beheerst. In 2008 zijn er nog geen oplossingen gevonden voor dit probleem. Er is hard gewerkt aan de beleidsnota die begin 2009 naar B&W en de gemeenteraad zal gaan. Voor de realisatie van veel publieksprojecten (het evenement, de tentoonstelling en de gezichtsreconstructies) is de gemeente veel dank verschuldigd aan het Fonds Schiedam Vlaardingen e.o., dat deze projecten mogelijk maakte dankzij grote financiële bijdragen.

Jaarverslag

Historische Vereniging Vlaardingen

Doelstellingen zoveel mogelijk nakomen

Het jaar 2008 was een jaar waarin onze vereniging zich bovenmate heeft ingezet om haar doelstelling weer zo veel mogelijk te verwezenlijken. Door onder andere een aantal leegstaande winkeletalages in het centrum van de stad te vullen met oude Vlaardingse stadsgezichten e.d. werd recht gedaan aan het doel: de belangstelling voor de kennis van de stad en haar inwoners te bevorderen. Het werd een groot succes dat een onstuimige ledengroei van 79 nieuwe leden tot gevolg had, zodat het jaar 2009 ingegaan kon worden met 1351 leden. Ook het geboden lezingen- en excursieprogramma, evenals de uitgaven van het Historisch Jaarboek, Tijd-Schrift en het fotoboek 'Vlaardingen in kleur', gaf een goede uitstraling aan het werk van de HVV. Bij veel stadsevenementen gaf de HVV acte de présence met boekenkraam, informatiestand en fotocollages. Het trok elke keer weer veel belangstelling. Duidelijk bleek alle keren, dat de Vlaardingers veel belangstelling hebben voor de historie van hun stad.

Aan behoud en herstel van gebouwen en stedenbouwkundige structuren en landschappen is veel aandacht besteed. Overleg met gemeentelijke instanties, participatie in werkgroepen, zoals het Parkpannel voor het Hof en Oranjepark, evenals het meedenken in de realisatie van een Historische Groene Wandelroute behoorden tot deze activiteiten. Een belangrijk deel van de inspanningen lag in het overleg met de gemeente Vlaardingen aangaande stedelijke zaken. Bezwaar werd aangetekend tegen afsluiting van de arcaden van het stadhuis aan de Markt en de gevelverandering van Markt 47. Het voorstel om het schoolgebouw aan de Willem Beukelszoonstraat aan te wijzen als gemeentelijk monument, werd door het College van Burgemeester en Wethouders gehonoreerd. Hierbij liet ook de politiek zich niet ongemoeid en werd door de gemeenteraad een motie hiervoor aangenomen. De inbreng van de HVV bij onder andere Beschermd Stadsgezicht en het opstellen van een nieuwe lijst van beeldbepalende panden is positief te noemen.

De website van de vereniging, www.hvv-vlaardingen.nl, mag zich verheugen in een redelijk constant aantal bezoekers. Op de website is informatie te vinden over de vereniging, over onze publicaties en over allerlei stadse zaken waar de HVV bij is betrokken. Allerlei vragen over Vlaardingse onderwerpen komen via de site binnen. Veel vragen van historische aard worden doorgestuurd naar het stadsarchief die dan de beantwoording ter hand nam. Ook meldden belangstellenden zich geregeld via de website aan als lid.

Bijzonder is het vele werk dat door de commissies wordt verricht. Dit draagt in hoge mate bij aan het functioneren en het aanzien van de Historische Vereniging Vlaardingen.

De redactiecommissies Jaarboek en Tijd-Schrift werkten met veel overgave om de HVV-publicaties tijdig te laten verschijnen. Tijdens de presentatie van het historisch jaarboek 2008 nam coördinator Arij Maarleveld afscheid van de commissie. Het bestuur is hem zeer erkentelijk voor zijn vele inspanningen. Mevrouw Ellen Boonstra heeft zijn taken overgenomen en we wensen haar veel succes toe. Ook mevrouw Cobi Bot nam afscheid als kroniekenschrijfster. Haar werkzaamheden werden overgenomen door onze secretaris Anneke Maat-Grijsen. De vier uitgaven van het verenigingsblad Tijd-Schrift zijn weer met veel zorg en enthousiasme samengesteld en zijn lezenswaardige uitgaven geworden. Een belangrijk onderdeel van de HVV zijn de lezingen die door de Commissie Ledenactiviteiten worden georganiseerd. Zes mooie lezingen en twee excursies werden de leden en overige belangstellenden voorgeschoteld.

Woord van dank

Het bestuur van de Historische Vereniging Vlaardingen heeft ook in het jaar 2008 de vereniging met veel genoegen bestuurd, maar zonder de bijzondere inzet van alle vrijwilligers die actief zijn in de commissies en bezorgen van Jaarboek en Tijd-Schrift was dit niet mogelijk geweest.

Het stadhuis aan de Markt.
Foto: Jaco den Breems

Jaarverslag

Streekmuseum Jan Anderson

Het jaar 2008 was voor het Streekmuseum grensverleggend. Niet alleen werd een begin gemaakt met de inventarisatie van een gedeelte van de omvangrijke collectie van Jan Anderson, waarmee behoud en beschikbaarstelling van dit belangrijke Nederlandse en Vlaardingse erfgoed de aandacht krijgt die ze verdienen, maar tevens hebben directie en bestuur zich gebogen over de fysieke opslag van de collectie. Beide zaken zullen in 2009 een vervolg krijgen. Het bestuur besteedde daarnaast veel aandacht aan de samenwerking met het nieuwe Visserij- en Vlaardings Museum. Ofschoon communicatie in en voortgang van dit traject niet de schoonheidsprijs verdienen, zijn directie en bestuur van mening dat de totstandkoming van een uitstekend geconserveerde en voor het publiek beschikbaar gestelde integrale Vlaardingen-collectie van groot belang is voor zowel stad als regio. De agenda van het bestuur zal gedurende 2009 voor een belangrijk deel gewijd zijn aan dit onderwerp.

Activiteiten

In de tweede helft van 2008 liet het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) mw. Monique Brederoo, werkzaam voor het Museum Inventarisatie Project (=MusIP), de Tweede Wereldoorlogcollectie van het Museum inventariseren. Een van de conclusies van het onderzoek luidde dat het Streekmuseum Jan Anderson in het bezit is van de grootste en breedste particuliere Tweede Wereldoorlogcollectie van Nederland. Door deze niet geringe kwalificatie bestaat er een reële kans dat dit collectieonderdeel in 2009 met een landelijke erfgoedsubsidie gedetailleerd beschreven kan worden, met als resultaat de publicatie ervan in boek- en digitale vorm.
De tentoonstellingen van het Streekmuseum in 2008 hadden de volgende titels: Spellen in doos, Kinderboeken uit de Tweede

Wereldoorlog, De Vijfsluizen, Kerkelijk Erfgoed, Kinderliedjes en Modelvrachtauto's gemaakt door de heer Tuytjens uit Rotterdam.
Het museum ontving in 2008 o.a. bezoekers uit Duitsland, een groep blinden uit Den Haag, leden van het VAC Zoetermeer, medewerkers van de Vlaardingse Thuiszorg, reünisten van het Groen van Prinsterer Lyceum en een groep restauratoren van de pakschuit op Delft. Het Museum werd bezocht door 2.048 mensen. Buiten het museum waren delen van de collecties te zien in het Ibis Hotel, in Het Zonnehuis en in de daaraan verbonden dependance in het Even-gebouw (Van Hogendorplaan), in De Wetering, de Drie Maassteden en de Stadsbibliotheek. Iedere twee maanden werd de inhoud van de vitrines daar vernieuwd.
Het Streekmuseum heeft een traditie opgebouwd in het leveren van rekwisieten voor speelfilms en televisieproducties in binnen- en buitenland. Het Museum leende materiaal uit voor de films Oorlogswinter (regie: Martin Koolhoven) en De vliegenierster van Kazbek (over de opstand van Georgiërs op Texel, regie: Ineke Smits). Er werden opnamen gemaakt voor Rijnmond TV, TV Vlaardingen en voor een film voor de Rabobank, door Gijs Wanders. Daarnaast verlieten vele voorwerpen het Museum tijdelijk als bruikleen aan andere musea.
Jan Anderson hield lezingen voor de Vlaardingse Rotary en de Probusclub, vrijwilligers van het museum in Krimpen a/d IJssel en deelnemers aan de cursus Ken uw Stad.

Publiciteit
Iedere maand werd in De Maasstad een artikel over "het stuk van de maand" opgenomen en elke twee maanden verscheen er in het IKV-blad een artikel over een Vlaardings bedrijf. Groot Vlaardingen publiceerde in "Het jaar van de traditie" iedere maand een artikel over tradities in onze stad. In 2008 verschenen weer diverse publicaties: een geïllustreerd boek over Vlaardinger-Ambacht, een verjaardagskalender met huizen van burgemeesters en in de serie Van't Oft naar 't Oofd nummers over het Verploegh Chasséplein, de Vijfsluizen en de Westwijk.

Voorwerpen
In totaal werden 852 voorwerpen geregistreerd, waaronder een bord van zeilmakerij Van Roon, een schilderij van de Vlaardingse schilder J. Sens, voorwerpen uit de weefkamer in de Zomerstraat, een schoenlepel van Het wapen van Dussen, twee koperen stempels van Sunlightzeep, een tinnen gedenkbord van voetbalvereniging VFC, een groot aantal prijzen van Shell Sportvereniging, 36 grote foto's van de Lever's Zeepfabriek, twee vaandels van de Combodiensten, acht dozen met glasnegatieven van Vlaardingse voorstellingen rond 1900, een bord van garage gebroeders Zuydgeest, zilveren speldje vanwege 25 jaar lidmaatschap van de Zwervende Visser, gereedschappen van de begraafplaats Emous, vier brandweermedailles van Vlaardingse korpsleden, zeven dozen met hoedjes uit Maison Tiny (Schiedamseweg), twintig medailles van schietvereniging Wilhelmina, Tensi-constructiedozen, diverse spellen, een winkeltje uit de vijftiger jaren, een zilveren naaldenkoker, diverse vingerhoeden, een houten bestek uit het "Oranjehotel", een schoolplaat met een zeepziederij, een schilderij van Eppo Doeve met een vrouw aan de was, een koperen melkbus en een aluminium grammofoonplaat met de geboorteaankondiging van Prinses Beatrix (1938).

Burgemeester Tjerk Bruinsma krijgt het eerste exemplaar van 'Vlaardinger-Ambacht, daar gebeurde 't' op 27 juni 2008.

Tekeningen, prenten en documenten
In totaal werden 459 tekeningen, prenten en documenten verworven, waaronder tekeningen van het Buizengat en de toren van de R.K. kerk in de steigers (van Paul Westerdijk), een litho van Dick Bruna, houtsneden van het pakhuis van Baauw, het stadhuis op de Markt en de stadskraan van A. Pelgrim, een ets met daarop Floris V uit 1725, Vlaardingse Nieuwjaarsprenten, versjes van Lever's Zeep uit 1935, een gekleurde folder over de Jeugdstorm, een briefje over trouw R.K. kerkbezoek, een oorkonde van het nieuwe stadhuis Vlaardingen uit 1953 en twintig documenten over het faillissement van de melkfabriek Emous uit 1933.

Foto's en postzegels
In 2008 werden 230 foto's verworven, en vier fotoalbums en een foto op blik van de klompenhandelaar van Vlaardinger-Ambacht. Ook werden de zegels van 2008 en een serie brandkastzegels uit 1921 aan de collectie toegevoegd.

Restauraties
Door zeven restauratoren zijn 32 voorwerpen weer in goede staat gebracht.

Bibliotheek
De bibliotheek werd aangevuld met 332 titels, waaronder de "Handvesten" uit 1775, vier delen van Francq van Berkhey uit 1790, vier oude uitgaven van Dik Trom, diverse prentenboeken van rond 1900, Lexicon Religieus Erfgoed, en boeken over de drukker van centsprenten Brepols, de Olympische Spelen van 1928, De Stelling Amsterdam en de Rotterdamse politie in 1940-1945.

Alle werkplaatsen en winkeltjes zijn uitgeruimd, schoongemaakt en heringericht door vrijwilliger Arjen Olsthoorn. De vrijwilligers van het serviceteam Elly Andriessen, Annemiek Bleys, Riet Boer, Jan Broeders, Janny Nederlof en Maaike Visser deden trouw iedere zaterdag en eerste zondag van de maand dienst in het museum.

Het bestuur bestond op 31 december 2008 uit mevrouw G. van der Weijden (secretaris) en de heren G.H.B. Anderson (penningmeester), P.J. Moree (lid) en P.J. Westerdijk (voorzitter).

Jaarverslag

Visserijmuseum/ Vlaardings Museum

Algemeen
Per 1 april is Arnoud van Aalst in dienst getreden als nieuwe directeur van het museum. Zijn voorganger Erik Boelen heeft per 1 mei zitting genomen in de Raad van Toezicht. Per 1 maart heeft Gera van der Weijden de raad versterkt. Per 1 oktober kwam Leo Verhart aan boord. Daarnaast heeft het museum een comité van aanbeveling dat de nieuwbouwplannen van het museum ondersteunt.

De ontwikkelingen met betrekking tot de nieuwbouw van het museum zijn in een stroomversnelling terecht gekomen. Het Fonds Schiedam Vlaardingen heeft 4 miljoen euro hiertoe beschikbaar gesteld. De laatste versie van het sponsordocument dat hieraan ten grondslag ligt is als PDF-document beschikbaar via de website van het museum: visserij-museum.nl > het museum > nieuw museum en sponsoring.

Merkstrategisch traject
Het Museum Vlaardingen heeft Hendrik Beerda Brand Consultancy de opdracht gegeven om een analyse uit te voeren van de huidige merkpositionering om vervolgens – samen met de museumstaf - de strategie te ontwikkelen en deze te vertalen in een strategisch activiteitenplan en een nieuwe merknaam. Het volledige rapport is op aanvraag beschikbaar als PDF-bestand.

Joop Bijmolen, vrijwilliger
Foto: Arnoud van Aalst

Beheer & behoud
In 2008 zijn door Art and Document Conservation tientallen papieren werken uit de collectie van het museum gerestaureerd. De collectie van het Visserij & Vlaardings museum is in 2008 gegroeid met 270 voorwerpen. De foto- en ansichtkaartencollectie met 138 nieuwe aanwinsten.

Tentoonstellingen
1. Hoera, het is een ...!? Oude en nieuwe gebruiken rondom de geboorte, 16 november 2007 t/m 20 april 2008;
2. Graven in Vlaardingen, 8 mei t/m 14 september 2008;
3. 50 jaar Helinium, 8 mei t/m 28 juli 2008;
4. 100 jaar remonstranten gemeente Vlaardingen, 22 augustus 2008 t/m 11 januari 2009;
5. Vlaardingen Vooruit! – van visserij- naar industriestad, 9 oktober 2008 t/m 11 januari 2009;
6. Adopteer een boot. Presentatie van de resultaten van de naar aanleiding van de tsunami in de Indische Oceaan in 2004 georganiseerde gelijknamige actie, 1 november 2008 t/m 11 januari 2009.

Bibliotheek
Het aantal bibliotheekbezoeken groeide van 221 in 2007 naar 272. Door medewerkers van de bibliotheek zijn in 2008 uiteenlopende informatieverzoeken afgehandeld.

Vereniging Vrienden van het Visserijmuseum
Het schilderij 'Stilleven met diverse soorten vis, appels en een fles wijn' van Johannes Norbertus Buning werd volledig aangekocht met steun van de Vereniging Vrienden. Het visstilleven met bokking, (vermoedelijk) spiering, appels en wijn is omstreeks midden of eind jaren vijftig geschilderd.

Op 3 juni werd met het binnenhalen van de Balder de start van het nieuwe haringseizoen gevierd. Op 14 juni vond weer een succesvolle reünie van oud-vissers plaats.

De Vereniging bestond in 2008 20 jaar. Dat werd gevierd met een feestavond in het museum op 20 november. Diezelfde avond werd voor de achtste maal de Hoogendijkprijs uitgereikt. Ditmaal werd de prijs postuum toegekend aan Jules Van Beylen voor zijn boek 'De Hengst, de botvisserij en de mosselvangst in Zeeland en Vlaanderen' als ook voor zijn visserijoeuvre. De prijs werd in ontvangst genomen door mw. F. Van Beylen- Beirnaert

Op 28 november vond in het museum de presentatie plaats van het boek 'Bezanen en Gaffelaars' van J. Ploeg. De heer J. Ploeg is jarenlang adviseur modelbouw van het museum geweest. Zijn collectie tekeningen en studiemateriaal is in 2004 door de weduwe mw. Ploeg- Van Gogh aan het museum geschonken.

Museumlogger VL 92 Balder
De museumlogger VL 92 Balder heeft in de eerste helft van 2008 de volgende festivals aangedaan:
Dordt in Stoom te Dordrecht, Vlaggetjesdag te Scheveningen, Loggerdagen te Vlaardingen en de Havendagen te Werkendam. Ook bij het binnenhalen van de nieuwe haring en bij de reünie van oud vissers deed de logger dienst. In augustus deed de Balder mee aan het evenement 'Zeeheldendagen' te Hellevoetsluis. Tijdens de vlootschouw verloor het schip de schroef.

Educatie
In de eerste maanden van 2008 namen 51 klassen (circa 1450 leerlingen) uit de onderbouw van het voortgezet onderwijs deel aan het educatieve project t.g.v. de tentoonstelling 'Hoera, het is een ...!? Dit was een voortzetting van het eind 2007 gestarte project.

Vanaf eind 10 maart tot en met 1 juli namen circa 850 leerlingen uit 33 groepen 7 van het Vlaardingse basisonderwijs deel aan het erfgoedproject 'Groeten uit Vlaardingen'. Het visserijverleden van de stad waarin deze leerlingen wonen, staat hierin centraal. Het project is een co-productie van het Visserij & Vlaardings Museum en het Stadsarchief. Aan het project was een ansichtkaartenwedstrijd verbonden. De winnaars van de 10 mooiste zelfgemaakte ansichten voeren in juli uit met de VL 92 Balder.

Grafisch Lyceum
Studenten van het Grafisch Lyceum Rotterdam hebben tussen september en december 2008 gewerkt aan de ontwikkeling van drie Flashgames ten behoeve van de website. De opdracht bestond uit het maken van drie games met de onderwerpen archeologie, stadsgeschiedenis en visserij. De games zijn bedoeld om jongeren te interesseren voor de rijke geschiedenis van de stad. De resultaten worden in 2009 zichtbaar in het museum en op de website.

Vrijwilligers
In 2008 kon het museum terugvallen op een grote groep vrijwilligers die uiteenlopende activiteiten voor het museum hebben verricht. Vrijwilligers zetten zich in voor de collectie, de VL 92 Balder, publieksbegeleiding, educatie en overige activiteiten. Veel vrijwilligers verrichten meerdere werkzaamheden en zijn zowel lid van het Serviceteam als van de vrijwilligersgroep van het museum. In 2008 heeft het museum drie nieuwe vrijwilligers mogen verwelkomen: Aat Hogendijk, Marjan van der Arend en Bob Hendriks.

Het volledige jaarverslag 2008 is als PDF beschikbaar.

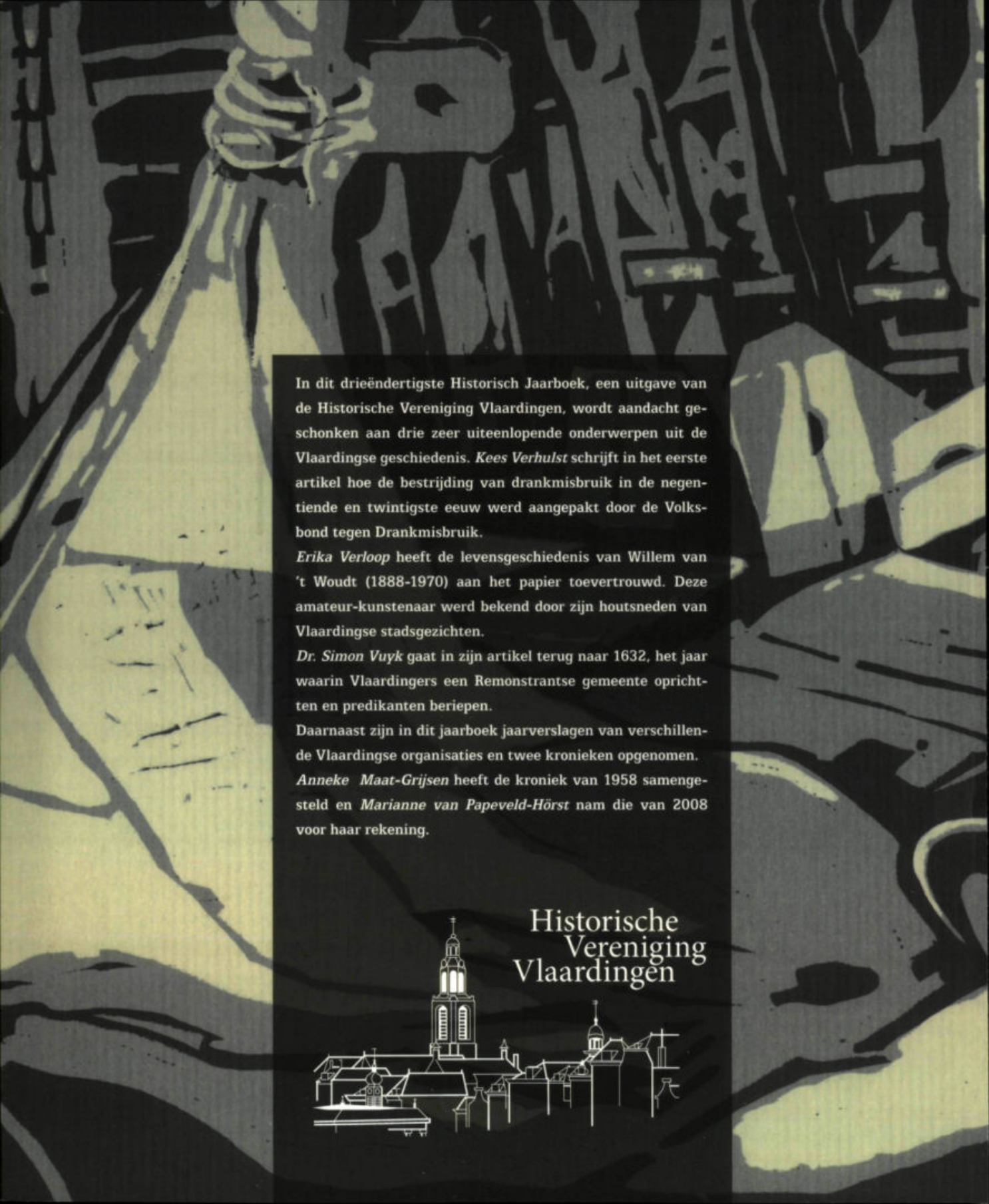

In dit drieëndertigste Historisch Jaarboek, een uitgave van de Historische Vereniging Vlaardingen, wordt aandacht geschonken aan drie zeer uiteenlopende onderwerpen uit de Vlaardingse geschiedenis. *Kees Verhulst* schrijft in het eerste artikel hoe de bestrijding van drankmisbruik in de negentiende en twintigste eeuw werd aangepakt door de Volksbond tegen Drankmisbruik.

Erika Verloop heeft de levensgeschiedenis van Willem van 't Woudt (1888-1970) aan het papier toevertrouwd. Deze amateur-kunstenaar werd bekend door zijn houtsneden van Vlaardingse stadsgezichten.

Dr. Simon Vuyk gaat in zijn artikel terug naar 1632, het jaar waarin Vlaardingers een Remonstrantse gemeente oprichtten en predikanten beriepen.

Daarnaast zijn in dit jaarboek jaarverslagen van verschillende Vlaardingse organisaties en twee kronieken opgenomen. *Anneke Maat-Grijsen* heeft de kroniek van 1958 samengesteld en *Marianne van Papeveld-Hörst* nam die van 2008 voor haar rekening.

Historische
Vereniging
Vlaardingen